॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ

(ಪಠಮೋ ಭಾಗೋ)

ನಿದಾನಾದಿಕಥಾ

೧. **ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ, ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯಂ।**
ಆತಾಪೀ ನಿಪಕೋ ಭಿಕ್ಖು, ಸೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ ಜಟನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩)।

ಇತಿ ಹಿದಂ ವುತ್ತಂ, ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತಂ ವುತ್ತಂ, ಭಗವನ್ತಂ ಕಿರ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರನ್ತಂ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಅಞ್ಞತರೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಂಸಯಸಮುಗ್ಘಾಟತ್ಥಂ -

ಅನ್ತೋಜಟಾ ಬಹಿಜಟಾ, ಜಟಾಯ ಜಟಿತಾ ಪಜಾ।
ತಂ ತಂ ಗೋತಮ ಪುಚ್ಛಾಮಿ, ಕೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ ಜಟನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩) -

ಇಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿ। ತಸ್ಸಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - **ಜಟಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಜಾಲಿನಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸಾ ಹಿ ರೂಪಾದೀಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯವಸೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಸಂಸಿಬ್ಬನಟ್ಠೇನ ವೇಳುಗುಮ್ಬಾದೀನಂ ಸಾಖಾಜಾಲಸಙ್ಖಾತಾ ಜಟಾ ವಿಯಾತಿ ಜಟಾ, ಸಾ ಪನೇಸಾ ಸಕಪರಿಕ್ಖಾರಪರಪರಿಕ್ಖಾರೇಸು ಸಕಅತ್ತಭಾವಪರಅತ್ತಭಾವೇಸು ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಬಾಹಿರಾಯತನೇಸು ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ **ಅನ್ತೋಜಟಾ ಬಹಿಜಟಾ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಾಯ ಏವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಯ **ಜಟಾಯ ಜಟಿತಾ ಪಜಾ**। ಯಥಾ ನಾಮ ವೇಳುಗುಮ್ಬಜಟಾದೀಹಿ ವೇಳುಆದಯೋ, ಏವಂ ತಾಯ ತಣ್ಹಾಜಟಾಯ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಅಯಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯಸಙ್ಖಾತಾ ಪಜಾ ಜಟಿತಾ ವಿನದ್ಧಾ, ಸಂಸಿಬ್ಬಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಏವಂ ಜಟಿತಾ। **ತಂ ತಂ ಗೋತಮ ಪುಚ್ಛಾಮೀ**ತಿ ತಸ್ಮಾ ತಂ ಪುಚ್ಛಾಮಿ। **ಗೋತಮಾ**ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಗೋತ್ತೇನ ಆಲಪತಿ। **ಕೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ ಜಟ**ನ್ತಿ ಇಮಂ ಏವಂ ತೇಧಾತುಕಂ ಜಟೇತ್ವಾ ಠಿತಂ ಜಟಂ ಕೋ ವಿಜಟೇಯ್ಯ, ವಿಜಟೇತುಂ ಕೋ ಸಮತ್ಥೋತಿ ಪುಚ್ಛತಿ।

ಏವಂ ಪುಟ್ಠೋ ಪನಸ್ಸ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರೋ ದೇವದೇವೋ ಸಕ್ಕಾನಂ ಅತಿಸಕ್ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅತಿಬ್ರಹ್ಮಾ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜವಿಸಾರದೋ ದಸಬಲಧರೋ ಅನಾವರಣಞಾಣೋ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖು ಭಗವಾ ತಮತ್ಥಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ -

ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ, ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯಂ।
ಆತಾಪೀ ನಿಪಕೋ ಭಿಕ್ಖು, ಸೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ ಜಟನ್ತಿ॥ -

ಇಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

೨. ಇಮಿಸ್ಸಾ ದಾನಿ ಗಾಥಾಯ, ಕಥಿತಾಯ ಮಹೇಸಿನಾ।
ವಣ್ಣಯನ್ತೋ ಯಥಾಭೂತಂ, ಅತ್ಥಂ ಸೀಲಾದಿಭೇದನಂ॥

ಸುದುಲ್ಲಭಂ ಲಭಿತ್ವಾನ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಜಿನಸಾಸನೇ।
ಸೀಲಾದಿಸಙ್ಗಹಂ ಖೇಮಂ, ಉಜುಂ ಮಗ್ಗಂ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ॥

ಯಥಾಭೂತಂ ಅಜಾನನ್ತಾ, ಸುದ್ಧಿಕಾಮಾಪಿ ಯೇ ಇಧ।
ವಿಸುದ್ಧಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ವಾಯಮನ್ತಾಪಿ ಯೋಗಿನೋ॥

ತೇಸಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಕರಣಂ, ಸುವಿಸುದ್ಧವಿನಿಚ್ಛಯಂ।
ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ, ದೇಸನಾನಯನಿಸ್ಸಿತಂ॥

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಭಾಸಿಸ್ಸಂ, ತಂ ಮೇ ಸಕ್ಕಚ್ಚ ಭಾಸತೋ।
ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ, ನಿಸಾಮಯಥ ಸಾಧವೋತಿ॥

೩. ತತ್ಥ **ವಿಸುದ್ಧೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಮಲವಿರಹಿತಂ ಅಚ್ಚನ್ತಪರಿಸುದ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸಾ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಮಗ್ಗೋತಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ। **ಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯೋ ವುಚ್ಚತಿ। ತಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸೋ ಪನಾಯಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ** ಕತ್ಥಚಿ **ವಿಪಸ್ಸನಾಮತ್ತವಸೇನೇವ** ದೇಸಿತೋ। ಯಥಾಹ -

“ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾತಿ, ಯದಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತಿ।
ಅಥ ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ ದುಕ್ಖೇ, ಏಸ ಮಗ್ಗೋ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೭)।

ಕತ್ಥಚಿ **ಝಾನಪಞ್ಞಾವಸೇನ**। ಯಥಾಹ -

“ಯಮ್ಹಿ ಝಾನಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾ ಚ, ಸ ವೇ ನಿಬ್ಬಾನಸನ್ತಿಕೇ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೨)।

ಕತ್ಥಚಿ **ಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನ**। ಯಥಾಹ -

“ಕಮ್ಮಂ ವಿಜ್ಜಾ ಚ ಧಮ್ಮೋ ಚ, ಸೀಲಂ ಜೀವಿತಮುತ್ತಮಂ।
ಏತೇನ ಮಚ್ಚಾ ಸುಜ್ಝನ್ತಿ, ನ ಗೋತ್ತೇನ ಧನೇನ ವಾ”ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೮೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮)।

ಕತ್ಥಚಿ **ಸೀಲಾದಿವಸೇನ**। ಯಥಾಹ -

“ಸಬ್ಬದಾ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಪಞ್ಞವಾ ಸುಸಮಾಹಿತೋ।
ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪಹಿತತ್ತೋ, ಓಘಂ ತರತಿ ದುತ್ತರ”ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೯೬)।

ಕತ್ಥಚಿ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ**। ಯಥಾಹ -

“ಏಕಾಯನೋ ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಗ್ಗೋ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ…ಪೇ॰… ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ, ಯದಿದಂ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೩)।

ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪಞ್ಹಾಬ್ಯಾಕರಣೇ **ಸೀಲಾದಿವಸೇನ** ದೇಸಿತೋ।

೪. ತತ್ರಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪವಣ್ಣನಾ - **ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಸೀಲೇ ಠತ್ವಾ, ಸೀಲಂ ಪರಿಪೂರಯಮಾನೋಯೇವ ಚೇತ್ಥ ಸೀಲೇ ಠಿತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸೀಲಪರಿಪೂರಣೇನ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। **ನರೋ**ತಿ ಸತ್ತೋ। **ಸಪಞ್ಞೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಜತಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಪಞ್ಞಾಯ ಪಞ್ಞವಾ। **ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯ**ನ್ತಿ ಸಮಾಧಿಞ್ಚೇವ ವಿಪಸ್ಸನಞ್ಚ ಭಾವಯಮಾನೋ,

ಚಿತ್ತಸೀಸೇನ ಹೇತ್ಥ ಸಮಾಧಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಪಞ್ಞಾನಾಮೇನ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾತಿ। **ಆತಾಪೀ**ತಿ ವೀರಿಯವಾ। ವೀರಿಯಞ್ಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಆತಾಪನಪರಿತಾಪನಟ್ಠೇನ ಆತಾಪೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತದಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಆತಾಪೀ। **ನಿಪಕೋ**ತಿ ನೇಪಕ್ಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಞ್ಞಾ, ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಪಾರಿಹಾರಿಕಪಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಪಞ್ಹಾಬ್ಯಾಕರಣೇ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪಞ್ಞಾ ಆಗತಾ। ತತ್ಥ ಪಠಮಾ ಜಾತಿಪಞ್ಞಾ, ದುತಿಯಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ, ತತಿಯಾ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಪರಿಣಾಯಿಕಾ ಪಾರಿಹಾರಿಕಪಞ್ಞಾ। ಸಂಸಾರೇ ಭಯಂ ಇಕ್ಖತೀತಿ **ಭಿಕ್ಖು। ಸೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ ಜಟ**ನ್ತಿ ಸೋ ಇಮಿನಾ ಚ ಸೀಲೇನ ಇಮಿನಾ ಚ ಚಿತ್ತಸೀಸೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸಮಾಧಿನಾ ಇಮಾಯ ಚ ತಿವಿಧಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಇಮಿನಾ ಚ ಆತಾಪೇನಾತಿ ಛಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಪುರಿಸೋ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಸುನಿಸಿತಂ ಸತ್ಥಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಮಹನ್ತಂ ವೇಳುಗುಮ್ಬಂ ವಿಜಟೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಸೀಲಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಸಮಾಧಿಸಿಲಾಯಂ ಸುನಿಸಿತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಸತ್ಥಂ ವೀರಿಯಬಲಪಗ್ಗಹಿತೇನ ಪಾರಿಹಾರಿಕಪಞ್ಞಾಹತ್ಥೇನ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ತಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಪತಿತಂ ತಣ್ಹಾಜಟಂ ವಿಜಟೇಯ್ಯ ಸಞ್ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ ಸಮ್ಪದಾಲೇಯ್ಯ। ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನೇಸ ತಂ ಜಟಂ ವಿಜಟೇತಿ ನಾಮ। ಫಲಕ್ಖಣೇ ವಿಜಟಿತಜಟೋ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ -

"ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ, ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯಂ।
ಆತಾಪೀ ನಿಪಕೋ ಭಿಕ್ಖು, ಸೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ ಜಟ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩)।

೩. ತತ್ರಾಯಂ ಯಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ **ಸಪಞ್ಞೋ**ತಿ ವುತ್ತೋ, ತತ್ರಾಸ್ಸ ಕರಣೀಯಂ ನತ್ಥಿ। ಪುರಿಮಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನೇವ ಹಿಸ್ಸ ಸಾ ಸಿದ್ಧಾ। **ಆತಾಪೀ ನಿಪಕೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತವೀರಿಯವಸೇನ ಪನ ತೇನ ಸಾತಚ್ಚಕಾರಿನಾ ಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಚ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಚಿತ್ತಪಞ್ಞಾವಸೇನ ವುತ್ತಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾತಿ ಇಮಮತ್ರ ಭಗವಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಮುಖೇನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಹಿ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ, ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ ಸಾಸನಂ, ತೇವಿಜ್ಜತಾದೀನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ, ಅನ್ತದ್ವಯವಜ್ಜನಮಜ್ಝಿಮಪಟಿಪತ್ತಿಸೇವನಾನಿ, ಅಪಾಯಾದಿಸಮತಿಕ್ಕಮನುಪಾಯೋ, ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ, ವೀತಿಕ್ಕಮಾದೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ಸಂಕಿಲೇಸತ್ತಯವಿಸೋಧನಂ, ಸೋತಾಪನ್ನಾದಿಭಾವಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಹೋತಿ।

ಕಥಂ? ಏತ್ಥ ಹಿ ಸೀಲೇನ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ, ಸಮಾಧಿನಾ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾ।

ಸೀಲೇನ ಚ ಸಾಸನಸ್ಸ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣತಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ। "ಕೋ ಚಾದಿ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ, ಸೀಲಞ್ಚ ಸುವಿಸುದ್ಧ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೬೯) ಹಿ ವಚನತೋ, "ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦) ಆದಿವಚನತೋ ಚ ಸೀಲಂ ಸಾಸನಸ್ಸ ಆದಿ, ತಞ್ಚ ಕಲ್ಯಾಣಂ, ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಗುಣಾವಹತ್ತಾ। ಸಮಾಧಿನಾ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣತಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ। "ಕುಸಲಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪದಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦) ಆದಿವಚನತೋ ಹಿ ಸಮಾಧಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ, ಸೋ ಚ ಕಲ್ಯಾಣೋ, ಇದ್ಧಿವಿಧಾದಿಗುಣಾವಹತ್ತಾ। ಪಞ್ಞಾಯ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣತಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ। "ಸಚಿತ್ತಪರಿಯೋದಾಪನಂ, ಏತಂ ಬುದ್ಧಾನ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦) ಹಿ ವಚನತೋ, ಪಞ್ಞುತ್ತರತೋ ಚ ಪಞ್ಞಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಸಾ ಚ ಕಲ್ಯಾಣಂ, ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ತಾದಿಭಾವಾವಹನತೋ।

"ಸೇಲೋ ಯಥಾ ಏಕಘನೋ, ವಾತೇನ ನ ಸಮೀರತಿ।
ಏವಂ ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಸು, ನ ಸಮಿಞ್ಜನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೮೧)। -

ಹಿ ವುತ್ತಂ।

ತಥಾ ಸೀಲೇನ ತೇವಿಜ್ಜತಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಪಾಪುಣಾತಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ। ಸಮಾಧಿನಾ ಛಳಭಿಞ್ಞತಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಞ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಪಾಪುಣಾತಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಭೇದಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಪಾಪುಣಾತಿ, ನ ಅಞ್ಞೇನ ಕಾರಣೇನ।

ಸೀಲೇನ ಚ ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅನ್ತಸ್ಸ ವಜ್ಜನಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಹೋತಿ, ಸಮಾಧಿನಾ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ। ಪಞ್ಞಾಯ ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸೇವನಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಹೋತಿ।

ತಥಾ ಸೀಲೇನ ಅಪಾಯಸಮತಿಕ್ಕಮನುಪಾಯೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತಿ, ಸಮಾಧಿನಾ ಕಾಮಧಾತುಸಮತಿಕ್ಕಮನುಪಾಯೋ, ಪಞ್ಞಾಯ ಸಬ್ಬಭವಸಮತಿಕ್ಕಮನುಪಾಯೋ।

ಸೀಲೇನ ಚ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಹೋತಿ, ಸಮಾಧಿನಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನವಸೇನ, ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನವಸೇನ।

ತಥಾ ಸೀಲೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತಿ, ಸಮಾಧಿನಾ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅನುಸಯಪಟಿಪಕ್ಖೋ।

ಸೀಲೇನ ಚ ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಹೋತಿ, ಸಮಾಧಿನಾ ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನಂ, ಪಞ್ಞಾಯ ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನಂ।

ತಥಾ ಸೀಲೇನ ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಹೋತಿ, ಸಮಾಧಿನಾ ಅನಾಗಾಮಿಭಾವಸ್ಸ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ। ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹಿ "ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೮೭) ವುತ್ತೋ, ತಥಾ ಸಕದಾಗಾಮೀ। ಅನಾಗಾಮೀ ಪನ "ಸಮಾಧಿಸ್ಮಿಂ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೮೭)। ಅರಹಾ ಪನ "ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೮೭)।

ಏವಂ ಏತ್ತಾವತಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ, ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ ಸಾಸನಂ, ತೇವಿಜ್ಜತಾದೀನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ, ಅನ್ತದ್ವಯವಜ್ಜನಮಜ್ಝಿಮಪಟಿಪತ್ತಿಸೇವನಾನಿ, ಅಪಾಯಾದಿಸಮತಿಕ್ಕಮನುಪಾಯೋ, ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ, ವೀತಿಕ್ಕಮಾದೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ಸಂಕಿಲೇಸತ್ತಯವಿಸೋಧನಂ, ಸೋತಾಪನ್ನಾದಿಭಾವಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣನ್ತಿ ಇಮೇ ನವ, ಅಞ್ಞೇ ಚ ಏವರೂಪಾ ಗುಣತ್ತಿಕಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

೧. ಸೀಲನಿದ್ದೇಸೋ

ಸೀಲಸರೂಪಾದಿಕಥಾ

೬. ಏವಂ ಅನೇಕಗುಣಸಙ್ಗಾಹಕೇನ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಮುಖೇನ ದೇಸಿತೋಪಿ ಪನೇಸ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ** ಅತಿಸಙ್ಖೇಪದೇಸಿತೋಯೇವ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ನಾಲಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉಪಕಾರಾಯಾತಿ ವಿತ್ಥಾರಮಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸೀಲಂ ತಾವ ಆರಬ್ಭ ಇದಂ ಪಞ್ಹಾಕಮ್ಮಂ ಹೋತಿ।

ಕಿಂ ಸೀಲಂ, ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸೀಲಂ, ಕಾನಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾನಿ, ಕಿಮಾನಿಸಂಸಂ ಸೀಲಂ, ಕತಿವಿಧಂ ಚೇತಂ ಸೀಲಂ, ಕೋ ಚಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ಕಿಂ ವೋದಾನನ್ತಿ।

ತತ್ರಿದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ಕಿಂ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ವಾ ವಿರಮನ್ತಸ್ಸ ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ವಾ ಪೂರೇನ್ತಸ್ಸ ಚೇತನಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ "ಕಿಂ ಸೀಲನ್ತಿ ಚೇತನಾ ಸೀಲಂ, ಚೇತಸಿಕಂ ಸೀಲಂ, ಸಂವರೋ ಸೀಲಂ, ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಸೀಲ"ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೯)। ತತ್ಥ **ಚೇತನಾ ಸೀಲಂ** ನಾಮ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ವಾ ವಿರಮನ್ತಸ್ಸ ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ವಾ ಪೂರೇನ್ತಸ್ಸ ಚೇತನಾ। **ಚೇತಸಿಕಂ ಸೀಲಂ** ನಾಮ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ವಿರಮನ್ತಸ್ಸ ವಿರತಿ। ಅಪಿಚ ಚೇತನಾ ಸೀಲಂ ನಾಮ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ಪಜಹನ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತ ಕಮ್ಮಪಥಚೇತನಾ। ಚೇತಸಿಕಂ ಸೀಲಂ ನಾಮ "ಅಭಿಜ್ಝಂ ಪಹಾಯ ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೭) ಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಾ ಅನಭಿಜ್ಝಾಬ್ಯಾಪಾದಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಧಮ್ಮಾ। **ಸಂವರೋ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ಸಂವರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ, ಸತಿಸಂವರೋ, ಞಾಣಸಂವರೋ, ಖನ್ತಿಸಂವರೋ, ವೀರಿಯಸಂವರೋತಿ। ತತ್ಥ ಇಮಿನಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಉಪೇತೋ ಹೋತಿ ಸಮುಪೇತೋತಿ (ವಿಭ॰ ೫೧೧) ಅಯಂ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ**। ರಕ್ಖತಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೩) ಅಯಂ **ಸತಿಸಂವರೋ**।

> ಯಾನಿ ಸೋತಾನಿ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, (ಅಜಿತಾತಿ ಭಗವಾ।)
> ಸತಿ ತೇಸಂ ನಿವಾರಣಂ।
> ಸೋತಾನಂ ಸಂವರಂ ಬ್ರೂಮಿ, ಪಞ್ಞಾಯೇತೇ ಪಿಧಿಯ್ಯರೇತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೪೧)।

ಅಯಂ **ಞಾಣಸಂವರೋ**। ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಮ್ಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಮೋಧಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಯೋ ಪನಾಯಂ ಖಮೋ ಹೋತಿ ಸೀತಸ್ಸ ಉಣ್ಹಸ್ಸಾತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮) ನಯೇನ ಆಗತೋ, ಅಯಂ **ಖನ್ತಿಸಂವರೋ** ನಾಮ। ಯೋ ಚಾಯಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಂ ನಾಧಿವಾಸೇತೀತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮) ನಯೇನ ಆಗತೋ, ಅಯಂ **ವೀರಿಯಸಂವರೋ** ನಾಮ। ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಮೋಧಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಇತಿ ಅಯಂ ಪಞ್ಚವಿಧೋಪಿ ಸಂವರೋ, ಯಾ ಚ ಪಾಪಭೀರುಕಾನಂ ಕುಲಪುತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತವತ್ಥುತೋ ವಿರತಿ, ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ಸಂವರಸೀಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಸಮಾದಿನ್ನಸೀಲಸ್ಸ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋ ಅನತಿಕ್ಕಮೋ। ಇದಂ ತಾವ ಕಿಂ ಸೀಲನ್ತಿ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ।

೭. ಅವಸೇಸೇಸು **ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಸೀಲಂ। ಕಿಮಿದಂ ಸೀಲನಂ ನಾಮ। ಸಮಾಧಾನಂ ವಾ, ಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಸುಸೀಲ್ಯವಸೇನ ಅವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪಧಾರಣಂ ವಾ, ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಆಧಾರಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತದೇವ ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥದ್ವಯಂ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣವಿದೂ ಅನುಜಾನನ್ತಿ। ಅಞ್ಞೇ ಪನ ಸಿರಟ್ಠೋ ಸೀಲತ್ಥೋ, ಸೀತಲಟ್ಠೋ ಸೀಲತ್ಥೋತಿ ಏವಮಾದಿನಾಪಿ ನಯೇನೇತ್ಥ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

೮. ಇದಾನಿ **ಕಾನಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ -

> ಸೀಲನಂ **ಲಕ್ಖಣಂ** ತಸ್ಸ, ಭಿನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಅನೇಕಧಾ।
> ಸನಿದಸ್ಸನತ್ತಂ ರೂಪಸ್ಸ, ಯಥಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸನೇಕಧಾ॥

ಯಥಾ ಹಿ ನೀಲಪೀತಾದಿಭೇದೇನ ಅನೇಕಧಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ರೂಪಾಯತನಸ್ಸ ಸನಿದಸ್ಸನತ್ತಂ ಲಕ್ಖಣಂ, ನೀಲಾದಿಭೇದೇನ ಭಿನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಸನಿದಸ್ಸನ ಭಾವಾನತಿಕ್ಕಮನತೋ। ತಥಾ ಸೀಲಸ್ಸ ಚೇತನಾದಿಭೇದೇನ ಅನೇಕಧಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಯದೇತಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಸಮಾಧಾನವಸೇನ ಕುಸಲಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಸೀಲನಂ, ತದೇವ ಲಕ್ಖಣಂ, ಚೇತನಾದಿಭೇದೇನ ಭಿನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಸಮಾಧಾನಪತಿಟ್ಠಾನಭಾವಾನತಿಕ್ಕಮನತೋ। ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಪನಸ್ಸ -

> ದುಸ್ಸೀಲ್ಯವಿದ್ಧಂಸನತಾ , ಅನವಜ್ಜಗುಣೋ ತಥಾ।
> ಕಿಚ್ಚಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥೇನ, **ರಸೋ** ನಾಮ ಪವುಚ್ಚತಿ॥

ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ಸೀಲಂ ನಾಮ ಕಿಚ್ಚಟ್ಠೇನ ರಸೇನ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯವಿದ್ಧಂಸನರಸಂ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥೇನ ರಸೇನ ಅನವಜ್ಜರಸನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಲಕ್ಖಣಾದೀಸು ಹಿ ಕಿಚ್ಚಮೇವ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ವಾ ರಸೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

> ಸೋಚೇಯ್ಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ತಯಿದಂ ತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞುಹಿ।
> ಓತ್ತಪ್ಪಞ್ಚ ಹಿರೀ ಚೇವ, **ಪದಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ವಣ್ಣಿತಂ॥

ತಯಿದಂ ಸೀಲಂ ಕಾಯಸೋಚೇಯ್ಯಂ ವಚೀಸೋಚೇಯ್ಯಂ ಮನೋಸೋಚೇಯ್ಯನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೧) ಏವಂ ವುತ್ತಸೋಚೇಯ್ಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಸೋಚೇಯ್ಯಭಾವೇನ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತಿ ಗಹಣಭಾವಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಞ್ಚ ಪನಸ್ಸ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಪದಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವಣ್ಣಿತಂ, ಆಸನ್ನಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪೇ ಹಿ ಸತಿ ಸೀಲಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ತಿಟ್ಠತಿ ಚ। ಅಸತಿ ನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ತಿಟ್ಠತೀತಿ। ಏವಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಸೀಲಾನಿಸಂಸಕಥಾ

೯. **ಕಿಮಾನಿಸಂಸಂ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಅನೇಕಗುಣಪಟಿಲಾಭಾನಿಸಂಸಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - ‘‘ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರತ್ಥಾನಿ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಕುಸಲಾನಿ ಸೀಲಾನಿ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾನಿಸಂಸಾನೀ’’ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೧.೧)।

ಅಪರಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ ‘‘ಪಞ್ಚಿಮೇ ಗಹಪತಯೋ ಆನಿಸಂಸಾ ಸೀಲವತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ। ಕತಮೇ ಪಞ್ಚ? ಇಧ ಗಹಪತಯೋ ಸೀಲವಾ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅಪ್ಪಮಾದಾಧಿಕರಣಂ ಮಹನ್ತಂ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ ಪಠಮೋ ಆನಿಸಂಸೋ ಸೀಲವತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ। ಪುನ ಚಪರಂ ಗಹಪತಯೋ ಸೀಲವತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ ದುತಿಯೋ ಆನಿಸಂಸೋ ಸೀಲವತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ। ಪುನ ಚಪರಂ ಗಹಪತಯೋ ಸೀಲವಾ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಯಞ್ಞದೇವ ಪರಿಸಂ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ ಯದಿ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಂ ಯದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿಸಂ ಯದಿ ಗಹಪತಿಪರಿಸಂ ಯದಿ ಸಮಣಪರಿಸಂ, ವಿಸಾರದೋ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ ಅಮಙ್ಕುಭೂತೋ, ಅಯಂ ತತಿಯೋ ಆನಿಸಂಸೋ ಸೀಲವತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ। ಪುನ ಚಪರಂ ಗಹಪತಯೋ ಸೀಲವಾ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ಕಾಲಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ ಚತುತ್ಥೋ ಆನಿಸಂಸೋ ಸೀಲವತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ। ಪುನ ಚಪರಂ ಗಹಪತಯೋ ಸೀಲವಾ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ, ಅಯಂ ಪಞ್ಚಮೋ ಆನಿಸಂಸೋ ಸೀಲವತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯಾ’’ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೩; ಮಹಾವ॰ ೨೮೫)।

ಅಪರೇಪಿ ‘‘ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯ ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಪಿಯೋ ಚ ಅಸ್ಸಂ ಮನಾಪೋ ಚ ಗರು ಚ ಭಾವನೀಯೋ ಚಾತಿ, ಸೀಲೇಸ್ವೇವಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ’’ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೫) ನಯೇನ ಪಿಯಮನಾಪತಾದಯೋ

ಆಸವಕ್ಖಯಪರಿಯೋಸಾನಾ ಅನೇಕಾ ಸೀಲಾನಿಸಂಸಾ ವುತ್ತಾ। ಏವಂ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಅನೇಕಗುಣಾನಿಸಂಸಂ ಸೀಲಂ। ಅಪಿಚ -

ಸಾಸನೇ ಕುಲಪುತ್ತಾನಂ, ಪತಿಟ್ಠಾ ನತ್ಥಿ ಯಂ ವಿನಾ।
ಆನಿಸಂಸಪರಿಚ್ಛೇದಂ, ತಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಕೋ ವದೇ॥

ನ ಗಙ್ಗಾ ಯಮುನಾ ಚಾಪಿ, ಸರಭೂ ವಾ ಸರಸ್ವತೀ।
ನಿನ್ನಗಾ ವಾಚಿರವತೀ, ಮಹೀ ವಾಪಿ ಮಹಾನದೀ॥

ಸಕ್ಕುಣನ್ತಿ ವಿಸೋಧೇತುಂ, ತಂ ಮಲಂ ಇಧ ಪಾಣಿನಂ।
ವಿಸೋಧಯತಿ ಸತ್ತಾನಂ, ಯಂ ವೇ ಸೀಲಜಲಂ ಮಲಂ॥

ನ ತಂ ಸಜಲದಾ ವಾತಾ, ನ ಚಾಪಿ ಹರಿಚನ್ದನಂ।
ನೇವ ಹಾರಾ ನ ಮಣಯೋ, ನ ಚನ್ದಕಿರಣಙ್ಕುರಾ॥

ಸಮಯನ್ತೀಧ ಸತ್ತಾನಂ, ಪರಿಳಾಹಂ ಸುರಕ್ಖಿತಂ।
ಯಂ ಸಮೇತಿ ಇದಂ ಅರಿಯಂ, ಸೀಲಂ ಅಚ್ಚನ್ತಸೀತಲಂ॥

ಸೀಲಗನ್ಧಸಮೋ ಗನ್ಧೋ, ಕುತೋ ನಾಮ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಯೋ ಸಮಂ ಅನುವಾತೇ ಚ, ಪಟಿವಾತೇ ಚ ವಾಯತಿ॥

ಸಗ್ಗಾರೋಹಣಸೋಪಾನಂ , ಅಞ್ಞಂ ಸೀಲಸಮಂ ಕುತೋ।
ದ್ವಾರಂ ವಾ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನ, ನಗರಸ್ಸ ಪವೇಸನೇ॥

ಸೋಭನ್ತೇವಂ ನ ರಾಜಾನೋ, ಮುತ್ತಾಮಣಿವಿಭೂಸಿತಾ।
ಯಥಾ ಸೋಭನ್ತಿ ಯತಿನೋ, ಸೀಲಭೂಸನಭೂಸಿತಾ॥

ಅತ್ತಾನುವಾದಾದಿಭಯಂ, ವಿದ್ಧಂಸಯತಿ ಸಬ್ಬಸೋ।
ಜನೇತಿ ಕಿತ್ತಿಹಾಸಞ್ಚ, ಸೀಲಂ ಸೀಲವತಂ ಸದಾ॥

ಗುಣಾನಂ ಮೂಲಭೂತಸ್ಸ, ದೋಸಾನಂ ಬಲಘಾತಿನೋ।
ಇತಿ ಸೀಲಸ್ಸ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಆನಿಸಂಸಕಥಾಮುಖನ್ತಿ॥

ಸೀಲಪ್ಪಭೇದಕಥಾ

೧೦. ಇದಾನಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ **ಕತಿವಿಧಂ ಚೇತಂ ಸೀಲ**ನ್ತಿ, ತತ್ರಿದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಸಬ್ಬಮೇವ ತಾವ ಇದಂ ಸೀಲಂ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲನಲಕ್ಖಣೇನ **ಏಕವಿಧಂ**।

ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತವಸೇನ **ದುವಿಧಂ**। ತಥಾ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕವಸೇನ, ವಿರತಿಅವಿರತಿವಸೇನ, ನಿಸ್ಸಿತಾನಿಸ್ಸಿತವಸೇನ, ಕಾಲಪರಿಯನ್ತಆಪಾಣಕೋಟಿಕವಸೇನ, ಸಪರಿಯನ್ತಾಪರಿಯನ್ತವಸೇನ, ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಸೇನ ಚ।

ತಿವಿಧಂ ಹೀನಮಜ್ಝಿಮಪಣೀತವಸೇನ। ತಥಾ ಅತ್ತಾಧಿಪತೇಯ್ಯಲೋಕಾಧಿಪತೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾಧಿಪತೇಯ್ಯವಸೇನ, ಪರಾಮಟ್ಠಾಪರಾಮಟ್ಠಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ, ವಿಸುದ್ಧಾವಿಸುದ್ಧವೇಮತಿಕವಸೇನ, ಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖನೇವಸೇಕ್ಖನಾಸೇಕ್ಖವಸೇನ ಚ।

ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಹಾನಭಾಗಿಯಠಿತಿಭಾಗಿಯವಿಸೇಸಭಾಗಿಯನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯವಸೇನ। ತಥಾ ಭಿಕ್ಖುಭಿಕ್ಖುನೀಅನುಪಸಮ್ಪನ್ನಗಹಟ್ಠಸೀಲವಸೇನ, ಪಕತಿಆಚಾರಧಮ್ಮತಾಪುಬ್ಬಹೇತುಕಸೀಲವಸೇನ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲವಸೇನ ಚ।

ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಪರಿಯನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಾದಿವಸೇನ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ "ಪಞ್ಚ ಸೀಲಾನಿ - ಪರಿಯನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ, ಅಪರಿಯನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ, ಪರಿಪುಣ್ಣಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ, ಅಪರಾಮಟ್ಠಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ, ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲ"ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೭)। ತಥಾ ಪಹಾನವೇರಮಣೀಚೇತನಾಸಂವರಾವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ।

೧೧. ತತ್ಥ ಏಕವಿಧಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ದುವಿಧಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಯಂ ಭಗವತಾ "ಇದಂ ಕತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಪೂರಣಂ, ತಂ **ಚಾರಿತ್ತಂ**। ಯಂ "ಇದಂ ನ ಕತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಅಕರಣಂ, ತಂ **ವಾರಿತ್ತಂ**। ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ। ಚರನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರಿತಾಯ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಚಾರಿತ್ತಂ। ವಾರಿತಂ ತಾಯನ್ತಿ ರಕ್ಖನ್ತಿ ತೇನಾತಿ ವಾರಿತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಾವೀರಿಯಸಾಧನಂ ಚಾರಿತ್ತಂ, ಸದ್ಧಾಸಾಧನಂ ವಾರಿತ್ತಂ। ಏವಂ ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತವಸೇನ ದುವಿಧಂ।

ದುತಿಯದುಕೇ **ಅಭಿಸಮಾಚಾರೋ**ತಿ ಉತ್ತಮಸಮಾಚಾರೋ। ಅಭಿಸಮಾಚಾರೋ ಏವ **ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಂ**। ಅಭಿಸಮಾಚಾರಂ ವಾ ಆರಬ್ಭ ಪಞ್ಞತ್ತಂ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಂ, ಆಜೀವಟ್ಠಮಕತೋ ಅವಸೇಸಸೀಲಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಆದಿಭಾವಭೂತನ್ತಿ **ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಂ,** ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಸೀಲಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಞ್ಹಿ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆದಿಭಾವಭೂತಂ, ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಯೇವ ಪರಿಸೋಧೇತಬ್ಬತೋ। ತೇನಾಹ - "ಪುಬ್ಬೇವ ಖೋ ಪನಸ್ಸ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಆಜೀವೋ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೩೧)। ಯಾನಿ ವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನೀತಿ ವುತ್ತಾನಿ, ಇದಂ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಸೀಲಂ। ಸೇಸಂ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಂ। ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ವಾ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಂ। ಖನ್ಧಕವತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಂ। ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇನೇವಾಹ - "ಸೋ ವತ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಅಪರಿಪೂರೇತ್ವಾ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸತೀತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧)। ಏವಂ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕವಸೇನ ದುವಿಧಂ।

ತತಿಯದುಕೇ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ವೇರಮಣಿಮತ್ತಂ **ವಿರತಿಸೀಲಂ**। ಸೇಸಂ ಚೇತನಾದಿ **ಅವಿರತಿಸೀಲ**ನ್ತಿ ಏವಂ ವಿರತಿಅವಿರತಿವಸೇನ ದುವಿಧಂ।

ಚತುತ್ಥದುಕೇ ನಿಸ್ಸಯೋತಿ ದ್ವೇ ನಿಸ್ಸಯಾ ತಣ್ಹಾನಿಸ್ಸಯೋ ಚ ದಿಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಯೋ ಚ। ತತ್ಥ ಯಂ "ಇಮಿನಾಹಂ ಸೀಲೇನ ದೇವೋ ವಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೦೬; ೭.೫೦) ಏವಂ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಆಕಙ್ಖಮಾನೇನ ಪವತ್ತಿತಂ, ಇದಂ **ತಣ್ಹಾನಿಸ್ಸಿತಂ**। ಯಂ "ಸೀಲೇನ ಸುದ್ಧೀ"ತಿ ಏವಂ ಸುದ್ಧಿದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪವತ್ತಿತಂ, ಇದಂ **ದಿಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಿತಂ**। ಯಂ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಲೋಕಿಯಞ್ಚ ತಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಭಾರಭೂತಂ, ಇದಂ **ಅನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ನಿಸ್ಸಿತಾನಿಸ್ಸಿತವಸೇನ ದುವಿಧಂ।

ಪಞ್ಚಮದುಕೇ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಸೀಲಂ **ಕಾಲಪರಿಯನ್ತಂ**। ಯಾವಜೀವಂ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ತಥೇವ ಪವತ್ತಿತಂ **ಆಪಾಣಕೋಟಿಕ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಕಾಲಪರಿಯನ್ತಆಪಾಣಕೋಟಿಕವಸೇನ ದುವಿಧಂ।

ಛಟ್ಠದುಕೇ ಲಾಭಯಸಞಾತಿಅಙ್ಗಜೀವಿತವಸೇನ ದಿಟ್ಠಪರಿಯನ್ತಂ **ಸಪರಿಯನ್ತಂ** ನಾಮ। ವಿಪರೀತಂ **ಅಪರಿಯನ್ತಂ**। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ "ಕತಮಂ ತಂ ಸೀಲಂ ಸಪರಿಯನ್ತಂ? ಅತ್ಥಿ ಸೀಲಂ ಲಾಭಪರಿಯನ್ತಂ, ಅತ್ಥಿ ಸೀಲಂ ಯಸಪರಿಯನ್ತಂ, ಅತ್ಥಿ ಸೀಲಂ ಞಾತಿಪರಿಯನ್ತಂ, ಅತ್ಥಿ ಸೀಲಂ ಅಙ್ಗಪರಿಯನ್ತಂ, ಅತ್ಥಿ ಸೀಲಂ ಜೀವಿತಪರಿಯನ್ತಂ। ಕತಮಂ ತಂ ಸೀಲಂ ಲಾಭಪರಿಯನ್ತಂ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಲಾಭಹೇತು ಲಾಭಪಚ್ಚಯಾ ಲಾಭಕಾರಣಾ ಯಥಾಸಮಾದಿನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ವೀತಿಕ್ಕಮತಿ, ಇದಂ ತಂ ಸೀಲಂ ಲಾಭಪರಿಯನ್ತ"ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೮)। ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನ ಇತರಾನಿಪಿ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾನಿ। ಅಪರಿಯನ್ತವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇಪಿ ವುತ್ತಂ "ಕತಮಂ ತಂ ಸೀಲಂ ನ ಲಾಭಪರಿಯನ್ತಂ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಲಾಭಹೇತು ಲಾಭಪಚ್ಚಯಾ ಲಾಭಕಾರಣಾ ಯಥಾಸಮಾದಿನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಾಯ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಕಿಂ ಸೋ ವೀತಿಕ್ಕಮಿಸ್ಸತಿ, ಇದಂ ತಂ ಸೀಲಂ ನ ಲಾಭಪರಿಯನ್ತ"ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೮)। ಏತೇನೇವುಪಾಯೇನ ಇತರಾನಿಪಿ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾನಿ। ಏವಂ ಸಪರಿಯನ್ತಾಪರಿಯನ್ತವಸೇನ ದುವಿಧಂ।

ಸತ್ತಮದುಕೇ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಾಸವಂ ಸೀಲಂ **ಲೋಕಿಯಂ**। ಅನಾಸವಂ **ಲೋಕುತ್ತರಂ**। ತತ್ಥ ಲೋಕಿಯಂ ಭವವಿಸೇಸಾವಹಂ ಹೋತಿ ಭವನಿಸ್ಸರಣಸ್ಸ ಚ ಸಮ್ಭಾರೋ। ಯಥಾಹ - "ವಿನಯೋ ಸಂವರತ್ಥಾಯ, ಸಂವರೋ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರತ್ಥಾಯ, ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯ, ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಪೀತತ್ಥಾಯ, ಪೀತಿ ಪಸ್ಸದ್ಧತ್ಥಾಯ, ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಸುಖತ್ಥಾಯ, ಸುಖಂ ಸಮಾಧತ್ಥಾಯ, ಸಮಾಧಿ ಯಥಾಭೂತಞಾಣದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ, ಯಥಾಭೂತಞಾಣದಸ್ಸನಂ ನಿಬ್ಬಿದತ್ಥಾಯ, ನಿಬ್ಬಿದಾ ವಿರಾಗತ್ಥಾಯ, ವಿರಾಗೋ ವಿಮುತ್ತತ್ಥಾಯ, ವಿಮುತ್ತಿ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ, ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ, ಏತದತ್ಥಾ ಕಥಾ, ಏತದತ್ಥಾ ಮನ್ತನಾ, ಏತದತ್ಥಾ ಉಪನಿಸಾ, ಏತದತ್ಥಂ ಸೋತಾವಧಾನಂ, ಯದಿದಂ ಅನುಪಾದಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಮೋಕ್ಖೋ"ತಿ (ಪರಿ॰ ೩೬೬)। ಲೋಕುತ್ತರಂ ಭವನಿಸ್ಸರಣಾವಹಂ ಹೋತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಭೂಮೀತಿ ಏವಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಸೇನ ದುವಿಧಂ।

೧೨. ತಿಕೇಸು ಪಠಮತ್ತಿಕೇ ಹೀನೇನ ಛನ್ದೇನ ಚಿತ್ತೇನ ವೀರಿಯೇನ ವೀಮಂಸಾಯ ವಾ ಪವತ್ತಿತಂ **ಹೀನಂ**। ಮಜ್ಝಿಮೇಹಿ ಛನ್ದಾದೀಹಿ ಪವತ್ತಿತಂ **ಮಜ್ಝಿಮಂ**। ಪಣೀತೇಹಿ **ಪಣೀತಂ**। ಯಸಕಾಮತಾಯ ವಾ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೀನಂ। ಪುಞ್ಞಫಲಕಾಮತಾಯ ಮಜ್ಝಿಮಂ। ಕತ್ತಬ್ಬಮೇವಿದನ್ತಿ ಅರಿಯಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಪಣೀತಂ। "ಅಹಮಸ್ಮಿ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಇಮೇ ಪನಞ್ಞೇ ಭಿಕ್ಖೂ ದುಸ್ಸೀಲಾ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಪರವಮ್ಭನಾದೀಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ವಾ ಹೀನಂ। ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಲೋಕಿಯಂ ಸೀಲಂ ಮಜ್ಝಿಮಂ। ಲೋಕುತ್ತರಂ ಪಣೀತಂ। ತಣ್ಹಾವಸೇನ ವಾ ಭವಭೋಗತ್ಥಾಯ ಪವತ್ತಿತಂ ಹೀನಂ। ಅತ್ತನೋ ವಿಮೋಕ್ಖತ್ಥಾಯ ಪವತ್ತಿತಂ ಮಜ್ಝಿಮಂ। ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ವಿಮೋಕ್ಖತ್ಥಾಯ ಪವತ್ತಿತಂ ಪಾರಮಿತಾಸೀಲಂ ಪಣೀತನ್ತಿ ಏವಂ ಹೀನಮಜ್ಝಿಮಪಣೀತವಸೇನ ತಿವಿಧಂ।

ದುತಿಯತ್ತಿಕೇ ಅತ್ತನೋ ಅನನುರೂಪಂ ಪಜಹಿತುಕಾಮೇನ ಅತ್ತಗರುನಾ ಅತ್ತನಿಗಾರವೇನ ಪವತ್ತಿತಂ **ಅತ್ತಾಧಿಪತೇಯ್ಯಂ**। ಲೋಕಾಪವಾದಂ ಪರಿಹರಿತುಕಾಮೇನ ಲೋಕಗರುನಾ ಲೋಕೇ ಗಾರವೇನ ಪವತ್ತಿತಂ **ಲೋಕಾಧಿಪತೇಯ್ಯಂ**। ಧಮ್ಮಮಹತ್ತಂ ಪೂಜೇತುಕಾಮೇನ ಧಮ್ಮಗರುನಾ ಧಮ್ಮಗಾರವೇನ ಪವತ್ತಿತಂ **ಧಮ್ಮಾಧಿಪತೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಅತ್ತಾಧಿಪತೇಯ್ಯಾದಿವಸೇನ ತಿವಿಧಂ।

ತತಿಯತ್ತಿಕೇ ಯಂ ದುಕೇಸು ನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಪರಾಮಟ್ಠತ್ತಾ **ಪರಾಮಟ್ಠಂ**। ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸಮ್ಭಾರಭೂತಂ ಸೇಕ್ಖಾನಞ್ಚ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ **ಅಪರಾಮಟ್ಠಂ**। ಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಾನಂ ಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಪರಾಮಟ್ಠಾದಿವಸೇನ ತಿವಿಧಂ।

ಚತುತ್ಥತ್ತಿಕೇ ಯಂ ಆಪತ್ತಿಂ ಅನಾಪಜ್ಜನ್ತೇನ ಪೂರಿತಂ, ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಾ ಪುನ ಕತಪಟಿಕಮ್ಮಂ, ತಂ **ವಿಸುದ್ಧಂ**। ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪನ್ನಸ್ಸ ಅಕತಪಟಿಕಮ್ಮಂ **ಅವಿಸುದ್ಧಂ**। ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ವಾ ಆಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಅಜ್ಝಾಚಾರೇ ವಾ ವೇಮತಿಕಸ್ಸ ಸೀಲಂ **ವೇಮತಿಕಸೀಲಂ**

ನಾಮ। ತತ್ಥ ಯೋಗಿನಾ ಅವಿಸುದ್ಧಸೀಲಂ ವಿಸೋಧೇತಬ್ಬಂ, ವೇಮತಿಕೇ ವತ್ಥುಜ್ಝಾಚಾರಂ ಅಕತ್ವಾ ವಿಮತಿ ಪಟಿವಿನೇತಬ್ಬಾ "ಇಚ್ಚಸ್ಸ ಫಾಸು ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ವಿಸುದ್ಧಾದಿವಸೇನ ತಿವಿಧಂ।

ಪಞ್ಚಮತ್ತಿಕೇ ಚತೂಹಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇಹಿ ತೀಹಿ ಚ ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸೀಲಂ **ಸೇಕ್ಖಂ**। ಅರಹತ್ತಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ **ಅಸೇಕ್ಖಂ**। ಸೇಸಂ **ನೇವಸೇಕ್ಖನಾಸೇಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಸೇಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ತಿವಿಧಂ।

ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕೇ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪಕತಿಪಿ ಸೀಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಅಯಂ ಸುಖಸೀಲೋ, ಅಯಂ ದುಕ್ಖಸೀಲೋ, ಅಯಂ ಕಲಹಸೀಲೋ, ಅಯಂ ಮಣ್ಡನಸೀಲೋ"ತಿ ಭಣನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ "ತೀಣಿ ಸೀಲಾನಿ, ಕುಸಲಸೀಲಂ ಅಕುಸಲಸೀಲಂ ಅಬ್ಯಾಕತಸೀಲನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೯)। ಏವಂ ಕುಸಲಾದಿವಸೇನಪಿ ತಿವಿಧನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಅಕುಸಲಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಾದೀಸು ಏಕೇನಪಿ ನ ಸಮೇತೀತಿ ಇಧ ನ ಉಪನೀತಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವಸ್ಸ ತಿವಿಧತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೧೩. ಚತುಕ್ಕೇಸು ಪಠಮಚತುಕ್ಕೇ –

ಯೋಧ ಸೇವತಿ ದುಸ್ಸೀಲೇ, ಸೀಲವನ್ತೇ ನ ಸೇವತಿ।
ವತ್ಥುವೀತಿಕ್ಕಮೇ ದೋಸಂ, ನ ಪಸ್ಸತಿ ಅವಿದ್ದಸು॥

ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಬಹುಲೋ , ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ನ ರಕ್ಖತಿ।
ಏವರೂಪಸ್ಸ ವೇ ಸೀಲಂ, ಜಾಯತೇ **ಹಾನಭಾಗಿಯಂ**॥

ಯೋ ಪನತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಇಧ।
ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗಮ್ಹಿ, ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ಮಾನಸಂ॥

ತುಟ್ಠಸ್ಸ ಸೀಲಮತ್ತೇನ, ಅಘಟನ್ತಸ್ಸ ಉತ್ತರಿ।
ತಸ್ಸ ತಂ **ಠಿತಿಭಾಗಿಯಂ,** ಸೀಲಂ ಭವತಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ॥

ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲೋ ಘಟತಿ, ಸಮಾಧತ್ಥಾಯ ಯೋ ಪನ।
ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯಂ ಸೀಲಂ, ಹೋತಿ ಏತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ॥

ಅತುಟ್ಠೋ ಸೀಲಮತ್ತೇನ, ನಿಬ್ಬಿದಂ ಯೋನುಯುಞ್ಜತಿ।
ಹೋತಿ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಂ, ಸೀಲಮೇತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋತಿ॥

ಏವಂ ಹಾನಭಾಗಿಯಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ।

ದುತಿಯಚತುಕ್ಕೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಆರಬ್ಭ ಪಞ್ಞತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ, ಯಾನಿ ಚ ನೇಸಂ ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿತೋ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಾನಿ, ಇದಂ **ಭಿಕ್ಖುಸೀಲಂ**। ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ಆರಬ್ಭ ಪಞ್ಞತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ, ಯಾನಿ ಚ ತಾಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿತೋ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಾನಿ, ಇದಂ **ಭಿಕ್ಖುನಿಸೀಲಂ**। ಸಾಮಣೇರಸಾಮಣೇರೀನಂ ದಸಸೀಲಾನಿ **ಅನುಪಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಂ**। ಉಪಾಸಕಉಪಾಸಿಕಾನಂ ನಿಚ್ಚಸೀಲವಸೇನ ಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ, ಸತಿ ವಾ ಉಸ್ಸಾಹೇ ದಸ, ಉಪೋಸಥಙ್ಗವಸೇನ ಅಟ್ಠಾತಿ ಇದಂ **ಗಹಟ್ಠಸೀಲ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಭಿಕ್ಖುಸೀಲಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ।

ತತಿಯಚತುಕ್ಕೇ ಉತ್ತರಕುರುಕಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ **ಪಕತಿಸೀಲಂ**। ಕುಲದೇಸಪಾಸಣ್ಡಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಮರಿಯಾದಾಚಾರಿತ್ತಂ **ಆಚಾರಸೀಲಂ**। "ಧಮ್ಮತಾ ಏಸಾ, ಆನನ್ದ, ಯದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತಿ ನ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತು ಪುರಿಸೇಸು ಮಾನಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ಕಾಮಗುಣೂಪಸಂಹಿತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತುಸೀಲಂ **ಧಮ್ಮತಾಸೀಲಂ**। ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದೀನಂ ಪನ ಸುದ್ಧಸತ್ತಾನಂ, ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಚ ತಾಸು ತಾಸು ಜಾತೀಸು ಸೀಲಂ **ಪುಬ್ಬಹೇತುಕಸೀಲ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಪಕತಿಸೀಲಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ।

ಚತುತ್ಥಚತುಕ್ಕೇ ಯಂ ಭಗವತಾ "ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ ವಿಹರತಿ ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀ ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ"ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೫೦೮; ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೩) ವಂ ವುತ್ತಂ ಸೀಲಂ, ಇದಂ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಂ** ನಾಮ। ಯಂ ಪನ "ಸೋ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೀ ಹೋತಿ ನಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಾಹೀ, ಯತ್ವಾಧಿಕರಣಮೇನಂ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಸಂವುತಂ ವಿಹರನ್ತಂ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಾ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅನ್ವಾಸ್ಸವೇಯ್ಯುಂ, ತಸ್ಸ ಸಂವರಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ರಕ್ಖತಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಸೋತೇನ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ…ಪೇ॰… ಘಾನೇನ ಗನ್ಧಂ ಘಾಯಿತ್ವಾ…ಪೇ॰… ಜಿವ್ಹಾಯ ರಸಂ ಸಾಯಿತ್ವಾ…ಪೇ॰… ಕಾಯೇನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಫುಸಿತ್ವಾ…ಪೇ॰… ಮನಸಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಞ್ಞಾಯ ನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೀ…ಪೇ॰… ಮನಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨, ೪೧೧; ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೯೮) ವುತ್ತಂ, ಇದಂ **ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಂ**। ಯಾ ಪನ ಆಜೀವಹೇತುಪಞ್ಞತ್ತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ, "ಕುಹನಾ ಲಪನಾ ನೇಮಿತ್ತಿಕತಾ ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾ ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಸನತಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಞ್ಚ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಾ ವಿರತಿ, ಇದಂ **ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ**। "ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಯೋನಿಸೋ ಚೀವರಂ ಪಟಿಸೇವತಿ, ಯಾವದೇವ ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮) ಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತೋ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಪರಿಸುದ್ಧೋ ಚತುಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗೋ **ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಂ** ನಾಮ।

ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಂ

೧೪. ತತ್ರಾಯಂ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅನುಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ವಿನಿಚ್ಛಯಕಥಾ। **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ। **ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಸಂಸಾರೇ ಭಯಂ ಇಕ್ಖಣತಾಯ ವಾ ಭಿನ್ನಪಟಧರಾದಿತಾಯ ವಾ ಏವಂ ಲದ್ಧವೋಹಾರೋ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ। **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲಂ। ತಞ್ಹಿ ಯೋ ನಂ ಪಾತಿ ರಕ್ಖತಿ, ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತಿ ಮೋಚಯತಿ ಆಪಾಯಿಕಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ, ತಸ್ಮಾ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಂವರಣಂ ಸಂವರೋ, ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಸ್ಸ ಅವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಮೇವ ಸಂವರೋ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ। ತೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಸಂವುತೋ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ, ಉಪಗತೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಹರತೀ**ತಿ ಇರಿಯತಿ। **ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿಆದೀನಮತ್ಥೋ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ಅತ್ಥಿ ಆಚಾರೋ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಚಾರೋ।

ತತ್ಥ ಕತಮೋ **ಅನಾಚಾರೋ**? ಕಾಯಿಕೋ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ ವಾಚಸಿಕೋ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅನಾಚಾರೋ। ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಸ್ಸಿಲ್ಯಂ ಅನಾಚಾರೋ। ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ವೇಳುದಾನೇನ ವಾ ಪತ್ತದಾನೇನ ವಾ ಪುಪ್ಫಫಲಸಿನಾನದನ್ತಕಟ್ಠದಾನೇನ ವಾ ಚಾಟುಕಮ್ಯತಾಯ ವಾ ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯತಾಯ ವಾ ಪಾರಿಭಟ್ಯತಾಯ ವಾ ಜಙ್ಘಪೇಸನಿಕೇನ ವಾ ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇನ ವಾ ಬುದ್ಧಪಟಿಕುಟ್ಠೇನ ಮಿಚ್ಛಾಆಜೀವೇನ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅನಾಚಾರೋ।

ತತ್ಥ ಕತಮೋ **ಆಚಾರೋ**? ಕಾಯಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ವಾಚಸಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಆಚಾರೋ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ಸೀಲಸಂವರೋ ಆಚಾರೋ। ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ನ ವೇಳುದಾನೇನ ವಾ ನ ಪತ್ತನ ಪುಪ್ಫನ ಫಲನ

ಸಿನಾನನ ದನ್ತಕಟ್ಠದಾನೇನ ವಾ ನ ಚಾಟುಕಮ್ಯತಾಯ ವಾ ನ ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯತಾಯ ವಾ ನ ಪಾರಿಭಟ್ಯತಾಯ ವಾ ನ ಜಙ್ಘಪೇಸನಿಕೇನ ವಾ ನ ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇನ ವಾ ಬುದ್ಧಪಟಿಕುಟ್ಠೇನ ಮಿಚ್ಛಾಆಜೀವೇನ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಆಚಾರೋ।

ಗೋಚರೋತಿ ಅತ್ಥಿ ಗೋಚರೋ ಅತ್ಥಿ ಅಗೋಚರೋ।

ತತ್ಥ ಕತಮೋ **ಅಗೋಚರೋ**? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ವೇಸಿಯಾಗೋಚರೋ ವಾ ಹೋತಿ ವಿಧವಾ, ಥುಲ್ಲಕುಮಾರಿಕಾ, ಪಣ್ಡಕ, ಭಿಕ್ಖುನೀ, ಪಾನಾಗಾರಗೋಚರೋ ವಾ ಹೋತಿ, ಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಹರತಿ ರಾಜೂಹಿ ರಾಜಮಹಾಮತ್ತೇಹಿ ತಿತ್ಥಿಯೇಹಿ ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕೇಹಿ ಅನನುಲೋಮಿಕೇನ ಸಂಸಗ್ಗೇನ, ಯಾನಿ ವಾ ಪನ ತಾನಿ ಕುಲಾನಿ ಅಸ್ಸದ್ಧಾನಿ ಅಪ್ಪಸನ್ನಾನಿ ಅನೋಪಾನಭೂತಾನಿ ಅಕ್ಕೋಸಕಪರಿಭಾಸಕಾನಿ ಅನತ್ಥಕಾಮಾನಿ ಅಹಿತಕಾಮಾನಿ ಅಫಾಸುಕಕಾಮಾನಿ ಅಯೋಗಕ್ಖೇಮಕಾಮಾನಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಉಪಾಸಕಾನಂ ಉಪಾಸಿಕಾನಂ, ತಥಾರೂಪಾನಿ ಕುಲಾನಿ ಸೇವತಿ ಭಜತಿ ಪಯಿರುಪಾಸತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅಗೋಚರೋ।

ತತ್ಥ ಕತಮೋ **ಗೋಚರೋ**? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ನ ವೇಸಿಯಾಗೋಚರೋ ವಾ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ನ ಪಾನಾಗಾರಗೋಚರೋ ವಾ ಹೋತಿ, ಅಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಹರತಿ ರಾಜೂಹಿ…ಪೇ॰… ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕೇಹಿ ಅನನುಲೋಮಿಕೇನ ಸಂಸಗ್ಗೇನ, ಯಾನಿ ವಾ ಪನ ತಾನಿ ಕುಲಾನಿ ಸದ್ಧಾನಿ ಪಸನ್ನಾನಿ ಓಪಾನಭೂತಾನಿ ಕಾಸಾವಪಜ್ಜೋತಾನಿ ಇಸಿವಾತಪಟಿವಾತಾನಿ ಅತ್ಥಕಾಮಾನಿ…ಪೇ॰… ಯೋಗಕ್ಖೇಮಕಾಮಾನಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ…ಪೇ॰… ಉಪಾಸಿಕಾನಂ, ತಥಾರೂಪಾನಿ ಕುಲಾನಿ ಸೇವತಿ ಭಜತಿ ಪಯಿರುಪಾಸತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಗೋಚರೋ। ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಆಚಾರೇನ ಇಮಿನಾ ಚ ಗೋಚರೇನ ಉಪೇತೋ ಹೋತಿ ಸಮುಪೇತೋ ಉಪಗತೋ ಸಮುಪಗತೋ ಉಪಪನ್ನೋ ಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ "ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೧೧)।

ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ಇಮಿನಾಪಿ ನಯೇನ ಆಚಾರಗೋಚರಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ದುವಿಧೋ ಹಿ ಅನಾಚಾರೋ ಕಾಯಿಕೋ ವಾಚಸಿಕೋ ಚ। ತತ್ಥ ಕತಮೋ **ಕಾಯಿಕೋ ಅನಾಚಾರೋ**? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸಙ್ಘಗತೋಪಿ ಅಚಿತ್ತೀಕಾರಕತೋ ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಘಟ್ಟಯನ್ತೋಪಿ ತಿಟ್ಠತಿ, ಘಟ್ಟಯನ್ತೋಪಿ ನಿಸೀದತಿ, ಪುರತೋಪಿ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪುರತೋಪಿ ನಿಸೀದತಿ, ಉಚ್ಚೇಪಿ ಆಸನೇ ನಿಸೀದತಿ, ಸಸೀಸಮ್ಪಿ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ನಿಸೀದತಿ, ಠಿತಕೋಪಿ ಭಣತಿ, ಬಾಹಾವಿಕ್ಖೇಪಕೋಪಿ ಭಣತಿ, ಥೇರಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನುಪಾಹನಾನಂ ಚಙ್ಕಮನ್ತಾನಂ ಸಉಪಾಹನೋ ಚಙ್ಕಮತಿ, ನೀಚೇ ಚಙ್ಕಮೇ ಚಙ್ಕಮನ್ತಾನಂ ಉಚ್ಚೇ ಚಙ್ಕಮೇ ಚಙ್ಕಮತಿ, ಛಮಾಯ ಚಙ್ಕಮನ್ತಾನಂ ಚಙ್ಕಮೇ ಚಙ್ಕಮತಿ, ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಅನುಪಖಜ್ಜಾಪಿ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅನುಪಖಜ್ಜಾಪಿ ನಿಸೀದತಿ, ನವೇಪಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಸನೇನ ಪಟಿಬಾಹತಿ, ಜನ್ತಾಘರೇಪಿ ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ಕಟ್ಠಂ ಪಕ್ಖಿಪತಿ, ದ್ವಾರಂ ಪಿದಹತಿ, ಉದಕತಿತ್ಥೇಪಿ ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಘಟ್ಟಯನ್ತೋಪಿ ಓತರತಿ, ಪುರತೋಪಿ ಓತರತಿ, ಘಟ್ಟಯನ್ತೋಪಿ ನ್ಹಾಯತಿ, ಪುರತೋಪಿ ನ್ಹಾಯತಿ, ಘಟ್ಟಯನ್ತೋಪಿ ಉತ್ತರತಿ, ಪುರತೋಪಿ ಉತ್ತರತಿ, ಅನ್ತರಘರಂ ಪವಿಸನ್ತೋಪಿ ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಘಟ್ಟಯನ್ತೋಪಿ ಗಚ್ಛತಿ, ಪುರತೋಪಿ ಗಚ್ಛತಿ, ವೋಕ್ಕಮ್ಮ ಚ ಥೇರಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪುರತೋ ಪುರತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಯಾನಿಪಿ ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ಕುಲಾನಂ ಓವರಕಾನಿ ಗೂಳ್ಹಾನಿ ಚ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾನಿ ಚ ಯತ್ಥ ಕುಲಿತ್ಥಿಯೋ ಕುಲಕುಮಾರಿಯೋ ನಿಸೀದನ್ತಿ, ತತ್ಥಪಿ ಸಹಸಾ ಪವಿಸತಿ, ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪಿ ಸೀಸಂ ಪರಾಮಸತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಯಿಕೋ ಅನಾಚಾರೋ।

ತತ್ಥ ಕತಮೋ **ವಾಚಸಿಕೋ ಅನಾಚಾರೋ**? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸಙ್ಘಗತೋಪಿ ಅಚಿತ್ತೀಕಾರಕತೋ ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ಧಮ್ಮಂ ಭಣತಿ। ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಉದ್ದಿಸತಿ, ಠಿತಕೋಪಿ ಭಣತಿ, ಬಾಹಾವಿಕ್ಖೇಪಕೋಪಿ ಭಣತಿ, ಅನ್ತರಘರಂ ಪವಿಟ್ಠೋಪಿ ಇತ್ಥಿಂ ವಾ ಕುಮಾರಿಂ ವಾ ಏವಮಾಹ - "ಇತ್ಥನ್ನಾಮೇ ಇತ್ಥಂಗೋತ್ತೇ ಕಿಂ ಅತ್ಥಿ, ಯಾಗು ಅತ್ಥಿ, ಭತ್ತಂ ಅತ್ಥಿ,

ಖಾದನೀಯಂ ಅತ್ಥಿ, ಕಿಂ ಪಿವಿಸ್ಸಾಮ, ಕಿಂ ಖಾದಿಸ್ಸಾಮ, ಕಿಂ ಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮ। ಕಿಂ ವಾ ಮೇ ದಸ್ಸಥಾ"ತಿ ವಿಪ್ಪಲಪತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ವಾಚಸಿಕೋ ಅನಾಚಾರೋ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೭)। ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ಪನಸ್ಸ ಆಚಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪಿಚ ಭಿಕ್ಖು ಸಗಾರವೋ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸುನಿವತ್ಥೋ ಸುಪಾರುತೋ ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇನ ಆಲೋಕಿತೇನ ವಿಲೋಕಿತೇನ ಸಮಿಞ್ಜಿತೇನ ಪಸಾರಿತೇನ ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖು ಇರಿಯಾಪಥಸಮ್ಪನ್ನೋ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ ಜಾಗರಿಯಮನುಯುತ್ತೋ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕೇಸು ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೀ ಗರುಚಿತ್ತೀಕಾರಬಹುಲೋ ವಿಹರತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಆಚಾರೋ। ಏವಂ ತಾವ ಆಚಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಗೋಚರೋ ಪನ ತಿವಿಧೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರೋ ಆರಕ್ಖಗೋಚರೋ ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋತಿ। ತತ್ಥ ಕತಮೋ **ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರೋ**? ದಸಕಥಾವತ್ಥುಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ, ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಸ್ಸುತಂ ಸುಣಾತಿ, ಸುತಂ ಪರಿಯೋದಪೇತಿ, ಕಙ್ಖಂ ವಿತರತಿ, ದಿಟ್ಠಿಂ ಉಜುಂ ಕರೋತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಅನುಸಿಕ್ಖಮಾನೋ ಸದ್ಧಾಯ ವಡ್ಢತಿ, ಸೀಲೇನ, ಸುತೇನ, ಚಾಗೇನ, ಪಞ್ಞಾಯ ವಡ್ಢತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರೋ।

ಕತಮೋ **ಆರಕ್ಖಗೋಚರೋ**? ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಅನ್ತರಘರಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ವೀಥಿಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖು ಯುಗಮತ್ತದಸ್ಸಾವೀ ಸುಸಂವುತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ನ ಹತ್ಥಿಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ಅಸ್ಸಂ, ನ ರಥಂ, ನ ಪತ್ತಿಂ, ನ ಇತ್ಥಿಂ, ನ ಪುರಿಸಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ಉದ್ಧಂ ಉಲ್ಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ಅಧೋ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಆರಕ್ಖಗೋಚರೋ।

ಕತಮೋ **ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋ**? ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಯತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ - "ಕೋ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಗೋಚರೋ ಸಕೋ ಪೇತ್ತಿಕೋ ವಿಸಯೋ? ಯದಿದಂ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೨), ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋ। ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಆಚಾರೇನ ಇಮಿನಾ ಚ ಗೋಚರೇನ ಉಪೇತೋ...ಪೇ॰... ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ತೇನಪಿ ವುಚ್ಚತಿ ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ।

ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀತಿ ಅಣುಪ್ಪಮಾಣೇಸು ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಆಪನ್ನಸೇಖಿಯಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾದಿಭೇದೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸನಸೀಲೋ। **ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂತಿ** ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಮ್ಮಾ ಆದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ"ತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಂ ದಸ್ಸಿತಂ। "ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ"ತಿಆದಿ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ಯಥಾಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ತಂ ಸೀಲಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಂ

೧೫. ಯಂ ಪನೇತಂ ತದನನ್ತರಂ "ಸೋ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ದಸ್ಸಿತಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಂ, ತತ್ಥ **ಸೋತಿ** ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲೇ ಠಿತೋ ಭಿಕ್ಖು। **ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾತಿ** ಕಾರಣವಸೇನ ಚಕ್ಖೂತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರೇನ ರೂಪದಸ್ಸನಸಮತ್ಥೇನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ। ಪೋರಾಣಾ ಪನಾಹು "ಚಕ್ಖು ರೂಪಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಅಚಿತ್ತಕತ್ತಾ, ಚಿತ್ತಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಅಚಕ್ಖುಕತ್ತಾ, ದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಸಙ್ಘಟ್ಟೇ ಪನ ಚಕ್ಖುಪಸಾದವತ್ಥುಕೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪಸ್ಸತಿ। ಈದಿಸೀ ಪನೇಸಾ 'ಧನುನಾ ವಿಜ್ಝತೀ'ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಸಸಮ್ಭಾರಕಥಾ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾತಿ ಅಯಮೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ"ತಿ। **ನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೀತಿ** ಇತ್ಥಿಪುರಿಸನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದಿಕಂ ವಾ ಕಿಲೇಸವತ್ಥುಭೂತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ದಿಟ್ಠಮತ್ತೇಯೇವ

ಸಣ್ಹಾತಿ। **ನಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಾಹೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನುಅನುಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಪಾಕಟಭಾವಕರಣತೋ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನನ್ತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರಂ ಹತ್ಥಪಾದಸಿತಹಸಿತಕಥಿತವಿಲೋಕಿತಾದಿಭೇದಂ ಆಕಾರಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಯಂ ತತ್ಥ ಭೂತಂ, ತದೇವ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಚೇತಿಯಪಬ್ಬತವಾಸೀ **ಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ವಿಯ**।

ಥೇರಂ ಕಿರ ಚೇತಿಯಪಬ್ಬತಾ ಅನುರಾಧಪುರಂ ಪಿಣ್ಡಚಾರತ್ಥಾಯ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ ಅಞ್ಞತರಾ ಕುಲಸುಣ್ಹಾ ಸಾಮಿಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಭಣ್ಡಿತ್ವಾ ಸುಮಣ್ಡಿತಪಸಾಧಿತಾ ದೇವಕಞ್ಞಾ ವಿಯ ಕಾಲಸ್ಸೇವ ಅನುರಾಧಪುರತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಞಾತಿಘರಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ದಿಸ್ವಾ ವಿಪಲ್ಲತ್ಥಚಿತ್ತಾ ಮಹಾಹಸಿತಂ ಹಸಿ। ಥೇರೋ ಕಿಮೇತನ್ತಿ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ತಸ್ಸಾ ದನ್ತಟ್ಠಿಕೇ ಅಸುಭಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ –

> “ತಸ್ಸಾ ದನ್ತಟ್ಠಿಕಂ ದಿಸ್ವಾ, ಪುಬ್ಬಸಞ್ಞಂ ಅನುಸ್ಸರಿ।
> ತತ್ಥೇವ ಸೋ ಠಿತೋ ಥೇರೋ, ಅರಹತ್ತಂ ಅಪಾಪುಣೀ”ತಿ॥

ಸಾಮಿಕೋಪಿ ಖೋ ಪನಸ್ಸಾ ಅನುಮಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಥೇರಂ ದಿಸ್ವಾ “ಕಿಞ್ಚಿ, ಭನ್ತೇ, ಇತ್ಥಿಂ ಪಸ್ಸಥಾ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ತಂ ಥೇರೋ ಆಹ –

> “ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ ಇತ್ಥೀ ವಾ, ಪುರಿಸೋ ವಾ ಇತೋ ಗತೋ।
> ಅಪಿಚ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟೋ, ಗಚ್ಛತೇಸ ಮಹಾಪಥೇ”ತಿ॥

ಯತ್ವಾಧಿಕರಣಮೇನನ್ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಯಂಕಾರಣಾ ಯಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಾಸಂವರಸ್ಸ ಹೇತು ಏತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸತಿಕವಾಟೇನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಸಂವುತಂ ಅಪಿಹಿತಚಕ್ಖುದ್ವಾರಂ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತಂ ಏತೇ ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಅನ್ವಾಸ್ಸವೇಯ್ಯುಂ ಅನುಬನ್ಧೇಯ್ಯುಂ। **ತಸ್ಸ ಸಂವರಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಸತಿಕವಾಟೇನ ಪಿದಹನತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। ಏವಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೋಯೇವ ಚ ರಕ್ಖತಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಸಂವರೋ ವಾ ಅಸಂವರೋ ವಾ ನತ್ಥಿ। ನ ಹಿ ಚಕ್ಖುಪಸಾದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸತಿ ವಾ ಮುಟ್ಠಸಚ್ಚಂ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅಪಿಚ ಯದಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛತಿ, ತದಾ ಭವಙ್ಗೇ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧೇ ಕಿರಿಯಮನೋಧಾತು ಆವಜ್ಜನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ತತೋ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಂ। ತತೋ ವಿಪಾಕಮನೋಧಾತು ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಕಿಚ್ಚಂ। ತತೋ ವಿಪಾಕಾಹೇತುಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಸನ್ತೀರಣಕಿಚ್ಚಂ। ತತೋ ಕಿರಿಯಾಹೇತುಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತದನನ್ತರಂ ಜವನಂ ಜವತಿ।

ತತ್ರಾಪಿ ನೇವ ಭವಙ್ಗಸಮಯೇ, ನ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಸಮಯೇ ಸಂವರೋ ವಾ ಅಸಂವರೋ ವಾ ಅತ್ಥಿ। ಜವನಕ್ಖಣೇ ಪನ ಸಚೇ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ ವಾ ಮುಟ್ಠಸಚ್ಚಂ ವಾ ಅಞ್ಞಾಣಂ ವಾ ಅಕ್ಖನ್ತಿ ವಾ ಕೋಸಜ್ಜಂ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಸಂವರೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಹೋನ್ತೋ ಪನ ಸೋ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಅಸಂವರೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ಅಗುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಭವಙ್ಗಮ್ಪಿ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಿಪಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ । ಯಥಾ ಕಿಂ? ಯಥಾ ನಗರೇ ಚತೂಸು ದ್ವಾರೇಸು ಅಸಂವುತೇಸು ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅನ್ತೋಘರದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಗಬ್ಭಾದಯೋ ಸುಸಂವುತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಅನ್ತೋನಗರೇ ಸಬ್ಬಂ ಭಣ್ಡಂ ಅರಕ್ಖಿತಂ ಅಗೋಪಿತಮೇವ ಹೋತಿ। ನಗರದ್ವಾರೇನ ಹಿ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಚೋರಾ ಯದಿಚ್ಛನ್ತಿ, ತಂ ಕರೇಯ್ಯುಂ, ಏವಮೇವ ಜವನೇ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ತಸ್ಮಿಂ ಅಸಂವರೇ ಸತಿ ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ಅಗುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಭವಙ್ಗಮ್ಪಿ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಿಪಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ।

ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸೀಲಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ಗುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಭವಙ್ಗಮ್ಪಿ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಿಪಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ। ಯಥಾ ಕಿಂ? ಯಥಾ ನಗರದ್ವಾರೇಸು ಸಂವುತೇಸು ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅನ್ತೋಘರಾದಯೋ ಅಸಂವುತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಅನ್ತೋನಗರೇ ಸಬ್ಬಂ ಭಣ್ಡಂ

ಸುರಕ್ಖಿತಂ ಸುಗೋಪಿತಮೇವ ಹೋತಿ। ನಗರದ್ವಾರೇಸು ಹಿ ಪಿಹಿತೇಸು ಚೋರಾನಂ ಪವೇಸೋ ನತ್ಥಿ, ಏವಮೇವ ಜವನೇ ಸೀಲಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ಗುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಭವಙ್ಗಮ್ಪಿ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಿಪಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ। ತಸ್ಮಾ ಜವನಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಸಂವರೋತಿ ವುತ್ತೋ।

ಸೋತೇನ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏವಮಿದಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ರೂಪಾದೀಸು ಕಿಲೇಸಾನುಬನ್ಧನಿಮಿತ್ತಾದಿಗ್ಗಾಹಪರಿವಜ್ಜನಲಕ್ಖಣಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ

೧೬. ಇದಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಾನನ್ತರಂ ವುತ್ತೇ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇ ಆಜೀವಹೇತು ಪಞ್ಞತ್ತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನನ್ತಿ ಯಾನಿ ತಾನಿ "ಆಜೀವಹೇತು ಆಜೀವಕಾರಣಾ ಪಾಪಿಚ್ಛೋ ಇಚ್ಛಾಪಕತೋ ಅಸನ್ತಂ ಅಭೂತಂ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಂ ಉಲ್ಲಪತಿ, ಆಪತ್ತಿ ಪಾರಾಜಿಕಸ್ಸ। ಆಜೀವಹೇತು ಆಜೀವಕಾರಣಾ ಸಞ್ಚರಿತ್ತಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಆಪತ್ತಿ ಸಙ್ಘಾದಿಸೇಸಸ್ಸ। ಆಜೀವಹೇತು ಆಜೀವಕಾರಣಾ 'ಯೋ ತೇ ವಿಹಾರೇ ವಸತಿ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಅರಹಾ'ತಿ ಭಣತಿ, ಪಟಿವಿಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಆಪತ್ತಿ ಥುಲ್ಲಚ್ಚಯಸ್ಸ। ಆಜೀವಹೇತು ಆಜೀವಕಾರಣಾ ಭಿಕ್ಖು ಪಣೀತಭೋಜನಾನಿ ಅಗಿಲಾನೋ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಾಯ ವಿಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಭುಞ್ಜತಿ, ಆಪತ್ತಿ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಸ್ಸ। ಆಜೀವಹೇತು ಆಜೀವಕಾರಣಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ ಪಣೀತಭೋಜನಾನಿ ಅಗಿಲಾನಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಾಯ ವಿಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಭುಞ್ಜತಿ, ಆಪತ್ತಿ ಪಾಟಿದೇಸನೀಯಸ್ಸ। ಆಜೀವಹೇತು ಆಜೀವಕಾರಣಾ ಸೂಪಂ ವಾ ಓದನಂ ವಾ ಅಗಿಲಾನೋ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಾಯ ವಿಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಭುಞ್ಜತಿ , ಆಪತ್ತಿ ದುಕ್ಕಟಸ್ಸಾ"ತಿ (ಪರಿ॰ ೨೮೭) ಏವಂ ಪಞ್ಞತ್ತಾನಿ ಛ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ, ಇಮೇಸಂ ಛನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ।

ಕುಹನಾತಿಆದೀಸು ಅಯಂ ಪಾಳಿ, "ತತ್ಥ ಕತಮಾ **ಕುಹನಾ**? ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸ ಇಚ್ಛಾಪಕತಸ್ಸ ಯಾ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತೇನ ವಾ ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪಿತೇನ ವಾ ಇರಿಯಾಪಥಸ್ಸ ವಾ ಅಟ್ಠಪನಾ ಠಪನಾ ಸಣ್ಠಪನಾ ಭಾಕುಟಿಕಾ ಭಾಕುಟಿಯಂ ಕುಹನಾ ಕುಹಾಯನಾ ಕುಹಿತತ್ತಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಕುಹನಾ।

"ತತ್ಥ ಕತಮಾ **ಲಪನಾ**? ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸ ಇಚ್ಛಾಪಕತಸ್ಸ ಯಾ ಪರೇಸಂ ಆಲಪನಾ ಲಪನಾ ಸಲ್ಲಪನಾ ಉಲ್ಲಪನಾ ಸಮುಲ್ಲಪನಾ ಉನ್ನಹನಾ ಸಮುನ್ನಹನಾ ಉಕ್ಕಾಚನಾ ಸಮುಕ್ಕಾಚನಾ ಅನುಪ್ಪಿಯಭಾಣಿತಾ ಚಾಟುಕಮ್ಯತಾ ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯತಾ ಪಾರಿಭಟ್ಯತಾ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಲಪನಾ।

"ತತ್ಥ ಕತಮಾ **ನೇಮಿತ್ತಿಕತಾ**? ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸ ಇಚ್ಛಾಪಕತಸ್ಸ ಯಂ ಪರೇಸಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಂ ಓಭಾಸೋ ಓಭಾಸಕಮ್ಮಂ ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪಾ ಪರಿಕಥಾ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ನೇಮಿತ್ತಿಕತಾ।

"ತತ್ಥ ಕತಮಾ **ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾ**? ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸ ಇಚ್ಛಾಪಕತಸ್ಸ ಯಾ ಪರೇಸಂ ಅಕ್ಕೋಸನಾ ವಮ್ಭನಾ ಗರಹನಾ ಉಕ್ಖೇಪನಾ ಸಮುಕ್ಖೇಪನಾ ಖಿಪನಾ ಸಂಖಿಪನಾ ಪಾಪನಾ ಸಮ್ಪಾಪನಾ ಅವಣ್ಣಹಾರಿಕಾ ಪರಪಿಟ್ಠಿಮಂಸಿಕತಾ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾ।

"ತತ್ಥ ಕತಮಾ **ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಸನತಾ**? ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಪಾಪಿಚ್ಛೋ ಇಚ್ಛಾಪಕತೋ ಇತೋ ಲದ್ಧಂ ಆಮಿಸಂ ಅಮುತ್ರ ಹರತಿ, ಅಮುತ್ರ ವಾ ಲದ್ಧಂ ಆಮಿಸಂ ಇಧ ಆಹರತಿ। ಯಾ ಏವರೂಪಾ ಆಮಿಸೇನ ಆಮಿಸಸ್ಸ ಏಟ್ಠಿ ಗವೇಟ್ಠಿ ಪರಿಯೇಟ್ಠಿ ಏಸನಾ ಗವೇಸನಾ ಪರಿಯೇಸನಾ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಸನತಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೮೬೧-೮೬೫)।

೧೭. ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪನ ಪಾಳಿಯಾ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕುಹನನಿದ್ದೇಸೇ ತಾವ **ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸಾತಿ** ಲಾಭಞ್ಚ ಸಕ್ಕಾರಞ್ಚ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದಞ್ಚ ಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ, ಪತ್ಥಯನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸಾತಿ** ಅಸನ್ತಗುಣದೀಪನಕಾಮಸ್ಸ। **ಇಚ್ಛಾಪಕತಸ್ಸಾತಿ** ಇಚ್ಛಾಯ ಅಪಕತಸ್ಸ, ಉಪದ್ದುತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇತೋ ಪರಂ ಯಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಇರಿಯಾಪಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತವಸೇನ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ ತಿವಿಧಂ ಕುಹನವತ್ಥು ಆಗತಂ। ತಸ್ಮಾ ತಿವಿಧಮ್ಪೇತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತೇನ ವಾತಿ ಏವಮಾದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ಚೀವರಾದೀಹಿ ನಿಮನ್ತಿತಸ್ಸ ತದತ್ಥಿಕಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಪಾಪಿಚ್ಛತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನೇನ, ತೇ ಚ ಗಹಪತಿಕೇ ಅತ್ತನಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಸದ್ಧೇ ಞತ್ವಾ ಪುನ ತೇಸಂ "ಅಹೋ ಅಯ್ಯೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಸುಲದ್ಧಂ ವತ ನೋ ಅಸ್ಸ ಸಚೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾ"ತಿ ನಾನಾವಿಧೇಹಿ ಉಪಾಯೇಹಿ ಪಣೀತಾನಿ ಚೀವರಾದೀನಿ ಉಪನೇನ್ತಾನಂ ತದನುಗ್ಗಹಕಾಮತಂಯೇವ ಆವಿಕತ್ವಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ತತೋ ಪಭುತಿ ಅಪಿ ಸಕಟಭಾರೇಹಿ ಉಪನಾಮನಹೇತುಭೂತಂ ವಿಮ್ಹಾಪನಂ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಹನವತ್ಥೂತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ -

"ಕತಮಂ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಹನವತ್ಥು? ಇಧ ಗಹಪತಿಕಾ ಭಿಕ್ಖುಂ ನಿಮನ್ತೇನ್ತಿ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರೇಹಿ। ಸೋ ಪಾಪಿಚ್ಛೋ ಇಚ್ಛಾಪಕತೋ ಅತ್ಥಿಕೋ ಚೀವರ... ಪೇ॰... ಪರಿಕ್ಖಾರಾನಂ ಭಿಯ್ಯೋಕಮ್ಯತಂ ಉಪಾದಾಯ ಚೀವರಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾತಿ। ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ...ಪೇ॰... ಸೇನಾಸನಂ। ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾತಿ। ಸೋ ಏವಮಾಹ - 'ಕಿಂ ಸಮಣಸ್ಸ ಮಹಗ್ಘೇನ ಚೀವರೇನ, ಏತಂ ಸಾರುಪ್ಪಂ ಯಂ ಸಮಣೋ ಸುಸಾನಾ ವಾ ಸಙ್ಕಾರಕೂಟಾ ವಾ ಪಾಪಣಿಕಾ ವಾ ನನ್ತಕಾನಿ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಕತ್ವಾ ಧಾರೇಯ್ಯ। ಕಿಂ ಸಮಣಸ್ಸ ಮಹಗ್ಘೇನ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇನ ಏತಂ ಸಾರುಪ್ಪಂ ಯಂ ಸಮಣೋ ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾಯ ಪಿಣ್ಡಿಯಾಲೋಪೇನ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇಯ್ಯ। ಕಿಂ ಸಮಣಸ್ಸ ಮಹಗ್ಘೇನ ಸೇನಾಸನೇನ, ಏತಂ ಸಾರುಪ್ಪಂ ಯಂ ಸಮಣೋ ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕೋ ವಾ ಅಸ್ಸ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕೋ ವಾ। ಕಿಂ ಸಮಣಸ್ಸ ಮಹಗ್ಘೇನ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರೇನ, ಏತಂ ಸಾರುಪ್ಪಂ ಯಂ ಸಮಣೋ ಪೂತಿಮುತ್ತೇನ ವಾ ಹರಿಟಕೀಖಣ್ಡೇನ ವಾ ಓಸಧಂ ಕರೇಯ್ಯಾ'ತಿ। ತದುಪಾದಾಯ ಲೂಖಂ ಚೀವರಂ ಧಾರೇತಿ, ಲೂಖಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಲೂಖಂ ಸೇನಾಸನಂ ಪಟಿಸೇವತಿ, ಲೂಖಂ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಪಟಿಸೇವತಿ, ತಮೇನಂ ಗಹಪತಿಕಾ ಏವಂ ಜಾನನ್ತಿ 'ಅಯಂ ಸಮಣೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಪವಿವಿತ್ತೋ ಅಸಂಸಟ್ಠೋ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಧುತವಾದೋ'ತಿ। ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ನಿಮನ್ತೇನ್ತಿ ಚೀವರ...ಪೇ॰... ಪರಿಕ್ಖಾರೇಹಿ। ಸೋ ಏವಮಾಹ - 'ತಿಣ್ಣಂ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಾ ಸದ್ಧೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಬಹುಂ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸವತಿ। ಸದ್ಧಾಯ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಾ ಸದ್ಧೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಬಹುಂ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸವತಿ। ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ...ಪೇ॰... ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾನಂ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಾಸದ್ಧೋಕುಲಪುತ್ತೋ ಬಹುಂ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸವತಿ। ತುಮ್ಹಾಕಞ್ಚೇವಾಯಂ ಸದ್ಧಾ ಅತ್ಥಿ, ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ ಚ ಸಂವಿಜ್ಜತಿ, ಅಹಞ್ಚ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೋ, ಸಚೇಹಂ ನ ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮಿ, ಏವಂ ತುಮ್ಹೇ ಪುಞ್ಞೇನ ಪರಿಬಾಹಿರಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ಮಯ್ಹಂ ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ ತುಮ್ಹಾಕಂಯೇವ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾಮೀ'ತಿ। ತದುಪಾದಾಯ ಬಹುಮ್ಪಿ ಚೀವರಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಬಹುಮ್ಪಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ...ಪೇ॰... ಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ । ಯಾ ಏವರೂಪಾ ಭಾಕುಟಿಕಾ ಭಾಕುಟಿಯಂ ಕುಹನಾ ಕುಹಾಯನಾ ಕುಹಿತತ್ತಂ, ಇದಂ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಹನವತ್ಥೂ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೭)।

ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸೇವ ಪನ ಸತೋ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾಧಿಗಮಪರಿದೀಪನವಾಚಾಯ ತಥಾ ತಥಾ ವಿಮ್ಹಾಪನಂ ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಹನವತ್ಥೂತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾಹ -

"ಕತಮಂ ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಹನವತ್ಥು? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಾಪಿಚ್ಛೋ ಇಚ್ಛಾಪಕತೋ ಸಮ್ಭಾವನಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ 'ಏವಂ ಮಂ ಜನೋ ಸಮ್ಭಾವೇಸ್ಸತೀ'ತಿ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ 'ಯೋ

ಏವರೂಪಂ ಚೀವರಂ ಧಾರೇತಿ, ಸೋ ಸಮಣೋ ಮಹೇಸಕ್ಖೋ'ತಿ ಭಣತಿ। 'ಯೋ ಏವರೂಪಂ ಪತ್ತಂ ಲೋಹಥಾಲಕಂ। ಧಮ್ಮಕರಣಂ ಪರಿಸ್ಸಾವನಂ ಕುಞ್ಚಿಕಂ, ಕಾಯಬನ್ಧನಂ ಉಪಾಹನಂ ಧಾರೇತಿ, ಸೋ ಸಮಣೋ ಮಹೇಸಕ್ಖೋ'ತಿ ಭಣತಿ। ಯಸ್ಸ ಏವರೂಪೋ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಆಚರಿಯೋ ಸಮಾನುಪಜ್ಝಾಯಕೋ, ಸಮಾನಾಚರಿಯಕೋ ಮಿತ್ತೋ ಸನ್ದಿಟ್ಠೋ ಸಮ್ಭತ್ತೋ ಸಹಾಯೋ। ಯೋ ಏವರೂಪೇ ವಿಹಾರೇ ವಸತಿ ಅಡ್ಢಯೋಗೇ ಪಾಸಾದೇ ಹಮ್ಮಿಯೇ ಗುಹಾಯಂ ಲೇಣೇ ಕುಟಿಯಾ ಕೂಟಾಗಾರೇ ಅಟ್ಟೇ ಮಾಳೇ ಉದ್ದಣ್ಡೇ ಉಪಟ್ಠಾನಸಾಲಾಯಂ ಮಣ್ಡಪೇ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಸತಿ, ಸೋ ಸಮಣೋ ಮಹೇಸಕ್ಖೋ'ತಿ ಭಣತಿ। ಅಥ ವಾ 'ಕೋರಜಿಕಕೋರಜಿಕೋ ಭಾಕುಟಿಕಭಾಕುಟಿಕೋ ಕುಹಕಕುಹಕೋ ಲಪಕಲಪಕೋ ಮುಖಸಮ್ಭಾವಿಕೋ, ಅಯಂ ಸಮಣೋ ಇಮಾಸಂ ಏವರೂಪಾನಂ ಸನ್ತಾನಂ ವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಲಾಭೀ'ತಿ ತಾದಿಸಂ ಗಮ್ಭೀರಂ ಗೂಳ್ಹಂ ನಿಪುಣಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಕಥಂ ಕಥೇಸಿ। ಯಾ ಏವರೂಪಾ ಭಾಕುಟಿಕಾ ಭಾಕುಟಿಯಂ ಕುಹನಾ ಕುಹಾಯನಾ ಕುಹಿತತ್ತಂ, ಇದಂ ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಹನವತ್ಥೂ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೭)।

ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸೇವ ಪನ ಸತೋ ಸಮ್ಭಾವನಾಧಿಪ್ಪಾಯಕತೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ವಿಮ್ಹಾಪನಂ ಇರಿಯಾಪಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕುಹನವತ್ಥೂತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾಹ - "ಕತಮಂ ಇರಿಯಾಪಥಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಹನವತ್ಥು। ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಾಪಿಚ್ಛೋ ಇಚ್ಛಾಪಕತೋ ಸಮ್ಭಾವನಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ 'ಏವಂ ಮಂ ಜನೋ ಸಮ್ಭಾವೇಸ್ಸತೀ'ತಿ ಗಮನಂ ಸಣ್ಠಪೇತಿ , ಠಾನಂ ಸಣ್ಠಪೇತಿ, ನಿಸಜ್ಜಂ ಸಣ್ಠಪೇತಿ, ಸಯನಂ ಸಣ್ಠಪೇತಿ, ಪಣಿಧಾಯ ಗಚ್ಛತಿ, ಪಣಿಧಾಯ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪಣಿಧಾಯ ನಿಸೀದತಿ, ಪಣಿಧಾಯ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ಸಮಾಹಿತೋ ವಿಯ ಗಚ್ಛತಿ, ಸಮಾಹಿತೋ ವಿಯ ತಿಟ್ಠತಿ, ನಿಸೀದತಿ, ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ಆಪಾಥಕಜ್ಝಾಯೀ ಚ ಹೋತಿ, ಯಾ ಏವರೂಪಾ ಇರಿಯಾಪಥಸ್ಸ ಅಟ್ಠಪನಾ ಠಪನಾ ಸಣ್ಠಪನಾ ಭಾಕುಟಿಕಾ ಭಾಕುಟಿಯಂ ಕುಹನಾ ಕುಹಾಯನಾ ಕುಹಿತತ್ತಂ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಇರಿಯಾಪಥಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಹನವತ್ಥೂ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೭)।

ತತ್ಥ **ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನನ್ತಿ ಏವಂ ಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನೇನ ವಾ ಸಙ್ಖಾತೇನ। **ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪಿತೇನಾ**ತಿ ಸಮೀಪಭಣಿತೇನ। **ಇರಿಯಾಪಥಸ್ಸ ವಾ**ತಿ ಚತುಇರಿಯಾಪಥಸ್ಸ। **ಅಟ್ಠಪನಾ**ತಿಆದಿ ಠಪನಾ, ಆದರೇನ ವಾ ಠಪನಾ। **ಠಪನಾ**ತಿ ಠಪನಾಕಾರೋ। **ಸಣ್ಠಪನಾ**ತಿ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಾ, ಪಾಸಾದಿಕಭಾವಕರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಭಾಕುಟಿಕಾ**ತಿ ಪಧಾನಪುರಿಮಟ್ಠಿತಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಭಾಕುಟಿಕರಣಂ, ಮುಖಸಙ್ಕೋಚೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಭಾಕುಟಿಕರಣಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ ಭಾಕುಟಿಕೋ। ಭಾಕುಟಿಕಸ್ಸ ಭಾವೋ ಭಾಕುಟಿಯಂ। **ಕುಹನಾ**ತಿ ವಿಮ್ಹಾಪನಾ। ಕುಹಸ್ಸ ಆಯನಾ ಕುಹಾಯನಾ। ಕುಹಿತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಕುಹಿತತ್ತನ್ತಿ।

ಲಪನಾನಿದ್ದೇಸೇ **ಆಲಪನಾ**ತಿ ವಿಹಾರಂ ಆಗತೇ ಮನುಸ್ಸೇ ದಿಸ್ವಾ "ಕಿಮತ್ಥಾಯ ಭೋನ್ತೋ ಆಗತಾ, ಕಿಂ ಭಿಕ್ಖೂ ನಿಮನ್ತಿತುಂ, ಯದಿ ಏವಂ ಗಚ್ಛಥ ರೇ, ಅಹಂ ಪಚ್ಛತೋ ಪತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಆದಿತೋವ ಲಪನಾ। ಅಥ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಉಪನೇತ್ವಾ "ಅಹಂ ತಿಸ್ಸೋ, ಮಯಿ ರಾಜಾ ಪಸನ್ನೋ, ಮಯಿ ಅಸುಕೋ ಚ ಅಸುಕೋ ಚ ರಾಜಮಹಾಮತ್ತೋ ಪಸನ್ನೋ"ತಿ ಏವಂ ಅತ್ತುಪನಾಯಿಕಾ ಲಪನಾ ಆಲಪನಾ। **ಲಪನಾ**ತಿ ಪುಟ್ಠಸ್ಸ ಸತೋ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಮೇವ ಲಪನಂ। **ಸಲ್ಲಪನಾ**ತಿ ಗಹಪತಿಕಾನಂ ಉಕ್ಕಣ್ಠನೇ ಭೀತಸ್ಸ ಓಕಾಸಂ ದತ್ವಾ ದತ್ವಾ ಸುಟ್ಠು ಲಪನಾ। **ಉಲ್ಲಪನಾ**ತಿ ಮಹಾಕುಟುಮ್ಬಿಕೋ ಮಹಾನಾವಿಕೋ ಮಹಾದಾನಪತೀತಿ ಏವಂ ಉದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಲಪನಾ। **ಸಮುಲ್ಲಪನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬತೋಭಾಗೇನ ಉದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಲಪನಾ।

ಉನ್ನಹನಾತಿ "ಉಪಾಸಕಾ ಪುಬ್ಬೇ ಈದಿಸೇ ಕಾಲೇ ನವದಾನಂ ದೇಥ, ಇದಾನಿ ಕಿಂ ನ ದೇಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಯಾವ "ದಸ್ಸಾಮ, ಭನ್ತೇ, ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭಾಮಾ"ತಿಆದೀನಿ ವದನ್ತಿ, ತಾವ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ನಹನಾ, ವೇಠನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಉಚ್ಛುಹತ್ಥಂ ದಿಸ್ವಾ "ಕುತೋ ಆಭತಂ ಉಪಾಸಕಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ಉಚ್ಛುಖೇತ್ತತೋ, ಭನ್ತೇತಿ। ಕಿಂ ತತ್ಥ ಉಚ್ಛು ಮಧುರನ್ತಿ। ಖಾದಿತ್ವಾ, ಭನ್ತೇ,

ಜಾನಿತಬ್ಬನ್ತಿ। “ನ, ಉಪಾಸಕ, ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಉಚ್ಛುಂ ದೇಥಾ”ತಿ ವತ್ಥುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ। ಯಾ ಏವರೂಪಾ ನಿಬ್ಬೇಠೇನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ವೇಠನಕಥಾ, ಸಾ ಉನ್ನಹನಾ। ಸಬ್ಬತೋಭಾಗೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉನ್ನಹನಾ **ಸಮುನ್ನಹನಾ**।

ಉಕ್ಕಾಚನಾತಿ “ಏತಂ ಕುಲಂ ಮಂಯೇವ ಜಾನಾತಿ। ಸಚೇ ಏತ್ಥ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಮಯ್ಹಮೇವ ದೇತೀ”ತಿ ಏವಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಕಾಚನಾ ಉಕ್ಕಾಚನಾ, ಉದ್ದೀಪನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇಲಕನ್ದರಿಕವತ್ಥು ಚೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಸಬ್ಬತೋಭಾಗೇನ ಪನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಕ್ಕಾಚನಾ **ಸಮುಕ್ಕಾಚನಾ**।

ಅನುಪ್ಪಿಯಭಾಣಿತಾತಿ ಸಚ್ಚಾನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ವಾ ಅನಪಲೋಕೇತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪಿಯಭಣನಮೇವ। **ಚಾಟುಕಮ್ಯತಾ**ತಿ ನೀಚವುತ್ತಿತಾ ಅತ್ತಾನಂ ಹೇಟ್ಠತೋ ಹೇಟ್ಠತೋ ಠಪೇತ್ವಾ ವತ್ತನಂ। **ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯತಾ**ತಿ ಮುಗ್ಗಸೂಪಸದಿಸತಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಮುಗ್ಗೇಸು ಪಚ್ಚಮಾನೇಸು ಕೋಚಿದೇವ ನ ಪಚ್ಚತಿ, ಅವಸೇಸಾ ಪಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಂ ಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಚನೇ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಸಚ್ಚಂ ಹೋತಿ, ಸೇಸಂ ಅಲಿಕಂ, ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯತಾ। **ಪಾರಿಭಟ್ಯತಾ**ತಿ ಪಾರಿಭಟ್ಯಭಾವೋ। ಯೋ ಹಿ ಕುಲದಾರಕೇ ಧಾತಿ ವಿಯ ಅಙ್ಕೇನ ವಾ ಖನ್ಧೇನ ವಾ ಪರಿಭಟತಿ, ಧಾರೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ ಪರಿಭಟಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ಪಾರಿಭಟ್ಯಂ। ಪಾರಿಭಟ್ಯಸ್ಸ ಭಾವೋ ಪಾರಿಭಟ್ಯತಾತಿ।

ನೇಮಿತ್ತಿಕತಾನಿದ್ದೇಸೇ **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಪರೇಸಂ ಪಚ್ಚಯದಾನಸಞ್ಞಾಜನಕಂ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಂ। **ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಖಾದನೀಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ “ಕಿಂ ಖಾದನೀಯಂ ಲಭಿತ್ಥಾ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ನಿಮಿತ್ತಕರಣಂ। **ಓಭಾಸೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸಂಯುತ್ತಕಥಾ। **ಓಭಾಸಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ವಚ್ಛಪಾಲಕೇ ದಿಸ್ವಾ “ಕಿಂ ಇಮೇ ವಚ್ಛಾ ಖೀರಗೋವಚ್ಛಾ ಉದಾಹು ತಕ್ಕಗೋವಚ್ಛಾ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ “ಖೀರಗೋವಚ್ಛಾ, ಭನ್ತೇ”ತಿ ವುತ್ತೇ “ನ ಖೀರಗೋವಚ್ಛಾ, ಯದಿ ಖೀರಗೋವಚ್ಛಾ ಸಿಯುಂ, ಭಿಕ್ಖೂಪಿ ಖೀರಂ ಲಭೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ತೇಸಂ ದಾರಕಾನಂ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ನಿವೇದೇತ್ವಾ ಖೀರದಾಪನಾದಿಕಂ ಓಭಾಸಕರಣಂ। **ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪಾ**ತಿ ಸಮೀಪಂ ಕತ್ವಾ ಜಪ್ಪನಂ। ಕುಲೂಪಕಭಿಕ್ಖು ವತ್ಥು ಚೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಕುಲೂಪಕೋ ಕಿರ ಭಿಕ್ಖು ಭುಞ್ಜಿತುಕಾಮೋ ಗೇಹಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅದಾತುಕಾಮಾ ಘರಣೀ “ತಣ್ಡುಲಾ ನತ್ಥೀ”ತಿ ಭಣನ್ತೀ ತಣ್ಡುಲೇ ಆಹರಿತುಕಾಮಾ ವಿಯ ಪಟಿವಿಸ್ಸಕಘರಂ ಗತಾ। ಭಿಕ್ಖುಪಿ ಅನ್ತೋಗಬ್ಭಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಕವಾಟಕೋಣೇ ಉಚ್ಛುಂ, ಭಾಜನೇ ಗುಳಂ, ಪಿಟಕೇ ಲೋಣಮಚ್ಛಫಾಲೇ, ಕುಮ್ಭಿಯಂ ತಣ್ಡುಲೇ, ಘಟೇ ಘತಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ। ಘರಣೀ “ತಣ್ಡುಲೇ ನಾಲತ್ಥ”ನ್ತಿ ಆಗತಾ। ಭಿಕ್ಖು “ಉಪಾಸಿಕೇ ‘ಅಜ್ಜ ಭಿಕ್ಖಾ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ’ತಿ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಅದ್ದಸ”ನ್ತಿ ಆಹ। ಕಿಂ, ಭನ್ತೇತಿ। ಕವಾಟಕೋಣೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಉಚ್ಛುಂ ವಿಯ ಸಪ್ಪಂ ಅದ್ದಸಂ, ‘ತಂ ಪಹರಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಭಾಜನೇ ಠಪಿತಂ ಗುಳಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ಪಾಸಾಣಂ, ಲೇಡ್ಡುಕೇನ ಪಹಟೇನ ಸಪ್ಪೇನ ಕತಂ ಪಿಟಕೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಲೋಣಮಚ್ಛಫಾಲಸದಿಸಂ ಫಣಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಲೇಡ್ಡುಂ ಡಂಸಿತುಕಾಮಸ್ಸ ಕುಮ್ಭಿಯಾ ತಣ್ಡುಲಸದಿಸೇ ದನ್ತೇ, ಅಥಸ್ಸ ಕುಪಿತಸ್ಸ ಘಟೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಘತಸದಿಸಂ ಮುಖತೋ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಂ ವಿಸಮಿಸ್ಸಕಂ ಖೇಳನ್ತಿ। ಸಾ “ನ ಸಕ್ಕಾ ಮುಣ್ಡಕಂ ವಞ್ಚೇತು”ನ್ತಿ ಉಚ್ಛುಂ ದತ್ವಾ ಓದನಂ ಪಚಿತ್ವಾ ಘತಗುಳಮಚ್ಛೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಬ್ಬಂ ಅದಾಸೀತಿ। ಏವಂ ಸಮೀಪಂ ಕತ್ವಾ ಜಪ್ಪನಂ ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪರಿಕಥಾ**ತಿ ಯಥಾ ತಂ ಲಭತಿ ತಸ್ಸ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಕಥನನ್ತಿ।

ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾನಿದ್ದೇಸೇ **ಅಕ್ಕೋಸನಾ**ತಿ ದಸಹಿ ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂಹಿ ಅಕ್ಕೋಸನಂ। **ವಮ್ಭನಾ**ತಿ ಪರಿಭವಿತ್ವಾ ಕಥನಂ। **ಗರಹಣಾ**ತಿ ಅಸ್ಸದ್ಧೋ ಅಪ್ಪಸನ್ನೋತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ದೋಸಾರೋಪನಾ। **ಉಕ್ಖೇಪನಾ**ತಿ ಮಾ ಏತಂ ಏತ್ಥ ಕಥೇಥಾತಿ ವಾಚಾಯ ಉಕ್ಖಿಪನಂ। ಸಬ್ಬತೋಭಾಗೇನ ಸವತ್ಥುಕಂ ಸಹೇತುಕಂ ಕತ್ವಾ ಉಕ್ಖೇಪನಾ **ಸಮುಕ್ಖೇಪನಾ**। ಅಥ ವಾ ಅದೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ “ಅಹೋ ದಾನಪತೀ”ತಿ ಏವಂ ಉಕ್ಖಿಪನಂ **ಉಕ್ಖೇಪನಾ**। ಮಹಾದಾನಪತೀತಿ ಏವಂ ಸುಟ್ಠು ಉಕ್ಖೇಪನಾ **ಸಮುಕ್ಖೇಪನಾ**। **ಖಿಪನಾ**ತಿ ಕಿಂ ಇಮಸ್ಸ ಜೀವಿತಂ ಬೀಜಭೋಜಿನೋತಿ ಏವಂ ಉಪ್ಪಣ್ಡನಾ। **ಸಂಖಿಪನಾ**ತಿ ಕಿಂ ಇಮಂ ಅದಾಯಕೋತಿ ಭಣಥ, ಯೋ

ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ವಚನಂ ದೇತೀತಿ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಉಪ್ಪಣ್ಡನಾ। **ಪಾಪನಾತಿ** ಅದಾಯಕತ್ತಸ್ಸ ಅವಣ್ಣಸ್ಸ ವಾ ಪಾಪನಂ। ಸಬ್ಬತೋಭಾಗೇನ ಪಾಪನಾ **ಸಮ್ಪಾಪನಾ। ಅವಣ್ಣಹಾರಿಕಾತಿ** ಏವಂ ಮೇ ಅವಣ್ಣಭಯಾಪಿ ದಸ್ಸತೀತಿ ಗೇಹತೋ ಗೇಹಂ ಗಾಮತೋ ಗಾಮಂ ಜನಪದತೋ ಜನಪದಂ ಅವಣ್ಣಹರಣಂ। **ಪರಪಿಟ್ಠಿಮಂಸಿಕತಾತಿ** ಪುರತೋ ಮಧುರಂ ಭಣಿತ್ವಾ ಪರಮ್ಮುಖೇ ಅವಣ್ಣಭಾಸಿತಾ। ಏಸಾ ಹಿ ಅಭಿಮುಖಂ ಓಲೋಕೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಸ್ಸ ಪರಮ್ಮುಖಾನಂ ಪಿಟ್ಠಿಮಂಸಂ ಖಾದನಮಿವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪರಪಿಟ್ಠಿಮಂಸಿಕತಾತಿ ವುತ್ತಾ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾತಿ** ಅಯಂ ಯಸ್ಮಾ ವೇಳುಪೇಸಿಕಾಯ ವಿಯ ಅಬ್ಭಙ್ಗಂ ಪರಸ್ಸ ಗುಣಂ ನಿಪ್ಪೇಸೇತಿ ನಿಪುಞ್ಛತಿ, ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಗನ್ಧಜಾತಂ ನಿಪಿಸಿತ್ವಾ ಗನ್ಧಮಗ್ಗನಾ ವಿಯ ಪರಗುಣೇ ನಿಪಿಸಿತ್ವಾ ವಿಚುಣ್ಣೇತ್ವಾ ಏಸಾ ಲಾಭಮಗ್ಗನಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಸನತಾನಿದ್ದೇಸೇ **ನಿಜಿಗೀಸನತಾತಿ** ಮಗ್ಗನಾ। **ಇತೋ ಲದ್ಧನ್ತಿ** ಇಮಮ್ಹಾ ಗೇಹಾ ಲದ್ಧಂ। **ಅಮುತ್ರಾತಿ** ಅಮುಕಮ್ಹಿ ಗೇಹೇ। **ಏಟ್ಠೀತಿ** ಇಚ್ಛನಾ। **ಗವೇಟ್ಠೀತಿ** ಮಗ್ಗನಾ। **ಪರಿಯೇಟ್ಠೀತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮಗ್ಗನಾ। ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಲದ್ಧಂ ಲದ್ಧಂ ಭಿಕ್ಖಂ ತತ್ರ ತತ್ರ ಕುಲದಾರಕಾನಂ ದತ್ವಾ ಅನ್ತೇ ಖೀರಯಾಗುಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಗತಭಿಕ್ಖುವತ್ಥು ಚೇತ್ಥ ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ಏಸನಾತಿಆದೀನಿ ಏಟ್ಠಿಆದೀನಮೇವ ವೇವಚನಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ಏಟ್ಠೀತಿ ಏಸನಾ। ಗವೇಟ್ಠೀತಿ ಗವೇಸನಾ, ಪರಿಯೇಟ್ಠೀತಿ ಪರಿಯೇಸನಾ। ಇಚ್ಚೇವಮೇತ್ಥ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ ಕುಹನಾದೀನಂ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ **ಏವಮಾದೀನಞ್ಚ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಆದಿಸದ್ದೇನ "ಯಥಾ ವಾ ಪನೇಕೇ ಭೋನ್ತೋ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಾನಿ ಭೋಜನಾನಿ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ತೇ ಏವರೂಪಾಯ ತಿರಚ್ಛಾನವಿಜ್ಜಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೇನ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಅಙ್ಗಂ, ನಿಮಿತ್ತಂ, ಉಪ್ಪಾತಂ, ಸುಪಿನಂ, ಲಕ್ಖಣಂ, ಮೂಸಿಕಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಗ್ಗಿಹೋಮಂ, ದಬ್ಬಿಹೋಮ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧) ಆದಿನಾ ನಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ವುತ್ತಾನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇತಿ ಯ್ವಾಯಂ ಇಮೇಸಂ ಆಜೀವಹೇತು ಪಞ್ಞತ್ತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ, ಇಮೇಸಞ್ಚ "ಕುಹನಾ ಲಪನಾ ನೇಮಿತ್ತಿಕತಾ ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾ ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಸನತಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೋ, ಯಾ ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಾಪಿ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಾ ವಿರತಿ, ಇದಂ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ। ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ। ಏತಂ ಆಗಮ್ಮ ಜೀವನ್ತೀತಿ ಆಜೀವೋ। ಕೋ ಸೋ, ಪಚ್ಚಯಪರಿಯೇಸನವಾಯಾಮೋ। ಪಾರಿಸುದ್ಧೀತಿ ಪರಿಸುದ್ಧತಾ। ಆಜೀವಸ್ಸ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿ।

ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಂ

೧೮. ಯಂ ಪನೇತಂ ತದನನ್ತರಂ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಂ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಯೋನಿಸೋತಿ** ಉಪಾಯೇನ ಪಥೇನ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ ಞತ್ವಾ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ । ಏತ್ಥ ಚ ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯಾತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಮೇವ "ಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಚೀವರನ್ತಿ** ಅನ್ತರವಾಸಕಾದೀಸು ಯಂಕಿಞ್ಚಿ। **ಪಟಿಸೇವತೀತಿ** ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ನಿವಾಸೇತಿ ವಾ ಪಾರುಪತಿ ವಾ। **ಯಾವದೇವಾತಿ** ಪಯೋಜನಾವಧಿಪರಿಚ್ಛೇದನಿಯಮವಚನಂ, ಏತ್ತಕಮೇವ ಹಿ ಯೋಗಿನೋ ಚೀವರಪಟಿಸೇವನೇ ಪಯೋಜನಂ ಯದಿದಂ ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯಾತಿಆದಿ, ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ। **ಸೀತಸ್ಸಾತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಧಾತುಕ್ಖೋಭವಸೇನ ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾಉತುಪರಿಣಾಮನವಸೇನ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಸೀತಸ್ಸ। **ಪಟಿಘಾತಾಯಾತಿ** ಪಟಿಹನನತ್ಥಂ। ಯಥಾ ಸರೀರೇ ಆಬಾಧಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಏವಂ ತಸ್ಸ ವಿನೋದನತ್ಥಂ। ಸೀತಬ್ಭಾಹತೇ ಹಿ ಸರೀರೇ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಯೋನಿಸೋ ಪದಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯ ಚೀವರಂ ಪಟಿಸೇವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಭಗವಾ ಅನುಞ್ಞಾಸಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಕೇವಲಞ್ಹೇತ್ಥ **ಉಣ್ಹಸ್ಸಾತಿ** ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಸ್ಸ। ತಸ್ಸ ವನದಾಹಾದೀಸು ಸಮ್ಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪಸಮ್ಫಸ್ಸಾನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಡಂಸಾತಿ** ಡಂಸನಮಕ್ಖಿಕಾ, ಅನ್ಧಮಕ್ಖಿಕಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಮಕಸಾ** ಮಕಸಾ ಏವ। **ವಾತಾತಿ** ಸರಜಅರಜಾದಿಭೇದಾ। **ಆತಪೋತಿ** ಸೂರಿಯಾತಪೋ। **ಸರೀಸಪಾತಿ** ಯೇ ಕೇಚಿ ಸರನ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದೀಘಜಾತಿಕಾ ಸಪ್ಪಾದಯೋ, ತೇಸಂ ದಟ್ಠಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಚ ಫುಟ್ಠಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಚಾತಿ ದುವಿಧೋ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ, ಸೋಪಿ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಂ

ನ ಬಾಧತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ತೇಸಂ ಪಟಿಘಾತತ್ಥಾಯ ಪಟಿಸೇವತಿ। **ಯಾವದೇವಾ**ತಿ ಪುನ ಏತಸ್ಸ ವಚನಂ ನಿಯತಪಯೋಜನಾವಧಿಪರಿಚ್ಛೇದದಸ್ಸನತ್ಥಂ , ಹಿರಿಕೋಪೀನಪಟಿಚ್ಛಾದನಞ್ಹಿ ನಿಯತಪಯೋಜನಂ, ಇತರಾನಿ ಕದಾಚಿ ಕದಾಚಿ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಹಿರಿಕೋಪೀನ**ನ್ತಿ ತಂ ತಂ ಸಮ್ಬಾಧಟ್ಠಾನಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಅಙ್ಗೇ ವಿವರಿಯಮಾನೇ ಹಿರೀ ಕುಪ್ಪತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ, ತಂ ತಂ ಹಿರಿಂ ಕೋಪನತೋ ಹಿರಿಕೋಪೀನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಸ ಚ ಹಿರಿಕೋಪೀನಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥನ್ತಿ ಹಿರಿಕೋಪೀನಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥಂ। ಹಿರಿಕೋಪೀನಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ।

ಪಿಣ್ಡಪಾತನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಆಹಾರಂ। ಯೋ ಹಿ ಕೋಚಿ ಆಹಾರೋ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯೇನ ಪತ್ತೇ ಪತಿತತ್ತಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಿಣ್ಡಾನಂ ವಾ ಪಾತೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಲದ್ಧಾನಂ ಭಿಕ್ಖಾನಂ ಸನ್ನಿಪಾತೋ ಸಮೂಹೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನೇವ ದವಾಯಾ**ತಿ ನ ಗಾಮದಾರಕಾದಯೋ ವಿಯ ದವತ್ಥಂ, ಕೀಳಾನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನ ಮದಾಯಾ**ತಿ ನ ಮುಟ್ಠಿಕಮಲ್ಲಾದಯೋ ವಿಯ ಮದತ್ಥಂ, ಬಲಮದನಿಮಿತ್ತಂ ಪೋರಿಸಮದನಿಮಿತ್ತಞ್ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನ ಮಣ್ಡನಾಯಾ**ತಿ ನ ಅನ್ತೇಪುರಿಕವೇಸಿಯಾದಯೋ ವಿಯ ಮಣ್ಡನತ್ಥಂ, ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಪೀಣಭಾವನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನ ವಿಭೂಸನಾಯಾ**ತಿ ನ ನಟನಚ್ಚಕಾದಯೋ ವಿಯ ವಿಭೂಸನತ್ಥಂ, ಪಸನ್ನಚ್ಛವಿವಣ್ಣತಾನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ನೇವ ದವಾಯಾತಿ ಏತಂ ಮೋಹೂಪನಿಸ್ಸಯಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ನ ಮದಾಯಾತಿ ಏತಂ ದೋಸೂಪನಿಸ್ಸಯಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ। ನ ಮಣ್ಡನಾಯ ನ ವಿಭೂಸನಾಯಾತಿ ಏತಂ ರಾಗೂಪನಿಸ್ಸಯಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ। ನೇವ ದವಾಯ ನ ಮದಾಯಾತಿ ಚೇತಂ ಅತ್ತನೋ ಸಂಯೋಜನುಪ್ಪತ್ತಿಪಟಿಸೇಧನತ್ಥಂ। ನ ಮಣ್ಡನಾಯ ನ ವಿಭೂಸನಾಯಾತಿ ಏತಂ ಪರಸ್ಸಪಿ ಸಂಯೋಜನುಪ್ಪತ್ತಿಪಟಿಸೇಧನತ್ಥಂ। ಚತೂಹಿಪಿ ಚೇತೇಹಿ ಅಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯಾವದೇವಾತಿ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ। **ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಚತುಮಹಾಭೂತಿಕಸ್ಸ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ। **ಠಿತಿಯಾ**ತಿ ಪಬನ್ಧಟ್ಠಿತತ್ಥಂ। **ಯಾಪನಾಯಾ**ತಿ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅವಿಚ್ಛೇದತ್ಥಂ, ಚಿರಕಾಲಟ್ಠಿತತ್ಥಂ ವಾ। ಘರೂಪತ್ಥಮ್ಭಮಿವ ಹಿ ಜಿಣ್ಣಘರಸಾಮಿಕೋ, ಅಕ್ಖಬ್ಭಞ್ಜನಮಿವ ಚ ಸಾಕಟಿಕೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತತ್ಥಂ ಯಾಪನತ್ಥಞ್ಚೇಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪಟಿಸೇವತಿ, ನ ದವಮದಮಣ್ಡನವಿಭೂಸನತ್ಥಂ। ಅಪಿಚ ಠಿತೀತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಯಾಪನಾಯಾತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಏತಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪವತ್ತಾಪನತ್ಥನ್ತಿಪಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ವಿಹಿಂಸೂಪರತಿಯಾ**ತಿ ವಿಹಿಂಸಾ ನಾಮ ಜಿಘಚ್ಛಾ ಆಬಾಧಟ್ಠೇನ। ತಸ್ಸಾ ಉಪರಮತ್ಥಮ್ಪೇಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪಟಿಸೇವತಿ, ವಣಾಲೇಪನಮಿವ ಉಣ್ಹಸೀತಾದೀಸು ತಪ್ಪಟಿಕಾರಂ ವಿಯ ಚ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯಾ**ತಿ ಸಕಲಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಚ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಚ ಅನುಗ್ಗಹತ್ಥಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ ಕಾಯಬಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಾನುಯೋಗವಸೇನ ಭವಕನ್ತಾರನಿತ್ಥರಣತ್ಥಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯ ಪಟಿಸೇವತಿ, ಕನ್ತಾರನಿತ್ಥರಣತ್ಥಿಕಾ ಪುತ್ತಮಂಸಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೩) ವಿಯ, ನದೀನಿತ್ಥರಣತ್ಥಿಕಾ ಕುಲ್ಲಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦) ವಿಯ, ಸಮುದ್ದನಿತ್ಥರಣತ್ಥಿಕಾ ನಾವಮಿವ ಚ।

ಇತಿಪುರಾಣಞ್ಚ ವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮಿ ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಏತಂ ಇಮಿನಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಸೇವನೇನ ಪುರಾಣಞ್ಚ ಜಿಘಚ್ಛಾವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮಿ, ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ಅಪರಿಮಿತಭೋಜನಪಚ್ಚಯಂ ಆಹರಹತ್ಥಕಅಲಂಸಾಟಕತತ್ರವಟ್ಟಕಕಾಕಮಾಸಕಭುತ್ತವಮಿತಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಅಞ್ಞತರೋ ವಿಯ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀತಿಪಿ ಪಟಿಸೇವತಿ, ಭೇಸಜ್ಜಮಿವ ಗಿಲಾನೋ। ಅಥ ವಾ ಯಾ ಅಧುನಾ ಅಸಪ್ಪಾಯಾಪರಿಮಿತಭೋಜನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುರಾಣಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಪುರಾಣವೇದನಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಪ್ಪಾಯಪರಿಮಿತಭೋಜನೇನ ತಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚಯಂ ವಿನಾಸೇನ್ತೋ ತಂ ಪುರಾಣಞ್ಚ ವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮಿ। ಯಾ ಚಾಯಂ ಅಧುನಾ ಕತಂ ಅಯುತ್ತಪರಿಭೋಗಕಮ್ಮೂಪಚಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಆಯತಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ನವವೇದನಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯುತ್ತಪರಿಭೋಗವಸೇನ ತಸ್ಸಾ ಮೂಲಂ ಅನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ ತಂ ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏತ್ತಾವತಾ ಯುತ್ತಪರಿಭೋಗಸಙ್ಗಹೋ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಪ್ಪಹಾನಂ ಧಮ್ಮಿಕಸುಖಾಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಚ ದೀಪಿತೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯಾತ್ರಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಪರಿಮಿತಪರಿಭೋಗೇನ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಸ್ಸ ಇರಿಯಾಪಥಭಞ್ಜಕಸ್ಸ ವಾ ಪರಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಚಿರಕಾಲಗಮನಸಙ್ಖಾತಾ ಯಾತ್ರಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಇಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿನೋ ಕಾಯಸ್ಸಾತಿಪಿ ಪಟಿಸೇವತಿ, ಯಾಪ್ಯರೋಗೀ ವಿಯ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಂ। **ಅನವಜ್ಜತಾ ಚ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಚಾತಿ** ಅಯುತ್ತಪರಿಯೇಸನಪಟಿಗ್ಗಹಣಪರಿಭೋಗಪರಿವಜ್ಜನೇನ ಅನವಜ್ಜತಾ, ಪರಿಮಿತಪರಿಭೋಗೇನ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ। ಅಸಪ್ಪಾಯಾಪರಿಮಿತಪರಿಭೋಗಪಚ್ಚಯಾ ಅರತಿತನ್ದೀವಿಜಮ್ಭಿತಾ। ವಿಞ್ಞೂಗರಹಾದಿದೋಸಾಭಾವೇನ ವಾ ಅನವಜ್ಜತಾ, ಸಪ್ಪಾಯಪರಿಮಿತಭೋಜನಪಚ್ಚಯಾ ಕಾಯಬಲಸಮ್ಭವೇನ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ। ಯಾವದತ್ಥಉದರಾವದೇಹಕಭೋಜನಪರಿವಜ್ಜನೇನ ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಪಸ್ಸಸುಖಮಿದ್ಧಸುಖಾನಂ ಪಹಾನತೋ ಅನವಜ್ಜತಾ, ಚತುಪಞ್ಚಾಲೋಪಮತ್ತಊನಭೋಜನೇನ ಚತುಇರಿಯಾಪಥಯೋಗ್ಯಭಾವಪಟಿಪಾದನತೋ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿಪಿ ಪಟಿಸೇವತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಹೇತಂ –

> “ಚತ್ತಾರೋ ಪಞ್ಚ ಆಲೋಪೇ, ಅಭುತ್ವಾ ಉದಕಂ ಪಿವೇ।
> ಅಲಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಾಯ, ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ”ತಿ॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೯೮೩)।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಪಯೋಜನಪರಿಗ್ಗಹೋ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಚ ಪಟಿಪದಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸೇನಾಸನನ್ತಿ ಸೇನಞ್ಚ ಆಸನಞ್ಚ। ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಹಿ ಸೇತಿ ವಿಹಾರೇ ವಾ ಅಡ್ಢಯೋಗಾದಿಮ್ಹಿ ವಾ, ತಂ ಸೇನಂ। ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಆಸತಿ ನಿಸೀದತಿ, ತಂ ಆಸನಂ। ತಂ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ಸೇನಾಸನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಉತುಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮತ್ಥನ್ತಿ** ಪರಿಸಹನಟ್ಠೇನ ಉತುಯೇವ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯೋ। ಉತುಪರಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ವಿನೋದನತ್ಥಞ್ಚ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮತ್ಥಞ್ಚ। ಯೋ ಸರೀರಾಬಾಧಚಿತ್ತವಿಕ್ಖೇಪಕರೋ ಅಸಪ್ಪಾಯೋ ಉತು ಸೇನಾಸನಪಟಿಸೇವನೇನ ವಿನೋದೇತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ವಿನೋದನತ್ಥಂ ಏಕೀಭಾವಸುಖತ್ಥಞ್ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಾಮಞ್ಚ ಸೀತಪಟಿಘಾತಾದಿನಾವ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನಂ ವುತ್ತಮೇವ। ಯಥಾ ಪನ ಚೀವರಪಟಿಸೇವನೇ ಹಿರಿಕೋಪೀನಪಟಿಚ್ಛಾದನಂ ನಿಯತಪಯೋಜನಂ, ಇತರಾನಿ ಕದಾಚಿ ಕದಾಚಿ ಭವನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ನಿಯತಂ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಅಯಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಉತು ಉತುಯೇವ। ಪರಿಸ್ಸಯೋ ಪನ ದುವಿಧೋ ಪಾಕಟಪರಿಸ್ಸಯೋ ಚ, ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಪರಿಸ್ಸಯೋ ಚ (ಮಹಾನಿ॰ ೫)। ತತ್ಥ ಪಾಕಟಪರಿಸ್ಸಯೋ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಯೋ। ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಪರಿಸ್ಸಯೋ ರಾಗದೋಸಾದಯೋ। ಯೇ ಯತ್ಥ ಅಪರಿಗುತ್ತಿಯಾ ಚ ಅಸಪ್ಪಾಯರೂಪದಸ್ಸನಾದಿನಾ ಚ ಆಬಾಧಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ, ತಂ ಸೇನಾಸನಂ ಏವಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಟಿಸೇವನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಯೋನಿಸೋ ಸೇನಾಸನಂ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನತ್ಥಂ ಪಟಿಸೇವತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರನ್ತಿ ಏತ್ಥ ರೋಗಸ್ಸ ಪಟಿಅಯನಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ಪಚ್ಚನೀಕಗಮನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಸಪ್ಪಾಯಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಭಿಸಕ್ಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ತೇನ ಅನುಞ್ಞಾತತ್ತಾತಿ ಭೇಸಜ್ಜಂ। ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೋವ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಂ, ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಗಿಲಾನಸ್ಸ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಭಿಸಕ್ಕಕಮ್ಮಂ ತೇಲಮಧುಫಾಣಿತಾದೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪರಿಕ್ಖಾರೋತಿ ಪನ “ಸತ್ತಹಿ ನಗರಪರಿಕ್ಖಾರೇಹಿ ಸುಪರಿಕ್ಖತಂ ಹೋತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೭) ಆದೀಸು ಪರಿವಾರೋ ವುಚ್ಚತಿ। “ರಥೋ ಸೀಲಪರಿಕ್ಖಾರೋ, ಝಾನಕ್ಖೋ ಚಕ್ಕವೀರಿಯೋ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪) ಆದೀಸು ಅಲಙ್ಕಾರೋ। “ಯೇ ಚ ಖೋ ಇಮೇ ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಜೀವಿತಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಸಮುದಾನೇತಬ್ಬಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೧-೧೯೨) ಆದೀಸು ಸಮ್ಭಾರೋ। ಇಧ ಪನ ಸಮ್ಭಾರೋಪಿ ಪರಿವಾರೋಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ತಞ್ಹಿ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಂ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಪರಿವಾರೋಪಿ ಹೋತಿ, ಜೀವಿತನಾಸಕಾಬಾಧುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತರಂ ಅದತ್ವಾ ರಕ್ಖಣತೋ ಸಮ್ಭಾರೋಪಿ। ಯಥಾ ಚಿರಂ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಮಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿಕ್ಖಾರೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಞ್ಚ ತಂ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಚಾತಿ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರೋ। ತಂ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಂ। ಗಿಲಾನಸ್ಸ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಭಿಸಕ್ಕಾನುಞ್ಞಾತಂ ತೇಲಮಧುಫಾಣಿತಾದಿ

ಜೀವಿತಪರಿಕ್ಖಾರನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉಪ್ಪನ್ನಾನನ್ತಿ** ಜಾತಾನಂ ಭೂತಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ। **ವೇಯ್ಯಾಬಾಧಿಕಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಬ್ಯಾಬಾಧೋತಿ ಧಾತುಕ್ಖೋಭೋ, ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಚ ಕುಟ್ಠಗಣ್ಡಪೀಳಕಾದಯೋ। ಬ್ಯಾಬಾಧತೋ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ವೇಯ್ಯಾಬಾಧಿಕಾ। **ವೇದನಾನನ್ತಿ** ದುಕ್ಖವೇದನಾ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕವೇದನಾ। ತಾಸಂ ವೇಯ್ಯಾಬಾಧಿಕಾನಂ ವೇದನಾನಂ। **ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಪರಮತಾಯಾತಿ** ನಿದ್ದುಕ್ಖಪರಮತಾಯ। ಯಾವ ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಹೀನಂ ಹೋತಿ ತಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಮಿದಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಯೋನಿಸೋ ಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗಲಕ್ಖಣಂ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವಚನತ್ಥೋ ಪನೇತ್ಥ - ಚೀವರಾದಯೋ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪರಿಭುಞ್ಜಮಾನಾ ಪಾಣಿನೋ ಅಯನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಸನ್ನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ।

ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸಮ್ಪಾದನವಿಧಿ

೧೯. ಏವಮೇತಸ್ಮಿಂ ಚತುಬ್ಬಿಧೇ ಸೀಲೇ ಸದ್ಧಾಯ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ** ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ। **ಸದ್ಧಾಸಾಧನೋ** ಹಿ ಸೋ, ಸಾವಕವಿಸಯಾತೀತತ್ತಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಚನಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಪಞ್ಞತ್ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಅನವಸೇಸಂ ಸದ್ಧಾಯ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಜೀವಿತೇಪಿ ಅಪೇಕ್ಖಂ ಅಕರೋನ್ತೇನ ಸಾಧುಕಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಹೇತಂ -

"ಕಿಕೀವ ಅಣ್ಡಂ ಚಮರೀವ ವಾಲಧಿಂ,
ಪಿಯಂವ ಪುತ್ತಂ ನಯನಂವ ಏಕಕಂ।
ತಥೇವ ಸೀಲಂ ಅನುರಕ್ಖಮಾನಕಾ,
ಸುಪೇಸಲಾ ಹೋಥ ಸದಾ ಸಗಾರವಾ"ತಿ॥

ಅಪರಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ - "ಏವಮೇವ ಖೋ ಪಹಾರಾದ ಯಂ ಮಯಾ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ, ತಂ ಮಮ ಸಾವಕಾ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ನಾತಿಕ್ಕಮನ್ತೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೮.೧೯)। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚ ಪನತ್ಥೇ ಅಟವಿಯಂ ಚೋರೇಹಿ ಬದ್ಧಥೇರಾನಂ ವತ್ಥೂನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಮಹಾವತ್ತನಿಅಟವಿಯಂ ಕಿರ ಥೇರಂ ಚೋರಾ ಕಾಳವಲ್ಲೀಹಿ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ನಿಪಜ್ಜಾಪೇಸುಂ। ಥೇರೋ ಯಥಾನಿಪನ್ನೋವ ಸತ್ತದಿವಸಾನಿ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ।

ಅಪರಮ್ಪಿ ಥೇರಂ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ ಪೂತಿಲತಾಯ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ನಿಪಜ್ಜಾಪೇಸುಂ। ಸೋ ವನದಾಹೇ ಆಗಚ್ಛನ್ತೇ ವಲ್ಲಿಂ ಅಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸಮಸೀಸೀ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ। ದೀಘಭಾಣಕಅಭಯತ್ಥೇರೋ ಪಞ್ಚಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ ದಿಸ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಸರೀರಂ ಝಾಪೇತ್ವಾ ಚೇತಿಯಂ ಕಾರಾಪೇಸಿ। ತಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಸದ್ಧೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ -

ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ವಿಸೋಧೇನ್ತೋ, ಅಪ್ಪೇವ ಜೀವಿತಂ ಜಹೇ।
ಪಞ್ಞತ್ತಂ ಲೋಕನಾಥೇನ, ನ ಭಿನ್ದೇ ಸೀಲಸಂವರಂ॥

ಯಥಾ ಚ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ ಸದ್ಧಾಯ, ಏವಂ ಸತಿಯಾ **ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ** ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ। **ಸತಿಸಾಧನೋ** ಹಿ ಸೋ, ಸತಿಯಾ ಅಧಿಟ್ಠಿತಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅಭಿಜ್ಝಾದೀಹಿ ಅನನ್ವಾಸ್ಸವನೀಯತೋ। ತಸ್ಮಾ "ವರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತತ್ತಾಯ ಅಯೋಸಲಾಕಾಯ ಆದಿತ್ತಾಯ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಾಯ ಸಜೋತಿಭೂತಾಯ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮ್ಪಲಿಮಟ್ಠಂ, ನ ತ್ವೇವ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇಸು ರೂಪೇಸು ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಸೋ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩೫) ಆದಿನಾ ನಯೇನ ಆದಿತ್ತಪರಿಯಾಯಂ ಸಮನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ

ರೂಪಾದೀಸು ವಿಸಯೇಸು ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾದಿಪವತ್ತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಿಜ್ಝಾದೀಹಿ ಅನ್ವಾಸ್ಸವನೀಯಂ ನಿಮಿತ್ತಾದಿಗ್ಗಾಹಂ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಾಯ ಸತಿಯಾ ನಿಸೇಧೇನ್ತೇನ ಏಸ ಸಾಧುಕಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಅಸಮ್ಪಾದಿತೇ ಹಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಮ್ಪಿ ಅನದ್ಧನಿಯಂ ಹೋತಿ ಅಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ, ಅಸಂವಿಹಿತಸಾಖಾಪರಿವಾರಮಿವ ಸಸ್ಸಂ। ಹಞ್ಞತೇ ಚಾಯಂ ಕಿಲೇಸಚೋರೇಹಿ, ವಿವಟದ್ವಾರೋ ವಿಯ ಗಾಮೋ ಪರಸ್ಸ ಹಾರೀಹಿ। ಚಿತ್ತಞ್ಚಸ್ಸ ರಾಗೋ ಸಮತಿವಿಜ್ಝತಿ, ದುಚ್ಛನ್ನಮಗಾರಂ ವುಟ್ಠಿ ವಿಯ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಹೇತಂ –

"ರೂಪೇಸು ಸದ್ದೇಸು ಅಥೋ ರಸೇಸು,
ಗನ್ಧೇಸು ಫಸ್ಸೇಸು ಚ ರಕ್ಖ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ।
ಏತೇ ಹಿ ದ್ವಾರಾ ವಿವಟಾ ಅರಕ್ಖಿತಾ,
ಹನನ್ತಿ ಗಾಮಂವ ಪರಸ್ಸ ಹಾರಿನೋ"॥

"ಯಥಾ ಅಗಾರಂ ದುಚ್ಛನ್ನಂ, ವುಟ್ಠೀ ಸಮತಿವಿಜ್ಝತಿ।
ಏವಂ ಅಭಾವಿತಂ ಚಿತ್ತಂ, ರಾಗೋ ಸಮತಿವಿಜ್ಝತೀ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೩)।

ಸಮ್ಪಾದಿತೇ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಮ್ಪಿ ಅದ್ಧನಿಯಂ ಹೋತಿ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ, ಸುಸಂವಿಹಿತಸಾಖಾಪರಿವಾರಮಿವ ಸಸ್ಸಂ। ನ ಹಞ್ಞತೇ ಚಾಯಂ ಕಿಲೇಸಚೋರೇಹಿ , ಸುಸಂವುತದ್ವಾರೋ ವಿಯ ಗಾಮೋ ಪರಸ್ಸ ಹಾರೀಹಿ। ನ ಚಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ರಾಗೋ ಸಮತಿವಿಜ್ಝತಿ, ಸುಚ್ಛನ್ನಮಗಾರಂ ವುಟ್ಠಿ ವಿಯ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

"ರೂಪೇಸು ಸದ್ದೇಸು ಅಥೋ ರಸೇಸು,
ಗನ್ಧೇಸು ಫಸ್ಸೇಸು ಚ ರಕ್ಖ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ।
ಏತೇ ಹಿ ದ್ವಾರಾ ಪಿಹಿತಾ ಸುಸಂವುತಾ,
ನ ಹನ್ತಿ ಗಾಮಂವ ಪರಸ್ಸ ಹಾರಿನೋ"॥

"ಯಥಾ ಅಗಾರಂ ಸುಚ್ಛನ್ನಂ, ವುಟ್ಠೀ ನ ಸಮತಿವಿಜ್ಝತಿ।
ಏವಂ ಸುಭಾವಿತಂ ಚಿತ್ತಂ, ರಾಗೋ ನ ಸಮತಿವಿಜ್ಝತೀ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೪)।

ಅಯಂ ಪನ ಅತಿಉಕ್ಕಟ್ಠದೇಸನಾ।

ಚಿತ್ತಂ ನಾಮೇತಂ ಲಹುಪರಿವತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ರಾಗಂ ಅಸುಭಮನಸಿಕಾರೇನ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ, ಅಧುನಾಪಬ್ಬಜಿತೇನ ವಙ್ಗೀಸತ್ಥೇರೇನ ವಿಯ।

ಥೇರಸ್ಸ ಕಿರ ಅಧುನಾಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರತೋ ಏಕಂ ಇತ್ಥಿಂ ದಿಸ್ವಾ ರಾಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತೋ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಆಹ –

"ಕಾಮರಾಗೇನ ಡಯ್ಹಾಮಿ, ಚಿತ್ತಂ ಮೇ ಪರಿಡಯ್ಹತಿ।
ಸಾಧು ನಿಬ್ಬಾಪನಂ ಬ್ರೂಹಿ, ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಗೋತಮಾ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೨; ಥೇರಗಾ॰ ೧೨೩೨)।

ಥೇರೋ ಆಹ –

"ಸಞ್ಞಾಯ ವಿಪರಿಯೇಸಾ, ಚಿತ್ತಂ ತೇ ಪರಿಡಯ್ಹತಿ।

ನಿಮಿತ್ತಂ ಪರಿವಜ್ಜೇಹಿ, ಸುಭಂ ರಾಗೂಪಸಞ್ಹಿತಂ।
ಅಸುಭಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಭಾವೇಹಿ, ಏಕಗ್ಗಂ ಸುಸಮಾಹಿತಂ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೨; ಥೇರಗಾ॰ ೧೨೨೩-೧೨೨೪)।

“ಸಙ್ಖಾರೇ ಪರತೋ ಪಸ್ಸ, ದುಕ್ಖತೋ ನೋ ಚ ಅತ್ತತೋ।
ನಿಬ್ಬಾಪೇಹಿ ಮಹಾರಾಗಂ, ಮಾ ಡಯ್ಹಿತ್ಥೋ ಪುನಪ್ಪುನ”ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೨)।

ಥೇರೋ ರಾಗಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿ। ಅಪಿಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಪೂರಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಕುರಣ್ಡಕಮಹಾಲೇಣವಾಸಿನಾ ಚಿತ್ತಗುತ್ತತ್ಥೇರೇನ ವಿಯ ಚೋರಕಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನಾ ಮಹಾಮಿತ್ತತ್ಥೇರೇನ ವಿಯ ಚ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಕುರಣ್ಡಕಮಹಾಲೇಣೇ ಕಿರ ಸತ್ತನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನಚಿತ್ತಕಮ್ಮಂ ಮನೋರಮಂ ಅಹೋಸಿ, ಸಮ್ಬಹುಲಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸೇನಾಸನಚಾರಿಕಂ ಆಹಿಣ್ಡನ್ತಾ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಂ ದಿಸ್ವಾ “ಮನೋರಮಂ, ಭನ್ತೇ , ಚಿತ್ತಕಮ್ಮ”ನ್ತಿ ಆಹಂಸು। ಥೇರೋ ಆಹ “ಅತಿರೇಕಸಟ್ಠಿ ಮೇ, ಆವುಸೋ, ವಸ್ಸಾನಿ ಲೇಣೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಂ ಅತ್ಥೀತಿಪಿ ನ ಜಾನಾಮಿ, ಅಜ್ಜ ದಾನಿ ಚಕ್ಖುಮನ್ತೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಞಾತ”ನ್ತಿ। ಥೇರೇನ ಕಿರ ಏತ್ತಕಂ ಅದ್ಧಾನಂ ವಸನ್ತೇನ ಚಕ್ಖುಂ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಲೇಣಂ ನ ಉಲ್ಲೋಕಿತಪುಬ್ಬಂ। ಲೇಣದ್ವಾರೇ ಚಸ್ಸ ಮಹಾನಾಗರುಕ್ಖೋಪಿ ಅಹೋಸಿ। ಸೋಪಿ ಥೇರೇನ ಉದ್ಧಂ ನ ಉಲ್ಲೋಕಿತಪುಬ್ಬೋ। ಅನುಸಂವಚ್ಛರಂ ಭೂಮಿಯಂ ಕೇಸರನಿಪಾತಂ ದಿಸ್ವಾವಸ್ಸ ಪುಪ್ಫಿತಭಾವಂ ಜಾನಾತಿ।

ರಾಜಾ ಥೇರಸ್ಸ ಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಸುತ್ವಾ ವನ್ದಿತುಕಾಮೋ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಅನಾಗಚ್ಛನ್ತೇ ಥೇರೇ ತಸ್ಮಿಂ ಗಾಮೇ ತರುಣಪುತ್ತಾನಂ ಇತ್ಥೀನಂ ಥನೇ ಬನ್ಧಾಪೇತ್ವಾ ಲಞ್ಛಾಪೇಸಿ “ತಾವ ದಾರಕಾ ಥಞ್ಞಂ ಮಾ ಲಭಿಂಸು, ಯಾವ ಥೇರೋ ನ ಆಗಚ್ಛತೀ”ತಿ। ಥೇರೋ ದಾರಕಾನಂ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಮಹಾಗಾಮಂ ಅಗಮಾಸಿ। ರಾಜಾ ಸುತ್ವಾ “ಗಚ್ಛಥ ಭಣೇ, ಥೇರಂ ಪವೇಸೇಥ ಸೀಲಾನಿ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಅನ್ತೇಪುರಂ ಅಭಿಹರಾಪೇತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಭೋಜೇತ್ವಾ “ಅಜ್ಜ, ಭನ್ತೇ, ಓಕಾಸೋ ನತ್ಥಿ, ಸ್ವೇ ಸೀಲಾನಿ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಪತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಥೋಕಂ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ದೇವಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ನಿವತ್ತಿ। ಥೇರೋ ರಾಜಾ ವಾ ವನ್ದತು ದೇವೀ ವಾ, “ಸುಖೀ ಹೋತು, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ ವದತಿ। ಏವಂ ಸತ್ತದಿವಸಾ ಗತಾ। ಭಿಕ್ಖೂ ಆಹಂಸು “ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹೇ ರಞ್ಞೇಪಿ ವನ್ದಮಾನೇ ದೇವಿಯಾಪಿ ವನ್ದಮಾನಾಯ “ಸುಖೀ ಹೋತು, ಮಹಾರಾಜ”ಇಚ್ಚೇವ ವದಥಾತಿ। ಥೇರೋ “ನಾಹಂ, ಆವುಸೋ, ರಾಜಾತಿ ವಾ ದೇವೀತಿ ವಾ ವವತ್ಥಾನಂ ಕರೋಮೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ಸತ್ತಾಹಾತಿಕ್ಕಮೇನ “ಥೇರಸ್ಸ ಇಧ ವಾಸೋ ದುಕ್ಖೋ”ತಿ ರಞ್ಞಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೋ ಕುರಣ್ಡಕಮಹಾಲೇಣಂ ಗನ್ತ್ವಾ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಚಙ್ಕಮಂ ಆರೂಹಿ। ನಾಗರುಕ್ಖೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ ದಣ್ಡದೀಪಿಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅತಿಪರಿಸುದ್ಧಂ ಪಾಕಟಂ ಅಹೋಸಿ। ಥೇರೋ “ಕಿಂ ನು ಮೇ ಅಜ್ಜ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅತಿವಿಯ ಪಕಾಸತೀ”ತಿ ಅತ್ತಮನೋ ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮಸಮನನ್ತರಂ ಸಕಲಂ ಪಬ್ಬತಂ ಉನ್ನಾದಯನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಅತ್ತತ್ಥಕಾಮೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ -

ಮಕ್ಕಟೋವ ಅರಞ್ಞಮ್ಹಿ, ವನೇ ಭನ್ತಮಿಗೋ ವಿಯ।
ಬಾಲೋ ವಿಯ ಚ ಉತ್ರಸ್ತೋ, ನ ಭವೇ ಲೋಲಲೋಚನೋ॥

ಅಧೋ ಖಿಪೇಯ್ಯ ಚಕ್ಖೂನಿ, ಯುಗಮತ್ತದಸೋ ಸಿಯಾ।
ವನಮಕ್ಕಟಲೋಲಸ್ಸ, ನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸಂ ವಜೇ॥

ಮಹಾಮಿತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸಾಪಿ ಮಾತು ವಿಸಗಣ್ಡಕರೋಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ, ಧೀತಾಪಿಸ್ಸಾ ಭಿಕ್ಖುನೀಸು ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಹೋತಿ। ಸಾ ತಂ ಆಹ - “ಗಚ್ಛ ಅಯ್ಯೇ, ಭಾತು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಮ ಅಫಾಸುಕಭಾವಂ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ಭೇಸಜ್ಜಮಾಹರಾ”ತಿ। ಸಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಆರೋಚೇಸಿ। ಥೇರೋ ಆಹ - “ನಾಹಂ ಮೂಲಭೇಸಜ್ಜಾದೀನಿ ಸಂಹರಿತ್ವಾ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಪಚಿತುಂ ಜಾನಾಮಿ, ಅಪಿಚ ತೇ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಆಚಿಕ್ಖಿಸ್ಸಂ - “ಅಹಂ ಯತೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನ ಮಯಾ ಲೋಭಸಹಗತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ವಿಸಭಾಗರೂಪಂ

ಓಲೋಕಿತಪುಬ್ಬಂ, ಇಮಿನಾ ಸಚ್ಚವಚನೇನ ಮಾತುಯಾ ಮೇ ಫಾಸು ಹೋತು, ಗಚ್ಛ ಇದಂ ವತ್ವಾ ಉಪಾಸಿಕಾಯ ಸರೀರಂ ಪರಿಮಜ್ಜಾ"ತಿ। ಸಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಇಮಮತ್ಥಂ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ತಥಾ ಅಕಾಸಿ। ಉಪಾಸಿಕಾಯ ತಂಖಣಂಯೇವ ಗಣ್ಡೋ ಫೇಣಪಿಣ್ಡೋ ವಿಯ ವಿಲೀಯಿತ್ವಾ ಅನ್ತರಧಾಯಿ, ಸಾ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ "ಸಚೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಧರೇಯ್ಯ, ಕಸ್ಮಾ ಮಮ ಪುತ್ತಸದಿಸಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಜಾಲವಿಚಿತ್ರೇನ ಹತ್ಥೇನ ಸೀಸಂ ನ ಪರಾಮಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಅತ್ತಮನವಾಚಂ ನಿಚ್ಛಾರೇಸಿ। ತಸ್ಮಾ -

ಕುಲಪುತ್ತಮಾನಿ ಅಞ್ಞೋಪಿ, ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾನ ಸಾಸನೇ।
ಮಿತ್ತತ್ಥೇರೋವ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ವರೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೇ॥

ಯಥಾ ಪನ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ಸತಿಯಾ, ತಥಾ ವೀರಿಯೇನ **ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿ** ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ। **ವೀರಿಯಸಾಧನಾ** ಹಿ ಸಾ, ಸಮ್ಮಾರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಪ್ಪಹಾನಸಮ್ಭವತೋ। ತಸ್ಮಾ ಅನೇಸನಂ ಅಪ್ಪತಿರೂಪಂ ಪಹಾಯ ವೀರಿಯೇನ ಪಿಣ್ಡಪಾತಚರಿಯಾದೀಹಿ ಸಮ್ಮಾ ಏಸನಾಹಿ ಏಸಾ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ ಪರಿಸುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇಯೇವ ಪಚ್ಚಯೇ ಪಟಿಸೇವಮಾನೇನ ಅಪರಿಸುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಆಸೀವಿಸೇ ವಿಯ ಪರಿವಜ್ಜಯತಾ। ತತ್ಥ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಧುತಙ್ಗಸ್ಸ ಸಙ್ಘತೋ, ಗಣತೋ, ಧಮ್ಮದೇಸನಾದೀಹಿ ಚಸ್ಸ ಗುಣೇಹಿ ಪಸನ್ನಾನಂ ಗಿಹೀನಂ ಸನ್ತಿಕಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಪರಿಸುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾ ನಾಮ। ಪಿಣ್ಡಪಾತಚರಿಯಾದೀಹಿ ಪನ ಅತಿಪರಿಸುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾಯೇವ। ಪರಿಗ್ಗಹಿತಧುತಙ್ಗಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತಚರಿಯಾದೀಹಿ ಧುತಗುಣೇ ಚಸ್ಸ ಪಸನ್ನಾನಂ ಸನ್ತಿಕಾ ಧುತಙ್ಗನಿಯಮಾನುಲೋಮೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪರಿಸುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾ ನಾಮ। ಏಕಬ್ಯಾಧಿವೂಪಸಮತ್ಥಞ್ಚಸ್ಸ ಪೂತಿಹರಿಟಕೀಚತುಮಧುರೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು "ಚತುಮಧುರಂ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಹರಿಟಕೀಖಣ್ಡಮೇವ ಪರಿಭುಞ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಧುತಙ್ಗಸಮಾದಾನಂ ಪತಿರೂಪಂ ಹೋತಿ। ಏಸ ಹಿ "ಉತ್ತಮಅರಿಯವಂಸಿಕೋ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯೇ ಪನೇತೇ ಚೀವರಾದಯೋ ಪಚ್ಚಯಾ, ತೇಸು ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆಜೀವಂ ಪರಿಸೋಧೇನ್ತಸ್ಸ ಚೀವರೇ ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ಚ ನಿಮಿತ್ತೋಭಾಸಪರಿಕಥಾವಿಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ನ ವಟ್ಟನ್ತಿ। ಸೇನಾಸನೇ ಪನ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಧುತಙ್ಗಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತೋಭಾಸಪರಿಕಥಾ ವಟ್ಟನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ನಿಮಿತ್ತಂ** ನಾಮ ಸೇನಾಸನತ್ಥಂ ಭೂಮಿಪರಿಕಮ್ಮಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ "ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಕರಿಯತಿ, ಕೋ ಕಾರಾಪೇತೀ"ತಿ ಗಿಹೀಹಿ ವುತ್ತೇ "ನ ಕೋಚೀ"ತಿ ಪಟಿವಚನಂ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಂ ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಂ। **ಓಭಾಸೋ** ನಾಮ "ಉಪಾಸಕಾ ತುಮ್ಹೇ ಕುಹಿಂ ವಸಥಾ"ತಿ। ಪಾಸಾದೇ, ಭನ್ತೇತಿ। "ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪನ ಉಪಾಸಕಾ ಪಾಸಾದೋ ನ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ ವಚನಂ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಂ ಓಭಾಸಕಮ್ಮಂ। **ಪರಿಕಥಾ** ನಾಮ "ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಂ ಸಮ್ಬಾಧ"ನ್ತಿ ವಚನಂ, ಯಾ ವಾ ಪನಞ್ಞಾಪಿ ಏವರೂಪಾ ಪರಿಯಾಯಕಥಾ। ಭೇಸಜ್ಜೇ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ತಥಾ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಪನ ಭೇಸಜ್ಜಂ ರೋಗೇ ವೂಪಸನ್ತೇ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ನ ವಟ್ಟತೀತಿ।

ತತ್ಥ ವಿನಯಧರಾ "ಭಗವತಾ ದ್ವಾರಂ ದಿನ್ನಂ, ತಸ್ಮಾ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾ ಪನ "ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಆಪತ್ತಿ ನ ಹೋತಿ, ಆಜೀವಂ ಪನ ಕೋಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ವಟ್ಟತೀ"ತ್ವೇವ ವದನ್ತಿ।

ಯೋ ಪನ ಭಗವತಾ ಅನುಞ್ಞಾತಾಪಿ ನಿಮಿತ್ತೋಭಾಸಪರಿಕಥಾವಿಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಅಕರೋನ್ತೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಗುಣೇಯೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವಿತಕ್ಖಯೇಪಿ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇ ಅಞ್ಞತ್ರೇವ ಓಭಾಸಾದೀಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನಪಚ್ಚಯೇ ಪಟಿಸೇವತಿ, ಏಸ "ಪರಮಸಲ್ಲೇಖವುತ್ತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ **ಸಾರಿಪುತ್ತೋ**।

ಸೋ ಕಿರಾಯಸ್ಮಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪವಿವೇಕಂ ಬ್ರೂಹಯಮಾನೋ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರತಿ, ಅಥಸ್ಸ ಏಕಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ಉದರವಾತಾಬಾಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅತಿದುಕ್ಖಂ ಜನೇಸಿ। ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರೋ ಸಾಯನ್ಹಸಮಯೇ ತಸ್ಸಾಯಸ್ಮತೋ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಗತೋ ಥೇರಂ ನಿಪನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ "ಪುಬ್ಬೇ ತೇ, ಆವುಸೋ, ಕೇನ ಫಾಸು ಹೋತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಥೇರೋ ಆಹ, "ಗಿಹಿಕಾಲೇ ಮೇ, ಆವುಸೋ, ಮಾತಾ ಸಪ್ಪಿಮಧುಸಕ್ಕರಾದೀಹಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ

ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಖೀರಪಾಯಾಸಂ ಅದಾಸಿ, ತೇನ ಮೇ ಫಾಸು ಅಹೋಸೀ"ತಿ। ಸೋಪಿ ಆಯಸ್ಮಾ "ಹೋತು, ಆವುಸೋ, ಸಚೇ ಮಯ್ಹಂ ವಾ ತುಯ್ಹಂ ವಾ ಪುಞ್ಞಂ ಅತ್ಥಿ, ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಸ್ವೇ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಆಹ।

ಇಮಂ ಪನ ನೇಸಂ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪಂ ಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ರುಕ್ಖೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ ಸುತ್ವಾ "ಸ್ವೇ ಅಯ್ಯಸ್ಸ ಪಾಯಾಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತಾವದೇವ ಥೇರಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾಕಕುಲಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಜೇಟ್ಠಪುತ್ತಸ್ಸ ಸರೀರಂ ಆವಿಸಿತ್ವಾ ಪೀಳಂ ಜನೇಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ತಿಕಿಚ್ಛಾನಿಮಿತ್ತಂ ಸನ್ನಿಪತಿತೇ ಞಾತಕೇ ಆಹ - "ಸಚೇ ಸ್ವೇ ಥೇರಸ್ಸ ಏವರೂಪಂ ನಾಮ ಪಾಯಾಸಂ ಪಟಿಯಾದೇಥ, ತಂ ಮುಞ್ಚಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ತೇ "ತಯಾ ಅವುತ್ತೇಪಿ ಮಯಂ ಥೇರಾನಂ ನಿಬದ್ಧಂ ಭಿಕ್ಖಂ ದೇಮಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ತಥಾರೂಪಂ ಪಾಯಾಸಂ ಪಟಿಯಾದಿಯಿಂಸು।

ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರೋ ಪಾತೋವ ಆಗನ್ತ್ವಾ "ಆವುಸೋ, ಯಾವ ಅಹಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛಾಮಿ, ತಾವ ಇಧೇವ ಹೋಹೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಗಾಮಂ ಪಾವಿಸಿ। ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಪತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಪಾಯಾಸಸ್ಸ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅದಂಸು। ಥೇರೋ ಗಮನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ತೇ "ಭುಞ್ಜಥ - ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹೇ, ಅಪರಮ್ಪಿ ದಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಥೇರಂ ಭೋಜೇತ್ವಾ ಪುನ ಪತ್ತಪೂರಂ ಅದಂಸು। ಥೇರೋ ಗನ್ತ್ವಾ "ಹನ್ದಾವುಸೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಪರಿಭುಞ್ಜಾ"ತಿ ಉಪನಾಮೇಸಿ। ಥೇರೋಪಿ ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅತಿಮನಾಪೋ ಪಾಯಾಸೋ, ಕಥಂ ನು ಖೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಮೂಲಂ ದಿಸ್ವಾ ಆಹ - "ಆವುಸೋ ಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನ, ಅಪರಿಭೋಗಾರಹೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ"ತಿ। ಸೋಪಾಯಸ್ಮಾ "ಮಾದಿಸೇನ ನಾಮ ಆಭತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜತೀ"ತಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಅನುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಏಕವಚನೇನೇವ ಪತ್ತಂ ಮುಖವಟ್ಟಿಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತೇ ನಿಕುಜ್ಜೇಸಿ। ಪಾಯಾಸಸ್ಸ ಸಹ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾನಾ ಥೇರಸ್ಸ ಆಬಾಧೋ ಅನ್ತರಧಾಯಿ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸ ವಸ್ಸಾನಿ ನ ಪುನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ತತೋ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಂ ಆಹ - "ಆವುಸೋ, ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಪಾಯಾಸೋ ಅನ್ತೇಸು ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ಚರನ್ತೇಸುಪಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ಅಯುತ್ತರೂಪೋ"ತಿ। ಇಮಞ್ಚ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ -

"ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿವಿಪ್ಫಾರಾ, ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಮಧುಪಾಯಸಂ।
ಸಚೇ ಭುತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾಹಂ, ಸಾಜೀವೋ ಗರಹಿತೋ ಮಮ॥

"ಯದಿಪಿ ಮೇ ಅನ್ತಗುಣಂ, ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಚರೇ।
ನೇವ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯಂ ಆಜೀವಂ, ಚಜಮಾನೋಪಿ ಜೀವಿತಂ॥

"ಆರಾಧೇಮಿ ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ, ವಿವಜ್ಜೇಮಿ ಅನೇಸನಂ।
ನಾಹಂ ಬುದ್ಧಪ್ಪಟಿಕುಟ್ಠಂ, ಕಾಹಾಮಿ ಚ ಅನೇಸನ"ನ್ತಿ॥

ಚೀರಗುಮ್ಬವಾಸಿಕಅಮ್ಬಖಾದಕಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರವತ್ಥುಪಿ ಚೇತ್ಥ ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ।

"ಅನೇಸನಾಯ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ, ಅಜನೇತ್ವಾ ವಿಚಕ್ಖಣೋ।
ಆಜೀವಂ ಪರಿಸೋಧೇಯ್ಯ, ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತೋ ಯತೀ"ತಿ॥

ಯಥಾ ಚ ವೀರಿಯೇನ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿ, ತಥಾ **ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಂ** ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। **ಪಞ್ಞಾಸಾಧನಂ** ಹಿ ತಂ, ಪಞ್ಞವತೋ ಪಚ್ಚಯೇಸು ಆದೀನವಾನಿಸಂಸದಸ್ಸನಸಮತ್ಥಭಾವತೋ। ತಸ್ಮಾ ಪಹಾಯ ಪಚ್ಚಯಗೇಧಂ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ವಿಧಿನಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೇನ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ ದುವಿಧಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಪಟಿಲಾಭಕಾಲೇ, ಪರಿಭೋಗಕಾಲೇ ಚ। ಪಟಿಲಾಭಕಾಲೇಪಿ ಹಿ ಧಾತುವಸೇನ ವಾ ಪಟಿಕೂಲವಸೇನ ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಠಪಿತಾನಿ ಚೀವರಾದೀನಿ ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಅನವಜ್ಜೋವ ಪರಿಭೋಗೋ, ಪರಿಭೋಗಕಾಲೇಪಿ। ತತ್ರಾಯಂ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಕರೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ -

ಚತ್ತಾರೋ ಹಿ ಪರಿಭೋಗಾ ಥೇಯ್ಯಪರಿಭೋಗೋ, ಇಣಪರಿಭೋಗೋ, ದಾಯಜ್ಜಪರಿಭೋಗೋ, ಸಾಮಿಪರಿಭೋಗೋತಿ। ತತ್ರ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝೇಪಿ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗೋ **ಥೇಯ್ಯಪರಿಭೋಗೋ** ನಾಮ। ಸೀಲವತೋ ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗೋ **ಇಣಪರಿಭೋಗೋ** ನಾಮ। ತಸ್ಮಾ ಚೀವರಂ ಪರಿಭೋಗೇ ಪರಿಭೋಗೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ ಆಲೋಪೇ ಆಲೋಪೇ, ತಥಾ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೇನ ಪುರೇಭತ್ತಪಚ್ಛಾಭತ್ತಪುರಿಮಯಾಮಮಜ್ಝಿಮಯಾಮಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇಸು। ಸಚಸ್ಸ ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋವ ಅರುಣಂ ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ, ಇಣಪರಿಭೋಗಟ್ಠಾನೇ ತಿಟ್ಠತಿ। ಸೇನಾಸನಮ್ಪಿ ಪರಿಭೋಗೇ ಪರಿಭೋಗೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಭೇಸಜ್ಜಸ್ಸ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇಪಿ ಪರಿಭೋಗೇಪಿ ಸತಿಪಚ್ಚಯತಾವ ವಟ್ಟತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಸತಿಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗೇ ಅಕರೋನ್ತಸ್ಸೇವ ಆಪತ್ತಿ, ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಪನ ಸತಿಂ ಅಕತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗೇ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಅನಾಪತ್ತಿ।

ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹಿ ಸುದ್ಧಿ ದೇಸನಾಸುದ್ಧಿ, ಸಂವರಸುದ್ಧಿ, ಪರಿಯೇಟ್ಠಿಸುದ್ಧಿ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಸುದ್ಧೀತಿ। ತತ್ಥ **ದೇಸನಾಸುದ್ಧಿ** ನಾಮ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಂ। ತಞ್ಹಿ ದೇಸನಾಯ ಸುಜ್ಝನತೋ ದೇಸನಾಸುದ್ಧೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಂವರಸುದ್ಧಿ** ನಾಮ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಂ। ತಞ್ಹಿ "ನ ಪುನ ಏವಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿತ್ತಾಧಿಟ್ಠಾನಸಂವರೇನೇವ ಸುಜ್ಝನತೋ ಸಂವರಸುದ್ಧೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪರಿಯೇಟ್ಠಿಸುದ್ಧಿ** ನಾಮ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ। ತಞ್ಹಿ ಅನೇಸನಂ ಪಹಾಯ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಪಚ್ಚಯೇ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಸುದ್ಧತ್ತಾ ಪರಿಯೇಟ್ಠಿಸುದ್ಧೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಸುದ್ಧಿ** ನಾಮ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಂ। ತಞ್ಹಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಸುಜ್ಝನತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಸುದ್ಧೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಪನ ಸತಿಂ ಅಕತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗೇ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಅನಾಪತ್ತೀ"ತಿ।

ಸತ್ತನ್ನಂ ಸೇಕ್ಖಾನಂ ಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗೋ **ದಾಯಜ್ಜಪರಿಭೋಗೋ** ನಾಮ। ತೇ ಹಿ ಭಗವತೋ ಪುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಪಿತುಸನ್ತಕಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ದಾಯಾದಾ ಹುತ್ವಾ ತೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಕಿಂಪನೇತೇ ಭಗವತೋ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಉದಾಹು ಗಿಹೀನಂ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀತಿ। ಗಿಹೀಹಿ ದಿನ್ನಾಪಿ ಭಗವತಾ ಅನುಞ್ಞಾತತ್ತಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವತೋ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಧಮ್ಮದಾಯಾದಸುತ್ತಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಾಧಕಂ।

ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಪರಿಭೋಗೋ **ಸಾಮಿಪರಿಭೋಗೋ** ನಾಮ। ತೇ ಹಿ ತಣ್ಹಾಯ ದಾಸಬ್ಯಂ ಅತೀತತ್ತಾ ಸಾಮಿನೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ।

ಇಮೇಸು ಪರಿಭೋಗೇಸು ಸಾಮಿಪರಿಭೋಗೋ ಚ ದಾಯಜ್ಜಪರಿಭೋಗೋ ಚ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಟ್ಟತಿ। ಇಣಪರಿಭೋಗೋ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಥೇಯ್ಯಪರಿಭೋಗೇ ಕಥಾಯೇವ ನತ್ಥಿ। ಯೋ ಪನಾಯಂ ಸೀಲವತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗೋ, ಸೋ ಇಣಪರಿಭೋಗಸ್ಸ ಪಚ್ಚನೀಕತ್ತಾ ಆಣಣ್ಯಪರಿಭೋಗೋ ವಾ ಹೋತಿ, ದಾಯಜ್ಜಪರಿಭೋಗೇಯೇವ ವಾ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಸೀಲವಾಪಿ ಹಿ ಇಮಾಯ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಸೇಕ್ಖೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಇಮೇಸು ಪನ ಪರಿಭೋಗೇಸು ಯಸ್ಮಾ ಸಾಮಿಪರಿಭೋಗೋ ಅಗ್ಗೋ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಪತ್ಥಯಮಾನೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೇನ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಕರೋನ್ತೋ ಹಿ ಕಿಚ್ಚಕಾರೀ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

"ಪಿಣ್ಡಂ ವಿಹಾರಂ ಸಯನಾಸನಞ್ಚ,
ಆಪಞ್ಚ ಸಙ್ಘಾಟಿರಜೂಪವಾಹನಂ।

ಸುತ್ವಾನ ಧಮ್ಮಂ ಸುಗತೇನ ದೇಸಿತಂ,
ಸಙ್ಖಾಯ ಸೇವೇ ವರಪಞ್ಞಸಾವಕೋ॥

“ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಪಿಣ್ಡೇ ಸಯನಾಸನೇ ಚ,
ಆಪೇ ಚ ಸಙ್ಘಾಟಿರಜೂಪವಾಹನೇ।
ಏತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅನೂಪಲಿತ್ತೋ,
ಭಿಕ್ಖು ಯಥಾ ಪೋಕ್ಖರೇ ವಾರಿಬಿನ್ದು॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೩೯೩-೩೯೪)।

“ಕಾಲೇನ ಲದ್ಧಾ ಪರತೋ ಅನುಗ್ಗಹಾ,
ಖಜ್ಜೇಸು ಭೋಜ್ಜೇಸು ಚ ಸಾಯನೇಸು ಚ।
ಮತ್ತಂ ಸ ಜಞ್ಞಾ ಸತತಂ ಉಪಟ್ಠಿತೋ,
ವಣಸ್ಸ ಆಲೇಪನರೂಹನೇ ಯಥಾ॥

“ಕನ್ತಾರೇ ಪುತ್ತಮಂಸಂವ, ಅಕ್ಖಸ್ಸಬ್ಭಞ್ಜನಂ ಯಥಾ।
ಏವಂ ಆಹಾರೇ ಆಹಾರಂ, ಯಾಪನತ್ಥಮಮುಚ್ಛಿತೋ”ತಿ॥

ಇಮಸ್ಸ ಚ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಾರಿತಾಯ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ವತ್ಥು ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ಸೋ ಹಿ ಸಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿ। ಯಥಾಹ -

“ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಮಂ ಭುಞ್ಜಮಾನಂ, ಸಾಲಿಕೂರಂ ಸುನಿಬ್ಬುತಂ।
ಮಾ ಹೇವ ತ್ವಂ ಸಾಮಣೇರ, ಜಿವ್ಹಂ ಝಾಪೇಸಿ ಅಸಞ್ಞತೋ॥

“ಉಪಜ್ಝಾಯಸ್ಸ ವಚೋ ಸುತ್ವಾ, ಸಂವೇಗಮಲಭಿಂ ತದಾ।
ಏಕಾಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಅರಹತ್ತಂ ಅಪಾಪುಣಿಂ॥

“ಸೋಹಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ಚನ್ದೋ ಪನ್ನರಸೋ ಯಥಾ।
ಸಬ್ಬಾಸವಪರಿಕ್ಖೀಣೋ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ”ತಿ॥

“ತಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ, ಪತ್ಥಯನ್ತೋ ಪರಿಕ್ಖಯಂ।
ಯೋನಿಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ, ಪಟಿಸೇವೇಥ ಪಚ್ಚಯೇ”ತಿ॥

ಏವಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ।

ಪಠಮಸೀಲಪಞ್ಚಕಂ

೧೦. ಪಞ್ಚವಿಧಕೋಟ್ಠಾಸಸ್ಸ ಪಠಮಪಞ್ಚಕೇ ಅನುಪಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾದಿವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ -

“ಕತಮಂ ಪರಿಯನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ? ಅನುಪಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಪರಿಯನ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ, ಇದಂ ಪರಿಯನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ। ಕತಮಂ ಅಪರಿಯನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ? ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಅಪರಿಯನ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ, ಇದಂ ಅಪರಿಯನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ।

ಕತಮಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ? ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕಾನಂ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಯುತ್ತಾನಂ ಸೇಕ್ಖಪರಿಯನ್ತೇ ಪರಿಪೂರಕಾರೀನಂ ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ಅನಪೇಕ್ಖಾನಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಜೀವಿತಾನಂ, ಇದಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ। ಕತಮಂ ಅಪರಾಮಟ್ಠಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ? ಸತ್ತನ್ನಂ ಸೇಕ್ಖಾನಂ, ಇದಂ ಅಪರಾಮಟ್ಠಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ। ಕತಮಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ? ತಥಾಗತಸಾವಕಾನಂ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ತಥಾಗತಾನಂ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ, ಇದಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲ"ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೭)।

ತತ್ಥ ಅನುಪಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಸೀಲಂ ಗಣನವಸೇನ ಸಪರಿಯನ್ತತ್ತಾ **ಪರಿಯನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ -

"ನವ ಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಅಸೀತಿಸತಕೋಟಿಯೋ।
ಪಞ್ಞಾಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಛತ್ತಿಂಸಾ ಚ ಪುನಾಪರೇ॥

"ಏತೇ ಸಂವರವಿನಯಾ, ಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಪಕಾಸಿತಾ।
ಪೇಯ್ಯಾಲಮುಖೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ಸಿಕ್ಖಾ ವಿನಯಸಂವರೇ"ತಿ॥ -

ಏವಂ ಗಣನವಸೇನ ಸಪರಿಯನ್ತಮ್ಪಿ ಅನವಸೇಸವಸೇನ ಸಮಾದಾನಭಾವಞ್ಚ ಲಾಭಯಸಞಾತಿಅಙ್ಗಜೀವಿತವಸೇನ ಅದಿಟ್ಠಪರಿಯನ್ತಭಾವಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯ **ಅಪರಿಯನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಚಿರಗುಮ್ಬವಾಸಿಕಅಮ್ಬಖಾದಕಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸೀಲಮಿವ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಆಯಸ್ಮಾ -

"ಧನಂ ಚಜೇ ಅಙ್ಗವರಸ್ಸ ಹೇತು, ಅಙ್ಗಂ ಚಜೇ ಜೀವಿತಂ ರಕ್ಖಮಾನೋ।
ಅಙ್ಗಂ ಧನಂ ಜೀವಿತಞ್ಚಾಪಿ ಸಬ್ಬಂ, ಚಜೇ ನರೋ ಧಮ್ಮಮನುಸ್ಸರನ್ತೋ"ತಿ॥ -

ಇಮಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನುಸ್ಸತಿಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ಜೀವಿತಸಂಸಯೇಪಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮ್ಮ ತದೇವ ಅಪರಿಯನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಗತೋವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ಯಥಾಹ -

"ನ ಪಿತಾ ನಪಿ ತೇ ಮಾತಾ, ನ ಞಾತಿ ನಪಿ ಬನ್ಧವೋ।
ಕರೋತೇತಾದಿಸಂ ಕಿಚ್ಚಂ, ಸೀಲವನ್ತಸ್ಸ ಕಾರಣಾ॥

ಸಂವೇಗಂ ಜನಯಿತ್ವಾನ, ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾನ ಯೋನಿಸೋ।
ತಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಗತೋ ಸನ್ತೋ, ಅರಹತ್ತಂ ಅಪಾಪುಣೀ"ತಿ॥

ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕಾನಂ ಸೀಲಂ ಉಪಸಮ್ಪದತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸುಧೋತಜಾತಿಮಣಿ ವಿಯ ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತಸುವಣ್ಣಂ ವಿಯ ಚ ಅತಿಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತಕೇನಪಿ ಮಲೇನ ವಿರಹಿತಂ ಅರಹತ್ತಸ್ಸೇವ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಪರಿಪುಣ್ಣಪಾರಿಸುದ್ಧೀ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಮಹಾಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತಭಾಗಿನೇಯ್ಯಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಾನಂ ವಿಯ।

ಮಹಾಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಂ ಕಿರ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಂ ಮರಣಮಞ್ಚೇ ನಿಪನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಲೋಕುತ್ತರಾಧಿಗಮಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಥೇರೋ "ನತ್ಥಿ ಮೇ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಆಹ। ಅಥಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ದಹರಭಿಕ್ಖು ಆಹ - "ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾತಿ ಸಮನ್ತಾ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪುಥುಜ್ಜನಕಾಲಕಿರಿಯಾಯ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಆವುಸೋ, ಅಹಂ "ಮೇತ್ತೇಯ್ಯಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿಂ। ತೇನ ಹಿ ಮಂ

ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಓಕಾಸಂ ಕರೋಹೀತಿ। ಸೋ ಥೇರಂ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ। ಥೇರೋ ತಸ್ಸ ಸಹ ನಿಕ್ಖಮನಾವ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಅಚ್ಛರಿಕಾಯ ಸಞ್ಞಂ ಅದಾಸಿ। ಸಙ್ಘೋ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಆಹ - "ಭನ್ತೇ, ಏವರೂಪೇ ಮರಣಕಾಲೇ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಾ ದುಕ್ಕರಂ ಕರಿತ್ಥಾ"ತಿ। ನಾವುಸೋ ಏತಂ ದುಕ್ಕರಂ, ಅಪಿಚ ವೋ ದುಕ್ಕರಂ ಆಚಿಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಿ - "ಅಹಂ, ಆವುಸೋ, ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಸತಿಯಾ ಅಞ್ಞಾಣಪಕತಂ ಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ನ ಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋಪಿಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಸವಸ್ಸಕಾಲೇ ಏವಮೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣೀತಿ।

"ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋಪಿ ಚೇ ಹೋತಿ, ಸೀಲೇಸು ಅಸಮಾಹಿತೋ।
ಉಭಯೇನ ನಂ ಗರಹನ್ತಿ, ಸೀಲತೋ ಚ ಸುತೇನ ಚ॥

"ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋಪಿ ಚೇ ಹೋತಿ, ಸೀಲೇಸು ಸುಸಮಾಹಿತೋ।
ಸೀಲತೋ ನಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೇ ಸುತಂ॥

"ಬಹುಸ್ಸುತೋಪಿ ಚೇ ಹೋತಿ, ಸೀಲೇಸು ಅಸಮಾಹಿತೋ।
ಸೀಲತೋ ನಂ ಗರಹನ್ತಿ, ನಾಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೇ ಸುತಂ॥

"ಬಹುಸ್ಸುತೋಪಿ ಚೇ ಹೋತಿ, ಸೀಲೇಸು ಸುಸಮಾಹಿತೋ।
ಉಭಯೇನ ನಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ, ಸೀಲತೋ ಚ ಸುತೇನ ಚ॥

"ಬಹುಸ್ಸುತಂ ಧಮ್ಮಧರಂ, ಸಪ್ಪಞ್ಞಂ ಬುದ್ಧಸಾವಕಂ।
ನೇಕ್ಖಂ ಜಮ್ಬೋನದಸ್ಸೇವ, ಕೋ ತಂ ನಿನ್ದಿತುಮರಹತಿ।
ದೇವಾಪಿ ನಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ, ಬ್ರಹ್ಮುನಾಪಿ ಪಸಂಸಿತೋ"ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೬)।

ಸೇಕ್ಖಾನಂ ಪನ ಸೀಲಂ ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಅಪರಾಮಟ್ಠತ್ತಾ, ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ವಾ ಪನ ರಾಗವಸೇನ ಅಪರಾಮಟ್ಠಸೀಲಂ **ಅಪರಾಮಟ್ಠಪಾರಿಸುದ್ಧೀ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಕುಟುಮ್ಬಿಯಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸೀಲಂ ವಿಯ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ತಥಾರೂಪಂ ಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾತುಕಾಮೋ ವೇರಿಕೇ ಆಹ -

"ಉಭೋ ಪಾದಾನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ, ಸಞ್ಞಪೇಸ್ಸಾಮಿ ವೋ ಅಹಂ।
ಅಟ್ಟಿಯಾಮಿ ಹರಾಯಾಮಿ, ಸರಾಗಮರಣಂ ಅಹ"ನ್ತಿ॥

"ಏವಾಹಂ ಚಿನ್ತಯಿತ್ವಾನ, ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾನ ಯೋನಿಸೋ।
ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಅರುಣುಗ್ಗಮ್ಹಿ, ಅರಹತ್ತಂ ಅಪಾಪುಣಿ"ನ್ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೭೩)।

ಅಞ್ಞತರೋಪಿ ಮಹಾಥೇರೋ ಬಾಳ್ಹಗಿಲಾನೋ ಸಹತ್ಥಾ ಆಹಾರಮ್ಪಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಸಕೇ ಮುತ್ತಕರೀಸೇ ಪಲಿಪನ್ನೋ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತತಿ, ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಞ್ಞತರೋ ದಹರೋ "ಅಹೋ ದುಕ್ಖಾ ಜೀವಿತಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ಆಹ। ತಮೇನಂ ಮಹಾಥೇರೋ ಆಹ - "ಅಹಂ, ಆವುಸೋ, ಇದಾನಿ ಮಿಯ್ಯಮಾನೋ ಸಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಿ, ನತ್ಥಿ ಮೇ ಏತ್ಥ ಸಂಸಯೋ, ಇಮಂ ಪನ ಸೀಲಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಲದ್ಧಸಮ್ಪತ್ತಿ ನಾಮ ಸಿಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ಪಟಿಲದ್ಧಗಿಹಿಭಾವಸದಿಸೀ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಸೀಲೇನೇವ ಸದ್ಧಿಂ ಮರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತತ್ಥೇವ ನಿಪನ್ನೋ ತಮೇವ ರೋಗಂ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಇಮಾಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ -

“ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಮೇ ಅಞ್ಞತರೇನ ಬ್ಯಾಧಿನಾ,
ರೋಗೇನ ಬಾಳ್ಹಂ ದುಖಿತಸ್ಸ ರುಪ್ಪತೋ।
ಪರಿಸುಸ್ಸತಿ ಖಿಪ್ಪಮಿದಂ ಕಳೇವರಂ,
ಪುಪ್ಫಂ ಯಥಾ ಪಂಸುನಿ ಆತಪೇ ಕತಂ॥

“ಅಜಞ್ಞಂ ಜಞ್ಞಸಙ್ಖಾತಂ, ಅಸುಚಿಂ ಸುಚಿಸಮ್ಮತಂ।
ನಾನಾಕುಣಪಪರಿಪೂರಂ, ಜಞ್ಞರೂಪಂ ಅಪಸ್ಸತೋ॥

“ಧಿರತ್ಥು ಮಂ ಆತುರಂ ಪೂತಿಕಾಯಂ, ದುಗ್ಗನ್ಧಿಯಂ ಅಸುಚಿ ಬ್ಯಾಧಿಧಮ್ಮಂ।
ಯತ್ಥಪ್ಪಮತ್ತಾ ಅಧಿಮುಚ್ಛಿತಾ ಪಜಾ, ಹಾಪೇನ್ತಿ ಮಗ್ಗಂ ಸುಗತೂಪಪತ್ತಿಯಾ”ತಿ॥

ಅರಹನ್ತಾದೀನಂ ಪನ ಸೀಲಂ ಸಬ್ಬದರಥಪ್ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪಾರಿಸುದ್ಧೀ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಪರಿಯನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಆದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಂ।

ದುತಿಯಸೀಲಪಞ್ಚಕಂ

ದುತಿಯಪಞ್ಚಕೇ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ಪಹಾನಾದಿವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ -

“ಪಞ್ಚ ಸೀಲಾನಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ಸೀಲಂ, ವೇರಮಣೀ ಸೀಲಂ, ಚೇತನಾ ಸೀಲಂ, ಸಂವರೋ ಸೀಲಂ, ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಸೀಲಂ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಸ್ಸ, ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಸ್ಸ, ಮುಸಾವಾದಸ್ಸ, ಪಿಸುಣಾಯ ವಾಚಾಯ, ಫರುಸಾಯ ವಾಚಾಯ, ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಸ್ಸ, ಅಭಿಜ್ಝಾಯ, ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ, ಅಬ್ಯಾಪಾದೇನ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ, ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾಯ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ, ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚಸ್ಸ, ಧಮ್ಮವವತ್ಥಾನೇನ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ, ಞಾಣೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಯ, ಪಾಮೋಜ್ಜೇನ ಅರತಿಯಾ, ಪಠಮೇನ ಝಾನೇನ ನೀವರಣಾನಂ, ದುತಿಯೇನ ಝಾನೇನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ, ತತಿಯೇನ ಝಾನೇನ ಪೀತಿಯಾ, ಚತುತ್ಥೇನ ಝಾನೇನ ಸುಖದುಕ್ಖಾನಂ, ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾಯ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಯ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಯ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಞ್ಞಾಯ, ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಸಞ್ಞಾಯ, ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಾಯ, ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾಯ, ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸುಖಸಞ್ಞಾಯ, ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಅತ್ತಸಞ್ಞಾಯ, ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನನ್ದಿಯಾ, ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ರಾಗಸ್ಸ, ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮುದಯಸ್ಸ, ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಆದಾನಸ್ಸ, ಖಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಘನಸಞ್ಞಾಯ, ವಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಆಯೂಹನಸ್ಸ, ವಿಪರಿಣಾಮಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಧುವಸಞ್ಞಾಯ, ಅನಿಮಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ, ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಪಣಿಧಿಯಾ, ಸುಞ್ಞತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ, ಅಧಿಪಞ್ಞಾಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸಾರಾದಾನಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ, ಯಥಾಭೂತಞಾಣದಸ್ಸನೇನ ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ, ಆದೀನವಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ, ಪಟಿಸಙ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಅಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ, ವಿವಟ್ಟನಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸಞ್ಞೋಗಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ದಿಟ್ಠೇಕಟ್ಠಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ, ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಓಳಾರಿಕಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ, ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಅಣುಸಹಗತಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹಾನಂ ಸೀಲಂ, ವೇರಮಣೀ, ಚೇತನಾ, ಸಂವರೋ, ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಸೀಲಂ। ಏವರೂಪಾನಿ ಸೀಲಾನಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಪಾಮೋಜ್ಜಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಪೀತಿಯಾ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಸೋಮನಸ್ಸಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಆಸೇವನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಭಾವನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಬಹುಲೀಕಮ್ಮಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಅಲಙ್ಕಾರಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಪರಿಕ್ಖಾರಾಯ

ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಪರಿವಾರಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಏಕನ್ತನಿಬ್ಬಿದಾಯ ವಿರಾಗಾಯ ನಿರೋಧಾಯ ಉಪಸಮಾಯ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಬೋಧಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪೧)।

ಏತ್ಥ ಚ ಪಹಾನನ್ತಿ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ಅನುಪ್ಪಾದಮತ್ತತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತಂ ತಂ ಪಹಾನಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕುಸಲಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಉಪಧಾರಣಂ ಹೋತಿ, ವಿಕಮ್ಪಾಭಾವಕರಣೇನ ಚ ಸಮಾದಾನಂ। ತಸ್ಮಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತೇನೇವ ಉಪಧಾರಣಸಮಾಧಾನಸಙ್ಖಾತೇನ ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಸೀಲನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇತರೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ತತೋ ತತೋ ವೇರಮಣಿವಸೇನ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಂವರವಸೇನ, ತದುಭಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಚೇತನಾವಸೇನ, ತಂ ತಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನವಸೇನ ಚ ಚೇತಸೋ ಪವತ್ತಿಸಬ್ಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಾ। ಸೀಲಟ್ಠೋ ಪನ ತೇಸಂ ಪುಬ್ಬೇ ಪಕಾಸಿತೋಯೇವಾತಿ। ಏವಂ ಪಹಾನಸೀಲಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಂ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಕಿಂ ಸೀಲಂ? ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸೀಲಂ? ಕಾನಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾನಿ? ಕಿಮಾನಿಸಂಸಂ ಸೀಲಂ? ಕತಿವಿಧಂ ಚೇತಂ ಸೀಲನ್ತಿ? ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಹಾನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಸೀಲಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನಂ

೨೧. ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ "ಕೋ ಚಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ಕಿಂ ವೋದಾನ"ನ್ತಿ। ತತ್ರ ವದಾಮ - ಖಣ್ಡಾದಿಭಾವೋ ಸೀಲಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವೋ ವೋದಾನಂ। ಸೋ ಪನ ಖಣ್ಡಾದಿಭಾವೋ ಲಾಭಯಸಾದಿಹೇತುಕೇನ ಭೇದೇನ ಚ ಸತ್ತವಿಧಮೇಥುನಸಂಯೋಗೇನ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತೋ।

ತಥಾ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಸತ್ತಸು ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಆದಿಮ್ಹಿ ವಾ ಅನ್ತೇ ವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಭಿನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಸೀಲಂ ಪರಿಯನ್ತೇ ಛಿನ್ನಸಾಟಕೋ ವಿಯ **ಖಣ್ಡಂ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ವೇಮಜ್ಝೇ ಭಿನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಛಿದ್ದಸಾಟಕೋ ವಿಯ **ಛಿದ್ದಂ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಸ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಭಿನ್ನಾನಿ, ತಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿಯಾ ವಾ ಉಟ್ಠಿತೇನ ವಿಸಭಾಗವಣ್ಣೇನ ಕಾಳರತ್ತಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಸರೀರವಣ್ಣಾ ಗಾವೀ ವಿಯ **ಸಬಲಂ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಸ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಭಿನ್ನಾನಿ, ತಸ್ಸ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ವಿಸಭಾಗವಣ್ಣಬಿನ್ದುವಿಚಿತ್ರಾ ಗಾವೀ ವಿಯ **ಕಮ್ಮಾಸಂ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಏವಂ ತಾವ ಲಾಭಾದಿಹೇತುಕೇನ ಭೇದೇನ ಖಣ್ಡಾದಿಭಾವೋ ಹೋತಿ।

ಏವಂ ಸತ್ತವಿಧಮೇಥುನಸಂಯೋಗವಸೇನ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ಭಗವತಾ -

> "ಇಧ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಏಕಚ್ಚೋ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ಸಮ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಪಟಿಜಾನಮಾನೋ ನ ಹೇವ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಯಂದ್ವಯಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಉಚ್ಛಾದನಂ ಪರಿಮದ್ದನಂ ನ್ಹಾಪನಂ ಸಮ್ಬಾಹನಂ ಸಾದಿಯತಿ, ಸೋ ತದಸ್ಸಾದೇತಿ, ತಂ ನಿಕಾಮೇತಿ, ತೇನ ಚ ವಿತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಖಣ್ಡಮ್ಪಿ ಛಿದ್ದಮ್ಪಿ ಸಬಲಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಾಸಮ್ಪಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತಿ ಸಂಯುತ್ತೋ ಮೇಥುನೇನ ಸಂಯೋಗೇನ, ನ ಪರಿಮುಚ್ಚತಿ ಜಾತಿಯಾ। ಜರಾಯ ಮರಣೇನ...ಪೇ॰... ನ ಪರಿಮುಚ್ಚತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಮಾತಿ ವದಾಮಿ।
>
> "ಪುನ ಚಪರಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸಮಣೋ ವಾ...ಪೇ॰... ಪಟಿಜಾನಮಾನೋ ನ ಹೇವ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಯಂ ದ್ವಯಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ। ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಉಚ್ಛಾದನಂ...ಪೇ॰...

ಸಾದಿಯತಿ। ಅಪಿಚ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಞ್ಜಗ್ಘತಿ ಸಂಕೀಳತಿ ಸಂಕೇಲಾಯತಿ, ಸೋ ತದಸ್ಸಾದೇತಿ…ಪೇ॰… ನ ಪರಿಮುಚ್ಚತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಮಾತಿ ವದಾಮಿ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸಮಣೋ ವಾ…ಪೇ॰… ನ ಹೇವ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಯಂ ದ್ವಯಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ। ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಉಚ್ಛಾದನಂ…ಪೇ॰… ಸಾದಿಯತಿ। ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಞ್ಜಗ್ಘತಿ ಸಂಕೀಳತಿ ಸಂಕೇಲಾಯತಿ। ಅಪಿಚ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನಾ ಚಕ್ಖುಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತಿ ಪೇಕ್ಖತಿ, ಸೋ ತದಸ್ಸಾದೇತಿ…ಪೇ॰… ನ ಪರಿಮುಚ್ಚತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಮಾತಿ ವದಾಮಿ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸಮಣೋ ವಾ…ಪೇ॰… ನ ಹೇವ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇನ… ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ… ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮೇನ… ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಪೇಕ್ಖತಿ। ಅಪಿಚ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಸದ್ದಂ ಸುಣಾತಿ ತಿರೋಕುಟ್ಟಾ ವಾ ತಿರೋಪಾಕಾರಾ ವಾ ಹಸನ್ತಿಯಾ ವಾ ಭಣನ್ತಿಯಾ ವಾ ಗಾಯನ್ತಿಯಾ ವಾ ರೋದನ್ತಿಯಾ ವಾ, ಸೋ ತದಸ್ಸಾದೇತಿ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಮಾತಿ ವದಾಮಿ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸಮಣೋ ವಾ…ಪೇ॰… ನ ಹೇವ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇನ… ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ… ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮೇನ… ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ…ಪೇ॰… ರೋದನ್ತಿಯಾ ವಾ। ಅಪಿಚ ಖೋ ಯಾನಿಸ್ಸ ತಾನಿ ಪುಬ್ಬೇ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಹಸಿತಲಪಿತಕೀಳಿತಾನಿ, ತಾನಿ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ಸೋ ತದಸ್ಸಾದೇತಿ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಮಾತಿ ವದಾಮಿ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸಮಣೋ ವಾ…ಪೇ॰… ನ ಹೇವ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇನ…ಪೇ॰… ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ…ಪೇ॰… ನಪಿ ಯಾನಿಸ್ಸ ತಾನಿ ಪುಬ್ಬೇ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಹಸಿತಲಪಿತಕೀಳಿತಾನಿ, ತಾನಿ ಅನುಸ್ಸರತಿ। ಅಪಿಚ ಖೋ ಪಸ್ಸತಿ ಗಹಪತಿಂ ವಾ ಗಹಪತಿಪುತ್ತಂ ವಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತಂ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಂ ಪರಿಚಾರಯಮಾನಂ, ಸೋ ತದಸ್ಸಾದೇತಿ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಮಾತಿ ವದಾಮಿ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸಮಣೋ ವಾ…ಪೇ॰… ನ ಹೇವ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇನ…ಪೇ॰… ನಪಿ ಪಸ್ಸತಿ ಗಹಪತಿಂ ವಾ ಗಹಪತಿಪುತ್ತಂ ವಾ…ಪೇ॰… ಪರಿಚಾರಯಮಾನಂ। ಅಪಿಚ ಖೋ ಅಞ್ಞತರಂ ದೇವನಿಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತಿ ‘ಇಮಿನಾಹಂ ಸೀಲೇನ ವಾ ವತೇನ ವಾ ತಪೇನ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ ವಾ ದೇವೋ ವಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ’ತಿ। ಸೋ ತದಸ್ಸಾದೇತಿ, ತಂ ನಿಕಾಮೇತಿ, ತೇನ ಚ ವಿತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಇದಮ್ಪಿ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಖಣ್ಡಮ್ಪಿ ಛಿದ್ದಮ್ಪಿ ಸಬಲಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಾಸಮ್ಪೀ’’ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೫೦)।

ಏವಂ ಲಾಭಾದಿಹೇತುಕೇನ ಭೇದೇನ ಚ ಸತ್ತವಿಧಮೇಥುನಸಂಯೋಗೇನ ಚ ಖಣ್ಡಾದಿಭಾವೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವೋ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಅಭೇದೇನ, ಭಿನ್ನಾನಞ್ಚ ಸಪ್ಪಟಿಕಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿಕಮ್ಮಕರಣೇನ, ಸತ್ತವಿಧಮೇಥುನಸಂಯೋಗಾಭಾವೇನ ಚ, ಅಪರಾಯ ಚ ‘‘ಕೋಧೋ ಉಪನಾಹೋ ಮಕ್ಖೋ ಪಳಾಸೋ ಇಸ್ಸಾ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಮಾಯಾ ಸಾಠೇಯ್ಯಂ ಥಮ್ಭೋ ಸಾರಮ್ಭೋ ಮಾನೋ ಅತಿಮಾನೋ ಮದೋ ಪಮಾದೋ’’ತಿಆದೀನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾಸಲ್ಲೇಖತಾದೀನಞ್ಚ ಗುಣಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತೋ।

ಯಾನಿ ಹಿ ಸೀಲಾನಿ ಲಾಭಾದೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾಯ ಅಭಿನ್ನಾನಿ, ಪಮಾದದೋಸೇನ ವಾ ಭಿನ್ನಾನಿಪಿ ಪಟಿಕಮ್ಮಕತಾನಿ , ಮೇಥುನಸಂಯೋಗೇಹಿ ವಾ ಕೋಧುಪನಾಹಾದೀಹಿ ವಾ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಅನುಪಹತಾನಿ, ತಾನಿ ಸಬ್ಬಸೋ **ಅಖಣ್ಡಾನಿ ಅಚ್ಛಿದ್ದಾನಿ**

ಅಸಬಲಾನಿ ಅಕಮ್ಮಾಸಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಾನಿಯೇವ ಭುಜಿಸ್ಸಭಾವಕರಣತೋ ಚ **ಭುಜಿಸ್ಸಾನಿ,** ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಪಸತ್ಥತ್ತಾ **ವಿಞ್ಞುಪಸತ್ಥಾನಿ,** ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಅಪರಾಮಟ್ಠತ್ತಾ **ಅಪರಾಮಟ್ಠಾನಿ,** ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಂ ವಾ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಂ ವಾ ಸಂವತ್ತಯನ್ತೀತಿ **ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ** ಚ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ನೇಸಂ ಏಸ 'ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವೋ ವೋದಾನ'ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತಂ ಪನೇತಂ ವೋದಾನಂ ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಆದೀನವದಸ್ಸನೇನ, ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸನೇನ। ತತ್ಥ "ಪಞ್ಚಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆದೀನವಾ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೩) ಏವಮಾದಿಸುತ್ತನಯೇನ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಾ ಆದೀನವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಪಿಚ ದುಸ್ಸೀಲೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಹೇತು ಅಮನಾಪೋ ಹೋತಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಅನನುಸಾಸನೀಯೋ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ, ದುಕ್ಖಿತೋ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಗರಹಾಸು, ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಸೀಲವತಂ ಪಸಂಸಾಸು, ತಾಯ ಚ ಪನ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯತಾಯ ಸಾಣಸಾಟಕೋ ವಿಯ ದುಬ್ಬಣ್ಣೋ ಹೋತಿ। ಯೇ ಖೋ ಪನಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇಸಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಾವಹನತೋ ದುಕ್ಖಸಮ್ಫಸ್ಸೋ। ಯೇಸಂ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ತೇಸಂ ನಮಹಪ್ಫಲಕರಣತೋ ಅಪ್ಪಗ್ಘೋ। ಅನೇಕವಸ್ಸಗಣಿಕಗೂಥಕೂಪೋ ವಿಯ ದುಬ್ಬಿಸೋಧನೋ। ಛವಾಲಾತಮಿವ ಉಭತೋ ಪರಿಬಾಹಿರೋ। ಭಿಕ್ಖುಭಾವಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತೋಪಿ ಅಭಿಕ್ಖುಯೇವ ಗೋಗಣಂ ಅನುಬನ್ಧಗದ್ರಭೋ ವಿಯ। ಸತತುಬ್ಬಿಗ್ಗೋ ಸಬ್ಬವೇರಿಕಪುರಿಸೋ ವಿಯ। ಅಸಂವಾಸಾರಹೋ ಮತಕಳೇವರಂ ವಿಯ। ಸುತಾದಿಗುಣಯುತ್ತೋಪಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಅಪೂಜಾರಹೋ ಸುಸಾನಗ್ಗಿ ವಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ। ಅಭಬ್ಬೋ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೇ ಅನ್ಧೋ ವಿಯ ರೂಪದಸ್ಸನೇ। ನಿರಾಸೋ ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಚಣ್ಡಾಲಕುಮಾರಕೋ ವಿಯ ರಜ್ಜೇ। ಸುಖಿತೋಸ್ಮೀತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋಪಿ ದುಕ್ಖಿತೋವ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಪರಿಯಾಯೇ ವುತ್ತದುಕ್ಖಭಾಗಿತಾಯ।

ದುಸ್ಸೀಲಾನಞ್ಹಿ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಪರಿಭೋಗವನ್ದನಮಾನನಾದಿಸುಖಸ್ಸಾದಗಧಿತಚಿತ್ತಾನಂ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಂ ಅನುಸ್ಸರಣಮತ್ತೇನಾಪಿ ಹದಯಸನ್ತಾಪಂ ಜನಯಿತ್ವಾ ಉಣ್ಹಲೋಹಿತುಗ್ಗಾರಪ್ಪವತ್ತನಸಮತ್ಥಂ ಅತಿಕಟುಕಂ ದುಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ ಭಗವಾ ಆಹ –

"ಪಸ್ಸಥ ನೋ ತುಮ್ಹೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಮುಂ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಆದಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಂ ಸಜೋತಿಭೂತ'ನ್ತಿ? ಏವಂ, ಭನ್ತೇತಿ। ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕತಮಂ ನು ಖೋ ವರಂ ಯಂ ಅಮುಂ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಆದಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಂ ಸಜೋತಿಭೂತಂ ಆಲಿಙ್ಗೇತ್ವಾ ಉಪನಿಸೀದೇಯ್ಯ ವಾ ಉಪನಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಾ, ಯಂ ಖತ್ತಿಯಕಞ್ಞಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಞ್ಞಂ ವಾ ಗಹಪತಿಕಞ್ಞಂ ವಾ ಮುದುತಲುನಹತ್ಥಪಾದಂ ಆಲಿಙ್ಗೇತ್ವಾ ಉಪನಿಸೀದೇಯ್ಯ ವಾ ಉಪನಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಾತಿ। ಏತದೇವ, ಭನ್ತೇ, ವರಂ ಯಂ ಖತ್ತಿಯಕಞ್ಞಂ ವಾ…ಪೇ॰… ಉಪನಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಾ। ದುಕ್ಖಂ ಹೇತಂ, ಭನ್ತೇ, ಯಂ ಅಮುಂ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ…ಪೇ॰… ಉಪನಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಾತಿ। ಆರೋಚಯಾಮಿ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಟಿವೇದಯಾಮಿ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಥಾ ಏತದೇವ ತಸ್ಸ ವರಂ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಪಾಪಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಸುಚಿಸಙ್ಕಸ್ಸರಸಮಾಚಾರಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಮ್ಮನ್ತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಮಣಸ್ಸ ಸಮಣಪಟಿಞ್ಞಸ್ಸ ಅಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಪಟಿಞ್ಞಸ್ಸ ಅನ್ತೋಪೂತಿಕಸ್ಸ ಅವಸ್ಸುತಸ್ಸ ಕಸಮ್ಬುಜಾತಸ್ಸ ಯಂ ಅಮುಂ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ…ಪೇ॰… ಉಪನಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಾ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ತತೋನಿದಾನಂ ಹಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮರಣಂ ವಾ ನಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ, ನ ತ್ವೇವ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨)।

ಏವಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೂಪಮಾಯ ಇತ್ಥಿಪಟಿಬದ್ಧಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಪರಿಭೋಗಪಚ್ಚಯಂ ದುಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನ –

"ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕತಮಂ ನು ಖೋ ವರಂ ಯಂ ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ ದಳ್ಹಾಯ ವಾಳರಜ್ಜುಯಾ ಉಭೋ ಜಙ್ಘಾ ವೇಠೇತ್ವಾ ಘಂಸೇಯ್ಯ, ಸಾ ಛವಿಂ ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ, ಛವಿಂ ಛೇತ್ವಾ ಚಮ್ಮಂ ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ, ಚಮ್ಮಂ ಛೇತ್ವಾ ಮಂಸಂ

ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ, ಮಂಸಂ ಛೇತ್ವಾ ನ್ಹಾರುಂ ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ, ನ್ಹಾರುಂ ಛೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಿಂ ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ, ಅಟ್ಠಿಂ ಛೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ಆಹಚ್ಚ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಯಂ ವಾ ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾನಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಾನಂ ವಾ ಗಹಪತಿಮಹಾಸಾಲಾನಂ ವಾ ಅಭಿವಾದನಂ ಸಾದಿಯೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚ।

"ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕತಮಂ ನು ಖೋ ವರಂ ಯಂ ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ ತಿಣ್ಹಾಯ ಸತ್ತಿಯಾ ತೇಲಧೋತಾಯ ಪಚ್ಚೋರಸ್ಮಿಂ ಪಹರೇಯ್ಯ, ಯಂ ವಾ ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾನಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಾನಂ ವಾ ಗಹಪತಿಮಹಾಸಾಲಾನಂ ವಾ ಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಂ ಸಾದಿಯೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚ।

"ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕತಮಂ ನು ಖೋ ವರಂ ಯಂ ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ ತತ್ತೇನ ಅಯೋಪಟ್ಟೇನ ಆದಿತ್ತೇನ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತೇನ ಸಜೋತಿಭೂತೇನ ಕಾಯಂ ಸಮ್ಪಲಿವೇಠೇಯ್ಯ, ಯಂ ವಾ ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾನಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಾನಂ ವಾ ಗಹಪತಿಮಹಾಸಾಲಾನಂ ವಾ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಂ ಚೀವರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚ।

"ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕತಮಂ ನು ಖೋ ವರಂ ಯಂ ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ ತತ್ತೇನ ಅಯೋಸಙ್ಕುನಾ ಆದಿತ್ತೇನ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತೇನ ಸಜೋತಿಭೂತೇನ ಮುಖಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ತತ್ತಂ ಲೋಹಗುಳಂ ಆದಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಂ ಸಜೋತಿಭೂತಂ ಮುಖೇ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ತಂ ತಸ್ಸ ಓಟ್ಠಮ್ಪಿ ಡಹೇಯ್ಯ, ಮುಖಮ್ಪಿ, ಜಿವ್ಹಮ್ಪಿ, ಕಣ್ಠಮ್ಪಿ, ಉದರಮ್ಪಿ ಡಹೇಯ್ಯ, ಅನ್ತಮ್ಪಿ ಅನ್ತಗುಣಮ್ಪಿ ಆದಾಯ ಅಧೋಭಾಗಂ ನಿಕ್ಖಮೇಯ್ಯ, ಯಂ ವಾ ಖತ್ತಿಯ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣ... ಗಹಪತಿಮಹಾಸಾಲಾನಂ ವಾ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚ।

"ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕತಮಂ ನು ಖೋ ವರಂ ಯಂ ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ ಸೀಸೇ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಖನ್ಧೇ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ತಂ ಅಯೋಮಞ್ಚಂ ವಾ ಅಯೋಪೀಠಂ ವಾ ಆದಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಂ ಸಜೋತಿಭೂತಂ ಅಭಿನಿಸೀದಾಪೇಯ್ಯ ವಾ ಅಭಿನಿಪಜ್ಜಾಪೇಯ್ಯ ವಾ, ಯಂ ವಾ ಖತ್ತಿಯ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣ... ಗಹಪತಿಮಹಾಸಾಲಾನಂ ವಾ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಂ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ಪರಿಭುಞ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚ।

"ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕತಮಂ ನು ಖೋ ವರಂ ಯಂ ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ ಉದ್ಧಂಪಾದಂ ಅಧೋಸಿರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ತಾಯ ಅಯೋಕುಮ್ಭಿಯಾ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ ಆದಿತ್ತಾಯ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಾಯ ಸಜೋತಿಭೂತಾಯ , ಸೋ ತತ್ಥ ಫೇಣುದ್ದೇಹಕಂ ಪಚ್ಚಮಾನೋ ಸಕಿಮ್ಪಿ ಉದ್ಧಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಸಕಿಮ್ಪಿ ಅಧೋ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಸಕಿಮ್ಪಿ ತಿರಿಯಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಯಂ ವಾ ಖತ್ತಿಯ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣ... ಗಹಪತಿಮಹಾಸಾಲಾನಂ ವಾ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಂ ವಿಹಾರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚಾತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨)।

ಇಮಾಹಿ ವಾಳರಜ್ಜುತಿಣ್ಹಸತ್ತಿಅಯೋಪಟ್ಟಅಯೋಗುಳಅಯೋಮಞ್ಚಅಯೋಪೀಠಅಯೋಕುಮ್ಭೀಉಪಮಾಹಿ ಅಭಿವಾದನಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಮಞ್ಚಪೀಠವಿಹಾರಪರಿಭೋಗಪಚ್ಚಯಂ ದುಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ತಸ್ಮಾ -

ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಾಲಿಙ್ಗನದುಕ್ಖಾಧಿಕದುಕ್ಖಕಟುಕಫಲಂ।
ಅವಿಜಹತೋ ಕಾಮಸುಖಂ, ಸುಖಂ ಕುತೋ ಭಿನ್ನಸೀಲಸ್ಸ॥

ಅಭಿವಾದನಸಾದಿಯನೇ , ಕಿಂ ನಾಮ ಸುಖಂ ವಿಪನ್ನಸೀಲಸ್ಸ।
ದಳ್ಹವಾಳರಜ್ಜುಘಂಸನದುಕ್ಖಾಧಿಕದುಕ್ಖಭಾಗಿಸ್ಸ॥

ಸದ್ಧಾನಮಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಸಾದಿಯನೇ ಕಿಂ ಸುಖಂ ಅಸೀಲಸ್ಸ।

ಸತ್ತಿಪ್ಪಹಾರದುಕ್ಖಾಧಿಮತ್ತದುಕ್ಖಸ್ಸ ಯಂಹೇತು॥

ಚೀವರಪರಿಭೋಗಸುಖಂ, ಕಿಂ ನಾಮ ಅಸಂಯತಸ್ಸ।
ಯೇನ ಚಿರಂ ಅನುಭವಿತಬ್ಬೋ, ನಿರಯೇ ಜಲಿತಅಯೋಪಟ್ಟಸಮ್ಫಸ್ಸೋ॥

ಮಧುರೋಪಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ, ಹಲಾಹಲವಿಸೂಪಮೋ ಅಸೀಲಸ್ಸ।
ಆದಿತ್ತಾ ಗಿಲಿತಬ್ಬಾ, ಅಯೋಗುಳಾ ಯೇನ ಚಿರರತ್ತಂ॥

ಸುಖಸಮ್ಮತೋಪಿ ದುಕ್ಖೋ, ಅಸೀಲಿನೋ ಮಞ್ಚಪೀಠಪರಿಭೋಗೋ।
ಯಂ ಬಾಧಿಸ್ಸನ್ತಿ ಚಿರಂ, ಜಲಿತಅಯೋಮಞ್ಚಪೀಠಾನಿ॥

ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ವಿಹಾರೇ, ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಮ್ಹಿ ಕಾ ನಿವಾಸ ರತಿ।
ಜಲಿತೇಸು ನಿವಸಿತಬ್ಬಂ, ಯೇನ ಅಯೋಕುಮ್ಭಿಮಜ್ಝೇಸು॥

ಸಙ್ಕಸರಸಮಾಚಾರೋ, ಕಸಮ್ಬುಜಾತೋ ಅವಸ್ಸುತೋ ಪಾಪೋ।
ಅನ್ತೋಪೂತೀತಿ ಚ ಯಂ, ನಿನ್ದನ್ತೋ ಆಹ ಲೋಕಗರು॥

ಧೀ ಜೀವಿತಂ ಅಸಞ್ಞತಸ್ಸ, ತಸ್ಸ ಸಮಣಜನವೇಸಧಾರಿಸ್ಸ।
ಅಸ್ಸಮಣಸ್ಸ ಉಪಹತಂ, ಖತಮತ್ತಾನಂ ವಹನ್ತಸ್ಸ॥

ಗೂಥಂ ವಿಯ ಕುಣಪಂ ವಿಯ, ಮಣ್ಡನಕಾಮಾ ವಿವಜ್ಜಯನ್ತೀಧ।
ಯಂ ನಾಮ ಸೀಲವನ್ತೋ, ಸನ್ತೋ ಕಿಂ ಜೀವಿತಂ ತಸ್ಸ॥

ಸಬ್ಬಭಯೇಹಿ ಅಮುತ್ತೋ, ಮುತ್ತೋ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಅಧಿಗಮಸುಖೇಹಿ।
ಸುಪಿಹಿತಸಗ್ಗದ್ವಾರೋ, ಅಪಾಯಮಗ್ಗಂ ಸಮಾರೂಳ್ಹೋ॥

ಕರುಣಾಯ ವತ್ಥುಭೂತೋ, ಕಾರುಣಿಕಜನಸ್ಸ ನಾಮ ಕೋ ಅಞ್ಞೋ।
ದುಸ್ಸೀಲಸಮೋ ದುಸ್ಸೀ, ಲತಾಯ ಇತಿ ಬಹುವಿಧಾ ದೋಸಾತಿ॥

ಏವಮಾದಿನಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಂ ಆದೀನವದಸ್ಸನಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರವಿಪರೀತತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸನಞ್ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ -

ತಸ್ಸ ಪಾಸಾದಿಕಂ ಹೋತಿ, ಪತ್ತಚೀವರಧಾರಣಂ।
ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಸಫಲಾ ತಸ್ಸ, ಯಸ್ಸ ಸೀಲಂ ಸುನಿಮ್ಮಲಂ॥

ಅತ್ತಾನುವಾದಾದಿಭಯಂ, ಸುದ್ಧಸೀಲಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ।
ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಯ ರವಿಂ, ಹದಯಂ ನಾವಗಾಹತಿ॥

ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಭಿಕ್ಖು, ಸೋಭಮಾನೋ ತಪೋವನೇ।
ಪಭಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚನ್ದೋ, ಗಗನೇ ವಿಯ ಸೋಭತಿ॥

ಕಾಯಗನ್ಧೋಪಿ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಸೀಲವನ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ।
ಕರೋತಿ ಅಪಿ ದೇವಾನಂ, ಸೀಲಗನ್ಧೇ ಕಥಾವ ಕಾ॥

ಸಬ್ಬೇಸಂ ಗನ್ಧಜಾತಾನಂ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯತಿ।
ಅವಿಘಾತೀ ದಿಸಾ ಸಬ್ಬಾ, ಸೀಲಗನ್ಧೋ ಪವಾಯತಿ॥

ಅಪ್ಪಕಾಪಿ ಕತಾ ಕಾರಾ, ಸೀಲವನ್ತೇ ಮಹಪ್ಫಲಾ।
ಹೋನ್ತೀತಿ ಸೀಲವಾ ಹೋತಿ, ಪೂಜಾಸಕ್ಕಾರಭಾಜನಂ॥

ಸೀಲವನ್ತಂ ನ ಬಾಧನ್ತಿ, ಆಸವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ।
ಸಮ್ಪರಾಯಿಕದುಕ್ಖಾನಂ, ಮೂಲಂ ಖನತಿ ಸೀಲವಾ॥

ಯಾ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಯಾ ಚ ದೇವೇಸು ಸಮ್ಪದಾ।
ನ ಸಾ ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಸ್ಸ, ಇಚ್ಛತೋ ಹೋತಿ ದುಲ್ಲಭಾ॥

ಅಚ್ಚನ್ತಸನ್ತಾ ಪನ ಯಾ, ಅಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪದಾ।
ಮನೋ ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಸ್ಸ, ತಮೇವ ಅನುಧಾವತಿ॥

ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಮೂಲಮ್ಹಿ , ಸೀಲಮ್ಹಿ ಇತಿ ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಅನೇಕಾಕಾರವೋಕಾರಂ, ಆನಿಸಂಸಂ ವಿಭಾವಯೇತಿ॥

ಏವಞ್ಹಿ ವಿಭಾವಯತೋ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿತೋ ಉಬ್ಬಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿನಿನ್ನಂ ಮಾನಸಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಇಮಂ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಾ ಆದೀನವಂ ಇಮಞ್ಚ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆನಿಸಂಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಬ್ಬಾದರೇನ ಸೀಲಂ ವೋದಾಪೇತಬ್ಬನ್ತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ "ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ"ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಮುಖೇನ ದೇಸಿತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ **ಸೀಲಂ** ತಾವ ಪರಿದೀಪಿತಂ ಹೋತಿ।

ಇತಿ ಸಾಧುಜನಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಕತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ

ಸೀಲನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ ಪಠಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೨. ಧುತಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ

೨೨. ಇದಾನಿ ಯೇಹಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ವೋದಾನಂ ಹೋತಿ, ತೇ ಗುಣೇ ಸಮ್ಪಾದೇತುಂ ಯಸ್ಮಾ ಸಮಾದಿನ್ನಸೀಲೇನ ಯೋಗಿನಾ ಧುತಙ್ಗಸಮಾದಾನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿಸ್ಸ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾಸಲ್ಲೇಖಪವಿವೇಕಾಪಚಯವೀರಿಯಾರಮ್ಭಸುಭರತಾದಿಗುಣಸಲಿಲವಿಕ್ಖಾಲಿತಮಲಂ ಸೀಲಞ್ಚೇವ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ವತಾನಿ ಚ ಸಮ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಇತಿ ಅನವಜ್ಜಸೀಲಬ್ಬತಗುಣಪರಿಸುದ್ಧಸಬ್ಬಸಮಾಚಾರೋ ಪೋರಾಣೇ ಅರಿಯವಂಸತ್ತಯೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಭಾವನಾರಾಮತಾಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅರಿಯವಂಸಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾರಹೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ತಸ್ಮಾ ಧುತಙ್ಗಕಥಂ ಆರಭಿಸ್ಸಾಮ।

ಭಗವತಾ ಹಿ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಲೋಕಾಮಿಸಾನಂ ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ಅನಪೇಕ್ಖಾನಂ ಅನುಲೋಮಪಟಿಪದಂಯೇವ ಆರಾಧೇತುಕಾಮಾನಂ ಕುಲಪುತ್ತಾನಂ ತೇರಸಧುತಙ್ಗಾನಿ ಅನುಞ್ಞಾತಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಂ, ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಂ, ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಂ, ಸಪದಾನಚಾರಿಕಙ್ಗಂ, ಏಕಾಸನಿಕಙ್ಗಂ, ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕಙ್ಗಂ, ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗಂ, ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಂ, ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗಂ, ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಙ್ಗಂ, ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗಂ, ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಙ್ಗಂ, ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗನ್ತಿ। ತತ್ಥ -

ಅತ್ಥತೋ ಲಕ್ಖಣಾದೀಹಿ, ಸಮಾದಾನವಿಧಾನತೋ।
ಪಭೇದತೋ ಭೇದತೋ ಚ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸಾನಿಸಂಸತೋ॥

ಕುಸಲತ್ತಿಕತೋ ಚೇವ, ಧುತಾದೀನಂ ವಿಭಾಗತೋ।
ಸಮಾಸಬ್ಯಾಸತೋ ಚಾಪಿ, ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

೨೩. ತತ್ಥ **ಅತ್ಥತೋತಿ** ತಾವ ರಥಿಕಸುಸಾನಸಙ್ಕಾರಕೂಟಾದೀನಂ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಪಂಸೂನಂ ಉಪರಿ ಠಿತತ್ತಾ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಟ್ಠೇನ ತೇಸು ತೇಸು ಪಂಸುಕೂಲಮಿವಾತಿ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ಅಥ ವಾ ಪಂಸು ವಿಯ ಕುಚ್ಛಿತಭಾವಂ ಉಲತೀತಿ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ಕುಚ್ಛಿತಭಾವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಲದ್ಧನಿಬ್ಬಚನಸ್ಸ ಪಂಸುಕೂಲಸ್ಸ ಧಾರಣಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ , ತಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ **ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ**। ಪಂಸುಕೂಲಿಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ **ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಂ**। ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಕಾರಣಂ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯೇನ ಸಮಾದಾನೇನ ಸೋ ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ಸಙ್ಘಾಟಿಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಅನ್ತರವಾಸಕಸಙ್ಖಾತಂ ತಿಚೀವರಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ **ತೇಚೀವರಿಕೋ**। ತೇಚೀವರಿಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ **ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಂ**।

ಭಿಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಪನ ಆಮಿಸಪಿಣ್ಡಾನಂ ಪಾತೋತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ, ಪರೇಹಿ ದಿನ್ನಾನಂ ಪಿಣ್ಡಾನಂ ಪತ್ತೇ ನಿಪತನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಉಞ್ಛತಿ ತಂ ತಂ ಕುಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋ ಗವೇಸತೀತಿ **ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ**। ಪಿಣ್ಡಾಯ ವಾ ಪತಿತುಂ ವತಮೇತಸ್ಸಾತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತೀ, ಪತಿತುನ್ತಿ ಚರಿತುಂ, ಪಿಣ್ಡಪಾತೀ ಏವ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ। ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ **ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಂ**।

ದಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅವಖಣ್ಡನಂ, ಅಪೇತಂ ದಾನತೋತಿ ಅಪದಾನಂ, ಅನವಖಣ್ಡನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಹ ಅಪದಾನೇನ ಸಪದಾನಂ, ಅವಖಣ್ಡನರಹಿತಂ ಅನುಘರನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಪದಾನಂ ಚರಿತುಂ ಇದಮಸ್ಸ ಸೀಲನ್ತಿ ಸಪದಾನಚಾರೀ, ಸಪದಾನಚಾರೀ ಏವ **ಸಪದಾನಚಾರಿಕೋ**। ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ **ಸಪದಾನಚಾರಿಕಙ್ಗಂ**।

ಏಕಾಸನೇ ಭೋಜನಂ ಏಕಾಸನಂ, ತಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ **ಏಕಾಸನಿಕೋ**। ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ **ಏಕಾಸನಿಕಙ್ಗಂ**।

ದುತಿಯಭಾಜನಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ ಕೇವಲಂ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪತ್ತೇ ಪಿಣ್ಡೋ ಪತ್ತಪಿಣ್ಡೋ। ಇದಾನಿ ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಗಹಣೇ ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಸಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಪತ್ತಪಿಣ್ಡೋ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ **ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕೋ**। ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ **ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕಙ್ಗಂ**।

ಖಲೂತಿ ಪಟಿಸೇಧನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಪವಾರಿತೇನ ಸತಾ ಪಚ್ಛಾ ಲದ್ಧಂ ಭತ್ತಂ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಸ್ಸ ಭೋಜನಂ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಭೋಜನಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಭೋಜನೇ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಸಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕೋ। ನ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕೋ **ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕೋ**। ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾತಿರಿತ್ತಭೋಜನಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ ಖಲೂತಿ ಏಕೋ ಸಕುಣೋ। ಸೋ ಮುಖೇನ ಫಲಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಪತಿತೇ ಪುನ ಅಞ್ಞಂ ನ ಖಾದತಿ। ತಾದಿಸೋ ಅಯನ್ತಿ ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕೋ। ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ **ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗಂ**।

ಅರಞ್ಞೇ ನಿವಾಸೋ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ **ಆರಞ್ಞಿಕೋ**। ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ **ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಂ**।

ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿವಾಸೋ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ, ತಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ **ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕೋ**। ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ **ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗಂ**। **ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗೇಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಯದೇವ ಸನ್ಥತಂ ಯಥಾಸನ್ಥತಂ, ಇದಂ ತುಯ್ಹಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಏವಂ ಪಠಮಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಸೇನಾಸನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾಸನ್ಥತೇ ವಿಹರಿತುಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ **ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕೋ**। ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ **ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಙ್ಗಂ**।

ಸಯನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ವಿಹರಿತುಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ **ನೇಸಜ್ಜಿಕೋ**। ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ **ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗಂ**।

ಸಬ್ಬಾನೇವ ಪನೇತಾನಿ ತೇನ ತೇನ ಸಮಾದಾನೇನ ಧುತಕಿಲೇಸತ್ತಾ ಧುತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಙ್ಗಾನಿ, ಕಿಲೇಸಧುನನತೋ ವಾ ಧುತನ್ತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರಂ ಞಾಣಂ ಅಙ್ಗಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಧುತಙ್ಗಾನಿ**। ಅಥ ವಾ ಧುತಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಪಟಿಪಕ್ಖನಿದ್ಧುನನತೋ ಅಙ್ಗಾನಿ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾತಿಪಿ **ಧುತಙ್ಗಾನಿ**। ಏವಂ ತಾವೇತ್ಥ **ಅತ್ಥತೋ** ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಸಬ್ಬಾನೇವ ಪನೇತಾನಿ ಸಮಾದಾನಚೇತನಾಲಕ್ಖಣಾನಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ಯೋ ಸಮಾದಿಯತಿ, ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ। ಯೇನ ಸಮಾದಿಯತಿ, ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಯಾ ಸಮಾದಾನಚೇತನಾ, ತಂ ಧುತಙ್ಗಂ। ಯಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ತಂ ವತ್ಥೂ"ತಿ। ಸಬ್ಬಾನೇವ ಚ ಲೋಲುಪ್ಪವಿದ್ಧಂಸನರಸಾನಿ, ನಿಲ್ಲೋಲುಪ್ಪಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾನಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಅರಿಯಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಾನಾನಿ। ಏವಮೇತ್ಥ **ಲಕ್ಖಣಾದೀಹಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಸಮಾದಾನವಿಧಾನತೋತಿಆದೀಸು ಪನ ಪಞ್ಚಸು ಸಬ್ಬಾನೇವ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ಧರಮಾನೇ ಭಗವತಿ ಭಗವತೋವ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಾನಿ। ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಮಹಾಸಾವಕಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ। ತಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ, ಅನಾಗಾಮಿಸ್ಸ, ಸಕದಾಗಾಮಿಸ್ಸ, ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ, ತಿಪಿಟಕಸ್ಸ, ದ್ವಿಪಿಟಕಸ್ಸ, ಏಕಪಿಟಕಸ್ಸ, ಏಕಸಙ್ಗೀತಿಕಸ್ಸ, ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಸ್ಸ। ತಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ಧುತಙ್ಗಧರಸ್ಸ, ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಅಸತಿ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉಕ್ಕುಟಿಕಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ವದನ್ತೇನ ವಿಯ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಾನಿ, ಅಪಿಚ ಸಯಮ್ಪಿ ಸಮಾದಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ ಏವ। ಏತ್ಥ ಚ ಚೇತಿಯಪಬ್ಬತೇ ದ್ವೇ ಭಾತಿಕತ್ಥೇರಾನಂ ಜೇಟ್ಠಕಭಾತು ಧುತಙ್ಗಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ವತ್ಥು ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ತಾವ ಸಾಧಾರಣಕಥಾ।

೧. ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಕಥಾ

೨೪. ಇದಾನಿ ಏಕೇಕಸ್ಸ ಸಮಾದಾನವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದಭೇದಾನಿಸಂಸೇ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ। **ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಂ** ತಾವ "ಗಹಪತಿದಾನಚೀವರಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ"ತಿ ಇಮೇಸು ದ್ವೀಸು ವಚನೇಸು ಅಞ್ಞತರೇನ

ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ। ಇದಂ ತಾವೇತ್ಥ **ಸಮಾದಾನಂ**।

ಏವಂ ಸಮಾದಿನ್ನಧುತಙ್ಗೇನ ಪನ ತೇನ ಸೋಸಾನಿಕಂ, ಪಾಪಣಿಕಂ, ರಥಿಯಚೋಳಂ, ಸಙ್ಕಾರಚೋಳಂ, ಸೋತ್ಥಿಯಂ, ನ್ಹಾನಚೋಳಂ, ತಿತ್ಥಚೋಳಂ, ಗತಪಚ್ಚಾಗತಂ, ಅಗ್ಗಿಡಡ್ಢಂ, ಗೋಖಾಯಿತಂ, ಉಪಚಿಕಾಖಾಯಿತಂ, ಉನ್ದೂರಖಾಯಿತಂ, ಅನ್ತಚ್ಛಿನ್ನಂ, ದಸಾಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಧಜಾಹಟಂ, ಥೂಪಚೀವರಂ, ಸಮಣಚೀವರಂ, ಆಭಿಸೇಕಿಕಂ, ಇದ್ಧಿಮಯಂ, ಪನ್ಥಿಕಂ, ವಾತಾಹಟಂ, ದೇವದತ್ತಿಯಂ, ಸಾಮುದ್ದಿಯನ್ತಿಏತೇಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಚೀವರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಫಾಲೇತ್ವಾ ದುಬ್ಬಲಟ್ಠಾನಂ ಪಹಾಯ ಥಿರಟ್ಠಾನಾನಿ ಧೋವಿತ್ವಾ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ ಪೋರಾಣಂ ಗಹಪತಿಚೀವರಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ **ಸೋಸಾನಿಕ**ನ್ತಿ ಸುಸಾನೇ ಪತಿತಕಂ। **ಪಾಪಣಿಕ**ನ್ತಿ ಆಪಣದ್ವಾರೇ ಪತಿತಕಂ। **ರಥಿಯಚೋಳ**ನ್ತಿ ಪುಞ್ಞತ್ಥಿಕೇಹಿ ವಾತಪಾನನ್ತರೇನ ರಥಿಕಾಯ ಛಡ್ಡಿತಚೋಳಕಂ। **ಸಙ್ಕಾರಚೋಳ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಕಾರಟ್ಠಾನೇ ಛಡ್ಡಿತಚೋಳಕಂ। **ಸೋತ್ಥಿಯ**ನ್ತಿ ಗಬ್ಭಮಲಂ ಪುಞ್ಛಿತ್ವಾ ಛಡ್ಡಿತವತ್ಥಂ। ತಿಸ್ಸಾಮಚ್ಚಮಾತಾ ಕಿರ ಸತಗ್ಘನಕೇನ ವತ್ಥೇನ ಗಬ್ಭಮಲಂ ಪುಞ್ಛಾಪೇತ್ವಾ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಾ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ತಾಲವೇಳಿಮಗ್ಗೇ ಛಡ್ಡಾಪೇಸಿ। ಭಿಕ್ಖೂ ಜಿಣ್ಣಕಟ್ಠಾನತ್ಥಮೇವ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। **ನ್ಹಾನಚೋಳ**ನ್ತಿ ಯಂ ಭೂತವೇಜ್ಜೇಹಿ ಸಸೀಸಂ ನ್ಹಾಪಿತಾ ಕಾಳಕಣ್ಣಿಚೋಳನ್ತಿ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ।

ತಿತ್ಥಚೋಳನ್ತಿ ನ್ಹಾನತಿತ್ಥೇ ಛಡ್ಡಿತಪಿಲೋತಿಕಾ। **ಗತಪಚ್ಚಾಗತ**ನ್ತಿ ಯಂ ಮನುಸ್ಸಾ ಸುಸಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಚ್ಚಾಗತಾ ನ್ಹತ್ವಾ ಛಡ್ಡೇನ್ತಿ। **ಅಗ್ಗಿಡಡ್ಢ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಿನಾ ಡಡ್ಢಪ್ಪದೇಸಂ। ತಞ್ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಛಡ್ಡೇನ್ತಿ। **ಗೋಖಾಯಿತಾದೀ**ನಿ ಪಾಕಟಾನೇವ। ತಾದಿಸಾನಿಪಿ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಛಡ್ಡೇನ್ತಿ। **ಧಜಾಹಟ**ನ್ತಿ ನಾವಂ ಆರೋಹನ್ತಾ ಧಜಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಆರೂಹನ್ತಿ। ತಂ ತೇಸಂ ದಸ್ಸನಾತಿಕ್ಕಮೇ ಗಹೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಯಮ್ಪಿ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಂ ಧಜಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಪಿತಂ, ತಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಸೇನಾನಂ ಗತಕಾಲೇ ಗಹೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ಥೂಪಚೀವರನ್ತಿ ವಮ್ಮಿಕಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಬಲಿಕಮ್ಮಂ ಕತಂ। **ಸಮಣಚೀವರ**ನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖುಸನ್ತಕಂ। **ಆಭಿಸೇಕಿಕ**ನ್ತಿ ರಞ್ಞೋ ಅಭಿಸೇಕಟ್ಠಾನೇ ಛಡ್ಡಿತಚೀವರಂ। **ಇದ್ಧಿಮಯ**ನ್ತಿ ಏಹಿಭಿಕ್ಖುಚೀವರಂ। **ಪನ್ಥಿಕ**ನ್ತಿ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಪತಿತಕಂ। ಯಂ ಪನ ಸಾಮಿಕಾನಂ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೇನ ಪತಿತಂ, ತಂ ಥೋಕಂ ರಕ್ಖಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **ವಾತಾಹಟ**ನ್ತಿ ವಾತೇನ ಪಹರಿತ್ವಾ ದೂರೇ ಪಾತಿತಂ, ತಂ ಪನ ಸಾಮಿಕೇ ಅಪಸ್ಸನ್ತೇನ ಗಹೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ದೇವದತ್ತಿಯ**ನ್ತಿ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯ ದೇವತಾಹಿ ದಿನ್ನಕಂ। **ಸಾಮುದ್ದಿಯ**ನ್ತಿ ಸಮುದ್ದವೀಚೀಹಿ ಥಲೇ ಉಸ್ಸಾರಿತಂ।

ಯಂ ಪನ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದೇಮಾತಿ ದಿನ್ನಂ, ಚೋಳಕಭಿಕ್ಖಾಯ ವಾ ಚರಮಾನೇಹಿ ಲದ್ಧಂ, ನ ತಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ। ಭಿಕ್ಖುದತ್ತಿಯೇಪಿ ಯಂ ವಸ್ಸಗ್ಗೇನ ಗಾಹೇತ್ವಾ ವಾ ದೀಯತಿ, ಸೇನಾಸನಚೀವರಂ ವಾ ಹೋತಿ, ನ ತಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ। ನೋ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಮೇವ ಪಂಸುಕೂಲಂ। ತತ್ರಪಿ ಯಂ ದಾಯಕೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಪಾದಮೂಲೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ತೇನ ಪನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಸ್ಸ ಹತ್ಥೇ ಠಪೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಂ, ತಂ ಏಕತೋಸುದ್ಧಿಕಂ ನಾಮ। ಯಂ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಹತ್ಥೇ ಠಪೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಂ, ತೇನ ಪನ ಪಾದಮೂಲೇ ಠಪಿತಂ, ತಮ್ಪಿ ಏಕತೋಸುದ್ಧಿಕಂ। ಯಂ ಭಿಕ್ಖುನೋಪಿ ಪಾದಮೂಲೇ ಠಪಿತಂ, ತೇನಾಪಿ ತಥೇವ ದಿನ್ನಂ, ತಂ ಉಭತೋಸುದ್ಧಿಕಂ। ಯಂ ಹತ್ಥೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಲದ್ಧಂ, ಹತ್ಥೇಯೇವ ಠಪಿತಂ, ತಂ ಅನುಕ್ಕಟ್ಠಚೀವರಂ ನಾಮ। ಇತಿ ಇಮಂ ಪಂಸುಕೂಲಭೇದಂ ಞತ್ವಾ ಪಂಸುಕೂಲಿಕೇನ ಚೀವರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಇದಮೇತ್ಥ **ವಿಧಾನಂ**।

ಅಯಂ ಪನ **ಪಭೇದೋ,** ತಯೋ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ ಮಜ್ಝಿಮೋ ಮುದೂತಿ। ತತ್ಥ ಸೋಸಾನಿಕಂಯೇವ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ** ಹೋತಿ। ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಠಪಿತಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **ಮಜ್ಝಿಮೋ**। ಪಾದಮೂಲೇ ಠಪೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **ಮುದೂ**ತಿ।

ತೇಸು ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಗಿಹಿದಿನ್ನಕಂ ಸಾದಿತಕ್ಖಣೇ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಭೇದೋ**।

ಅಯಂ ಪನಾನಿಸಂಸೋ, “ಪಂಸುಕೂಲಚೀವರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ”ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೨೮) ವಚನತೋ ನಿಸ್ಸಯಾನುರೂಪಪಟಿಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವೋ, ಪಠಮೇ ಅರಿಯವಂಸೇ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಆರಕ್ಖದುಕ್ಖಾಭಾವೋ, ಅಪರಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾ, ಚೋರಭಯೇನ ಅಭಯತಾ, ಪರಿಭೋಗತಣ್ಹಾಯ ಅಭಾವೋ, ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪಪರಿಕ್ಖಾರತಾ, “ಅಪ್ಪಾನಿ ಚೇವ ಸುಲಭಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಚ ಅನವಜ್ಜಾನೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೭; ಇತಿವು॰ ೧೦೧) ಭಗವತಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಪಚ್ಚಯತಾ, ಪಾಸಾದಿಕತಾ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಫಲನಿಪ್ಫತ್ತಿ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಬ್ರೂಹನಂ, ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ಜನತಾಯ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಆಪಾದನನ್ತಿ।

ಮಾರಸೇನವಿಘಾತಾಯ , ಪಂಸುಕೂಲಧರೋ ಯತಿ।
ಸನ್ನದ್ಧಕವಚೋ ಯುದ್ಧೇ, ಖತ್ತಿಯೋ ವಿಯ ಸೋಭತಿ॥

ಪಹಾಯ ಕಾಸಿಕಾದೀನಿ, ವರವತ್ಥಾನಿ ಧಾರಿತಂ।
ಯಂ ಲೋಕಗರುನಾ ಕೋ ತಂ, ಪಂಸುಕೂಲಂ ನ ಧಾರಯೇ॥

ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಭಿಕ್ಖು, ಪಟಿಞ್ಞಂ ಸಮನುಸ್ಸರಂ।
ಯೋಗಾಚಾರಾನುಕೂಲಮ್ಹಿ, ಪಂಸುಕೂಲೇ ರತೋ ಸಿಯಾತಿ॥

ಅಯಂ ತಾವ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗೇ ಸಮಾದಾನವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದಭೇದಾನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ।

೨. ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಕಥಾ

೨೫. ತದನನ್ತರಂ ಪನ **ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಂ** “ಚತುತ್ಥಕಚೀವರಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ”ತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಞ್ಞತರವಚನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ತೇನ ಪನ ತೇಚೀವರಿಕೇನ ಚೀವರದುಸ್ಸಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಯಾವ ಅಫಾಸುಕಭಾವೇನ ಕಾತುಂ ವಾ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ವಿಚಾರಕಂ ವಾ ನ ಲಭತಿ, ಸೂಚಿಆದೀಸು ವಾಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಾವ ನಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ। ನಿಕ್ಖಿತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ದೋಸೋ ನತ್ಥಿ। ರಜಿತಕಾಲತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ ನಿಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಧುತಙ್ಗಚೋರೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಇದಮಸ್ಸ **ವಿಧಾನಂ**।

ಪಭೇದತೋ ಪನ ಅಯಮ್ಪಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠೇನ** ರಜನಕಾಲೇ ಪಠಮಂ ಅನ್ತರವಾಸಕಂ ವಾ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ವಾ ರಜಿತ್ವಾ ತಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಇತರಂ ರಜಿತಬ್ಬಂ। ತಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘಾಟಿ ರಜಿತಬ್ಬಾ। ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಪನ ನಿವಾಸೇತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಇದಮಸ್ಸ ಗಾಮನ್ತಸೇನಾಸನೇ ವತ್ತಂ। ಆರಞ್ಞಕೇ ಪನ ದ್ವೇ ಏಕತೋ ಧೋವಿತ್ವಾ ರಜಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಕಞ್ಚಿ ದಿಸ್ವಾ ಸಕ್ಕೋತಿ ಕಾಸಾವಂ ಆಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಉಪರಿಕಾತುಂ, ಏವಂ ಆಸನ್ನೇ ಠಾನೇ ನಿಸೀದಿತಬ್ಬಂ। **ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ** ರಜನಸಾಲಾಯಂ ರಜನಕಾಸಾವಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ವಾ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ವಾ ರಜನಕಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ಮುದುಕಸ್ಸ** ಸಭಾಗಭಿಕ್ಖೂನಂ ಚೀವರಾನಿ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ವಾ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ವಾ ರಜನಕಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ತತ್ರಟ್ಠಕಪಚ್ಚತ್ಥರಣಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ವಟ್ಟತಿ। ಪರಿಹರಿತುಂ ಪನ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಸಭಾಗಭಿಕ್ಖೂನಂ ಚೀವರಮ್ಪಿ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಧುತಙ್ಗತೇಚೀವರಿಕಸ್ಸ ಪನ ಚತುತ್ಥಂ ವತ್ತಮಾನಂ ಅಂಸಕಾಸಾವಮೇವ ವಟ್ಟತಿ। ತಞ್ಚ ಖೋ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿದತ್ಥಿ, ದೀಘತೋ ತಿಹತ್ಥಮೇವ ವಟ್ಟತಿ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಚತುತ್ಥಕಚೀವರಂ ಸಾದಿತಕ್ಖಣೇಯೇವ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಭೇದೋ**।

ಅಯಂ ಪನಾನಿಸಂಸೋ, ತೇಚೀವರಿಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕೇನ ಚೀವರೇನ। ತೇನಸ್ಸ ಪಕ್ಖೀನೋ ವಿಯ ಸಮಾದಾಯೇವ ಗಮನಂ, ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತಾ, ವತ್ಥಸನ್ನಿಧಿಪರಿವಜ್ಜನಂ, ಸಲ್ಲಹುಕವುತ್ತಿತಾ,

ಅತಿರೇಕಚೀವರಲೋಲುಪ್ಪಪ್ಪಹಾನಂ, ಕಪ್ಪಿಯೇ ಮತ್ತಕಾರಿತಾಯ ಸಲ್ಲೇಖವುತ್ತಿತಾ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಫಲನಿಪ್ಫತ್ತೀತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಗುಣಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ।

ಅತಿರೇಕವತ್ಥತಣ್ಹಂ, ಪಹಾಯ ಸನ್ನಿಧಿವಿವಜ್ಜಿತೋ ಧೀರೋ।
ಸನ್ತೋಸಸುಖರಸಞ್ಞೂ, ತಿಚೀವರಧರೋ ಭವತಿ ಯೋಗೀ॥

ತಸ್ಮಾ ಸಪತ್ತಚರಣೋ, ಪಕ್ಖೀವ ಸಚೀವರೋವ ಯೋಗಿವರೋ।
ಸುಖಮನುವಿಚರಿತುಕಾಮೋ, ಚೀವರನಿಯಮೇ ರತಿಂ ಕಯಿರಾತಿ॥

ಅಯಂ ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗೇ ಸಮಾದಾನವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದಭೇದಾನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ।

೩. ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಕಥಾ

೨೮. **ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಮ್ಪಿ** “ಅತಿರೇಕಲಾಭಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ”ತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಞ್ಞತರವಚನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ತೇನ ಪನ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೇನ “ಸಙ್ಘಭತ್ತಂ, ಉದ್ದೇಸಭತ್ತಂ, ನಿಮನ್ತನಭತ್ತಂ, ಸಲಾಕಭತ್ತಂ, ಪಕ್ಖಿಕಂ, ಉಪೋಸಥಿಕಂ, ಪಾಟಿಪದಿಕಂ, ಆಗನ್ತುಕಭತ್ತಂ, ಗಮಿಕಭತ್ತಂ, ಗಿಲಾನಭತ್ತಂ, ಗಿಲಾನುಪಟ್ಠಾಕಭತ್ತಂ, ವಿಹಾರಭತ್ತಂ, ಧುರಭತ್ತಂ, ವಾರಕಭತ್ತ”ನ್ತಿ ಏತಾನಿ ಚುದ್ದಸ ಭತ್ತಾನಿ ನ ಸಾದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸಚೇ ಪನ “ಸಙ್ಘಭತ್ತಂ ಗಣ್ಹಥಾ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅವತ್ವಾ “ಅಮ್ಹಾಕಂ ಗೇಹೇ ಸಙ್ಘೋ ಭಿಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹಾತು, ತುಮ್ಹೇಪಿ ಭಿಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹಥಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ದಿನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಾನಿ ಸಾದಿತುಂ ವಟ್ಟನ್ತಿ। ಸಙ್ಘತೋ ನಿರಾಮಿಸಸಲಾಕಾಪಿ ವಿಹಾರೇ ಪಕ್ಕಭತ್ತಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿಯೇವಾತಿ ಇದಮಸ್ಸ **ವಿಧಾನಂ**।

ಪಭೇದತೋ ಪನ ಅಯಮ್ಪಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ** ಪುರತೋಪಿ ಪಚ್ಛತೋಪಿ ಆಹಟಭಿಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹತಿ, ಪತ್ತದ್ವಾರೇ ಠತ್ವಾ ಪತ್ತಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಮ್ಪಿ ದೇತಿ, ಪಟಿಕ್ಕಮನಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ದಿನ್ನಭಿಕ್ಖಮ್ಪಿ ಗಣ್ಹತಿ, ತಂ ದಿವಸಂ ಪನ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖಂ ನ ಗಣ್ಹತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮೋ** ತಂ ದಿವಸಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾಪಿ ಗಣ್ಹತಿ, ಸ್ವಾತನಾಯ ಪನ ನಾಧಿವಾಸೇತಿ। **ಮುದುಕೋ**ಸ್ವಾತನಾಯಪಿ ಪುನದಿವಸಾಯಪಿ ಭಿಕ್ಖಂ ಅಧಿವಾಸೇತಿ। ತೇ ಉಭೋಪಿ ಸೇರಿವಿಹಾರಸುಖಂ ನ ಲಭನ್ತಿ, ಉಕ್ಕಟ್ಠೋವ ಲಭತಿ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಗಾಮೇ ಅರಿಯವಂಸೋ ಹೋತಿ, ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ ಇತರೇ ಆಹ - “ಆಯಾಮಾವುಸೋ, ಧಮ್ಮಸವನಾಯಾ”ತಿ। ತೇಸು ಏಕೋ ಏಕೇನಮ್ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಮನುಸ್ಸೇನ ನಿಸೀದಾಪಿತೋತಿ ಆಹ। ಅಪರೋ ಮಯಾ, ಭನ್ತೇ, ಸ್ವಾತನಾಯ ಏಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖಾ ಅಧಿವಾಸಿತಾತಿ। ಏವಂ ತೇ ಉಭೋ ಪರಿಹೀನಾ। ಇತರೋ ಪಾತೋವ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮರಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇಸಿ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಸಙ್ಘಭತ್ತಾದಿಅತಿರೇಕಲಾಭಂ ಸಾದಿತಕ್ಖಣೇವ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಭೇದೋ**।

ಅಯಂ ಪನಾನಿಸಂಸೋ, “ಪಿಣ್ಡಿಯಾಲೋಪಭೋಜನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೭; ಇತಿವು॰ ೧೦೧) ವಚನತೋ ನಿಸ್ಸಯಾನುರೂಪಪಟಿಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವೋ, ದುತಿಯೇ ಅರಿಯವಂಸೇ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಅಪರಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾ, “ಅಪ್ಪಾನಿ ಚೇವ ಸುಲಭಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಚ ಅನವಜ್ಜಾನೀ”ತಿ ಭಗವತಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಪಚ್ಚಯತಾ, ಕೋಸಜ್ಜನಿಮ್ಮದ್ದನತಾ, ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವತಾ, ಸೇಖಿಯಪಟಿಪತ್ತಿಪೂರಣಂ, ಅಪರಪೋಸಿತಾ, ಪರಾನುಗ್ಗಹಕಿರಿಯಾ, ಮಾನಪ್ಪಹಾನಂ, ರಸತಣ್ಹಾನಿವಾರಣಂ, ಗಣಭೋಜನಪರಮ್ಪರಭೋಜನಚಾರಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದೇಹಿ ಅನಾಪತ್ತಿತಾ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಅನುಲೋಮವುತ್ತಿತಾ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಬ್ರೂಹನಂ, ಪಚ್ಛಿಮಜನತಾನುಕಮ್ಪನನ್ತಿ।

ಪಿಣ್ಡಿಯಾಲೋಪಸನ್ತುಟ್ಠೋ, ಅಪರಾಯತ್ತಜೀವಿಕೋ।
ಪಹೀನಾಹಾರಲೋಲುಪ್ಪೋ, ಹೋತಿ ಚಾತುದ್ದಿಸೋ ಯತಿ॥

ವಿನೋದಯತಿ ಕೋಸಜ್ಜಂ, ಆಜೀವಸ್ಸ ವಿಸುಜ್ಝತಿ।
ತಸ್ಮಾ ಹಿ ನಾತಿಮಞ್ಞೇಯ್ಯ, ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಾಯ ಸುಮೇಧಸೋ॥

ಏವರೂಪಸ್ಸ ಹಿ –

“ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ,
ಅತ್ತಭರಸ್ಸ ಅನಞ್ಞಪೋಸಿನೋ।
ದೇವಾಪಿ ಪಿಹಯನ್ತಿ ತಾದಿನೋ,
ನೋ ಚೇ ಲಾಭಸಿಲೋಕನಿಸ್ಸಿತೋ”ತಿ॥

ಅಯಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗೇ ಸಮಾದಾನವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದಭೇದಾನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ।

೪. ಸಪದಾನಚಾರಿಕಙ್ಗಕಥಾ

೨೭. **ಸಪದಾನಚಾರಿಕಙ್ಗಮ್ಪಿ** “ಲೋಲುಪ್ಪಚಾರಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ಸಪದಾನಚಾರಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ”ತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಞ್ಞತರವಚನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ತೇನ ಪನ ಸಪದಾನಚಾರಿಕೇನ ಗಾಮದ್ವಾರೇ ಠತ್ವಾ ಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಸಾ ರಚ್ಛಾಯ ವಾ ಗಾಮೇ ವಾ ಪರಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ, ತಂ ಪಹಾಯ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚರಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಘರದ್ವಾರೇ ವಾ ರಚ್ಛಾಯ ವಾ ಗಾಮೇ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಲಭತಿ, ಅಗಾಮಸಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಯತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿ ಲಭತಿ, ತಂ ಪಹಾಯ ಗನ್ತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಇಮಿನಾ ಚ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಕಾಲತರಂ ಪವಿಸಿತಬ್ಬಂ, ಏವಞ್ಹಿ ಅಫಾಸುಕಟ್ಠಾನಂ ಪಹಾಯ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗನ್ತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ। ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ವಿಹಾರೇ ದಾನಂ ದೇನ್ತಾ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ವಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಪತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ದೇನ್ತಿ ವಟ್ಟತಿ। ಇಮಿನಾ ಚ ಮಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇನಾಪಿ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವೇಲಾಯಂ ಸಮ್ಪತ್ತಗಾಮಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಚರಿತಬ್ಬಮೇವ। ತತ್ಥ ಅಲಭಿತ್ವಾ ವಾ ಥೋಕಂ ಲಭಿತ್ವಾ ವಾ ಗಾಮಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಚರಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಇದಮಸ್ಸ **ವಿಧಾನಂ**।

ಪಭೇದತೋ ಪನ ಅಯಮ್ಪಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ** ಪುರತೋ ಆಹಟಭಿಕ್ಖಮ್ಪಿ ಪಚ್ಛತೋ ಆಹಟಭಿಕ್ಖಮ್ಪಿ ಪಟಿಕ್ಕಮನಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ದಿಯ್ಯಮಾನಮ್ಪಿ ನ ಗಣ್ಹತಿ, ಪತ್ತದ್ವಾರೇ ಪನ ಪತ್ತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ । ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಧುತಙ್ಗೇ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ ಸದಿಸೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತಸ್ಸಪಿ ಪತ್ತವಿಸ್ಸಟ್ಠಟ್ಠಾನಮೇವ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮೋ** ಪುರತೋ ವಾ ಪಚ್ಛತೋ ವಾ ಆಹಟಮ್ಪಿ ಪಟಿಕ್ಕಮನಂ ಆಹಟಮ್ಪಿ ಗಣ್ಹತಿ, ಪತ್ತದ್ವಾರೇಪಿ ಪತ್ತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ನ ಪನ ಭಿಕ್ಖಂ ಆಗಮಯಮಾನೋ ನಿಸೀದತಿ। ಏವಂ ಸೋ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಸ್ಸ ಅನುಲೋಮೇತಿ। **ಮುದುಕೋ** ತಂ ದಿವಸಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಆಗಮೇತಿ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಲೋಲುಪ್ಪಚಾರೇ ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತೇ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಭೇದೋ**।

ಅಯಂ ಪನಾನಿಸಂಸೋ, ಕುಲೇಸು ನಿಚ್ಚನವಕತಾ, ಚನ್ದೂಪಮತಾ, ಕುಲಮಚ್ಛೇರಪ್ಪಹಾನಂ, ಸಮಾನುಕಮ್ಪಿತಾ, ಕುಲೂಪಕಾದೀನವಾಭಾವೋ, ಅವ್ಹಾನಾನಭಿನನ್ದನಾ, ಅಭಿಹಾರೇನ ಅನತ್ಥಿಕತಾ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಅನುಲೋಮವುತ್ತಿತಾತಿ।

ಚನ್ದೂಪಮೋ ನಿಚ್ಚನವೋ ಕುಲೇಸು,
ಅಮಚ್ಛರೀ ಸಬ್ಬಸಮಾನುಕಮ್ಪೋ।
ಕುಲೂಪಕಾದೀನವವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ,
ಹೋತೀಧ ಭಿಕ್ಖು ಸಪದಾನಚಾರೀ॥

ಲೋಲುಪ್ಪಚಾರಞ್ಚ ಪಹಾಯ ತಸ್ಮಾ,
ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖು ಯುಗಮತ್ತದಸ್ಸೀ।
ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಭುವಿ ಸೇರಿಚಾರಂ,
ಚರೇಯ್ಯ ಧೀರೋ ಸಪದಾನಚಾರನ್ತಿ॥

ಅಯಂ ಸಪದಾನಚಾರಿಕಙ್ಗೇ ಸಮಾದಾನವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದಭೇದಾನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ।

೫. ಏಕಾಸನಿಕಙ್ಗಕಥಾ

೨೮. **ಏಕಾಸನಿಕಙ್ಗಮ್ಪಿ** "ನಾನಾಸನಭೋಜನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ಏಕಾಸನಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ"ತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಞ್ಞತರವಚನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ತೇನ ಪನ ಏಕಾಸನಿಕೇನ ಆಸನಸಾಲಾಯಂ ನಿಸೀದನ್ತೇನ ಥೇರಾಸನೇ ಅನಿಸೀದಿತ್ವಾ "ಇದಂ ಮಯ್ಹಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಪತಿರೂಪಂ ಆಸನಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ನಿಸೀದಿತಬ್ಬಂ। ಸಚಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಕತೇ ಭೋಜನೇ ಆಚರಿಯೋ ವಾ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ವಾ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಉಟ್ಠಾಯ ವತ್ತಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ತಿಪಿಟಕಚೂಳಾಭಯತ್ಥೇರೋ ಪನಾಹ "ಆಸನಂ ವಾ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ ಭೋಜನಂ ವಾ, ಅಯಞ್ಚ ವಿಪ್ಪಕತಭೋಜನೋ, ತಸ್ಮಾ ವತ್ತಂ ಕರೋತು, ಭೋಜನಂ ಪನ ಮಾ ಭುಞ್ಜತೂ"ತಿ। ಇದಮಸ್ಸ **ವಿಧಾನಂ**।

ಪಭೇದತೋ ಪನ ಅಯಮ್ಪಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ** ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಹೋತು ಬಹು ವಾ, ಯಮ್ಹಿ ಭೋಜನೇ ಹತ್ಥಂ ಓತಾರೇತಿ, ತತೋ ಅಞ್ಞಂ ಗಣ್ಹಿತುಂ ನ ಲಭತಿ। ಸಚೇಪಿ ಮನುಸ್ಸಾ "ಥೇರೇನ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಭುತ್ತ"ನ್ತಿ ಸಪ್ಪಿಆದೀನಿ ಆಹರನ್ತಿ, ಭೇಸಜ್ಜತ್ಥಮೇವ ವಟ್ಟನ್ತಿ, ನ ಆಹಾರತ್ಥಂ। **ಮಜ್ಝಿಮೋ** ಯಾವ ಪತ್ತೇ ಭತ್ತಂ ನ ಖೀಯತಿ, ತಾವ ಅಞ್ಞಂ ಗಣ್ಹಿತುಂ ಲಭತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ಭೋಜನಪರಿಯನ್ತಿಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಮುದುಕೋ** ಯಾವ ಆಸನಾ ನ ವುಟ್ಠಾತಿ ತಾವ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ಲಭತಿ। ಸೋ ಹಿ ಉದಕಪರಿಯನ್ತಿಕೋ ವಾ ಹೋತಿ ಯಾವ ಪತ್ತಧೋವನಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ ತಾವ ಭುಞ್ಜನತೋ, ಆಸನಪರಿಯನ್ತಿಕೋ ವಾ ಯಾವ ನ ವುಟ್ಠಾತಿ ತಾವ ಭುಞ್ಜನತೋ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ನಾನಾಸನಭೋಜನಂ ಭುತ್ತಕ್ಖಣೇ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಭೇದೋ**।

ಅಯಂ ಪನಾನಿಸಂಸೋ, ಅಪ್ಪಾಬಾಧತಾ, ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕತಾ, ಲಹುಟ್ಠಾನಂ, ಬಲಂ, ಫಾಸುವಿಹಾರೋ, ಅನತಿರಿತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಅನಾಪತ್ತಿ, ರಸತಣ್ಹಾವಿನೋದನಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಅನುಲೋಮವುತ್ತಿತಾತಿ।

ಏಕಾಸನಭೋಜನೇ ರತಂ,
ನ ಯತಿಂ ಭೋಜನಪಚ್ಚಯಾ ರುಜಾ।
ವಿಸಹನ್ತಿ ರಸೇ ಅಲೋಲುಪೋ,
ಪರಿಹಾಪೇತಿ ನ ಕಮ್ಮಮತ್ತನೋ॥

ಇತಿ ಫಾಸುವಿಹಾರಕಾರಣೇ,
ಸುಚಿಸಲ್ಲೇಖರತೂಪಸೇವಿತೇ।
ಜನಯೇಥ ವಿಸುದ್ಧಮಾನಸೋ,
ರತಿಮೇಕಾಸನಭೋಜನೇ ಯತೀತಿ॥

ಅಯಂ ಏಕಾಸನಿಕಙ್ಗೇ ಸಮಾದಾನವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದಭೇದಾನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ।

೬. ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕಙ್ಗಕಥಾ

೧೯. **ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕಙ್ಗಮ್ಪಿ** ''ದುತಿಯಕಭಾಜನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ''ತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಞ್ಞತರವಚನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ತೇನ ಪನ ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕೇನ ಯಾಗುಪಾನಕಾಲೇ ಭಾಜನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇ ಲದ್ಧೇ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ವಾ ಪಠಮಂ ಖಾದಿತಬ್ಬಂ, ಯಾಗು ವಾ ಪಾತಬ್ಬಾ। ಸಚೇ ಪನ ಯಾಗುಯಂ ಪಕ್ಖಿಪತಿ, ಪೂತಿಮಚ್ಛಕಾದಿಮ್ಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತೇ ಯಾಗು ಪಟಿಕೂಲಾ ಹೋತಿ, ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಮೇವ ಚ ಕತ್ವಾ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಥಾರೂಪಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನ ಮಧುಸಕ್ಕರಾದಿಕಂ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಂ ಹೋತಿ, ತಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ। ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ಚ ಪಮಾಣಯುತ್ತಮೇವ ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬಂ। ಆಮಕಸಾಕಂ ಹತ್ಥೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಖಾದಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ತಥಾ ಪನ ಅಕತ್ವಾ ಪತ್ತೇಯೇವ ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ। ದುತಿಯಕಭಾಜನಸ್ಸ ಪನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ ಅಞ್ಞಂ ರುಕ್ಖಪಣ್ಣಮ್ಪಿ ನ ವಟ್ಟತೀತಿ ಇದಮಸ್ಸ **ವಿಧಾನಂ**।

ಪಭೇದತೋ ಪನ ಅಯಮ್ಪಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಸ್ಸ** ಅಞ್ಞತ್ರ ಉಚ್ಛುಖಾದನಕಾಲಾ ಕಚವರಮ್ಪಿ ಛಡ್ಡೇತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಓದನಪಿಣ್ಡಮಚ್ಛಮಂಸಪೂವೇಪಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಖಾದಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ** ಏಕೇನ ಹತ್ಥೇನ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಖಾದಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಹತ್ಥಯೋಗೀ ನಾಮೇಸ। **ಮುದುಕೋ** ಪನ ಪತ್ತಯೋಗೀ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಯಂ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಪತ್ತೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತುಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಹತ್ಥೇನ ವಾ ದನ್ತೇಹಿ ವಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಖಾದಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ದುತಿಯಕಭಾಜನಂ ಸಾದಿತಕ್ಖಣೇ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಭೇದೋ**।

ಅಯಂ ಪನಾನಿಸಂಸೋ, ನಾನಾರಸತಣ್ಹಾವಿನೋದನಂ। ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾಯ ಪಹಾನಂ, ಆಹಾರೇ ಪಯೋಜನಮತ್ತದಸ್ಸಿತಾ, ಥಾಲಕಾದಿಪರಿಹರಣಖೇದಾಭಾವೋ, ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಭೋಜಿತಾ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಅನುಲೋಮವುತ್ತಿತಾತಿ।

ನಾನಾಭಾಜನವಿಕ್ಖೇಪಂ, ಹಿತ್ವಾ ಓಕ್ಖಿತ್ತಲೋಚನೋ।
ಖಣನ್ತೋ ವಿಯ ಮೂಲಾನಿ, ರಸತಣ್ಹಾಯ ಸುಬ್ಬತೋ॥

ಸರೂಪಂ ವಿಯ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಂ, ಧಾರಯನ್ತೋ ಸುಮಾನಸೋ।
ಪರಿಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ ಆಹಾರಂ, ಕೋ ಅಞ್ಞೋ ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕೋತಿ॥

ಅಯಂ ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕಙ್ಗೇ ಸಮಾದಾನವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದಭೇದಾನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ।

೭. ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗಕಥಾ

೩೦. **ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗಮ್ಪಿ** “ಅತಿರಿತ್ತಭೋಜನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ”ತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಞ್ಞತರವಚನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ತೇನ ಪನ ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕೇನ ಪವಾರೇತ್ವಾ ಪುನ ಭೋಜನಂ ಕಪ್ಪಿಯಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ನ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಇದಮಸ್ಸ **ವಿಧಾನಂ।**

ಪಭೇದತೋ ಪನ ಅಯಮ್ಪಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ** ಯಸ್ಮಾ ಪಠಮಪಿಣ್ಡೇ ಪವಾರಣಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅಜ್ಝೋಹರಿಯಮಾನೇ ಅಞ್ಞಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ಪವಾರಿತೋ ಪಠಮಪಿಣ್ಡಂ ಅಜ್ಝೋಹರಿತ್ವಾ ದುತಿಯಪಿಣ್ಡಂ ನ ಭುಞ್ಜತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮೋ** ಯಸ್ಮಿಂ ಭೋಜನೇ ಪವಾರಿತೋ, ತದೇವ ಭುಞ್ಜತಿ। **ಮುದುಕೋ** ಪನ ಯಾವ ಆಸನಾ ನ ವುಟ್ಠಾತಿ ತಾವ ಭುಞ್ಜತಿ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಪವಾರಿತಾನಂ ಕಪ್ಪಿಯಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಭುತ್ತಕ್ಖಣೇ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಭೇದೋ।**

ಅಯಂ ಪನಾನಿಸಂಸೋ, ಅನತಿರಿತ್ತಭೋಜನಾಪತ್ತಿಯಾ ದೂರಭಾವೋ, ಓದರಿಕತ್ತಾಭಾವೋ, ನಿರಾಮಿಸಸನ್ನಿಧಿತಾ, ಪುನ ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಅಭಾವೋ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಅನುಲೋಮವುತ್ತಿತಾತಿ।

ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಖೇದಂ, ನ ಯಾತಿ ನ ಕರೋತಿ ಸನ್ನಿಧಿಂ ಧೀರೋ।
ಓದರಿಕತ್ತಂ ಪಜಹತಿ, ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕೋ ಯೋಗೀ॥

ತಸ್ಮಾ ಸುಗತಪಸತ್ಥಂ, ಸನ್ತೋಸಗುಣಾದಿವುಡ್ಢಿಸಞ್ಜನನಂ।
ದೋಸೇ ವಿಧುನಿತುಕಾಮೋ, ಭಜೇಯ್ಯ ಯೋಗೀ ಧುತಙ್ಗಮಿದನ್ತಿ॥

ಅಯಂ ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗೇ ಸಮಾದಾನವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದಭೇದಾನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ।

೮. ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಕಥಾ

೩೧. **ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಮ್ಪಿ** “ಗಾಮನ್ತಸೇನಾಸನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ”ತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಞ್ಞತರವಚನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ತೇನ ಪನ ಆರಞ್ಞಿಕೇನ ಗಾಮನ್ತಸೇನಾಸನಂ ಪಹಾಯ ಅರಞ್ಞೇ ಅರುಣಂ ಉಟ್ಠಾಪೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪಚಾರೇನ ಗಾಮೋಯೇವ **ಗಾಮನ್ತಸೇನಾಸನಂ।**

ಗಾಮೋ ನಾಮ ಯೋ ಕೋಚಿ ಏಕಕುಟಿಕೋ ವಾ ಅನೇಕಕುಟಿಕೋ ವಾ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ವಾ ಅಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ವಾ ಸಮನುಸ್ಸೋ ವಾ ಅಮನುಸ್ಸೋ ವಾ ಅನ್ತಮಸೋ ಅತಿರೇಕಚಾತುಮಾಸನಿವಿಟ್ಠೋ ಯೋ ಕೋಚಿ ಸತ್ಥೋಪಿ।

ಗಾಮೂಪಚಾರೋ ನಾಮ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಗಾಮಸ್ಸ ಸಚೇ ಅನುರಾಧಪುರಸ್ಸೇವ ದ್ವೇ ಇನ್ದಖೀಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಬ್ಭನ್ತರಿಮೇ ಇನ್ದಖೀಲೇ ಠಿತಸ್ಸ ಥಾಮಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಲೇಡ್ಡುಪಾತೋ। ತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ ಯಥಾ ತರುಣಮನುಸ್ಸಾ ಅತ್ತನೋ ಬಲಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಾ ಬಾಹಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ಲೇಡ್ಡುಂ ಖಿಪನ್ತಿ, ಏವಂ ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಲೇಡ್ಡುಸ್ಸ ಪತನಟ್ಠಾನಬ್ಭನ್ತರನ್ತಿ ವಿನಯಧರಾ। ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾ ಪನ ಕಾಕನಿವಾರಣನಿಯಮೇನ ಖಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಗಾಮೇ ಯಂ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛನ್ತಿಮಸ್ಸ ಘರಸ್ಸ ದ್ವಾರೇ ಠಿತೋ ಮಾತುಗಾಮೋ ಭಾಜನೇನ ಉದಕಂ ಛಡ್ಡೇತಿ, ತಸ್ಸ ಪತನಟ್ಠಾನಂ ಘರೂಪಚಾರೋ। ತತೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಏಕೋ ಲೇಡ್ಡುಪಾತೋ ಗಾಮೋ, ದುತಿಯೋ ಗಾಮೂಪಚಾರೋ।

ಅರಞ್ಞಂ ಪನ ವಿನಯಪರಿಯಾಯೇ ತಾವ "ಠಪೇತ್ವಾ ಗಾಮಞ್ಚ ಗಾಮೂಪಚಾರಞ್ಚ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೯೨) ವುತ್ತಂ। ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇ "ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಇನ್ದಖೀಲಾ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೨೯) ವುತ್ತಂ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಪರಿಯಾಯೇ "ಆರಞ್ಞಕಂ ನಾಮ ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕಂ ಪಚ್ಛಿಮ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಲಕ್ಖಣಂ। ತಂ ಆರೋಪಿತೇನ ಆಚರಿಯಧನುನಾ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಗಾಮಸ್ಸ ಇನ್ದಖೀಲತೋ ಅಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಪಠಮಲೇಡ್ಡುಪಾತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ವಿಹಾರಪರಿಕ್ಖೇಪಾ ಮಿನಿತ್ವಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ।

ಸಚೇ ಪನ ವಿಹಾರೋ ಅಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಯಂ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಸೇನಾಸನಂ ವಾ ಭತ್ತಸಾಲಾ ವಾ ಧುವಸನ್ನಿಪಾತಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಬೋಧಿ ವಾ ಚೇತಿಯಂ ವಾ ದೂರೇ ಚೇಪಿ ಸೇನಾಸನತೋ ಹೋತಿ, ತಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ಮಿನಿತಬ್ಬನ್ತಿ **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಸು** ವುತ್ತಂ। **ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ವಿಹಾರಸ್ಸಪಿ ಗಾಮಸ್ಸೇವ ಉಪಚಾರಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಉಭಿನ್ನಂ ಲೇಡ್ಡುಪಾತಾನಂ ಅನ್ತರಾ ಮಿನಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಮೇತ್ಥ ಪಮಾಣಂ।

ಸಚೇಪಿ ಆಸನ್ನೇ ಗಾಮೋ ಹೋತಿ, ವಿಹಾರೇ ಠಿತೇಹಿ ಮಾನುಸಕಾನಂ ಸದ್ದೋ ಸುಯ್ಯತಿ, ಪಬ್ಬತನದೀಆದೀಹಿ ಪನ ಅನ್ತರಿತತ್ತಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಉಜುಂ ಗನ್ತುಂ। ಯೋ ತಸ್ಸ ಪಕತಿಮಗ್ಗೋ ಹೋತಿ, ಸಚೇಪಿ ನಾವಾಯ ಸಞ್ಚರಿತಬ್ಬೋ, ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಯೋ ಪನ ಆಸನ್ನಗಾಮಸ್ಸ ಅಙ್ಗಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ ತತೋ ತತೋ ಮಗ್ಗಂ ಪಿದಹತಿ, ಅಯಂ ಧುತಙ್ಗಚೋರೋ ಹೋತಿ।

ಸಚೇ ಪನ ಆರಞ್ಞಿಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ವಾ ಆಚರಿಯೋ ವಾ ಗಿಲಾನೋ ಹೋತಿ, ತೇನ ಅರಞ್ಞೇ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಅಲಭನ್ತೇನ ಗಾಮನ್ತಸೇನಾಸನಂ ನೇತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಬ್ಬೋ। ಕಾಲಸ್ಸೇವ ಪನ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅಙ್ಗಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಅರುಣಂ ಉಟ್ಠಾಪೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಅರುಣುಟ್ಠಾನವೇಲಾಯಂ ತೇಸಂ ಆಬಾಧೋ ವಡ್ಢತಿ, ತೇಸಂಯೇವ ಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ನ ಧುತಙ್ಗಸುದ್ಧಿಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಇದಮಸ್ಸ **ವಿಧಾನಂ**।

ಪಭೇದತೋ ಪನ ಅಯಮ್ಪಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠೇನ** ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಅರಞ್ಞೇ ಅರುಣಂ ಉಟ್ಠಾಪೇತಬ್ಬಂ। **ಮಜ್ಝಿಮೋ** ಚತ್ತಾರೋ ವಸ್ಸಿಕೇ ಮಾಸೇ ಗಾಮನ್ತೇ ವಸಿತುಂ ಲಭತಿ। **ಮುದುಕೋ** ಹೇಮನ್ತಿಕೇಪಿ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಯಥಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇ ಕಾಲೇ ಅರಞ್ಞತೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಗಾಮನ್ತಸೇನಾಸನೇ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಸುಣನ್ತಾನಂ ಅರುಣೇ ಉಟ್ಠಿತೇಪಿ ಧುತಙ್ಗಂ ನ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಸುತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಉಟ್ಠಿತೇಪಿ ನ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಸಚೇ ಪನ ಉಟ್ಠಿತೇಪಿ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೇ ಮುಹುತ್ತಂ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ನಿದ್ದಾಯನ್ತಾನಂ ಅರುಣಂ ಉಟ್ಠಹತಿ, ಅತ್ತನೋ ವಾ ರುಚಿಯಾ ಗಾಮನ್ತಸೇನಾಸನೇ ಅರುಣಂ ಉಟ್ಠಪೇನ್ತಿ, ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ **ಭೇದೋ**।

ಅಯಂ ಪನಾನಿಸಂಸೋ, ಆರಞ್ಞಿಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಅರಞ್ಞಸಞ್ಞಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಭಬ್ಬೋ ಅಲದ್ಧಂ ವಾ ಸಮಾಧಿಂ ಪಟಿಲದ್ಧುಂ ಲದ್ಧಂ ವಾ ರಕ್ಖಿತುಂ, ಸತ್ಥಾಪಿಸ್ಸ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ - "ತೇನಾಹಂ, ನಾಗಿತ, ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋಮಿ ಅರಞ್ಞವಿಹಾರೇನಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೪೨; ೮.೮೬)। ಪನ್ತಸೇನಾಸನವಾಸಿನೋ ಚಸ್ಸ ಅಸಪ್ಪಾಯರೂಪಾದಯೋ ಚಿತ್ತಂ ನ ವಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ, ವಿಗತಸನ್ತಾಸೋ ಹೋತಿ, ಜೀವಿತನಿಕನ್ತಿಂ ಜಹತಿ, ಪವಿವೇಕಸುಖರಸಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ, ಪಂಸುಕೂಲಿಕಾದಿಭಾವೋಪಿ ಚಸ್ಸ ಪತಿರೂಪೋ ಹೋತೀತಿ।

ಪವಿವಿತ್ತೋ ಅಸಂಸಟ್ಠೋ, ಪನ್ತಸೇನಾಸನೇ ರತೋ।
ಆರಾಧಯನ್ತೋ ನಾಥಸ್ಸ, ವನವಾಸೇನ ಮಾನಸಂ॥

ಏಕೋ ಅರಞ್ಞೇ ನಿವಸಂ, ಯಂ ಸುಖಂ ಲಭತೇ ಯತಿ।
ರಸಂ ತಸ್ಸ ನ ವಿನ್ದನ್ತಿ, ಅಪಿ ದೇವಾ ಸಇನ್ದಕಾ॥

ಪಂಸುಕೂಲಞ್ಚ ಏಸೋವ, ಕವಚಂ ವಿಯ ಧಾರಯಂ।
ಅರಞ್ಞಸಙ್ಗಾಮಗತೋ, ಅವಸೇಸಧುತಾಯುಧೋ॥

ಸಮತ್ಥೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ, ಜೇತುಂ ಮಾರಂ ಸವಾಹಿನಿಂ।
ತಸ್ಮಾ ಅರಞ್ಞವಾಸಮ್ಹಿ, ರತಿಂ ಕಯಿರಾಥ ಪಣ್ಡಿತೋತಿ॥

ಅಯಂ ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗೇ ಸಮಾದಾನವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದಭೇದಾನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ।

೯. ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗಕಥಾ

೩೧. **ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗಮ್ಪಿ** ‘‘ಛನ್ನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ’’ತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಞ್ಞತರವಚನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ತೇನ ಪನ ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕೇನ ಸೀಮನ್ತರಿಕರುಕ್ಖಂ, ಚೇತಿಯರುಕ್ಖಂ, ನಿಯ್ಯಾಸರುಕ್ಖಂ, ಫಲರುಕ್ಖಂ, ವಗ್ಗುಲಿರುಕ್ಖಂ, ಸುಸಿರರುಕ್ಖಂ, ವಿಹಾರಮಜ್ಝೇ ಠಿತರುಕ್ಖನ್ತಿ ಇಮೇ ರುಕ್ಖೇ ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ವಿಹಾರಪಚ್ಚನ್ತೇ ಠಿತರುಕ್ಖೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಇದಮಸ್ಸ **ವಿಧಾನಂ**।

ಪಭೇದತೋ ಪನ ಅಯಮ್ಪಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ** ಯಥಾರುಚಿತಂ ರುಕ್ಖಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಟಿಜಗ್ಗಾಪೇತುಂ ನ ಲಭತಿ। ಪಾದೇನ ಪಣ್ಣಸಟಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ವಸಿತಬ್ಬಂ। **ಮಜ್ಝಿಮೋ** ತಂ ಠಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತೇಹಿಯೇವ ಪಟಿಜಗ್ಗಾಪೇತುಂ ಲಭತಿ। **ಮುದುಕೇನ** ಆರಾಮಿಕಸಮಣುದ್ದೇಸೇ ಪಕ್ಕೋಸಿತ್ವಾ ಸೋಧಾಪೇತ್ವಾ ಸಮಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ವಾಲುಕಂ ಓಕಿರಾಪೇತ್ವಾ ಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖೇಪಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ದ್ವಾರಂ ಯೋಜಾಪೇತ್ವಾ ವಸಿತಬ್ಬಂ। ಮಹದಿವಸೇ ಪನ ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕೇನ ತತ್ಥ ಅನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇ ಠಾನೇ ನಿಸೀದಿತಬ್ಬಂ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಛನ್ನೇ ವಾಸಂ ಕಪ್ಪಿತಕ್ಖಣೇ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಜಾನಿತ್ವಾ ಛನ್ನೇ ಅರುಣಂ ಉಟ್ಠಾಪಿತಮತ್ತೇತಿ **ಅಙ್ಗುತ್ತರಭಾಣಕಾ**। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಭೇದೋ**।

ಅಯಂ ಪನಾನಿಸಂಸೋ, ರುಕ್ಖಮೂಲಸೇನಾಸನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೨೮) ವಚನತೋ ನಿಸ್ಸಯಾನುರೂಪಪಟಿಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವೋ, ಅಪ್ಪಾನಿ ಚೇವ ಸುಲಭಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಚ ಅನವಜ್ಜಾನೀತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೭; ಇತಿವು॰ ೧೦೧) ಭಗವತಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಪಚ್ಚಯತಾ, ಅಭಿಣ್ಹಂ ತರುಪಣ್ಣವಿಕಾರದಸ್ಸನೇನ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾಸಮುಟ್ಠಾಪನತಾ, ಸೇನಾಸನಮಚ್ಛೇರಕಮ್ಮಾರಾಮತಾನಂ ಅಭಾವೋ, ದೇವತಾಹಿ ಸಹವಾಸಿತಾ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಅನುಲೋಮವುತ್ತಿತಾತಿ।

ವಣ್ಣಿತೋ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠೇನ, ನಿಸ್ಸಯೋತಿ ಚ ಭಾಸಿತೋ।
ನಿವಾಸೋ ಪವಿವಿತ್ತಸ್ಸ, ರುಕ್ಖಮೂಲಸಮೋ ಕುತೋ॥

ಆವಾಸಮಚ್ಛೇರಹರೇ, ದೇವತಾ ಪರಿಪಾಲಿತೇ।
ಪವಿವಿತ್ತೇ ವಸನ್ತೋ ಹಿ, ರುಕ್ಖಮೂಲಮ್ಹಿ ಸುಬ್ಬತೋ॥

ಅಭಿರತ್ತಾನಿ ನೀಲಾನಿ, ಪಣ್ಡೂನಿ ಪತಿತಾನಿ ಚ।
ಪಸ್ಸನ್ತೋ ತರುಪಣ್ಣಾನಿ, ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಪನೂದತಿ॥

ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಬುದ್ಧದಾಯಜ್ಜಂ, ಭಾವನಾಭಿರತಾಲಯಂ।
ವಿವಿತ್ತಂ ನಾತಿಮಞ್ಞೇಯ್ಯ, ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ವಿಚಕ್ಖಣೋತಿ॥

ಅಯಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗೇ ಸಮಾದಾನವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದಭೇದಾನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ।

೧೦. ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಙ್ಗಕಥಾ

೩೩. ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಙ್ಗಮ್ಪಿ "ಛನ್ನಞ್ಚ ರುಕ್ಖಮೂಲಞ್ಚ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ"ತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಞ್ಞತರವಚನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ತಸ್ಸ ಪನ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾಯ ವಾ ಉಪೋಸಥತ್ಥಾಯ ವಾ ಉಪೋಸಥಾಗಾರಂ ಪವಿಸಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಸಚೇ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ದೇವೋ ವಸ್ಸತಿ, ದೇವೇ ವಸ್ಸಮಾನೇ ಅನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ವಸ್ಸೂಪರಮೇ ನಿಕ್ಖಮಿತಬ್ಬಂ। ಭೋಜನಸಾಲಂ ವಾ ಅಗ್ಗಿಸಾಲಂ ವಾ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ವತ್ತಂ ಕಾತುಂ, ಭೋಜನಸಾಲಾಯ ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭತ್ತೇನ ಆಪುಚ್ಛಿತುಂ, ಉದ್ದಿಸನ್ತೇನ ವಾ ಉದ್ದಿಸಾಪೇನ್ತೇನ ವಾ ಛನ್ನಂ ಪವಿಸಿತುಂ, ಬಹಿ ದುನ್ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ ಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀನಿ ಅನ್ತೋ ಪವೇಸೇತುಞ್ಚ ವಟ್ಟತಿ। ಸಚೇ ಮಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇನ ವುಡ್ಢತರಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಗಹಿತೋ ಹೋತಿ, ದೇವೇ ವಸ್ಸನ್ತೇ ಮಗ್ಗಮಜ್ಝೇ ಠಿತಂ ಸಾಲಂ ಪವಿಸಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಸಚೇ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ, ಸಾಲಾಯ ಠಸ್ಸಾಮೀತಿ ವೇಗೇನ ಗನ್ತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಪಕತಿಗತಿಯಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಪವಿಟ್ಠೇನ ಪನ ಯಾವ ವಸ್ಸೂಪರಮಾ ಠತ್ವಾ ಗನ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಇದಮಸ್ಸ **ವಿಧಾನಂ**। **ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಸ್ಸಾ**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಪಭೇದತೋ ಪನ ಅಯಮ್ಪಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಸ್ಸ** ರುಕ್ಖಂ ವಾ ಪಬ್ಬತಂ ವಾ ಗೇಹಂ ವಾ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಸಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇಯೇವ ಚೀವರಕುಟಿಂ ಕತ್ವಾ ವಸಿತಬ್ಬಂ। **ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ** ರುಕ್ಖಪಬ್ಬತಗೇಹಾನಿ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಅನ್ತೋ ಅಪ್ಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಸಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ಮುದುಕಸ್ಸ** ಅಚ್ಛನ್ನಮರಿಯಾದಂ ಪಬ್ಭಾರಮ್ಪಿ ಸಾಖಾಮಣ್ಡಪೋಪಿ ಪೀಠಪಟೋಪಿ ಖೇತ್ತರಕ್ಖಕಾದೀಹಿ ಛಡ್ಡಿತಾ ತತ್ರಟ್ಠಕಕುಟಿಕಾಪಿ ವಟ್ಟತೀತಿ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ವಾಸತ್ಥಾಯ ಛನ್ನಂ ವಾ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ವಾ ಪವಿಟ್ಠಕ್ಖಣೇ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಜಾನಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅರುಣಂ ಉಟ್ಠಾಪಿತಮತ್ತೇತಿ ಅಙ್ಗುತ್ತರಭಾಣಕಾ। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಭೇದೋ**।

ಅಯಂ ಪನಾನಿಸಂಸೋ, ಆವಾಸಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದೋ, ಥಿನಮಿದ್ಧಪನೂದನಂ, "ಮಿಗಾ ವಿಯ ಅಸಙ್ಗಚಾರಿನೋ, ಅನಿಕೇತಾ ವಿಹರನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೪) ಪಸಂಸಾಯ ಅನುರೂಪತಾ, ನಿಸ್ಸಙ್ಗತಾ, ಚಾತುದ್ದಿಸತಾ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಅನುಲೋಮವುತ್ತಿತಾತಿ।

ಅನಗಾರಿಯಭಾವಸ್ಸ , ಅನುರೂಪೇ ಅದುಲ್ಲಭೇ।
ತಾರಾಮಣಿವಿತಾನಮ್ಹಿ, ಚನ್ದದೀಪಪ್ಪಭಾಸಿತೇ॥

ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ ವಸಂ ಭಿಕ್ಖು, ಮಿಗಭೂತೇನ ಚೇತಸಾ।
ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ, ಭಾವನಾರಾಮತಂ ಸಿತೋ॥

ಪವಿವೇಕರಸಸ್ಸಾದಂ, ನಚಿರಸ್ಸೇವ ವಿನ್ದತಿ।
ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಸಪ್ಪಞ್ಞೋ, ಅಬ್ಭೋಕಾಸರತೋ ಸಿಯಾತಿ॥

ಅಯಂ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಙ್ಗೇ ಸಮಾದಾನವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದಭೇದಾನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ।

೧೧. ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗಕಥಾ

೩೪. ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗಮ್ಪಿ "ನ ಸುಸಾನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ"ತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಞ್ಞತರವಚನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ತೇನ ಪನ ಸೋಸಾನಿಕೇನ ಯಂ ಮನುಸ್ಸಾ ಗಾಮಂ ನಿವೇಸನ್ತಾ "ಇದಂ ಸುಸಾನ"ನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇನ್ತಿ, ನ ತತ್ಥ ವಸಿತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಮತಸರೀರೇ ಅಜ್ಝಾಪಿತೇ ತಂ ಸುಸಾನಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಝಾಪಿತಕಾಲತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಚೇಪಿ ದ್ವಾದಸವಸ್ಸಾನಿ ಛಡ್ಡಿತಂ, ತಂ ಸುಸಾನಮೇವ।

ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ವಸನ್ತೇನ ಚಙ್ಕಮಮಣ್ಡಪಾದೀನಿ ಕಾರೇತ್ವಾ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ಪಾನೀಯಪರಿಭೋಜನೀಯಂ ಉಪಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ವಾಚೇನ್ತೇನ ನ ವಸಿತಬ್ಬಂ। ಗರುಕಂ ಹಿ ಇದಂ ಧುತಙ್ಗಂ, ತಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪನ್ನಪರಿಸ್ಸಯವಿಘಾತತ್ಥಾಯ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರಂ ವಾ ರಾಜಯುತ್ತಕಂ ವಾ ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತೇನ ವಸಿತಬ್ಬಂ। ಚಙ್ಕಮನ್ತೇನ ಅದ್ಧಕ್ಖಿಕೇನ ಆಳಾಹನಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೇನ ಚಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ।

ಸುಸಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇನಾಪಿ ಮಹಾಪಥಾ ಉಕ್ಕಮ್ಮ ಉಪ್ಪಥಮಗ್ಗೇನ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ದಿವಾಯೇವ ಆರಮ್ಮಣಂ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿಸ್ಸ ತಂ ರತ್ತಿಂ ಭಯಾನಕಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಅಮನುಸ್ಸಾ ರತ್ತಿಂ ವಿರವಿತ್ವಾ ವಿರವಿತ್ವಾ ಆಹಿಣ್ಡನ್ತಾಪಿ ನ ಕೇನಚಿ ಪಹರಿತಬ್ಬಾ। ಏಕದಿವಸಮ್ಪಿ ಸುಸಾನಂ ಅಗನ್ತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮಂ ಸುಸಾನೇ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇ ಪಟಿಕ್ಕಮಿತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಅಙ್ಗುತ್ತರಭಾಣಕಾ। ಅಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯಂ ತಿಲಪಿಟ್ಠಮಾಸಭತ್ತಮಚ್ಛಮಂಸಖೀರತೇಲಗುಳಾದಿಖಜ್ಜಭೋಜ್ಜಂ ನ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ। ಕುಲಗೇಹಂ ನ ಪವಿಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಇದಮಸ್ಸ **ವಿಧಾನಂ**।

ಪಭೇದತೋ ಪನ ಅಯಮ್ಪಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠೇನ** ಯತ್ಥ ಧುವಡಾಹಧುವಕುಣಪಧುವರೋದನಾನಿ ಅತ್ಥಿ, ತತ್ಥೇವ ವಸಿತಬ್ಬಂ। **ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ** ತೀಸು ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಸತಿ ವಟ್ಟತಿ। **ಮುದುಕಸ್ಸ** ವುತ್ತನಯೇನ ಸುಸಾನಲಕ್ಖಣಂ ಪತ್ತಮತ್ತೇ ವಟ್ಟತಿ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ನ ಸುಸಾನಮ್ಹಿ ವಾಸಂ ಕಪ್ಪನೇನ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಸುಸಾನಂ ಅಗತದಿವಸೇತಿ ಅಙ್ಗುತ್ತರಭಾಣಕಾ। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಭೇದೋ**।

ಅಯಂ ಪನಾನಿಸಂಸೋ ಮರಣಸ್ಸತಿಪಟಿಲಾಭೋ, ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರಿತಾ, ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಾಧಿಗಮೋ, ಕಾಮರಾಗವಿನೋದನಂ, ಅಭಿಣ್ಹಂ ಕಾಯಸಭಾವದಸ್ಸನಂ, ಸಂವೇಗಬಹುಲತಾ ಆರೋಗ್ಯಮದಾದಿಪ್ಪಹಾನಂ, ಭಯಭೇರವಸಹನತಾ, ಅಮನುಸ್ಸಾನಂ ಗರುಭಾವನೀಯತಾ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಅನುಲೋಮವುತ್ತಿತಾತಿ।

ಸೋಸಾನಿಕಞ್ಹಿ ಮರಣಾನುಸತಿಪ್ಪಭಾವಾ,
ನಿದ್ದಾಗತಮ್ಪಿ ನ ಫುಸನ್ತಿ ಪಮಾದದೋಸಾ।
ಸಮ್ಪಸ್ಸತೋ ಚ ಕುಣಪಾನಿ ಬಹೂನಿ ತಸ್ಸ,
ಕಾಮಾನುಭಾವವಸಗಮ್ಪಿ ನ ಹೋತಿ ಚಿತ್ತಂ॥

ಸಂವೇಗಮೇತಿ ವಿಪುಲಂ ನ ಮದಂ ಉಪೇತಿ,
ಸಮ್ಮಾ ಅಥೋ ಘಟತಿ ನಿಬ್ಬುತಿಮೇಸಮಾನೋ।
ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗಮಿತಿನೇಕಗುಣಾವಹತ್ತಾ,
ನಿಬ್ಬಾನನಿನ್ನಹದಯೇನ ನಿಸೇವಿತಬ್ಬನ್ತಿ॥

ಅಯಂ ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗೇ ಸಮಾದಾನವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದಭೇದಾನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ।

೧೨. ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಙ್ಗಕಥಾ

೩೫. ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಙ್ಗಮ್ಪಿ "ಸೇನಾಸನಲೋಲುಪ್ಪಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ"ತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಞ್ಞತರವಚನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ತೇನ ಪನ ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕೇನ ಯದಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಂ "ಇದಂ ತುಯ್ಹಂ ಪಾಪುಣಾತೀ"ತಿ ಗಾಹಿತಂ ಹೋತಿ, ತೇನೇವ ತುಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ ಅಞ್ಞೋ ಉಟ್ಠಾಪೇತಬ್ಬೋ। ಇದಮಸ್ಸ **ವಿಧಾನಂ**।

ಪಭೇದತೋ ಪನ ಅಯಮ್ಪಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ** ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಸೇನಾಸನಂ ದೂರೇತಿ ವಾ ಅಚ್ಚಾಸನ್ನೇತಿ ವಾ ಅಮನುಸ್ಸದೀಘಜಾತಿಕಾದೀಹಿ ಉಪದ್ದುತನ್ತಿ ವಾ ಉಣ್ಹನ್ತಿ ವಾ ಸೀತಲನ್ತಿ ವಾ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ನ ಲಭತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮೋ** ಪುಚ್ಛಿತುಂ ಲಭತಿ। ಗನ್ತ್ವಾ ಪನ ಓಲೋಕೇತುಂ ನ ಲಭತಿ। **ಮುದುಕೋ** ಗನ್ತ್ವಾ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಸಚಸ್ಸ ತಂ ನ ರುಚ್ಚತಿ, ಅಞ್ಞಂ ಗಹೇತುಂ ಲಭತಿ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಸೇನಾಸನಲೋಲುಪ್ಪೇ ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತೇ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ **ಭೇದೋ**।

ಅಯಂ ಪನಾನಿಸಂಸೋ, "ಯಂ ಲದ್ಧಂ ತೇನ ತುಟ್ಠಬ್ಬ"ನ್ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೧.೧೩೬; ಪಾಚಿ॰ ೭೯೩) ವುತ್ತೋವಾದಕರಣಂ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಹಿತೇಸಿತಾ, ಹೀನಪಣೀತವಿಕಪ್ಪಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ಅನುರೋಧವಿರೋಧಪ್ಪಹಾನಂ, ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾಯ ದ್ವಾರಪಿದಹನಂ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಅನುಲೋಮವುತ್ತಿತಾತಿ।

ಯಂ ಲದ್ಧಂ ತೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ, ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕೋ ಯತಿ।
ನಿಬ್ಬಿಕಪ್ಪೋ ಸುಖಂ ಸೇತಿ, ತಿಣಸನ್ಥರಕೇಸುಪಿ॥

ನ ಸೋ ರಜ್ಜತಿ ಸೇಟ್ಠಮ್ಹಿ, ಹೀನಂ ಲದ್ಧಾ ನ ಕುಪ್ಪತಿ।
ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನವಕೇ, ಹಿತೇನ ಅನುಕಮ್ಪತಿ॥

ತಸ್ಮಾ ಅರಿಯಸತಾಚಿಣ್ಣಂ, ಮುನಿಪುಙ್ಗವವಣ್ಣಿತಂ।
ಅನುಯುಞ್ಜೇಥ ಮೇಧಾವೀ, ಯಥಾಸನ್ಥತರಾಮತನ್ತಿ॥

ಅಯಂ ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಙ್ಗೇ ಸಮಾದಾನವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದಭೇದಾನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ।

೧೩. ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗಕಥಾ

೩೬. ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗಮ್ಪಿ "ಸೇಯ್ಯಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ"ತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಞ್ಞತರವಚನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ತೇನ ಪನ ನೇಸಜ್ಜಿಕೇನ ರತ್ತಿಯಾ ತೀಸು ಯಾಮೇಸು ಏಕಂ ಯಾಮಂ ಉಟ್ಠಾಯ ಚಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ। ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಹಿ ನಿಪಜ್ಜಿತುಮೇವ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಇದಮಸ್ಸ **ವಿಧಾನಂ**।

ಪಭೇದತೋ ಪನ ಅಯಮ್ಪಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಸ್ಸ** ನೇವ ಅಪಸ್ಸೇನಂ, ನ ದುಸ್ಸಪಲ್ಲತ್ಥಿಕಾ, ನ ಆಯೋಗಪಟ್ಟೋ ವಟ್ಟತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ** ಇಮೇಸು ತೀಸು ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ವಟ್ಟತಿ। **ಮುದುಕಸ್ಸ** ಅಪಸ್ಸೇನಮ್ಪಿ ದುಸ್ಸಪಲ್ಲತ್ಥಿಕಾಪಿ ಆಯೋಗಪಟ್ಟೋಪಿ ಬಿಬ್ಬೋಹನಮ್ಪಿ ಪಞ್ಚಙ್ಗೋಪಿ ಸತ್ತಙ್ಗೋಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ಪಞ್ಚಙ್ಗೋ ಪನ ಪಿಟ್ಠಿಅಪಸ್ಸಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕತೋ। ಸತ್ತಙ್ಗೋ ನಾಮ ಪಿಟ್ಠಿಅಪಸ್ಸಯೇನ ಚ ಉಭತೋಪಸ್ಸೇಸು ಅಪಸ್ಸಯೇಹಿ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಕತೋ। ತಂ ಕಿರ ಮಿಳಾಭಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅಕಂಸು। ಥೇರೋ ಅನಾಗಾಮೀ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪಿತಮತ್ತೇ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಭೇದೋ**।

ಅಯಂ ಪನಾನಿಸಂಸೋ, "ಸೇಯ್ಯಸುಖಂ ಪಸ್ಸಸುಖಂ ಮಿದ್ಧಸುಖಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬) ವುತ್ತಸ್ಸ ಚೇತಸೋ ವಿನಿಬನ್ಧಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದನಂ, ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗಸಪ್ಪಾಯತಾ, ಪಾಸಾದಿಕಇರಿಯಾಪಥತಾ, ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾನುಕೂಲತಾ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಬ್ರೂಹನನ್ತಿ।

ಆಭುಜಿತ್ವಾನ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ, ಪಣಿಧಾಯ ಉಜುಂ ತನುಂ।
ನಿಸೀದನ್ತೋ ವಿಕಮ್ಪೇತಿ, ಮಾರಸ್ಸ ಹದಯಂ ಯತಿ॥

ಸೇಯ್ಯಸುಖಂ ಮಿದ್ಧಸುಖಂ, ಹಿತ್ವಾ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ।
ನಿಸಜ್ಜಾಭಿರತೋ ಭಿಕ್ಖು, ಸೋಭಯನ್ತೋ ತಪೋವನಂ॥

ನಿರಾಮಿಸಂ ಪೀತಿಸುಖಂ, ಯಸ್ಮಾ ಸಮಧಿಗಚ್ಛತಿ।
ತಸ್ಮಾ ಸಮನುಯುಞ್ಜೇಯ್ಯ, ಧೀರೋ ನೇಸಜ್ಜಿಕಂ ವತನ್ತಿ॥

ಅಯಂ ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗೇ ಸಮಾದಾನ ವಿಧಾನಪ್ಪಭೇದ ಭೇದಾನಿಸಂಸವಣ್ಣನಾ।

ಧುತಙ್ಗಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ

೩೭. ಇದಾನಿ -

ಕುಸಲತ್ತಿಕತೋ ಚೇವ, ಧುತಾದೀನಂ ವಿಭಾಗತೋ।
ಸಮಾಸಬ್ಯಾಸತೋ ಚಾಪಿ, ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋತಿ॥ -

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ವಸೇನ ವಣ್ಣನಾ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥ **ಕುಸಲತ್ತಿಕತೋತಿ** ಸಬ್ಬಾನೇವ ಹಿ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ಸೇಕ್ಖಪುಥುಜ್ಜನಖೀಣಾಸವಾನಂ ವಸೇನ ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾನಿ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾನಿ, ನತ್ಥಿ ಧುತಙ್ಗಂ ಅಕುಸಲನ್ತಿ।

ಯೋ ಪನ ವದೇಯ್ಯ "ಪಾಪಿಚ್ಛೋ ಇಚ್ಛಾಪಕತೋ ಆರಞ್ಞಿಕೋ ಹೋತೀತಿ ಆದಿವಚನತೋ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೮೧; ಪರಿ॰ ೩೨೫) ಅಕುಸಲಮ್ಪಿ ಧುತಙ್ಗ"ನ್ತಿ। ಸೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ - ನ ಮಯಂ "ಅಕುಸಲಚಿತ್ತೇನ ಅರಞ್ಞೇ ನ ವಸತೀ"ತಿ ವದಾಮ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಅರಞ್ಞೇ

ನಿವಾಸೋ, ಸೋ ಆರಞ್ಞಿಕೋ। ಸೋ ಚ ಪಾಪಿಚ್ಛೋ ವಾ ಭವೇಯ್ಯ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ವಾ। ಇಮಾನಿ ಪನ ತೇನ ತೇನ ಸಮಾದಾನೇನ ಧುತಕಿಲೇಸತ್ತಾ ಧುತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಙ್ಗಾನಿ, ಕಿಲೇಸಧುನನತೋ ವಾ ಧುತನ್ತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರಂ ಞಾಣಂ ಅಙ್ಗಮೇತೇಸನ್ತಿ ಧುತಙ್ಗಾನಿ। ಅಥ ವಾ ಧುತಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಪಟಿಪಕ್ಖನಿದ್ಧುನನತೋ ಅಙ್ಗಾನಿ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾತಿಪಿ ಧುತಙ್ಗಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಚ ಅಕುಸಲೇನ ಕೋಚಿ ಧುತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಯಸ್ಸೇತಾನಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ನ ಚ ಅಕುಸಲಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಧುನಾತಿ, ಯೇಸಂ ತಂ ಅಙ್ಗನ್ತಿಕತ್ವಾ ಧುತಙ್ಗಾನೀತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯುಂ। ನಾಪಿ ಅಕುಸಲಂ ಚೀವರಲೋಲುಪ್ಪಾದೀನಿ ಚೇವ ನಿದ್ಧುನಾತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಅಙ್ಗಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸುವುತ್ತಮಿದಂ "ನತ್ಥಿ ಅಕುಸಲಂ ಧುತಙ್ಗ"ನ್ತಿ।

"ಯೇಸಮ್ಪಿ ಕುಸಲತ್ತಿಕವಿನಿಮುತ್ತಂ ಧುತಙ್ಗಂ, ತೇಸಂ ಅತ್ಥತೋ ಧುತಙ್ಗಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಅಸನ್ತಂ ಕಸ್ಸ ಧುನನತೋ ಧುತಙ್ಗಂ ನಾಮ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಧುತಗುಣೇ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತತೀತಿ ವಚನವಿರೋಧೋಪಿ ಚ ನೇಸಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಅಯಂ ತಾವ ಕುಸಲತ್ತಿಕತೋ ವಣ್ಣನಾ।

ಧುತಾದೀನಂ ವಿಭಾಗತೋತಿ ಧುತೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಧುತವಾದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಧುತಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಧುತಙ್ಗಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಕಸ್ಸ ಧುತಙ್ಗಸೇವನಾ ಸಪ್ಪಾಯಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ **ಧುತೋತಿ** ಧುತಕಿಲೇಸೋ ವಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಿಲೇಸಧುನನೋ ವಾ ಧಮ್ಮೋ।

ಧುತವಾದೋತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಅತ್ಥಿ ಧುತೋ ನ ಧುತವಾದೋ, ಅತ್ಥಿ ನ ಧುತೋ ಧುತವಾದೋ, ಅತ್ಥಿ ನೇವ ಧುತೋ ನ ಧುತವಾದೋ, ಅತ್ಥಿ ಧುತೋ ಚೇವ ಧುತವಾದೋ ಚ।

ತತ್ಥ ಯೋ ಧುತಙ್ಗೇನ ಅತ್ತನೋ ಕಿಲೇಸೇ ಧುನಿ, ಪರಂ ಪನ ಧುತಙ್ಗೇನ ನ ಓವದತಿ, ನಾನುಸಾಸತಿ ಬಾಕುಲತ್ಥೇರೋ ವಿಯ, ಅಯಂ ಧುತೋ ನ ಧುತವಾದೋ। ಯಥಾಹ, "ತಯಿದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಬಾಕುಲೋ ಧುತೋ ನ ಧುತವಾದೋ"ತಿ। ಯೋ ಪನ ನ ಧುತಙ್ಗೇನ ಅತ್ತನೋ ಕಿಲೇಸೇ ಧುನಿ, ಕೇವಲಂ ಅಞ್ಞೇ ಧುತಙ್ಗೇನ ಓವದತಿ ಅನುಸಾಸತಿ ಉಪನನ್ದತ್ಥೇರೋ ವಿಯ, ಅಯಂ ನ ಧುತೋ ಧುತವಾದೋ। ಯಥಾಹ, "ತಯಿದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಉಪನನ್ದೋ ಸಕ್ಯಪುತ್ತೋ ನ ಧುತೋ ಧುತವಾದೋ"ತಿ। ಯೋ ಉಭಯವಿಪನ್ನೋ ಲಾಳುದಾಯೀ ವಿಯ, ಅಯಂ ನೇವ ಧುತೋ ನ ಧುತವಾದೋ। ಯಥಾಹ, "ತಯಿದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಲಾಳುದಾಯೀ ನೇವ ಧುತೋ ನ ಧುತವಾದೋ"ತಿ। ಯೋ ಪನ ಉಭಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ವಿಯ, ಅಯಂ ಧುತೋ ಚೇವ ಧುತವಾದೋ ಚ। ಯಥಾಹ, "ತಯಿದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಧುತೋ ಚೇವ ಧುತವಾದೋ ಚಾತಿ।

ಧುತಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ, ಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ, ಸಲ್ಲೇಖತಾ, ಪವಿವೇಕತಾ, ಇದಮತ್ಥಿತಾತಿ ಇಮೇ ಧುತಙ್ಗಚೇತನಾಯ ಪರಿವಾರಕಾ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ "ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಂಯೇವ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೮೧; ಪರಿ॰ ೩೨೫) ಧುತಧಮ್ಮಾ ನಾಮ, ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ ಚ ಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ ಚ ಅಲೋಭೋ। ಸಲ್ಲೇಖತಾ ಚ ಪವಿವೇಕತಾ ಚ ದ್ವೀಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅನುಪತನ್ತಿ ಅಲೋಭೇ ಚ ಅಮೋಹೇ ಚ। ಇದಮತ್ಥಿತಾ ಞಾಣಮೇವ। ತತ್ಥ ಚ ಅಲೋಭೇನ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವತ್ಥೂಸು ಲೋಭಂ, ಅಮೋಹೇನ ತೇಸ್ವೇವ ಆದೀನವಪಟಿಚ್ಛಾದಕಂ ಮೋಹಂ ಧುನಾತಿ। ಅಲೋಭೇನ ಚ ಅನುಞ್ಞಾತಾನಂ ಪಟಿಸೇವನಮುಖೇನ ಪವತ್ತಂ ಕಾಮಸುಖಾನುಯೋಗಂ, ಅಮೋಹೇನ ಧುತಙ್ಗೇಸು ಅತಿಸಲ್ಲೇಖಮುಖೇನ ಪವತ್ತಂ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಂ ಧುನಾತಿ। ತಸ್ಮಾ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಧುತಧಮ್ಮಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಧುತಙ್ಗಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನೀತಿ ತೇರಸ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಂ...ಪೇ॰... ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗನ್ತಿ। ತಾನಿ ಅತ್ಥತೋ ಲಕ್ಖಣಾದೀಹಿ ಚ ವುತ್ತಾನೇವ।

ಕಸ್ಸ ಧುತಙ್ಗಸೇವನಾ ಸಪ್ಪಾಯಾತಿ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಚೇವ ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ಚ। ಕಸ್ಮಾ? ಧುತಙ್ಗಸೇವನಾ ಹಿ ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದಾ ಚೇವ ಸಲ್ಲೇಖವಿಹಾರೋ ಚ। ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ ರಾಗೋ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ। ಸಲ್ಲೇಖಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ ಮೋಹೋ ಪಹೀಯತಿ। ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗಪಟಿಸೇವನಾ ವಾ ಏತ್ಥ ದೋಸಚರಿತಸ್ಸಾಪಿ ಸಪ್ಪಾಯಾ। ತತ್ಥ ಹಿಸ್ಸ ಅಸಙ್ಘಟ್ಟಿಯಮಾನಸ್ಸ ವಿಹರತೋ ದೋಸೋಪಿ ವೂಪಸಮ್ಮತೀತಿ ಅಯಂ ಧುತಾದೀನಂ ವಿಭಾಗತೋ ವಣ್ಣನಾ।

ಸಮಾಸಬ್ಯಾಸತೋತಿ ಇಮಾನಿ ಪನ ಧುತಙ್ಗಾನಿ **ಸಮಾಸತೋ** ತೀಣಿ ಸೀಸಙ್ಗಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಙ್ಗಾನೀತಿ ಅಟ್ಠೇವ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಸಪದಾನಚಾರಿಕಙ್ಗಂ, ಏಕಾಸನಿಕಙ್ಗಂ, ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಙ್ಗನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ಸೀಸಙ್ಗಾನಿ। ಸಪದಾನಚಾರಿಕಙ್ಗಞ್ಹಿ ರಕ್ಖನ್ತೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಮ್ಪಿ ರಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ। ಏಕಾಸನಿಕಙ್ಗಞ್ಚ ರಕ್ಖತೋ ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕಙ್ಗಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗಾನಿಪಿ ಸುರಕ್ಖನೀಯಾನಿ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಙ್ಗಂ ರಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಕಿಂ ಅತ್ಥಿ ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಙ್ಗೇಸು ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ನಾಮ। ಇತಿ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ಸೀಸಙ್ಗಾನಿ, ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಂ, ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಂ, ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಂ, ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗಂ, ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಙ್ಗಾನಿ ಚಾತಿ ಅಟ್ಠೇವ ಹೋನ್ತಿ।

ಪುನ ದ್ವೇ ಚೀವರಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಸೇನಾಸನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಿ, ಏಕಂ ವೀರಿಯಪಟಿಸಂಯುತ್ತನ್ತಿ ಏವಂ ಚತ್ತಾರೋವ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗಂ ವೀರಿಯಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ। ಇತರಾನಿ ಪಾಕಟಾನೇವ।

ಪುನ ಸಬ್ಬಾನೇವ ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ದ್ವೇ ಹೋನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯನಿಸ್ಸಿತಾನಿ ದ್ವಾದಸ, ವೀರಿಯನಿಸ್ಸಿತಂ ಏಕನ್ತಿ। ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬವಸೇನಪಿ ದ್ವೇಯೇವ ಹೋನ್ತಿ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಧುತಙ್ಗಂ ಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಡ್ಢತಿ, ತೇನ ಸೇವಿತಬ್ಬಾನಿ। ಯಸ್ಸ ಸೇವತೋ ಹಾಯತಿ, ತೇನ ನ ಸೇವಿತಬ್ಬಾನಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಸೇವತೋಪಿ ಅಸೇವತೋಪಿ ವಡ್ಢತೇವ, ನ ಹಾಯತಿ, ತೇನಾಪಿ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಜನತಂ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತೇನ ಸೇವಿತಬ್ಬಾನಿ। ಯಸ್ಸಾಪಿ ಸೇವತೋಪಿ ಅಸೇವತೋಪಿ ನ ವಡ್ಢತಿ, ತೇನಾಪಿ ಸೇವಿತಬ್ಬಾನಿಯೇವ ಆಯತಿಂ ವಾಸನತ್ಥಾಯಾತಿ।

ಏವಂ ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬವಸೇನ ದುವಿಧಾನಿಪಿ ಸಬ್ಬಾನೇವ ಚೇತನಾವಸೇನ ಏಕವಿಧಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಏಕಮೇವ ಹಿ ಧುತಙ್ಗಂ ಸಮಾದಾನಚೇತನಾತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ "ಯಾ ಚೇತನಾ, ತಂ ಧುತಙ್ಗನ್ತಿ ವದನ್ತೀ"ತಿ।

ಬ್ಯಾಸತೋ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ತೇರಸ, ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಅಟ್ಠ, ಸಾಮಣೇರಾನಂ ದ್ವಾದಸ, ಸಿಕ್ಖಮಾನಸಾಮಣೇರೀನಂ ಸತ್ತ, ಉಪಾಸಕಉಪಾಸಿಕಾನಂ ದ್ವೇತಿ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸ ಹೋನ್ತಿ। ಸಚೇ ಪನ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸುಸಾನಂ ಹೋತಿ, ಏಕೋಪಿ ಭಿಕ್ಖು ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ಸಬ್ಬಧುತಙ್ಗಾನಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಪನ ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಂ ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗಞ್ಚ ದ್ವೇಪಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇನೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ, ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಙ್ಗಂ, ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗಂ, ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ದುಪ್ಪರಿಹಾರಾನಿ। ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಹಿ ದುತಿಯಿಕಂ ವಿನಾ ವಸಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಏವರೂಪೇ ಚ ಠಾನೇ ಸಮಾನಚ್ಛನ್ದಾ ದುತಿಯಿಕಾ ದುಲ್ಲಭಾ। ಸಚೇಪಿ ಲಭೇಯ್ಯ ಸಂಸಟ್ಠವಿಹಾರತೋ ನ ಮುಚ್ಚೇಯ್ಯ। ಏವಂ ಸತಿ ಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಧುತಙ್ಗಂ ಸೇವೇಯ್ಯ, ಸ್ವೇವಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೋ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಏವಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಪಞ್ಚ ಹಾಪೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಅಟ್ಠೇವ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಪನ ಠಪೇತ್ವಾ ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಂ ಸೇಸಾನಿ ದ್ವಾದಸ ಸಾಮಣೇರಾನಂ, ಸತ್ತ ಸಿಕ್ಖಮಾನಸಾಮಣೇರೀನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಉಪಾಸಕಉಪಾಸಿಕಾನಂ ಪನ ಏಕಾಸನಿಕಙ್ಗಂ, ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕಙ್ಗನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ದ್ವೇ ಪತಿರೂಪಾನಿ ಚೇವ ಸಕ್ಕಾ ಚ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುನ್ತಿ ದ್ವೇ ಧುತಙ್ಗಾನೀತಿ ಏವಂ ಬ್ಯಾಸತೋ ದ್ವೇಚತ್ತಾಲೀಸ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ಸಮಾಸಬ್ಯಾಸತೋ ವಣ್ಣನಾ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ "ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ"ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಮುಖೇನ ದೇಸಿತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಯೇಹಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ವೋದಾನಂ ಹೋತಿ, ತೇಸಂ ಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಧುತಙ್ಗಕಥಾ ಭಾಸಿತಾ ಹೋತಿ।

ಇತಿ ಸಾಧುಜನಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಕತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ

ಧುತಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ ದುತಿಯೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೩. ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣನಿದ್ದೇಸೋ

೩೮. ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಏವಂ ಧುತಙ್ಗಪರಿಹರಣಸಮ್ಪಾದಿತೇಹಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಪರಿಯೋದಾತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ "ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ, ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯ"ನ್ತಿ ವಚನತೋ ಚಿತ್ತಸೀಸೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ಸಮಾಧಿ ಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಚ ಅತಿಸಙ್ಖೇಪದೇಸಿತತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾತುಮ್ಪಿ ತಾವ ನ ಸುಕರೋ, ಪಗೇವ ಭಾವೇತುಂ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಞ್ಚ ಭಾವನಾನಯಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇದಂ ಪಞ್ಹಾಕಮ್ಮಂ ಹೋತಿ।

ಕೋ ಸಮಾಧಿ? ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸಮಾಧಿ? ಕಾನಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾನಿ? ಕತಿವಿಧೋ ಸಮಾಧಿ? ಕೋ ಚಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸೋ? ಕಿಂ ವೋದಾನಂ? ಕಥಂ ಭಾವೇತಬ್ಬೋ? ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಯ ಕೋ ಆನಿಸಂಸೋತಿ?

ತತ್ರಿದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ಕೋ ಸಮಾಧೀ**ತಿ ಸಮಾಧಿ ಬಹುವಿಧೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರಕೋ। ತಂ ಸಬ್ಬಂ ವಿಭಾವಯಿತುಂ ಆರಬ್ಭಮಾನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಞ್ಚೇವ ಅತ್ಥಂ ನ ಸಾಧೇಯ್ಯ, ಉತ್ತರಿ ಚ ವಿಕ್ಖೇಪಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವದಾಮ, ಕುಸಲಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಸಮಾಧಿ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸಮಾಧೀತಿ ಸಮಾಧಾನಟ್ಠೇನ ಸಮಾಧಿ। ಕಿಮಿದಂ ಸಮಾಧಾನಂ ನಾಮ? ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಸಮಂ ಸಮ್ಮಾ ಚ ಆಧಾನಂ, ಠಪನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಸಮಂ ಸಮ್ಮಾ ಚ ಅವಿಕ್ಖಿಪಮಾನಾ ಅವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಾ ಚ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಇದಂ ಸಮಾಧಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕಾನಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾನೀತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣೋ ಸಮಾಧಿ, ವಿಕ್ಖೇಪವಿದ್ಧಂಸನರಸೋ, ಅವಿಕಮ್ಪನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ। "ಸುಖಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀ"ತಿ ವಚನತೋ ಪನ ಸುಖಮಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ।

೩೯. **ಕತಿವಿಧೋ ಸಮಾಧೀ**ತಿ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣೇನ ತಾವ ಏಕವಿಧೋ। ಉಪಚಾರಅಪ್ಪನಾವಸೇನ ದುವಿಧೋ, ತಥಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಸೇನ ಸಪ್ಪೀತಿಕನಿಪ್ಪೀತಿಕವಸೇನ ಸುಖಸಹಗತಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತವಸೇನ ಚ। ತಿವಿಧೋ ಹೀನಮಜ್ಝಿಮಪಣೀತವಸೇನ , ತಥಾ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾದಿವಸೇನ ಪೀತಿಸಹಗತಾದಿವಸೇನ ಪರಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಪ್ಪಮಾಣವಸೇನ ಚ। ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದಾದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾದಿವಸೇನ, ತಥಾ ಪರಿತ್ತಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾದಿವಸೇನ ಚತುಝಾನಙ್ಗವಸೇನ ಹಾನಭಾಗಿಯಾದಿವಸೇನ ಕಾಮಾವಚರಾದಿವಸೇನ ಅಧಿಪತಿವಸೇನ ಚ। ಪಞ್ಚವಿಧೋ ಪಞ್ಚಕನಯೇ ಪಞ್ಚಝಾನಙ್ಗವಸೇನಾತಿ।

ಸಮಾಧಿಏಕಕದುಕವಣ್ಣನಾ

ತತ್ಥ **ಏಕವಿಧಕೋಟ್ಠಾಸೋ** ಉತ್ತಾನತ್ಥೋಯೇವ। **ದುವಿಧಕೋಟ್ಠಾಸೇ** ಛನ್ನಂ ಅನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಾನಂ ಮರಣಸ್ಸತಿಯಾ ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಾಯ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಸ್ಸಾತಿ ಇಮೇಸಂ ವಸೇನ ಲದ್ಧಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ, ಯಾ ಚ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧೀನಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಏಕಗ್ಗತಾ, ಅಯಂ **ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ**। "ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಆದಿವಚನತೋ ಪನ ಯಾ ಪರಿಕಮ್ಮಾನನ್ತರಾ ಏಕಗ್ಗತಾ, ಅಯಂ **ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧೀ**ತಿ ಏವಂ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾವಸೇನ ದುವಿಧೋ।

ದುತಿಯದುಕೇ ತೀಸು ಭೂಮೀಸು ಕುಸಲಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಲೋಕಿಯೋ ಸಮಾಧಿ। ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಏಕಗ್ಗತಾ ಲೋಕುತ್ತರೋ ಸಮಾಧೀತಿ ಏವಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಸೇನ ದುವಿಧೋ।

ತತಿಯದುಕೇ ಚತುಕ್ಕನಯೇ ದ್ವೀಸು ಪಞ್ಚಕನಯೇ ತೀಸು ಝಾನೇಸು ಏಕಗ್ಗತಾ ಸಪ್ಪೀತಿಕೋ ಸಮಾಧಿ। ಅವಸೇಸೇಸು ದ್ವೀಸು ಝಾನೇಸು ಏಕಗ್ಗತಾ ನಿಪ್ಪೀತಿಕೋ ಸಮಾಧಿ। ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ಪನ ಸಿಯಾ ಸಪ್ಪೀತಿಕೋ, ಸಿಯಾ ನಿಪ್ಪೀತಿಕೋತಿ ಏವಂ ಸಪ್ಪೀತಿಕನಿಪ್ಪೀತಿಕವಸೇನ ದುವಿಧೋ।

ಚತುತ್ಥದುಕೇ ಚತುಕ್ಕನಯೇ ತೀಸು ಪಞ್ಚಕನಯೇ ಚತೂಸು ಝಾನೇಸು ಏಕಗ್ಗತಾ ಸುಖಸಹಗತೋ ಸಮಾಧಿ। ಅವಸೇಸಸ್ಮಿಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೋ ಸಮಾಧಿ। ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ಪನ ಸಿಯಾ ಸುಖಸಹಗತೋ, ಸಿಯಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೋತಿ ಏವಂ ಸುಖಸಹಗತಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತವಸೇನ ದುವಿಧೋ।

ಸಮಾಧಿತಿಕವಣ್ಣನಾ

ತಿಕೇಸು ಪಠಮತ್ತಿಕೇ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತೋ ಹೀನೋ, ನಾತಿಸುಭಾವಿತೋ ಮಜ್ಝಿಮೋ, ಸುಭಾವಿತೋ ವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ ಪಣೀತೋತಿ ಏವಂ ಹೀನಮಜ್ಝಿಮಪಣೀತವಸೇನ ತಿವಿಧೋ।

ದುತಿಯತ್ತಿಕೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರೋ। ಪಞ್ಚಕನಯೇ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತೋ। ಯೋ ಹಿ ವಿತಕ್ಕಮತ್ತೇಯೇವ ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿಚಾರೇ ಅದಿಸ್ವಾ ಕೇವಲಂ ವಿತಕ್ಕಪ್ಪಹಾನಮತ್ತಂ ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಮತಿ, ಸೋ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಂ ಪಟಿಲಭತಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಚತುಕ್ಕನಯೇ ಪನ ದುತಿಯಾದೀಸು ಪಞ್ಚಕನಯೇ ತತಿಯಾದೀಸು ತೀಸು ಝಾನೇಸು ಏಕಗ್ಗತಾ ಅವಿತಕ್ಕಾವಿಚಾರೋ ಸಮಾಧೀತಿ ಏವಂ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾದಿವಸೇನ ತಿವಿಧೋ।

ತತಿಯತ್ತಿಕೇ ಚತುಕ್ಕನಯೇ ಆದಿತೋ ದ್ವೀಸು ಪಞ್ಚಕನಯೇ ಚ ತೀಸು ಝಾನೇಸು ಏಕಗ್ಗತಾ ಪೀತಿಸಹಗತೋ ಸಮಾಧಿ। ತೇಸ್ವೇವ ತತಿಯೇ ಚ ಚತುತ್ಥೇ ಚ ಝಾನೇ ಏಕಗ್ಗತಾ ಸುಖಸಹಗತೋ ಸಮಾಧಿ। ಅವಸಾನೇ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೋ। ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ಪನ ಪೀತಿಸುಖಸಹಗತೋ ವಾ ಹೋತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೋ ವಾತಿ ಏವಂ ಪೀತಿಸಹಗತಾದಿವಸೇನ ತಿವಿಧೋ।

ಚತುತ್ಥತ್ತಿಕೇ ಉಪಚಾರಭೂಮಿಯಂ ಏಕಗ್ಗತಾ ಪರಿತ್ತೋ ಸಮಾಧಿ। ರೂಪಾವಚರಾರೂಪಾವಚರಕುಸಲೇ ಏಕಗ್ಗತಾ ಮಹಗ್ಗತೋ ಸಮಾಧಿ। ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಏಕಗ್ಗತಾ ಅಪ್ಪಮಾಣೋ ಸಮಾಧೀತಿ ಏವಂ ಪರಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಪ್ಪಮಾಣವಸೇನ ತಿವಿಧೋ।

ಸಮಾಧಿಚತುಕ್ಕವಣ್ಣನಾ

ಚತುಕ್ಕೇಸು ಪಠಮಚತುಕ್ಕೇ ಅತ್ಥಿ ಸಮಾಧಿ ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದೋ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞೋ, ಅತ್ಥಿ ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದೋ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞೋ, ಅತ್ಥಿ ಸುಖಾಪಟಿಪದೋ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞೋ, ಅತ್ಥಿ ಸುಖಾಪಟಿಪದೋ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞೋತಿ।

ತತ್ಥ ಪಠಮಸಮನ್ನಾಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪಚಾರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಾವ ಪವತ್ತಾ ಸಮಾಧಿಭಾವನಾ **ಪಟಿಪದಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। ಉಪಚಾರತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಅಪ್ಪನಾ, ತಾವ ಪವತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ **ಅಭಿಞ್ಞಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಪಟಿಪದಾ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾ ಹೋತಿ, ನೀವರಣಾದಿಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಸಮುದಾಚಾರಗಹಣತಾಯ ಕಿಚ್ಛಾ ಅಸುಖಾಸೇವನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ತದಭಾವೇನ ಸುಖಾ। ಅಭಿಞ್ಞಾಪಿ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ದನ್ಧಾ ಹೋತಿ ಮನ್ದಾ ಅಸೀಘಪ್ಪವತ್ತಿ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಖಿಪ್ಪಾ ಅಮನ್ದಾ ಸೀಘಪ್ಪವತ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಾನಿ ಪರತೋ ಸಪ್ಪಾಯಾಸಪ್ಪಾಯಾನಿ ಚ ಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದಾದೀನಿ ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಾನಿ ಚ ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಾನಿ ಚ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ, ತೇಸು ಯೋ ಅಸಪ್ಪಾಯಸೇವೀ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾ ಪಟಿಪದಾ ದನ್ಧಾ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಹೋತಿ। ಸಪ್ಪಾಯಸೇವಿನೋ ಸುಖಾ ಪಟಿಪದಾ ಖಿಪ್ಪಾ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾ। ಯೋ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ ಸೇವಿತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಸಪ್ಪಾಯಸೇವೀ ಹೋತಿ, ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಾ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಸೇವಿತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಅಸಪ್ಪಾಯಸೇವೀ, ತಸ್ಸ ವೋಮಿಸ್ಸಕತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದಾದಿಕಂ ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಅಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಭಾವನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾ ಪಟಿಪದಾ ಹೋತಿ। ವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಸುಖಾ। ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಾನಿ ಪನ ಅಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ದನ್ಧಾ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಹೋತಿ। ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಖಿಪ್ಪಾ।

ಅಪಿಚ ತಣ್ಹಾಅವಿಜ್ಜಾವಸೇನ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಿಕಾರವಸೇನ ಚಾಪಿ ಏತಾಸಂ ಪಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಣ್ಹಾಭಿಭೂತಸ್ಸ ಹಿ ದುಕ್ಖಾ ಪಟಿಪದಾ ಹೋತಿ। ಅನಭಿಭೂತಸ್ಸ ಸುಖಾ। ಅವಿಜ್ಜಾಭಿಭೂತಸ್ಸ ಚ ದನ್ಧಾ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಹೋತಿ। ಅನಭಿಭೂತಸ್ಸ ಖಿಪ್ಪಾ। ಯೋ ಚ ಸಮಥೇ ಅಕತಾಧಿಕಾರೋ, ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾ ಪಟಿಪದಾ ಹೋತಿ। ಕತಾಧಿಕಾರಸ್ಸ ಸುಖಾ। ಯೋ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅಕತಾಧಿಕಾರೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ದನ್ಧಾ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಹೋತಿ, ಕತಾಧಿಕಾರಸ್ಸ ಖಿಪ್ಪಾ। ಕಿಲೇಸಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ ಚಾಪಿ ಏತಾಸಂ ಪಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಿಬ್ಬಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಹಿ ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾ ಪಟಿಪದಾ ಹೋತಿ ದನ್ಧಾ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಪನ ಖಿಪ್ಪಾ ಅಭಿಞ್ಞಾ। ಮನ್ದಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಚ ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಸುಖಾ ಪಟಿಪದಾ ಹೋತಿ ದನ್ಧಾ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾ। ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಪನ ಖಿಪ್ಪಾ ಅಭಿಞ್ಞಾತಿ।

ಇತಿ ಇಮಾಸು ಪಟಿಪದಾಅಭಿಞ್ಞಾಸು ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ದುಕ್ಖಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ದನ್ಧಾಯ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಸಮಾಧಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಸ್ಸ ಸೋ ಸಮಾಧಿ ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದೋ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸತ್ತಯೇಪೀತಿ ಏವಂ ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದಾದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ।

ದುತಿಯಚತುಕ್ಕೇ ಅತ್ಥಿ ಸಮಾಧಿ ಪರಿತ್ತೋ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣೋ, ಅತ್ಥಿ ಪರಿತ್ತೋ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣೋ, ಅತ್ಥಿ ಅಪ್ಪಮಾಣೋ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣೋ, ಅತ್ಥಿ ಅಪ್ಪಮಾಣೋ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣೋತಿ। ತತ್ಥ ಯೋ ಸಮಾಧಿ ಅಪ್ಪಗುಣೋ ಉಪರಿಝಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಯಂ ಪರಿತ್ತೋ। ಯೋ ಪನ ಅವಡ್ಢಿತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತೋ, ಅಯಂ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣೋ। ಯೋ ಪಗುಣೋ ಸುಭಾವಿತೋ, ಉಪರಿಝಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಯಂ ಅಪ್ಪಮಾಣೋ। ಯೋ ಚ ವಡ್ಢಿತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತೋ, ಅಯಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣೋ। ವುತ್ತಲಕ್ಖಣವೋಮಿಸ್ಸತಾಯ ಪನ ವೋಮಿಸ್ಸಕನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಪರಿತ್ತಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ।

ತತಿಯಚತುಕ್ಕೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತನೀವರಣಾನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತಿಸುಖಸಮಾಧೀನಂ ವಸೇನ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ, ತತೋ ವೂಪಸನ್ತವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಂ ತಿವಙ್ಗಿಕಂ ದುತಿಯಂ, ತತೋ ವಿರತ್ತಪೀತಿಕಂ ದುವಙ್ಗಿಕಂ ತತಿಯಂ, ತತೋ ಪಹೀನಸುಖಂ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾಸಹಿತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನೋ ವಸೇನ ದುವಙ್ಗಿಕಂ ಚತುತ್ಥಂ। ಇತಿ ಇಮೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಅಙ್ಗಭೂತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮಾಧೀ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಚತುಝಾನಙ್ಗವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ।

ಚತುತ್ಥಚತುಕ್ಕೇ ಅತ್ಥಿ ಸಮಾಧಿ ಹಾನಭಾಗಿಯೋ, ಅತ್ಥಿ ಠಿತಿಭಾಗಿಯೋ, ಅತ್ಥಿ ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯೋ, ಅತ್ಥಿ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯೋ। ತತ್ಥ ಪಚ್ಚನೀಕಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ಹಾನಭಾಗಿಯತಾ, ತದನುಧಮ್ಮತಾಯ ಸತಿಯಾ ಸಣ್ಠಾನವಸೇನ ಠಿತಿಭಾಗಿಯತಾ, ಉಪರಿವಿಸೇಸಾಧಿಗಮವಸೇನ ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯತಾ, ನಿಬ್ಬಿದಾಸಹಗತಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾಹ, “ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಲಾಭಿಂ ಕಾಮಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ ಹಾನಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ। ತದನುಧಮ್ಮತಾ ಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ ಠಿತಿಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ। ಅವಿತಕ್ಕಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ ವಿಸೇಸಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ। ನಿಬ್ಬಿದಾಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ

ವಿರಾಗೂಪಸಞ್ಹಿತಾ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ (ವಿಭಂ ೭೯೯)। ತಾಯ ಪನ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಮಾಧೀಪಿ ಚತ್ತಾರೋ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಏವಂ ಹಾನಭಾಗಿಯಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ।

ಪಞ್ಚಮಚತುಕ್ಕೇ ಕಾಮಾವಚರೋ ಸಮಾಧಿ, ರೂಪಾವಚರೋ ಸಮಾಧಿ, ಅರೂಪಾವಚರೋ ಸಮಾಧಿ, ಅಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ಸಮಾಧೀತಿ ಏವಂ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮಾಧೀ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಉಪಚಾರೇಕಗ್ಗತಾ ಕಾಮಾವಚರೋ ಸಮಾಧಿ। ತಥಾ ರೂಪಾವಚರಾದಿಕುಸಲಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಇತರೇ ತಯೋತಿ ಏವಂ ಕಾಮಾವಚರಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ।

ಛಟ್ಠಚತುಕ್ಕೇ "ಛನ್ದಂ ಚೇ ಭಿಕ್ಖು ಅಧಿಪತಿಂ ಕರಿತ್ವಾ ಲಭತಿ ಸಮಾಧಿಂ, ಲಭತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಛನ್ದಸಮಾಧಿ…ಪೇ॰… ವೀರಿಯಂ ಚೇ ಭಿಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಂ ಚೇ ಭಿಕ್ಖು…ಪೇ॰… ವೀಮಂಸಂ ಚೇ ಭಿಕ್ಖು ಅಧಿಪತಿಂ ಕರಿತ್ವಾ ಲಭತಿ ಸಮಾಧಿಂ, ಲಭತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಂ , ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ವೀಮಂಸಾಸಮಾಧೀ"ತಿ (ವಿಭಂ ೪೩೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ૩.೮೨೫) ಏವಂ ಅಧಿಪತಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ।

ಪಞ್ಚಕೇ ಯಂ ಚತುಕ್ಕಭೇದೇ ವುತ್ತಂ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ, ತಂ ವಿತಕ್ಕಮತ್ತಾತಿಕ್ಕಮೇನ ದುತಿಯಂ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾತಿಕ್ಕಮೇನ ತತಿಯನ್ತಿ ಏವಂ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಝಾನಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತೇಸಂ ಅಙ್ಗಭೂತಾ ಚ ಪಞ್ಚ ಸಮಾಧೀತಿ ಏವಂ ಪಞ್ಚಝಾನಙ್ಗವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೪೦. ಕೋ ಚಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸೋ ಕಿಂ ವೋದಾನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವಿಭಙ್ಗೇ ವುತ್ತಮೇವ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತತ್ಥ "ಸಂಕಿಲೇಸನ್ತಿ ಹಾನಭಾಗಿಯೋ ಧಮ್ಮೋ। ವೋದಾನನ್ತಿ ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯೋ ಧಮ್ಮೋ"ತಿ (ವಿಭಂ ೮೨೮)। ತತ್ಥ "ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಲಾಭಿಂ ಕಾಮಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ ಹಾನಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ (ವಿಭಂ ೭೯೯) ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಹಾನಭಾಗಿಯಧಮ್ಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ಅವಿತಕ್ಕಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ ವಿಸೇಸಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ (ವಿಭಂ ೭೯೯) ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯಧಮ್ಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದಸಪಲಿಬೋಧವಣ್ಣನಾ

೪೧. ಕಥಂ ಭಾವೇತಬ್ಬೋತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಯೋ ತಾವ ಅಯಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಸೇನ ದುವಿಧೋತಿಆದೀಸು ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಸಮಾಧಿ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವನಾನಯೋ ಪಞ್ಞಾಭಾವನಾನಯೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತೋ। ಪಞ್ಞಾಯ ಹಿ ಭಾವಿತಾಯ ಸೋ ಭಾವಿತೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ ಭಾವೇತಬ್ಬೋತಿ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಸುಂ ವದಾಮ।

ಯೋ ಪನಾಯಂ ಲೋಕಿಯೋ, ಸೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಸೀಲಾನಿ ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೇ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಯ್ವಾಸ್ಸ ದಸಸು ಪಲಿಬೋಧೇಸು ಪಲಿಬೋಧೋ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನದಾಯಕಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಚರಿಯಾನುಕೂಲಂ ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಯ ಅನನುರೂಪಂ ವಿಹಾರಂ ಪಹಾಯ ಅನುರೂಪೇ ವಿಹಾರೇ ವಿಹರನ್ತೇನ ಖುದ್ದಕಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಭಾವನಾವಿಧಾನಂ ಅಪರಿಹಾಪೇನ್ತೇನ ಭಾವೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ।

ಅಯಂ ಪನ ವಿತ್ಥಾರೋ, ಯಂ ತಾವ ವುತ್ತಂ "ಯ್ವಾಸ್ಸ ದಸಸು ಪಲಿಬೋಧೇಸು ಪಲಿಬೋಧೋ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ"ತಿ, ಏತ್ಥ –

> ಆವಾಸೋ ಚ ಕುಲಂ ಲಾಭೋ, ಗಣೋ ಕಮ್ಮಞ್ಚ ಪಞ್ಚಮಂ।
> ಅದ್ಧಾನಂ ಞಾತಿ ಆಬಾಧೋ, ಗನ್ಥೋ ಇದ್ಧೀತಿ ತೇ ದಸಾತಿ॥ –

ಇಮೇ ದಸ ಪಲಿಬೋಧಾ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಆವಾಸೋಯೇವ ಆವಾಸಪಲಿಬೋಧೋ। ಏಸ ನಯೋ ಕುಲಾದೀಸು।

ತತ್ಥ **ಆವಾಸೋ**ತಿ ಏಕೋಪಿ ಓವರಕೋ ವುಚ್ಚತಿ ಏಕಮ್ಪಿ ಪರಿವೇಣಂ ಸಕಲೋಪಿ ಸಙ್ಘಾರಾಮೋ। ಸ್ವಾಯಂ ನ ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಪಲಿಬೋಧೋ ಹೋತಿ। ಯೋ ಪನೇತ್ಥ ನವಕಮ್ಮಾದೀಸು ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ವಾ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಬಹುಭಣ್ಡಸನ್ನಿಚಯೋ ವಾ ಹೋತಿ, ಯೇನ ಕೇನಚಿ ವಾ ಕಾರಣೇನ ಅಪೇಕ್ಖವಾ ಪಟಿಬದ್ಧಚಿತ್ತೋ, ತಸ್ಸೇವ ಪಲಿಬೋಧೋ ಹೋತಿ, ನ ಇತರಸ್ಸ।

ತತ್ರಿದಂ ವತ್ಥು - ದ್ವೇ ಕಿರ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಅನುರಾಧಪುರಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಥೂಪಾರಾಮೇ ಪಬ್ಬಜಿಂಸು। ತೇಸು ಏಕೋ ದ್ವೇ ಮಾತಿಕಾ ಪಗುಣಾ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಪವಾರೇತ್ವಾ ಪಾಚಿನಖಣ್ಡರಾಜಿಂ ನಾಮ ಗತೋ। ಏಕೋ ತತ್ಥೇವ ವಸತಿ। ಪಾಚಿನಖಣ್ಡರಾಜಿಗತೋ ತತ್ಥ ಚಿರಂ ವಸಿತ್ವಾ ಥೇರೋ ಹುತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಸಾರುಪ್ಪಮಿದಂ ಠಾನಂ, ಹನ್ದ ನಂ ಸಹಾಯಕಸ್ಸಾಪಿ ಆರೋಚೇಮೀ"ತಿ। ತತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಥೂಪಾರಾಮಂ ಪಾವಿಸಿ। ಪವಿಸನ್ತಂಯೇವ ಚ ನಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಮಾನವಸ್ಸಿಕತ್ಥೇರೋ ಪಚ್ಚುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವತ್ತಂ ಅಕಾಸಿ। ಆಗನ್ತುಕತ್ಥೇರೋ ಸೇನಾಸನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ಇದಾನಿ ಮೇ ಸಹಾಯೋ ಸಪ್ಪಿಂ ವಾ ಫಾಣಿತಂ ವಾ ಪಾನಕಂ ವಾ ಪೇಸೇಸ್ಸತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಗರೇ ಚಿರನಿವಾಸೀ"ತಿ। ಸೋ ರತ್ತಿಂ ಅಲದ್ಧಾ ಪಾತೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ಇದಾನಿ ಉಪಟ್ಠಾಕೇಹಿ ಗಹಿತಂ ಯಾಗುಖಜ್ಜಕಂ ಪೇಸೇಸ್ಸತೀ"ತಿ। ತಮ್ಪಿ ಅದಿಸ್ವಾ "ಪಹಿಣನ್ತಾ ನತ್ಥಿ, ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಮಞ್ಞೇ ದಸ್ಸತೀ"ತಿ ಪಾತೋವ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಗಾಮಂ ಪಾವಿಸಿ। ತೇ ದ್ವೇ ಏಕಂ ವೀಥಿಂ ಚರಿತ್ವಾ ಉಳುಙ್ಕಮತ್ತಂ ಯಾಗುಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಆಸನಸಾಲಾಯಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪಿವಿಂಸು। ತತೋ ಆಗನ್ತುಕೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ನಿಬದ್ಧಯಾಗು ಮಞ್ಞೇ ನತ್ಥಿ, ಭತ್ತಕಾಲೇ ಇದಾನಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಪಣೀತಂ ಭತ್ತಂ ದಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ, ತತೋ ಭತ್ತಕಾಲೇಪಿ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಲದ್ಧಮೇವ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಇತರೋ ಆಹ - "ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಏವಂ ಯಾಪೇಥಾ"ತಿ? ಆಮಾವುಸೋತಿ। ಭನ್ತೇ, ಪಾಚಿನಖಣ್ಡರಾಜಿ ಫಾಸುಕಾ, ತತ್ಥ ಗಚ್ಛಾಮಾತಿ। ಥೇರೋ ನಗರತೋ ದಕ್ಖಿಣದ್ವಾರೇನ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋ ಕುಮ್ಭಕಾರಗಾಮಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿ। ಇತರೋ ಆಹ - "ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಇಮಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನತ್ಥಾ"ತಿ? ನನು ತ್ವಮಾವುಸೋ, ಪಾಚಿನಖಣ್ಡರಾಜಿಯಾ ವಣ್ಣಂ ಅಭಾಸೀತಿ? ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ವಸಿತಟ್ಠಾನೇ ನ ಕೋಚಿ ಅತಿರೇಕಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಅತ್ಥೀತಿ? ಆಮಾವುಸೋ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ಸಙ್ಘಿಕಂ, ತಂ ಪಟಿಸಾಮಿತಮೇವ, ಅಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನತ್ಥೀತಿ। ಮಯ್ಹಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ , ಕತ್ತರದಣ್ಡೋ ತೇಲನಾಳಿ ಉಪಾಹನತ್ಥವಿಕಾ ಚ ತತ್ಥೇವಾತಿ। ತಯಾವುಸೋ, ಏಕದಿವಸಂ ವಸಿತ್ವಾ ಏತ್ತಕಂ ಠಪಿತನ್ತಿ? ಆಮ, ಭನ್ತೇ। ಸೋ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಥೇರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ "ತುಮ್ಹಾದಿಸಾನಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅರಞ್ಞವಾಸೋಯೇವ। ಥೂಪಾರಾಮೋ ಚತುನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಧಾತುನಿಧಾನಟ್ಠಾನಂ, ಲೋಹಪಾಸಾದೇ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಮಹಾಚೇತಿಯದಸ್ಸನಂ ಥೇರದಸ್ಸನಞ್ಚ ಲಬ್ಭತಿ, ಬುದ್ಧಕಾಲೋ ವಿಯ ಪವತ್ತತಿ। ಇಧೇವ ತುಮ್ಹೇ ವಸಥಾ"ತಿ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಯಮೇವ ಅಗಮಾಸೀತಿ। ಈದಿಸಸ್ಸ ಆವಾಸೋ ನ ಪಲಿಬೋಧೋ ಹೋತಿ।

ಕುಲನ್ತಿ ಞಾತಿಕುಲಂ ವಾ ಉಪಟ್ಠಾಕಕುಲಂ ವಾ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಹಿ ಉಪಟ್ಠಾಕಕುಲಮ್ಪಿ "ಸುಖಿತೇಸು ಸುಖಿತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭಂ॰ ೮೮೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧) ನಯೇನ ಸಂಸಟ್ಠಸ್ಸ ವಿಹರತೋ ಪಲಿಬೋಧೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಕುಲಮಾನುಸಕೇಹಿ ವಿನಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾಯ ಸಾಮನ್ತವಿಹಾರಮ್ಪಿ ನ ಗಚ್ಛತಿ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋಪಿ ಪಲಿಬೋಧಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಕೋರಣ್ಡಕವಿಹಾರವಾಸಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯದಹರಭಿಕ್ಖುನೋ ವಿಯ।

ಸೋ ಕಿರ ಉದ್ದೇಸತ್ಥಂ ರೋಹಣಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಥೇರಭಗಿನೀಪಿ ಉಪಾಸಿಕಾ ಸದಾ ಥೇರಂ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ಥೇರೋ ಏಕದಿವಸಂ ದಹರಂ ಆನೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ರೋಹಣಾಭಿಮುಖೋ ಪಾಯಾಸಿ। ದಹರೋಪಿ "ಚಿರಂ ಮೇ ಇಧ ವುತ್ಥಂ, ಉಪಜ್ಝಾಯಂ ದಾನಿ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಉಪಾಸಿಕಾಯ ಚ ಪವತ್ತಿಂ ಞತ್ವಾ ಆಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ರೋಹಣತೋ ನಿಕ್ಖಮಿ। ತೇ ಉಭೋಪಿ ಗಙ್ಗಾತೀರೇ ಸಮಾಗಚ್ಛಿಂಸು। ಸೋ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ತಂ ಕತ್ವಾ "ಕುಹಿಂ ಯಾಸೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತೋ ತಮತ್ಥಂ ಆರೋಚೇಸಿ। ಥೇರೋ ಸುಟ್ಠು ತೇ ಕತಂ, ಉಪಾಸಿಕಾಪಿ ಸದಾ ಪುಚ್ಛತಿ, ಅಹಮ್ಪಿ ಏತದತ್ಥಮೇವ ಆಗತೋ, ಗಚ್ಛ ತ್ವಂ, ಅಹಂ ಪನ ಇಧೇವ ಇಮಂ

ವಸ್ಸಂ ವಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ತಂ ಉಯ್ಯೋಜೇಸಿ। ಸೋ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕದಿವಸೇಯೇವ ತಂ ವಿಹಾರಂ ಪತ್ತೋ। ಸೇನಾಸನಮ್ಪಿಸ್ಸ ಪಿತರಾ ಕಾರಿತಮೇವ ಪತ್ತಂ।

ಅಥಸ್ಸ ಪಿತಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಆಗನ್ತ್ವಾ "ಕಸ್ಸ, ಭನ್ತೇ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸೇನಾಸನಂ ಪತ್ತ"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ "ಆಗನ್ತುಕಸ್ಸ ದಹರಸ್ಸಾ"ತಿ ಸುತ್ವಾ ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಆಹ - "ಭನ್ತೇ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸೇನಾಸನೇ ವಸ್ಸಂ ಉಪಗತಸ್ಸ ವತ್ತಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ। ಕಿಂ ಉಪಾಸಕಾತಿ? ತೇಮಾಸಂ ಅಮ್ಹಾಕಂಯೇವ ಘರೇ ಭಿಕ್ಖಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವಾರೇತ್ವಾ ಗಮನಕಾಲೇ ಆಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ। ಸೋ ತುಣ್ಹೀಭಾವೇನ ಅಧಿವಾಸೇಸಿ। ಉಪಾಸಕೋಪಿ ಘರಂ ಗನ್ತ್ವಾ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಆವಾಸೇ ಏಕೋ ಆಗನ್ತುಕೋ ಅಯ್ಯೋ ಉಪಗತೋ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ಆಹ। ಉಪಾಸಿಕಾ "ಸಾಧೂ"ತಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಪಣೀತಂ ಖಾದನೀಯಂ ಭೋಜನೀಯಂ ಪಟಿಯಾದೇಸಿ। ದಹರೋಪಿ ಭತ್ತಕಾಲೇ ಞಾತಿಘರಂ ಅಗಮಾಸಿ। ನ ನಂ ಕೋಚಿ ಸಞ್ಜಾನಿ।

ಸೋ ತೇಮಾಸಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ವಸ್ಸಂವುತ್ಥೋ "ಅಹಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಆಪುಚ್ಛಿ। ಅಥಸ್ಸ ಞಾತಕಾ "ಸ್ವೇ, ಭನ್ತೇ, ಗಚ್ಛಥಾ"ತಿ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಘರೇಯೇವ ಭೋಜೇತ್ವಾ ತೇಲನಾಳಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಏಕಂ ಗುಳಪಿಣ್ಡಂ ನವಹತ್ಥಞ್ಚ ಸಾಟಕಂ ದತ್ವಾ "ಗಚ್ಛಥ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಆಹಂಸು। ಸೋ ಅನುಮೋದನಂ ಕತ್ವಾ ರೋಹಣಾಭಿಮುಖೋ ಪಾಯಾಸಿ।

ಉಪಜ್ಝಾಯೋಪಿಸ್ಸ ಪವಾರೇತ್ವಾ ಪಟಿಪಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪುಬ್ಬೇ ದಿಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಯೇವ ತಂ ಅದ್ದಸ। ಸೋ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ತಂ ಅಕಾಸಿ। ಅಥ ನಂ ಥೇರೋ ಪುಚ್ಛಿ "ಕಿಂ, ಭದ್ದಮುಖ, ದಿಟ್ಠಾ ತೇ ಉಪಾಸಿಕಾ"ತಿ? ಸೋ "ಆಮ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಪವತ್ತಿಂ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ತೇನ ತೇಲೇನ ಥೇರಸ್ಸ ಪಾದೇ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಗುಳೇನ ಪಾನಕಂ ಕತ್ವಾ ತಮ್ಪಿ ಸಾಟಕಂ ಥೇರಸ್ಸೇವ ದತ್ವಾ ಥೇರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ "ಮಯ್ಹಂ, ಭನ್ತೇ, ರೋಹಣಂಯೇವ ಸಪ್ಪಾಯ"ನ್ತಿ ಅಗಮಾಸಿ। ಥೇರೋಪಿ ವಿಹಾರಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಕೋರಣ್ಡಕಗಾಮಂ ಪಾವಿಸಿ।

ಉಪಾಸಿಕಾಪಿ "ಮಯ್ಹಂ ಭಾತಾ ಮಮ ಪುತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಆಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಸದಾ ಮಗ್ಗಂ ಓಲೋಕಯಮಾನಾವ ತಿಟ್ಠತಿ। ಸಾ ತಂ ಏಕಕಮೇವ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಮತೋ ಮೇ ಮಞ್ಞೇ ಪುತ್ತೋ, ಅಯಂ ಥೇರೋ ಏಕಕೋವ ಆಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಪಾದಮೂಲೇ ನಿಪತಿತ್ವಾ ಪರಿದೇವಮಾನಾ ರೋದಿ। ಥೇರೋ "ನೂನ ದಹರೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ಅಜಾನಾಪೇತ್ವಾವ ಗತೋ"ತಿ ತಂ ಸಮಸ್ಸಾಸೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಪವತ್ತಿಂ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ಪತ್ತತ್ಥವಿಕತೋ ತಂ ಸಾಟಕಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಉಪಾಸಿಕಾ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ಪುತ್ತೇನ ಗತದಿಸಾಭಿಮುಖಾ ಉರೇನ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಮಸ್ಸಮಾನಾ ಆಹ - "ಮಯ್ಹಂ ಪುತ್ತಸದಿಸಂ ವತ ಮಞ್ಞೇ ಭಿಕ್ಖುಂ ಕಾಯಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವಾ ರಥವಿನೀತಪಟಿಪದಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೨ ಆದಯೋ), ನಾಲಕಪಟಿಪದಂ (ಸು॰ ನಿ॰ ೬೮೪ ಆದಯೋ), ತುವಟ್ಟಕಪಟಿಪದಂ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೨೧ ಆದಯೋ), ಚತುಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸಭಾವನಾರಾಮತಾದೀಪಕಂ ಮಹಾಅರಿಯವಂಸಪಟಿಪದಞ್ಚ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೮; ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೯) ದೇಸೇಸಿ । ವಿಜಾತಮಾತುಯಾ ನಾಮ ಗೇಹೇ ತೇಮಾಸಂ ಭುಞ್ಜಮಾನೋಪಿ 'ಅಹಂ ಪುತ್ತೋ ತ್ವಂ ಮಾತಾ'ತಿ ನ ವಕ್ಖತಿ, ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯಮನುಸ್ಸೋ"ತಿ। ಏವರೂಪಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋಪಿ ಪಲಿಬೋಧಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಪಗೇವ ಅಞ್ಞಂ ಉಪಟ್ಠಾಕಕುಲ"ನ್ತಿ।

ಲಾಭೋತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ। ತೇ ಕಥಂ ಪಲಿಬೋಧಾ ಹೋನ್ತಿ? ಪುಞ್ಞವನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಗತಗತಟ್ಠಾನೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಮಹಾಪರಿವಾರೇ ಪಚ್ಚಯೇ ದೇನ್ತಿ। ಸೋ ತೇಸಂ ಅನುಮೋದೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ನ ಓಕಾಸಂ ಲಭತಿ। ಅರುಣುಗ್ಗಮನತೋ ಯಾವ ಪಠಮಯಾಮೋ, ತಾವ ಮನುಸ್ಸಸಂಸಗ್ಗೋ ನ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ। ಪುನ ಬಲವಪಚ್ಚೂಸೇಯೇವ ಬಾಹುಲ್ಲಿಕಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ "ಭನ್ತೇ, ಅಸುಕೋ ಉಪಾಸಕೋ ಉಪಾಸಿಕಾ ಅಮಚ್ಚೋ ಅಮಚ್ಚಧೀತಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ದಸ್ಸನಕಾಮಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಸೋ ಗಣ್ಹಾವುಸೋ, ಪತ್ತಚೀವರನ್ತಿ ಗಮನಸಜ್ಜೋವ ಹೋತೀತಿ ನಿಚ್ಚಬ್ಯಾವಟೋ, ತಸ್ಸೇವ ತೇ

ಪಚ್ಚಯಾ ಪಲಿಬೋಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನ ಗಣಂ ಪಹಾಯ ಯತ್ಥ ನಂ ನ ಜಾನನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಏಕಕೇನ ಚರಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಸೋ ಪಲಿಬೋಧೋ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜತೀತಿ।

ಗಣೋತಿ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಗಣೋ ವಾ ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕಗಣೋ ವಾ, ಯೋ ತಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಂ ವಾ ಪರಿಪುಚ್ಛಂ ವಾ ದೇನ್ತೋ ಸಮಣಧಮ್ಮಸ್ಸ ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭತಿ, ತಸ್ಸೇವ ಗಣೋ ಪಲಿಬೋಧೋ ಹೋತಿ, ತೇನ ಸೋ ಏವಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬೋ। ಸಚೇ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹು ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ, ಅಪ್ಪಂ ಅವಸಿಟ್ಠಂ, ತಂ ನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಅಪ್ಪಂ ಗಹಿತಂ, ಬಹು ಅವಸಿಟ್ಠಂ, ಯೋಜನತೋ ಪರಂ ಅಗನ್ತ್ವಾ ಅನ್ತೋಯೋಜನಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಅಞ್ಞಂ ಗಣವಾಚಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ "ಇಮೇ ಆಯಸ್ಮಾ ಉದ್ದೇಸಾದೀಹಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹತೂ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಅಲಭಮಾನೇನ "ಮಯ್ಹಮಾವುಸೋ, ಏಕಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಅತ್ಥಿ, ತುಮ್ಹೇ ಯಥಾಫಾಸುಕಟ್ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛಥಾ"ತಿ ಗಣಂ ಪಹಾಯ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ।

ಕಮ್ಮನ್ತಿ ನವಕಮ್ಮಂ। ತಂ ಕರೋನ್ತೇನ ವಡ್ಢಕೀಆದೀಹಿ ಲದ್ಧಾಲದ್ಧಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ, ಕತಾಕತೇ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಆಪಜ್ಜಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಬ್ಬದಾ ಪಲಿಬೋಧೋ ಹೋತಿ। ಸೋಪಿ ಏವಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬೋ, ಸಚೇ ಅಪ್ಪಂ ಅವಸಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ ನಿಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಬಹು, ಸಙ್ಘಿಕಞ್ಚೇ ನವಕಮ್ಮಂ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ಸಙ್ಘಭಾರಹಾರಕಭಿಕ್ಖೂನಂ ವಾ ನಿಯ್ಯಾದೇತಬ್ಬಂ। ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಞ್ಚೇ, ಅತ್ತನೋ ಭಾರಹಾರಕಾನಂ ನಿಯ್ಯಾದೇತಬ್ಬಂ। ತಾದಿಸೇ ಅಲಭನ್ತೇನ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಗನ್ತಬ್ಬನ್ತಿ।

ಅದ್ಧಾನನ್ತಿ ಮಗ್ಗಗಮನಂ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಪೇಕ್ಖೋ ವಾ ಹೋತಿ, ಪಚ್ಚಯಜಾತಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಲದ್ಧಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ಸಚೇ ತಂ ಅಲಭನ್ತೋ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಅಧಿವಾಸೇತುಂ, ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸಪಿ ಗಮಿಕಚಿತ್ತಂ ನಾಮ ದುಪ್ಪಟಿವಿನೋದನೀಯಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಕಿಚ್ಚಂ ತೀರೇತ್ವಾವ ಸಮಣಧಮ್ಮೇ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ।

ಞಾತೀತಿ ವಿಹಾರೇ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಅನ್ತೇವಾಸಿಕಸಮಾನುಪಜ್ಝಾಯಕಸಮಾನಾಚರಿಯಕಾ, ಘರೇ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಭಾತಾತಿ ಏವಮಾದಿಕಾ। ತೇ ಗಿಲಾನಾ ಇಮಸ್ಸ ಪಲಿಬೋಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಪಲಿಬೋಧೋ ಉಪಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪಾಕತಿಕಕರಣೇನ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ತಾವ ಗಿಲಾನೋ ಸಚೇ ಲಹುಂ ನ ವುಟ್ಠಾತಿ, ಯಾವಜೀವಮ್ಪಿ ಪಟಿಜಗ್ಗಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಚರಿಯೋ ಉಪಸಮ್ಪದಾಚರಿಯೋ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕೋ ಉಪಸಮ್ಪಾದಿತಪಬ್ಬಾಜಿತಅನ್ತೇವಾಸಿಕಸಮಾನುಪಜ್ಝಾಯಕಾ ಚ। ನಿಸ್ಸಯಾಚರಿಯಉದ್ದೇಸಾಚರಿಯನಿಸ್ಸಯನ್ತೇವಾಸಿಕಉದ್ದೇಸನ್ತೇವಾಸಿಕಸಮಾನಾಚರಿಯಕಾ ಪನ ಯಾವ ನಿಸ್ಸಯಉದ್ದೇಸಾ ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ನಾ, ತಾವ ಪಟಿಜಗ್ಗಿತಬ್ಬಾ। ಪಹೋನ್ತೇನ ತತೋ ಉದ್ಧಮ್ಪಿ ಪಟಿಜಗ್ಗಿತಬ್ಬಾ ಏವ। ಮಾತಾಪಿತೂಸು ಉಪಜ್ಝಾಯೇ ವಿಯ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಸಚೇಪಿ ಹಿ ತೇ ರಜ್ಜೇ ಠಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪುತ್ತತೋ ಚ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತಿ, ಕಾತಬ್ಬಮೇವ। ಅಥ ತೇಸಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ ನತ್ಥಿ, ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ದಾತಬ್ಬಂ। ಅಸತಿ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಾಯ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾಪಿ ದಾತಬ್ಬಮೇವ। ಭಾತುಭಗಿನೀನಂ ಪನ ತೇಸಂ ಸನ್ತಕಮೇವ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ನತ್ಥಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ತಾವಕಾಲಿಕಂ ದತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಲಭನ್ತೇನ ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬಂ। ಅಲಭನ್ತೇನ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬಾ। ಅಞ್ಞಾತಕಸ್ಸ ಭಗಿನಿಸಾಮಿಕಸ್ಸ ಭೇಸಜ್ಜಂ ನೇವ ಕಾತುಂ ನ ದಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ। "ತುಯ್ಹಂ ಸಾಮಿಕಸ್ಸ ದೇಹೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪನ ಭಗಿನಿಯಾ ದಾತಬ್ಬಂ। ಭಾತುಜಾಯಾಯಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತೇಸಂ ಪನ ಪುತ್ತಾ ಇಮಸ್ಸ ಞಾತಕಾ ಏವಾತಿ ತೇಸಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ।

ಆಬಾಧೋತಿ ಯೋಕೋಚಿ ರೋಗೋ। ಸೋ ಬಾಧಯಮಾನೋ ಪಲಿಬೋಧೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭೇಸಜ್ಜಕರಣೇನ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬೋ। ಸಚೇ ಪನ ಕತಿಪಾಹಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸಪಿ ನ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ನಾಹಂ ತುಯ್ಹಂ ದಾಸೋ, ನ ಭಟಕೋ, ತಂಯೇವ ಹಿ ಪೋಸೇನ್ತೋ ಅನಮತಗ್ಗೇ ಸಂಸಾರವಟ್ಟೇ ದುಕ್ಖಂ ಪತ್ತೋತಿ ಅತ್ತಭಾವಂ ಗರಹಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ।

ಗನ್ಥೋತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಹರಣಂ। ತಂ ಸಜ್ಝಾಯಾದೀಹಿ ನಿಚ್ಚಬ್ಯಾವಟಸ್ಸ ಪಲಿಬೋಧೋ ಹೋತಿ, ನ ಇತರಸ್ಸ। ತತ್ರಿಮಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ –

ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕದೇವತ್ಥೇರೋ ಕಿರ ಮಲಯವಾಸಿದೇವತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಯಾಚಿ। ಥೇರೋ ಕೀದಿಸೋಸಿ, ಆವುಸೋ, ಪರಿಯತ್ತಿಯನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಮಜ್ಝಿಮೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಪಗುಣೋತಿ। ಆವುಸೋ, ಮಜ್ಝಿಮೋ ನಾಮೇಸೋ ದುಪ್ಪರಿಹಾರೋ, ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಂ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಸ್ಸ ಮಜ್ಝಿಮಪಣ್ಣಾಸಕೋ ಆಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಸ್ಸ ಉಪರಿಪಣ್ಣಾಸಕೋ। ಕುತೋ ತುಯ್ಹಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ? ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಪುನ ನ ಓಲೋಕೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕೂನವೀಸತಿವಸ್ಸಾನಿ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಅಕತ್ವಾ ವೀಸತಿಮೇ ವಸ್ಸೇ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಸಜ್ಝಾಯತ್ಥಾಯ ಆಗತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ "ವೀಸತಿ ಮೇ, ಆವುಸೋ, ವಸ್ಸಾನಿ ಪರಿಯತ್ತಿಂ ಅನೋಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಕತಪರಿಚಯೋ ಅಹಮೇತ್ಥ ಆರಭಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪರಿಯೋಸಾನಾ ಏಕಬ್ಯಞ್ಜನೇಪಿಸ್ಸ ಕಙ್ಖಾ ನಾಹೋಸಿ।

ಕರುಳಿಯಗಿರಿವಾಸೀನಾಗತ್ಥೇರೋಪಿ ಅಟ್ಠಾರಸವಸ್ಸಾನಿ ಪರಿಯತ್ತಿಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಾತುಕಥಂ ಉದ್ದಿಸಿ। ತೇಸಂ ಗಾಮವಾಸಿಕತ್ಥೇರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದೇನ್ತಾನಂ ಏಕಪಞ್ಹೋಪಿ ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಆಗತೋ ನಾಹೋಸಿ।

ಮಹಾವಿಹಾರೇಪಿ ತಿಪಿಟಕಚೂಳಾಭಯತ್ಥೇರೋ ನಾಮ ಅಟ್ಠಕಥಂ ಅನುಗ್ಗಹೇತ್ವಾವ ಪಞ್ಚನಿಕಾಯಮಣ್ಡಲೇ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಪರಿವತ್ತೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸುವಣ್ಣಭೇರಿಂ ಪಹರಾಪೇಸಿ। ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಕತಮಾಚರಿಯಾನಂ ಉಗ್ಗಹೋ, ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯುಗ್ಗಹಞ್ಞೇವ ವದತು, ಇತರಥಾ ವತ್ತುಂ ನ ದೇಮಾತಿ ಆಹ। ಉಪಜ್ಝಾಯೋಪಿ ನಂ ಅತ್ತನೋ ಉಪಟ್ಠಾನಮಾಗತಂ ಪುಚ್ಛಿ "ತ್ವಮಾವುಸೋ, ಭೇರಿಂ ಪಹರಾಪೇಸೀ"ತಿ? ಆಮ, ಭನ್ತೇ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾತಿ? ಪರಿಯತ್ತಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಪರಿವತ್ತೇಸ್ಸಾಮೀತಿ। ಆವುಸೋ ಅಭಯ, ಆಚರಿಯಾ ಇದಂ ಪದಂ ಕಥಂ ವದನ್ತೀತಿ? ಏವಂ ವದನ್ತಿ, ಭನ್ತೇತಿ। ಥೇರೋ ಹುನ್ತಿ ಪಟಿಬಾಹಿ। ಪುನ ಸೋ ಅಞ್ಞೇನ ಅಞ್ಞೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಏವಂ ವದನ್ತಿ ಭನ್ತೇತಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಆಹ। ಥೇರೋ ಸಬ್ಬಂ ಹುನ್ತಿ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ "ಆವುಸೋ, ತಯಾ ಪಠಮಂ ಕಥಿತೋ ಏವ ಆಚರಿಯಮಗ್ಗೋ, ಆಚರಿಯಮುಖತೋ ಪನ ಅನುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ 'ಏವಂ ಆಚರಿಯಾ ವದನ್ತೀ'ತಿ ಸಣ್ಠಾತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಗಚ್ಛ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಸುಣಾಹೀ"ತಿ। ಕುಹಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಗಚ್ಛಾಮೀತಿ? ಗಙ್ಗಾಯ ಪರತೋ ರೋಹಣಜನಪದೇ ತುಲಾಧಾರಪಬ್ಬತವಿಹಾರೇ ಸಬ್ಬಪರಿಯತ್ತಿಕೋ ಮಹಾಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರೋ ನಾಮ ವಸತಿ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗಚ್ಛಾತಿ। ಸಾಧು, ಭನ್ತೇತಿ ಥೇರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ। ಥೇರೋ ಕಸ್ಮಾ ಆಗತೋಸೀತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಧಮ್ಮಂ ಸೋತುಂ, ಭನ್ತೇತಿ। ಆವುಸೋ ಅಭಯ, ದೀಘಮಜ್ಝಿಮೇಸು ಮಂ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ। ಅವಸೇಸಂ ಪನ ಮೇ ತಿಂಸಮತ್ತಾನಿ ವಸ್ಸಾನಿ ನ ಓಲೋಕಿತಪುಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ ತ್ವಂ ರತ್ತಿಂ ಮಮ ಸನ್ತಿಕೇ ಪರಿವತ್ತೇಹಿ। ಅಹಂ ತೇ ದಿವಾ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ। ಸೋ ಸಾಧು, ಭನ್ತೇತಿ ತಥಾ ಅಕಾಸಿ। ಪರಿವೇಣದ್ವಾರೇ ಮಹಾಮಣ್ಡಪಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಗಾಮವಾಸಿನೋ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನತ್ಥಾಯ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಥೇರೋ ರತ್ತಿಂ ಪರಿವತ್ತಿ। ತಂ ದಿವಾ ಕಥಯನ್ತೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅಭಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ತಟ್ಟಿಕಾಯ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ "ಆವುಸೋ, ಮಯ್ಹಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇಹೀ"ತಿ ಆಹ। ಭನ್ತೇ, ಕಿಂ ಭಣಥ, ನನು ಮಯಾ ತುಮ್ಹಾಕಮೇವ ಸನ್ತಿಕೇ ಸುತಂ? ಕಿಮಹಂ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಅಞ್ಞಾತಂ ಕಥೇಸ್ಸಾಮೀತಿ? ತತೋ ನಂ ಥೇರೋ ಅಞ್ಞೋ ಏಸ, ಆವುಸೋ, ಗತಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗೋ ನಾಮಾತಿ ಆಹ। ಅಭಯಥೇರೋ ಕಿರ ತದಾ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹೋತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಸೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದತ್ವಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಲೋಹಪಾಸಾದೇ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಥೇರೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋತಿ ಅಸ್ಸೋಸಿ। ಸುತ್ವಾ "ಆಹರಥಾವುಸೋ, ಚೀವರ"ನ್ತಿ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ "ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ, ಆವುಸೋ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ। ಆಚರಿಯೋ ನೋ, ಆವುಸೋ, ಉಜು ಆಜಾನೀಯೋ। ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮನ್ತೇವಾಸಿಕಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ತಟ್ಟಿಕಾಯ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ 'ಮಯ್ಹಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇಹೀ'ತಿ ಆಹ। ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ, ಆವುಸೋ, ಥೇರಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ"ತಿ। ಏವರೂಪಾನಂ ಗನ್ಥೋ ಪಲಿಬೋಧೋ ನ ಹೋತೀತಿ।

ಇದ್ಧೀತಿ ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಾ ಇದ್ಧಿ। ಸಾ ಹಿ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕದಾರಕೋ ವಿಯ ತರುಣಸಸ್ಸಂ ವಿಯ ಚ ದುಪ್ಪರಿಹಾರಾ ಹೋತಿ। ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇನೇವ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಸಾ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಲಿಬೋಧೋ ಹೋತಿ, ನ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ, ಸಮಾಧಿಂ ಪತ್ವಾ ಪತ್ತಬ್ಬತೋ। ತಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನತ್ಥಿಕೇನ ಇದ್ಧಿಪಲಿಬೋಧೋ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬೋ, ಇತರೇನ ಅವಸೇಸಾತಿ ಅಯಂ ತಾವ ಪಲಿಬೋಧಕಥಾಯ ವಿತ್ಥಾರೋ।

ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನದಾಯಕವಣ್ಣನಾ

೪೧. ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನದಾಯಕಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ದುವಿಧಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಾರಿಹಾರಿಯಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಾದೀಸು ಮೇತ್ತಾ ಮರಣಸ್ಸತಿ ಚ। ಅಸುಭಸಞ್ಞಾತಿಪಿ ಏಕೇ।

ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೇನ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪಠಮಂ ತಾವ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸೀಮಟ್ಠಕಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಸುಖಿತಾ ಹೋನ್ತು ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜಾತಿ ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ। ತತೋ ಸೀಮಟ್ಠಕದೇವತಾಸು। ತತೋ ಗೋಚರಗಾಮಮ್ಹಿ ಇಸ್ಸರಜನೇ। ತತೋ ತತ್ಥ ಮನುಸ್ಸೇ ಉಪಾದಾಯ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು। ಸೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಮೇತ್ತಾಯ ಸಹವಾಸೀನಂ ಮುದುಚಿತ್ತತಂ ಜನೇತಿ। ಅಥಸ್ಸ ತೇ ಸುಖಸಂವಾಸಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸೀಮಟ್ಠಕದೇವತಾಸು ಮೇತ್ತಾಯ ಮುದುಕತಚಿತ್ತಾಹಿ ದೇವತಾಹಿ ಧಮ್ಮಿಕಾಯ ರಕ್ಖಾಯ ಸುಸಂವಿಹಿತರಕ್ಖೋ ಹೋತಿ। ಗೋಚರಗಾಮಮ್ಹಿ ಇಸ್ಸರಜನೇ ಮೇತ್ತಾಯ ಮುದುಕತಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇಹಿ ಇಸ್ಸರೇಹಿ ಧಮ್ಮಿಕಾಯ ರಕ್ಖಾಯ ಸುರಕ್ಖಿತಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಮೇತ್ತಾಯ ಪಸಾದಿತಚಿತ್ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಅಪರಿಭೂತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರತಿ। ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾಯ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಚಾರೋ ಹೋತಿ। ಮರಣಸ್ಸತಿಯಾ ಪನ ಅವಸ್ಸಂ ಮಯಾ ಮರಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅನೇಸನಂ ಪಹಾಯ ಉಪರೂಪರಿ ವಡ್ಢಮಾನಸಂವೇಗೋ ಅನೋಲೀನವುತ್ತಿಕೋ ಹೋತಿ। ಅಸುಭಸಞ್ಞಾಪರಿಚಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪನಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಾನಿಪಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಲೋಭವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಪರಿಯಾದಿಯನ್ತಿ।

ಏವಂ ಬಹೂಪಕಾರತ್ತಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥಯಿತಬ್ಬಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಚ ಅಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಯೋಗಾನುಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ ಠಾನಞ್ಚಾತಿ **ಸಬ್ಬತ್ಥಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಯಂ ಯಸ್ಸ ಚರಿಯಾನುಕೂಲಂ, ತಂ ತಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಂ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಚ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಭಾವನಾಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನತ್ತಾ **ಪಾರಿಹಾರಿಯಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇತಿ ಇಮಂ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಯೋ ದೇತಿ, ಅಯಂ **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನದಾಯಕೋ** ನಾಮ। ತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನದಾಯಕಂ।

ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತನ್ತಿ -

> ಪಿಯೋ ಗರು ಭಾವನೀಯೋ, ವತ್ತಾ ಚ ವಚನಕ್ಖಮೋ।
> ಗಮ್ಭೀರಞ್ಚ ಕಥಂ ಕತ್ತಾ, ನೋ ಚಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜಕೋತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೩೭)।

ಏವಮಾದಿಗುಣಸಮನ್ನಾಗತಂ ಏಕನ್ತೇನ ಹಿತೇಸಿಂ ವುಡ್ಢಿಪಕ್ಖೇ ಠಿತಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ।

"ಮಮಂ ಹಿ, ಆನನ್ದ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಆಗಮ್ಮ ಜಾತಿಧಮ್ಮಾ ಸತ್ತಾ ಜಾತಿಯಾ ಪರಿಮುಚ್ಚನ್ತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨೯; ೫.೨) ಆದಿವಚನತೋ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋಯೇವ ಸಬ್ಬಾಕಾರಸಮ್ಪನ್ನೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ। ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ತಸ್ಸೇವ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಗಹಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸುಗಹಿತಂ ಹೋತಿ। ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಅಸೀತಿಯಾ ಮಹಾಸಾವಕೇಸು ಯೋ ಧರತಿ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಗಹೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸೇವ ವಸೇನ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಝಾನಪದಟ್ಠಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಆಸವಕ್ಖಯಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಕಿಂ ಪನ ಖೀಣಾಸವೋ ಅಹಂ ಖೀಣಾಸವೋತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ? ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಕಾರಕಭಾವಂ ಹಿ ಜಾನಿತ್ವಾ ಪಕಾಸೇತಿ। ನನು ಅಸ್ಸಗುತ್ತತ್ಥೇರೋ ಆರದ್ಧಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ "ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಕಾರಕೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಜಾನಿತ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಚಮ್ಮಖಣ್ಡಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ನಿಸಿನ್ನೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇಸೀತಿ।

ತಸ್ಮಾ ಸಚೇ ಖೀಣಾಸವಂ ಲಭತಿ, ಇಚ್ಚೇತಂ ಕುಸಲಂ, ನೋ ಚೇ ಲಭತಿ, ಅನಾಗಾಮಿಸಕದಾಗಾಮಿಸೋತಾಪನ್ನಝಾನಲಾಭೀಪುಥುಜ್ಜನತಿಪಿಟಕಧರದ್ವಿಪಿಟಕಧರಏಕಪಿಟಕಧರೇಸು ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ। ಏಕಪಿಟಕಧರೇಪಿ ಅಸತಿ ಯಸ್ಸ ಏಕಸಙ್ಗೀತಿಪಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಪಗುಣಾ, ಅಯಞ್ಚ ಲಜ್ಜೀ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಏವರೂಪೋ ಹಿ ತನ್ತಿಧರೋ ವಂಸಾನುರಕ್ಖಕೋ ಪವೇಣೀಪಾಲಕೋ ಆಚರಿಯೋ ಆಚರಿಯಮತಿಕೋವ ಹೋತಿ, ನ ಅತ್ತನೋಮತಿಕೋ ಹೋತಿ। ತೇನೇವ ಪೋರಾಣಕತ್ಥೇರಾ "ಲಜ್ಜೀ ರಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ ಲಜ್ಜೀ ರಕ್ಖಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಆಹಂಸು।

ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಖೀಣಾಸವಾದಯೋ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗತಮಗ್ಗಮೇವ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತಿ। ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಪನ ತಂ ತಂ ಆಚರಿಯಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾನಂ ವಿಸೋಧಿತತ್ತಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸುತ್ತಞ್ಚ ಕಾರಣಞ್ಚ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಯಾಸಪ್ಪಾಯಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಗಹನಟ್ಠಾನೇ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಮಹಾಹತ್ಥೀ ವಿಯ ಮಹಾಮಗ್ಗಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇಸ್ಸತಿ। ತಸ್ಮಾ ಏವರೂಪಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನದಾಯಕಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಸಚೇ ಪನೇತಂ ಏಕವಿಹಾರೇಯೇವ ಲಭತಿ, ಇಚ್ಚೇತಂ ಕುಸಲಂ, ನೋ ಚೇ ಲಭತಿ, ಯತ್ಥ ಸೋ ವಸತಿ, ತತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಗಚ್ಛನ್ತೇನ ಚ ನ ಧೋತಮಕ್ಖಿತೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಉಪಾಹನಾ ಆರುಹಿತ್ವಾ ಛತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತೇಲನಾಳಿಮಧುಫಾಣಿತಾದೀನಿ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಪರಿವುತೇನ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಗಮಿಕವತ್ತಂ ಪನ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಸಯಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಯಂ ಯಂ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಕುರುಮಾನೇನ ಸಲ್ಲಹುಕಪರಿಕ್ಖಾರೇನ ಪರಮಸಲ್ಲೇಖವುತ್ತಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಗನ್ತಬ್ಬಂ।

ತಂ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸನ್ತೇನ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇಯೇವ ದನ್ತಕಟ್ಠಂ ಕಪ್ಪಿಯಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವಿಸಿತಬ್ಬಂ, ನ ಚ "ಮುಹುತ್ತಂ ವಿಸ್ಸಮೇತ್ವಾ ಪಾದಧೋವನಮಕ್ಖನಾದೀನಿ ಕತ್ವಾ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಪರಿವೇಣಂ ಪವಿಸಿತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಸಚೇ ಹಿಸ್ಸ ತತ್ರ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ವಿಸಭಾಗಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ತೇ ಆಗಮನಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಅವಣ್ಣಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ "ನಟ್ಠೋಸಿ, ಸಚೇ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗತೋ"ತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯುಂ, ಯೇನ ತತೋವ ಪಟಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಉಜುಕಂ ತತ್ಥೇವ ಗನ್ತಬ್ಬಂ।

ಸಚೇ ಆಚರಿಯೋ ದಹರತರೋ ಹೋತಿ, ಪತ್ತಚೀವರಪಟಿಗ್ಗಹಣಾದೀನಿ ನ ಸಾದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸಚೇ ವುಡ್ಢತರೋ ಹೋತಿ, ಗನ್ತ್ವಾ ಆಚರಿಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಠಾತಬ್ಬಂ। "ನಿಕ್ಖಿಪಾವುಸೋ, ಪತ್ತಚೀವರ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇನ ನಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ। "ಪಾನೀಯಂ ಪಿವಾ"ತಿ ವುತ್ತೇನ ಸಚೇ ಇಚ್ಛತಿ ಪಾತಬ್ಬಂ। "ಪಾದೇ ಧೋವಾಹೀ"ತಿ ವುತ್ತೇನ ನ ತಾವ ಪಾದಾ ಧೋವಿತಬ್ಬಾ। ಸಚೇ ಹಿ ಆಚರಿಯೇನ ಆಭತಂ ಉದಕಂ ಭವೇಯ್ಯ, ನ ಸಾರುಪ್ಪಂ ಸಿಯಾ। "ಧೋವಾಹಾವುಸೋ, ನ ಮಯಾ ಆಭತಂ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ಆಭತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇನ ಪನ ಯತ್ಥ ಆಚರಿಯೋ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಏವರೂಪೇ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇ ವಾ ಓಕಾಸೇ, ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ ವಿಹಾರಸ್ಸಾಪಿ ವಾ ಏಕಮನ್ತೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪಾದಾ ಧೋವಿತಬ್ಬಾ।

ಸಚೇ ಆಚರಿಯೋ ತೇಲನಾಳಿಂ ಆಹರತಿ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಉಭೋಹಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ಸಚೇ ಹಿ ನ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, "ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು ಇತೋ ಏವ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಮ್ಭೋಗಂ ಕೋಪೇತೀ"ತಿ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ಭವೇಯ್ಯ। ಗಹೇತ್ವಾ ಪನ ನ ಆದಿತೋವ ಪಾದಾ ಮಕ್ಖೇತಬ್ಬಾ। ಸಚೇ ಹಿ ತಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಗತ್ತಬ್ಭಞ್ಜನತೇಲಂ ಭವೇಯ್ಯ, ನ ಸಾರುಪ್ಪಂ ಸಿಯಾ। ತಸ್ಮಾ ಸೀಸಂ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಖನ್ಧಾದೀನಿ ಮಕ್ಖೇತಬ್ಬಾನಿ। "ಸಬ್ಬಪಾರಿಹಾರಿಯತೇಲಮಿದಂ, ಆವುಸೋ, ಪಾದೇಪಿ ಮಕ್ಖೇಹೀ"ತಿ ವುತ್ತೇನ ಪನ ಥೋಕಂ ಸೀಸೇ ಕತ್ವಾ ಪಾದೇ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ "ಇಮಂ ತೇಲನಾಳಿಂ ಠಪೇಮಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ವತ್ವಾ ಆಚರಿಯೇ ಗಣ್ಹನ್ತೇ ದಾತಬ್ಬಾ।

ಆಗತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಕಥೇಥ ಇಚ್ಚೇವಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ದುತಿಯದಿವಸತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಚೇ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಪಕತಿಉಪಟ್ಠಾಕೋ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಯಾಚಿತ್ವಾ ವತ್ತಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಯಾಚಿತೋಪಿ ನ ದೇತಿ, ಓಕಾಸೇ ಲದ್ಧೇಯೇವ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಕರೋನ್ತೇನ ಖುದ್ದಕಮಜ್ಝಿಮಮಹನ್ತಾನಿ ತೀಣಿ ದನ್ತಕಟ್ಠಾನಿ ಉಪನಾಮೇತಬ್ಬಾನಿ। ಸೀತಂ ಉಣ್ಹನ್ತಿ ದುವಿಧಂ ಮುಖಧೋವನಉದಕಞ್ಚ ನ್ಹಾನೋದಕಞ್ಚ ಪಟಿಯಾದೇತಬ್ಬಂ। ತತೋ ಯಂ ಆಚರಿಯೋ ತೀಣಿ ದಿವಸಾನಿ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ತಾದಿಸಮೇವ ನಿಚ್ಚಂ ಉಪನಾಮೇತಬ್ಬಂ। ನಿಯಮಂ ಅಕತ್ವಾ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಯಥಾಲದ್ಧಂ ಉಪನಾಮೇತಬ್ಬಂ। ಕಿಂ ಬಹುನಾ ವುತ್ತೇನ? ಯಂ ತಂ ಭಗವತಾ "ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಚರಿಯಮ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾ ವತ್ತಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಸಮ್ಮಾ ವತ್ತನಾ, ಕಾಲಸ್ಸೇವ ಉಟ್ಠಾಯ ಉಪಾಹನಾ ಓಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಏಕಂಸಂ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ಕರಿತ್ವಾ ದನ್ತಕಟ್ಠಂ ದಾತಬ್ಬಂ, ಮುಖೋದಕಂ ದಾತಬ್ಬಂ, ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಯಾಗು ಹೋತಿ, ಭಾಜನಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಯಾಗು ಉಪನಾಮೇತಬ್ಬಾ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೭೮) ಆದಿಕಂ ಖನ್ಧಕೇ ಸಮ್ಮಾವತ್ತಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಕಾತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ವತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಗರುಂ ಆರಾಧಯಮಾನೇನ ಸಾಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಯಾಹೀತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೇನ ಗನ್ತಬ್ಬಂ, ಯದಾ ಸೋ ಕಿಸ್ಸಾಗತೋಸೀತಿ ಪುಚ್ಛತಿ, ತದಾ ಆಗಮನಕಾರಣಂ ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಸೋ ನೇವ ಪುಚ್ಛತಿ, ವತ್ತಂ ಪನ ಸಾದಿಯತಿ, ದಸಾಹೇ ವಾ ಪಕ್ಖೇ ವಾ ವೀತಿವತ್ತೇ ಏಕದಿವಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೇನಾಪಿ ಅಗನ್ತ್ವಾ ಓಕಾಸಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಆಗಮನಕಾರಣಂ ಆರೋಚೇತಬ್ಬಂ। ಅಕಾಲೇ ವಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಕಿಮತ್ಥಮಾಗತೋಸೀತಿ ಪುಟ್ಠೇನ ಆರೋಚೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಸೋ ಪಾತೋವ ಆಗಚ್ಛಾತಿ ವದತಿ, ಪಾತೋವ ಗನ್ತಬ್ಬಂ।

ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ತಾಯ ವೇಲಾಯ ಪಿತ್ತಾಬಾಧೇನ ವಾ ಕುಚ್ಛಿ ಪರಿಡಯ್ಹತಿ, ಅಗ್ಗಿಮನ್ದತಾಯ ವಾ ಭತ್ತಂ ನ ಜೀರತಿ, ಅಞ್ಞೋ ವಾ ಕೋಚಿ ರೋಗೋ ಬಾಧತಿ, ತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಆವಿಕತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಪ್ಪಾಯವೇಲಂ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ತಾಯ ವೇಲಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ। ಅಸಪ್ಪಾಯವೇಲಾಯ ಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಮನಸಿಕಾತುನ್ತಿ। ಅಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನದಾಯಕಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ ಏತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರೋ।

ಚರಿಯಾವಣ್ಣನಾ

೪೩. ಇದಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಚರಿಯಾನುಕೂಲನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಚರಿಯಾ**ತಿ ಛ ಚರಿಯಾ ರಾಗಚರಿಯಾ, ದೋಸಚರಿಯಾ, ಮೋಹಚರಿಯಾ, ಸದ್ಧಾಚರಿಯಾ, ಬುದ್ಧಿಚರಿಯಾ, ವಿತಕ್ಕಚರಿಯಾತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ ರಾಗಾದೀನಂ ಸಂಸಗ್ಗಸನ್ನಿಪಾತವಸೇನ ಅಪರಾಪಿ ಚತಸ್ಸೋ, ತಥಾ ಸದ್ಧಾದೀನನ್ತಿ ಇಮಾಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಚುದ್ದಸ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಏವಂ ಪನ ಭೇದೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ರಾಗಾದೀನಂ ಸದ್ಧಾದೀಹಿಪಿ ಸಂಸಗ್ಗಂ ಕತ್ವಾ ಅನೇಕಾ ಚರಿಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಛಳೇವ ಚರಿಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಚರಿಯಾ, ಪಕತಿ, ಉಸ್ಸನ್ನತಾತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। ತಾಸಂ ವಸೇನ ಛಳೇವ ಪುಗ್ಗಲಾ ಹೋನ್ತಿ ರಾಗಚರಿತೋ, ದೋಸಚರಿತೋ, ಮೋಹಚರಿತೋ, ಸದ್ಧಾಚರಿತೋ, ಬುದ್ಧಿಚರಿತೋ, ವಿತಕ್ಕಚರಿತೋತಿ।

ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಸಮಯೇ ಸದ್ಧಾ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ, ರಾಗಸ್ಸ ಆಸನ್ನಗುಣತ್ತಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ರಾಗೋ ಸಿನಿದ್ಧೋ ನಾತಿಲೂಖೋ, ಏವಂ ಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಸದ್ಧಾ। ಯಥಾ ರಾಗೋ ವತ್ಥುಕಾಮೇ ಪರಿಯೇಸತಿ, ಏವಂ ಸದ್ಧಾ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇ। ಯಥಾ ರಾಗೋ ಅಹಿತಂ ನ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ಏವಂ ಸದ್ಧಾ ಹಿತಂ ನ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಸದ್ಧಾಚರಿತೋ ಸಭಾಗೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಸಮಯೇ ಪಞ್ಞಾ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ, ದೋಸಸ್ಸ ಆಸನ್ನಗುಣತ್ತಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ದೋಸೋ ನಿಸ್ಸಿನೇಹೋ ನ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಲ್ಲೀಯತಿ, ಏವಂ ಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಪಞ್ಞಾ। ಯಥಾ ಚ ದೋಸೋ ಅಭೂತಮ್ಪಿ

ದೋಸಮೇವ ಪರಿಯೇಸತಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಾ ಭೂತಂ ದೋಸಮೇವ। ಯಥಾ ದೋಸೋ ಸತ್ತಪರಿವಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರಪರಿವಜ್ಜನಾಕಾರೇನ, ತಸ್ಮಾ ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಿಚರಿತೋ ಸಭಾಗೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ವಾಯಮಮಾನಸ್ಸ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅನ್ತರಾಯಕರಾ ವಿತಕ್ಕಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಮೋಹಸ್ಸ ಆಸನ್ನಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಮೋಹೋ ಪರಿಬ್ಯಾಕುಲತಾಯ ಅನವಟ್ಠಿತೋ, ಏವಂ ವಿತಕ್ಕೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರವಿತಕ್ಕನತಾಯ। ಯಥಾ ಚ ಮೋಹೋ ಅಪರಿಯೋಗಾಹಣತಾಯ ಚಞ್ಚಲೋ। ತಥಾ ವಿತಕ್ಕೋ ಲಹುಪರಿಕಪ್ಪನತಾಯ, ತಸ್ಮಾ ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕಚರಿತೋ ಸಭಾಗೋತಿ।

ಅಪರೇ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಅಪರಾಪಿ ತಿಸ್ಸೋ ಚರಿಯಾ ವದನ್ತಿ। ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾ ರಾಗೋಯೇವ, ಮಾನೋ ಚ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೋತಿ ತದುಭಯಂ ರಾಗಚರಿಯಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ । ಮೋಹನಿದಾನತ್ತಾ ಚ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಚರಿಯಾ ಮೋಹಚರಿಯಮೇವ ಅನುಪತತಿ।

೪೪. ತಾ ಪನೇತಾ ಚರಿಯಾ ಕಿನ್ನಿದಾನಾ? ಕಥಞ್ಚ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ "ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ರಾಗಚರಿತೋ, ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ದೋಸಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಚರಿತೋ"ತಿ? ಕಿಂ ಚರಿತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಕಿಂ ಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ?

ತತ್ರ ಪುರಿಮಾ ತಾವ ತಿಸ್ಸೋ ಚರಿಯಾ ಪುಬ್ಬಾಚಿಣ್ಣನಿದಾನಾ, ಧಾತುದೋಸನಿದಾನಾ ಚಾತಿ ಏಕಚ್ಚೇ ವದನ್ತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಕಿರ ಇಟ್ಠಪ್ಪಯೋಗಸುಭಕಮ್ಮಬಹುಲೋ ರಾಗಚರಿತೋ ಹೋತಿ, ಸಗ್ಗಾ ವಾ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧೂಪಪನ್ನೋ। ಪುಬ್ಬೇ ಛೇದನವಧಬನ್ಧನವೇರಕಮ್ಮಬಹುಲೋ ದೋಸಚರಿತೋ ಹೋತಿ, ನಿರಯನಾಗಯೋನೀಹಿ ವಾ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧೂಪಪನ್ನೋ। ಪುಬ್ಬೇ ಮಜ್ಜಪಾನಬಹುಲೋ ಸುತಪರಿಪುಚ್ಛಾವಿಹೀನೋ ಚ ಮೋಹಚರಿತೋ ಹೋತಿ, ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಾ ವಾ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧೂಪಪನ್ನೋತಿ ಏವಂ ಪುಬ್ಬಾಚಿಣ್ಣನಿದಾನಾತಿ ವದನ್ತಿ। ದ್ವಿನ್ನಂ ಪನ ಧಾತೂನಂ ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮೋಹಚರಿತೋ ಹೋತಿ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಚ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಚ। ಇತರಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ ದೋಸಚರಿತೋ। ಸಬ್ಬಾಸಂ ಸಮತ್ತಾ ಪನ ರಾಗಚರಿತೋತಿ। ದೋಸೇಸು ಚ ಸೇಮ್ಹಾಧಿಕೋ ರಾಗಚರಿತೋ ಹೋತಿ। ವಾತಾಧಿಕೋ ಮೋಹಚರಿತೋ। ಸೇಮ್ಹಾಧಿಕೋ ವಾ ಮೋಹಚರಿತೋ। ವಾತಾಧಿಕೋ ರಾಗಚರಿತೋತಿ ಏವಂ ಧಾತುದೋಸನಿದಾನಾತಿ ವದನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಪುಬ್ಬೇ ಇಟ್ಠಪ್ಪಯೋಗಸುಭಕಮ್ಮಬಹುಲಾಪಿ ಸಗ್ಗಾ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧೂಪಪನ್ನಾಪಿ ಚ ನ ಸಬ್ಬೇ ರಾಗಚರಿತಾಯೇವ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಇತರೇ ವಾ ದೋಸಮೋಹಚರಿತಾ। ಏವಂ ಧಾತೂನಞ್ಚ ಯಥಾವುತ್ತೇನೇವ ನಯೇನ ಉಸ್ಸದನಿಯಮೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ದೋಸನಿಯಮೇ ಚ ರಾಗಮೋಹದ್ವಯಮೇವ ವುತ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ಚ ಪುಬ್ಬಾಪರವಿರುದ್ಧಮೇವ। ಸದ್ಧಾಚರಿಯಾದೀಸು ಚ ಏಕಿಸ್ಸಾಪಿ ನಿದಾನಂ ನ ವುತ್ತಮೇವ। ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಚನಂ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾನಂ ಮತಾನುಸಾರೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಉಸ್ಸದಕಿತ್ತನೇ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೯೮) "ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಪುಬ್ಬಹೇತುನಿಯಾಮೇನ ಲೋಭುಸ್ಸದಾ ದೋಸುಸ್ಸದಾ ಮೋಹುಸ್ಸದಾ ಅಲೋಭುಸ್ಸದಾ ಅದೋಸುಸ್ಸದಾ ಅಮೋಹುಸ್ಸದಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ।

ಯಸ್ಸ ಹಿ ಕಮ್ಮಾಯೂಹನಕ್ಖಣೇ ಲೋಭೋ ಬಲವಾ ಹೋತಿ ಅಲೋಭೋ ಮನ್ದೋ, ಅದೋಸಾಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋ ದೋಸಮೋಹಾ ಮನ್ದಾ, ತಸ್ಸ ಮನ್ದೋ ಅಲೋಭೋ ಲೋಭಂ ಪರಿಯಾದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಅದೋಸಾಮೋಹಾ ಪನ ಬಲವನ್ತೋ ದೋಸಮೋಹೇ ಪರಿಯಾದಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸೋ ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ದಿನ್ನಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಲುದ್ಧೋ ಹೋತಿ ಸುಖಸೀಲೋ ಅಕ್ಕೋಧನೋ ಪಞ್ಞವಾ ವಜಿರೂಪಮಞಾಣೋ।

ಯಸ್ಸ ಪನ ಕಮ್ಮಾಯೂಹನಕ್ಖಣೇ ಲೋಭದೋಸಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ ಅಲೋಭಾದೋಸಾ ಮನ್ದಾ, ಅಮೋಹೋ ಬಲವಾ ಮೋಹೋ ಮನ್ದೋ, ಸೋ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಲುದ್ಧೋ ಚೇವ ಹೋತಿ ದುಟ್ಠೋ ಚ। ಪಞ್ಞವಾ ಪನ ಹೋತಿ ವಜಿರೂಪಮಞಾಣೋ ದತ್ತಾಭಯತ್ಥೇರೋ ವಿಯ।

ಯಸ್ಸ ಕಮ್ಮಾಯೂಹನಕ್ಖಣೇ ಲೋಭಾದೋಸಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ ಇತರೇ ಮನ್ದಾ, ಸೋ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಲುದ್ಧೋ ಚೇವ ಹೋತಿ ದನ್ಧೋ ಚ, ಸೀಲಕೋ ಪನ ಹೋತಿ ಅಕ್ಕೋಧನೋ (ಬಾಕುಲತ್ಥೇರೋ ವಿಯ)।

ತಥಾ ಯಸ್ಸ ಕಮ್ಮಾಯೂಹನಕ್ಖಣೇ ತಯೋಪಿ ಲೋಭದೋಸಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ ಅಲೋಭಾದಯೋ ಮನ್ದಾ, ಸೋ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಲುದ್ಧೋ ಚೇವ ಹೋತಿ ದುಟ್ಠೋ ಚ ಮೂಳ್ಹೋ ಚ।

ಯಸ್ಸ ಪನ ಕಮ್ಮಾಯೂಹನಕ್ಖಣೇ ಅಲೋಭದೋಸಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ ಇತರೇ ಮನ್ದಾ, ಸೋ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಅಲುದ್ಧೋ ಅಪ್ಪಕಿಲೇಸೋ ಹೋತಿ ದಿಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ದಿಸ್ವಾ ನಿಚ್ಚಲೋ, ದುಟ್ಠೋ ಪನ ಹೋತಿ ದನ್ಧಪಞ್ಞೋ ಚ।

ಯಸ್ಸ ಪನ ಕಮ್ಮಾಯೂಹನಕ್ಖಣೇ ಅಲೋಭಾದೋಸಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ ಇತರೇ ಮನ್ದಾ, ಸೋ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಅಲುದ್ಧೋ ಚೇವ ಹೋತಿ ಅದುಟ್ಠೋ ಸೀಲಕೋ ಚ, ದನ್ಧೋ ಪನ ಹೋತಿ।

ತಥಾ ಯಸ್ಸ ಕಮ್ಮಾಯೂಹನಕ್ಖಣೇ ಅಲೋಭದೋಸಾಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ ಇತರೇ ಮನ್ದಾ, ಸೋ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಅಲುದ್ಧೋ ಚೇವ ಹೋತಿ ಪಞ್ಞವಾ ಚ, ದುಟ್ಠೋ ಚ ಪನ ಹೋತಿ ಕೋಧನೋ।

ಯಸ್ಸ ಪನ ಕಮ್ಮಾಯೂಹನಕ್ಖಣೇ ತಯೋಪಿ ಅಲೋಭಾದೋಸಾಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ ಲೋಭಾದಯೋ ಮನ್ದಾ, ಸೋ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಮಹಾಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರೋ ವಿಯ ಅಲುದ್ಧೋ ಅದುಟ್ಠೋ ಪಞ್ಞವಾ ಚ ಹೋತೀ"ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಯೋ ಲುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತೋ, ಅಯಂ ರಾಗಚರಿತೋ। ದುಟ್ಠದನ್ಧಾ ದೋಸಮೋಹಚರಿತಾ। ಪಞ್ಞವಾ ಬುದ್ಧಿಚರಿತೋ। ಅಲುದ್ಧಅದುಟ್ಠಾ ಪಸನ್ನಪಕತಿತಾಯ ಸದ್ಧಾಚರಿತಾ। ಯಥಾ ವಾ ಅಮೋಹಪರಿವಾರೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಬುದ್ಧಿಚರಿತೋ, ಏವಂ ಬಲವಸದ್ಧಾಪರಿವಾರೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಸದ್ಧಾಚರಿತೋ। ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಪರಿವಾರೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕಚರಿತೋ। ಲೋಭಾದಿನಾ ವೋಮಿಸ್ಸಪರಿವಾರೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ವೋಮಿಸ್ಸಚರಿತೋತಿ। ಏವಂ ಲೋಭಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರಪರಿವಾರಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಜನಕಂ ಕಮ್ಮಂ ಚರಿಯಾನಂ ನಿದಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೪೫. ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ ಕಥಞ್ಚ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ರಾಗಚರಿತೋತಿಆದಿ। ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ।

ಇರಿಯಾಪಥತೋ ಕಿಚ್ಚಾ, ಭೋಜನಾ ದಸ್ಸನಾದಿತೋ।
ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಚೇವ, ಚರಿಯಾಯೋ ವಿಭಾವಯೇತಿ॥

ತತ್ಥ **ಇರಿಯಾಪಥತೋತಿ** ರಾಗಚರಿತೋ ಹಿ ಪಕತಿಗಮನೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಚಾತುರಿಯೇನ ಗಚ್ಛತಿ, ಸಣಿಕಂ ಪಾದಂ ನಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಸಮಂ ನಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಸಮಂ ಉದ್ಧರತಿ, ಉಕ್ಕುಟಿಕಞ್ಚಸ್ಸ ಪದಂ ಹೋತಿ। ದೋಸಚರಿತೋ ಪಾದಗ್ಗೇಹಿ ಖಣನ್ತೋ ವಿಯ ಗಚ್ಛತಿ, ಸಹಸಾ ಪಾದಂ ನಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಸಹಸಾ ಉದ್ಧರತಿ, ಅನುಕಡ್ಢಿತಞ್ಚಸ್ಸ ಪದಂ ಹೋತಿ। ಮೋಹಚರಿತೋ ಪರಿಬ್ಯಾಕುಲಾಯ ಗತಿಯಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಛಮ್ಭಿತೋ ವಿಯ ಪದಂ ನಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಛಮ್ಭಿತೋ ವಿಯ ಉದ್ಧರತಿ, ಸಹಸಾನುಪೀಳಿತಞ್ಚಸ್ಸ ಪದಂ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಮಾಗಣ್ಡಿಯಸುತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ -

“ರತ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಉಕ್ಕುಟಿಕಂ ಪದಂ ಭವೇ,
ದುಟ್ಠಸ್ಸ ಹೋತಿ ಅನುಕಡ್ಢಿತಂ ಪದಂ।
ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಹೋತಿ ಸಹಸಾನುಪೀಳಿತಂ,
ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಸ್ಸ ಇದಮೀದಿಸಂ ಪದ”ನ್ತಿ॥

ಠಾನಮ್ಪಿ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಪಾಸಾದಿಕಂ ಹೋತಿ ಮಧುರಾಕಾರಂ, ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ಥದ್ಧಾಕಾರಂ, ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ಆಕುಲಾಕಾರಂ। ನಿಸಜ್ಜಾಯಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ರಾಗಚರಿತೋ ಚ ಅತರಮಾನೋ ಸಮಂ ಸೇಯ್ಯಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ಸಣಿಕಂ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಿ ಸಮೋಧಾಯ ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಆಕಾರೇನ ಸಯತಿ, ವುಟ್ಠಾಪಿಯಮಾನೋ ಚ ಸೀಘಂ ಅವುಟ್ಠಾಯ ಸಙ್ಕಿತೋ ವಿಯ ಸಣಿಕಂ ಪಟಿವಚನಂ ದೇತಿ। ದೋಸಚರಿತೋ ತರಮಾನೋ ಯಥಾ ವಾ ತಥಾ ವಾ ಸೇಯ್ಯಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತಕಾಯೋ ಭಾಕುಟಿಂ ಕತ್ವಾ ಸಯತಿ, ವುಟ್ಠಾಪಿಯಮಾನೋ ಚ ಸೀಘಂ ವುಟ್ಠಾಯ ಕುಪಿತೋ ವಿಯ ಪಟಿವಚನಂ ದೇತಿ। ಮೋಹಚರಿತೋ ದುಸ್ಸಣ್ಠಾನಂ ಸೇಯ್ಯಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಾಯೋ ಬಹುಲಂ ಅಧೋಮುಖೋ ಸಯತಿ, ವುಟ್ಠಾಪಿಯಮಾನೋ ಚ ಹುಙ್ಕಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ ದನ್ಧಂ ವುಟ್ಠಾತಿ। ಸದ್ಧಾಚರಿತಾದಯೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ರಾಗಚರಿತಾದೀನಂ ಸಭಾಗಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಮ್ಪಿ ತಾದಿಸೋವ ಇರಿಯಾಪಥೋ ಹೋತೀತಿ। ಏವಂ ತಾವ ಇರಿಯಾಪಥತೋ ಚರಿಯಾಯೋ ವಿಭಾವಯೇ।

ಕಿಚ್ಚಾತಿ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಾದೀಸು ಚ ಕಿಚ್ಚೇಸು ರಾಗಚರಿತೋ ಸಾಧುಕಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತರಮಾನೋ ವಾಲಿಕಂ ಅವಿಪ್ಪಕಿರನ್ತೋ ಸಿನ್ದುವಾರಕುಸುಮಸನ್ಥರಮಿವ ಸನ್ಥರನ್ತೋ ಸುದ್ಧಂ ಸಮಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜತಿ। ದೋಸಚರಿತೋ ಗಾಳ್ಹಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತರಮಾನರೂಪೋ ಉಭತೋ ವಾಲಿಕಂ ಉಸ್ಸಾರೇನ್ತೋ ಖರೇನ ಸದ್ದೇನ ಅಸುದ್ಧಂ ವಿಸಮಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜತಿ। ಮೋಹಚರಿತೋ ಸಿಥಿಲಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಕಂ ಆಳೋಲಯಮಾನೋ ಅಸುದ್ಧಂ ವಿಸಮಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜತಿ।

ಯಥಾ ಸಮ್ಮಜ್ಜನೇ, ಏವಂ ಚೀವರಧೋವನರಜನಾದೀಸುಪಿ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇಸು ನಿಪುಣಮಧುರಸಮಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೀ ರಾಗಚರಿತೋ। ಗಾಳ್ಹಥದ್ಧವಿಸಮಕಾರೀ ದೋಸಚರಿತೋ। ಅನಿಪುಣಬ್ಯಾಕುಲವಿಸಮಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾರೀ ಮೋಹಚರಿತೋ। ಚೀವರಧಾರಣಮ್ಪಿ ಚ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ನಾತಿಗಾಳ್ಹಂ ನಾತಿಸಿಥಿಲಂ ಹೋತಿ ಪಾಸಾದಿಕಂ ಪರಿಮಣ್ಡಲಂ। ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ಅತಿಗಾಳ್ಹಂ ಅಪರಿಮಣ್ಡಲಂ। ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ಸಿಥಿಲಂ ಪರಿಬ್ಯಾಕುಲಂ। ಸದ್ಧಾಚರಿತಾದಯೋ ತೇಸಂಯೇವಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ತಂ ಸಭಾಗತ್ತಾತಿ। ಏವಂ ಕಿಚ್ಚತೋ ಚರಿಯಾಯೋ ವಿಭಾವಯೇ।

ಭೋಜನಾತಿ ರಾಗಚರಿತೋ ಸಿನಿದ್ಧಮಧುರಭೋಜನಪ್ಪಿಯೋ ಹೋತಿ, ಭುಞ್ಜಮಾನೋ ಚ ನಾತಿಮಹನ್ತಂ ಪರಿಮಣ್ಡಲಂ ಆಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ರಸಪಟಿಸಂವೇದೀ ಅತರಮಾನೋ ಭುಞ್ಜತಿ, ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಚ ಸಾದುಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಆಪಜ್ಜತಿ । ದೋಸಚರಿತೋ ಲೂಖಅಮ್ಬಿಲಭೋಜನಪ್ಪಿಯೋ ಹೋತಿ, ಭುಞ್ಜಮಾನೋ ಚ ಮುಖಪೂರಕಂ ಆಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಅರಸಪಟಿಸಂವೇದೀ ತರಮಾನೋ ಭುಞ್ಜತಿ, ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಚ ಅಸಾದುಂ ಲಭಿತ್ವಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಮೋಹಚರಿತೋ ಅನಿಯತರುಚಿಕೋ ಹೋತಿ, ಭುಞ್ಜಮಾನೋ ಚ ಅಪರಿಮಣ್ಡಲಂ ಪರಿತ್ತಂ ಆಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಭಾಜನೇ ಛಡ್ಡೇನ್ತೋ ಮುಖಂ ಮಕ್ಖೇನ್ತೋ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ತಂ ತಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ಭುಞ್ಜತಿ। ಸದ್ಧಾಚರಿತಾದಯೋಪಿ ತೇಸಂಯೇವಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ತಂಸಭಾಗತ್ತಾತಿ। ಏವಂ ಭೋಜನತೋ ಚರಿಯಾಯೋ ವಿಭಾವಯೇ।

ದಸ್ಸನಾದಿತೋತಿ ರಾಗಚರಿತೋ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಮನೋರಮಂ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿಮ್ಹಯಜಾತೋ ವಿಯ ಚಿರಂ ಓಲೋಕೇತಿ, ಪರಿತ್ತೇಪಿ ಗುಣೇ ಸಜ್ಜತಿ, ಭೂತಮ್ಪಿ ದೋಸಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಪಕ್ಕಮನ್ತೋಪಿ ಅಮುಞ್ಚಿತುಕಾಮೋವ ಹುತ್ವಾ ಸಾಪೇಕ್ಖೋ ಪಕ್ಕಮತಿ। ದೋಸಚರಿತೋ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಅಮನೋರಮಂ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಕಿಲನ್ತರೂಪೋ ವಿಯ ನ ಚಿರಂ ಓಲೋಕೇತಿ, ಪರಿತ್ತೇಪಿ ದೋಸೇ ಪಟಿಹಞ್ಞತಿ, ಭೂತಮ್ಪಿ ಗುಣಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಪಕ್ಕಮನ್ತೋಪಿ ಮುಞ್ಚಿತುಕಾಮೋವ ಹುತ್ವಾ ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಪಕ್ಕಮತಿ। ಮೋಹಚರಿತೋ

ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಪರಪಚ್ಚಯಿಕೋ ಹೋತಿ, ಪರಂ ನಿನ್ದನ್ತಂ ಸುತ್ವಾ ನಿನ್ದತಿ, ಪಸಂಸನ್ತಂ ಸುತ್ವಾ ಪಸಂಸತಿ, ಸಯಂ ಪನ ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಕೋವ ಹೋತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸದ್ದಸವನಾದೀಸುಪಿ। ಸದ್ಧಾಚರಿತಾದಯೋ ಪನ ತೇಸಂಯೇವಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ತಂಸಭಾಗತ್ತಾತಿ। ಏವಂ ದಸ್ಸನಾದಿತೋ ಚರಿಯಾಯೋ ವಿಭಾವಯೇ।

ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಚೇವಾತಿ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಚ ಮಾಯಾ, ಸಾಠೇಯ್ಯಂ, ಮಾನೋ, ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ, ಮಹಿಚ್ಛತಾ, ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ, ಸಿಙ್ಗಂ, ಚಾಪಲ್ಯನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ಕೋಧೋ, ಉಪನಾಹೋ, ಮಕ್ಖೋ, ಪಳಾಸೋ, ಇಸ್ಸಾ, ಮಚ್ಛರಿಯನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ಥಿನಂ, ಮಿದ್ಧಂ, ಉದ್ಧಚ್ಚಂ, ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ, ಆಧಾನಗ್ಗಾಹಿತಾ, ದುಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಿತಾತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ಸದ್ಧಾಚರಿತಸ್ಸ ಮುತ್ತಚಾಗತಾ, ಅರಿಯಾನಂ ದಸ್ಸನಕಾಮತಾ, ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಸೋತುಕಾಮತಾ, ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲತಾ, ಅಸಠತಾ, ಅಮಾಯಾವಿತಾ, ಪಸಾದನೀಯೇಸು ಠಾನೇಸು ಪಸಾದೋತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ಬುದ್ಧಿಚರಿತಸ್ಸ ಸೋವಚಸ್ಸತಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಭೋಜನೇಮತ್ತಞ್ಞುತಾ, ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗೋ, ಸಂವೇಜನೀಯೇಸು ಠಾನೇಸು ಸಂವೇಗೋ, ಸಂವಿಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ಯೋನಿಸೋ ಪಧಾನನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ। ವಿತಕ್ಕಚರಿತಸ್ಸ ಭಸ್ಸಬಹುಲತಾ, ಗಣಾರಾಮತಾ, ಕುಸಲಾನುಯೋಗೇ ಅರತಿ, ಅನವಟ್ಠಿತಕಿಚ್ಚತಾ, ರತ್ತಿಂ ಧೂಮಾಯನಾ , ದಿವಾ ಪಜ್ಜಲನಾ, ಹುರಾಹುರಂ ಧಾವನಾತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ। ಏವಂ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಚರಿಯಾಯೋ ವಿಭಾವಯೇ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಇದಂ ಚರಿಯಾವಿಭಾವನವಿಧಾನಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ನೇವ ಪಾಳಿಯಂ ನ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಆಗತಂ, ಕೇವಲಂ ಆಚರಿಯಮತಾನುಸಾರೇನ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ನ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ। ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಹಿ ವುತ್ತಾನಿ ಇರಿಯಾಪಥಾದೀನಿ ದೋಸಚರಿತಾದಯೋಪಿ ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರಿನೋ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಸಂಸಟ್ಠಚರಿತಸ್ಸ ಚ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಏಕಸ್ಸೇವ ಭಿನ್ನಲಕ್ಖಣಾ ಇರಿಯಾಪಥಾದಯೋ ನ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಯಂ ಪನೇತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚರಿಯಾವಿಭಾವನವಿಧಾನಂ ವುತ್ತಂ, ತದೇವ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಸ್ಸ ಲಾಭೀ ಆಚರಿಯೋ ಚರಿಯಂ ಞತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇಸ್ಸತಿ, ಇತರೇನ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ"ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣೇನ ವಾ ತಂ ವಾ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ರಾಗಚರಿತೋ, ಅಯಂ ದೋಸಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಚರಿತೋತಿ।

೪೭. ಕಿಂ ಚರಿತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಕಿಂ ಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಸೇನಾಸನಂ ತಾವ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಅಧೋತವೇದಿಕಂ ಭೂಮಟ್ಠಕಂ ಅಕತಪಬ್ಭಾರಕಂ ತಿಣಕುಟಿಕಂ ಪಣ್ಣಸಾಲಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ರಜೋಕಿಣ್ಣಂ ಜತುಕಾಭರಿತಂ ಓಲುಗ್ಗವಿಲುಗ್ಗಂ ಅತಿಉಚ್ಚಂ ವಾ ಅತಿನೀಚಂ ವಾ ಉಜ್ಜಙ್ಗಲಂ ಸಾಸಙ್ಕಂ ಅಸುಚಿವಿಸಮಮಗ್ಗಂ, ಯತ್ಥ ಮಞ್ಚಪೀಠಮ್ಪಿ ಮಙ್ಕುಣಭರಿತಂ ದುರೂಪಂ ದುಬ್ಬಣ್ಣಂ, ಯಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸೇವ ಜಿಗುಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಾದಿಸಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ನಿವಾಸನಪಾರುಪನಂ ಅನ್ತಚ್ಛಿನ್ನಂ ಓಲಮ್ಬವಿಲಮ್ಬಸುತ್ತಕಾಕಿಣ್ಣಂ ಜಾಲಪೂವಸದಿಸಂ ಸಾಣಿ ವಿಯ ಖರಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಭಾರಿಕಂ ಕಿಚ್ಛಪರಿಹರಣಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ಪತ್ತೋಪಿ ದುಬ್ಬಣ್ಣೋ ಮತ್ತಿಕಾಪತ್ತೋ ವಾ ಆಣಿಗಣ್ಠಿಕಾಹತೋ ಅಯೋಪತ್ತೋ ವಾ ಗರುಕೋ ದುಸ್ಸಣ್ಠಾನೋ ಸೀಸಕಪಾಲಮಿವ ಜೇಗುಚ್ಛೋ ವಟ್ಟತಿ। ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಮಗ್ಗೋಪಿ ಅಮನಾಪೋ ಅನಾಸನ್ನಗಾಮೋ ವಿಸಮೋ ವಟ್ಟತಿ। ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗಾಮೋಪಿ ಯತ್ಥ ಮನುಸ್ಸಾ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾ ವಿಯ ಚರನ್ತಿ, ಯತ್ಥ ಏಕಕುಲೇಪಿ ಭಿಕ್ಖಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಂ "ಏಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಆಸನಸಾಲಂ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ಯಾಗುಭತ್ತಂ ದತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ಗಾವೀ ವಿಯ ವಜೇ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ಅನಪಲೋಕೇನ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಾದಿಸೋ ವಟ್ಟತಿ । ಪರಿವಿಸಕಮನುಸ್ಸಾಪಿ ದಾಸಾ ವಾ ಕಮ್ಮಕರಾ ವಾ ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ ದುದ್ದಸಿಕಾ ಕಿಲಿಟ್ಠವಸನಾ ದುಗ್ಗನ್ಧಾ ಜೇಗುಚ್ಛಾ, ಯೇ ಅಚಿತ್ತೀಕಾರೇನ ಯಾಗುಭತ್ತಂ ಛಡ್ಡೇನ್ತಾ ವಿಯ ಪರಿವಿಸನ್ತಿ, ತಾದಿಸಾ ಸಪ್ಪಾಯಾ। ಯಾಗುಭತ್ತಖಜ್ಜಕಮ್ಪಿ ಲೂಖಂ ದುಬ್ಬಣ್ಣಂ ಸಾಮಾಕಕುದ್ರೂಸಕಕಣಾಜಕಾದಿಮಯಂ ಪೂತಿತಕ್ಕಂ ಬಿಲಙ್ಗಂ ಜಿಣ್ಣಸಾಕಸೂಪೇಯ್ಯಂ ಯಂಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಕೇವಲಂ ಉದರಪೂರಮತ್ತಂ ವಟ್ಟತಿ। ಇರಿಯಾಪಥೋಪಿಸ್ಸ ಠಾನಂ ವಾ ಚಙ್ಕಮೋ ವಾ ವಟ್ಟತಿ। ಆರಮ್ಮಣಂ ನೀಲಾದೀಸು ವಣ್ಣಕಸಿಣೇಸು ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧವಣ್ಣನ್ತಿ ಇದಂ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಸಪ್ಪಾಯಂ।

ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಂ ನಾತಿಉಚ್ಚಂ ನಾತಿನೀಚಂ ಛಾಯೂದಕಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸುವಿಭತ್ತಭಿತ್ತಿಥಮ್ಭಸೋಪಾನಂ ಸುಪರಿನಿಟ್ಠಿತಮಾಲಾಕಮ್ಮಲತಾಕಮ್ಮನಾನಾವಿಧಚಿತ್ತಕಮ್ಮಸಮುಜ್ಜಲಸಮಸಿನಿದ್ಧಮುದುಭೂಮಿತಲಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಮಾನಮಿವ ಕುಸುಮದಾಮವಿಚಿತ್ರವಣ್ಣಚೇಲವಿತಾನಸಮಲಙ್ಕತಂ ಸುಪಞ್ಞತ್ತಸುಚಿಮನೋರಮತ್ಥರಣಮಞ್ಚಪೀಠಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಾಸತ್ಥಾಯ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಕುಸುಮವಾಸಗನ್ಧಸುಗನ್ಧಂ ಯಂ ದಸ್ಸನಮತ್ತೇನೇವ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಜನಯತಿ, ಏವರೂಪಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ತಸ್ಸ ಪನ ಸೇನಾಸನಸ್ಸ ಮಗ್ಗೋಪಿ ಸಬ್ಬಪರಿಸ್ಸಯವಿಮುತ್ತೋ ಸುಚಿಸಮತಲೋ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತೋವ ವಟ್ಟತಿ। ಸೇನಾಸನಪರಿಕ್ಖಾರೋಪೇತ್ಥ ಕೀಟಮಙ್ಕುಣದೀಘಜಾತಿಮೂಸಿಕಾನಂ ನಿಸ್ಸಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನತ್ಥಂ ನಾತಿಬಹುಕೋ, ಏಕಮಞ್ಚಪೀಠಮತ್ತಮೇವ ವಟ್ಟತಿ। ನಿವಾಸನಪಾರುಪನಮ್ಪಿಸ್ಸ ಚೀನಪಟ್ಟಸೋಮಾರಪಟ್ಟಕೋಸೇಯ್ಯಕಪ್ಪಾಸಿಕಸುಖುಮಖೋಮಾದೀನಂ ಯಂ ಯಂ ಪಣೀತಂ, ತೇನ ತೇನ ಏಕಪಟ್ಟಂ ವಾ ದುಪಟ್ಟಂ ವಾ ಸಲ್ಲಹುಕಂ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪೇನ ಸುರತ್ತಂ ಸುದ್ಧವಣ್ಣಂ ವಟ್ಟತಿ। ಪತ್ತೋ ಉದಕಪುಪ್ಫುಳಮಿವ ಸುಸಣ್ಠಾನೋ ಮಣಿ ವಿಯ ಸುಮಟ್ಠೋ ನಿಮ್ಮಲೋ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪೇನ ಸುಪರಿಸುದ್ಧವಣ್ಣೋ ಅಯೋಮಯೋ ವಟ್ಟತಿ। ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಮಗ್ಗೋ ಪರಿಸ್ಸಯವಿಮುತ್ತೋ ಸಮೋ ಮನಾಪೋ ನಾತಿದೂರನಾಚ್ಚಾಸನ್ನಗಾಮೋ ವಟ್ಟತಿ। ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗಾಮೋಪಿ ಯತ್ಥ ಮನುಸ್ಸಾ "ಇದಾನಿ ಅಯ್ಯೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸಿತ್ತಸಮ್ಮಟ್ಠೇ ಪದೇಸೇ ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪತ್ತಂ ಆದಾಯ ಘರಂ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾಸನೇ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸಹತ್ಥಾ ಪರಿವಿಸನ್ತಿ, ತಾದಿಸೋ ವಟ್ಟತಿ। ಪರಿವೇಸಕಾ ಪನಸ್ಸ ಯೇ ಹೋನ್ತಿ ಅಭಿರೂಪಾ ಪಾಸಾದಿಕಾ ಸುನ್ಹಾತಾ ಸುವಿಲಿತ್ತಾ ಧೂಪವಾಸಕುಸುಮಗನ್ಧಸುರಭಿನೋ ನಾನಾವಿರಾಗಸುಚಿಮನುಞ್ಞವತ್ಥಾಭರಣಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿನೋ, ತಾದಿಸಾ ಸಪ್ಪಾಯಾ। ಯಾಗುಭತ್ತಖಜ್ಜಕಮ್ಪಿ ವಣ್ಣಗನ್ಧರಸಸಮ್ಪನ್ನಂ ಓಜವನ್ತಂ ಮನೋರಮಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪಣೀತಂ ಯಾವದತ್ಥಂ ವಟ್ಟತಿ। ಇರಿಯಾಪಥೋಪಿಸ್ಸ ಸೇಯ್ಯಾ ವಾ ನಿಸಜ್ಜಾ ವಾ ವಟ್ಟತಿ, ಆರಮ್ಮಣಂ ನೀಲಾದೀಸು ವಣ್ಣಕಸಿಣೇಸು ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಸುಪರಿಸುದ್ಧವಣ್ಣನ್ತಿ ಇದಂ ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ಸಪ್ಪಾಯಂ।

ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಂ ದಿಸಾಮುಖಂ ಅಸಮ್ಬಾಧಂ ವಟ್ಟತಿ, ಯತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ವಿವಟಾ ದಿಸಾ ಖಾಯನ್ತಿ , ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಚಙ್ಕಮೋ ವಟ್ಟತಿ। ಆರಮ್ಮಣಂ ಪನಸ್ಸ ಪರಿತ್ತಂ ಸುಪ್ಪಮತ್ತಂ ಸರಾವಮತ್ತಂ ವಾ (ಖುದ್ದಕಂ) ನ ವಟ್ಟತಿ। ಸಮ್ಬಾಧಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಓಕಾಸೇ ಚಿತ್ತಂ ಭಿಯ್ಯೋ ಸಮ್ಮೋಹಮಾಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿಪುಲಂ ಮಹಾಕಸಿಣಂ ವಟ್ಟತಿ। ಸೇಸಂ ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವಾತಿ ಇದಂ ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ಸಪ್ಪಾಯಂ।

ಸದ್ಧಾಚರಿತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದೋಸಚರಿತಮ್ಹಿ ವುತ್ತವಿಧಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಚಸ್ಸ ಅನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿ।

ಬುದ್ಧಿಚರಿತಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಾದೀಸು ಇದಂ ನಾಮ ಅಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ ನತ್ಥಿ।

ವಿತಕ್ಕಚರಿತಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಂ ವಿವಟಂ ದಿಸಾಮುಖಂ ಯತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಆರಾಮವನಪೋಕ್ಖರಣೀರಾಮಣೇಯ್ಯಕಾನಿ ಗಾಮನಿಗಮಜನಪದಪಟಿಪಾಟಿಯೋ ನೀಲೋಭಾಸಾ ಚ ಪಬ್ಬತಾ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ, ತಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ತಞ್ಹಿ ವಿತಕ್ಕವಿಧಾವನಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರೇ ದರೀಮುಖೇ ವನಪ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇ ಹತ್ಥಿಕುಚ್ಛಿಪಬ್ಭಾರಮಹಿನ್ದಗುಹಾಸದಿಸೇ ಸೇನಾಸನೇ ವಸಿತಬ್ಬಂ। ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿಸ್ಸ ವಿಪುಲಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ತಾದಿಸಞ್ಹಿ ವಿತಕ್ಕವಸೇನ ಸನ್ಧಾವನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಪರಿತ್ತಂ ಪನ ವಟ್ಟತಿ।

ಸೇಸಂ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವಾತಿ ಇದಂ ವಿತಕ್ಕಚರಿತಸ್ಸ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ಅಯಂ ಅತ್ತನೋ ಚರಿಯಾನುಕೂಲನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಆಗತಚರಿಯಾನಂ ಪಭೇದನಿದಾನವಿಭಾವನಸಪ್ಪಾಯಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ವಿತ್ಥಾರೋ। ನ ಚ ತಾವ ಚರಿಯಾನುಕೂಲಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಆವಿಕತಂ। ತಞ್ಹಿ ಅನನ್ತರಸ್ಸ ಮಾತಿಕಾಪದಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರೇ ಸಯಮೇವ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಚತ್ತಾಲೀಸಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾ

೪೭. ತಸ್ಮಾ ಯಂ ವುತ್ತಂ ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಏತ್ಥ ಸಙ್ಖಾತನಿದ್ದೇಸತೋ, ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾವಹತೋ, ಝಾನಪ್ಪಭೇದತೋ, ಸಮತಿಕ್ಕಮತೋ, ವಡ್ಢನಾವಡ್ಢನತೋ, ಆರಮ್ಮಣತೋ, ಭೂಮಿತೋ, ಗಹಣತೋ, ಪಚ್ಚಯತೋ, ಚರಿಯಾನುಕೂಲತೋತಿ ಇಮೇಹಿ ತಾವ ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ **ಸಙ್ಖಾತನಿದ್ದೇಸತೋ**ತಿ ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸೂತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ, ತತ್ರಿಮಾನಿ ಚತ್ತಾಲೀಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ದಸ ಕಸಿಣಾ, ದಸ ಅಸುಭಾ, ದಸ ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಆರುಪ್ಪಾ, ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾ, ಏಕಂ ವವತ್ಥಾನನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ, ಆಪೋಕಸಿಣಂ, ತೇಜೋಕಸಿಣಂ, ವಾಯೋಕಸಿಣಂ, ನೀಲಕಸಿಣಂ, ಪೀತಕಸಿಣಂ, ಲೋಹಿತಕಸಿಣಂ, ಓದಾತಕಸಿಣಂ, ಆಲೋಕಕಸಿಣಂ, ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಕಸಿಣನ್ತಿ ಇಮೇ **ದಸ ಕಸಿಣಾ**।

ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ, ವಿನೀಲಕಂ, ವಿಪುಬ್ಬಕಂ, ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕಂ, ವಿಕ್ಖಾಯಿತಕಂ, ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಂ, ಹತವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಂ, ಲೋಹಿತಕಂ, ಪುಳುವಕಂ, ಅಟ್ಠಿಕನ್ತಿ ಇಮೇ **ದಸ ಅಸುಭಾ**।

ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿ, ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿ, ಸಙ್ಘಾನುಸ್ಸತಿ, ಸೀಲಾನುಸ್ಸತಿ, ಚಾಗಾನುಸ್ಸತಿ, ದೇವತಾನುಸ್ಸತಿ, ಮರಣಾನುಸ್ಸತಿ, ಕಾಯಗತಾಸತಿ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ, ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತೀತಿ ಇಮಾ **ದಸ ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ**।

ಮೇತ್ತಾ, ಕರುಣಾ, ಮುದಿತಾ, ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ ಇಮೇ **ಚತ್ತಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ**।

ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ, ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ, ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ ಇಮೇ **ಚತ್ತಾರೋ ಆರುಪ್ಪಾ**। ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಾ **ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾ**। ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಂ **ಏಕಂ ವವತ್ಥಾನ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಸಙ್ಖಾತನಿದ್ದೇಸತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾವಹತೋತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಕಾಯಗತಾಸತಿಞ್ಚ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಞ್ಚ ಅವಸೇಸಾ ಅಟ್ಠ ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ, ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಾ, ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನನ್ತಿ ಇಮಾನೇವ ಹೇತ್ಥ ದಸಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಉಪಚಾರವಹಾನಿ। ಸೇಸಾನಿ ಅಪ್ಪನಾವಹಾನಿ। ಏವಂ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾವಹತೋ।

ಝಾನಪ್ಪಭೇದತೋತಿ ಅಪ್ಪನಾವಹೇಸು ಚೇತ್ಥ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ದಸ ಕಸಿಣಾ ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ। ಕಾಯಗತಾಸತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ದಸ ಅಸುಭಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾ। ಪುರಿಮಾ ತಯೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ ತಿಕಜ್ಝಾನಿಕಾ। ಚತುತ್ಥಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋ ಚತ್ತಾರೋ ಚ ಆರುಪ್ಪಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಾತಿ ಏವಂ ಝಾನಪ್ಪಭೇದತೋ।

ಸಮತಿಕ್ಕಮತೋತಿ ದ್ವೇ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಅಙ್ಗಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ಚ ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ಚ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಿಕೇಸು ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಅಙ್ಗಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ಹೋತಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾದೀನಿ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ತೇಸ್ವೇವಾರಮ್ಮಣೇಸು ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಪತ್ತಬ್ಬತೋ। ತಥಾ ಚತುತ್ಥಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇ। ಸೋಪಿ ಹಿ ಮೇತ್ತಾದೀನಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪತ್ತಬ್ಬೋತಿ। ಚತೂಸು ಪನ ಆರುಪ್ಪೇಸು ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ಹೋತಿ। ಪುರಿಮೇಸು ಹಿ ನವಸು ಕಸಿಣೇಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಪತ್ತಬ್ಬಂ। ಆಕಾಸಾದೀನಿ ಚ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಾದೀನಿ। ಸೇಸೇಸು ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ನತ್ಥೀತಿ ಏವಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮತೋ।

ವಡ್ಢನಾವಡ್ಢನತೋತಿ ಇಮೇಸು ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ದಸ ಕಸಿಣಾನೇವ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾನಿ। ಯತ್ತಕಞ್ಹಿ ಓಕಾಸಂ ಕಸಿಣೇನ ಫರತಿ, ತದಬ್ಭನ್ತರೇ ದಿಬ್ಬಾಯ ಸೋತಧಾತುಯಾ ಸದ್ದಂ ಸೋತುಂ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸಿತುಂ

ಪರಸತ್ತಾನಞ್ಚ ಚೇತಸಾ ಚಿತ್ತಮಞ್ಞಾತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ। ಕಾಯಗತಾಸತಿ ಪನ ಅಸುಭಾನಿ ಚ ನ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾನಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಓಕಾಸೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಆನಿಸಂಸಾಭಾವಾ ಚ। ಸಾ ಚ ನೇಸಂ ಓಕಾಸೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತಾ ಭಾವನಾನಯೇ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ। ತೇಸು ಪನ ವಡ್ಢಿತೇಸು ಕುಣಪರಾಸಿಯೇವ ವಡ್ಢತಿ, ನ ಕೋಚಿ ಆನಿಸಂಸೋ ಅತ್ಥಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಸೋಪಾಕಪಞ್ಹಾಬ್ಯಾಕರಣೇ, "ವಿಭೂತಾ ಭಗವಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾ ಅವಿಭೂತಾ ಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಾ"ತಿ। ತತ್ರ ಹಿ ನಿಮಿತ್ತವಡ್ಢನವಸೇನ ರೂಪಸಞ್ಞಾ ವಿಭೂತಾತಿ ವುತ್ತಾ। ಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಾ ಅವಡ್ಢನವಸೇನ ಅವಿಭೂತಾತಿ ವುತ್ತಾ।

ಯಂ ಪನೇತಂ "ಕೇವಲಂ ಅಟ್ಠಿಸಞ್ಞಾಯ, ಅಫರೀ ಪಥವಿಂ ಇಮ"ನ್ತಿ (ಥೇರಗಾ॰ ೧೮) ವುತ್ತಂ, ತಂ ಲಾಭಿಸ್ಸ ಸತೋ ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಯಥೇವ ಹಿ ಧಮ್ಮಾಸೋಕಕಾಲೇ ಕರವೀಕಸಕುಣೋ ಸಮನ್ತಾ ಆದಾಸಭಿತ್ತೀಸು ಅತ್ತನೋ ಛಾಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಕರವೀಕಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ ಮಧುರಂ ಗಿರಂ ನಿಚ್ಛಾರೇಸಿ, ಏವಂ ಥೇರೋಪಿ ಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಾಯ ಲಾಭಿತ್ತಾ ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಉಪಟ್ಠಿತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಕೇವಲಾಪಿ ಪಥವೀ ಅಟ್ಠಿಕಭರಿತಾತಿ ಚಿನ್ತೇಸೀತಿ।

ಯದಿ ಏವಂ ಯಾ ಅಸುಭಜ್ಝಾನಾನಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣತಾ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ। ಸಾ ಚ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಉದ್ಧುಮಾತಕೇ ವಾ ಅಟ್ಠಿಕೇ ವಾ ಮಹನ್ತೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏಕಚ್ಚೋ ಅಪ್ಪಕೇ। ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ ಝಾನಂ ಹೋತಿ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ। ಯೋ ವಾ ಏತಂ ವಡ್ಢನೇ ಆದೀನವಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ವಡ್ಢೇತಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಆನಿಸಂಸಾಭಾವಾ ಪನ ನ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾನೀತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಏತಾನಿ, ಏವಂ ಸೇಸಾನಿಪಿ ನ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾನಿ। ಕಸ್ಮಾ? ತೇಸು ಹಿ ಆನಾಪಾನನಿಮಿತ್ತಂ ತಾವ ವಡ್ಢಯತೋ ವಾತರಾಸಿಯೇವ ವಡ್ಢತಿ, ಓಕಾಸೇನ ಚ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ। ಇತಿ ಸಾದೀನವತ್ತಾ ಓಕಾಸೇನ ಚ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ನ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಂ। ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ತೇಸಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ವಡ್ಢಯತೋ ಸತ್ತರಾಸಿಯೇವ ವಡ್ಢೇಯ್ಯ, ನ ಚ ತೇನ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ತಮ್ಪಿ ನ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಂ। ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ "ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫೬) ಆದಿ, ತಂ ಪರಿಗ್ಗಹವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ। ಏಕಾವಾಸದ್ವಿಆವಾಸಾದಿನಾ ಹಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಏಕಿಸ್ಸಾ ದಿಸಾಯ ಸತ್ತೇ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಭಾವೇನ್ತೋ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತೋ। ನ ನಿಮಿತ್ತಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಮೇವ ಚೇತ್ಥ ನತ್ಥಿ। ಯದಯಂ ವಡ್ಢೇಯ್ಯ, ಪರಿತ್ತಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣತಾಪೇತ್ಥ ಪರಿಗ್ಗಹವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಆರುಪ್ಪಾರಮ್ಮಣೇಸುಪಿ ಆಕಾಸಂ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮತ್ತಾ। ತಞ್ಹಿ ಕಸಿಣಾಪಗಮವಸೇನೇವ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ತತೋ ಪರಂ ವಡ್ಢಯತೋಪಿ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಹೋತಿ। ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಭಾವಧಮ್ಮತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಸಭಾವಧಮ್ಮಂ ವಡ್ಢೇತುಂ। ವಿಞ್ಞಾಣಾಪಗಮೋ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಾವಮತ್ತತ್ತಾ। ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಾರಮ್ಮಣಂ ಸಭಾವಧಮ್ಮತ್ತಾಯೇವ ನ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಾನಿ ಅನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಞ್ಹಿ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಂ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯ। ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಆದೀನಞ್ಚ ನೇವ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ನ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಏವಂ ವಡ್ಢನಾವಡ್ಢನತೋ।

ಆರಮ್ಮಣತೋತಿ ಇಮೇಸು ಚ ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ದಸಕಸಿಣಾ, ದಸಅಸುಭಾ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ, ಕಾಯಗತಾಸತೀತಿ ಇಮಾನಿ ದ್ವಾವೀಸತಿಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾನಿ। ಸೇಸಾನಿ ನ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾನಿ। ತಥಾ ದಸಸು ಅನುಸ್ಸತೀಸು ಠಪೇತ್ವಾ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಞ್ಚ ಕಾಯಗತಾಸತಿಞ್ಚ ಅವಸೇಸಾ ಅಟ್ಠ ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ, ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಾ, ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ, ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ದ್ವಾದಸ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾನಿ। ದಸ ಕಸಿಣಾ, ದಸ ಅಸುಭಾ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ, ಕಾಯಗತಾಸತೀತಿ ಇಮಾನಿ ದ್ವಾವೀಸತಿ ನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾನಿ। ಸೇಸಾನಿ ಛ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಾನಿ। ತಥಾ ವಿಪುಬ್ಬಕಂ, ಲೋಹಿತಕಂ, ಪುಳುವಕಂ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ, ಆಪೋಕಸಿಣಂ, ತೇಜೋಕಸಿಣಂ, ವಾಯೋಕಸಿಣಂ, ಯಞ್ಚ ಆಲೋಕಕಸಿಣೇ ಸೂರಿಯಾದೀನಂ ಓಭಾಸಮಣ್ಡಲಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ಅಟ್ಠ ಚಲಿತಾರಮ್ಮಣಾನಿ, ತಾನಿ ಚ ಖೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ, ಪಟಿಭಾಗಂ ಪನ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಮೇವ ಹೋತಿ। ಸೇಸಾನಿ ನ ಚಲಿತಾರಮ್ಮಣಾನೀತಿ ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣತೋ।

ಭೂಮಿತೋತಿ ಏತ್ಥ ಚ ದಸ ಅಸುಭಾ, ಕಾಯಗತಾಸತಿ, ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಾತಿ ಇಮಾನಿ ದ್ವಾದಸ ದೇವೇಸು ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತಾನಿ ದ್ವಾದಸ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಚಾತಿ ಇಮಾನಿ ತೇರಸ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತಿ । ಅರೂಪಭವೇ ಪನ ಠಪೇತ್ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ಆರುಪ್ಪೇ ಅಞ್ಞಂ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ। ಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಭೂಮಿತೋ।

ಗಹಣತೋತಿ ದಿಟ್ಠಫುಟ್ಠಸುತಗ್ಗಹಣತೋಪೇತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ರ ಠಪೇತ್ವಾ ವಾಯೋಕಸಿಣಂ ಸೇಸಾ ನವ ಕಸಿಣಾ, ದಸ ಅಸುಭಾತಿ ಇಮಾನಿ ಏಕೂನವೀಸತಿ ದಿಟ್ಠೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಚಕ್ಖುನಾ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ನೇಸಂ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಾಯಗತಾಸತಿಯಂ ತಚಪಞ್ಚಕಂ ದಿಟ್ಠೇನ, ಸೇಸಂ ಸುತೇನಾತಿ ಏವಂ ತಸ್ಸಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ದಿಟ್ಠಸುತೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಫುಟ್ಠೇನ, ವಾಯೋಕಸಿಣಂ ದಿಟ್ಠಫುಟ್ಠೇನ, ಸೇಸಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ಸುತೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಆರುಪ್ಪಾತಿ ಇಮಾನಿ ಚೇತ್ಥ ನ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಸೇಸಾನಿ ಪಞ್ಚತಿಂಸ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀತಿ ಏವಂ ಗಹಣತೋ।

ಪಚ್ಚಯತೋತಿ ಇಮೇಸು ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಠಪೇತ್ವಾ ಆಕಾಸಕಸಿಣಂ ಸೇಸಾ ನವ ಕಸಿಣಾ ಆರುಪ್ಪಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ದಸ ಕಸಿಣಾ ಅಭಿಞ್ಞಾನಂ, ತಯೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ ಚತುತ್ಥಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸ್ಸ, ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಆರುಪ್ಪಂ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಉಪರಿಮಸ್ಸ, ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ, ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಸುಖವಿಹಾರವಿಪಸ್ಸನಾಭವಸಮ್ಪತ್ತೀನನ್ತಿ ಏವಂ ಪಚ್ಚಯತೋ।

ಚರಿಯಾನುಕೂಲತೋತಿ ಚರಿಯಾನಂ ಅನುಕೂಲತೋಪೇತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ತಾವ ಏತ್ಥ ದಸ ಅಸುಭಾ, ಕಾಯಗತಾಸತೀತಿ ಏಕಾದಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಅನುಕೂಲಾನಿ। ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ, ಚತ್ತಾರಿ ವಣ್ಣಕಸಿಣಾನೀತಿ ಅಟ್ಠ। ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ, ವಿತಕ್ಕಚರಿತಸ್ಸ ಚ ಏಕಂ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮೇವ। ಸದ್ಧಾಚರಿತಸ್ಸ ಪುರಿಮಾ ಛ ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ। ಬುದ್ಧಿಚರಿತಸ್ಸ ಮರಣಸ್ಸತಿ, ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿ, ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಂ, ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಾತಿ ಚತ್ತಾರಿ। ಸೇಸಕಸಿಣಾನಿ, ಚತ್ತಾರೋ ಚ ಆರುಪ್ಪಾ ಸಬ್ಬಚರಿತಾನಂ ಅನುಕೂಲಾನಿ। ಕಸಿಣೇಸು ಚ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಪರಿತ್ತಂ ವಿತಕ್ಕಚರಿತಸ್ಸ, ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸಾತಿ।

ಏವಮೇತ್ಥ ಚರಿಯಾನುಕೂಲತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಚೇತಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕವಸೇನ ಚ ಅತಿಸಪ್ಪಾಯವಸೇನ ಚ ವುತ್ತಂ। ರಾಗಾದೀನಂ ಪನ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿಕಾ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ವಾ ಅನುಪಕಾರಾ ಕುಸಲಭಾವನಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಮೇಘಿಯಸುತ್ತೇ -

“ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಉತ್ತರಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ। ಅಸುಭಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ರಾಗಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ। ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ। ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ವಿತಕ್ಕುಪಚ್ಛೇದಾಯ। ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ಅಸ್ಮಿಮಾನಸಮುಗ್ಘಾತಾಯಾ”ತಿ।

ರಾಹುಲಸುತ್ತೇಪಿ “ಮೇತ್ತಂ, ರಾಹುಲ, ಭಾವನಂ ಭಾವೇಹೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೦) ನಯೇನ ಏಕಸ್ಸೇವ ಸತ್ತ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ತಸ್ಮಾ ವಚನಮತ್ತೇ ಅಭಿನಿವೇಸಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಏತ್ಥ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಕಥಾ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

೪೮. ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಪದಸ್ಸ ಅಯಮತ್ಥದೀಪನಾ। “ತೇನ ಯೋಗಿನಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನದಾಯಕಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಾ ಭಗವತೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪನ್ನಜ್ಝಾಸಯೇನ ಸಮ್ಪನ್ನಾಧಿಮುತ್ತಿನಾ ಚ ಹುತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಯಾಚಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ರ "ಇಮಾಹಂ ಭಗವಾ ಅತ್ತಭಾವಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪರಿಚ್ಚಜಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅತ್ತಾ ನಿಯ್ಯಾತೇತಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಅನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ಪನ್ತೇಸು ಸೇನಾಸನೇಸು ವಿಹರನ್ತೋ ಭೇರವಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಮಾಗತೇ ಸನ್ಥಮ್ಭಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಗಾಮನ್ತಂ ಓಸರಿತ್ವಾ ಗಿಹೀಹಿ ಸಂಸಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ಅನೇಸನಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯ। ನಿಯ್ಯಾತಿತತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪನಸ್ಸ ಭೇರವಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಮಾಗತೇಪಿ ಭಯಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। "ನನು ತಯಾ, ಪಣ್ಡಿತ, ಪುರಿಮಮೇವ ಅತ್ತಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ನಿಯ್ಯಾತಿತೋ"ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಪನಸ್ಸ ಸೋಮನಸ್ಸಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಉತ್ತಮಂ ಕಾಸಿಕವತ್ಥಂ ಭವೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಮೂಸಿಕಾಯ ವಾ ಕೀಟೇಹಿ ವಾ ಖಾದಿತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ದೋಮನಸ್ಸಂ । ಸಚೇ ಪನ ತಂ ಅಚೀವರಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದದೇಯ್ಯ, ಅಥಸ್ಸ ತಂ ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಖಣ್ಡಾಖಣ್ಡಂ ಕರಿಯಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಆಚರಿಯಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತೇನ್ತೇನಾಪಿ "ಇಮಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಅತ್ತಭಾವಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪರಿಚ್ಚಜಾಮೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಅನಿಯ್ಯಾತಿತತ್ತಭಾವೋ ಹಿ ಅತಜ್ಜನೀಯೋ ವಾ ಹೋತಿ, ದುಬ್ಬಚೋ ವಾ ಅನೋವಾದಕರೋ, ಯೇನಕಾಮಂಗಮೋ ವಾ ಆಚರಿಯಂ ಅನಾಪುಚ್ಛಾವ ಯತ್ಥಿಚ್ಛತಿ, ತತ್ಥ ಗನ್ತಾ, ತಮೇನಂ ಆಚರಿಯೋ ಆಮಿಸೇನ ವಾ ಧಮ್ಮೇನ ವಾ ನ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಗೂಳ್ಹಂ ಗನ್ಥಂ ನ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತಿ। ಸೋ ಇಮಂ ದುವಿಧಂ ಸಙ್ಗಹಂ ಅಲಭನ್ತೋ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಂ ನ ಲಭತಿ, ನಚಿರಸ್ಸೇವ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ ವಾ ಗಿಹಿಭಾವಂ ವಾ ಪಾಪುಣಾತಿ। ನಿಯ್ಯಾತಿತತ್ತಭಾವೋ ಪನ ನೇವ ಅತಜ್ಜನೀಯೋ ಹೋತಿ, ನ ಯೇನಕಾಮಂಗಮೋ, ಸುವಚೋ ಆಚರಿಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿಯೇವ ಹೋತಿ। ಸೋ ಆಚರಿಯತೋ ದುವಿಧಂ ಸಙ್ಗಹಂ ಲಭನ್ತೋ ಸಾಸನೇ ವುಡ್ಢಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಚೂಳಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ ವಿಯ।

ಥೇರಸ್ಸ ಕಿರ ಸನ್ತಿಕಂ ತಯೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಗಮಂಸು। ತೇಸು ಏಕೋ "ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹಾಕಮತ್ಥಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಸತಪೋರಿಸೇ ಪಪಾತೇ ಪತಿತುಂ ಉಸ್ಸಹೇಯ್ಯನ್ತಿ ಆಹ। ದುತಿಯೋ "ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹಾಕಮತ್ಥಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಇಮಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಪಣ್ಹಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಾಸಾಣಪಿಟ್ಠೇ ಘಂಸೇನ್ತೋ ನಿರವಸೇಸಂ ಖೇಪೇತುಂ ಉಸ್ಸಹೇಯ್ಯನ್ತಿ ಆಹ। ತತಿಯೋ "ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹಾಕಮತ್ಥಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಉಪರುನ್ಧಿತ್ವಾ ಕಾಲಕಿರಿಯಂ ಕಾತುಂ ಉಸ್ಸಹೇಯ್ಯನ್ತಿ ಆಹ। ಥೇರೋ ಭಬ್ಬಾವತಿಮೇ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇಸಿ। ತೇ ತಸ್ಸ ಓವಾದೇ ಠತ್ವಾ ತಯೋಪಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಂಸೂತಿ ಅಯಮಾನಿಸಂಸೋ ಅತ್ತನಿಯ್ಯಾತನೇ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಾ ಭಗವತೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ"ತಿ।

೪೯. ಸಮ್ಪನ್ನಜ್ಝಾಸಯೇನ ಸಮ್ಪನ್ನಾಧಿಮುತ್ತಿನಾ ಚ ಹುತ್ವಾತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ತೇನ ಯೋಗಿನಾ ಅಲೋಭಾದೀನಂ ವಸೇನ ಛಹಾಕಾರೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನಜ್ಝಾಸಯೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಸಮ್ಪನ್ನಜ್ಝಾಸಯೋ ಹಿ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಬೋಧೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಯಥಾಹ, "ಛ ಅಜ್ಝಾಸಯಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಪರಿಪಾಕಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯಾ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಲೋಭೇ ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ, ಅದೋಸಜ್ಝಾಸಯಾ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ದೋಸೇ ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ, ಅಮೋಹಜ್ಝಾಸಯಾ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಮೋಹೇ ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮಜ್ಝಾಸಯಾ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಘರಾವಾಸೇ ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ, ಪವಿವೇಕಜ್ಝಾಸಯಾ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ, ನಿಸ್ಸರಣಜ್ಝಾಸಯಾ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಸಬ್ಬಭವಗತೀಸು ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ"ತಿ। ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮಿಖೀಣಾಸವಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಇಮೇಹೇವ ಛಹಾಕಾರೇಹಿ ಅತ್ತನಾ ಅತ್ತನಾ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ವಿಸೇಸಂ ಪತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾ ಇಮೇಹಿ ಛಹಾಕಾರೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನಜ್ಝಾಸಯೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ತದಧಿಮುತ್ತತಾಯ ಪನ ಅಧಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪನ್ನೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಸಮಾಧಾಧಿಮುತ್ತೇನ ಸಮಾಧಿಗರುಕೇನ ಸಮಾಧಿಪಬ್ಭಾರೇನ, ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಮುತ್ತೇನ ನಿಬ್ಬಾನಗರುಕೇನ ನಿಬ್ಬಾನಪಬ್ಭಾರೇನ ಚ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೫೦. ಏವಂ ಸಮ್ಪನ್ನಜ್ಝಾಸಯಾಧಿಮುತ್ತಿನೋ ಪನಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಯಾಚತೋ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಲಾಭಿನಾ ಆಚರಿಯೇನ ಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಚರಿಯಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ। ಇತರೇನ ಕಿಂ ಚರಿತೋಸಿ? ಕೇ ವಾ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಬಹುಲಂ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ?

ಕಿಂ ವಾ ತೇ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಫಾಸು ಹೋತಿ? ಕತರಸ್ಮಿಂ ವಾ ತೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಚಿತ್ತಂ ನಮತೀತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ನಯೇಹಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಞತ್ವಾ ಚರಿಯಾನುಕೂಲಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇತಬ್ಬಂ।

ಕಥೇನ್ತೇನ ಚ ತಿವಿಧೇನ ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ಪಕತಿಯಾ ಉಗ್ಗಹಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಏಕಂ ದ್ವೇ ನಿಸಜ್ಜಾನಿ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬಂ। ಸನ್ತಿಕೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಆಗತಾಗತಕ್ಖಣೇ ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಗನ್ತುಕಾಮಸ್ಸ ನಾತಿಸಂಖಿತ್ತಂ ನಾತಿವಿತ್ಥಾರಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ತಾವ ಕಥೇನ್ತೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಕಸಿಣದೋಸಾ, ಕಸಿಣಕರಣಂ, ಕತಸ್ಸ ಭಾವನಾನಯೋ, ದುವಿಧಂ ನಿಮಿತ್ತಂ, ದುವಿಧೋ ಸಮಾಧಿ, ಸತ್ತವಿಧಂ ಸಪ್ಪಾಯಾಸಪ್ಪಾಯಂ, ದಸವಿಧಂ ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಂ, ವೀರಿಯಸಮತಾ, ಅಪ್ಪನಾವಿಧಾನನ್ತಿ ಇಮೇ ನವ ಆಕಾರಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸುಪಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ತಂ ಸಬ್ಬಂ ತೇಸಂ ಭಾವನಾವಿಧಾನೇ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಏವಂ ಕಥಿಯಮಾನೇ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ತೇನ ಯೋಗಿನಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೋತಬ್ಬಂ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಇದಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಪದಂ, ಇದಂ ಉಪರಿಮಪದಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ , ಅಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಇದಮೋಪಮ್ಮನ್ತಿ ಏವಂ ತಂ ತಂ ಆಕಾರಂ ಉಪನಿಬನ್ಧಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸುಣನ್ತೇನ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ। ಅಥಸ್ಸ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಇತರಸ್ಸಾತಿ ಅಯಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಇಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಪರಿದೀಪನಾ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಚರಿಯಾನುಕೂಲಂ ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಇಮಾನಿ ಪದಾನಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ವಿತ್ಥಾರಿತಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಇತಿ ಸಾಧುಜನಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಕತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ

ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಧಿಕಾರೇ

ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ

ತತಿಯೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೪. ಪಥವೀಕಸಿಣನಿದ್ದೇಸೋ

೫೧. ಇದಾನಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ “ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಯ ಅನನುರೂಪಂ ವಿಹಾರಂ ಪಹಾಯ ಅನುರೂಪೇ ವಿಹಾರೇ ವಿಹರನ್ತೇನಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಯಸ್ಸ ತಾವಾಚರಿಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕವಿಹಾರೇ ವಸತೋ ಫಾಸು ಹೋತಿ, ತೇನ ತತ್ಥೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಸೋಧೇನ್ತೇನ ವಸಿತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ತತ್ಥ ಫಾಸು ನ ಹೋತಿ, ಯೋ ಅಞ್ಞೋ ಗಾವುತೇ ವಾ ಅಡ್ಢಯೋಜನೇ ವಾ ಯೋಜನಮತ್ತೇಪಿ ವಾ ಸಪ್ಪಾಯೋ ವಿಹಾರೋ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ವಸಿತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ಠಾನೇ ಸನ್ದೇಹೇ ವಾ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೇ ವಾ ಜಾತೇ ಕಾಲಸ್ಸೇವ ವಿಹಾರೇ ವತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನೇಯೇವ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂದಿವಸಮಾಚರಿಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಆಚರಿಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಅಕಿಲಮನ್ತೋಯೇವ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಆಗನ್ತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ। ಯೋ ಪನ ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೇಪಿ ಫಾಸುಕಟ್ಠಾನಂ ನ ಲಭತಿ, ತೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಸಬ್ಬಂ ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸುವಿಸುದ್ಧಂ ಆವಜ್ಜನಪಟಿಬದ್ಧಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ದೂರಮ್ಪಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಯ ಅನನುರೂಪಂ ವಿಹಾರಂ ಪಹಾಯ ಅನುರೂಪೇ ವಿಹಾರೇ ವಿಹಾತಬ್ಬಂ।

ಅನನುರೂಪವಿಹಾರೋ

೫೨. ತತ್ಥ ಅನನುರೂಪೋ ನಾಮ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ದೋಸಾನಂ ಅಞ್ಞತರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ತತ್ರಿಮೇ ಅಟ್ಠಾರಸ ದೋಸಾ - ಮಹತ್ತಂ, ನವತ್ತಂ, ಜಿಣ್ಣತ್ತಂ, ಪನ್ಥನಿಸ್ಸಿತತ್ತಂ, ಸೋಣ್ಡೀ, ಪಣ್ಣಂ, ಪುಪ್ಫಂ, ಫಲಂ, ಪತ್ಥನೀಯತಾ, ನಗರಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತಾ, ದಾರುಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತಾ, ಖೇತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತಾ, ವಿಸಭಾಗಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾ, ಪಟ್ಟನಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತಾ, ಪಚ್ಚನ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತಾ, ರಜ್ಜಸೀಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತಾ, ಅಸಪ್ಪಾಯತಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾನಂ ಅಲಾಭೋತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ದೋಸಾನಂ ಅಞ್ಞತರೇನ ದೋಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅನನುರೂಪೋ ನಾಮ। ನ ತತ್ಥ ವಿಹಾತಬ್ಬಂ।

ಕಸ್ಮಾ? **ಮಹಾವಿಹಾರೇ** ತಾವ ಬಹೂ ನಾನಾಛನ್ದಾ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ, ತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಟಿವಿರುದ್ಧತಾಯ ವತ್ತಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ। ಬೋಧಿಯಙ್ಗಣಾದೀನಿ ಅಸಮ್ಮಟ್ಠಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। ಅನುಪಟ್ಠಾಪಿತಂ ಪಾನೀಯಂ ಪರಿಭೋಜನೀಯಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಗೋಚರಗಾಮೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಸಚೇ ಪಸ್ಸತಿ ವತ್ತಂ ವಾ ಅಕತಂ ಪಾನೀಯಘಟಂ ವಾ ರಿತ್ತಂ, ಅಥಾನೇನ ವತ್ತಂ ಕಾತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಪಾನೀಯಂ ಉಪಟ್ಠಾಪೇತಬ್ಬಂ। ಅಕರೋನ್ತೋ ವತ್ತಭೇದೇ ದುಕ್ಕಟಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಕಾಲೋ ಅತಿಕ್ಕಮತಿ, ಅತಿದಿವಾ ಪವಿಟ್ಠೋ ನಿಟ್ಠಿತಾಯ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಲಭತಿ। ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಗತೋಪಿ ಸಾಮಣೇರದಹರಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಚ್ಚಾಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಘಕಮ್ಮೇಹಿ ಚ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಯತ್ಥ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ವತ್ತಂ ಕತಮೇವ ಹೋತಿ, ಅವಸೇಸಾಪಿ ಚ ಸಙ್ಘಟ್ಟನಾ ನತ್ಥಿ। ಏವರೂಪೇ ಮಹಾವಿಹಾರೇಪಿ ವಿಹಾತಬ್ಬಂ।

ನವವಿಹಾರೇ ಬಹು ನವಕಮ್ಮಂ ಹೋತಿ, ಅಕರೋನ್ತಂ ಉಜ್ಝಾಯನ್ತಿ। ಯತ್ಥ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂ ಏವಂ ವದನ್ತಿ “ಆಯಸ್ಮಾ ಯಥಾಸುಖಂ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋತು, ಮಯಂ ನವಕಮ್ಮಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಏವರೂಪೇ ವಿಹಾತಬ್ಬಂ।

ಜಿಣ್ಣವಿಹಾರೇ ಪನ ಬಹು ಪಟಿಜಗ್ಗಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಅನ್ತಮಸೋ ಅತ್ತನೋ ಸೇನಾಸನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಟಿಜಗ್ಗನ್ತಂ ಉಜ್ಝಾಯನ್ತಿ, ಪಟಿಜಗ್ಗನ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಹಾಯತಿ।

ಪನ್ಥನಿಸ್ಸಿತೇ ಮಹಾಪಥವಿಹಾರೇ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಆಗನ್ತುಕಾ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ। ವಿಕಾಲೇ ಆಗತಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಸೇನಾಸನಂ ದತ್ವಾ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಾ ಪಾಸಾಣಪಿಟ್ಠೇ ವಾ ವಸಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ಪುನದಿವಸೇಪಿ ಏವಮೇವಾತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ನ ಹೋತಿ। ಯತ್ಥ ಪನ ಏವರೂಪೋ ಆಗನ್ತುಕಸಮ್ಬಾಧೋ ನ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ವಿಹಾತಬ್ಬಂ।

ಸೋಣ್ಡೀ ನಾಮ ಪಾಸಾಣಪೋಕ್ಖರಣೀ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ಪಾನೀಯತ್ಥಂ ಮಹಾಜನೋ ಸಮೋಸರತಿ, ನಗರವಾಸೀನಂ ರಾಜಕುಲೂಪಕತ್ಥೇರಾನಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ ರಜನಕಮ್ಮತ್ಥಾಯ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಭಾಜನದಾರುದೋಣಿಕಾದೀನಿ ಪುಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಅಸುಕೇ ಚ ಅಸುಕೇ ಚ ಠಾನೇತಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಮ್ಪಿ ನಿಚ್ಚಬ್ಯಾವಟೋ ಹೋತಿ।

ಯತ್ಥ ನಾನಾವಿಧಂ ಸಾಕಪಣ್ಣಂ ಹೋತಿ, ತತ್ಥಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಿವಾವಿಹಾರಂ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಾಕಹಾರಿಕಾ ಗಾಯಮಾನಾ ಪಣ್ಣಂ ಉಚ್ಚಿನನ್ತಿಯೋ ವಿಸಭಾಗಸದ್ದಸಙ್ಘಟ್ಟನೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತರಾಯಂ ಕರೋನ್ತಿ।

ಯತ್ಥ ಪನ ನಾನಾವಿಧಾ ಮಾಲಾಗಚ್ಛಾ ಸುಪುಪ್ಫಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತತ್ರಾಪಿ ತಾದಿಸೋಯೇವ ಉಪದ್ದವೋ।

ಯತ್ಥ ನಾನಾವಿಧಂ ಅಮ್ಬಜಮ್ಬುಪನಸಾದಿಫಲಂ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ಫಲತ್ಥಿಕಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಯಾಚನ್ತಿ, ಅದೇನ್ತಸ್ಸ ಕುಜ್ಝನ್ತಿ, ಬಲಕ್ಕಾರೇನ ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಸಾಯನ್ಹಸಮಯೇ ವಿಹಾರಮಜ್ಝೇ ಚಙ್ಕಮನ್ತೇನ ತೇ ದಿಸ್ವಾ "ಕಿಂ ಉಪಾಸಕಾ ಏವಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ ಯಥಾರುಚಿ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತಿ। ಅವಾಸಾಯಪಿಸ್ಸ ಪರಕ್ಕಮನ್ತಿ।

ಪತ್ಥನೀಯೇ ಪನ ಲೇಣಸಮ್ಮತೇ ದಕ್ಖಿಣಗಿರಿಹತ್ಥಿಕುಚ್ಛಿಚೇತಿಯಗಿರಿಚಿತ್ತಲಪಬ್ಬತಸದಿಸೇ ವಿಹಾರೇ ವಿಹರನ್ತಂ ಅಯಮರಹಾತಿ ಸಮ್ಭಾವೇತ್ವಾ ವನ್ದಿತುಕಾಮಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಸಮನ್ತಾ ಓಸರನ್ತಿ, ತೇನಸ್ಸ ನ ಫಾಸು ಹೋತಿ, ಯಸ್ಸ ಪನ ತಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಹೋತಿ, ತೇನ ದಿವಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಗನ್ತ್ವಾ ರತ್ತಿಂ ವಸಿತಬ್ಬಂ।

ನಗರಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೇ ವಿಸಭಾಗಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಕುಮ್ಭದಾಸಿಯೋಪಿ ಘಟೇಹಿ ನಿಘಂಸನ್ತಿಯೋ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಗ್ಗಂ ನ ದೇನ್ತಿ, ಇಸ್ಸರಮನುಸ್ಸಾಪಿ ವಿಹಾರಮಜ್ಝೇ ಸಾಣಿಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ನಿಸೀದನ್ತಿ।

ದಾರುಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇ ಪನ ಯತ್ಥ ಕಟ್ಠಾನಿ ಚ ದಬ್ಬುಪಕರಣರುಕ್ಖಾ ಚ ಸನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಕಟ್ಠಹಾರಿಕಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಸಾಕಪುಪ್ಫಹಾರಿಕಾ ವಿಯ ಅಫಾಸುಂ ಕರೋನ್ತಿ, ವಿಹಾರೇ ರುಕ್ಖಾ ಸನ್ತಿ, ತೇ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಘರಾನಿ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಛಿನ್ದನ್ತಿ। ಸಚೇ ಸಾಯನ್ಹಸಮಯಂ ಪಧಾನಘರಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ವಿಹಾರಮಜ್ಝೇ ಚಙ್ಕಮನ್ತೋ ತೇ ದಿಸ್ವಾ "ಕಿಂ ಉಪಾಸಕಾ ಏವಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ ವದತಿ, ಯಥಾರುಚಿ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತಿ, ಅವಾಸಾಯಪಿಸ್ಸ ಪರಕ್ಕಮನ್ತಿ।

ಯೋ ಪನ **ಖೇತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ** ಹೋತಿ ಸಮನ್ತಾ ಖೇತ್ತೇಹಿ ಪರಿವಾರಿತೋ, ತತ್ಥ ಮನುಸ್ಸಾ ವಿಹಾರಮಜ್ಝೇಯೇವ ಖಲಂ ಕತ್ವಾ ಧಞ್ಞಂ ಮದ್ದನ್ತಿ, ಪಮುಖೇಸು ಸಯನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಬಹುಂ ಅಫಾಸುಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಯತ್ರಾಪಿ ಮಹಾಸಙ್ಘಭೋಗೋ ಹೋತಿ, ಆರಾಮಿಕಾ ಕುಲಾನಂ ಗಾವೋ ರುನ್ಧನ್ತಿ, ಉದಕವಾರಂ ಪಟಿಸೇಧೇನ್ತಿ, ಮನುಸ್ಸಾ ವೀಹಿಸೀಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಪಸ್ಸಥ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಆರಾಮಿಕಾನಂ ಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। ತೇನ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ರಾಜರಾಜಮಹಾಮತ್ತಾನಂ ಘರದ್ವಾರಂ ಗನ್ತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಖೇತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತೋ।

ವಿಸಭಾಗಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾತಿ ಯತ್ಥ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಸಭಾಗವೇರೀ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಹರನ್ತಿ, ಯೇ ಕಲಹಂ ಕರೋನ್ತಾ ಮಾ, ಭನ್ತೇ, ಏವಂ ಕರೋಥಾತಿ ವಾರಿಯಮಾನಾ ಏತಸ್ಸ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಸ್ಸ ಆಗತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಟ್ಠಾಮ್ಹಾತಿ ವತ್ತಾರೋ ಭವನ್ತಿ।

ಯೋಪಿ ಉದಕಪಟ್ಟನಂ ವಾ ಥಲಪಟ್ಟನಂ ವಾ ನಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ಅಭಿಣ್ಹಂ ನಾವಾಹಿ ಚ ಸತ್ಥೇಹಿ ಚ ಆಗತಮನುಸ್ಸಾ ಓಕಾಸಂ ದೇಥ, ಪಾನೀಯಂ ದೇಥ, ಲೋಣಂ ದೇಥಾತಿ ಘಟ್ಟಯನ್ತಾ ಅಫಾಸುಂ ಕರೋನ್ತಿ।

ಪಚ್ಚನ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೇ ಪನ ಮನುಸ್ಸಾ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಅಪ್ಪಸನ್ನಾ ಹೋನ್ತಿ।

ರಜ್ಜಸೀಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೇ ರಾಜಭಯಂ ಹೋತಿ। ತಞ್ಹಿ ಪದೇಸಂ ಏಕೋ ರಾಜಾ ನ ಮಯ್ಹಂ ವಸೇ ವತ್ತತೀತಿ ಪಹರತಿ, ಇತರೋಪಿ ನ ಮಯ್ಹಂ ವಸೇ ವತ್ತತೀತಿ। ತತ್ರಾಯಂ ಭಿಕ್ಖು ಕದಾಚಿ ಇಮಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ವಿಜಿತೇ ವಿಚರತಿ, ಕದಾಚಿ ಏತಸ್ಸ। ಅಥ ನಂ "ಚರಪುರಿಸೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಪಾಪೇನ್ತಿ।

ಅಸಪ್ಪಾಯತಾತಿ ವಿಸಭಾಗರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಸಮೋಸರಣೇನ ವಾ ಅಮನುಸ್ಸಪರಿಗ್ಗಹಿತತಾಯ ವಾ ಅಸಪ್ಪಾಯತಾ। **ತತ್ರಿದಂ ವತ್ಥು**। ಏಕೋ ಕಿರ ಥೇರೋ ಅರಞ್ಞೇ ವಸತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಏಕಾ ಯಕ್ಖಿನೀ ಪಣ್ಣಸಾಲದ್ವಾರೇ ಠತ್ವಾ ಗಾಯಿ। ಸೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ದ್ವಾರೇ ಅಟ್ಠಾಸಿ, ಸಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಚಙ್ಕಮನಸೀಸೇ ಗಾಯಿ। ಥೇರೋ ಚಙ್ಕಮನಸೀಸಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಸಾ ಸತಪೋರಿಸೇ ಪಪಾತೇ ಠತ್ವಾ ಗಾಯಿ। ಥೇರೋ ಪಟಿನಿವತ್ತಿ। ಅಥ ನಂ ಸಾ ವೇಗೇನಾಗನ್ತ್ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ "ಮಯಾ, ಭನ್ತೇ, ನ ಏಕೋ ನ ದ್ವೇ ತುಮ್ಹಾದಿಸಾ ಖಾದಿತಾ"ತಿ ಆಹ।

ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾನಂ ಅಲಾಭೋತಿ ಯತ್ಥ ನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಆಚರಿಯಂ ವಾ ಆಚರಿಯಸಮಂ ವಾ ಉಪಜ್ಝಾಯಂ ವಾ ಉಪಜ್ಝಾಯಸಮಂ ವಾ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಲದ್ಧುಂ। ತತ್ಥ ಸೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾನಂ ಅಲಾಭೋ ಮಹಾದೋಸೋಯೇವಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ದೋಸಾನಂ ಅಞ್ಞತರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅನನುರೂಪೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು -

ಮಹಾವಾಸಂ ನವಾವಾಸಂ, ಜರಾವಾಸಞ್ಚ ಪನ್ಥನಿಂ।
ಸೋಣ್ಡಿಂ ಪಣ್ಣಞ್ಚ ಪುಪ್ಫಞ್ಚ, ಫಲಂ ಪತ್ಥಿತಮೇವ ಚ॥

ನಗರಂ ದಾರುನಾ ಖೇತ್ತಂ, ವಿಸಭಾಗೇನ ಪಟ್ಟನಂ।
ಪಚ್ಚನ್ತಸೀಮಾಸಪ್ಪಾಯಂ, ಯತ್ಥ ಮಿತ್ತೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ॥

ಅಟ್ಠಾರಸೇತಾನಿ ಠಾನಾನಿ, ಇತಿ ವಿಞ್ಞಾಯ ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಆರಕಾ ಪರಿವಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಮಗ್ಗಂ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಂ ಯಥಾತಿ॥

ಅನುರೂಪವಿಹಾರೋ

೫೩. ಯೋ ಪನ ಗೋಚರಗಾಮತೋ ನಾತಿದೂರನಾಚ್ಚಾಸನ್ನತಾದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಅಯಂ ಅನುರೂಪೋ ನಾಮ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ - "ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೇನಾಸನಂ ನಾತಿದೂರಂ ಹೋತಿ ನಾಚ್ಚಾಸನ್ನಂ ಗಮನಾಗಮನಸಮ್ಪನ್ನಂ, ದಿವಾ ಅಪ್ಪಾಕಿಣ್ಣಂ ರತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಂ, ಅಪ್ಪಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪಸಮ್ಫಸ್ಸಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾ। ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ಥೇರಾ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಹರನ್ತಿ ಬಹುಸ್ಸುತಾ ಆಗತಾಗಮಾ ಧಮ್ಮಧರಾ ವಿನಯಧರಾ ಮಾತಿಕಾಧರಾ, ತೇ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರಿಪುಚ್ಛತಿ ಪರಿಪಞ್ಹತಿ 'ಇದಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಥಂ ಇಮಸ್ಸ ಕೋ ಅತ್ಥೋ'ತಿ, ತಸ್ಸ ತೇ ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ ಅವಿವಟಞ್ಚೇವ ವಿವರನ್ತಿ, ಅನುತ್ತಾನೀಕತಞ್ಚ ಉತ್ತಾನೀಕರೋನ್ತಿ, ಅನೇಕವಿಹಿತೇಸು ಚ ಕಙ್ಖಾಟ್ಠಾನಿಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೋದೇನ್ತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಹೋತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೧)।

ಅಯಂ "ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಯ ಅನನುರೂಪಂ ವಿಹಾರಂ ಪಹಾಯ ಅನುರೂಪೇ ವಿಹಾರೇ ವಿಹರನ್ತೇನಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರೋ।

ಖುದ್ದಕಪಲಿಬೋಧಾ

೫೪. ಖುದ್ದಕಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾತಿ ಏವಂ ಪತಿರೂಪೇ ವಿಹಾರೇ ವಿಹರನ್ತೇನ ಯೇಪಿಸ್ಸ ತೇ ಹೋನ್ತಿ ಖುದ್ದಕಪಲಿಬೋಧಾ, ತೇಪಿ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ದೀಘಾನಿ ಕೇಸನಖಲೋಮಾನಿ ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಜಿಣ್ಣಚೀವರೇಸು ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ವಾ ತುನ್ನಕಮ್ಮಂ ವಾ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಕಿಲಿಟ್ಠಾನಿ ವಾ ರಜಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸಚೇ ಪತ್ತೇ ಮಲಂ ಹೋತಿ, ಪತ್ತೋ ಪಚಿತಬ್ಬೋ। ಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀನಿ ಸೋಧೇತಬ್ಬಾನೀತಿ। "ಅಯಂ ಖುದ್ದಕಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರೋ।

ಭಾವನಾವಿಧಾನಂ

೫೫. ಇದಾನಿ **ಸಬ್ಬಂ ಭಾವನಾವಿಧಾನಂ ಅಪರಿಹಾಪೇನ್ತೇನ ಭಾವೇತಬ್ಬೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಯಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ ಹೋತಿ।

ಏವಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನಖುದ್ದಕಪಲಿಬೋಧೇನ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇನ ಭತ್ತಸಮ್ಮದಂ ಪಟಿವಿನೋದೇತ್ವಾ ಪವಿವಿತ್ತೇ ಓಕಾಸೇ ಸುಖನಿಸಿನ್ನೇನ ಕತಾಯ ವಾ ಅಕತಾಯ ವಾ ಪಥವಿಯಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಪಥವಿಯಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಕತೇ ವಾ ಅಕತೇ ವಾ ಸಾನ್ತಕೇ, ನೋ ಅನನ್ತಕೇ, ಸಕೋಟಿಯೇ, ನೋ ಅಕೋಟಿಯೇ, ಸವಟ್ಟುಮೇ, ನೋ ಅವಟ್ಟುಮೇ, ಸಪರಿಯನ್ತೇ, ನೋ ಅಪರಿಯನ್ತೇ, ಸುಪ್ಪಮತ್ತೇ ವಾ ಸರಾವಮತ್ತೇ ವಾ। ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಕರೋತಿ, ಸೂಪಧಾರಿತಂ ಉಪಧಾರೇತಿ, ಸುವವತ್ಥಿತಂ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ ಸೂಪಧಾರಿತಂ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ಸುವವತ್ಥಿತಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವೀ ರತನಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ ಚಿತ್ತೀಕಾರಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪಿಯಾಯಮಾನೋ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ 'ಅದ್ಧಾ ಇಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಜರಾಮರಣಮ್ಹಾ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ। ಸೋ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ…ಪೇ॰… ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿ।

ತತ್ಥ ಯೇನ ಅತೀತಭವೇಪಿ ಸಾಸನೇ ವಾ ಇಸಿಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಪುಬ್ಬಾನಿ, ಏವರೂಪಸ್ಸ ಪುಞ್ಞವತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಅಕತಾಯ ಪಥವಿಯಾ ಕಸಿತಟ್ಠಾನೇ ವಾ ಖಲಮಣ್ಡಲೇ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, **ಮಲ್ಲಕತ್ಥೇರಸ್ಸ** ವಿಯ। ತಸ್ಸ ಕಿರಾಯಸ್ಮತೋ ಕಸಿತಟ್ಠಾನಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ತಂಠಾನಪ್ಪಮಾಣಮೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉದಪಾದಿ। ಸೋ ತಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಝಾನಪದಟ್ಠಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ।

ಯೋ ಪನೇವಂ ಅಕತಾಧಿಕಾರೋ ಹೋತಿ, ತೇನ ಆಚರಿಯಸನ್ತಿಕೇ ಉಗ್ಗಹಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿಧಾನಂ ಅವಿರಾಧೇತ್ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ಕಸಿಣದೋಸೇ ಪರಿಹರನ್ತೇನ ಕಸಿಣಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತಓದಾತಸಮ್ಭೇದವಸೇನ ಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪಥವೀಕಸಿಣದೋಸಾ। ತಸ್ಮಾ ನೀಲಾದಿವಣ್ಣಂ ಮತ್ತಿಕಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಗಙ್ಗಾವಹೇ ಮತ್ತಿಕಾಸದಿಸಾಯ ಅರುಣವಣ್ಣಾಯ ಮತ್ತಿಕಾಯ ಕಸಿಣಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ತಞ್ಚ ಖೋ ವಿಹಾರಮಜ್ಝೇ ಸಾಮಣೇರಾದೀನಂ ಸಞ್ಚರಣಟ್ಠಾನೇ ನ ಕಾತಬ್ಬಂ। ವಿಹಾರಪಚ್ಚನ್ತೇ ಪನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಟ್ಠಾನೇ ಪಬ್ಭಾರೇ ವಾ ಪಣ್ಣಸಾಲಾಯ ವಾ ಸಂಹಾರಿಮಂ ವಾ ತತ್ರಟ್ಠಕಂ ವಾ ಕಾತಬ್ಬಂ। ತತ್ರ ಸಂಹಾರಿಮಂ ಚತೂಸು ದಣ್ಡಕೇಸು ಪಿಲೋತಿಕಂ ವಾ ಚಮ್ಮಂ ವಾ ಕಟಸಾರಕಂ ವಾ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಪನೀತತಿಣಮೂಲಸಕ್ಖರಕಥಲಿಕಾಯ ಸುಮದ್ದಿತಾಯ ಮತ್ತಿಕಾಯ ವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣಂ ವಟ್ಟಂ ಲಿಮ್ಪೇತ್ವಾ ಕಾತಬ್ಬಂ। ತಂ ಪರಿಕಮ್ಮಕಾಲೇ ಭೂಮಿಯಂ ಅತ್ಥರಿತ್ವಾ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ರಟ್ಠಕಂ ಭೂಮಿಯಂ ಪದುಮಕಣ್ಣಿಕಾಕಾರೇನ ಖಾಣುಕೇ ಆಕೋಟೇತ್ವಾ ವಲ್ಲೀಹಿ ವಿನನ್ಧಿತ್ವಾ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಯದಿ ಸಾ ಮತ್ತಿಕಾ ನಪ್ಪಹೋತಿ, ಅಧೋ ಅಞ್ಞಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಉಪರಿಭಾಗೇ ಸುಪರಿಸೋಧಿತಾಯ ಅರುಣವಣ್ಣಾಯ ಮತ್ತಿಕಾಯ ವಿದತ್ಥಿಚತುರಙ್ಗುಲವಿತ್ಥಾರಂ ವಟ್ಟಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಏತದೇವ ಹಿ ಪಮಾಣಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಸುಪ್ಪಮತ್ತಂ ವಾ ಸರಾವಮತ್ತಂ ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಸಾನ್ತಕೇ ನೋ ಅನನ್ತಕೇ"ತಿಆದಿ ಪನಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದತ್ಥಾಯ ವುತ್ತಂ।

೫೬. ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ರುಕ್ಖಪಾಣಿಕಾ ವಿಸಭಾಗವಣ್ಣಂ ಸಮುಟ್ಠಪೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಾಸಾಣಪಾಣಿಕಾಯ ಘಂಸೇತ್ವಾ ಸಮಂ ಭೇರೀತಲಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ತಂ ಠಾನಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ನ್ಹತ್ವಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಕಸಿಣಮಣ್ಡಲತೋ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಹತ್ಥನ್ತರೇ ಪದೇಸೇ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ವಿದತ್ಥಿಚತುರಙ್ಗುಲಪಾದಕೇ ಸುಅತ್ಥತೇ ಪೀಠೇ ನಿಸೀದಿತಬ್ಬಂ। ತತೋ ದೂರತರೇ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಹಿ ಕಸಿಣಂ ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಆಸನ್ನತರೇ ಕಸಿಣದೋಸಾ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। ಉಚ್ಚತರೇ ನಿಸಿನ್ನೇನ ಗೀವಂ ಓನಮಿತ್ವಾ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ನೀಚತರೇ ಜಣ್ಣುಕಾನಿ ರುಜನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ "ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದಾ ಕಾಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕಾಮನಿಸ್ಸರಣೇ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಸಮತಿಕ್ಕಮುಪಾಯಭೂತೇ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಜಾತಾಭಿಲಾಸೇನ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಗುಣಾನುಸ್ಸರಣೇನ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಜನಯಿತ್ವಾ "ಅಯಂ ದಾನಿ ಸಾ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧ ಅರಿಯಸಾವಕೇಹಿ ಪಟಿಪನ್ನಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಟಿಪದಾ"ತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಞ್ಜಾತಗಾರವೇನ "ಅದ್ಧಾ ಇಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಪವಿವೇಕಸುಖರಸಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನಯಿತ್ವಾ ಸಮೇನ ಆಕಾರೇನ ಚಕ್ಖೂನಿ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ।

ಅತಿಉಮ್ಮೀಲಯತೋ ಹಿ ಚಕ್ಖು ಕಿಲಮತಿ, ಮಣ್ಡಲಞ್ಚ ಅತಿವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ, ತೇನಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅತಿಮನ್ದಂ ಉಮ್ಮೀಲಯತೋ ಮಣ್ಡಲಮವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ, ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಲೀನಂ ಹೋತಿ, ಏವಮ್ಪಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಮಾ ಆದಾಸತಲೇ ಮುಖನಿಮಿತ್ತದಸ್ಸಿನಾ ವಿಯ ಸಮೇನಾಕಾರೇನ ಚಕ್ಖೂನಿ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ, ನ ವಣ್ಣೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ, ನ ಲಕ್ಖಣಂ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ ವಣ್ಣಂ ಅಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ನಿಸ್ಸಯಸವಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಉಸ್ಸದವಸೇನ ಪಣ್ಣತ್ತಿಧಮ್ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಪಥವೀ ಮಹೀ, ಮೇದಿನೀ, ಭೂಮಿ, ವಸುಧಾ, ವಸುನ್ಧರಾತಿಆದೀಸು ಪಥವೀನಾಮೇಸು ಯಮಿಚ್ಛತಿ, ಯದಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾನುಕೂಲಂ ಹೋತಿ, ತಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ ಪಥವೀತಿ ಏತದೇವ ನಾಮಂ ಪಾಕಟಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಾಕಟವಸೇನೇವ ಪಥವೀ ಪಥವೀತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ಕಾಲೇನ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಕಾಲೇನ ನಿಮೀಲೇತ್ವಾ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಯಾವ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಾವ ಕಾಲಸತಮ್ಪಿ ಕಾಲಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ತತೋ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ।

೫೭. ತಸ್ಸೇವಂ ಭಾವಯತೋ ಯದಾ ನಿಮೀಲೇತ್ವಾ ಆವಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಉಮ್ಮೀಲಿತಕಾಲೇ ವಿಯ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛತಿ, ತದಾ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಜಾತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸ ಜಾತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ನಿಸೀದಿತಬ್ಬಂ। ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನೇನ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ಪಾದಧೋವನಪಪಞ್ಚಪರಿಹಾರತ್ಥಂ ಪನಸ್ಸ ಏಕಪಟಲಿಕುಪಾಹನಾ ಚ ಕತ್ತರದಣ್ಡೋ ಚ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। ಅಥಾನೇನ ಸಚೇ ತರುಣೋ ಸಮಾಧಿ ಕೇನಚಿದೇವ ಅಸಪ್ಪಾಯಕಾರಣೇನ ನಸ್ಸತಿ, ಉಪಾಹನಾ ಆರುಯ್ಹ ಕತ್ತರದಣ್ಡಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆದಾಯ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸುಖನಿಸಿನ್ನೇನ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಮನ್ನಾಹರಿತಬ್ಬಂ, ತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಾಹತಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸೇವಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತಿ, ಕಿಲೇಸಾ ಸನ್ನಿಸೀದನ್ತಿ, ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಚ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತೇ ಕಸಿಣದೋಸೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಥವಿಕತೋ ನಿಹತಾದಾಸಮಣ್ಡಲಂ ವಿಯ ಸುಧೋತಸಙ್ಖಥಾಲಂ ವಿಯ ವಲಾಹಕನ್ತರಾ ನಿಕ್ಖನ್ತಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ವಿಯ ಮೇಘಮುಖೇ ಬಲಾಕಾ ವಿಯ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಪದಾಲೇತ್ವಾ ನಿಕ್ಖನ್ತಮಿವ ತತೋ ಸತಗುಣಂ ಸಹಸ್ಸಗುಣಂ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ತಞ್ಚ ಖೋ ನೇವ ವಣ್ಣವನ್ತಂ, ನ ಸಣ್ಠಾನವನ್ತಂ। ಯದಿ ಹಿ ತಂ ಈದಿಸಂ ಭವೇಯ್ಯ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಸಿಯಾ ಓಳಾರಿಕಂ ಸಮ್ಮಸನುಪಗಂ ತಿಲಕ್ಖಣಬ್ಭಾಹತಂ, ನ ಪನೇತಂ ತಾದಿಸಂ। ಕೇವಲಞ್ಹಿ ಸಮಾಧಿಲಾಭಿನೋ ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರಮತ್ತಂ ಸಞ್ಞಜಮೇತನ್ತಿ।

೫೮. ಉಪ್ಪನ್ನಕಾಲತೋ ಚ ಪನಸ್ಸ ಪಟ್ಠಾಯ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ, ಕಿಲೇಸಾ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾವ, ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಮೇವಾತಿ।

ದುವಿಧೋ ಹಿ ಸಮಾಧಿ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ಚ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿ ಚ। ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ ಉಪಚಾರಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಪಟಿಲಾಭಭೂಮಿಯಂ ವಾ। ತತ್ಥ ಉಪಚಾರಭೂಮಿಯಂ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಂ ಹೋತಿ। ಪಟಿಲಾಭಭೂಮಿಯಂ ಅಙ್ಗಪಾತುಭಾವೇನ।

ದ್ವಿನ್ನಂ ಪನ ಸಮಾಧೀನಂ ಇದಂ ನಾನಾಕಾರಣಂ, ಉಪಚಾರೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ನ ಥಾಮಜಾತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅಙ್ಗಾನಂ ಅಥಾಮಜಾತತ್ತಾ, ಯಥಾ ನಾಮ ದಹರೋ ಕುಮಾರಕೋ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಪಿಯಮಾನೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಭೂಮಿಯಂ ಪತತಿ, ಏವಮೇವ ಉಪಚಾರೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಚಿತ್ತಂ ಕಾಲೇನ ನಿಮಿತ್ತಮಾರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತಿ, ಕಾಲೇನ ಭವಙ್ಗಮೋತರತಿ। ಅಪ್ಪನಾಯಂ ಪನ ಅಙ್ಗಾನಿ ಥಾಮಜಾತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಥಾಮಜಾತತ್ತಾ, ಯಥಾ ನಾಮ ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ ಆಸನಾ ವುಟ್ಠಾಯ ದಿವಸಮ್ಪಿ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಕಿಂ ಭವಙ್ಗವಾರಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಕೇವಲಮ್ಪಿ ರತ್ತಿಂ ಕೇವಲಮ್ಪಿ ದಿವಸಂ ತಿಟ್ಠತಿ, ಕುಸಲಜವನಪಟಿಪಾಟಿವಸೇನೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ।

ತತ್ರ ಯದೇತಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಂ ನಾಮ ಅತಿದುಕ್ಕರಂ। ತಸ್ಮಾ ಸಚೇ ತೇನೇವ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಸುನ್ದರಂ। ನೋ ಚೇ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಥಾನೇನ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತೇನ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಗಬ್ಭೋ ವಿಯ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ -

ನಿಮಿತ್ತಂ ರಕ್ಖತೋ ಲದ್ಧ-ಪರಿಹಾನಿ ನ ವಿಜ್ಜತಿ।
ಆರಕ್ಖಮ್ಹಿ ಅಸನ್ತಮ್ಹಿ, ಲದ್ಧಂ ಲದ್ಧಂ ವಿನಸ್ಸತಿ॥

ಸತ್ತಸಪ್ಪಾಯಾ

೫೯. ತತ್ರಾಯಂ ರಕ್ಖಣವಿಧಿ -

ಆವಾಸೋ ಗೋಚರೋ ಭಸ್ಸಂ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಭೋಜನಂ ಉತು।
ಇರಿಯಾಪಥೋತಿ ಸತ್ತೇತೇ, ಅಸಪ್ಪಾಯೇ ವಿವಜ್ಜಯೇ॥

ಸಪ್ಪಾಯೇ ಸತ್ತ ಸೇವೇಥ, ಏವಞ್ಹಿ ಪಟಿಪಜ್ಜತೋ।
ನಚಿರೇನೇವ ಕಾಲೇನ, ಹೋತಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಪ್ಪನಾ॥

ತತ್ರಸ್ಸ ಯಸ್ಮಿಂ ಆವಾಸೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪನ್ನಂ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಂ ವಾ ವಿನಸ್ಸತಿ, ಅನುಪಟ್ಠಿತಾ ಚ ಸತಿ ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಅಸಮಾಹಿತಞ್ಚ ಚಿತ್ತಂ ನ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಅಯಂ ಅಸಪ್ಪಾಯೋ। ಯತ್ಥ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ಥಾವರಞ್ಚ ಹೋತಿ , ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ ನಾಗಪಬ್ಬತವಾಸೀಪಧಾನಿಯತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯ, ಅಯಂ ಸಪ್ಪಾಯೋ। ತಸ್ಮಾ ಯಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ ಬಹೂ ಆವಾಸಾ ಹೋನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿಂ ತೀಣಿ ತೀಣಿ ದಿವಸಾನಿ ವಸಿತ್ವಾ ಯತ್ಥಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ವಸಿತಬ್ಬಂ। ಆವಾಸಸಪ್ಪಾಯತಾಯ ಹಿ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಮ್ಹಿ ಚೂಳನಾಗಲೇಣೇ ವಸನ್ತಾ ತತ್ಥೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಸತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಂಸು। ಸೋತಾಪನ್ನಾದೀನಂ ಪನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಪತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಾನಞ್ಚ ಗಣನಾ ನತ್ಥಿ। ಏವಮಞ್ಞೇಸುಪಿ ಚಿತ್ತಲಪಬ್ಬತವಿಹಾರಾದೀಸು।

ಗೋಚರಗಾಮೋ ಪನ ಯೋ ಸೇನಾಸನತೋ ಉತ್ತರೇನ ವಾ ದಕ್ಖಿಣೇನ ವಾ ನಾತಿದೂರೇ ದಿಯಡ್ಢಕೋಸಬ್ಭನ್ತರೇ ಹೋತಿ ಸುಲಭಸಮ್ಪನ್ನಭಿಕ್ಖೋ, ಸೋ ಸಪ್ಪಾಯೋ। ವಿಪರೀತೋ ಅಸಪ್ಪಾಯೋ।

ಭಸ್ಸನ್ತಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ, ತಞ್ಹಿಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತನ್ತರಧಾನಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ದಸಕಥಾವತ್ಥುನಿಸ್ಸಿತಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ, ತಮ್ಪಿ ಮತ್ತಾಯ ಭಾಸಿತಬ್ಬಂ।

ಪುಗ್ಗಲೋಪಿ ಅತಿರಚ್ಛಾನಕಥಿಕೋ ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಸಮಾಹಿತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಸಮಾಹಿತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಥಿರತರಂ ಹೋತಿ, ಏವರೂಪೋ ಸಪ್ಪಾಯೋ। ಕಾಯದಳ್ಹೀಬಹುಲೋ ಪನ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಿಕೋ ಅಸಪ್ಪಾಯೋ। ಸೋ ಹಿ ತಂ ಕದ್ದಮೋದಕಮಿವ ಅಚ್ಛಂ ಉದಕಂ ಮಲೀನಮೇವ ಕರೋತಿ, ತಾದಿಸಞ್ಚ ಆಗಮ್ಮ ಕೋಟಪಬ್ಬತವಾಸೀದಹರಸ್ಸೇವ ಸಮಾಪತ್ತಿಪಿ ನಸ್ಸತಿ, ಪಗೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ।

ಭೋಜನಂ ಪನ ಕಸ್ಸಚಿ ಮಧುರಂ, ಕಸ್ಸಚಿ ಅಮ್ಬಿಲಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಹೋತಿ। **ಉತು**ಪಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಸೀತೋ, ಕಸ್ಸಚಿ ಉಣ್ಹೋ ಸಪ್ಪಾಯೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಭೋಜನಂ ವಾ ಉತುಂ ವಾ ಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಫಾಸು ಹೋತಿ, ಅಸಮಾಹಿತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಸಮಾಹಿತಂ ವಾ ಥಿರತರಂ ಹೋತಿ, ತಂ ಭೋಜನಂ ಸೋ ಚ ಉತು ಸಪ್ಪಾಯೋ। ಇತರಂ ಭೋಜನಂ ಇತರೋ ಚ ಉತು ಅಸಪ್ಪಾಯೋ।

ಇರಿಯಾಪಥೇಸುಪಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಚಙ್ಕಮೋ ಸಪ್ಪಾಯೋ ಹೋತಿ, ಕಸ್ಸಚಿ ಸಯನಟ್ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾನಂ ಅಞ್ಞತರೋ। ತಸ್ಮಾ ತಂ ಆವಾಸಂ ವಿಯ ತೀಣಿ ದಿವಸಾನಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಅಸಮಾಹಿತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಸಮಾಹಿತಂ ವಾ ಥಿರತರಂ ಹೋತಿ, ಸೋ ಸಪ್ಪಾಯೋ। ಇತರೋ ಅಸಪ್ಪಾಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇತಿ ಇಮಂ ಸತ್ತವಿಧಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಹಿ ನಿಮಿತ್ತಾಸೇವನಬಹುಲಸ್ಸ ನಚಿರೇನೇವ ಕಾಲೇನ ಹೋತಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಪ್ಪನಾ।

ದಸವಿಧಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಂ

೬೦. ಯಸ್ಸ ಪನ ಏವಮ್ಪಿ ಪಟಿಪಜ್ಜತೋ ನ ಹೋತಿ, ತೇನ ದಸವಿಧಂ ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ, ದಸಾಹಾಕಾರೇಹಿ ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯತೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನತೋ, ನಿಮಿತ್ತಕುಸಲತೋ, ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತಬ್ಬಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತಿ, ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ಅಸಮಾಹಿತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತೋ, ಸಮಾಹಿತಪುಗ್ಗಲಸೇವನತೋ, ತದಧಿಮುತ್ತತೋತಿ।

೬೧. ತತ್ಥ **ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ** ನಾಮ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾನಂ ವತ್ಥೂನಂ ವಿಸದಭಾವಕರಣಂ। ಯದಾ ಹಿಸ್ಸ ಕೇಸನಖಲೋಮಾನಿ ದೀಘಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಸರೀರಂ ವಾ ಸೇದಮಲಗ್ಗಹಿತಂ, ತದಾ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕವತ್ಥು ಅವಿಸದಂ ಹೋತಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ। ಯದಾ ಪನಸ್ಸ ಚೀವರಂ ಜಿಣ್ಣಂ ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ ಹೋತಿ, ಸೇನಾಸನಂ ವಾ ಉಕ್ಲಾಪಂ ಹೋತಿ, ತದಾ ಬಾಹಿರವತ್ಥು ಅವಿಸದಂ ಹೋತಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ। ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರೇ ಚ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಅವಿಸದೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕೇಸು ಞಾಣಮ್ಪಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಹೋತಿ, ಅಪರಿಸುದ್ಧಾನಿ ದೀಪಕಪಲ್ಲಿಕವಟ್ಟಿತೇಲಾನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನದೀಪಸಿಖಾಯ ಓಭಾಸೋ ವಿಯ। ಅಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಞಾಣೇನ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸತೋ ಸಙ್ಖಾರಾಪಿ ಅವಿಭೂತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನುಯುಞ್ಜತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ವುದ್ಧಿಂ ವಿರುಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ। ವಿಸದೇ ಪನ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರೇ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕೇಸು ಞಾಣಮ್ಪಿ ವಿಸದಂ ಹೋತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಂ, ಪರಿಸುದ್ಧಾನಿ ದೀಪಕಪಲ್ಲಿಕವಟ್ಟಿತೇಲಾನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನದೀಪಸಿಖಾಯ ಓಭಾಸೋ ವಿಯ। ಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಚ ಞಾಣೇನ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸತೋ ಸಙ್ಖಾರಾಪಿ ವಿಭೂತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನುಯುಞ್ಜತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ವುಡ್ಢಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಗಚ್ಛತಿ।

೬೨. ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಂ ನಾಮ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸಮಭಾವಕರಣಂ। ಸಚೇ ಹಿಸ್ಸ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಹೋತಿ ಇತರಾನಿ ಮನ್ದಾನಿ, ತತೋ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಗ್ಗಹಕಿಚ್ಚಂ , ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಉಪಟ್ಠಾನಕಿಚ್ಚಂ, ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಕಿಚ್ಚಂ, ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ವಾ ಯಥಾ ವಾ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತಥಾ ಅಮನಸಿಕಾರೇನ ಹಾಪೇತಬ್ಬಂ। ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥು ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಸಚೇ ಪನ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಹೋತಿ, ಅಥ ನೇವ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ನ ಇತರಾನಿ ಇತರಕಿಚ್ಚಭೇದಂ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಾದಿಭಾವನಾಯ ಹಾಪೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ರಾಪಿ ಸೋಣತ್ಥೇರವತ್ಥು ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಕಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೇ ಸತಿ ಇತರೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚೇಸು ಅಸಮತ್ಥತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನೇತ್ಥ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಞ್ಚ ಸಮತಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ। ಬಲವಸದ್ಧೋ ಹಿ ಮನ್ದಪಞ್ಞೋ ಮುದ್ಧಪ್ಪಸನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಅವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪಸೀದತಿ। ಬಲವಪಞ್ಞೋ ಮನ್ದಸದ್ಧೋ ಕೇರಾಟಿಕಪಕ್ಖಂ ಭಜತಿ, ಭೇಸಜ್ಜಸಮುಟ್ಠಿತೋ ವಿಯ ರೋಗೋ ಅತೇಕಿಚ್ಛೋ ಹೋತಿ। ಉಭಿನ್ನಂ ಸಮತಾಯ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪಸೀದತಿ। ಬಲವಸಮಾಧಿಂ ಪನ ಮನ್ದವೀರಿಯಂ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖತ್ತಾ ಕೋಸಜ್ಜಂ ಅಭಿಭವತಿ। ಬಲವವೀರಿಯಂ ಮನ್ದಸಮಾಧಿಂ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖತ್ತಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಭಿಭವತಿ। ಸಮಾಧಿ ಪನ ವೀರಿಯೇನ ಸಂಯೋಜಿತೋ ಕೋಸಜ್ಜೇ ಪತಿತುಂ ನ ಲಭತಿ। ವೀರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನಾ ಸಂಯೋಜಿತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚೇ ಪತಿತುಂ ನ ಲಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ತದುಭಯಂ ಸಮಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಉಭಯಸಮತಾಯ ಹಿ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತಿ। ಅಪಿಚ ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಬಲವತೀಪಿ ಸದ್ಧಾ ವಟ್ಟತಿ। ಏವಂ ಸದ್ದಹನ್ತೋ ಓಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತಿ। ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸು ಪನ ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಾ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಸೋ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಸೋ ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಉಭಿನ್ನಂ ಪನ ಸಮತಾಯಪಿ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತಿಯೇವ। ಸತಿ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತಿ। ಸತಿ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಸದ್ಧಾವೀರಿಯಪಞ್ಞಾನಂ ವಸೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಾತತೋ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇನ ಚ ಸಮಾಧಿನಾ ಕೋಸಜ್ಜಪಾತತೋ ರಕ್ಖತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಲೋಣಧೂಪನಂ ವಿಯ ಸಬ್ಬಬ್ಯಞ್ಜನೇಸು, ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಿಕಅಮಚ್ಚೋ ವಿಯ ಚ ಸಬ್ಬರಾಜಕಿಚ್ಚೇಸು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ - "ಸತಿ ಚ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ ವುತ್ತಾ ಭಗವತಾ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಚಿತ್ತಞ್ಹಿ ಸತಿಪಟಿಸರಣಂ, ಆರಕ್ಖಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ಚ ಸತಿ, ನ ವಿನಾ ಸತಿಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹೋ ಹೋತೀ"ತಿ।

೬೩. ನಿಮಿತ್ತಕೋಸಲ್ಲಂ ನಾಮ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅಕತಸ್ಸ ಕರಣಕೋಸಲ್ಲಂ, ಕತಸ್ಸ ಚ ಭಾವನಾಕೋಸಲ್ಲಂ, ಭಾವನಾಯ ಲದ್ಧಸ್ಸ ರಕ್ಖಣಕೋಸಲ್ಲಞ್ಚ, ತಂ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ।

೬೪. ಕಥಞ್ಚ **ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ**? ಯದಾಸ್ಸ ಅತಿಸಿಥಿಲವೀರಿಯತಾದೀಹಿ ಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತದಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಯೋ ತಯೋ ಅಭಾವೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಯೋ ಭಾವೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

> "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲೇತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ತತ್ಥ ಅಲ್ಲಾನಿ ಚೇವ ತಿಣಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಅಲ್ಲಾನಿ ಚ ಗೋಮಯಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಅಲ್ಲಾನಿ ಚ ಕಟ್ಠಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಉದಕವಾತಞ್ಚ ದದೇಯ್ಯ, ಪಂಸುಕೇನ ಚ ಓಕಿರೇಯ್ಯ, ಭಬ್ಬೋ ನು ಖೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲೇತುನ್ತಿ? ನೋ ಹೇತಂ, ಭನ್ತೇ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಅಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಅಕಾಲೋ ಸಮಾಧಿ...ಪೇ॰... ಅಕಾಲೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಲೀನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಏತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ದುಸಮುಟ್ಠಾಪಯಂ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಲೀನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಏತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುಸಮುಟ್ಠಾಪಯಂ ಹೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ

ಉಜ್ಜಾಲೇತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ತತ್ಥ ಸುಕ್ಖಾನಿ ಚೇವ ತಿಣಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಸುಕ್ಖಾನಿ ಚ ಗೋಮಯಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಸುಕ್ಖಾನಿ ಚ ಕಟ್ಠಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಮುಖವಾತಞ್ಚ ದದೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಪಂಸುಕೇನ ಓಕಿರೇಯ್ಯ, ಭಬ್ಬೋ ನು ಖೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲೇತುನ್ತಿ? ಏವಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)।

ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾಸಕಮಾಹಾರವಸೇನ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀನಂ ಭಾವನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜಾ ಧಮ್ಮಾ ಹೀನಪ್ಪಣೀತಾ ಧಮ್ಮಾ ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ ಧಮ್ಮಾ। ತತ್ಥ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೀಕಾರೋ, ಅಯಮಾಹಾರೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯ ವೇಪುಲ್ಲಾಯ ಭಾವನಾಯ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸಂವತ್ತತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೨)।

ತಥಾ "ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆರಮ್ಭಧಾತು ನಿಕ್ಕಮಧಾತು ಪರಕ್ಕಮಧಾತು। ತತ್ಥ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೀಕಾರೋ, ಅಯಮಾಹಾರೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯ ವೇಪುಲ್ಲಾಯ ಭಾವನಾಯ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸಂವತ್ತತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೨)।

ತಥಾ "ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ತತ್ಥ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೀಕಾರೋ, ಅಯಮಾಹಾರೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯ ವೇಪುಲ್ಲಾಯ ಭಾವನಾಯ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸಂವತ್ತತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೨)।

ತತ್ಥ ಸಭಾವಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಪವತ್ತಮನಸಿಕಾರೋ ಕುಸಲಾದೀಸು ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ನಾಮ। ಆರಮ್ಭಧಾತುಆದೀನಂ ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಪವತ್ತಮನಸಿಕಾರೋ ಆರಮ್ಭಧಾತುಆದೀಸು ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ನಾಮ। ತತ್ಥ **ಆರಮ್ಭಧಾತೂ**ತಿ ಪಠಮವೀರಿಯಂ ವುಚ್ಚತಿ। **ನಿಕ್ಕಮಧಾತೂ**ತಿ ಕೋಸಜ್ಜತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ತತೋ ಬಲವತರಂ। **ಪರಕ್ಕಮಧಾತೂ**ತಿ ಪರಂ ಪರಂ ಠಾನಂ ಅಕ್ಕಮನತೋ ತತೋಪಿ ಬಲವತರಂ। **ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಪನ ಪೀತಿಯಾ ಏವ ಏತಂ ನಾಮಂ। ತಸ್ಸಾಪಿ ಉಪ್ಪಾದಕಮನಸಿಕಾರೋವ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ನಾಮ।

ಅಪಿಚ ಸತ್ತ ಧಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾ, ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾ, ದುಪ್ಪಞ್ಞಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ, ಪಞ್ಞವನ್ತಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ।

ಏಕಾದಸಧಮ್ಮಾ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ಅಪಾಯಾದಿಭಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ, ವೀರಿಯಾಯತ್ತಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಿಸಂಸದಸ್ಸಿತಾ, "ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಮಹಾಸಾವಕೇಹಿ ಗತಮಗ್ಗೋ ಮಯಾ ಗನ್ತಬ್ಬೋ, ಸೋ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕುಸೀತೇನ ಗನ್ತು"ನ್ತಿ ಏವಂ ಗಮನವೀಥಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ, ದಾಯಕಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಕರಣೇನ ಪಿಣ್ಡಾಪಚಾಯನತಾ, "ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಸ್ಸ ವಣ್ಣವಾದೀ ಮೇ ಸತ್ಥಾ, ಸೋ ಚ ಅನತಿಕ್ಕಮನೀಯಸಾಸನೋ ಅಮ್ಹಾಕಞ್ಚ ಬಹೂಪಕಾರೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪೂಜಿಯಮಾನೋ ಪೂಜಿತೋ ಹೋತಿ ನ ಇತರಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಸತ್ಥು ಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ, "ಸದ್ಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಂ ಮೇ ಮಹಾದಾಯಜ್ಜಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ತಞ್ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕುಸೀತೇನ ಗಹೇತು"ನ್ತಿ ಏವಂ ದಾಯಜ್ಜಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ, ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಇರಿಯಾಪಥಪರಿವತ್ತನಅಬ್ಭೋಕಾಸಸೇವನಾದೀಹಿ

ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನತಾ, ಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ, ಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನತಾ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ।

ಏಕಾದಸಧಮ್ಮಾ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿ, ಧಮ್ಮ... ಸಙ್ಘ... ಸೀಲ... ಚಾಗ... ದೇವತಾನುಸ್ಸತಿ, ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿ, ಲೂಖಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ, ಸಿನಿದ್ಧಪುಗ್ಗಲಸೇವನತಾ, ಪಸಾದನಿಯಸುತ್ತನ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ। ಇತಿ ಇಮೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮೇ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಯೋ ಭಾವೇತಿ ನಾಮ। ಏವಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

೬೫. ಕಥಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ? ಯದಾಸ್ಸ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾದೀಹಿ ಉದ್ಧತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತದಾ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಯೋ ತಯೋ ಅಭಾವೇತ್ವಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಯೋ ಭಾವೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ –

“ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ತತ್ಥ ಸುಕ್ಖಾನಿ ಚೇವ ತಿಣಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ...ಪೇ॰... ನ ಚ ಪಂಸುಕೇನ ಓಕಿರೇಯ್ಯ, ಭಬ್ಬೋ ನು ಖೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುನ್ತಿ? ನೋ ಹೇತಂ, ಭನ್ತೇ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಉದ್ಧತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಅಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಅಕಾಲೋ ವೀರಿಯ...ಪೇ॰... ಅಕಾಲೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಉದ್ಧತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಏತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ದುವೂಪಸಮಯಂ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಉದ್ಧತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಉದ್ಧತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಏತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುವೂಪಸಮಯಂ ಹೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ತತ್ಥ ಅಲ್ಲಾನಿ ಚೇವ ತಿಣಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ...ಪೇ॰... ಪಂಸುಕೇನ ಚ ಓಕಿರೇಯ್ಯ, ಭಬ್ಬೋ ನು ಖೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುನ್ತಿ? ಏವಂ, ಭನ್ತೇ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)।

ಏತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾಸಕಂ ಆಹಾರವಸೇನ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀನಂ ಭಾವನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ –

“ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿ। ತತ್ಥ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೀಕಾರೋ, ಅಯಮಾಹಾರೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯ ವೇಪುಲ್ಲಾಯ ಭಾವನಾಯ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸಂವತ್ತತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೨)।

ತಥಾ “ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ಅಬ್ಯಗ್ಗನಿಮಿತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೀಕಾರೋ, ಅಯಮಾಹಾರೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯ ವೇಪುಲ್ಲಾಯ ಭಾವನಾಯ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸಂವತ್ತತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೨)।

ತಥಾ “ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ತತ್ಥ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೀಕಾರೋ, ಅಯಮಾಹಾರೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯ ವೇಪುಲ್ಲಾಯ ಭಾವನಾಯ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸಂವತ್ತತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೨)।

ತತ್ಥ ಯಥಾಸ್ಸ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆದಯೋ ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬಾ, ತಂ ಆಕಾರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ತೇಸಂ ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಪವತ್ತಮನಸಿಕಾರೋವ ತೀಸುಪಿ ಪದೇಸು ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ನಾಮ। **ಸಮಥನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಚ ಸಮಥಸ್ಸೇವೇತಮಧಿವಚನಂ। ಅವಿಕ್ಖೇಪಟ್ಠೇನ ಚ ತಸ್ಸೇವ **ಅಬ್ಯಗ್ಗನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ।

ಅಪಿಚ ಸತ್ತ ಧಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ಪಣೀತಭೋಜನಸೇವನತಾ, ಉತುಸುಖಸೇವನತಾ, ಇರಿಯಾಪಥಸುಖಸೇವನತಾ, ಮಜ್ಝತ್ತಪಯೋಗತಾ, ಸಾರದ್ಧಕಾಯಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ, ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನತಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ।

ಏಕಾದಸ ಧಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ವತ್ಥುವಿಸದತಾ, ನಿಮಿತ್ತಕುಸಲತಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನತಾ, ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಹಣತಾ, ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹಣತಾ , ನಿರಸ್ಸಾದಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸದ್ಧಾಸಂವೇಗವಸೇನ ಸಮ್ಪಹಂಸನತಾ, ಸಮ್ಮಾಪವತ್ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನತಾ, ಅಸಮಾಹಿತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ, ಸಮಾಹಿತಪುಗ್ಗಲಸೇವನತಾ, ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ।

ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ಸತ್ತಮಜ್ಝತ್ತತಾ, ಸಙ್ಖಾರಮಜ್ಝತ್ತತಾ, ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಕೇಲಾಯನಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ, ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಮಜ್ಝತ್ತಪುಗ್ಗಲಸೇವನತಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ। ಇತಿ ಇಮೇಹಾಕಾರೇಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮೇ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಯೋ ಭಾವೇತಿ ನಾಮ। ಏವಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

೬೬. ಕಥಂ **ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತಿ**? ಯದಾಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಾಯ ವಾ ಉಪಸಮಸುಖಾನಧಿಗಮೇನ ವಾ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತದಾ ನಂ ಅಟ್ಠಸಂವೇಗವತ್ಥುಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಸಂವೇಜೇತಿ। **ಅಟ್ಠ ಸಂವೇಗವತ್ಥೂನಿ** ನಾಮ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ, ಅಪಾಯದುಕ್ಖಂ ಪಞ್ಚಮಂ, ಅತೀತೇ ವಟ್ಟಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ಅನಾಗತೇ ವಟ್ಟಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಆಹಾರಪರಿಯೇಟ್ಠಿಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ। ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಗುಣಾನುಸ್ಸರಣೇನ ಚಸ್ಸ ಪಸಾದಂ ಜನೇತಿ। ಏವಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತಿ।

ಕಥಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ? ಯದಾಸ್ಸ ಏವಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತೋ ಅಲೀನಂ ಅನುದ್ಧತಂ ಅನಿರಸ್ಸಾದಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಂ ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತದಾಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ನ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಸಾರಥಿ ವಿಯ ಸಮಪ್ಪವತ್ತೇಸು ಅಸ್ಸೇಸು। ಏವಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ।

ಅಸಮಾಹಿತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ ನಾಮ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಟಿಪದಂ ಅನಾರುಳ್ಹಪುಬ್ಬಾನಂ ಅನೇಕಕಿಚ್ಚಪಸುತಾನಂ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಹದಯಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಆರಕಾ ಪರಿಚ್ಚಾಗೋ।

ಸಮಾಹಿತಪುಗ್ಗಲಸೇವನತಾ ನಾಮ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನಾನಂ ಸಮಾಧಿಲಾಭೀನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ।

ತದಧಿಮುತ್ತತಾ ನಾಮ ಸಮಾಧಿಅಧಿಮುತ್ತತಾ ಸಮಾಧಿಗರುಸಮಾಧಿನಿನ್ನಸಮಾಧಿಪೋಣಸಮಾಧಿಪಬ್ಭಾರತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಮೇತಂ ದಸವಿಧಂ ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ।

೬೭. ಏವಞ್ಹಿ ಸಮ್ಪಾದಯತೋ, ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಂ ಇಮಂ।
ಪಟಿಲದ್ಧೇ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಮಿಂ, ಅಪ್ಪನಾ ಸಮ್ಪವತ್ತತಿ॥

ಏವಞ್ಹಿ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ, ಸಚೇ ಸಾ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ।
ತಥಾಪಿ ನ ಜಹೇ ಯೋಗಂ, ವಾಯಮೇಥೇವ ಪಣ್ಡಿತೋ॥

ಹಿತ್ವಾ ಹಿ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಂ, ವಿಸೇಸಂ ನಾಮ ಮಾಣವೋ।
ಅಧಿಗಚ್ಛೇ ಪರಿತ್ತಮ್ಪಿ, ಠಾನಮೇತಂ ನ ವಿಜ್ಜತಿ॥

ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಆಕಾರಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖಯಂ ಬುಧೋ।
ಸಮತಂ ವೀರಿಯಸ್ಸೇವ, ಯೋಜಯೇಥ ಪುನಪ್ಪುನಂ॥

ಈಸಕಮ್ಪಿ ಲಯಂ ಯನ್ತಂ, ಪಗ್ಗಣ್ಹೇಥೇವ ಮಾನಸಂ।
ಅಚ್ಚಾರದ್ಧಂ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ, ಸಮಮೇವ ಪವತ್ತಯೇ॥

ರೇಣುಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪಲದಲೇ, ಸುತ್ತೇ ನಾವಾಯ ನಾಳಿಯಾ।
ಯಥಾ ಮಧುಕರಾದೀನಂ, ಪವತ್ತಿ ಸಮ್ಮವಣ್ಣಿತಾ॥

ಲೀನಉದ್ಧತಭಾವೇಹಿ, ಮೋಚಯಿತ್ವಾನ ಸಬ್ಬಸೋ।
ಏವಂ ನಿಮಿತ್ತಾಭಿಮುಖಂ, ಮಾನಸಂ ಪಟಿಪಾದಯೇತಿ॥

ನಿಮಿತ್ತಾಭಿಮುಖಪಟಿಪಾದನಂ

೬೮. ತತ್ರಾಯಮತ್ಥದೀಪನಾ - ಯಥಾ ಹಿ ಅಛೇಕೋ ಮಧುಕರೋ ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖೇ ಪುಪ್ಫಂ ಪುಪ್ಫಿತನ್ತಿ ಞತ್ವಾ ತಿಕ್ಖೇನ ವೇಗೇನ ಪಕ್ಖನ್ದೋ ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಟಿನಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಖೀಣೇ ರೇಣುಮ್ಹಿ ಸಮ್ಪಾಪುಣಾತಿ। ಅಪರೋ ಅಛೇಕೋ ಮನ್ದೇನ ಜವೇನ ಪಕ್ಖನ್ದೋ ಖೀಣೇಯೇವ ಸಮ್ಪಾಪುಣಾತಿ। ಛೇಕೋ ಪನ ಸಮೇನ ಜವೇನ ಪಕ್ಖನ್ದೋ ಸುಖೇನ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಂ ಸಮ್ಪತ್ವಾ ಯಾವದಿಚ್ಛಕಂ ರೇಣುಂ ಆದಾಯ ಮಧುಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಮಧುರಸಮನುಭವತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಸಲ್ಲಕತ್ತಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಸು ಉದಕಥಾಲಗತೇ ಉಪ್ಪಲಪತ್ತೇ ಸತ್ಥಕಮ್ಮಂ ಸಿಕ್ಖನ್ತೇಸು ಏಕೋ ಅಛೇಕೋ ವೇಗೇನ ಸತ್ಥಂ ಪಾತೇನ್ತೋ ಉಪ್ಪಲಪತ್ತಂ ದ್ವಿಧಾ ವಾ ಛಿನ್ದತಿ, ಉದಕೇ ವಾ ಪವೇಸೇತಿ। ಅಪರೋ ಅಛೇಕೋ ಛಿಜ್ಜನಪವೇಸನಭಯಾ ಸತ್ಥಕೇನ ಫುಸಿತುಮ್ಪಿ ನ ವಿಸಹತಿ। ಛೇಕೋ ಪನ ಸಮೇನ ಪಯೋಗೇನ ತತ್ಥ ಸತ್ಥಪಹಾರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪರಿಯೋದಾತಸಿಪ್ಪೋ ಹುತ್ವಾ ತಥಾರೂಪೇಸು ಠಾನೇಸು ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಲಾಭಂ ಲಭತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಯೋ ಚತುಬ್ಯಾಮಪ್ಪಮಾಣಂ ಮಕ್ಕಟಸುತ್ತಮಾಹರತಿ, ಸೋ ಚತ್ತಾರಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಲಭತೀತಿ ರಞ್ಞಾ ವುತ್ತೇ ಏಕೋ ಅಛೇಕಪುರಿಸೋ ವೇಗೇನ ಮಕ್ಕಟಸುತ್ತಮಾಕಡ್ಢನ್ತೋ ತಹಿಂ ತಹಿಂ ಛಿನ್ದತಿಯೇವ। ಅಪರೋ ಅಛೇಕೋ ಛೇದನಭಯಾ ಹತ್ಥೇನ ಫುಸಿತುಮ್ಪಿ ನ ವಿಸಹತಿ। ಛೇಕೋ ಪನ ಕೋಟಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಮೇನ ಪಯೋಗೇನ ದಣ್ಡಕೇ ವೇಠೇತ್ವಾ ಆಹರಿತ್ವಾ ಲಾಭಂ ಲಭತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಅಛೇಕೋ ನಿಯಾಮಕೋ ಬಲವವಾತೇ ಲಙ್ಕಾರಂ ಪೂರೇನ್ತೋ ನಾವಂ ವಿದೇಸಂ ಪಕ್ಖನ್ದಾಪೇತಿ। ಅಪರೋ ಅಛೇಕೋ ಮನ್ದವಾತೇ ಲಙ್ಕಾರಂ ಓರೋಪೇನ್ತೋ ನಾವಂ ತತ್ಥೇವ ಠಪೇತಿ। ಛೇಕೋ ಪನ ಮನ್ದವಾತೇ ಲಙ್ಕಾರಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಬಲವವಾತೇ ಅಡ್ಢಲಙ್ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಸೋತ್ಥಿನಾ ಇಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಯೋ ತೇಲೇನ ಅಛಡ್ಡೇನ್ತೋ ನಾಳಿಂ ಪೂರೇತಿ, ಸೋ ಲಾಭಂ ಲಭತೀತಿ ಆಚರಿಯೇನ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾನಂ ವುತ್ತೇ ಏಕೋ ಅಛೇಕೋ ಲಾಭಲುದ್ಧೋ ವೇಗೇನ ಪೂರೇನ್ತೋ ತೇಲಂ ಛಡ್ಡೇತಿ। ಅಪರೋ ಅಛೇಕೋ ತೇಲಛಡ್ಡನಭಯಾ ಆಸಿಞ್ಚಿತುಮ್ಪಿ ನ ವಿಸಹತಿ। ಛೇಕೋ ಪನ ಸಮೇನ ಪಯೋಗೇನ ಪೂರೇತ್ವಾ ಲಾಭಂ ಲಭತಿ।

ಏವಮೇವ ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಉಪ್ಪನ್ನೇ ನಿಮಿತ್ತೇ ಸೀಘಮೇವ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಗಾಳ್ಹಂ ವೀರಿಯಂ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತ್ತಾ ಉದ್ಧಚ್ಚೇ ಪತತಿ, ಸೋ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ। ಏಕೋ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾಯ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಕಿಂ ದಾನಿಮೇ ಅಪ್ಪನಾಯಾತಿ ವೀರಿಯಂ ಹಾಪೇತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಅತಿಲೀನವೀರಿಯತ್ತಾ ಕೋಸಜ್ಜೇ ಪತತಿ, ಸೋಪಿ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ। ಯೋ ಪನ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಲೀನಂ ಲೀನಭಾವತೋ ಉದ್ಧತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚತೋ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಸಮೇನ ಪಯೋಗೇನ ನಿಮಿತ್ತಾಭಿಮುಖಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ಸೋ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಾದಿಸೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏತಂ ವುತ್ತಂ -

> ರೇಣುಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪಲದಲೇ, ಸುತ್ತೇ ನಾವಾಯ ನಾಳಿಯಾ।
> ಯಥಾ ಮಧುಕರಾದೀನಂ, ಪವತ್ತಿ ಸಮ್ಮವಣ್ಣಿತಾ॥
>
> ಲೀನಉದ್ಧತಭಾವೇಹಿ , ಮೋಚಯಿತ್ವಾನ ಸಬ್ಬಸೋ।
> ಏವಂ ನಿಮಿತ್ತಾಭಿಮುಖಂ, ಮಾನಸಂ ಪಟಿಪಾದಯೇತಿ॥

ಪಠಮಜ್ಝಾನಕಥಾ

೭೯. ಇತಿ ಏವಂ ನಿಮಿತ್ತಾಭಿಮುಖಂ ಮಾನಸಂ ಪಟಿಪಾದಯತೋ ಪನಸ್ಸ ಇದಾನಿ ಅಪ್ಪನಾ ಇಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ ಭವಙ್ಗಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಥವೀ ಪಥವೀತಿ ಅನುಯೋಗವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಂ ತದೇವ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವಾರಮ್ಮಣೇ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಚ ವಾ ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತಿ। ತೇಸು ಅವಸಾನೇ ಏಕಂ ರೂಪಾವಚರಂ, ಸೇಸಾನಿ ಕಾಮಾವಚರಾನಿ। ಪಕತಿಚಿತ್ತೇಹಿ ಬಲವತರವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತಿಸುಖಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾನಿ ಯಾನಿ ಅಪ್ಪನಾಯ ಪರಿಕಮ್ಮತ್ತಾ **ಪರಿಕಮ್ಮಾನೀ**ತಿಪಿ, ಯಥಾ ಗಾಮಾದೀನಂ ಆಸನ್ನಪದೇಸೋ ಗಾಮೂಪಚಾರೋ ನಗರೂಪಚಾರೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಅಪ್ಪನಾಯ ಆಸನ್ನತ್ತಾ ಸಮೀಪಚಾರತ್ತಾ ವಾ **ಉಪಚಾರಾನೀ**ತಿಪಿ, ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರಿಕಮ್ಮಾನಂ, ಉಪರಿ ಅಪ್ಪನಾಯ ಚ ಅನುಲೋಮತೋ **ಅನುಲೋಮಾನೀ**ತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಯಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಬ್ಬನ್ತಿಮಂ, ತಂ ಪರಿತ್ತಗೋತ್ತಾಭಿಭವನತೋ, ಮಹಗ್ಗತಗೋತ್ತಭಾವನತೋ ಚ **ಗೋತ್ರಭೂ**ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ ಪನೇತ್ಥ ಪಠಮಂ ಪರಿಕಮ್ಮಂ, ದುತಿಯಂ ಉಪಚಾರಂ, ತತಿಯಂ ಅನುಲೋಮಂ, ಚತುತ್ಥಂ ಗೋತ್ರಭು। ಪಠಮಂ ವಾ ಉಪಚಾರಂ, ದುತಿಯಂ ಅನುಲೋಮಂ, ತತಿಯಂ ಗೋತ್ರಭು, ಚತುತ್ಥಂ ಪಞ್ಚಮಂ ವಾ ಅಪ್ಪನಾಚಿತ್ತಂ। ಚತುತ್ಥಮೇವ ಹಿ ಪಞ್ಚಮಂ ವಾ ಅಪ್ಪೇತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞವಸೇನ। ತತೋ ಪರಂ ಜವನಂ ಪತತಿ। ಭವಙ್ಗಸ್ಸ ವಾರೋ ಹೋತಿ।

ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕಗೋದತ್ತತ್ಥೇರೋ ಪನ "ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೧೨) ಇಮಂ ಸುತ್ತಂ ವತ್ವಾ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಛಿಮೋ ಪಚ್ಛಿಮೋ ಧಮ್ಮೋ ಬಲವಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಛಟ್ಠೇಪಿ ಸತ್ತಮೇಪಿ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ, ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು "ಅತ್ತನೋ ಮತಿಮತ್ತಂ ಥೇರಸ್ಸೇತ"ನ್ತಿ

ವತ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ। ಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮೇಸುಯೇವ ಪನ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತಿ। ಪರತೋ ಜವನಂ ಪತಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಭವಙ್ಗಸ್ಸ ಆಸನ್ನತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ । ತಮೇವ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತುಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸೋ ಛಿನ್ನಪಪಾತಾಭಿಮುಖೋ ಧಾವನ್ತೋ ಠಾತುಕಾಮೋಪಿ ಪರಿಯನ್ತೇ ಪಾದಂ ಕತ್ವಾ ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಪಪಾತೇ ಏವ ಪತತಿ, ಏವಂ ಛಟ್ಠೇ ವಾ ಸತ್ತಮೇ ವಾ ಅಪ್ಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಭವಙ್ಗಸ್ಸ ಆಸನ್ನತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾ ಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮೇಸುಯೇವ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸಾ ಚ ಪನ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಾಯೇವ। ಸತ್ತಸು ಹಿ ಠಾನೇಸು ಅದ್ಧಾನಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ ಪಠಮಪ್ಪನಾಯಂ, ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಸು, ಚತೂಸು ಮಗ್ಗೇಸು, ಮಗ್ಗಾನನ್ತರಫಲೇ, ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ಭವಙ್ಗಜ್ಝಾನೇ, ನಿರೋಧಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೇ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನೇ, ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಮಗ್ಗಾನನ್ತರಫಲಂ ತಿಣ್ಣಂ ಉಪರಿ ನ ಹೋತಿ। ನಿರೋಧಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ದ್ವಿನ್ನಮುಪರಿ ನ ಹೋತಿ। ರೂಪಾರೂಪೇಸು ಭವಙ್ಗಸ್ಸ ಪರಿಮಾಣಂ ನತ್ಥಿ, ಸೇಸಟ್ಠಾನೇಸು ಏಕಮೇವ ಚಿತ್ತನ್ತಿ। ಇತಿ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಾಯೇವ ಅಪ್ಪನಾ। ತತೋ ಭವಙ್ಗಪಾತೋ। ಅಥ ಭವಙ್ಗಂ ವೋಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಝಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತ್ಥಾಯ ಆವಜ್ಜನಂ, ತತೋ ಝಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣನ್ತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಪನೇಸ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೦; ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೬)। ಏವಮನೇನ ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ ದಸಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಅಧಿಗತಂ ಹೋತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ।

೭೦. ತತ್ಥ **ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ**ತಿ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚಿತ್ವಾ ವಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಅಪಕ್ಕಮಿತ್ವಾ। ಯೋ ಪನಾಯಮೇತ್ಥ ಏವಕಾರೋ, ಸೋ ನಿಯಮತ್ಥೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ನಿಯಮತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಿಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಣಸಮಯೇ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾನಮ್ಪಿ ಕಾಮಾನಂ ತಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವಂ ಕಾಮಪರಿಚ್ಚಾಗೇನೇವ ಚಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಂ ದೀಪೇತಿ।

ಕಥಂ? "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿ ಏವಞ್ಹಿ ನಿಯಮೇ ಕರಿಯಮಾನೇ ಇದಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ನೂನ ಝಾನಸ್ಸ ಕಾಮಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ ಯೇಸು ಸತಿ ಇದಂ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ, ಅನ್ಧಕಾರೇ ಸತಿ ಪದೀಪೋಭಾಸೋ ವಿಯ। ತೇಸಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನೇವ ಚಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೋ ಹೋತಿ, ಓರಿಮತೀರಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಪಾರಿಮತೀರಸ್ಸೇವ। ತಸ್ಮಾ ನಿಯಮಂ ಕರೋತೀತಿ।

ತತ್ಥ ಸಿಯಾ, ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ಪುಬ್ಬಪದೇಯೇವ ವುತ್ತೋ, ನ ಉತ್ತರಪದೇ, ಕಿಂ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಅವಿವಿಚ್ಚಾಪಿ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರೇಯ್ಯಾತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಂನಿಸ್ಸರಣತೋ ಹಿ ಪುಬ್ಬಪದೇ ಏಸ ವುತ್ತೋ। ಕಾಮಧಾತುಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ ಹಿ ಕಾಮರಾಗಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಚ ಇದಂ ಝಾನಂ ಕಾಮಾನಮೇವ ನಿಸ್ಸರಣಂ। ಯಥಾಹ, "ಕಾಮಾನಮೇತಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಯದಿದಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೩)। ಉತ್ತರಪದೇಪಿ ಪನ ಯಥಾ "ಇಧೇವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣೋ, ಇಧ ದುತಿಯೋ ಸಮಣೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧) ಏತ್ಥ ಏವಕಾರೋ ಆನೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಇತೋ ಅಞ್ಞೇಹಿಪಿ ನೀವರಣಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಹಿ ಅವಿವಿಚ್ಚ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಿತುಂ। ತಸ್ಮಾ "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ"ತಿ ಏವಂ ಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪದದ್ವಯೇಪಿ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವಿವಿಚ್ಚಾತಿ ಇಮಿನಾ ಸಾಧಾರಣವಚನೇನ ತದಙ್ಗವಿವೇಕಾದಯೋ, ಕಾಯವಿವೇಕಾದಯೋ ಚ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಿವೇಕಾ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಕಾಯವಿವೇಕೋ ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕೋತಿ ತಯೋ ಏವ ಇಧ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಕಾಮೇಹೀತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಪದೇನ ಯೇ ಚ ನಿದ್ದೇಸೇ "ಕತಮೇ ವತ್ಥುಕಾಮಾ, ಮನಾಪಿಯಾ ರೂಪಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾನಿ॰ ೧) ನಯೇನ ವತ್ಥುಕಾಮಾ ವುತ್ತಾ, ಯೇ ಚ ತತ್ಥೇವ ವಿಭಙ್ಗೇ ಚ "ಛನ್ದೋ ಕಾಮೋ, ರಾಗೋ ಕಾಮೋ, ಛನ್ದರಾಗೋ ಕಾಮೋ, ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಕಾಮೋ, ರಾಗೋ ಕಾಮೋ, ಸಙ್ಕಪ್ಪರಾಗೋ ಕಾಮೋ, ಇಮೇ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಕಾಮಾ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧; ವಿಭ॰ ೫೬೪) ಏವಂ ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ ವುತ್ತಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾಇಚ್ಚೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀತಿ ವತ್ಥುಕಾಮೇಹಿಪಿ

ವಿವಿಚ್ಚೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತಿ, ತೇನ ಕಾಯವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀತಿ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲೇಹಿ ವಾ ವಿವಿಚ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತಿ, ತೇನ ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಪುರಿಮೇನ ಚೇತ್ಥ ವತ್ಥುಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಕವಚನತೋ ಏವ ಕಾಮಸುಖಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ದುತಿಯೇನ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಕವಚನತೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸುಖಪರಿಗ್ಗಹೋ ವಿಭಾವಿತೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮವಿವೇಕವಚನತೋಯೇವ ಚ ಏತೇಸಂ ಪಠಮೇನ ಸಂಕಿಲೇಸವತ್ಥುಪ್ಪಹಾನಂ, ದುತಿಯೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ। ಪಠಮೇನ ಲೋಲಭಾವಸ್ಸ ಹೇತುಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ದುತಿಯೇನ ಬಾಲಭಾವಸ್ಸ। ಪಠಮೇನ ಚ ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿ , ದುತಿಯೇನ ಆಸಯಪೋಸನಂ ವಿಭಾವಿತಂ ಹೋತೀತಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ। ಏಸ ತಾವ ನಯೋ ಕಾಮೇಹೀತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಕಾಮೇಸು ವತ್ಥುಕಾಮಪಕ್ಖೇ।

ಕಿಲೇಸಕಾಮಪಕ್ಖೇ ಪನ ಛನ್ದೋತಿ ಚ ರಾಗೋತಿ ಚ ಏವಮಾದೀಹಿ ಅನೇಕಭೇದೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋಯೇವ ಕಾಮೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸೋ ಚ ಅಕುಸಲಪರಿಯಾಪನ್ನೋಪಿ ಸಮಾನೋ "ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಕಾಮೋ ಛನ್ದೋ ಕಾಮೋ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭಂ ೫೬೪) ನಯೇನ ವಿಭಙ್ಗೇ ಝಾನಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ವಿಸುಂ ವುತ್ತೋ। ಕಿಲೇಸಕಾಮತ್ತಾ ವಾ ಪುರಿಮಪದೇ ವುತ್ತೋ, ಅಕುಸಲಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ದುತಿಯಪದೇ। ಅನೇಕಭೇದತೋ ಚಸ್ಸ ಕಾಮತೋತಿ ಅವತ್ವಾ ಕಾಮೇಹೀತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಕುಸಲಭಾವೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ "ತತ್ಥ ಕತಮೇ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಿಭಙ್ಗೇ ಉಪರಿ ಝಾನಙ್ಗಾನಂ ಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನತೋ ನೀವರಣಾನೇವ ವುತ್ತಾನಿ। ನೀವರಣಾನಿ ಹಿ ಝಾನಙ್ಗಪಚ್ಚನೀಕಾನಿ, ತೇಸಂ ಝಾನಙ್ಗಾನೇವ ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಿ ವಿದ್ಧಂಸಕಾನಿ ವಿಘಾತಕಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ **ಸಮಾಧಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ಪೀತಿ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ, ವಿತಕ್ಕೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ, ಸುಖಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸ, ವಿಚಾರೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯಾತಿ** ಪೇಟಕೇ ವುತ್ತಂ।

ಏವಮೇತ್ಥ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀತಿ ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ನೀವರಣಾನಂ, ಅಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ ಪನ ಪಠಮೇನ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ, ದುತಿಯೇನ ಸೇಸನೀವರಣಾನಂ। ತಥಾ ಪಠಮೇನ ತೀಸು ಅಕುಸಲಮೂಲೇಸು ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಭೇದವಿಸಯಸ್ಸ ಲೋಭಸ್ಸ, ದುತಿಯೇನ ಆಘಾತವತ್ಥುಭೇದಾದಿವಿಸಯಾನಂ ದೋಸಮೋಹಾನಂ। ಓಘಾದೀಸು ವಾ ಧಮ್ಮೇಸು ಪಠಮೇನ ಕಾಮೋಘಕಾಮಯೋಗಕಾಮಾಸವಕಾಮುಪಾದಾನಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥಕಾಮರಾಗಸಂಯೋಜನಾನಂ, ದುತಿಯೇನ ಅವಸೇಸಓಘಯೋಗಾಸವಉಪಾದಾನಗನ್ಥಸಂಯೋಜನಾನಂ। ಪಠಮೇನ ಚ ತಣ್ಹಾಯ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಞ್ಚ, ದುತಿಯೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಞ್ಚ। ಅಪಿಚ ಪಠಮೇನ ಲೋಭಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ, ದುತಿಯೇನ ಸೇಸಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ತಾವ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೭೧. ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಹಾನಙ್ಗಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಮ್ಪಯೋಗಙ್ಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ವಿತಕ್ಕನಂ **ವಿತಕ್ಕೋ,** ಊಹನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣೋ, ಆಹನನಪರಿಯಾಹನನರಸೋ। ತಥಾ ಹಿ ತೇನ ಯೋಗಾವಚರೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ವಿತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತಂ ಕರೋತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆನಯನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ।

ವಿಚರಣಂ **ವಿಚಾರೋ,** ಅನುಸಞ್ಚರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಆರಮ್ಮಣಾನುಮಜ್ಜನಲಕ್ಖಣೋ, ತತ್ಥ ಸಹಜಾತಾನುಯೋಜನರಸೋ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ।

ಸನ್ತೇಪಿ ಚ ನೇಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗೇ ಓಳಾರಿಕಟ್ಠೇನ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಟ್ಠೇನ ಚ ಘಣ್ಟಾಭಿಘಾತೋ ವಿಯ ಚೇತಸೋ ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತೋ ವಿತಕ್ಕೋ। ಸುಖುಮಟ್ಠೇನ ಅನುಮಜ್ಜನಸಭಾವೇನ ಚ ಘಣ್ಟಾನುರವೋ ವಿಯ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧೋ ವಿಚಾರೋ। ವಿಪ್ಫಾರವಾ ಚೇತ್ಥ ವಿತಕ್ಕೋ ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲೇ ಪರಿಪ್ಫನ್ದನಭೂತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಕಾಸೇ ಉಪ್ಪತಿತುಕಾಮಸ್ಸ ಪಕ್ಖಿನೋ ಪಕ್ಖವಿಕ್ಖೇಪೋ ವಿಯ ಪದುಮಾಭಿಮುಖಪಾತೋ ವಿಯ ಚ ಗನ್ಧಾನುಬನ್ಧಚೇತಸೋ ಭಮರಸ್ಸ। ಸನ್ತವುತ್ತಿ ವಿಚಾರೋ ನಾತಿಪರಿಪ್ಫನ್ದನಭಾವೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಕಾಸೇ ಉಪ್ಪತಿತಸ್ಸ ಪಕ್ಖಿನೋ ಪಕ್ಖಪ್ಪಸಾರಣಂ ವಿಯ, ಪರಿಬ್ಭಮನಂ ವಿಯ ಚ ಪದುಮಾಭಿಮುಖಪತಿತಸ್ಸ ಭಮರಸ್ಸ ಪದುಮಸ್ಸ ಉಪರಿಭಾಗೇ। ದುಕನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ “ಆಕಾಸೇ ಗಚ್ಛತೋ ಮಹಾಸಕುಣಸ್ಸ ಉಭೋಹಿ ಪಕ್ಖೇಹಿ ವಾತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಕ್ಖೇ ಸನ್ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಗಮನಂ ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚೇತಸೋ ಅಭಿನಿರೋಪನಭಾವೇನ ಪವತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ। ವಾತಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಪಕ್ಖೇ ಫನ್ದಾಪಯಮಾನಸ್ಸ ಗಮನಂ ವಿಯ ಅನುಮಜ್ಜನಭಾವೇನ ಪವತ್ತೋ ವಿಚಾರೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಯುಜ್ಜತಿ। ಸೋ ಪನ ನೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ ಪಠಮದುತಿಯಜ್ಝಾನೇಸು ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ।

ಅಪಿಚ ಮಲಗ್ಗಹಿತಂ ಕಂಸಭಾಜನಂ ಏಕೇನ ಹತ್ಥೇನ ದಳ್ಹಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಇತರೇನ ಹತ್ಥೇನ ಚುಣ್ಣತೇಲವಾಲಣ್ಡುಪಕೇನ ಪರಿಮಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ದಳ್ಹಗಹಣಹತ್ಥೋ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕೋ, ಪರಿಮಜ್ಜನಹತ್ಥೋ ವಿಯ ವಿಚಾರೋ। ತಥಾ ಕುಮ್ಭಕಾರಸ್ಸ ದಣ್ಡಪ್ಪಹಾರೇನ ಚಕ್ಕಂ ಭಮಯಿತ್ವಾ ಭಾಜನಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪೀಳನಹತ್ಥೋ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕೋ, ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸಞ್ಚರಣಹತ್ಥೋ ವಿಯ ವಿಚಾರೋ। ತಥಾ ಮಣ್ಡಲಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ಠಿತಕಣ್ಟಕೋ ವಿಯ ಅಭಿನಿರೋಪನೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ಬಹಿ ಪರಿಬ್ಭಮನಕಣ್ಟಕೋ ವಿಯ ಅನುಮಜ್ಜನೋ ವಿಚಾರೋ। ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ವಿತಕ್ಕೇನ ಇಮಿನಾ ಚ ವಿಚಾರೇನ ಸಹ ವತ್ತತಿ ರುಕ್ಖೋ ವಿಯ ಪುಪ್ಫೇನ ಫಲೇನ ಚಾತಿ ಇದಂ ಝಾನಂ “ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿಭಙ್ಗೇ ಪನ “ಇಮಿನಾ ಚ ವಿತಕ್ಕೇನ ಇಮಿನಾ ಚ ವಿಚಾರೇನ ಉಪೇತೋ ಹೋತಿ ಸಮುಪೇತೋ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭಂ ೫೬೫) ನಯೇನ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ದೇಸನಾ ಕತಾ। ಅತ್ಥೋ ಪನ ತತ್ರಾಪಿ ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ವಿವೇಕಜನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿವಿತ್ತಿ ವಿವೇಕೋ, ನೀವರಣವಿಗಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿವಿತ್ತೋತಿ ವಾ ವಿವೇಕೋ, ನೀವರಣವಿವಿತ್ತೋ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮರಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಾ ವಿವೇಕಾ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ವಿವೇಕೇ ಜಾತನ್ತಿ ವಿವೇಕಜಂ।

೭೧. **ಪೀತಿಸುಖ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪೀಣಯತೀತಿ ಪೀತಿ। ಸಾ ಸಮ್ಪಿಯಾಯನಲಕ್ಖಣಾ, ಕಾಯಚಿತ್ತಪೀನನರಸಾ, ಫರಣರಸಾ ವಾ, ಓದಗ್ಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಖುದ್ದಿಕಾ ಪೀತಿ, ಖಣಿಕಾಪೀತಿ, ಓಕ್ಕನ್ತಿಕಾಪೀತಿ, ಉಬ್ಬೇಗಾಪೀತಿ, ಫರಣಾಪೀತೀತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಖುದ್ದಿಕಾಪೀತಿ** ಸರೀರೇ ಲೋಮಹಂಸಮತ್ತಮೇವ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಖಣಿಕಾಪೀತಿ** ಖಣೇ ಖಣೇ ವಿಜ್ಜುಪ್ಪಾದಸದಿಸಾ ಹೋತಿ। **ಓಕ್ಕನ್ತಿಕಾಪೀತಿ** ಸಮುದ್ದತೀರಂ ವೀಚಿ ವಿಯ ಕಾಯಂ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಭಿಜ್ಜತಿ। **ಉಬ್ಬೇಗಾಪೀತಿ** ಬಲವತೀ ಹೋತಿ ಕಾಯಂ ಉದ್ಧಗ್ಗಂ ಕತ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಲಙ್ಘಾಪನಪ್ಪಮಾಣಪ್ಪತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಪುಣ್ಣವಲ್ಲಿಕವಾಸೀ **ಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ** ಪುಣ್ಣಮದಿವಸೇ ಸಾಯಂ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಚನ್ದಾಲೋಕಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಹಾಚೇತಿಯಾಭಿಮುಖೋ ಹುತ್ವಾ “ಇಮಾಯ ವತ ವೇಲಾಯ ಚತಸ್ಸೋ ಪರಿಸಾ ಮಹಾಚೇತಿಯಂ ವನ್ದನ್ತೀ”ತಿ ಪಕತಿಯಾ ದಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ ಉಬ್ಬೇಗಾಪೀತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಸುಧಾತಲೇ ಪಹಟಚಿತ್ರಗೇಣ್ಡುಕೋ ವಿಯ ಆಕಾಸೇ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಮಹಾಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇಯೇವ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ। ತಥಾ ಗಿರಿಕಣ್ಡಕವಿಹಾರಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇ ವತ್ತಕಾಲಕಗಾಮೇ **ಏಕಾ ಕುಲಧೀತಾ**ಪಿ ಬಲವಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾಯ ಉಬ್ಬೇಗಾಪೀತಿಯಾ ಆಕಾಸೇ ಲಙ್ಘೇಸಿ।

ತಸ್ಸಾ ಕಿರ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಸಾಯಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನತ್ಥಾಯ ವಿಹಾರಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾ “ಅಮ್ಮ ತ್ವಂ ಗರುಭಾರಾ ಅಕಾಲೇ ವಿಚರಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋಸಿ, ಮಯಂ ತುಯ್ಹಂ ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸೋಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಅಗಮಂಸು। ಸಾ ಗನ್ತುಕಾಮಾಪಿ ತೇಸಂ ವಚನಂ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೀ ಘರೇ ಓಹೀಯಿತ್ವಾ ಘರಾಜಿರೇ ಠತ್ವಾ ಚನ್ದಾಲೋಕೇನ ಗಿರಿಕಣ್ಡಕೇ ಆಕಾಸಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೀ ಚೇತಿಯಸ್ಸ ದೀಪಪೂಜಂ ಅದ್ದಸ, ಚತಸ್ಸೋ ಚ ಪರಿಸಾ ಮಾಲಾಗನ್ಧಾದೀಹಿ ಚೇತಿಯಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಂ

ಕರೋನ್ತಿಯೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಗಣಸಜ್ಝಾಯಸದ್ದಂ ಅಸ್ಸೋಸಿ। ಅಥಸ್ಸಾ "ಧಞ್ಞಾವತಿಮೇ, ಯೇ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಏವರೂಪೇ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇ ಅನುಸಞ್ಚರಿತುಂ, ಏವರೂಪಞ್ಚ ಮಧುರಧಮ್ಮಕಥಂ ಸೋತುಂ ಲಭನ್ತೀ"ತಿ ಮುತ್ತರಾಸಿಸದಿಸಂ ಚೇತಿಯಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿಯಾ ಏವ ಉಬ್ಬೇಗಾಪೀತಿ ಉದಪಾದಿ। ಸಾ ಆಕಾಸೇ ಲಙ್ಘಿತ್ವಾ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಪುರಿಮತರಂಯೇವ ಆಕಾಸತೋ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇ ಓರುಯ್ಹ ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಮಾನಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಅಥ ನಂ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ "ಅಮ್ಮ ತ್ವಂ ಕತರೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಆಗತಾಸೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿಂಸು। ಸಾ "ಆಕಾಸೇನ ಆಗತಾಮ್ಹಿ, ನ ಮಗ್ಗೇನಾ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಅಮ್ಮ ಆಕಾಸೇನ ನಾಮ ಖೀಣಾಸವಾ ಸಞ್ಚರನ್ತಿ, ತ್ವಂ ಕಥಂ ಆಗತಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ ಆಹ - "ಮಯ್ಹಂ ಚನ್ದಾಲೋಕೇನ ಚೇತಿಯಂ ಆಲೋಕೇನ್ತಿಯಾ ಠಿತಾಯ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ ಬಲವಪೀತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ಅಥಾಹಂ ನೇವ ಅತ್ತನೋ ಠಿತಭಾವಂ, ನ ನಿಸಿನ್ನಭಾವಂ ಅಞ್ಞಾಸಿಂ, ಗಹಿತನಿಮಿತ್ತೇನೇವ ಪನ ಆಕಾಸೇ ಲಙ್ಘಿತ್ವಾ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾಮ್ಹೀ"ತಿ।

ಏವಂ ಉಬ್ಬೇಗಾಪೀತಿ ಆಕಾಸೇ ಲಙ್ಘಾಪನಪ್ಪಮಾಣಾ ಹೋತಿ। ಫರಣಾಪೀತಿಯಾ ಪನ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಸಕಲಸರೀರಂ ಧಮಿತ್ವಾ ಪೂರಿತವತ್ಥಿ ವಿಯ ಮಹತಾ ಉದಕೋಘೇನ ಪಕ್ಖನ್ದಪಬ್ಬತಕುಚ್ಛಿ ವಿಯ ಚ ಅನುಪರಿಪ್ಫುಟಂ ಹೋತಿ।

ಸಾ ಪನೇಸಾ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಪೀತಿ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ ದುವಿಧಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿಪೂರೇತಿ ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿಞ್ಚ ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿಞ್ಚ। ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಸುಖಂ ಪರಿಪೂರೇತಿ ಕಾಯಿಕಞ್ಚ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ। ಸುಖಂ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತಂ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ತಿವಿಧಂ ಸಮಾಧಿಂ ಪರಿಪೂರೇತಿ ಖಣಿಕಸಮಾಧಿಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಂ ಅಪ್ಪನಾ ಸಮಾಧಿನ್ತಿ। ತಾಸು ಯಾ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಮೂಲಂ ಹುತ್ವಾ ವಡ್ಢಮಾನಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪಯೋಗಂ ಗತಾ ಫರಣಾಪೀತಿ, ಅಯಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ಪೀತೀತಿ।

೭೩. ಇತರಂ ಪನ ಸುಖನಂ ಸುಖಂ, ಸುಟ್ಠು ವಾ ಖಾದತಿ, ಖನತಿ ಚ ಕಾಯಚಿತ್ತಾಬಾಧನ್ತಿ ಸುಖಂ, ತಂ ಸಾತಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಉಪಬ್ರೂಹನರಸಂ, ಅನುಗ್ಗಹಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ। ಸತಿಪಿ ಚ ನೇಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗೇ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಪಟಿಲಾಭತುಟ್ಠಿ ಪೀತಿ। ಪಟಿಲದ್ಧರಸಾನುಭವನಂ ಸುಖಂ। ಯತ್ಥ ಪೀತಿ, ತತ್ಥ ಸುಖಂ। ಯತ್ಥ ಸುಖಂ, ತತ್ಥ ನ ನಿಯಮತೋ ಪೀತಿ। ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಿತಾ ಪೀತಿ। ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಿತಂ ಸುಖಂ। ಕನ್ತಾರಖಿನ್ನಸ್ಸ ವನನ್ತುದಕದಸ್ಸನಸವನೇಸು ವಿಯ ಪೀತಿ। ವನಚ್ಛಾಯಾಪವೇಸನಉದಕಪರಿಭೋಗೇಸು ವಿಯ ಸುಖಂ। ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಾಕಟಭಾವತೋ ಚೇತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇತಿ ಅಯಞ್ಚ ಪೀತಿ ಇದಞ್ಚ ಸುಖಂ ಅಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ, ಅಸ್ಮಿಂ ವಾ ಝಾನೇ ಅತ್ಥೀತಿ ಇದಂ ಝಾನಂ ಪೀತಿಸುಖನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಅಥ ವಾ ಪೀತಿ ಚ ಸುಖಞ್ಚ ಪೀತಿಸುಖಂ, ಧಮ್ಮವಿನಯಾದಯೋ ವಿಯ। ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ, ಅಸ್ಮಿಂ ವಾ ಝಾನೇ ಅತ್ಥೀತಿ ಏವಮ್ಪಿ **ವಿವೇಕಜಂಪೀತಿಸುಖಂ**। ಯಥೇವ ಹಿ ಝಾನಂ, ಏವಂ ಪೀತಿಸುಖಮ್ಪೇತ್ಥ ವಿವೇಕಜಮೇವ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಏಕಪದೇನೇವ "ವಿವೇಕಜಂಪೀತಿಸುಖ"ನ್ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ಯುಜ್ಜತಿ। ವಿಭಙ್ಗೇ ಪನ "ಇದಂ ಸುಖಂ ಇಮಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಸಹಗತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭಂ ೫೬೭) ನಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥೋ ಪನ ತತ್ಥಾಪಿ ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಪಠಮಂ ಝಾನನ್ತಿ ಇದಂ ಪರತೋ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜಾ**ತಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ, ಪಾಪುಣಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉಪಸಮ್ಪಾದಯಿತ್ವಾ ವಾ, ನಿಪ್ಫಾದೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವಿಭಙ್ಗೇ ಪನ "ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜಾತಿ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಲಾಭೋ ಪಟಿಲಾಭೋ ಪತ್ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಫುಸನಾ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಉಪಸಮ್ಪದಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸಾಪಿ ಏವಮೇವತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ವಿಹರತೀ**ತಿ ತದನುರೂಪೇನ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇನ ಇತಿವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಝಾನಸಮಙ್ಗೀ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಇರಿಯಂ ವುತ್ತಿಂ ಪಾಲನಂ ಯಪನಂ ಯಾಪನಂ ಚಾರಂ ವಿಹಾರಂ ಅಭಿನಿಪ್ಫಾದೇತಿ । ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ವಿಭಙ್ಗೇ "ವಿಹರತೀತಿ ಇರಿಯತಿ ವತ್ತತಿ ಪಾಲೇತಿ ಯಪೇತಿ ಯಾಪೇತಿ ಚರತಿ ವಿಹರತಿ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ವಿಭಂ ೫೪೦)।

ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಾದಿ

೭೪. ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ "**ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತ**"ನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ, ಬ್ಯಾಪಾದೋ, ಥಿನಮಿದ್ಧಂ, ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ನೀವರಣಾನಂ ಪಹಾನವಸೇನ ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ಏತೇಸು ಅಪ್ಪಹೀನೇಸು ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇನಸ್ಸೇತಾನಿ ಪಹಾನಙ್ಗಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಏತಾನೇವ ವಿಸೇಸೇನ ಝಾನನ್ತರಾಯಕರಾನಿ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೇನ ಹಿ ನಾನಾವಿಸಯಪ್ಪಲೋಭಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಏಕತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಸಮಾಧಿಯತಿ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾಭಿಭೂತಂ ವಾ ತಂ ನ ಕಾಮಧಾತುಪ್ಪಹಾನಾಯ ಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। ಬ್ಯಾಪಾದೇನ ಚಾರಮ್ಮಣೇ ಪಟಿಹಞ್ಞಮಾನಂ ನ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತತಿ । ಥಿನಮಿದ್ಧಾಭಿಭೂತಂ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞಂ ಹೋತಿ। ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪರೇತಂ ಅವೂಪಸನ್ತಮೇವ ಹುತ್ವಾ ಪರಿಬ್ಭಮತಿ। ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಉಪಹತಂ ಝಾನಾಧಿಗಮಸಾಧಿಕಂ ಪಟಿಪದಂ ನಾರೋಹತಿ। ಇತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಝಾನನ್ತರಾಯಕರತ್ತಾ ಏತಾನೇವ **ಪಹಾನಙ್ಗಾನೀ**ತಿ ವುತ್ತಾನೀತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ವಿತಕ್ಕೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿರೋಪೇತಿ, ವಿಚಾರೋ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧತಿ, ತೇಹಿ ಅವಿಕ್ಖೇಪಾಯ ಸಮ್ಪಾದಿತಪ್ಪಯೋಗಸ್ಸ ಚೇತಸೋ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮ್ಭವಾ ಪೀತಿ ಪೀಣನಂ, ಸುಖಞ್ಚ ಉಪಬ್ರೂಹನಂ ಕರೋತಿ। ಅಥ ನಂ ಸಸೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಂ ಏತೇಹಿ ಅಭಿನಿರೋಪನಾನುಪ್ಪಬನ್ಧನಪೀಣನಉಪಬ್ರೂಹನೇಹಿ ಅನುಗ್ಗಹಿತಾ ಏಕಗ್ಗತಾ ಏಕತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಸಮಂ ಸಮ್ಮಾ ಚ ಆಧಿಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ಪೀತಿ ಸುಖಂ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಹಿ ಏತೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಝಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನಸ್ಸ ಏತಾನಿ ಪಞ್ಚ **ಸಮನ್ನಾಗತಙ್ಗಾನೀ**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ನ ಏತೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ಅಞ್ಞದೇವ ಝಾನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಪನ ಅಙ್ಗಮತ್ತವಸೇನೇವ ಚತುರಙ್ಗಿನೀ ಸೇನಾ, ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಂ ತೂರಿಯಂ, ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಚ ಮಗ್ಗೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮಿದಮ್ಪಿ ಅಙ್ಗಮತ್ತವಸೇನೇವ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕನ್ತಿ ವಾ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತನ್ತಿ ವಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏತಾನಿ ಚ ಪಞ್ಚಙ್ಗಾನಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಅಥ ಖೋ ಉಪಚಾರೇ ಪಕತಿಚಿತ್ತತೋ ಬಲವತರಾನಿ। ಇಧ ಪನ ಉಪಚಾರತೋಪಿ ಬಲವತರಾನಿ ರೂಪಾವಚರಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಾನಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ವಿತಕ್ಕೋ ಸುವಿಸದೇನ ಆಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿರೋಪಯಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ವಿಚಾರೋ ಅತಿವಿಯ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಮಜ್ಜಮಾನೋ। ಪೀತಿಸುಖಂ ಸಬ್ಬಾವನ್ತಮ್ಪಿ ಕಾಯಂ ಫರಮಾನಂ। ತೇನೇವಾಹ - "ನಾಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಬ್ಬಾವತೋ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿವೇಕಜೇನ ಪೀತಿಸುಖೇನ ಅಪ್ಫುಟಂ ಹೋತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೮)। ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಮ್ಹಿ ಸಮುಗ್ಗಪಟಲೇ ಉಪರಿಮಂ ಸಮುಗ್ಗಪಟಲಂ ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಫುಸಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಯಮೇತೇಸಂ ಇತರೇಹಿ ವಿಸೇಸೋ। ತತ್ಥ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಾಠೇ ನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ತಥಾಪಿ ವಿಭಙ್ಗೇ "ಝಾನನ್ತಿ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ಪೀತಿ ಸುಖಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೬೯) ಏವಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅಙ್ಗಮೇವ। ಯೇನ ಹಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಭಗವತಾ ಉದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ಸೋಯೇವ ತೇನ ವಿಭಙ್ಗೇ ಪಕಾಸಿತೋತಿ।

ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ

೭೫. **ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ ದಸಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನವಸೇನ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣತಾ। ತೇಸಂಯೇವ ಚ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಾನಂ ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ದಸಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತತ್ರಾಯಂ ಪಾಳಿ -

“ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ ಆದಿ, ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ಮಜ್ಝೇ, ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ ಆದಿ, ಆದಿಸ್ಸ ಕತಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ? ಆದಿಸ್ಸ ತೀಣಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ, ಯೋ ತಸ್ಸ ಪರಿಬನ್ಧೋ, ತತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಚಿತ್ತಂ ಮಜ್ಝಿಮಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ। ಯಞ್ಚ ಪರಿಬನ್ಧತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ಯಞ್ಚ ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಚಿತ್ತಂ ಮಜ್ಝಿಮಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ಯಞ್ಚ ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ। ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ ಆದಿ, ಆದಿಸ್ಸ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಞ್ಚೇವ ಹೋತಿ ತಿಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಞ್ಚ।

“ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ಮಜ್ಝೇ, ಮಜ್ಝಸ್ಸ ಕತಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ? ಮಜ್ಝಸ್ಸ ತೀಣಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ, ವಿಸುದ್ಧಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ಸಮಥಪಟಿಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ಏಕತ್ತುಪಟ್ಠಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ। ಯಞ್ಚ ವಿಸುದ್ಧಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ಯಞ್ಚ ಸಮಥಪಟಿಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ಯಞ್ಚ ಏಕತ್ತುಪಟ್ಠಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ। ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ಮಜ್ಝೇ, ಮಜ್ಝಸ್ಸ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಞ್ಚೇವ ಹೋತಿ ತಿಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಞ್ಚ।

“ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಪರಿಯೋಸಾನಸ್ಸ ಕತಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ? ಪರಿಯೋಸಾನಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ, ತತ್ಥ ಜಾತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನತಿವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಏಕರಸಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ, ತದುಪಗವೀರಿಯವಾಹನಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ, ಆಸೇವನಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ। ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಪರಿಯೋಸಾನಸ್ಸ ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಞ್ಚೇವ ಹೋತಿ ಚತುಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಞ್ಚಾ”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೫೮)।

ತತ್ರ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ ನಾಮ ಸಸಮ್ಭಾರಿಕೋ ಉಪಚಾರೋ। ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ನಾಮ ಅಪ್ಪನಾ। ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ನಾಮ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ “ಏಕತ್ತಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿಪಕ್ಖನ್ದಞ್ಚೇವ ಹೋತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹಿತಞ್ಚ ಞಾಣೇನ ಚ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತ”ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೫೮) ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅನ್ತೋಅಪ್ಪನಾಯಮೇವ ಆಗಮನವಸೇನ **ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ,** ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾಯ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ **ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ,** ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನತಿವತ್ತನಾದಿಭಾವಸಾಧನೇನ ಪರಿಯೋದಾಪಕಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿವಸೇನ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಥಂ? ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ವಾರೇ ಅಪ್ಪನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಯೋ ನೀವರಣಸಙ್ಖಾತೋ ಕಿಲೇಸಗಣೋ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪರಿಬನ್ಧೋ, ತತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ। ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಆವರಣವಿರಹಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ** ನಾಮ ಸಮಪ್ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಯೇವ। ತದನನ್ತರಂ ಪನ ಪುರಿಮಚಿತ್ತಂ ಏಕಸನ್ತತಿಪರಿಣಾಮನಯೇನ ತಥತ್ತಮುಪಗಚ್ಛಮಾನಂ ಮಜ್ಝಿಮಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ, ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ ತಥತ್ತುಪಗಮನೇನ ತತ್ಥ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ ನಾಮ। ಏವಂ ತಾವ ಪುರಿಮಚಿತ್ತೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಕಾರನಿಪ್ಫಾದಿಕಾ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇಯೇವ ಆಗಮನವಸೇನ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ವಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಪನ ತಸ್ಸ ಪುನ ವಿಸೋಧೇತಬ್ಬಾಭಾವತೋ ವಿಸೋಧನೇ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ವಿಸುದ್ಧಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ ನಾಮ। ಸಮಥಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಸಮಥಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಪುನ ಸಮಾಧಾನೇ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಸಮಥಪಟಿಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ ನಾಮ। ಸಮಥಪಟಿಪನ್ನಭಾವತೋ ಏವ ಚಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸಂಸಗ್ಗಂ ಪಹಾಯ ಏಕತ್ತೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಪುನ ಏಕತ್ತುಪಟ್ಠಾನೇ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಏಕತ್ತುಪಟ್ಠಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ ನಾಮ। ಏವಂ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾಯ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯೇ ಪನೇತೇ ಏವಂ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹಿತೇ ತತ್ಥ ಜಾತಾ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಾ ಯುಗನದ್ಧಧಮ್ಮಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅನತಿವತ್ತಮಾನಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ, ಯಾನಿ ಚ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ನಾನಾಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ ವಿಮುತ್ತಿರಸೇನ ಏಕರಸಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತಾನಿ, ಯಞ್ಚೇಸ ತದುಪಗಂ ತೇಸಂ ಅನತಿವತ್ತನಏಕರಸಭಾವಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ವೀರಿಯಂ ವಾಹಯತಿ, ಯಾ ಚಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಪವತ್ತಾ ಆಸೇವನಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಆಕಾರಾ ಯಸ್ಮಾ ಞಾಣೇನ ಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನೇಸು ತಂ ತಂ ಆದೀನವಞ್ಚ ಆನಿಸಂಸಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ತಥಾ ತಥಾ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತತ್ತಾ ವಿಸೋಧಿತತ್ತಾ ಪರಿಯೋದಾಪಿತತ್ತಾ ನಿಪ್ಫನ್ನಾವ, ತಸ್ಮಾ "ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನತಿವತ್ತನಾದಿಭಾವಸಾಧನೇನ ಪರಿಯೋದಾಪಕಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿವಸೇನ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಞಾಣಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ - "ತಥಾಪಗ್ಗಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಾಧುಕಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ನಾನತ್ತಕಿಲೇಸೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ವಿಮೋಕ್ಖವಸೇನ ಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕರಸಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏಕರಸಟ್ಠೇನ ಭಾವನಾ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೦೧)। ತಸ್ಮಾ ಞಾಣಕಿಚ್ಚಭೂತಾ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಾ।

ಇದಾನಿ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಅಧಿಗತಂ ಹೋತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾ **ಪಠಮಂ,** ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿಪಿ **ಪಠಮಂ।** ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನತೋ ಪಚ್ಚನೀಕಝಾಪನತೋ ವಾ **ಝಾನಂ।** ಪಥವೀಮಣ್ಡಲಂ ಪನ ಸಕಲಟ್ಠೇನ **ಪಥವೀಕಸಿಣನ್ತಿ** ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಟಿಲದ್ಧನಿಮಿತ್ತಮ್ಪಿ, ಪಥವೀಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತೇ ಪಟಿಲದ್ಧಝಾನಮ್ಪಿ। ತತ್ರ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಝಾನಂ ಪಥವೀಕಸಿಣನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಅಧಿಗತಂ ಹೋತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣ"ನ್ತಿ।

ಚಿರಟ್ಠಿತಿಸಮ್ಪಾದನಂ

೭೯. ಏವಮಧಿಗತೇ ಪನ ಏತಸ್ಮಿಂ ತೇನ ಯೋಗಿನಾ ವಾಲವೇಧಿನಾ ವಿಯ, ಸೂದೇನ ವಿಯ ಚ ಆಕಾರಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಸುಕುಸಲೋ ಧನುಗ್ಗಹೋ ವಾಲವೇಧಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕುರುಮಾನೋ ಯಸ್ಮಿಂ ವಾರೇ ವಾಲಂ ವಿಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾರೇ ಅಕ್ಕನ್ತಪದಾನಞ್ಚ ಧನುದಣ್ಡಸ್ಸ ಚ ಜಿಯಾಯ ಚ ಸರಸ್ಸ ಚ ಆಕಾರಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ। "ಏವಂ ಮೇ ಠಿತೇನ ಏವಂ ಧನುದಣ್ಡಂ ಏವಂ ಜಿಯಂ ಏವಂ ಸರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಾಲೋ ವಿದ್ಧೋ"ತಿ। ಸೋ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಥೇವ ತೇ ಆಕಾರೇ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಅವಿರಾಧೇತ್ವಾ ವಾಲಂ ವಿಜ್ಝೇಯ್ಯ। ಏವಮೇವ ಯೋಗಿನಾಪಿ "ಇಮಂ ನಾಮ ಮೇ ಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಏವರೂಪಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸೇವಮಾನೇನ ಏವರೂಪೇ ಸೇನಾಸನೇ ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಇದಂ ಅಧಿಗತ"ನ್ತಿ ಏತೇ ಭೋಜನಸಪ್ಪಾಯಾದಯೋ ಆಕಾರಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಸೋ ನಟ್ಠೇ ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ತೇ ಆಕಾರೇ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಪುನ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ, ಅಪ್ಪಗುಣಂ ವಾ ಪಗುಣಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಅಪ್ಪೇತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಕುಸಲೋ ಸೂದೋ ಭತ್ತಾರಂ ಪರಿವಿಸನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಯಂ ಯಂ ರುಚಿಯಾ ಭುಞ್ಜತಿ, ತಂ ತಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಾದಿಸಮೇವ ಉಪನಾಮೇನ್ತೋ ಲಾಭಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಹೋತಿ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ಅಧಿಗತಕ್ಖಣೇ ಭೋಜನಾದಯೋ ಆಕಾರೇ ಗಹೇತ್ವಾ ತೇ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೋ ನಟ್ಠೇ ನಟ್ಠೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಅಪ್ಪನಾಯ ಲಾಭೀ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ತೇನ ವಾಲವೇಧಿನಾ ವಿಯ ಸೂದೇನ ವಿಯ ಚ ಆಕಾರಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಭಗವತಾ -

> "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಸೂದೋ ರಾಜಾನಂ ವಾ ರಾಜಮಹಾಮತ್ತಂ ವಾ ನಾನಚ್ಚಯೇಹಿ ಸೂಪೇಹಿ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೋ ಅಸ್ಸ ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗೇಹಿಪಿ ತಿತ್ತಕಗ್ಗೇಹಿಪಿ ಕಟುಕಗ್ಗೇಹಿಪಿ ಮಧುರಗ್ಗೇಹಿಪಿ ಖಾರಿಕೇಹಿಪಿ ಅಖಾರಿಕೇಹಿಪಿ ಲೋಣಿಕೇಹಿಪಿ ಅಲೋಣಿಕೇಹಿಪಿ। ಸ ಖೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಸೂದೋ ಸಕಸ್ಸ ಭತ್ತು ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ 'ಇದಂ ವಾ ಮೇ ಅಜ್ಜ ಭತ್ತು ಸೂಪೇಯ್ಯಂ ರುಚ್ಚತಿ, ಇಮಸ್ಸ ವಾ ಅಭಿಹರತಿ, ಇಮಸ್ಸ ವಾ ಬಹುಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಇಮಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ, ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗಂ ವಾ ಮೇ ಅಜ್ಜ ಭತ್ತು ಸೂಪೇಯ್ಯಂ ರುಚ್ಚತಿ, ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗಸ್ಸ ವಾ

ಅಭಿಹರತಿ, ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗಸ್ಸ ವಾ ಬಹುಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ…ಪೇ॰… ಅಲೋಣಿಕಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀ'ತಿ। ಸ ಖೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಸೂದೋ ಲಾಭೀ ಚೇವ ಹೋತಿ ಅಚ್ಛಾದನಸ್ಸ, ಲಾಭೀ ವೇತನಸ್ಸ, ಲಾಭೀ ಅಭಿಹಾರಾನಂ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ತಥಾ ಹಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಸೂದೋ ಸಕಸ್ಸ ಭತ್ತು ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಭಿಕ್ಖು ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ…ಪೇ॰… ವೇದನಾಸು ವೇದನಾ… ಚಿತ್ತೇ ಚಿತ್ತಾ… ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ ಆತಾಪೀ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸತಿಮಾ ವಿನೇಯ್ಯ ಲೋಕೇ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಂ। ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸಿನೋ ವಿಹರತೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸ ಖೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಭಿಕ್ಖು ಲಾಭೀ ಚೇವ ಹೋತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಾನಂ, ಲಾಭೀ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ತಥಾ ಹಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಭಿಕ್ಖು ಸಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೪)।

ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣೇನ ಚಸ್ಸ ಪುನ ತೇ ಆಕಾರೇ ಸಮ್ಪಾದಯತೋ ಅಪ್ಪನಾಮತ್ತಮೇವ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಚಿರಟ್ಠಾನಂ। ಚಿರಟ್ಠಾನಂ ಪನ ಸಮಾಧಿಪರಿಬನ್ಧಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸುವಿಸೋಧಿತತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಯೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು ಕಾಮಾದೀನವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದೀಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಂ ನ ಸುಟ್ಠು ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ, ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ ಕಾಯದುಟ್ಠುಲ್ಲಂ ನ ಸುಪ್ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ, ಆರಮ್ಭಧಾತುಮನಸಿಕಾರಾದಿವಸೇನ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ನ ಸುಟ್ಠು ಪಟಿವಿನೋದೇತ್ವಾ, ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಮನಸಿಕಾರಾದಿವಸೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ನ ಸುಸಮೂಹತಂ ಕತ್ವಾ, ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸಮಾಧಿಪರಿಬನ್ಧೇ ಧಮ್ಮೇ ನ ಸುಟ್ಠು ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ಅವಿಸೋಧಿತಂ ಆಸಯಂ ಪವಿಟ್ಠಭಮರೋ ವಿಯ ಅವಿಸುದ್ಧಂ ಉಯ್ಯಾನಂ ಪವಿಟ್ಠರಾಜಾ ವಿಯ ಚ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ಯೋ ಪನ ಸಮಾಧಿಪರಿಬನ್ಧೇ ಧಮ್ಮೇ ಸುಟ್ಠು ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ಸುವಿಸೋಧಿತಂ ಆಸಯಂ ಪವಿಟ್ಠಭಮರೋ ವಿಯ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ ಉಯ್ಯಾನಂ ಪವಿಟ್ಠರಾಜಾ ವಿಯ ಚ ಸಕಲಮ್ಪಿ ದಿವಸಭಾಗಂ ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂಯೇವ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ -

"ಕಾಮೇಸು ಛನ್ದಂ ಪಟಿಘಂ ವಿನೋದಯೇ,
ಉದ್ಧಚ್ಚಮಿದ್ಧಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಪಞ್ಚಮಂ।
ವಿವೇಕಪಾಮೋಜ್ಜಕರೇನ ಚೇತಸಾ,
ರಾಜಾವ ಸುದ್ಧನ್ತಗತೋ ತಹಿಂ ರಮೇ"ತಿ॥

ತಸ್ಮಾ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾಮೇನ ಪರಿಬನ್ಧಕಧಮ್ಮೇ ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಚಿತ್ತಭಾವನಾವೇಪುಲ್ಲತ್ಥಞ್ಚ ಯಥಾಲದ್ಧಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸ ದ್ವೇ ವಡ್ಢನಾಭೂಮಿಯೋ ಉಪಚಾರಂ ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ವಾ। ಉಪಚಾರಂ ಪತ್ವಾಪಿ ಹಿ ತಂ ವಡ್ಢೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ ಅಪ್ಪನಂ ಪತ್ವಾಪಿ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ಅವಸ್ಸಂ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಯಥಾಲದ್ಧಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ।

ನಿಮಿತ್ತವಡ್ಢನನಯೋ

೭೭. ತತ್ರಾಯಂ ವಡ್ಢನನಯೋ, ತೇನ ಯೋಗಿನಾ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಪತ್ತವಡ್ಢನಪೂವವಡ್ಢನಭತ್ತವಡ್ಢನಲತಾವಡ್ಢನದುಸ್ಸವಡ್ಢನಯೋಗೇನ ಅವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಯಥಾ ನಾಮ ಕಸ್ಸಕೋ ಕಸಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ ನಙ್ಗಲೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪರಿಚ್ಛೇದಬ್ಭನ್ತರೇ ಕಸತಿ, ಯಥಾ ವಾ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂ ಸೀಮಂ ಬನ್ಧನ್ತಾ ಪಠಮಂ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಬನ್ಧನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ತಸ್ಸ ಯಥಾಲದ್ಧಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಏಕಙ್ಗುಲದ್ವಙ್ಗುಲತಿವಙ್ಗುಲಚತುರಙ್ಗುಲಮತ್ತಂ ಮನಸಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛೇದಂ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಂ। ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪನ ನ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಂ। ತತೋ

ವಿದತ್ಥಿರತನಪಮುಖಪರಿವೇಣವಿಹಾರಸೀಮಾನಂ ಗಾಮನಿಗಮಜನಪದರಜ್ಜಸಮುದ್ದಸೀಮಾನಞ್ಚ ಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ವಡ್ಢಯನ್ತೇನ ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ವಾ ತತೋ ವಾಪಿ ಉತ್ತರಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಂ।

ಯಥಾ ಹಿ ಹಂಸಪೋತಕಾ ಪಕ್ಖಾನಂ ಉಟ್ಠಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರಿತ್ತಂ ಪರಿತ್ತಂ ಪದೇಸಂ ಉಪ್ಪತನ್ತಾ ಪರಿಚಯಂ ಕತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಸನ್ತಿಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಭಿಕ್ಖು ವುತ್ತನಯೇನ ನಿಮಿತ್ತಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ಯಾವ ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಚ್ಛೇದಾ ತತೋ ವಾ ಉತ್ತರಿ ವಡ್ಢೇತಿ। ಅಥಸ್ಸ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ವಡ್ಢಿತವಡ್ಢಿತಟ್ಠಾನೇ ಪಥವಿಯಾ ಉಕ್ಕೂಲವಿಕೂಲನದೀವಿದುಗ್ಗಪಬ್ಬತವಿಸಮೇಸು ಸಙ್ಕುಸತಸಮಬ್ಭಾಹತಂ ಉಸಭಚಮ್ಮಂ ವಿಯ ಹೋತಿ।

ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ನಿಮಿತ್ತೇ ಪತ್ತಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೇನ ಸಮಾಪಜ್ಜನಬಹುಲೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಬಹುಲೇನ। ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಬಹುಲಸ್ಸ ಹಿ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಥೂಲಾನಿ ದುಬ್ಬಲಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ಅಥಸ್ಸ ತಾನಿ ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಉಪರಿ ಉಸ್ಸುಕ್ಕನಾಯ ಪಚ್ಚಯತಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಸೋ ಅಪ್ಪಗುಣೇ ಝಾನೇ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮಾನೋ ಪತ್ತಪಠಮಜ್ಝಾನಾ ಚ ಪರಿಹಾಯತಿ, ನ ಚ ಸಕ್ಕೋತಿ ದುತಿಯಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ –

> “ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಗಾವೀ ಪಬ್ಬತೇಯ್ಯಾ ಬಾಲಾ ಅಬ್ಯತ್ತಾ ಅಖೇತ್ತಞ್ಞೂ ಅಕುಸಲಾ ವಿಸಮೇ ಪಬ್ಬತೇ ಚರಿತುಂ। ತಸ್ಸಾ ಏವಮಸ್ಸ ‘ಯಂನೂನಾಹಂ ಅಗತಪುಬ್ಬಞ್ಚೇವ ದಿಸಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಅಖಾದಿತಪುಬ್ಬಾನಿ ಚ ತಿಣಾನಿ ಖಾದೇಯ್ಯಂ, ಅಪೀತಪುಬ್ಬಾನಿ ಚ ಪಾನೀಯಾನಿ ಪಿವೇಯ್ಯ’ನ್ತಿ। ಸಾ ಪುರಿಮಂ ಪಾದಂ ನ ಸುಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಾದಂ ಉದ್ಧರೇಯ್ಯ, ಸಾ ನ ಚೇವ ಅಗತಪುಬ್ಬಂ ದಿಸಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಅಖಾದಿತಪುಬ್ಬಾನಿ ತಿಣಾನಿ ಖಾದೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಅಪೀತಪುಬ್ಬಾನಿ ಪಾನೀಯಾನಿ ಪಿವೇಯ್ಯ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಚಸ್ಸಾ ಪದೇಸೇ ಠಿತಾಯ ಏವಮಸ್ಸ ‘ಯಂನೂನಾಹಂ ಅಗತಪುಬ್ಬಞ್ಚೇವ…ಪೇ॰… ಪಿವೇಯ್ಯ’ನ್ತಿ। ತಞ್ಚ ಪದೇಸಂ ನ ಸೋತ್ಥಿನಾ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು ? ತಥಾ ಹಿ ಸಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಗಾವೀ ಪಬ್ಬತೇಯ್ಯಾ ಬಾಲಾ ಅಬ್ಯತ್ತಾ ಅಖೇತ್ತಞ್ಞೂ ಅಕುಸಲಾ ವಿಸಮೇ ಪಬ್ಬತೇ ಚರಿತುಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಭಿಕ್ಖು ಬಾಲೋ ಅಬ್ಯತ್ತೋ ಅಖೇತ್ತಞ್ಞೂ ಅಕುಸಲೋ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ…ಪೇ॰… ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಿತುಂ। ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ನಾಸೇವತಿ, ನ ಭಾವೇತಿ, ನ ಬಹುಲೀಕರೋತಿ, ನ ಸ್ವಾಧಿಟ್ಠಿತಂ ಅಧಿಟ್ಠಾತಿ, ತಸ್ಸ ಏವಂ ಹೋತಿ ‘ಯಂನೂನಾಹಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ…ಪೇ॰… ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರೇಯ್ಯ’ನ್ತಿ। ಸೋ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ…ಪೇ॰… ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಿತುಂ। ತಸ್ಸೇವಂ ಹೋತಿ ‘ಯಂನೂನಾಹಂ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ…ಪೇ॰… ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರೇಯ್ಯ’ನ್ತಿ। ಸೋ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ…ಪೇ॰… ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಿತುಂ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಉಭತೋ ಭಟ್ಠೋ ಉಭತೋ ಪರಿಹೀನೋ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಸಾ ಗಾವೀ ಪಬ್ಬತೇಯ್ಯಾ ಬಾಲಾ ಅಬ್ಯತ್ತಾ ಅಖೇತ್ತಞ್ಞೂ ಅಕುಸಲಾ ವಿಸಮೇ ಪಬ್ಬತೇ ಚರಿತು”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೩೫)।

ತಸ್ಮಾನೇನ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ತಾವ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಚಿಣ್ಣವಸಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ।

ಪಞ್ಚವಸೀಕಥಾ

೭೮. ತತ್ರಿಮಾ ಪಞ್ಚ ವಸಿಯೋ ಆವಜ್ಜನವಸೀ, ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೀ, ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೀ, ವುಟ್ಠಾನವಸೀ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೀತಿ। ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಯತ್ಥಿಚ್ಛಕಂ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಯಾವದಿಚ್ಛಕಂ ಆವಜ್ಜೇತಿ, ಆವಜ್ಜನಾಯ ದನ್ಧಾಯಿತತ್ತಂ ನತ್ಥೀತಿ **ಆವಜ್ಜನವಸೀ**। ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಯತ್ಥಿಚ್ಛಕಂ…ಪೇ॰… ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಸಮಾಪಜ್ಜನಾಯ ದನ್ಧಾಯಿತತ್ತಂ ನತ್ಥೀತಿ **ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೀ**। ಏವಂ ಸೇಸಾಪಿ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ, ಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಪಠಮಂ ವಿತಕ್ಕಂ ಆವಜ್ಜಯತೋ ಭವಙ್ಗಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾವಜ್ಜನಾನನ್ತರಂ ವಿತಕ್ಕಾರಮ್ಮಣಾನೇವ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಚ ವಾ ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತಿ। ತತೋ ದ್ವೇ ಭವಙ್ಗಾನಿ, ತತೋ ಪುನ ವಿಚಾರಾರಮ್ಮಣಂ ಆವಜ್ಜನಂ, ವುತ್ತನಯಾನೇವ ಜವನಾನೀತಿ ಏವಂ ಪಞ್ಚಸು ಝಾನಙ್ಗೇಸು ಯದಾ ನಿರನ್ತರಂ ಚಿತ್ತಂ ಪೇಸೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಥಸ್ಸ **ಆವಜ್ಜನವಸೀ** ಸಿದ್ಧಾ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಾ ವಸೀ ಭಗವತೋ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯೇ ಲಬ್ಭತಿ , ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾ ಏವರೂಪೇ ಕಾಲೇ। ಇತೋ ಪರಂ ಸೀಘತರಾ ಆವಜ್ಜನವಸೀ ನಾಮ ನತ್ಥಿ।

ಆಯಸ್ಮತೋ ಪನ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸ್ಸ ನನ್ದೋಪನನ್ದನಾಗರಾಜದಮನೇ ವಿಯ ಸೀಘಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನಸಮತ್ಥತಾ **ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೀ** ನಾಮ।

ಅಚ್ಛರಾಮತ್ತಂ ವಾ ದಸಚ್ಛರಾಮತ್ತಂ ವಾ ಖಣಂ ಠಪೇತುಂ ಸಮತ್ಥತಾ **ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೀ** ನಾಮ। ತಥೇವ ಲಹುಂ ವುಟ್ಠಾತುಂ ಸಮತ್ಥತಾ **ವುಟ್ಠಾನವಸೀ** ನಾಮ। ತದುಭಯದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಬುದ್ಧರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥುಂ ಕಥೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ಸೋ ಹಾಯಸ್ಮಾ ಉಪಸಮ್ಪದಾಯ ಅಟ್ಠವಸ್ಸಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಥೇರಮ್ಬತ್ಥಲೇ ಮಹಾರೋಹಣಗುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಿಲಾನುಪಟ್ಠಾನಂ ಆಗತಾನಂ ತಿಂಸಮತ್ತಾನಂ ಇದ್ಧಿಮನ್ತಸಹಸ್ಸಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಥೇರಸ್ಸ ಯಾಗುಂ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಯಮಾನಂ ಉಪಟ್ಠಾಕನಾಗರಾಜಾನಂ ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಆಕಾಸತೋ ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತಂ ಸುಪಣ್ಣರಾಜಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ತಾವದೇವ ಪಬ್ಬತಂ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ನಾಗರಾಜಾನಂ ಬಾಹಾಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಾವಿಸಿ। ಸುಪಣ್ಣರಾಜಾ ಪಬ್ಬತೇ ಪಹಾರಂ ದತ್ವಾ ಪಲಾಯಿ। ಮಹಾಥೇರೋ ಆಹ - "ಸಚೇ, ಆವುಸೋ, ಬುದ್ಧರಕ್ಖಿತೋ ನಾಭವಿಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇವ ಗಾರಯ್ಹಾ ಅಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ।

ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೀ ಪನ ಆವಜ್ಜನವಸಿಯಾ ಏವ ವುತ್ತಾ। ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಜವನಾನೇವ ಹಿ ತತ್ಥ ಆವಜ್ಜನಾನನ್ತರಾನೀತಿ।

ದುತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾ

೭೯. ಇಮಾಸು ಪನ ಪಞ್ಚಸು ವಸೀಸು ಚಿಣ್ಣವಸಿನಾ ಪಗುಣಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ "ಅಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿ ಆಸನ್ನನೀವರಣಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಅಙ್ಗದುಬ್ಬಲಾ"ತಿ ಚ ತತ್ಥ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿಕತ್ವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ದುತಿಯಾಧಿಗಮಾಯ ಯೋಗೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಅಥಸ್ಸ ಯದಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಸತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ಓಳಾರಿಕತೋ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಪೀತಿಸುಖಞ್ಚೇವ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಚ ಸನ್ತತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತದಾಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಂ ಪಹಾನಾಯ ಸನ್ತಅಙ್ಗಪಟಿಲಾಭಾಯ ಚ ತದೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ "ಪಥವೀ ಪಥವೀ"ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ "ಇದಾನಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಭವಙ್ಗಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತದೇವ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ । ತತೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವಾರಮ್ಮಣೇ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಚ ವಾ ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತಿ, ಯೇಸಮವಸಾನೇ ಏಕಂ ರೂಪಾವಚರಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಂ। ಸೇಸಾನಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನೇವ ಕಾಮಾವಚರಾನೀತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚೇಸ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವಂ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರಂ ಸಮಾಧಿಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ಏವಮನೇನ ದ್ವಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ತಿವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ ದಸಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಂ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಅಧಿಗತಂ ಹೋತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ।

೮೦. ತತ್ಥ **ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾತಿ** ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಚ ವಿಚಾರಸ್ಸ ಚಾತಿ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವೂಪಸಮಾ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಅಪಾತುಭಾವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಧಮ್ಮಾ ನ ಸನ್ತಿ। ಅಞ್ಞೇಯೇವ ಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಫಸ್ಸಾದಯೋ, ಅಞ್ಞೇ ಇಧ। ಓಳಾರಿಕಸ್ಸ ಪನ ಓಳಾರಿಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ

ಪರೇಸಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಅಧಿಗಮೋ ಹೋತೀತಿ ದೀಪನತ್ಥಂ "ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ ಇಧ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಮಧಿಪ್ಪೇತಂ। ವಿಭಙ್ಗೇ ಪನ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತ"ನ್ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಮಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನಿ ಜಾತಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಪಸಾದನ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸದ್ಧಾ। ಸಮ್ಪಸಾದನಯೋಗತೋ ಝಾನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ। ನೀಲವಣ್ಣಯೋಗತೋ ನೀಲವತ್ಥಂ ವಿಯ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ತಂ ಝಾನಂ ಸಮ್ಪಸಾದನಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಕ್ಖೋಭವೂಪಸಮನೇನ ಚ ಚೇತಸೋ ಸಮ್ಪಸಾದಯತಿ, ತಸ್ಮಾಪಿ ಸಮ್ಪಸಾದನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಚೇತಸೋತಿ ಏವಂ ಪದಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಚೇತಸೋತಿ ಏತಂ ಏಕೋದಿಭಾವೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ತತ್ರಾಯಮತ್ಥಯೋಜನಾ, ಏಕೋ ಉದೇತೀತಿ ಏಕೋದಿ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಹಿ ಅನಜ್ಝಾರೂಳ್ಹತ್ತಾ ಅಗ್ಗೋ ಸೇಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ಉದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಟ್ಠೋಪಿ ಹಿ ಲೋಕೇ ಏಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವಿರಹತೋ ವಾ ಏಕೋ ಅಸಹಾಯೋ ಹುತ್ವಾ ಇತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಉದಾಯತೀತಿ ಉದಿ, ಉಟ್ಠಾಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಏಕೋ ಚ ಸೋ ಉದಿ ಚಾತಿ ಏಕೋದಿ, ಸಮಾಧಿಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಇತಿ ಇಮಂ ಏಕೋದಿಂ ಭಾವೇತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ ಇದಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಏಕೋದಿಭಾವಂ। ಸೋ ಪನಾಯಂ ಏಕೋದಿ ಯಸ್ಮಾ ಚೇತಸೋ, ನ ಸತ್ತಸ್ಸ, ನ ಜೀವಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ಏತಂ ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ನನು ಚಾಯಂ ಸದ್ಧಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಅಯಞ್ಚ ಏಕೋದಿನಾಮಕೋ ಸಮಾಧಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ "ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವಞ್ಚಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ। ವುಚ್ಚತೇ, ಅದುಞ್ಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಕ್ಖೋಭೇನ ವೀಚಿತರಙ್ಗಸಮಾಕುಲಮಿವ ಜಲಂ ನ ಸುಪ್ಪಸನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸತಿಯಾಪಿ ಸದ್ಧಾಯ "ಸಮ್ಪಸಾದನ"ನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ನ ಸುಪ್ಪಸನ್ನತ್ತಾಯೇವ ಚೇತ್ಥ ಸಮಾಧಿಪಿ ನ ಸುಟ್ಠು ಪಾಕಟೋ, ತಸ್ಮಾ "ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿಪಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಝಾನೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪಲಿಬೋಧಾಭಾವೇನ ಲದ್ಧೋಕಾಸಾ ಬಲವತೀ ಸದ್ಧಾ, ಬಲವಸದ್ಧಾಸಹಾಯಪಟಿಲಾಭೇನೇವ ಚ ಸಮಾಧಿಪಿ ಪಾಕಟೋ, ತಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವಿಭಙ್ಗೇ ಪನ "ಸಮ್ಪಸಾದನನ್ತಿ ಯಾ ಸದ್ಧಾ ಸದ್ದಹನಾ ಓಕಪ್ಪನಾ ಅಭಿಪ್ಪಸಾದೋ। ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವನ್ತಿ ಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಿತಿ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧೀ"ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ವುತ್ತೇನ ಪನ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಯಮತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಯಥಾ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದತಿ ಚೇವ ಸಮೇತಿ ಚ, ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೮೧. **ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರ**ನ್ತಿ ಭಾವನಾಯ ಪಹೀನತ್ತಾ ಏತಸ್ಮಿಂ, ಏತಸ್ಸ ವಾ ವಿತಕ್ಕೋ ನತ್ಥೀತಿ ಅವಿತಕ್ಕಂ। ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅವಿಚಾರಂ। ವಿಭಙ್ಗೇಪಿ ವುತ್ತಂ "ಇತಿ ಅಯಞ್ಚ ವಿತಕ್ಕೋ ಅಯಞ್ಚ ವಿಚಾರೋ ಸನ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ ಸಮಿತಾ ವೂಪಸನ್ತಾ ಅತ್ಥಙ್ಗತಾ ಅಬ್ಭತ್ಥಙ್ಗತಾ ಅಪ್ಪಿತಾ ಬ್ಯಪ್ಪಿತಾ ಸೋಸಿತಾ ವಿಸೋಸಿತಾ ಬ್ಯನ್ತಿಕತಾ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೭೯)।

ಏತ್ಥಾಹ "ನನು ಚ 'ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ'ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಪುನ ವುತ್ತಂ 'ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರ'ನ್ತಿ"। ವುಚ್ಚತೇ, ಏವಮೇತಂ ಸಿದ್ಧೋವಾಯಮತ್ಥೋ, ನ ಪನೇತಂ ತದತ್ಥದೀಪಕಂ। ನನು ಅವೋಚುಮ್ಹ "ಓಳಾರಿಕಸ್ಸ ಪನ ಓಳಾರಿಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ ಪರೇಸಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಸಮಧಿಗಮೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾತಿ ಏವಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ।

ಅಪಿಚ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ ಇದಂ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ, ನ ಕಿಲೇಸಕಾಲುಸ್ಸಿಯಸ್ಸ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಞ್ಚ ವೂಪಸಮಾ ಏಕೋದಿಭಾವಂ, ನ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಮಿವ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಾ , ಪಠಮಜ್ಝಾನಮಿವ ಚ ನ ಅಙ್ಗಪಾತುಭಾವಾತಿ ಏವಂ

ಸಮ್ಪಸಾದನಏಕೋದಿಭಾವಾನಂ ಹೇತುಪರಿದೀಪಕಮಿದಂ ವಚನಂ। ತಥಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ ಇದಂ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರಂ, ನ ತತಿಯಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾನಿ ವಿಯ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ ವಿಯ ಚ ಅಭಾವಾತಿ ಏವಂ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಭಾವಸ್ಸ ಹೇತುಪರಿದೀಪಕಞ್ಚ, ನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾಭಾವಮತ್ತಪರಿದೀಪಕಂ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾಭಾವಮತ್ತಪರಿದೀಪಕಮೇವ ಪನ "ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರ"ನ್ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ। ತಸ್ಮಾ ಪುರಿಮಂ ವತ್ವಾಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವಾತಿ।

ಸಮಾಧಿಜನ್ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಮಾಧಿತೋ ವಾ ಜಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಠಮಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಮಾಧಿತೋ ಜಾತಂ, ಅಥ ಖೋ ಅಯಮೇವ ಸಮಾಧಿ "ಸಮಾಧೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಕ್ಖೋಭವಿರಹೇನ ಅತಿವಿಯ ಅಚಲತ್ತಾ, ಸುಪ್ಪಸನ್ನತ್ತಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಸ ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಂ ಇದಮೇವ "ಸಮಾಧಿಜ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪೀತಿಸುಖನ್ತಿ ಇದಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ದುತಿಯನ್ತಿ ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾ ದುತಿಯಂ। ಇದಂ ದುತಿಯಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀತಿಪಿ ದುತಿಯಂ। ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ "ದ್ವಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ತಿವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತ"ನ್ತಿ, ತತ್ಥ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ಪಹಾನವಸೇನ ದ್ವಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಚ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ ನೀವರಣಾನಿ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ನ ತಥಾ ಇಮಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ। ಅಪ್ಪನಾಕ್ಖಣೇಯೇವ ಚ ಪನೇತಂ ವಿನಾ ತೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇನಸ್ಸ ತೇ "ಪಹಾನಙ್ಗ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಪೀತಿ ಸುಖಂ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ತಿವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಸ್ಮಾ ಯಂ ವಿಭಙ್ಗೇ "ಝಾನನ್ತಿ ಸಮ್ಪಸಾದೋ ಪೀತಿ ಸುಖಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೮೦) ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಝಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಠಪೇತ್ವಾ ಪನ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಉಪನಿಜ್ಝಾನಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ವಸೇನ ತಿವಙ್ಗಿಕಮೇವ ಏತಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ - "ಕತಮಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ತಿವಙ್ಗಿಕಂ ಝಾನಂ ಹೋತಿ, ಪೀತಿ ಸುಖಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೧; ವಿಭ॰ ೬೨೮)। ಸೇಸಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ತತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾ

೮೨. ಏವಮಧಿಗತೇ ಪನ ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಚಿಣ್ಣವಸಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಪಗುಣದುತಿಯಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ "ಅಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿ ಆಸನ್ನವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ, 'ಯದೇವ ತತ್ಥ ಪೀತಿಗತಂ ಚೇತಸೋ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತಂ, ಏತೇನೇತಂ ಓಳಾರಿಕಂ ಅಕ್ಖಾಯತೀ'ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೯೬) ವುತ್ತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಅಙ್ಗದುಬ್ಬಲಾ"ತಿ ಚ ತತ್ಥ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತತಿಯಾಧಿಗಮಾಯ ಯೋಗೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಅಥಸ್ಸ ಯದಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಸತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಪೀತಿ ಓಳಾರಿಕತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಸುಖಞ್ಚೇವ ಏಕಗ್ಗತಾ ಚ ಸನ್ತತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ತದಾಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಾಯ ಸನ್ತಅಙ್ಗಪಟಿಲಾಭಾಯ ಚ ತದೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ "ಪಥವೀ ಪಥವೀ"ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ "ಇದಾನಿ ತತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಭವಙ್ಗಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತದೇವ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವಾರಮ್ಮಣೇ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಚ ವಾ ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತಿ, ಯೇಸಂ ಅವಸಾನೇ ಏಕಂ ರೂಪಾವಚರಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಂ, ಸೇಸಾನಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಕಾಮಾವಚರಾನೀತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಪನೇಸ ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಚ ಸಮ್ಪಜಾನೋ, ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಯಂ ತಂ ಅರಿಯಾ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತಿ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಸತಿಮಾ ಸುಖವಿಹಾರೀತಿ, ತತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೦; ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೩)। ಏವಮನೇನ ಏಕಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ದುವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ ದಸಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಂ ತತಿಯಂ ಝಾನಂ ಅಧಿಗತಂ ಹೋತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ।

೮೩. ತತ್ಥ **ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ**ತಿ ವಿರಾಗೋ ನಾಮ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಜಿಗುಚ್ಛನಂ ವಾ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ವಾ। ಉಭಿನ್ನಂ ಪನ ಅನ್ತರಾ ಚಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, ಸೋ ವೂಪಸಮಂ ವಾ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಂ ವಾ। ತತ್ಥ

ಯದಾ ವೂಪಸಮಮೇವ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ, ತದಾ “ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ ವೂಪಸಮಾ ಚಾ”ತಿ ಏವಂ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇಮಿಸ್ಸಾ ಚ ಯೋಜನಾಯ ವಿರಾಗೋ ಜಿಗುಚ್ಛನತ್ಥೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಪೀತಿಯಾ ಜಿಗುಚ್ಛನಾ ಚ ವೂಪಸಮಾ ಚಾ”ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯದಾ ಪನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ, ತದಾ “ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ, ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಞ್ಚ ವೂಪಸಮಾ”ತಿ ಏವಂ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇಮಿಸ್ಸಾ ಚ ಯೋಜನಾಯ ವಿರಾಗೋ ಸಮತಿಕ್ಕಮನತ್ಥೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಪೀತಿಯಾ ಚ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಞ್ಚ ವೂಪಸಮಾ”ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಕಾಮಞ್ಚೇತೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇಯೇವ ವೂಪಸನ್ತಾ, ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಝಾನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಪರಿದೀಪನತ್ಥಂ ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಞ್ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಞ್ಚ ವೂಪಸಮಾತಿ ಹಿ ವುತ್ತೇ ಇದಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ನೂನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮೋ ಮಗ್ಗೋ ಇಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸಾತಿ। ಯಥಾ ಚ ತತಿಯೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಅಪ್ಪಹೀನಾನಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಾದೀನಂ “ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪಹಾನಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೮೪; ಅ॰ ನಿ॰ ३.೮೮) ಏವಂ ಪಹಾನಂ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ವಣ್ಣಭಣನಂ ಹೋತಿ, ತದಧಿಗಮಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾನಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನಕಂ, ಏವಮೇವ ಇಧ ಅವೂಪಸನ್ತಾನಮ್ಪಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮೋ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ವಣ್ಣಭಣನಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ “ಪೀತಿಯಾ ಚ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಞ್ಚ ವೂಪಸಮಾ”ತಿ।

೮೪. **ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಉಪಪತ್ತಿತೋ ಇಕ್ಖತೀತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ। ಸಮಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಅಪಕ್ಖಪತಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಾಯ ವಿಸದಾಯ ವಿಪುಲಾಯ ಥಾಮಗತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗೀ ಉಪೇಕ್ಖಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ದಸವಿಧಾ ಹೋತಿ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ, ವೀರಿಯುಪೇಕ್ಖಾ, ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ, ವೇದನುಪೇಕ್ಖಾ, ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾ, ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ, ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾ, ಪಾರಿಸುದ್ಧುಪೇಕ್ಖಾತಿ।

ತತ್ಥ ಯಾ “ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ನೇವ ಸುಮನೋ ಹೋತಿ, ನ ದುಮ್ಮನೋ, ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧) ಏವಮಾಗತಾ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಛಳಾರಮ್ಮಣಾಪಾಥೇ ಪರಿಸುದ್ಧಪಕತಿಭಾವಾವಿಜಹನಾಕಾರಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ “ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೭) ಏವಮಾಗತಾ ಸತ್ತೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ “ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ ವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭) ಏವಮಾಗತಾ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ “ಕಾಲೇನಕಾಲಂ ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿಕರೋತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ३.೧೦३) ಏವಮಾಗತಾ ಅನಚ್ಚಾರದ್ಧನಾತಿಸಿಥಿಲವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ವೀರಿಯುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ “ಕತಿ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಸಮಥವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಕತಿ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ । ಅಟ್ಠ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಸಮಥವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ದಸ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೫೭) ಏವಮಾಗತಾ ನೀವರಣಾದಿಪಟಿಸಙ್ಖಾಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಗಹಣೇ ಮಜ್ಝತ್ತಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ “ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತ”ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೫೦) ಏವಮಾಗತಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಸಙ್ಖಾತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ವೇದನುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ “ಯದತ್ಥಿ ಯಂ ಭೂತಂ, ತಂ ಪಜಹತಿ, ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೭೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೫೫) ಏವಮಾಗತಾ ವಿಚಿನನೇ ಮಜ್ಝತ್ತಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ ಛನ್ದಾದೀಸು ಯೇವಾಪನಕೇಸು ಆಗತಾ ಸಹಜಾತಾನಂ ಸಮವಾಹಿತಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ “ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೦; ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೩) ಏವಮಾಗತಾ ಅಗ್ಗಸುಖೇಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಪಕ್ಖಪಾತಜನನೀ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ “ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೨; ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೫) ಏವಮಾಗತಾ ಸಬ್ಬಪಚ್ಚನೀಕಪರಿಸುದ್ಧಾ ಪಚ್ಚನೀಕವೂಪಸಮನೇಪಿ ಅಬ್ಯಾಪಾರಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಪಾರಿಸುದ್ಧುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ತತ್ರ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಪಾರಿಸುದ್ಧುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಾ, ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾವ ಹೋತಿ। ತೇನ ತೇನ ಅವತ್ಥಾಭೇದೇನ ಪನಸ್ಸಾ ಅಯಂ ಭೇದೋ। ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಸತೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ಕುಮಾರಯುವಥೇರಸೇನಾಪತಿರಾಜಾದಿವಸೇನ ಭೇದೋ ವಿಯ। ತಸ್ಮಾ ತಾಸು ಯತ್ಥ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ, ನ ತತ್ಥ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾದಯೋ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ, ನ ತತ್ಥ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾದಯೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯಥಾ ಚೇತಾಸಮತ್ಥತೋ ಏಕೀಭಾವೋ, ಏವಂ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾನಮ್ಪಿ। ಪಞ್ಞಾ ಏವ ಹಿ ಸಾ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸಾಯಂ ಗೇಹಂ ಪವಿಟ್ಠಂ ಸಪ್ಪಂ ಅಜಪದದಣ್ಡಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿಯೇಸಮಾನಸ್ಸ ತಂ ಥುಸಕೋಟ್ಠಕೇ ನಿಪನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ “ಸಪ್ಪೋ ನು ಖೋ, ನೋ”ತಿ ಅವಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಸೋವತ್ತಿಕತ್ತಯಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಬ್ಬೇಮತಿಕಸ್ಸ “ಸಪ್ಪೋ, ನ ಸಪ್ಪೋ”ತಿ ವಿಚಿನನೇ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಯಾ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇನ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯೇ ದಿಟ್ಠೇ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನಿಚ್ಚಭಾವಾದಿವಿಚಿನನೇ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಯಂ **ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ। ಯಥಾ ಪನ ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಜಪದದಣ್ಡೇನ ಗಾಳ್ಹಂ ಸಪ್ಪಂ ಗಹೇತ್ವಾ “ಕಿಂ ತಾಹಂ ಇಮಂ ಸಪ್ಪಂ ಅವಿಹೇಠೇನ್ತೋ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಇಮಿನಾ ಅಡಂಸಾಪೇನ್ತೋ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ ಮುಞ್ಚನಾಕಾರಮೇವ ಪರಿಯೇಸತೋ ಗಹಣೇ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಹೋತಿ। ಏವಮೇವ ಯಾ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಸ್ಸ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಆದಿತ್ತೇ ವಿಯ ತಯೋ ಭವೇ ಪಸ್ಸತೋ ಸಙ್ಖಾರಗ್ಗಹಣೇ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ, ಅಯಂ **ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ। ಇತಿ ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾಯ ಸಿದ್ಧಾಯ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಪಿ ಸಿದ್ಧಾವ ಹೋತಿ। ಇಮಿನಾ ಪನೇಸಾ ವಿಚಿನನಗ್ಗಹಣೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಿಚ್ಚೇನ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನಾತಿ। ವೀರಿಯುಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ವೇದನುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಞ್ಚ ಅವಸೇಸಾಹಿ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಭಿನ್ನಾ ಏವಾತಿ।

ಇತಿ ಇಮಾಸು ಉಪೇಕ್ಖಾಸು ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಸಾ ಮಜ್ಝತ್ತಲಕ್ಖಣಾ, ಅನಾಭೋಗರಸಾ, ಅಬ್ಯಾಪಾರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಪೀತಿವಿರಾಗಪದಟ್ಠಾನಾತಿ। ಏತ್ಥಾಹ, ನನು ಚಾಯಮತ್ಥತೋ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾವ ಹೋತಿ, ಸಾ ಚ ಪಠಮದುತಿಯಜ್ಝಾನೇಸುಪಿ ಅತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ರಾಪಿ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತೀತಿ ಏವಮಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ, ಸಾ ಕಸ್ಮಾ ನ ವುತ್ತಾತಿ। ಅಪರಿಬ್ಯತ್ತಕಿಚ್ಚತೋ। ಅಪರಿಬ್ಯತ್ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಸಾ ತತ್ಥ ಕಿಚ್ಚಂ ವಿತಕ್ಕಾದೀಹಿ ಅಭಿಭೂತತ್ತಾ। ಇಧ ಪನಾಯಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತೀಹಿ ಅನಭಿಭೂತತ್ತಾ ಉಕ್ಖಿತ್ತಸಿರಾ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಕಿಚ್ಚಾ ಜಾತಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಾತಿ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತೀತಿ ಏತಸ್ಸ

ಸಬ್ಬಸೋ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

೮೫. ಇದಾನಿ **ಸತೋ ಚ ಸಮ್ಪಜಾನೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸರತೀತಿ ಸತೋ। ಸಮ್ಪಜಾನಾತೀತಿ ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಪುಗ್ಗಲೇನ ಸತಿ ಚ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸರಣಲಕ್ಖಣಾ ಸತಿ, ಅಸಮ್ಮುಸ್ಸನರಸಾ, ಆರಕ್ಖಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। ಅಸಮ್ಮೋಹಲಕ್ಖಣಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ತೀರಣರಸಂ, ಪವಿಚಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ।

ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಇದಂ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಪುರಿಮಜ್ಝಾನೇಸುಪಿ ಅತ್ಥಿ। ಮುಟ್ಠಸತಿಸ್ಸ ಹಿ ಅಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಉಪಚಾರಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಗೇವ ಅಪ್ಪನಾ। ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಪನ ತೇಸಂ ಝಾನಾನಂ ಭೂಮಿಯಂ ವಿಯ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗತಿ ಸುಖಾ ಹೋತಿ, ಅಬ್ಯತ್ತಂ ತತ್ಥ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಕಿಚ್ಚಂ। ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನೇನ ಪನ ಸುಖುಮತ್ತಾ ಇಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಖುರಧಾರಾಯಂ ವಿಯ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಕಿಚ್ಚಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಏವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗತಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ಇಧೇವ ವುತ್ತಂ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ, ಯಥಾ ಧೇನುಪಗೋ ವಚ್ಛೋ ಧೇನುತೋ ಅಪನೀತೋ ಅರಕ್ಖಿಯಮಾನೋ ಪುನದೇವ ಧೇನುಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮಿದಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸುಖಂ ಪೀತಿತೋ ಅಪನೀತಂ, ತಂ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾರಕ್ಖೇನ ಅರಕ್ಖಿಯಮಾನಂ ಪುನದೇವ ಪೀತಿಂ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಪೀತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಮೇವ ಸಿಯಾ। ಸುಖೇ ವಾಪಿ ಸತ್ತಾ ಸಾರಜ್ಜನ್ತಿ, ಇದಞ್ಚ ಅತಿಮಧುರಂ ಸುಖಂ, ತತೋ ಪರಂ ಸುಖಾಭಾವಾ। ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಪನೇತ್ಥ ಸುಖೇ ಅಸಾರಜ್ಜನಾ ಹೋತಿ, ನೋ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಇಮಮ್ಪಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇದಮಿಧೇವ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ **ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗಿನೋ ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದನಾಭೋಗೋ ನತ್ಥಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ನಾಮಕಾಯೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸುಖಂ। ಯಂ ವಾ ತಂ ನಾಮಕಾಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸುಖಂ, ತಂಸಮುಟ್ಠಾನೇನಸ್ಸ ಯಸ್ಮಾ ಅತಿಪಣೀತೇನ ರೂಪೇನ ರೂಪಕಾಯೋ ಫುಟೋ, ಯಸ್ಸ ಫುಟತ್ತಾ ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಿತೋಪಿ ಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇಯ್ಯ। ತಸ್ಮಾ ಏತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ ಆಹ।

೮೬. ಇದಾನಿ **ಯಂ ತಂ ಅರಿಯಾ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತಿ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಸತಿಮಾ ಸುಖವಿಹಾರೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಂಝಾನಹೇತು ಯಂಝಾನಕಾರಣಾ ತಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗಿಪುಗ್ಗಲಂ ಬುದ್ಧಾದಯೋ ಅರಿಯಾ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತಿ ದೇಸೇನ್ತಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ ಪಟ್ಠಪೇನ್ತಿ ವಿವರನ್ತಿ ವಿಭಜನ್ತಿ ಉತ್ತಾನೀಕರೋನ್ತಿ ಪಕಾಸೇನ್ತಿ, ಪಸಂಸನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಿನ್ತಿ? ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಸತಿಮಾ ಸುಖವಿಹಾರೀತಿ। ತಂ ತತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ತಂ ತೇ ಏವಂ ಪಸಂಸನ್ತೀತಿ? ಪಸಂಸಾರಹತೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಅತಿಮಧುರಸುಖೇ ಸುಖಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೇಪಿ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ, ನ ತತ್ಥ ಸುಖಾಭಿಸಙ್ಗೇನ ಆಕಡ್ಢಿಯತಿ। ಯಥಾ ಚ ಪೀತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸತಿತಾಯ ಸತಿಮಾ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಅರಿಯಕನ್ತಂ ಅರಿಯಜನಸೇವಿತಮೇವ ಚ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಸುಖಂ ನಾಮಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಸಂಸಾರಹೋ ಹೋತಿ । ಇತಿ ಪಸಂಸಾರಹತೋ ನಂ ಅರಿಯಾ ತೇ ಏವಂ ಪಸಂಸಾಹೇತುಭೂತೇ ಗುಣೇ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ "ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಸತಿಮಾ ಸುಖವಿಹಾರೀ"ತಿ ಏವಂ ಪಸಂಸನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತಿಯನ್ತಿ ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾ ತತಿಯಂ, ಇದಂ ತತಿಯಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀತಿಪಿ ತತಿಯಂ। ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ "ಏಕಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ದುವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತ"ನ್ತಿ, ಏತ್ಥ ಪೀತಿಯಾ ಪಹಾನವಸೇನ ಏಕಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ । ಸಾ ಪನೇಸಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ವಿಯ ಅಪ್ಪನಾಕ್ಖಣೇಯೇವ ಪಹೀಯತಿ। ತೇನ ನಸ್ಸ ಸಾ ಪಹಾನಙ್ಗನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸುಖಂ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಪನ ದ್ವಿನ್ನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ದುವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಸ್ಮಾ ಯಂ ವಿಭಙ್ಗೇ "ಝಾನನ್ತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಸತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಸುಖಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಾ"ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೫೯೧) ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಝಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಠಪೇತ್ವಾ ಪನ ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಉಪನಿಜ್ಝಾನಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ವಸೇನ ದುವಙ್ಗಿಕಮೇವೇತಂ ಹೋತಿ।

ಯಥಾಹ - “ಕತಮಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ದುವಙ್ಗಿಕಂ ಝಾನಂ ಹೋತಿ, ಸುಖಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೩; ವಿಭ॰ ೬೨೪)। ಸೇಸಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕಥಾ

೮೭. ಏವಮಧಿಗತೇ ಪನ ತಸ್ಮಿಂಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಚಿಣ್ಣವಸಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಪಗುಣತತಿಯಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ “ಅಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿ ಆಸನ್ನಪೀತಿಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ, ‘ಯದೇವ ತತ್ಥ ಸುಖಮಿತಿ ಚೇತಸೋ ಆಭೋಗೋ, ಏತೇನೇತಂ ಓಳಾರಿಕಂ ಅಕ್ಖಾಯತೀ’ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೯೬) ಏವಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಅಙ್ಗದುಬ್ಬಲಾ”ತಿ ಚ ತತ್ಥ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿಕತ್ವಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ಚತುತ್ಥಾಧಿಗಮಾಯ ಯೋಗೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಅಥಸ್ಸ ಯದಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಸತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಚೇತಸಿಕಸೋಮನಸ್ಸಸಙ್ಖಾತಂ ಸುಖಂ ಓಳಾರಿಕತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾ ಚೇವ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಚ ಸನ್ತತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತದಾಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಾಯ ಸನ್ತಅಙ್ಗಪಟಿಲಾಭಾಯ ಚ ತದೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ “ಪಥವೀ ಪಥವೀ”ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ “ಇದಾನಿ ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಭವಙ್ಗಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತದೇವ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವಾರಮ್ಮಣೇ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಚ ವಾ ಜವನಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ , ಯೇಸಂ ಅವಸಾನೇ ಏಕಂ ರೂಪಾವಚರಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಂ, ಸೇಸಾನಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನೇವ ಕಾಮಾವಚರಾನಿ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ, ಯಸ್ಮಾ ಸುಖವೇದನಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ಚ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಪಯುತ್ತತ್ತಾಯೇವ ಚೇತ್ಥ ಪೀತಿಪಿ ಪರಿಹಾಯತೀತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಚೇಸ ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ ಪುಬ್ಬೇವ ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೨; ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೫)। ಏವಮನೇನ ಏಕಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ದುವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ ದಸಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಂ ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಅಧಿಗತಂ ಹೋತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ।

೮೮. ತತ್ಥ **ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ**ತಿ ಕಾಯಿಕಸುಖಸ್ಸ ಚ ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ। **ಪುಬ್ಬೇವಾ**ತಿ ತಞ್ಚ ಖೋ ಪುಬ್ಬೇವ, ನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕ್ಖಣೇ। **ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ**ತಿ ಚೇತಸಿಕಸುಖಸ್ಸ ಚ ಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚಾತಿ ಇಮೇಸಮ್ಪಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುಬ್ಬೇವ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ, ಪಹಾನಾ ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಕದಾ ಪನ ನೇಸಂ ಪಹಾನಂ ಹೋತೀತಿ। ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ। ಸೋಮನಸ್ಸಞ್ಹಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇಯೇವ ಪಹೀಯತಿ। ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಸುಖಾನಿ ಪಠಮದುತಿಯತತಿಯಜ್ಝಾನಾನಂ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇಸು। ಏವಮೇತೇಸಂ ಪಹಾನಕ್ಕಮೇನ ಅವುತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಭಙ್ಗೇ ಪನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನೇವ ಇಧಾಪಿ ವುತ್ತಾನಂ ಸುಖದುಕ್ಖಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಪಹಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯದಿ ಪನೇತಾನಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇಯೇವ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ “ಕತ್ಥ ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿಪಿ…ಪೇ॰… ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ಏತ್ಥ ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ಕತ್ಥ ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ…ಪೇ॰… ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಏತ್ಥ ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೫೧೦) ಏವಂ ಝಾನೇಸ್ವೇವ ನಿರೋಧೋ ವುತ್ತೋತಿ?

ಅತಿಸಯನಿರೋಧತ್ತಾ। ಅತಿಸಯನಿರೋಧೋ ಹಿ ನೇಸಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಸು, ನ ನಿರೋಧೋಯೇವ। ನಿರೋಧೋಯೇವ ಪನ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ, ನಾತಿಸಯನಿರೋಧೋ।

ತಥಾ ಹಿ ನಾನಾವಜ್ಜನೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ ನಿರುದ್ಧಸ್ಸಾಪಿ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಡಂಸಮಕಸಾದಿಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ ವಾ ವಿಸಮಾಸನುಪತಾಪೇನ ವಾ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ನ ತ್ವೇವ ಅನ್ತೋಅಪ್ಪನಾಯಂ। ಉಪಚಾರೇ ವಾ ನಿರುದ್ಧಮ್ಪೇತಂ ನ ಸುಟ್ಠು ನಿರುದ್ಧಂ ಹೋತಿ, ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಅವಿಹತತ್ತಾ। ಅನ್ತೋಅಪ್ಪನಾಯಂ ಪನ ಪೀತಿಫರಣೇನ ಸಬ್ಬೋ ಕಾಯೋ ಸುಖೋಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತಿ, ಸುಖೋಕ್ಕನ್ತಕಾಯಸ್ಸ ಚ ಸುಟ್ಠು ನಿರುದ್ಧಂ ಹೋತಿ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ವಿಹತತ್ತಾ। ನಾನಾವಜ್ಜನೇಯೇವ ಚ ದುತಿಯಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ ಪಹೀನಸ್ಸ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಯಸ್ಮಾ ಏತಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪಚ್ಚಯೇಪಿ ಕಾಯಕಿಲಮಥೇ ಚಿತ್ತುಪಘಾತೇ ಚ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾಭಾವೇ ಚ ನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯತ್ಥ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಭಾವೇ, ಅಪ್ಪಹೀನಾ ಏವ ಚ ದುತಿಯಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾತಿ ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ನ ತ್ವೇವ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ, ಪಹೀನಪಚ್ಚಯತ್ತಾ। ತಥಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ ಪಹೀನಸ್ಸಾಪಿ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪಫುಟಕಾಯಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ನ ತ್ವೇವ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ। ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಹಿ ಸುಖಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಪೀತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿರುದ್ಧಾತಿ। ತಥಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ ಪಹೀನಸ್ಸಾಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಆಸನ್ನತ್ತಾ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ ಚ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ನ ತ್ವೇವ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ। ತಸ್ಮಾ ಏವ ಚ ಏತ್ಥುಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಪರಿಸೇಸಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ "ಅಥೇವಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸುಪಚಾರೇ ಪಹೀನಾಪಿ ಏತಾ ವೇದನಾ ಇಧ ಕಸ್ಮಾ ಸಮಾಹಟಾ"ತಿ? ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ। ಯಾ ಹಿ ಅಯಂ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವೇದನಾ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಸುಖುಮಾ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಸುಖೇನ ಗಹೇತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ನಾಮ ದುಟ್ಠಸ್ಸ ಯಥಾ ವಾ ತಥಾ ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಗಹೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಸ್ಸ ಗೋಣಸ್ಸ ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಗೋಪೋ ಏಕಸ್ಮಿಂ ವಜೇ ಸಬ್ಬಾ ಗಾವೋ ಸಮಾಹರತಿ, ಅಥೇಕೇಕಂ ನೀಹರನ್ತೋ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಆಗತಂ "ಅಯಂ ಸೋ ಗಣ್ಹಥ ನ"ನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ಗಾಹಯತಿ, ಏವಮೇವ ಭಗವಾ ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಸಬ್ಬಾ ಏತಾ ಸಮಾಹರಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಸಮಾಹಟಾ ಏತಾ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಯಂ ನೇವ ಸುಖಂ ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ನ ದೋಮನಸ್ಸಂ, ಅಯಂ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವೇದನಾತಿ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಏಸಾ ಗಾಹಯಿತುಂ।

ಅಪಿಚ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚಾಪಿ ಏತಾ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ದುಕ್ಖಪ್ಪಹಾನಾದಯೋ ಹಿ ತಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚಯಾ। ಯಥಾಹ – "ಚತ್ತಾರೋ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಪಚ್ಚಯಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ। ಇಧಾವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖು ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ…ಪೇ॰… ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ಇಮೇ ಖ್ವಾವುಸೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೫೮)।

ಯಥಾ ವಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪಹೀನಾಪಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ತತಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಂ ತತ್ಥ ಪಹೀನಾತಿ ವುತ್ತಾ, ಏವಂ ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಮ್ಪೇತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸೇತಾ ಇಧ ವುತ್ತಾತಿಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಪಚ್ಚಯಘಾತೇನ ವಾ ಏತ್ಥ ರಾಗದೋಸಾನಮತಿದೂರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಮ್ಪೇತಾ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏತಾಸು ಹಿ ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ, ಸೋಮನಸ್ಸಂ ರಾಗಸ್ಸ। ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ, ದೋಮನಸ್ಸಂ ದೋಸಸ್ಸ। ಸುಖಾದಿಘಾತೇನ ಚಸ್ಸ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ರಾಗದೋಸಾ ಹತಾತಿ ಅತಿದೂರೇ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಅದುಕ್ಖಮಸುಖನ್ತಿ ದುಕ್ಖಾಭಾವೇನ ಅದುಕ್ಖಂ। ಸುಖಾಭಾವೇನ ಅಸುಖಂ। ಏತೇನೇತ್ಥ ದುಕ್ಖಸುಖಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಂ ತತಿಯವೇದನಂ ದೀಪೇತಿ, ನ ದುಕ್ಖಸುಖಾಭಾವಮತ್ತಂ। ತತಿಯವೇದನಾ ನಾಮ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ , ಉಪೇಕ್ಖಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಪರೀತಾನುಭವನಲಕ್ಖಣಾ, ಮಜ್ಝತ್ತರಸಾ, ಅವಿಭೂತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಸುಖದುಕ್ಖನಿರೋಧಪದಟ್ಠಾನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೮೯. **ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಜನಿತಸತಿಯಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಝಾನೇ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾ ಸತಿ, ಯಾ ಚ ತಸ್ಸಾ ಸತಿಯಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ, ಸಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಕತಾ, ನ ಅಞ್ಞೇನ। ತಸ್ಮಾ ಏತಂ "ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿಭಙ್ಗೇಪಿ ವುತ್ತಂ "ಅಯಂ ಸತಿ ಇಮಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ವಿಸದಾ ಹೋತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಾ ಪರಿಯೋದಾತಾ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧೀ"ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೫೯೭)। ಯಾಯ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಏತ್ಥ ಸತಿಯಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ ಹೋತಿ, ಸಾ ಅತ್ಥತೋ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾತಿವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚೇತ್ಥ ತಾಯ ಸತಿಯೇವ ಪರಿಸುದ್ಧಾ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ, ಸತಿಸೀಸೇನ ಪನ ದೇಸನಾ ವುತ್ತಾ।

ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಹೇಟ್ಠಾಪಿ ತೀಸು ಝಾನೇಸು ವಿಜ್ಜತಿ। ಯಥಾ ಪನ ದಿವಾ ಸೂರಿಯಪ್ಪಭಾಭಿಭವಾ ಸೋಮ್ಮಭಾವೇನ ಚ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕಾರಕತ್ತೇನ ವಾ ಸಭಾಗಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ಅಲಾಭಾ ದಿವಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಪಿ ಚನ್ದಲೇಖಾ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ಹೋತಿ ಅಪರಿಯೋದಾತಾ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾಚನ್ದಲೇಖಾ ವಿತಕ್ಕಾದಿಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮತೇಜಾಭಿಭವಾ ಸಭಾಗಾಯ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾರತ್ತಿಯಾ ಅಪ್ಪಟಿಲಾಭಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಪಿ ಪಠಮಾದಿಜ್ಝಾನಭೇದೇಸು ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸಾ ಚ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ದಿವಾ ಅಪರಿಸುದ್ಧಚನ್ದಲೇಖಾಯ ಪಭಾ ವಿಯ ಸಹಜಾತಾಪಿ ಸತಿಆದಯೋ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾವ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತೇಸು ಏಕಮ್ಪಿ "ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿ"ನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ವಿತಕ್ಕಾದಿಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮತೇಜಾಭಿಭವಾಭಾವಾ ಸಭಾಗಾಯ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾರತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಲಾಭಾ ಅಯಂ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾಚನ್ದಲೇಖಾ ಅತಿವಿಯ ಪರಿಸುದ್ಧಾ। ತಸ್ಸಾ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಪರಿಸುದ್ಧಚನ್ದಲೇಖಾಯ ಪಭಾ ವಿಯ ಸಹಜಾತಾಪಿ ಸತಿಆದಯೋ ಪರಿಸುದ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಪರಿಯೋದಾತಾ। ತಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ "ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಚತುತ್ಥನ್ತಿ ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾ ಚತುತ್ಥಂ। ಇದಂ ಚತುತ್ಥಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀತಿಪಿ ಚತುತ್ಥಂ। ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ "ಏಕಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ದುವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತ"ನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಪಹಾನವಸೇನ ಏಕಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಞ್ಚ ಪನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಏಕವೀಥಿಯಂ ಪುರಿಮಜವನೇಸುಯೇವ ಪಹೀಯತಿ। ತೇನಸ್ಸ ತಂ ಪಹಾನಙ್ಗನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಪನ ದ್ವಿನ್ನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ದುವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಏಸ ತಾವ ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನೇ ನಯೋ।

ಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಕಥಾ

೯೦. ಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಂ ಪನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೇನ ಪಗುಣಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ "ಅಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿ ಆಸನ್ನನೀವರಣಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ, ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಅಙ್ಗದುಬ್ಬಲಾ"ತಿ ಚ ತತ್ಥ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ದುತಿಯಾಧಿಗಮಾಯ ಯೋಗೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಅಥಸ್ಸ ಯದಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಸತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ವಿತಕ್ಕಮತ್ತಂ ಓಳಾರಿಕತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ವಿಚಾರಾದಯೋ ಸನ್ತತೋ। ತದಾಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಾಯ ಸನ್ತಙ್ಗಪಟಿಲಾಭಾಯ ಚ ತದೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ "ಪಥವೀ ಪಥವೀ"ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕಮತ್ತಮೇವ ಪಹಾನಙ್ಗಂ। ವಿಚಾರಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಮನ್ನಾಗತಙ್ಗಾನಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಮೇವ।

ಏವಮಧಿಗತೇ ಪನ ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಚಿಣ್ಣವಸಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಪಗುಣದುತಿಯಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ "ಅಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿ ಆಸನ್ನವಿತಕ್ಕಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ, ವಿಚಾರಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಅಙ್ಗದುಬ್ಬಲಾ"ತಿ ಚ ತತ್ಥ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ತತಿಯಂ ಝಾನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತತಿಯಾಧಿಗಮಾಯ ಯೋಗೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಅಥಸ್ಸ ಯದಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಸತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ವಿಚಾರಮತ್ತಂ ಓಳಾರಿಕತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಪೀತಿಆದೀನಿ ಸನ್ತತೋ। ತದಾಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಾಯ ಸನ್ತಙ್ಗಪಟಿಲಾಭಾಯ ಚ ತದೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ "ಪಥವೀ ಪಥವೀ"ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ತತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಸ ವಿಚಾರಮತ್ತಮೇವ ಪಹಾನಙ್ಗಂ ಚತುಕ್ಕನಯಸ್ಸ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ವಿಯ ಪೀತಿಆದೀನಿ ತೀಣಿ ಸಮನ್ನಾಗತಙ್ಗಾನಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಮೇವ।

ಇತಿ ಯಂ ಚತುಕ್ಕನಯೇ ದುತಿಯಂ, ತಂ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಕನಯೇ ದುತಿಯಞ್ಚೇವ ತತಿಯಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಯಾನಿ ಚ ತತ್ಥ ತತಿಯಚತುತ್ಥಾನಿ, ತಾನಿ ಚ ಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಪಠಮಂ ಪಠಮಮೇವಾತಿ।

ಇತಿ ಸಾಧುಜನಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಕತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ

ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಧಿಕಾರೇ

ಪಥವೀಕಸಿಣನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ

ಚತುತ್ಥೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೫. ಸೇಸಕಸಿಣನಿದ್ದೇಸೋ

ಆಪೋಕಸಿಣಕಥಾ

೯೧. ಇದಾನಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಾನನ್ತರೇ ಆಪೋಕಸಿಣೇ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ ಹೋತಿ। ಯಥೇವ ಹಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ, ಏವಂ ಆಪೋಕಸಿಣಮ್ಪಿ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಸುಖನಿಸಿನ್ನೇನ ಆಪಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬಂ, ಕತೇ ವಾ ಅಕತೇ ವಾತಿ ಸಬ್ಬಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಚ ಇಧ, ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಇತೋ ಪರಞ್ಹಿ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಅವತ್ವಾ ವಿಸೇಸಮತ್ತಮೇವ ವಕ್ಖಾಮ।

ಇಧಾಪಿ ಪುಬ್ಬೇಕತಾಧಿಕಾರಸ್ಸ ಪುಞ್ಞವತೋ ಅಕತೇ ಆಪಸ್ಮಿಂ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ವಾ ತಳಾಕೇ ವಾ ಲೋಣಿಯಂ ವಾ ಸಮುದ್ದೇ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೂಳಸಿವತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯ। ತಸ್ಸ ಕಿರಾಯಸ್ಮತೋ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಂ ಪಹಾಯ ವಿವಿತ್ತವಾಸಂ ವಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಮಹಾತಿತ್ಥೇ ನಾವಮಾರೂಹಿತ್ವಾ ಜಮ್ಬುದೀಪಂ ಗಚ್ಛತೋ ಅನ್ತರಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಓಲೋಕಯತೋ ತಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಂ ಉದಪಾದಿ।

ಅಕತಾಧಿಕಾರೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಕಸಿಣದೋಸೇ ಪರಿಹರನ್ತೇನ ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತೋದಾತವಣ್ಣಾನಮಞ್ಞತರವಣ್ಣಂ ಆಪಂ ಅಗಹೇತ್ವಾ ಯಂ ಪನ ಭೂಮಿಂ ಅಸಮ್ಪತ್ತಮೇವ ಆಕಾಸೇ ಸುದ್ಧವತ್ಥೇನ ಗಹಿತಂ ಉದಕಂ, ಅಞ್ಞಂ ವಾ ತಥಾರೂಪಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಅನಾವಿಲಂ, ತೇನ ಪತ್ತಂ ವಾ ಕುಣ್ಡಿಕಂ ವಾ ಸಮತಿತ್ತಿಕಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ವಿಹಾರಪಚ್ಚನ್ತೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇ ಓಕಾಸೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸುಖನಿಸಿನ್ನೇನ ನ ವಣ್ಣೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ। ನ ಲಕ್ಖಣಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ನಿಸ್ಸಯಸವಣ್ಣಮೇವ ಕತ್ವಾ ಉಸ್ಸದವಸೇನ ಪಣ್ಣತ್ತಿಧಮ್ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಮ್ಬು, ಉದಕಂ, ವಾರಿ, ಸಲಿಲನ್ತಿಆದೀಸು ಆಪೋನಾಮೇಸು ಪಾಕಟನಾಮವಸೇನೇವ "ಆಪೋ ಆಪೋ"ತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ।

ತಸ್ಸೇವಂ ಭಾವಯತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ನಿಮಿತ್ತದ್ವಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇಧ ಪನ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಚಲಮಾನಂ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಸಚೇ ಫೇಣಪುಪ್ಫುಳಕಮಿಸ್ಸಂ ಉದಕಂ ಹೋತಿ, ತಾದಿಸಮೇವ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಕಸಿಣದೋಸೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಪನ ನಿಪ್ಫರಿಪ್ಫನ್ದಂ ಆಕಾಸೇ ಠಪಿತಮಣಿತಾಲವಣ್ಟಂ ವಿಯ ಮಣಿಮಯಾದಾಸಮಣ್ಡಲಮಿವ ಚ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಸೋ ತಸ್ಸ ಸಹ ಉಪಟ್ಠಾನೇನೇವ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ, ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಾನಿ ಚ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ। ಆಪೋಕಸಿಣಂ।

ತೇಜೋಕಸಿಣಕಥಾ

೯೨. ತೇಜೋಕಸಿಣಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನಾಪಿ ತೇಜಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಕತಾಧಿಕಾರಸ್ಸ ಪುಞ್ಞವತೋ ಅಕತೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ದೀಪಸಿಖಾಯ ವಾ ಉದ್ಧನೇ ವಾ ಪತ್ತಪಚನಟ್ಠಾನೇ ವಾ ದವದಾಹೇ ವಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಅಗ್ಗಿಜಾಲಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಿತ್ತಗುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯ। ತಸ್ಸ ಹಾಯಸ್ಮತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನದಿವಸೇ ಉಪೋಸಥಾಗಾರಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ದೀಪಸಿಖಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ।

ಇತರೇನ ಪನ ಕಾತಬ್ಬಂ। ತತ್ರಿದಂ ಕರಣವಿಧಾನಂ, ಸಿನಿದ್ಧಾನಿ ಸಾರದಾರೂನಿ ಫಾಲೇತ್ವಾ ಸುಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ ಘಟಿಕಂ ಘಟಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಪತಿರೂಪಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ವಾ ಮಣ್ಡಪಂ ವಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಪತ್ತಪಚನಾಕಾರೇನ ರಾಸಿಂ ಕತ್ವಾ ಆಲಿಮ್ಪೇತ್ವಾ ಕಟಸಾರಕೇ ವಾ ಚಮ್ಮೇ ವಾ ಪಟೇ ವಾ ವಿದತ್ಥಿಚತುರಙ್ಗುಲಪ್ಪಮಾಣಂ ಛಿದ್ದಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ತಂ ಪುರತೋ ಠಪೇತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ತಿಣಕಟ್ಠಂ ವಾ ಉಪರಿ ಧೂಮಸಿಖಂ ವಾ ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ವೇಮಜ್ಝೇ ಘನಜಾಲಾಯ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬಂ, ನೀಲನ್ತಿ ವಾ ಪೀತನ್ತಿ ವಾತಿಆದಿವಸೇನ ವಣ್ಣೋ ನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ, ಉಣ್ಹತ್ತವಸೇನ ಲಕ್ಖಣಂ ನ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ನಿಸ್ಸಯಸವಣ್ಣಮೇವ

ಕತ್ವಾ ಉಸ್ಸದವಸೇನ ಪಣ್ಣತ್ತಿಧಮ್ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಾವಕೋ, ಕಣ್ಹವತ್ತನೀ, ಜಾತವೇದೋ, ಹುತಾಸನೋತಿಆದೀಸು ಅಗ್ಗಿನಾಮೇಸು ಪಾಕಟನಾಮವಸೇನೇವ "ತೇಜೋ ತೇಜೋ"ತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ।

ತಸ್ಸೇವಂ ಭಾವಯತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ನಿಮಿತ್ತದ್ವಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತ್ಥ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಜಾಲಂ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪತನಸದಿಸಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಅಕತೇ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಪನ ಕಸಿಣದೋಸೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಅಲಾತಖಣ್ಡಂ ವಾ ಅಙ್ಗಾರಪಿಣ್ಡೋ ವಾ ಛಾರಿಕಾ ವಾ ಧೂಮೋ ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ನಿಚ್ಚಲಂ ಆಕಾಸೇ ಠಪಿತರತ್ತಕಮ್ಬಲಕ್ಖಣ್ಡಂ ವಿಯ ಸುವಣ್ಣತಾಲವಣ್ಟಂ ವಿಯ ಕಞ್ಚನತ್ಥಮ್ಭೋ ವಿಯ ಚ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಸೋ ತಸ್ಸ ಸಹ ಉಪಟ್ಠಾನೇನೇವ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ, ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಾನಿ ಚ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ। ತೇಜೋಕಸಿಣಂ।

ವಾಯೋಕಸಿಣಕಥಾ

೯೩. ವಾಯೋಕಸಿಣಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನಾಪಿ ವಾಯುಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬಂ। ತಞ್ಚ ಖೋ ದಿಟ್ಠವಸೇನ ವಾ ಫುಟ್ಠವಸೇನ ವಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು "ವಾಯೋಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ವಾಯುಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಉಚ್ಛಗ್ಗಂ ವಾ ಏರಿತಂ ಸಮೇರಿತಂ ಉಪಲಕ್ಖೇತಿ, ವೇಳಗ್ಗಂ ವಾ…ಪೇ॰… ರುಕ್ಖಗ್ಗಂ ವಾ ಕೇಸಗ್ಗಂ ವಾ ಏರಿತಂ ಸಮೇರಿತಂ ಉಪಲಕ್ಖೇತಿ, ಕಾಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ಫುಟ್ಠಂ ಉಪಲಕ್ಖೇತೀ"ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಮಸೀಸಟ್ಠಿತಂ ಘನಪತ್ತಂ ಉಚ್ಛುಂ ವಾ ವೇಳುಂ ವಾ ರುಕ್ಖಂ ವಾ ಚತುರಙ್ಗುಲಪ್ಪಮಾಣಂ ಘನಕೇಸಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸೀಸಂ ವಾ ವಾತೇನ ಪಹರಿಯಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅಯಂ ವಾತೋ ಏತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಪಹರತೀ"ತಿ ಸತಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ, ಯಂ ವಾ ಪನಸ್ಸ ವಾತಪಾನನ್ತರಿಕಾಯ ವಾ ಭಿತ್ತಿಛಿದ್ದೇನ ವಾ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಾತೋ ಕಾಯಪ್ಪದೇಸಂ ಪಹರತಿ, ತತ್ಥ ಸತಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ ವಾತಮಾಲುತಅನಿಲಾದೀಸು ವಾಯುನಾಮೇಸು ಪಾಕಟನಾಮವಸೇನೇವ "ವಾತೋ ವಾತೋ"ತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ಇಧ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತವಡ್ಢನತೋ ಓತಾರಿತಮತ್ತಸ್ಸ ಪಾಯಾಸಸ್ಸ ಉಸುಮವಟ್ಟಿಸದಿಸಂ ಚಲಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಂ ಹೋತಿ ನಿಚ್ಚಲಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ। ವಾಯೋಕಸಿಣಂ।

ನೀಲಕಸಿಣಕಥಾ

೯೪. ತದನನ್ತರಂ ಪನ ನೀಲಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ನೀಲಕಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಪುಪ್ಫಸ್ಮಿಂ ವಾ ವತ್ಥಸ್ಮಿಂ ವಾ ವಣ್ಣಧಾತುಯಾ ವಾತಿ ವಚನತೋ ಕತಾಧಿಕಾರಸ್ಸ ಪುಞ್ಞವತೋ ತಾವ ತಥಾರೂಪಂ ಮಾಲಾಗಚ್ಛಂ ವಾ ಪೂಜಾಠಾನೇಸು ಪುಪ್ಫಸನ್ಥರಂ ವಾ ನೀಲವತ್ಥಮಣೀನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ದಿಸ್ವಾವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇತರೇನ ನೀಲುಪ್ಪಲಗಿರಿಕಣ್ಣಿಕಾದೀನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಯಥಾ ಕೇಸರಂ ವಾ ವಣ್ಟಂ ವಾ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಏವಂ ಚಙ್ಗೋಟಕಂ ವಾ ಕರಣ್ಡಪಟಲಂ ವಾ ಪತ್ತೇಹಿಯೇವ ಸಮತಿತ್ತಿಕಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸನ್ಥರಿತಬ್ಬಂ। ನೀಲವಣ್ಣೇನ ವಾ ವತ್ಥೇನ ಭಣ್ಡಿಕಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಪೂರೇತಬ್ಬಂ। ಮುಖವಟ್ಟಿಯಂ ವಾ ಅಸ್ಸ ಭೇರಿತಲಮಿವ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಕಂಸನೀಲಪಲಾಸನೀಲಅಞ್ಜನನೀಲಾನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರೇನ ಧಾತುನಾ ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಂಹಾರಿಮಂ ವಾ ಭಿತ್ತಿಯಂಯೇವ ವಾ ಕಸಿಣಮಣ್ಡಲಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸಭಾಗವಣ್ಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಂ। ತತೋ ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯೇನ "ನೀಲಂ ನೀಲ"ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಇಧಾಪಿ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತೇ ಕಸಿಣದೋಸೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಕೇಸರದಣ್ಡಕಪತ್ತನ್ತರಿಕಾದೀನಿ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಕಸಿಣಮಣ್ಡಲತೋ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಮಣಿತಾಲವಣ್ಟಸದಿಸಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ। ನೀಲಕಸಿಣಂ।

ಪೀತಕಸಿಣಕಥಾ

೯೫. ಪೀತಕಸಿಣೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಪೀತಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಪೀತಕಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಪುಪ್ಫಸ್ಮಿಂ ವಾ ವತ್ಥಸ್ಮಿಂ ವಾ ವಣ್ಣಧಾತುಯಾ ವಾತಿ। ತಸ್ಮಾ ಇಧಾಪಿ ಕತಾಧಿಕಾರಸ್ಸ ಪುಞ್ಞವತೋ ತಥಾರೂಪಂ ಮಾಲಾಗಚ್ಛಂ ವಾ ಪುಪ್ಫಸನ್ಥರಂ

ವಾ ಪೀತವತ್ಥಧಾತೂನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ದಿಸ್ವಾವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಿತ್ತಗುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯ। ತಸ್ಸ ಕಿರಾಯಸ್ಮತೋ ಚಿತ್ತಲಪಬ್ಬತೇ ಪತ್ತಙ್ಗಪುಪ್ಫೇಹಿ ಕತಂ ಆಸನಪೂಜಂ ಪಸ್ಸತೋ ಸಹ ದಸ್ಸನೇನೇವ ಆಸನಪ್ಪಮಾಣಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉದಪಾದಿ। ಇತರೇನ ಕಣಿಕಾರಪುಪ್ಫಾದಿನಾ ವಾ ಪೀತವತ್ಥೇನ ವಾ ಧಾತುನಾ ವಾ ನೀಲಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಕಸಿಣಂ ಕತ್ವಾ "ಪೀತಕಂ ಪೀತಕ"ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ। ಪೀತಕಸಿಣಂ।

ಲೋಹಿತಕಸಿಣಕಥಾ

೯೭. ಲೋಹಿತಕಸಿಣೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಲೋಹಿತಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಲೋಹಿತಕಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಪುಪ್ಫಸ್ಮಿಂ ವಾ ವತ್ಥಸ್ಮಿಂ ವಾ ವಣ್ಣಧಾತುಯಾ ವಾತಿ। ತಸ್ಮಾ ಇಧಾಪಿ ಕತಾಧಿಕಾರಸ್ಸ ಪುಞ್ಞವತೋ ತಥಾರೂಪಂ ಬನ್ಧುಜೀವಕಾದಿಮಾಲಾಗಚ್ಛಂ ವಾ ಪುಪ್ಫಸನ್ಥರಂ ವಾ ಲೋಹಿತಕವತ್ಥಮಣಿಧಾತೂನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ದಿಸ್ವಾವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇತರೇನ ಜಯಸುಮನಬನ್ಧುಜೀವಕರತ್ತಕೋರಣ್ಡಕಾದಿಪುಪ್ಫೇಹಿ ವಾ ರತ್ತವತ್ಥೇನ ವಾ ಧಾತುನಾ ವಾ ನೀಲಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಕಸಿಣಂ ಕತ್ವಾ "ಲೋಹಿತಕಂ ಲೋಹಿತಕ"ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ। ಲೋಹಿತಕಸಿಣಂ।

ಓದಾತಕಸಿಣಕಥಾ

೯೮. ಓದಾತಕಸಿಣೇಪಿ ಓದಾತಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಓದಾತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಪುಪ್ಫಸ್ಮಿಂ ವಾ ವತ್ಥಸ್ಮಿಂ ವಾ ವಣ್ಣಧಾತುಯಾ ವಾತಿ ವಚನತೋ ಕತಾಧಿಕಾರಸ್ಸ ತಾವ ಪುಞ್ಞವತೋ ತಥಾರೂಪಂ ಮಾಲಾಗಚ್ಛಂ ವಾ ವಸ್ಸಿಕಸುಮನಾದಿಪುಪ್ಫಸನ್ಥರಂ ವಾ ಕುಮುದಪದುಮರಾಸಿಂ ವಾ ಓದಾತವತ್ಥಧಾತೂನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ದಿಸ್ವಾವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಿಪುಮಣ್ಡಲರಜತಮಣ್ಡಲಚನ್ದಮಣ್ಡಲೇಸುಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿಯೇವ। ಇತರೇನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಓದಾತಪುಪ್ಫೇಹಿ ವಾ ಓದಾತವತ್ಥೇನ ವಾ ಧಾತುನಾ ವಾ ನೀಲಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಕಸಿಣಂ ಕತ್ವಾ "ಓದಾತಂ ಓದಾತ"ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ। ಓದಾತಕಸಿಣಂ।

ಆಲೋಕಕಸಿಣಕಥಾ

೯೯. ಆಲೋಕಕಸಿಣೇ ಪನ ಆಲೋಕಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಆಲೋಕಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಭಿತ್ತಿಛಿದ್ದೇ ವಾ ತಾಳಚ್ಛಿದ್ದೇ ವಾ ವಾತಪಾನನ್ತರಿಕಾಯ ವಾತಿ ವಚನತೋ ಕತಾಧಿಕಾರಸ್ಸ ತಾವ ಪುಞ್ಞವತೋ ಯಂ ಭಿತ್ತಿಛಿದ್ದಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರೇನ ಸೂರಿಯಾಲೋಕೋ ವಾ ಚನ್ದಾಲೋಕೋ ವಾ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಭಿತ್ತಿಯಂ ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಮಣ್ಡಲಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಘನಪಣ್ಣರುಕ್ಖಸಾಖನ್ತರೇನ ವಾ ಘನಸಾಖಾಮಣ್ಡಪನ್ತರೇನ ವಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಭೂಮಿಯಮೇವ ಮಣ್ಡಲಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ತಂ ದಿಸ್ವಾವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇತರೇನಾಪಿ ತದೇವ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಮೋಭಾಸಮಣ್ಡಲಂ "ಓಭಾಸೋ ಓಭಾಸೋ"ತಿ ವಾ "ಆಲೋಕೋ ಆಲೋಕೋ"ತಿ ವಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೇನ ಘಟೇ ದೀಪಂ ಜಾಲೇತ್ವಾ ಘಟಮುಖಂ ಪಿದಹಿತ್ವಾ ಘಟೇ ಛಿದ್ದಂ ಕತ್ವಾ ಭಿತ್ತಿಮುಖಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ। ತೇನ ಛಿದ್ದೇನ ದೀಪಾಲೋಕೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಭಿತ್ತಿಯಂ ಮಣ್ಡಲಂ ಕರೋತಿ, ತಂ ಆಲೋಕೋ ಆಲೋಕೋತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ಇದಮಿತರೇಹಿ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ ಹೋತಿ। ಇಧ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಭಿತ್ತಿಯಂ ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಉಟ್ಠಿತಮಣ್ಡಲಸದಿಸಮೇವ ಹೋತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಘನವಿಪ್ಪಸನ್ನಆಲೋಕಪುಞ್ಜಸದಿಸಂ। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ। ಆಲೋಕಕಸಿಣಂ।

ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಕಸಿಣಕಥಾ

೯೯. ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಕಸಿಣೇಪಿ ಆಕಾಸಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಆಕಾಸಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಭಿತ್ತಿಛಿದ್ದೇ ವಾ ತಾಳಚ್ಛಿದ್ದೇ ವಾ ವಾತಪಾನನ್ತರಿಕಾಯ ವಾತಿ ವಚನತೋ ಕತಾಧಿಕಾರಸ್ಸ ತಾವ ಪುಞ್ಞವತೋ ಭಿತ್ತಿಛಿದ್ದಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ದಿಸ್ವಾವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇತರೇನ ಸುಚ್ಛನ್ನಮಣ್ಡಪೇ ವಾ ಚಮ್ಮಕಟಸಾರಕಾದೀನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ವಿದತ್ಥಿಚತುರಙ್ಗುಲಪ್ಪಮಾಣಂ ಛಿದ್ದಂ ಕತ್ವಾ ತದೇವ ವಾ ಭಿತ್ತಿಛಿದ್ದಾದಿಭೇದಂ ಛಿದ್ದಂ “ಆಕಾಸೋ ಆಕಾಸೋ”ತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ಇಧ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಸದ್ಧಿಂ ಭಿತ್ತಿಪರಿಯನ್ತಾದೀಹಿ ಛಿದ್ದಸದಿಸಮೇವ ಹೋತಿ, ವಡ್ಢಿಯಮಾನಮ್ಪಿ ನ ವಡ್ಢತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಮಾಕಾಸಮಣ್ಡಲಮೇವ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ವಡ್ಢಿಯಮಾನಞ್ಚ ವಡ್ಢತಿ। ಸೇಸಂ ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ। ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಕಸಿಣಂ।

ಇತಿ ಕಸಿಣಾನಿ ದಸಬಲೋ,
ದಸ ಯಾನಿ ಅವೋಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮದಸೋ।
ರೂಪಾವಚರಮ್ಹಿ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಹೇತೂನಿ॥

ಏವಂ ತಾನಿ ಚ ತೇಸಞ್ಚ,
ಭಾವನಾನಯಮಿಮಂ ವಿದಿತ್ವಾನ।
ತೇಸ್ವೇವ ಅಯಂ ಭಿಯ್ಯೋ,
ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಪಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ॥

ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ

೧೦೦. ಇಮೇಸು ಹಿ **ಪಥವೀಕಸಿಣವಸೇನ** ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋತೀತಿಆದಿಭಾವೋ, ಆಕಾಸೇ ವಾ ಉದಕೇ ವಾ ಪಥವಿಂ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ಪದಸಾ ಗಮನಂ, ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದಿಕಪ್ಪನಂ ವಾ, ಪರಿತ್ತಅಪ್ಪಮಾಣನಯೇನ ಅಭಿಭಾಯತನಪಟಿಲಾಭೋತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ।

ಆಪೋಕಸಿಣವಸೇನ ಪಥವಿಯಂ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನನಿಮ್ಮುಜ್ಜನಂ, ಉದಕವುಟ್ಠಿಸಮುಪ್ಪಾದನಂ, ನದೀಸಮುದ್ದಾದಿನಿಮ್ಮಾನಂ, ಪಥವೀಪಬ್ಬತಪಾಸಾದಾದೀನಂ ಕಮ್ಪನನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ।

ತೇಜೋಕಸಿಣವಸೇನ ಧೂಮಾಯನಾ, ಪಜ್ಜಲನಾ, ಅಙ್ಗಾರವುಟ್ಠಿಸಮುಪ್ಪಾದನಂ, ತೇಜಸಾ ತೇಜೋಪರಿಯಾದಾನಂ, ಯದೇವ ಸೋ ಇಚ್ಛತಿ ತಸ್ಸ ದಹನಸಮತ್ಥತಾ, ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ ಆಲೋಕಕರಣಂ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೇ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಸರೀರಜ್ಝಾಪನನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ।

ವಾಯೋಕಸಿಣವಸೇನ ವಾಯುಗತಿಗಮನಂ, ವಾತವುಟ್ಠಿಸಮುಪ್ಪಾದನನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ।

ನೀಲಕಸಿಣವಸೇನ ನೀಲರೂಪನಿಮ್ಮಾನಂ, ಅನ್ಧಕಾರಕರಣಂ, ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣನಯೇನ ಅಭಿಭಾಯತನಪಟಿಲಾಭೋ, ಸುಭವಿಮೋಕ್ಖಾಧಿಗಮೋತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ।

ಪೀತಕಸಿಣವಸೇನ ಪೀತಕರೂಪನಿಮ್ಮಾನಂ, ಸುವಣ್ಣನ್ತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಾ, ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅಭಿಭಾಯತನಪಟಿಲಾಭೋ, ಸುಭವಿಮೋಕ್ಖಾಧಿಗಮೋ ಚಾತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ।

ಲೋಹಿತಕಸಿಣವಸೇನ ಲೋಹಿತಕರೂಪನಿಮ್ಮಾನಂ, ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅಭಿಭಾಯತನಪಟಿಲಾಭೋ, ಸುಭವಿಮೋಕ್ಖಾಧಿಗಮೋತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ।

ಓದಾತಕಸಿಣವಸೇನ ಓದಾತರೂಪನಿಮ್ಮಾನಂ, ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ದೂರಭಾವಕರಣಂ, ಅನ್ಧಕಾರವಿಧಮನಂ, ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ ಆಲೋಕಕರಣನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ।

ಆಲೋಕಕಸಿಣವಸೇನ ಸಪ್ಪಭಾರೂಪನಿಮ್ಮಾನಂ, ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ದೂರಭಾವಕರಣಂ, ಅನ್ಧಕಾರವಿಧಮನಂ, ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಆಲೋಕಕರಣನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ।

ಆಕಾಸಕಸಿಣವಸೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾನಂ ವಿವಟಕರಣಂ, ಅನ್ತೋಪಥವೀಪಬ್ಬತಾದೀಸುಪಿ ಆಕಾಸಂ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ಇರಿಯಾಪಥಕಪ್ಪನಂ, ತಿರೋಕುಡ್ಡಾದೀಸು ಅಸಜ್ಜಮಾನಗಮನನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ।

ಸಬ್ಬಾನೇವ ಉದ್ಧಂ ಅಧೋ ತಿರಿಯಂ ಅದ್ವಯಂ ಅಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ಇಮಂ ಪಭೇದಂ ಲಭನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಪಥವೀಕಸಿಣಮೇಕೋ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ। ಉದ್ಧಮಧೋತಿರಿಯಂ ಅದ್ವಯಮಪ್ಪಮಾಣ"ನ್ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ **ಉದ್ಧ**ನ್ತಿ ಉಪರಿಗಗನತಲಾಭಿಮುಖಂ। **ಅಧೋ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾಭೂಮಿತಲಾಭಿಮುಖಂ। **ತಿರಿಯ**ನ್ತಿ ಖೇತ್ತಮಣ್ಡಲಮಿವ ಸಮನ್ತಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತಂ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಉದ್ಧಮೇವ ಕಸಿಣಂ ವಡ್ಢೇತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ಅಧೋ, ಏಕಚ್ಚೋ ಸಮನ್ತತೋ। ತೇನ ತೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ಏವಂ ಪಸಾರೇತಿ। ಆಲೋಕಮಿವ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪದಸ್ಸನಕಾಮೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ ಉದ್ಧಮಧೋತಿರಿಯನ್ತಿ। **ಅದ್ವಯ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ ಏಕಸ್ಸ ಅಞ್ಞಭಾವಾನುಪಗಮನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಉದಕಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಉದಕಮೇವ ಹೋತಿ, ನ ಅಞ್ಞಂ, ಏವಮೇವ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಮೇವ ಹೋತಿ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞೋ ಕಸಿಣಸಮ್ಭೇದೋತಿ। ಏಸೇವ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಅಪ್ಪಮಾಣ**ನ್ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ಫರಣಅಪ್ಪಮಾಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಞ್ಹಿ ಚೇತಸಾ ಫರನ್ತೋ ಸಕಲಮೇವ ಫರತಿ। ನ ಅಯಮಸ್ಸ ಆದಿ ಇದಂ ಮಜ್ಝನ್ತಿ ಪಮಾಣಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ।

೧೦೧. ಯೇ ಚ ತೇ ಸತ್ತಾ ಕಮ್ಮಾವರಣೇನ ವಾ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಕಿಲೇಸಾವರಣೇನ ವಾ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಿಪಾಕಾವರಣೇನ ವಾ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅಸದ್ಧಾ ಅಚ್ಛನ್ದಿಕಾ ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ ಅಭಬ್ಬಾ ನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಾ, ತೇಸಮೇಕಸ್ಸಾಪೇಕಕಸಿಣೇಪಿ ಭಾವನಾ ನ ಇಜ್ಝತಿ। ತತ್ಥ **ಕಮ್ಮಾವರಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ**ತಿ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿನೋ। **ಕಿಲೇಸಾವರಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ**ತಿ ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಚೇವ ಉಭತೋಬ್ಯಞ್ಜನಕಪಣ್ಡಕಾ ಚ। **ವಿಪಾಕಾವರಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ**ತಿ ಅಹೇತುಕದ್ವಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾ। **ಅಸದ್ಧಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಸದ್ಧಾವಿರಹಿತಾ। **ಅಚ್ಛನ್ದಿಕಾ**ತಿ ಅಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪದಾಯಂ ಛನ್ದವಿರಹಿತಾ । **ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿರಹಿತಾ। **ಅಭಬ್ಬಾ ನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ನಿಯಾಮಸಙ್ಖಾತಂ ಸಮ್ಮತ್ತಸಙ್ಖಾತಞ್ಚ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಅಭಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಕಸಿಣೇಯೇವ, ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಏತೇಸಮೇಕಸ್ಸಪಿ ಭಾವನಾ ನ ಇಜ್ಝತಿ। ತಸ್ಮಾ ವಿಗತವಿಪಾಕಾವರಣೇನಪಿ ಕುಲಪುತ್ತೇನ ಕಮ್ಮಾವರಣಞ್ಚ ಕಿಲೇಸಾವರಣಞ್ಚ ಆರಕಾ ಪರಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಞ್ಚ ಛನ್ದಞ್ಚ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗೇ ಯೋಗೋ ಕರಣೀಯೋತಿ।

ಇತಿ ಸಾಧುಜನಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಕತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ

ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಧಿಕಾರೇ

ಸೇಸಕಸಿಣನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ

ಪಞ್ಚಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೬. ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸೋ

ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

೧೦೨. ಕಸಿಣಾನನ್ತರಮುದ್ದಿಟ್ಠೇಸು ಪನ ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ, ವಿನೀಲಕಂ, ವಿಪುಬ್ಬಕಂ, ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕಂ, ವಿಕ್ಖಾಯಿತಕಂ, ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಂ, ಹತವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಂ, ಲೋಹಿತಕಂ, ಪುಳವಕಂ, ಅಟ್ಠಿಕನ್ತಿ ದಸಸು ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಾಸುಭೇಸು ಭಸ್ತಾ ವಿಯ ವಾಯುನಾ ಉದ್ಧಂ ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನಾ ಯಥಾನುಕ್ಕಮಂ ಸಮುಗ್ಗತೇನ ಸೂನಭಾವೇನ ಉದ್ಧುಮಾತತ್ತಾ ಉದ್ಧುಮಾತಂ, ಉದ್ಧುಮಾತಮೇವ **ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ**। ಪಟಿಕ್ಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಉದ್ಧುಮಾತನ್ತಿ **ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ**। ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

ವಿನೀಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ವಿಪರಿಭಿನ್ನನೀಲವಣ್ಣಂ, ವಿನೀಲಮೇವ **ವಿನೀಲಕಂ**। ಪಟಿಕ್ಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ವಿನೀಲನ್ತಿ ವಿನೀಲಕಂ। ಮಂಸುಸ್ಸದಟ್ಠಾನೇಸು ರತ್ತವಣ್ಣಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಸನ್ನಿಚಯಟ್ಠಾನೇಸು ಸೇತವಣ್ಣಸ್ಸ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚ ನೀಲವಣ್ಣಸ್ಸ ನೀಲಟ್ಠಾನೇ ನೀಲಸಾಟಕಪಾರುತಸ್ಸೇವ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಮಧಿವಚನಂ।

ಪರಿಭಿನ್ನಟ್ಠಾನೇಸು ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಂ ಪುಬ್ಬಂ ವಿಪುಬ್ಬಂ, ವಿಪುಬ್ಬಮೇವ **ವಿಪುಬ್ಬಕಂ**। ಪಟಿಕ್ಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ವಿಪುಬ್ಬನ್ತಿ ವಿಪುಬ್ಬಕಂ। ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಮಧಿವಚನಂ।

ವಿಚ್ಛಿದ್ದಂ ವುಚ್ಚತಿ ದ್ವಿಧಾ ಛಿನ್ದನೇನ ಅಪಧಾರಿತಂ, ವಿಚ್ಛಿದ್ದಮೇವ **ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕಂ**। ಪಟಿಕ್ಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ವಿಚ್ಛಿದ್ದನ್ತಿ ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕಂ। ವೇಮಜ್ಝೇ ಛಿನ್ನಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಮಧಿವಚನಂ।

ಇತೋ ಚ ಏತ್ತೋ ಚ ವಿವಿಧಾಕಾರೇನ ಸೋಣಸಿಙ್ಗಾಲಾದೀಹಿ ಖಾದಿತನ್ತಿ ವಿಕ್ಖಾಯಿತಂ, ವಿಕ್ಖಾಯಿತಮೇವ **ವಿಕ್ಖಾಯಿತಕಂ**। ಪಟಿಕ್ಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ವಿಕ್ಖಾಯಿತನ್ತಿ ವಿಕ್ಖಾಯಿತಕಂ। ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಮಧಿವಚನಂ।

ವಿವಿಧಂ ಖಿತ್ತಂ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ವಿಕ್ಖಿತ್ತಮೇವ **ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಂ**। ಪಟಿಕ್ಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ವಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಂ। ಅಞ್ಞೇನ ಹತ್ಥಂ ಅಞ್ಞೇನ ಪಾದಂ ಅಞ್ಞೇನ ಸೀಸನ್ತಿ ಏವಂ ತತೋ ತತೋ ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಮಧಿವಚನಂ।

ಹತಞ್ಚ ತಂ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಞ್ಚಾತಿ **ಹತವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಂ**। ಕಾಕಪದಾಕಾರೇನ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇಸು ಸತ್ಥೇನ ಹನಿತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಮಧಿವಚನಂ।

ಲೋಹಿತಂ ಕಿರತಿ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಪಗ್ಘರತೀತಿ **ಲೋಹಿತಕಂ**। ಪಗ್ಘರಿತಲೋಹಿತಮಕ್ಖಿತಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಮಧಿವಚನಂ।

ಪುಳವಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಕಿಮಯೋ, ಪುಳವೇ ಕಿರತೀತಿ **ಪುಳವಕಂ**। ಕಿಮಿಪರಿಪುಣ್ಣಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಮಧಿವಚನಂ।

ಅಟ್ಠಿಯೇವ **ಅಟ್ಠಿಕಂ**। ಪಟಿಕ್ಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಅಟ್ಠೀತಿ ಅಟ್ಠಿಕಂ। ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಖಲಿಕಾಯಪಿ ಏಕಟ್ಠಿಕಸ್ಸಪೇತಮಧಿವಚನಂ। ಇಮಾನಿ ಚ ಪನ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದೀನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನನಿಮಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ ನಿಮಿತ್ತೇಸು ಪಟಿಲದ್ಧಜ್ಝಾನಾನಮ್ಪೇತಾನೇವ ನಾಮಾನಿ।

ಉದ್ಧುಮಾತಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ

೧೦೩. ತತ್ಥ ಉದ್ಧುಮಾತಕಸರೀರೇ ಉದ್ಧುಮಾತಕನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಉದ್ಧುಮಾತಕಸಞ್ಞಾತಂ ಝಾನಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಯೋಗಿನಾ ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಆಚರಿಯಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತೇನಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇನ್ತೇನ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತತ್ಥಾಯ ಗಮನವಿಧಾನಂ, ಸಮನ್ತಾ ನಿಮಿತ್ತುಪಲಕ್ಖಣಂ, ಏಕಾದಸವಿಧೇನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ, ಗತಾಗತಮಗ್ಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣನ್ತಿ ಏವಂ ಅಪ್ಪನಾವಿಧಾನಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸಬ್ಬಂ ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಪಿ ಸಬ್ಬಂ ಸಾಧುಕಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಸೇನಾಸನಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಉದ್ಧುಮಾತಕನಿಮಿತ್ತಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೇನ ವಿಹಾತಬ್ಬಂ।

೧೦೪. ಏವಂ ವಿಹರನ್ತೇನ ಚ ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಗಾಮದ್ವಾರೇ ವಾ ಅಟವಿಮುಖೇ ವಾ ಪನ್ಥೇ ವಾ ಪಬ್ಬತಪಾದೇ ವಾ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಾ ಸುಸಾನೇ ವಾ ಉದ್ಧುಮಾತಕಸರೀರಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ಕಥೇನ್ತಾನಂ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾಪಿ ನ ತಾವದೇವ ಅತಿತ್ಥೇನ ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತೇನ ವಿಯ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಅಸುಭಂ ಹಿ ನಾಮೇತಂ ವಾಳಮಿಗಾಧಿಟ್ಠಿತಮ್ಪಿ ಅಮನುಸ್ಸಾಧಿಟ್ಠಿತಮ್ಪಿ ಹೋತಿ। ತತ್ರಸ್ಸ ಜೀವಿತನ್ತರಾಯೋಪಿ ಸಿಯಾ। ಗಮನಮಗ್ಗೋ ವಾ ಪನೇತ್ಥ ಗಾಮದ್ವಾರೇನ ವಾ ನಹಾನತಿತ್ಥೇನ ವಾ ಕೇದಾರಕೋಟಿಯಾ ವಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ವಿಸಭಾಗರೂಪಂ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛತಿ, ತದೇವ ವಾ ಸರೀರಂ ವಿಸಭಾಗಂ ಹೋತಿ। ಪುರಿಸಸ್ಸ ಹಿ ಇತ್ಥಿಸರೀರಂ ಇತ್ಥಿಯಾ ಚ ಪುರಿಸಸರೀರಂ ವಿಸಭಾಗಂ, ತದೇತಂ ಅಧುನಾಮತಂ ಸುಭತೋಪಿ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತೇನಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯೋಪಿ ಸಿಯಾ। ಸಚೇ ಪನ "ನಯಿದಂ ಮಾದಿಸಸ್ಸ ಭಾರಿಯ"ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ತಕ್ಕಯತಿ, ಏವಂ ತಕ್ಕಯಮಾನೇನ ಗನ್ತಬ್ಬಂ।

೧೦೫. ಗಚ್ಛನ್ತೇನ ಚ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಾ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ವಾ ಅಭಿಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕಥೇತ್ವಾ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಸಚೇ ಹಿಸ್ಸ ಸುಸಾನೇ ಅಮನುಸ್ಸಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದೀನಂ ರೂಪಸದ್ದಾದಿಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಾಭಿಭೂತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಿ ವಾ ಪವೇಧೇನ್ತಿ, ಭುತ್ತಂ ವಾ ನ ಪರಿಸಣ್ಠಾತಿ, ಅಞ್ಞೋ ವಾ ಆಬಾಧೋ ಹೋತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಸೋ ವಿಹಾರೇ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಸುರಕ್ಖಿತಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ। ದಹರೇ ವಾ ಸಾಮಣೇರೇ ವಾ ಪಹಿಣಿತ್ವಾ ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪಟಿಜಗ್ಗಿಸ್ಸತಿ। ಅಪಿಚ ಸುಸಾನಂ ನಾಮ ನಿರಾಸಙ್ಕಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಕತಕಮ್ಮಾಪಿ ಅಕತಕಮ್ಮಾಪಿ ಚೋರಾ ಸಮೋಸರನ್ತಿ। ತೇ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಅನುಬದ್ಧಾ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ಭಣ್ಡಕಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾಪಿ ಪಲಾಯನ್ತಿ। ಮನುಸ್ಸಾ "ಸಹೋಡ್ಢಂ ಚೋರಂ ಅದ್ದಸಾಮಾ"ತಿ ಭಿಕ್ಖುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಹೇಠೇನ್ತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಸೋ "ಮಾ ಇಮಂ ವಿಹೇಠಯಿತ್ಥ, ಮಮಾಯಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಕಮ್ಮೇನ ಗತೋ"ತಿ ತೇ ಮನುಸ್ಸೇ ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಸೋತ್ಥಿಭಾವಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ। ಅಯಂ ಆನಿಸಂಸೋ ಕಥೇತ್ವಾ ಗಮನೇ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕಥೇತ್ವಾ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತದಸ್ಸನೇ ಸಞ್ಜಾತಾಭಿಲಾಸೇನ ಯಥಾನಾಮ ಖತ್ತಿಯೋ ಅಭಿಸೇಕಟ್ಠಾನಂ, ಯಜಮಾನೋ ಯಞ್ಞಸಾಲಂ, ಅಧನೋ ವಾ ಪನ ನಿಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತೇನ ವಿಧಿನಾ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> "ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಏಕೋ ಅದುತಿಯೋ ಗಚ್ಛತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ಸತಿಯಾ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಾಯ ಅನ್ತೋಗತೇಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಅಬಹಿಗತೇನ ಮಾನಸೇನ ಗತಾಗತಮಗ್ಗಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಮಾನೋ। ಯಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಪಾಸಾಣಂ ವಾ ವಮ್ಮಿಕಂ ವಾ ರುಕ್ಖಂ ವಾ ಗಚ್ಛಂ ವಾ ಲತಂ ವಾ ಸನಿಮಿತ್ತಂ ಕರೋತಿ, ಸಾರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತಿ। ಸನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಸಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಸಭಾವಭಾವತೋ ಉಪಲಕ್ಖೇತಿ, ವಣ್ಣತೋಪಿ ಲಿಙ್ಗತೋಪಿ ಸಣ್ಠಾನತೋಪಿ ದಿಸತೋಪಿ ಓಕಾಸತೋಪಿ ಪರಿಚ್ಛೇದತೋಪಿ ಸನ್ಧಿತೋ ವಿವರತೋ ನಿನ್ನತೋ ಥಲತೋ ಸಮನ್ತತೋ। ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಕರೋತಿ , ಸೂಪಧಾರಿತಂ ಉಪಧಾರೇತಿ, ಸುವವತ್ಥಿತಂ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ ಸೂಪಧಾರಿತಂ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ಸುವವತ್ಥಿತಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಏಕೋ ಅದುತಿಯೋ ಗಚ್ಛತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ಸತಿಯಾ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಾಯ ಅನ್ತೋಗತೇಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಅಬಹಿಗತೇನ ಮಾನಸೇನ ಗತಾಗತಮಗ್ಗಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಮಾನೋ। ಸೋ ಚಙ್ಕಮನ್ತೋಪಿ ತಬ್ಭಾಗಿಯಞ್ಞೇವ ಚಙ್ಕಮಂ ಅಧಿಟ್ಠಾತಿ। ನಿಸೀದನ್ತೋಪಿ ತಬ್ಭಾಗಿಯಞ್ಞೇವ ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇತಿ।

“ಸಮನ್ತಾ ನಿಮಿತ್ತುಪಲಕ್ಖಣಾ ಕಿಮತ್ಥಿಯಾ ಕಿಮಾನಿಸಂಸಾತಿ? ಸಮನ್ತಾ ನಿಮಿತ್ತುಪಲಕ್ಖಣಾ ಅಸಮ್ಮೋಹತ್ಥಾ ಅಸಮ್ಮೋಹಾನಿಸಂಸಾ। ಏಕಾದಸವಿಧೇನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ ಕಿಮತ್ಥಿಯೋ ಕಿಮಾನಿಸಂಸೋತಿ? ಏಕಾದಸವಿಧೇನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ ಉಪನಿಬನ್ಧನತ್ಥೋ ಉಪನಿಬನ್ಧನಾನಿಸಂಸೋ। ಗತಾಗತಮಗ್ಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಕಿಮತ್ಥಿಯಾ ಕಿಮಾನಿಸಂಸಾತಿ? ಗತಾಗತಮಗ್ಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ವೀಥಿಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥಾ ವೀಥಿಸಮ್ಪಟಿಪಾದನಾನಿಸಂಸಾ।

“ಸೋ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವೀ ರತನಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ ಚಿತ್ತೀಕಾರಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪಿಯಾಯಮಾನೋ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ ‘ಅದ್ಧಾ ಇಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಜರಾಮರಣಮ್ಹಾ ಪರಿಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ। ಸೋ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ…ಪೇ॰… ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ತಸ್ಸಾಧಿಗತಂ ಹೋತಿ ರೂಪಾವಚರಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ದಿಬ್ಬೋ ಚ ವಿಹಾರೋ ಭಾವನಾಮಯಞ್ಚ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು”ನ್ತಿ।

೧೦೬. ತಸ್ಮಾ ಯೋ ಚಿತ್ತಸಞ್ಞತ್ತತ್ಥಾಯ ಸಿವಥಿಕದಸ್ಸನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಸೋ ಘಣ್ಡಿಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಗಣಂ ಸನ್ನಿಪಾತೇತ್ವಾಪಿ ಗಚ್ಛತು। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನ ಪನ ಗಚ್ಛನ್ತೇನ ಏಕಕೇನ ಅದುತಿಯೇನ ಮೂಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ತಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೇನೇವ ಸುಸಾನೇ ಸೋಣಾದಿಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನತ್ಥಂ ಕತ್ತರದಣ್ಡಂ ವಾ ಯಟ್ಠಿಂ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ, ಸೂಪಟ್ಠಿತ ಭಾವಸಮ್ಪಾದನೇನ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಂ ಸತಿಂ ಕತ್ವಾ, ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅನ್ತೋಗತಭಾವಸಮ್ಪಾದನತೋ ಅಬಹಿಗತಮನೇನ ಹುತ್ವಾ ಗನ್ತಬ್ಬಂ।

ವಿಹಾರತೋ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೇನೇವ ಅಸುಕದಿಸಾಯ ಅಸುಕದ್ವಾರೇನ ನಿಕ್ಖನ್ತೋಮ್ಹೀತಿ ದ್ವಾರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ। ತತೋ ಯೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಗಚ್ಛತಿ, ಸೋ ಮಗ್ಗೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋ, ಅಯಂ ಮಗ್ಗೋ ಪಾಚೀನದಿಸಾಭಿಮುಖೋ ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಉತ್ತರದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಭಿಮುಖೋ ವಾ ವಿದಿಸಾಭಿಮುಖೋವಾತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ವಾಮತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ದಕ್ಖಿಣತೋ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಸ್ಸ ಠಾನೇ ಪಾಸಾಣೋ , ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಮ್ಮಿಕೋ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖೋ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಗಚ್ಛೋ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲತಾತಿ। ಏವಂ ಗಮನಮಗ್ಗಂ ವವತ್ಥಪೇನ್ತೇನ ನಿಮಿತ್ತಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ನೋ ಚ ಖೋ ಪಟಿವಾತಂ। ಪಟಿವಾತಂ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಕುಣಪಗನ್ಧೋ ಘಾನಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ವಾ ಸಙ್ಖೋಭೇಯ್ಯ, ಆಹಾರಂ ವಾ ಛಡ್ಡಾಪೇಯ್ಯ, ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಂ ವಾ ಜನೇಯ್ಯ “ಈದಿಸಂ ನಾಮ ಕುಣಪಟ್ಠಾನಂ ಆಗತೋಮ್ಹೀ”ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಪಟಿವಾತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅನುವಾತಂ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಅನುವಾತಮಗ್ಗೇನ ನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಗನ್ತುಂ, ಅನ್ತರಾ ಪಬ್ಬತೋ ವಾ ಪಪಾತೋ ವಾ ಪಾಸಾಣೋ ವಾ ವತಿ ವಾ ಕಣ್ಟಕಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಉದಕಂ ವಾ ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಂ ವಾ ಹೋತಿ, ಚೀವರಕಣ್ಣೇನ ನಾಸಂ ಪಿದಹಿತ್ವಾ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಇದಮಸ್ಸ ಗಮನವತ್ತಂ।

೧೦೭. ಏವಂ ಗತೇನ ಪನ ನ ತಾವ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬಂ। ದಿಸಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಹಿ ದಿಸಾಭಾಗೇ ಠಿತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚ ನ ವಿಭೂತಂ ಹುತ್ವಾ ಖಾಯತಿ, ಚಿತ್ತಞ್ಚ ನ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯತ್ಥ ಠಿತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚ ವಿಭೂತಂ ಹುತ್ವಾ ಖಾಯತಿ, ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ಠಾತಬ್ಬಂ। ಪಟಿವಾತಾನುವಾತಞ್ಚ ಪಹಾತಬ್ಬಂ। ಪಟಿವಾತೇ ಠಿತಸ್ಸ ಹಿ ಕುಣಪಗನ್ಧೇನ ಉಬ್ಬಾಳ್ಹಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ವಿಧಾವತಿ। ಅನುವಾತೇ ಠಿತಸ್ಸ ಸಚೇ ತತ್ಥ ಅಧಿವತ್ಥಾ ಅಮನುಸ್ಸಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಅನತ್ಥಂ ಕರೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಈಸಕಂ ಉಕ್ಕಮ್ಮ ನಾತಿಅನುವಾತೇ ಠಾತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ತಿಟ್ಠಮಾನೇನಾಪಿ ನಾತಿದೂರೇ ನಾಚ್ಚಾಸನ್ನೇ ನಾನುಪಾದಂ ನಾನುಸೀಸಂ ಠಾತಬ್ಬಂ। ಅತಿದೂರೇ ಠಿತಸ್ಸ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ। ಅಚ್ಚಾಸನ್ನೇ ಭಯಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅನುಪಾದಂ ವಾ ಅನುಸೀಸಂ ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಂ ಅಸುಭಂ ಸಮಂ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ತಸ್ಮಾ ನಾತಿದೂರೇ ನಾಚ್ಚಾಸನ್ನೇ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಫಾಸುಕಟ್ಠಾನೇ ಸರೀರವೇಮಜ್ಝಭಾಗೇ ಠಾತಬ್ಬಂ।

೧೦೮. ಏವಂ ಠಿತೇನ “ತಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಪಾಸಾಣಂ ವಾ…ಪೇ॰… ಲತಂ ವಾ ಸನಿಮಿತ್ತಂ ಕರೋತೀ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾನಿ ಸಮನ್ತಾ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಉಪಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಾನಿ। ತತ್ರಿದಂ ಉಪಲಕ್ಖಣವಿಧಾನಂ, ಸಚೇ ತಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮನ್ತಾ ಚಕ್ಖುಪಥೇ ಪಾಸಾಣೋ ಹೋತಿ, ಸೋ “ಅಯಂ ಪಾಸಾಣೋ ಉಚ್ಚೋ ವಾ ನೀಚೋ ವಾ ಖುದ್ದಕೋ ವಾ ಮಹನ್ತೋ ವಾ ತಮ್ಬೋ ವಾ ಕಾಳೋ ವಾ

ಸೇತೋ ವಾ ದೀಘೋ ವಾ ಪರಿಮಣ್ಡಲೋ ವಾ”ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋ। ತತೋ “ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಓಕಾಸೇ ಅಯಂ ಪಾಸಾಣೋ ಇದಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ, ಇದಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಅಯಂ ಪಾಸಾಣೋ”ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ವಮ್ಮಿಕೋ ಹೋತಿ, ಸೋಪಿ “ಉಚ್ಚೋ ವಾ ನೀಚೋ ವಾ ಖುದ್ದಕೋ ವಾ ಮಹನ್ತೋ ವಾ ತಮ್ಬೋ ವಾ ಕಾಳೋ ವಾ ಸೇತೋ ವಾ ದೀಘೋ ವಾ ಪರಿಮಣ್ಡಲೋ ವಾ”ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋ। ತತೋ “ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಓಕಾಸೇ ಅಯಂ ವಮ್ಮಿಕೋ ಇದಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತ”ನ್ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ರುಕ್ಖೋ ಹೋತಿ, ಸೋಪಿ “ಅಸ್ಸತ್ಥೋ ವಾ ನಿಗ್ರೋಧೋ ವಾ ಕಚ್ಛಕೋ ವಾ ಕಪೀತನೋ ವಾ ಉಚ್ಚೋ ವಾ ನೀಚೋ ವಾ ಖುದ್ದಕೋ ವಾ ಮಹನ್ತೋ ವಾ ತಮ್ಬೋ ವಾ ಕಾಳೋ ವಾ ಸೇತೋ ವಾ”ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋ। ತತೋ “ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಓಕಾಸೇ ಅಯಂ ರುಕ್ಖೋ ಇದಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತ”ನ್ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಗಚ್ಛೋ ಹೋತಿ, ಸೋಪಿ “ಸಿನ್ದಿವಾ ಕರಮನ್ದೋ ವಾ ಕಣವೀರೋ ವಾ ಕುರಣ್ಡಕೋ ವಾ ಉಚ್ಚೋ ವಾ ನೀಚೋ ವಾ ಖುದ್ದಕೋ ವಾ ಮಹನ್ತೋ ವಾ”ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋ। ತತೋ “ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಓಕಾಸೇ ಅಯಂ ಗಚ್ಛೋ ಇದಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತ”ನ್ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಲತಾ ಹೋತಿ, ಸಾಪಿ “ಲಾಬು ವಾ ಕುಮ್ಭಣ್ಡೀ ವಾ ಸಾಮಾ ವಾ ಕಾಳವಲ್ಲಿ ವಾ ಪೂತಿಲತಾ ವಾ”ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ। ತತೋ “ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಓಕಾಸೇ ಅಯಂ ಲತಾ ಇದಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ, ಇದಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಅಯಂ ಲತಾ”ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ।

೧೦೯. ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ ಸನಿಮಿತ್ತಂ ಕರೋತಿ ಸಾರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತೀತಿ, ತಂ ಇಧೇವ ಅನ್ತೋಗಧಂ। ಪುನಪ್ಪುನಂ ವವತ್ಥಪೇನ್ತೋ ಹಿ ಸನಿಮಿತ್ತಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ। ಅಯಂ ಪಾಸಾಣೋ ಇದಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ, ಇದಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಅಯಂ ಪಾಸಾಣೋತಿ ಏವಂ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಸಮಾಸೇತ್ವಾ ಸಮಾಸೇತ್ವಾ ವವತ್ಥಪೇನ್ತೋ ಸಾರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ।

ಏವಂ ಸನಿಮಿತ್ತಂ ಸಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಪನ ಸಭಾವಭಾವತೋ ವವತ್ಥಪೇತೀತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಯ್ವಾಸ್ಸ ಸಭಾವಭಾವೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಅತ್ತನಿಯೋ ಉದ್ಧುಮಾತಕಭಾವೋ, ತೇನ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ। ವಣಿತಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕನ್ತಿ ಏವಂ ಸಭಾವೇನ ಸರಸೇನ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೧೦. ಏವಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ವಣ್ಣತೋಪಿ ಲಿಙ್ಗತೋಪಿ ಸಣ್ಠಾನತೋಪಿ ದಿಸತೋಪಿ ಓಕಾಸತೋಪಿ ಪರಿಚ್ಛೇದತೋಪೀತಿ ಛಬ್ಬಿಧೇನ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ? ತೇನ ಹಿ ಯೋಗಿನಾ ಇದಂ ಸರೀರಂ ಕಾಳಸ್ಸ ವಾ ಓದಾತಸ್ಸ ವಾ ಮಙ್ಗುರಚ್ಛವಿನೋ ವಾತಿ **ವಣ್ಣತೋ** ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। **ಲಿಙ್ಗತೋ** ಪನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ವಾ ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗಂ ವಾತಿ ಅವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಪಠಮವಯೇ ವಾ ಮಜ್ಝಿಮವಯೇ ವಾ ಪಚ್ಛಿಮವಯೇ ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಇದಂ ಸರೀರನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। **ಸಣ್ಠಾನತೋ** ಉದ್ಧುಮಾತಕಸ್ಸ ಸಣ್ಠಾನವಸೇನೇವ ಇದಮಸ್ಸ ಸೀಸಸಣ್ಠಾನಂ, ಇದಂ ಗೀವಾಸಣ್ಠಾನಂ, ಇದಂ ಹತ್ಥಸಣ್ಠಾನಂ, ಇದಂ ಉದರಸಣ್ಠಾನಂ, ಇದಂ ನಾಭಿಸಣ್ಠಾನಂ, ಇದಂ ಕಟಿಸಣ್ಠಾನಂ, ಇದಂ ಊರುಸಣ್ಠಾನಂ, ಇದಂ ಜಙ್ಘಾಸಣ್ಠಾನಂ, ಇದಂ ಪಾದಸಣ್ಠಾನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। **ದಿಸತೋ** ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ದ್ವೇ ದಿಸಾ ನಾಭಿಯಾ ಅಧೋ ಹೇಟ್ಠಿಮದಿಸಾ ಉದ್ಧಂ ಉಪರಿಮದಿಸಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಅಹಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದಿಸಾಯ ಠಿತೋ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಇಮಿಸ್ಸಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। **ಓಕಾಸತೋ** ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಓಕಾಸೇ ಹತ್ಥಾ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಾದಾ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸೀಸಂ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮಜ್ಝಿಮಕಾಯೋ ಠಿತೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಅಹಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸೇ ಠಿತೋ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಇಮಸ್ಮಿನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। **ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ** ಇದಂ ಸರೀರಂ ಅಧೋ ಪಾದತಲೇನ ಉಪರಿ ಕೇಸಮತ್ಥಕೇನ ತಿರಿಯಂ ತಚೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇ ಚ ಠಾನೇ ದ್ವತ್ತಿಂಸಕುಣಪಭರಿತಮೇವಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಅಯಮಸ್ಸ ಹತ್ಥಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ಅಯಂ ಪಾದಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ಅಯಂ ಸೀಸಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ಅಯಂ ಮಜ್ಝಿಮಕಾಯಪರಿಚ್ಛೇದೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಯತ್ತಕಂ ವಾ ಪನ ಠಾನಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತತ್ತಕಮೇವ ಇದಂ ಈದಿಸಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಂ। ಪುರಿಸಸ್ಸ ಪನ ಇತ್ಥಿಸರೀರಂ ಇತ್ಥಿಯಾ ವಾ ಪುರಿಸಸರೀರಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ವಿಸಭಾಗೇ ಸರೀರೇ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ವಿಪ್ಫನ್ದನಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। “ಉಗ್ಘಾಟಿತಾಪಿ ಹಿ ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತೀ”ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೫.೫೫) ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ಸಭಾಗಸರೀರೇಯೇವ ಏವಂ ಛಬ್ಬಿಧೇನ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬಂ।

೧೧೧. ಯೋ ಪನ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಆಸೇವಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೋ ಪರಿಹತಧುತಙ್ಗೋ ಪರಿಮದ್ದಿತಮಹಾಭೂತೋ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಙ್ಖಾರೋ ವವತ್ಥಾಪಿತನಾಮರೂಪೋ ಉಗ್ಘಾಟಿತಸತ್ತಸಞ್ಞೋ ಕತಸಮಣಧಮ್ಮೋ ವಾಸಿತವಾಸನೋ ಭಾವಿತಭಾವನೋ ಸಬೀಜೋ ಞಾಣುತ್ತರೋ ಅಪ್ಪಕಿಲೇಸೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಓಲೋಕಿತೋಲೋಕಿತಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ನೋ ಚೇ ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಅಥೇವಂ ಛಬ್ಬಿಧೇನ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಏವಮ್ಪಿ ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತೇನ ಸನ್ಧಿತೋ ವಿವರತೋ ನಿನ್ನತೋ ಥಲತೋ ಸಮನ್ತತೋತಿ ಪುನಪಿ ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

೧೧೨. ತತ್ಥ **ಸನ್ಧಿತೋತಿ** ಅಸೀತಿಸತಸನ್ಧಿತೋ। ಉದ್ಧುಮಾತಕೇ ಪನ ಕಥಂ ಅಸೀತಿಸತಸನ್ಧಯೋ ವವತ್ಥಪೇಸ್ಸತಿ। ತಸ್ಮಾನೇನ ತಯೋ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥಸನ್ಧೀ, ತಯೋ ವಾಮಹತ್ಥಸನ್ಧೀ, ತಯೋ ದಕ್ಖಿಣಪಾದಸನ್ಧೀ, ತಯೋ ವಾಮಪಾದಸನ್ಧೀ , ಏಕೋ ಗೀವಸನ್ಧಿ, ಏಕೋ ಕಟಿಸನ್ಧೀತಿ ಏವಂ ಚುದ್ದಸಮಹಾಸನ್ಧಿವಸೇನ ಸನ್ಧಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। **ವಿವರತೋತಿ** ವಿವರಂ ನಾಮ ಹತ್ಥನ್ತರಂ ಪಾದನ್ತರಂ ಉದರನ್ತರಂ ಕಣ್ಣನ್ತರನ್ತಿ ಏವಂ ವಿವರತೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಅಕ್ಖೀನಮ್ಪಿ ನಿಮ್ಮೀಲಿತಭಾವೋ ವಾ ಉಮ್ಮೀಲಿತಭಾವೋ ವಾ ಮುಖಸ್ಸ ಚ ಪಿಹಿತಭಾವೋ ವಾ ವಿವಟಭಾವೋ ವಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋ। **ನಿನ್ನತೋತಿ** ಯಂ ಸರೀರೇ ನಿನ್ನಟ್ಠಾನಂ ಅಕ್ಖಿಕೂಪೋ ವಾ ಅನ್ತೋಮುಖಂ ವಾ ಗಲವಾಟಕೋ ವಾ, ತಂ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಅಹಂ ನಿನ್ನೇ ಠಿತೋ ಸರೀರಂ ಉನ್ನತನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। **ಥಲತೋತಿ** ಯಂ ಸರೀರೇ ಉನ್ನತಟ್ಠಾನಂ ಜಣ್ಣುಕಂ ವಾ ಉರೋ ವಾ ನಲಾಟಂ ವಾ, ತಂ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಅಹಂ ಥಲೇ ಠಿತೋ ಸರೀರಂ ನಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। **ಸಮನ್ತತೋತಿ** ಸಬ್ಬಂ ಸರೀರಂ ಸಮನ್ತತೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಸಕಲಸರೀರೇ ಞಾಣಂ ಚಾರೇತ್ವಾ ಯಂ ಠಾನಂ ವಿಭೂತಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತತ್ಥ "ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕ"ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಏವಮ್ಪಿ ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಉದರಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅತಿರೇಕಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ "ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕ"ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ।

೧೧೩. ಇದಾನಿ "ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಕರೋತೀ"ತಿಆದೀಸು ಅಯಂ **ವಿನಿಚ್ಛಯಕಥಾ** -

ತೇನ ಯೋಗಿನಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಯಥಾವುತ್ತನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಸುಟ್ಠು ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬಂ। ಸತಿಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಸಾಧುಕಂ ಉಪಧಾರೇತಬ್ಬಞ್ಚೇವ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಞ್ಚ। ಸರೀರತೋ ನಾತಿದೂರೇ ನಾಚ್ಚಾಸನ್ನೇ ಪದೇಸೇ ಠಿತೇನ ವಾ ನಿಸಿನ್ನೇನ ವಾ ಚಕ್ಖುಂ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬಂ। "ಉದ್ಧುಮಾತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲ"ನ್ತಿ ಸತಕ್ಖತ್ತುಂ ಸಹಸ್ಸಕ್ಖತ್ತುಂ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬಂ, ನಿಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ। ಕದಾ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ? ಯದಾ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ನಿಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಆವಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ಚ ಏಕಸದಿಸಂ ಹುತ್ವಾ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛತಿ, ತದಾ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಏವಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ ಸೂಪಧಾರಿತಂ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ಸುವವತ್ಥಿತಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಸಚೇ ತತ್ಥೇವ ಭಾವನಾಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಥಾನೇನ ಆಗಮನಕಾಲೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಏಕಕೇನ ಅದುತಿಯೇನ ತದೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೇನ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಸತಿಂ ಕತ್ವಾ ಅನ್ತೋಗತೇಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಅಬಹಿಗತೇನ ಮಾನಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಸೇನಾಸನಮೇವ ಗನ್ತಬ್ಬಂ।

ಸುಸಾನಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೇನೇವ ಚ ಆಗಮನಮಗ್ಗೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋ, ಯೇನ ಮಗ್ಗೇನ ನಿಕ್ಖನ್ತೋಸ್ಮಿ, ಅಯಂ ಮಗ್ಗೋ ಪಾಚೀನದಿಸಾಭಿಮುಖೋ ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಉತ್ತರದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಭಿಮುಖೋ ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ವಿದಿಸಾಭಿಮುಖೋ ವಾ ಗಚ್ಛತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ವಾಮತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ದಕ್ಖಿಣತೋ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಸ್ಸ ಠಾನೇ ಪಾಸಾಣೋ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಮ್ಮಿಕೋ,

ಇಮಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖೋ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಗಚ್ಛೋ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲತಾತಿ ಏವಂ ಆಗಮನಮಗ್ಗಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಆಗತೇನ ಚಙ್ಕಮನ್ತೇನಾಪಿ ತಬ್ಭಾಗಿಯೋವ ಚಙ್ಕಮೋ ಅಧಿಟ್ಠಾತಬ್ಬೋ, ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತದಿಸಾಭಿಮುಖೇ ಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸೇ ಚಙ್ಕಮಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಸೀದನ್ತೇನ ಆಸನಮ್ಪಿ ತಬ್ಭಾಗಿಯಮೇವ ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಪನ ತಸ್ಸಂ ದಿಸಾಯಂ ಸೋಬ್ಭೋ ವಾ ಪಪಾತೋ ವಾ ರುಕ್ಖೋ ವಾ ವತಿ ವಾ ಕಲಲಂ ವಾ ಹೋತಿ, ನ ಸಕ್ಕಾ ತಂದಿಸಾಭಿಮುಖೇ ಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸೇ ಚಙ್ಕಮಿತುಂ, ಆಸನಮ್ಪಿ ಅನೋಕಾಸತ್ತಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಞ್ಞಪೇತುಂ। ತಂ ದಿಸಂ ಅನಪಲೋಕೇನ್ತೇನಾಪಿ ಓಕಾಸಾನುರೂಪೇ ಠಾನೇ ಚಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಞ್ಚೇವ ನಿಸೀದಿತಬ್ಬಞ್ಚ। ಚಿತ್ತಂ ಪನ ತಂದಿಸಾಭಿಮುಖಂಯೇವ ಕಾತಬ್ಬಂ।

೧೧೪. ಇದಾನಿ "ಸಮನ್ತಾ ನಿಮಿತ್ತುಪಲಕ್ಖಣಾ ಕಿಮತ್ಥಿಯಾ"ತಿಆದಿಪಞ್ಹಾನಂ "ಅಸಮ್ಮೋಹತ್ಥಾ"ತಿಆದಿವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಅಯಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಅವೇಲಾಯಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕನಿಮಿತ್ತಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಮನ್ತಾ ನಿಮಿತ್ತುಪಲಕ್ಖಣಂ ಕತ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಚಕ್ಖುಂ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸೇವ ತಂ ಮತಸರೀರಂ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ವಿಯ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಮಾನಂ ವಿಯ ಅನುಬನ್ಧಮಾನಂ ವಿಯ ಚ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಸೋ ತಂ ಬೀಭಚ್ಛಂ ಭೇರವಾರಮ್ಮಣಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಉಮ್ಮತ್ತಕೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ಭಯಂ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ ಲೋಮಹಂಸಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಪಾಳಿಯಂ ಹಿ ವಿಭತ್ತಅಟ್ಠತಿಂಸಾರಮ್ಮಣೇಸು ಅಞ್ಞಂ ಏವರೂಪಂ ಭೇರವಾರಮ್ಮಣಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಝಾನವಿಬ್ಭನ್ತಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಅತಿಭೇರವತ್ತಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ। ತಸ್ಮಾ ತೇನ ಯೋಗಿನಾ ಸನ್ಥಮ್ಭೇತ್ವಾ ಸತಿಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ ಮತಸರೀರಂ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅನುಬನ್ಧನಕಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಸಚೇ ಹಿ ಸೋ "ಏತಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ಠಿತೋ ಪಾಸಾಣೋ ವಾ ಲತಾ ವಾ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಸರೀರಮ್ಪಿ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। ಯಥಾ ಪನ ಸೋ ಪಾಸಾಣೋ ವಾ ಲತಾ ವಾ ನಾಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂ ಸರೀರಮ್ಪಿ ನಾಗಚ್ಛತಿ। ಅಯಂ ಪನ ತುಯ್ಹಂ ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರೋ ಸಞ್ಞಜೋ ಸಞ್ಞಾಸಮ್ಭವೋ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ತೇ ಅಜ್ಜ ಉಪಟ್ಠಿತಂ, ಮಾ ಭಾಯಿ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ತಾಸಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ಹಾಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಞ್ಚರಾಪೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ವಿಸೇಸಮಧಿಗಚ್ಛತಿ। ಇದಮೇತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಸಮನ್ತಾ ನಿಮಿತ್ತುಪಲಕ್ಖಣಾ ಅಸಮ್ಮೋಹತ್ಥಾ"ತಿ।

ಏಕಾದಸವಿಧೇನ ಪನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹಂ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಚಕ್ಖೂನಿ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಓಲೋಕನಪಚ್ಚಯಾ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಮಾನಸಂ ಚಾರೇನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತ್ಥ ಮಾನಸಂ ಚಾರೇನ್ತೋ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಅಪ್ಪನಾಯಂ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಏಕಾದಸವಿಧೇನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ ಉಪನಿಬನ್ಧನತ್ಥೋ"ತಿ।

೧೧೫. **ಗತಾಗತಮಗ್ಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ವೀಥಿಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಯಾ ಗತಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ಆಗತಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವೀಥಿಯಾ ಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಚೇ ಹಿ ಇಮಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಕೇಚಿ ಅಜ್ಜ, ಭನ್ತೇ, ಕತಿಮೀತಿ ದಿವಸಂ ವಾ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಪಞ್ಹಂ ವಾ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ವಾ ಕರೋನ್ತಿ, ಅಹಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋತಿ ತುಣ್ಹೀಭೂತೇನ ಗನ್ತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ದಿವಸೋ ಕಥೇತಬ್ಬೋ, ಪಞ್ಹೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬೋ। ಸಚೇ ನ ಜಾನಾತಿ, ನ ಜಾನಾಮೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಧಮ್ಮಿಕೋ ಪಟಿಸನ್ಥಾರೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ತಸ್ಸೇವಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹಿತಂ ತರುಣನಿಮಿತ್ತಂ ನಸ್ಸತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ನಸ್ಸನ್ತೇಪಿ ದಿವಸಂ ಪುಟ್ಠೇನ ಕಥೇತಬ್ಬಮೇವ। ಪಞ್ಹಂ ಅಜಾನನ್ತೇನ ನ ಜಾನಾಮೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಜಾನನ್ತೇನ ಏಕದೇಸೇನ ಕಥೇತುಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿ, ಪಟಿಸನ್ಥಾರೋಪಿ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಆಗನ್ತುಕಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖುಂ ದಿಸ್ವಾ ಆಗನ್ತುಕಪಟಿಸನ್ಥಾರೋ ಕಾತಬ್ಬೋವ। ಅವಸೇಸಾನಿಪಿ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣವತ್ತಬೋಧಿಯಙ್ಗಣವತ್ತಉಪೋಸಥಾಗಾರವತ್ತಭೋಜನಸಾಲಾಜನ್ತಾಘರಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಆಗನ್ತುಕಗಮಿಕವತ್ತಾದೀನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಖನ್ಧಕವತ್ತಾನಿ ಪೂರೇತಬ್ಬಾನೇವ। ತಸ್ಸ ತಾನಿ ಪೂರೇನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ತಂ ತರುಣನಿಮಿತ್ತಂ ನಸ್ಸತಿ, ಪುನ ಗನ್ತ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಗನ್ತುಕಾಮಸ್ಸಾಪಿ ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ವಾ ವಾಳಮಿಗೇಹಿ ವಾ ಅಧಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಸುಸಾನಮ್ಪಿ ಗನ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ, ನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ। ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ ಹಿ ಏಕಮೇವ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ದಿವಸೇ ಠತ್ವಾ ವಿನೀಲಕಾದಿಭಾವಂ ಗಚ್ಛತಿ।

ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಏತೇನ ಸಮಂ ದುಲ್ಲಭಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ನಟ್ಠೇ ನಿಮಿತ್ತೇ ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ರತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ ವಾ ದಿವಾಠಾನೇ ವಾ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಅಹಂ ಇಮಿನಾ ನಾಮ ದ್ವಾರೇನ ವಿಹಾರಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅಸುಕದಿಸಾಭಿಮುಖಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಠಾನೇ ವಾಮಂ ಗಣ್ಹಿಂ, ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ದಕ್ಖಿಣಂ। ತಸ್ಸ ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಪಾಸಾಣೋ, ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ವಮ್ಮಿಕರುಕ್ಖಗಚ್ಛಲತಾನಮಞ್ಞತರಂ। ಸೋಹಂ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಠಾನೇ ಅಸುಭಂ ಅದ್ದಸಂ। ತತ್ಥ ಅಸುಕದಿಸಾಭಿಮುಖೋ ಠತ್ವಾ ಏವಞ್ಚೇವಞ್ಚ ಸಮನ್ತಾ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಏವಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಸುಕದಿಸಾಯ ಸುಸಾನತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಏವರೂಪೇನ ನಾಮ ಮಗ್ಗೇನ ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಕರೋನ್ತೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಇಧ ನಿಸಿನ್ನೋತಿ ಏವಂ ಯಾವ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಟ್ಠಾನಂ, ತಾವ ಗತಾಗತಮಗ್ಗೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ। ತಸ್ಸೇವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ, ಪುರತೋ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪುರಿಮಾಕಾರೇನೇವ ವೀಥಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಗತಾಗತಮಗ್ಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ವೀಥಿಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥಾ"ತಿ।

೧೧೯. ಇದಾನಿ **ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವೀ ರತನಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ ಚಿತ್ತೀಕಾರಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪಿಯಾಯಮಾನೋ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಉದ್ಧುಮಾತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲೇ ಮಾನಸಂ ಚಾರೇತ್ವಾ ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಝಾನಪದಟ್ಠಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ "ಅದ್ಧಾ ಇಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಜರಾಮರಣಮ್ಹಾ ಪರಿಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ।

ಯಥಾ ಪನ ದುಗ್ಗತೋ ಪುರಿಸೋ ಮಹಗ್ಘಂ ಮಣಿರತನಂ ಲಭಿತ್ವಾ ದುಲ್ಲಭಂ ವತ ಮೇ ಲದ್ಧನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ರತನಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ ಗಾರವಂ ಜನೇತ್ವಾ ವಿಪುಲೇನ ಪೇಮೇನ ಸಮ್ಪಿಯಾಯಮಾನೋ ತಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ "ದುಲ್ಲಭಂ ಮೇ ಇದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಲದ್ಧಂ ದುಗ್ಗತಸ್ಸ ಮಹಗ್ಘಮಣಿರತನಸದಿಸಂ। ಚತುಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಭೂತೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಆನಾಪಾನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ ಅತ್ತನೋ ನಾಸಿಕವಾತಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಕಸಿಣಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ ಕಸಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾಸುಖಂ ಭಾವೇತಿ, ಏವಂ ಇತರಾನಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಸುಲಭಾನಿ। 'ಇದಂ ಪನ ಏಕಮೇವ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ದಿವಸೇ ತಿಟ್ಠತಿ, ತತೋ ಪರಂ ವಿನೀಲಕಾದಿಭಾವಂ ಪಾಪುಣಾತೀ'ತಿ ನತ್ಥಿ ಇತೋ ದುಲ್ಲಭತರ"ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ರತನಸಞ್ಞಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಚಿತ್ತೀಕಾರಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪಿಯಾಯಮಾನೇನ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ರತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ ಚ ದಿವಾಠಾನೇ ಚ "ಉದ್ಧುಮಾತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲ"ನ್ತಿ ತತ್ಥ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಪುನಪ್ಪುನಂ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ। ತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಾಹತಂ ಕಾತಬ್ಬಂ।

೧೧೭. ತಸ್ಸೇವಂ ಕರೋತೋ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತ್ರಿದಂ ನಿಮಿತ್ತದ್ವಯಸ್ಸ ನಾನಾಕರಣಂ, ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ವಿರೂಪಂ ಬೀಭಚ್ಛಂ ಭೇರವದಸ್ಸನಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ । ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಪನ ಯಾವದತ್ಥಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಪನ್ನೋ ಥೂಲಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಪುರಿಸೋ ವಿಯ। ತಸ್ಸ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಪಟಿಲಾಭಸಮಕಾಲಮೇವ ಬಹಿದ್ಧಾ ಕಾಮಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಪಹೀಯತಿ। ಅನುನಯಪ್ಪಹಾನೇನೇವ ಚಸ್ಸ ಲೋಹಿತಪ್ಪಹಾನೇನ ಪುಬ್ಬೋ ವಿಯ ಬ್ಯಾಪಾದೋಪಿ ಪಹೀಯತಿ। ತಥಾ ಆರದ್ಧವೀರಿಯತಾಯ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ, ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಕರಸನ್ತಧಮ್ಮಾನುಯೋಗವಸೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ, ಅಧಿಗತವಿಸೇಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿದೇಸಕೇ ಸತ್ಥರಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಫಲೇ ಚ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಹೀಯತೀತಿ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾನಿ ಪಹೀಯನ್ತಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಚ ನಿಮಿತ್ತೇ ಚೇತಸೋ ಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ನಿಮಿತ್ತಾನುಮಜ್ಜನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನೋ ವಿಚಾರೋ, ಪಟಿಲದ್ಧವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಪಚ್ಚಯಾ ಪೀತಿ, ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಭವತೋ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಖಂ, ಸುಖಿತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಿಸಮ್ಭವತೋ ಸುಖನಿಮಿತ್ತಾ ಏಕಗ್ಗತಾ ಚಾತಿ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪಾತುಭವನ್ತಿ। ಏವಮಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಪಟಿಬಿಮ್ಬಭೂತಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ಇತೋ ಪರಂ ಯಾವ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಅಪ್ಪನಾ ಚೇವ ವಸಿಪ್ಪತ್ತಿ ಚ, ತಾವ ಸಬ್ಬಂ ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ವಿನೀಲಕಾದಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ

೧೧೮. ಇತೋ ಪರೇಸು ಪನ ವಿನೀಲಕಾದೀಸುಪಿ ಯಂ ತಂ "ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಏಕೋ ಅದುತಿಯೋ ಗಚ್ಛತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ಸತಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಗಮನಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಲಕ್ಖಣಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ "ವಿನೀಲಕಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ, ವಿಪುಬ್ಬಕಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ"ತಿ ಏವಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಉದ್ಧುಮಾತಕಪದಮತ್ತಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸವಿನಿಚ್ಛಯಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - **ವಿನೀಲಕೇ** "ವಿನೀಲಕಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ವಿನೀಲಕಪಟಿಕ್ಕೂಲ"ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಞ್ಚೇತ್ಥ ಕಬರಕಬರವಣ್ಣಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಪನ ಉಸ್ಸದವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ।

ವಿಪುಬ್ಬಕೇ "ವಿಪುಬ್ಬಕಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ವಿಪುಬ್ಬಕಪಟಿಕ್ಕೂಲ"ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಪನೇತ್ಥ ಪಗ್ಘರನ್ತಮಿವ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ನಿಚ್ಚಲಂ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ।

ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕಂ ಯುದ್ಧಮಣ್ಡಲೇ ವಾ ಚೋರಾಟವಿಯಂ ವಾ ಸುಸಾನೇ ವಾ ಯತ್ಥ ರಾಜಾನೋ ಚೋರೇ ಛಿನ್ದಾಪೇನ್ತಿ। ಅರಞ್ಞೇ ವಾ ಪನ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘೇಹಿ ಛಿನ್ನಪುರಿಸಟ್ಠಾನೇ ಲಬ್ಭತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಥಾರೂಪಂ ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಚೇ ನಾನಾದಿಸಾಯಂ ಪತಿತಮ್ಪಿ ಏಕಾವಜ್ಜನೇನ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛತಿ ಇಚ್ಚೇತಂ ಕುಸಲಂ। ನೋ ಚೇ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಸಯಂ ಹತ್ಥೇನ ನ ಪರಾಮಸಿತಬ್ಬಂ। ಪರಾಮಸನ್ತೋ ಹಿ ವಿಸ್ಸಾಸಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಮಾ ಆರಾಮಿಕೇನ ವಾ ಸಮಣುದ್ದೇಸೇನ ವಾ ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ಕೇನಚಿ ಏಕಟ್ಠಾನೇ ಕಾರೇತಬ್ಬಂ। ಅಲಭನ್ತೇನ ಕತ್ತರಯಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ದಣ್ಡಕೇನ ವಾ ಏಕಙ್ಗುಲನ್ತರಂ ಕತ್ವಾ ಉಪನಾಮೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಉಪನಾಮೇತ್ವಾ "ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕಪಟಿಕ್ಕೂಲ"ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಮಜ್ಝೇ ಛಿದ್ದಂ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಪನ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ।

ವಿಕ್ಖಾಯಿತಕೇ ವಿಕ್ಖಾಯಿತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ವಿಕ್ಖಾಯಿತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಪನೇತ್ಥ ತಹಿಂ ತಹಿಂ ಖಾಯಿತಸದಿಸಮೇವ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂವ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ।

ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಮ್ಪಿ ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅಙ್ಗುಲಙ್ಗುಲನ್ತರಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ವಾ ಕತ್ವಾ ವಾ "ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲ"ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಪಾಕಟನ್ತರಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಪನ ಪರಿಪುಣ್ಣಂವ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ।

ಹತವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಮ್ಪಿ ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇಸುಯೇವ ಠಾನೇಸು ಲಬ್ಭತಿ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅಙ್ಗುಲಙ್ಗುಲನ್ತರಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ವಾ ಕತ್ವಾ ವಾ "ಹತವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಹತವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲ"ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಪನೇತ್ಥ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಂ ಪಹಾರಮುಖಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಮೇವ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ।

ಲೋಹಿತಕಂ ಯುದ್ಧಮಣ್ಡಲಾದೀಸು ಲದ್ಧಪ್ಪಹಾರಾನಂ ಹತ್ಥಪಾದಾದೀಸು ವಾ ಛಿನ್ನೇಸು ಭಿನ್ನಗಣ್ಡಪೀಳಕಾದೀನಂ ವಾ ಮುಖತೋ ಪಗ್ಘರಮಾನಕಾಲೇ ಲಬ್ಭತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಲೋಹಿತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಲೋಹಿತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲ"ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ವಾತಪ್ಪಹತಾ ವಿಯ ರತ್ತಪಟಾಕಾ ಚಲಮಾನಾಕಾರಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಪನ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ।

ಪುಳವಕಂ ದ್ವೀಹತೀಹಚ್ಚಯೇನ ಕುಣಪಸ್ಸ ನವಹಿ ವಣಮುಖೇಹಿ ಕಿಮಿರಾಸಿಪಗ್ಘರಣಕಾಲೇ ಹೋತಿ। ಅಪಿಚ ತಂ ಸೋಣಸಿಙ್ಗಾಲಮನುಸ್ಸಗೋಮಹಿಂಸಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಅಜಗರಾದೀನಂ ಸರೀರಪ್ಪಮಾಣಮೇವ ಹುತ್ವಾ ಸಾಲಿಭತ್ತರಾಸಿ ವಿಯ ತಿಟ್ಠತಿ ।

ತೇಸು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ “ಪುಳವಕಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಪುಳವಕಪಟಿಕ್ಕೂಲ”ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಚೂಳಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಹಿ ಕಾಳದೀಘವಾಪಿಯಾ ಅನ್ತೋ ಹತ್ಥಿಕುಣಪೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ। ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಪನೇತ್ಥ ಚಲಮಾನಂ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಸಾಲಿಭತ್ತಪಿಣ್ಡೋ ವಿಯ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ।

ಅಟ್ಠಿಕಂ “ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಸರೀರಂ ಸಿವಥಿಕಾಯ ಛಡ್ಡಿತಂ ಅಟ್ಠಿಕಸಙ್ಖಲಿಕಂ ಸಮಂಸಲೋಹಿತಂ ನಹಾರುಸಮ್ಬನ್ಧ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೪) ನಯೇನ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯತ್ಥ ತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಮನ್ತಾ ಪಾಸಾಣಾದೀನಂ ವಸೇನ ಸನಿಮಿತ್ತಂ ಸಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಇದಂ ಅಟ್ಠಿಕನ್ತಿ ಸಭಾವಭಾವತೋ ಉಪಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ವಣ್ಣಾದಿವಸೇನ ಏಕಾದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

೧೧೯. ತಂ ಪನ **ವಣ್ಣತೋ** ಸೇತನ್ತಿ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಓದಾತಕಸಿಣಸಮ್ಭೇದೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಿಕನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲವಸೇನೇವ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬಂ। **ಲಿಙ್ಗನ್ತಿ** ಇಧ ಹತ್ಥಾದೀನಂ ನಾಮಂ। ತಸ್ಮಾ ಹತ್ಥಪಾದಸೀಸಉರಬಾಹುಕಟಿಊರುಜಙ್ಘಾನಂ ವಸೇನ ಲಿಙ್ಗತೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ದೀಘರಸ್ಸವಟ್ಟಚತುರಸ್ಸಖುದ್ದಕಮಹನ್ತವಸೇನ ಪನ **ಸಣ್ಠಾನತೋ** ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। **ದಿಸೋಕಾಸಾ** ವುತ್ತನಯಾ ಏವ। ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಿನೋ ಪರಿಯನ್ತವಸೇನ **ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ** ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಯದೇವೇತ್ಥ ಪಾಕಟಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಪ್ಪನಾ ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬಾ। ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಿನೋ ನಿನ್ನಟ್ಠಾನಥಲಟ್ಠಾನವಸೇನ ಪನ **ನಿನ್ನತೋ** ಚ **ಥಲತೋ** ಚ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಪದೇಸವಸೇನಾಪಿ ಅಹಂ ನಿನ್ನೇ ಠಿತೋ, ಅಟ್ಠಿ ಥಲೇ, ಅಹಂ ಥಲೇ, ಅಟ್ಠಿ ನಿನ್ನೇತಿಪಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ದ್ವಿನ್ನಂ ಪನ ಅಟ್ಠಿಕಾನಂ ಘಟಿತಘಟಿತಟ್ಠಾನವಸೇನ **ಸನ್ಧಿತೋ** ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಅಟ್ಠಿಕಾನಂಯೇವ ಅನ್ತರವಸೇನ **ವಿವರತೋ** ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ಪನ ಞಾಣಂ ಚಾರೇತ್ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಇದಮಟ್ಠೀತಿ **ಸಮನ್ತತೋ** ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಏವಮ್ಪಿ ನಿಮಿತ್ತೇ ಅನುಪಟ್ಠಹನ್ತೇ ನಲಾಟಟ್ಠಿಮ್ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಸಣ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ।

೧೨೦. ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಇದಂ ಏಕಾದಸವಿಧೇನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ಇತೋ ಪುರಿಮೇಸು ಪುಳವಕಾದೀಸುಪಿ ಯುಜ್ಜಮಾನವಸೇನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ। ಇದಞ್ಚ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸಕಲಾಯಪಿ ಅಟ್ಠಿಕಸಙ್ಖಲಿಕಾಯ ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಿಕೇ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಮಾ ತೇಸು ಯತ್ಥಕತ್ಥಚಿ ಏಕಾದಸವಿಧೇನ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ “ಅಟ್ಠಿಕಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಅಟ್ಠಿಕಪಟಿಕ್ಕೂಲ”ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಇಧ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಮ್ಪಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಮ್ಪಿ ಏಕಸದಿಸಮೇವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅಟ್ಠಿಕೇ ಯುತ್ತಂ। ಅಟ್ಠಿಕಸಙ್ಖಲಿಕಾಯ ಪನ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತೇ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನೇ ವಿವರತಾ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇ ಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೋ ಯುಜ್ಜತಿ। ಏಕಟ್ಠಿಕೇಪಿ ಚ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತೇನ ಬೀಭಚ್ಛೇನ ಭಯಾನಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇನ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜನಕೇನ, ಉಪಚಾರಾವಹತ್ತಾ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಓಕಾಸೇ ಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ, ತಂ ದ್ವಾರಂ ದತ್ವಾವ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ “ಚತೂಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇಸು ದಸಸು ಚ ಅಸುಭೇಸು ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ನತ್ಥಿ। ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇಸು ಹಿ ಸೀಮಸಮ್ಭೇದೋಯೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ। ದಸಸು ಚ ಅಸುಭೇಸು ನಿಬ್ಬಿಕಪ್ಪಂ ಕತ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವೇಯೇವ ದಿಟ್ಠೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತೀ”ತಿ ವತ್ವಾಪಿ ಪುನ ಅನನ್ತರಮೇವ “ದುವಿಧಂ ಇಧ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ। ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ವಿರೂಪಂ ಬೀಭಚ್ಛಂ ಭಯಾನಕಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತೀ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ಯಂ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಅವೋಚುಮ್ಹ, ಇದಮೇವೇತ್ಥ ಯುತ್ತಂ।

ಅಪಿಚ ಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ದನ್ತಟ್ಠಿಕಮತ್ತಾವಲೋಕನೇನ ಸಕಲಿತ್ಥಿಸರೀರಸ್ಸ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾತಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾನಾದೀನಿ ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಾನೀತಿ।

ಇತಿ ಅಸುಭಾನಿ ಸುಭಗುಣೋ, ದಸಸತಲೋಚನೇನ ಥುತಕಿತ್ತಿ।
ಯಾನಿ ಅವೋಚ ದಸಬಲೋ, ಏಕೇಕಜ್ಝಾನಹೇತುನೀತಿ॥

ಏವಂ ತಾನಿ ಚ ತೇಸಞ್ಚ, ಭಾವನಾನಯಮಿಮಂ ವಿದಿತ್ವಾನ।
ತೇಸ್ವೇವ ಅಯಂ ಭಿಯ್ಯೋ, ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಪಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ॥

ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ

೧೨೧. ಏತೇಸು ಹಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಅಧಿಗತಜ್ಝಾನೋ ಸುವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತರಾಗತ್ತಾ ವೀತರಾಗೋ ವಿಯ ನಿಲ್ಲೋಲುಪ್ಪಚಾರೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯ್ವಾಯಂ ಅಸುಭಪ್ಪಭೇದೋ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಸರೀರಸಭಾವಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಚ ರಾಗಚರಿತಭೇದವಸೇನ ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಛವಸರೀರಂ ಹಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜಮಾನಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕಸಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ ವಾ ಸಿಯಾ, ವಿನೀಲಕಾದೀನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಸಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ। ಇತಿ ಯಾದಿಸಂ ಯಾದಿಸಂ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಲದ್ಧುಂ, ತಾದಿಸೇ ತಾದಿಸೇ ಉದ್ಧುಮಾತಕಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ವಿನೀಲಕಪಟಿಕ್ಕೂಲನ್ತಿ ಏವಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬಮೇವಾತಿ ಸರೀರಸಭಾವಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ದಸಧಾ ಅಸುಭಪ್ಪಭೇದೋ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವಿಸೇಸತೋ ಚೇತ್ಥ ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ ಸರೀರಸಣ್ಠಾನವಿಪತ್ತಿಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಸಣ್ಠಾನರಾಗಿನೋ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ವಿನೀಲಕಂ ಛವಿರಾಗವಿಪತ್ತಿಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಸರೀರವಣ್ಣರಾಗಿನೋ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ವಿಪುಬ್ಬಕಂ ಕಾಯವಣಪಟಿಬದ್ಧಸ್ಸ ದುಗ್ಗನ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಪಕಾಸನತೋ ಮಾಲಾಗನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿತಸರೀರಗನ್ಧರಾಗಿನೋ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕಂ ಅನ್ತೋಸುಸಿರಭಾವಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಸರೀರೇ ಘನಭಾವರಾಗಿನೋ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ವಿಕ್ಖಾಯಿತಕಂ ಮಂಸೂಪಚಯಸಮ್ಪತ್ತಿವಿನಾಸಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಥನಾದೀಸು ಸರೀರಪ್ಪದೇಸೇಸು ಮಂಸೂಪಚಯರಾಗಿನೋ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಂ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ವಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಲೀಲಾರಾಗಿನೋ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ಹತವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಂ ಸರೀರಸಙ್ಘಾತಭೇದವಿಕಾರಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಸರೀರಸಙ್ಘಾತಸಮ್ಪತ್ತಿರಾಗಿನೋ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ಲೋಹಿತಕಂ ಲೋಹಿತಮಕ್ಖಿತಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಅಲಙ್ಕಾರಜನಿತಸೋಭರಾಗಿನೋ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ಪುಳವಕಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಅನೇಕಕಿಮಿಕುಲಸಾಧಾರಣಭಾವಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಕಾಯೇ ಮಮತ್ತರಾಗಿನೋ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ಅಟ್ಠಿಕಂ ಸರೀರಟ್ಠೀನಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವಪ್ಪಕಾಸನತೋ ದನ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿರಾಗಿನೋ ಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ ಏವಂ ರಾಗಚರಿತಭೇದವಸೇನಾಪಿ ದಸಧಾ ಅಸುಭಪ್ಪಭೇದೋ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ದಸವಿಧೇಪಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅಸುಭೇ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಅಪರಿಸಣ್ಠಿತಜಲಾಯ ಸೀಘಸೋತಾಯ ನದಿಯಾ ಅರಿತ್ತಬಲೇನೇವ ನಾವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ವಿನಾ ಅರಿತ್ತೇನ ನ ಸಕ್ಕಾ ಠಪೇತುಂ, ಏವಮೇವ ದುಬ್ಬಲತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕಬಲೇನೇವ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ವಿನಾ ವಿತಕ್ಕೇನ ನ ಸಕ್ಕಾ ಠಪೇತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಮೇವೇತ್ಥ ಹೋತಿ, ನ ದುತಿಯಾದೀನಿ।

ಪಟಿಕ್ಕೂಲೇಪಿ ಚ ಏತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ "ಅದ್ಧಾ ಇಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಜರಾಮರಣಮ್ಹಾ ಪರಿಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏವಮಾನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಚೇವ ನೀವರಣಸನ್ತಾಪಪ್ಪಹಾನೇನ ಚ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, "ಬಹುಂ ದಾನಿ ವೇತನಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿನೋ ಪುಪ್ಫಛಡ್ಡಕಸ್ಸ ಗೂಥರಾಸಿಮ್ಹಿ ವಿಯ, ಉಸ್ಸನ್ನಬ್ಯಾಧಿದುಕ್ಖಸ್ಸ ರೋಗಿನೋ ವಮನವಿರೇಚನಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ವಿಯ ಚ।

೧೨೨. ದಸವಿಧಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಅಸುಭಂ ಲಕ್ಖಣತೋ ಏಕಮೇವ ಹೋತಿ। ದಸವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಹೇತಸ್ಸ ಅಸುಚಿದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವೋ ಏವ ಲಕ್ಖಣಂ। ತದೇತಂ ಇಮಿನಾ ಲಕ್ಖಣೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಮತಸರೀರೇ, ದನ್ತಟ್ಠಿಕದಸ್ಸಾವಿನೋ ಪನ ಚೇತಿಯಪಬ್ಬತವಾಸಿನೋ ಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯ, ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧಗತಂ ರಾಜಾನಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರೂಪಟ್ಠಾಕಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ವಿಯ ಚ ಜೀವಮಾನಕಸರೀರೇಪಿ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಯಥೇವ ಹಿ ಮತಸರೀರಂ, ಏವಂ ಜೀವಮಾನಕಮ್ಪಿ ಅಸುಭಮೇವ। ಅಸುಭಲಕ್ಖಣಂ ಪನೇತ್ಥ ಆಗನ್ತುಕೇನ ಅಲಙ್ಕಾರೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನತ್ತಾ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಪಕತಿಯಾ ಪನ

ಇದಂ ಸರೀರಂ ನಾಮ ಅತಿರೇಕತಿಸತಅಟ್ಠಿಕಸಮುಸ್ಸಯಂ ಅಸೀತಿಸತಸನ್ಧಿಸಙ್ಘಟಿತಂ ನವನ್ಹಾರುಸತನಿಬನ್ಧನಂ ನವಮಂಸಪೇಸಿಸತಾನುಲಿತ್ತಂ ಅಲ್ಲಚಮ್ಮಪರಿಯೋನದ್ಧಂ ಛವಿಯಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಛಿದ್ದಾವಛಿದ್ದಂ ಮೇದಕಥಾಲಿಕಾ ವಿಯ ನಿಚ್ಚುಗ್ಘರಿತಪಗ್ಘರಿತಂ ಕಿಮಿಸಙ್ಘನಿಸೇವಿತಂ ರೋಗಾನಂ ಆಯತನಂ ದುಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ವತ್ಥು ಪರಿಭಿನ್ನಪುರಾಣಗಣ್ಡೋ ವಿಯ ನವಹಿ ವಣಮುಖೇಹಿ ಸತತವಿಸ್ಸನ್ದನಂ। ಯಸ್ಸ ಉಭೋಹಿ ಅಕ್ಖೀಹಿ ಅಕ್ಖಿಗೂಥಕೋ ಪಗ್ಘರತಿ, ಕಣ್ಣಬಿಲೇಹಿ ಕಣ್ಣಗೂಥಕೋ, ನಾಸಾಪುಟೇಹಿ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ, ಮುಖತೋ ಆಹಾರಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹರುಧಿರಾನಿ, ಅಧೋದ್ವಾರೇಹಿ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಾ, ನವನವುತಿಯಾ ಲೋಮಕೂಪಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಅಸುಚಿಸೇದಯೂಸೋ ಪಗ್ಘರತಿ। ನೀಲಮಕ್ಖಿಕಾದಯೋ ಸಮ್ಪರಿವಾರೇನ್ತಿ। ಯಂ ದನ್ತಕಟ್ಠಮುಖಧೋವನಸೀಸಮಕ್ಖನನಹಾನನಿವಾಸನಪಾರುಪನಾದೀಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಜಗ್ಗಿತ್ವಾ ಯಥಾಜಾತೋವ ಫರುಸವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಕೇಸೋ ಹುತ್ವಾ ಗಾಮೇನ ಗಾಮಂ ವಿಚರನ್ತೋ ರಾಜಾಪಿ ಪುಪ್ಫಛಡ್ಡಕಚಣ್ಡಾಲಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರೋಪಿ ಸಮಸರೀರಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾಯ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಅಸುಚಿದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾಯ ರಞ್ಞೋ ವಾ ಚಣ್ಡಾಲಸ್ಸ ವಾ ಸರೀರೇ ವೇಮತ್ತಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ದನ್ತಕಟ್ಠಮುಖಧೋವನಾದೀಹಿ ಪನೇತ್ಥ ದನ್ತಮಲಾದೀನಿ ಪಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಾನಾವತ್ಥೇಹಿ ಹಿರಿಕೋಪೀನಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ನಾನಾವಣ್ಣೇನ ಸುರಭಿವಿಲೇಪನೇನ ವಿಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾ ಪುಪ್ಫಾಭರಣಾದೀಹಿ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ "ಅಹಂ ಮಮ"ನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಕರೋನ್ತಿ। ತತೋ ಇಮಿನಾ ಆಗನ್ತುಕೇನ ಅಲಙ್ಕಾರೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನತ್ತಾ ತದಸ್ಸ ಯಾಥಾವಸರಸಂ ಅಸುಭಲಕ್ಖಣಂ ಅಸಞ್ಜಾನನ್ತಾ ಪುರಿಸಾ ಇತ್ಥೀಸು, ಇತ್ಥಿಯೋ ಚ ಪುರಿಸೇಸು ರತಿಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಪರಮತ್ಥತೋ ಪನೇತ್ಥ ರಜ್ಜಿತಬ್ಬಕಯುತ್ತಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಅಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿ। ತಥಾ ಹಿ ಕೇಸಲೋಮನಖದನ್ತಖೇಳಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಾದೀಸು ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಮ್ಪಿ ಸರೀರತೋ ಬಹಿ ಪತಿತಂ ಸತ್ತಾ ಹತ್ಥೇನ ಛುಪಿತುಮ್ಪಿ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಟ್ಟೀಯನ್ತಿ ಹರಾಯನ್ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತಿ। ಯಂ ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅವಸೇಸಂ ಹೋತಿ, ತಂ ತಂ ಏವಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರಪರಿಯೋನದ್ಧಾ ಅತ್ತಸಿನೇಹರಾಗರತ್ತಾ "ಇಟ್ಠಂ ಕನ್ತಂ ನಿಚ್ಚಂ ಸುಖಂ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ತೇ ಏವಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾ ಅಟವಿಯಂ ಕಿಂಸುಕರುಕ್ಖಂ ದಿಸ್ವಾ ರುಕ್ಖತೋ ಅಪತಿತಪುಪ್ಫಂ "ಅಯಂ ಮಂಸಪೇಸೀ"ತಿ ವಿಹಞ್ಞಮಾನೇನ ಜರಸಿಙ್ಗಾಲೇನ ಸಮಾನತಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ –

ಯಥಾಪಿ ಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಸಿಙ್ಗಾಲೋ ಕಿಂಸುಕಂ ವನೇ।
ಮಂಸರುಕ್ಖೋ ಮಯಾ ಲದ್ಧೋ, ಇತಿ ಗನ್ತ್ವಾನ ವೇಗಸಾ॥

ಪತಿತಂ ಪತಿತಂ ಪುಪ್ಫಂ, ಡಂಸಿತ್ವಾ ಅತಿಲೋಲುಪೋ।
ನಯಿದಂ ಮಂಸಂ ಅದುಂ ಮಂಸಂ, ಯಂ ರುಕ್ಖಸ್ಮಿನ್ತಿ ಗಣ್ಹತಿ॥

ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಪತಿತಂಯೇವ, ಅಸುಭನ್ತಿ ತಥಾ ಬುಧೋ।
ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾನ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ಸರೀರಟ್ಠಮ್ಪಿ ನಂ ತಥಾ॥

ಇಮಞ್ಹಿ ಸುಭತೋ ಕಾಯಂ, ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಮುಚ್ಛಿತಾ।
ಬಾಲಾ ಕರೋನ್ತಾ ಪಾಪಾನಿ, ದುಕ್ಖಾ ನ ಪರಿಮುಚ್ಚರೇ॥

ತಸ್ಮಾ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಮೇಧಾವೀ, ಜೀವತೋ ವಾ ಮತಸ್ಸ ವಾ।
ಸಭಾವಂ ಪೂತಿಕಾಯಸ್ಸ, ಸುಭಭಾವೇನ ವಜ್ಜಿತಂ॥

ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

ದುಗ್ಗನ್ಧೋ ಅಸುಚಿ ಕಾಯೋ, ಕುಣಪೋ ಉಕ್ಕರೂಪಮೋ।
ನಿನ್ದಿತೋ ಚಕ್ಖುಭೂತೇಹಿ, ಕಾಯೋ ಬಾಲಾಭಿನನ್ದಿತೋ॥

ಅಲ್ಲಚಮ್ಮಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ, ನವದ್ವಾರೋ ಮಹಾವಣೋ।
ಸಮನ್ತತೋ ಪಗ್ಘರತಿ, ಅಸುಚಿ ಪೂತಿಗನ್ಧಿಯೋ॥

ಸಚೇ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ, ಅನ್ತೋ ಬಾಹಿರಕೋ ಸಿಯಾ।
ದಣ್ಡಂ ನೂನ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಕಾಕೇ ಸೋಣೇ ನಿವಾರಯೇತಿ॥

ತಸ್ಮಾ ದಬ್ಬಜಾತಿಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಜೀವಮಾನಸರೀರಂ ವಾ ಹೋತು

ಮತಸರೀರಂ ವಾ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಅಸುಭಾಕಾರೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತಬ್ಬನ್ತಿ।

ಇತಿ ಸಾಧುಜನಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಕತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ

ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಧಿಕಾರೇ

ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ

ಛಟ್ಠೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೭. ಛಅನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೋ

೧. ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾ

೧೨೩. ಅಸುಭಾನನ್ತರಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾಸು ಪನ ದಸಸು ಅನುಸ್ಸತೀಸು ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಸತಿಯೇವ ಅನುಸ್ಸತಿ, ಪವತ್ತಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಮ್ಹಿಯೇವ ವಾ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಅನುರೂಪಾ ಸತೀತಿಪಿ ಅನುಸ್ಸತಿ, ಬುದ್ಧಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ **ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿ,** ಬುದ್ಧಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಮಧಿವಚನಂ। ಧಮ್ಮಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ **ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿ,** ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಾದಿಧಮ್ಮಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಮಧಿವಚನಂ। ಸಙ್ಘಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ **ಸಙ್ಘಾನುಸ್ಸತಿ,** ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾದಿಸಙ್ಘಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಮಧಿವಚನಂ। ಸೀಲಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ **ಸೀಲಾನುಸ್ಸತಿ,** ಅಖಣ್ಡತಾದಿಸೀಲಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಮಧಿವಚನಂ। ಚಾಗಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ **ಚಾಗಾನುಸ್ಸತಿ,** ಮುತ್ತಚಾಗತಾದಿಚಾಗಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಮಧಿವಚನಂ। ದೇವತಾ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ **ದೇವತಾನುಸ್ಸತಿ,** ದೇವತಾ ಸಕ್ಖಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸದ್ಧಾದಿಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಮಧಿವಚನಂ। ಮರಣಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ **ಮರಣಾನುಸ್ಸತಿ,** ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಮಧಿವಚನಂ। ಕೇಸಾದಿಭೇದಂ ರೂಪಕಾಯಂ ಗತಾ, ಕಾಯೇ ವಾ ಗತಾತಿ ಕಾಯಗತಾ, ಕಾಯಗತಾ ಚ ಸಾ ಸತಿ ಚಾತಿ ಕಾಯಗತಸತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ರಸ್ಸಂ ಅಕತ್ವಾ **ಕಾಯಗತಾಸತೀ**ತಿ ವುತ್ತಾ, ಕೇಸಾದಿಕಾಯಕೋಟ್ಠಾಸನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಮಧಿವಚನಂ। ಆನಾಪಾನೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸತಿ **ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ,** ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಮಧಿವಚನಂ। ಉಪಸಮಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ **ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿ,** ಸಬ್ಬದುಕ್ಖೂಪಸಮಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಮಧಿವಚನಂ।

೧೨೪. ಇತಿ ಇಮಾಸು ದಸಸು ಅನುಸ್ಸತೀಸು ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಂ ತಾವ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಯೋಗಿನಾ ಪತಿರೂಪಸೇನಾಸನೇ ರಹೋಗತೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನ "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸುಗತೋ ಲೋಕವಿದೂ ಅನುತ್ತರೋ ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥಿ ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦) ಏವಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಗುಣಾ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾ।

ತತ್ರಾಯಂ ಅನುಸ್ಸರಣನಯೋ - ಸೋ ಭಗವಾ ಇತಿಪಿ ಅರಹಂ, ಇತಿಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ...ಪೇ॰... ಇತಿಪಿ ಭಗವಾತಿ ಅನುಸ್ಸರತಿ। ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಾರಣೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೧೨೫. ತತ್ಥ ಆರಕತ್ತಾ ಅರೀನಂ ಅರಾನಞ್ಚ ಹತತ್ತಾ ಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ ಅರಹತ್ತಾ ಪಾಪಕರಣೇ ರಹಾಭಾವಾತಿ ಇಮೇಹಿ ತಾವ ಕಾರಣೇಹಿ ಸೋ ಭಗವಾ **ಅರಹ**ನ್ತಿ ಅನುಸ್ಸರತಿ। ಆರಕಾ ಹಿ ಸೋ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸುವಿದೂರವಿದೂರೇ ಠಿತೋ ಮಗ್ಗೇನ ಸವಾಸನಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿದ್ಧಂಸಿತತ್ತಾತಿ **ಆರಕತ್ತಾ ಅರಹಂ।**

> ಸೋ ತತೋ ಆರಕಾ ನಾಮ, ಯಸ್ಸ ಯೇನಾಸಮಙ್ಗಿತಾ।
> ಅಸಮಙ್ಗೀ ಚ ದೋಸೇಹಿ, ನಾಥೋ ತೇನಾ**ರಹಂ** ಮತೋತಿ॥

೧೨೬. ತೇ ಚಾನೇನ ಕಿಲೇಸಾರಯೋ ಮಗ್ಗೇನ ಹತಾತಿ **ಅರೀನಂ ಹತತ್ತಾಪಿ ಅರಹಂ।**

> ಯಸ್ಮಾ ರಾಗಾದಿಸಙ್ಖಾತಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರಯೋ ಹತಾ।
> ಪಞ್ಞಾಸತ್ಥೇನ ನಾಥೇನ, ತಸ್ಮಾಪಿ **ಅರಹಂ** ಮತೋತಿ॥

೧೨೭. ಯಞ್ಚೇತಂ ಅವಿಜ್ಜಾಭವತಣ್ಹಾಮಯನಾಭಿ ಪುಞ್ಞಾದಿಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾರಂ ಜರಾಮರಣನೇಮಿ ಆಸವಸಮುದಯಮಯೇನ ಅಕ್ಖೇನ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ತಿಭವರಥೇ ಸಮಾಯೋಜಿತಂ ಅನಾದಿಕಾಲಪ್ಪವತ್ತಂ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಂ, ತಸ್ಸಾನೇನ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ ವೀರಿಯಪಾದೇಹಿ ಸೀಲಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಸದ್ಧಾಹತ್ಥೇನ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರಂ ಞಾಣಫರಸುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇ ಅರಾ ಹತಾತಿ **ಅರಾನಂ ಹತತ್ತಾಪಿ ಅರಹಂ।**

೧೨೮. ಅಥ ವಾ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕನ್ತಿ ಅನಮತಗ್ಗಂ ಸಂಸಾರವಟ್ಟಂ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಸ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾ ನಾಭಿ, ಮೂಲತ್ತಾ। ಜರಾಮರಣಂ ನೇಮಿ, ಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ। ಸೇಸಾ ದಸ ಧಮ್ಮಾ ಅರಾ, ಅವಿಜ್ಜಾಮೂಲಕತ್ತಾ ಜರಾಮರಣಪರಿಯನ್ತತ್ತಾ ಚ, ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಅಞ್ಞಾಣಂ ಅವಿಜ್ಜಾ। ಕಾಮಭವೇ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾ ಕಾಮಭವೇ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ರೂಪಭವೇ ಅವಿಜ್ಜಾ ರೂಪಭವೇ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅರೂಪಭವೇ ಅವಿಜ್ಜಾ ಅರೂಪಭವೇ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಕಾಮಭವೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಕಾಮಭವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏಸ ನಯೋ ಇತರೇಸು। ಕಾಮಭವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಂ ಕಾಮಭವೇ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ರೂಪಭವೇ। ಅರೂಪಭವೇ ನಾಮಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಕಾಮಭವೇ ನಾಮರೂಪಂ ಕಾಮಭವೇ ಸಳಾಯತನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ರೂಪಭವೇ ನಾಮರೂಪಂ ರೂಪಭವೇ ತಿಣ್ಣಂ ಆಯತನಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅರೂಪಭವೇ ನಾಮಂ ಅರೂಪಭವೇ ಏಕಸ್ಸ ಆಯತನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಕಾಮಭವೇ ಸಳಾಯತನಂ ಕಾಮಭವೇ ಛಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ರೂಪಭವೇ ತೀಣಿ ಆಯತನಾನಿ ರೂಪಭವೇ ತಿಣ್ಣಂ ಫಸ್ಸಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅರೂಪಭವೇ ಏಕಂ ಆಯತನಂ ಅರೂಪಭವೇ ಏಕಸ್ಸ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಕಾಮಭವೇ ಛ ಫಸ್ಸಾ ಕಾಮಭವೇ ಛನ್ನಂ ವೇದನಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ರೂಪಭವೇ ತಯೋ ಫಸ್ಸಾ ತತ್ಥೇವ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ, ಅರೂಪಭವೇ ಏಕೋ ತತ್ಥೇವ ಏಕಿಸ್ಸಾ ವೇದನಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಕಾಮಭವೇ ಛ ವೇದನಾ ಕಾಮಭವೇ ಛನ್ನಂ ತಣ್ಹಾಕಾಯಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ರೂಪಭವೇ ತಿಸ್ಸೋ ತತ್ಥೇವ ತಿಣ್ಣಂ, ಅರೂಪಭವೇ ಏಕಾ ವೇದನಾ ಅರೂಪಭವೇ ಏಕಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಕಾಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಾ ಸಾ ತಣ್ಹಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ, ಉಪಾದಾನಾದಯೋ ಭವಾದೀನಂ।

ಕಥಂ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಕಾಮೇ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಕಾಮುಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಕಾಯೇನ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಚರತಿ, ವಾಚಾಯ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಚರತಿ, ಮನಸಾ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಚರತಿ, ದುಚ್ಚರಿತಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಅಪಾಯೇ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ತತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಮ್ಮಭವೋ, ಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಖನ್ಧಾ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ, ಖನ್ಧಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಜಾತಿ, ಪರಿಪಾಕೋ ಜರಾ, ಭೇದೋ ಮರಣಂ।

ಅಪರೋ ಸಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ತಥೇವ ಸುಚರಿತಂ ಚರತಿ, ಸುಚರಿತಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸಗ್ಗೇ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ತತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಮ್ಮಭವೋತಿ ಸೋ ಏವ ನಯೋ।

ಅಪರೋ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಕಾಮುಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾಏವ ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇತಿ, ಕರುಣಂ, ಮುದಿತಂ, ಉಪೇಕ್ಖಂ ಭಾವೇತಿ, ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ತತ್ಥಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಮ್ಮಭವೋತಿ ಸೋ ಏವ ನಯೋ।

ಅಪರೋ ಅರೂಪಭವೇ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ತಥೇವ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಾದಿಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಭಾವೇತಿ, ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ತತ್ಥಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಮ್ಮಭವೋ, ಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಖನ್ಧಾ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ, ಖನ್ಧಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಜಾತಿ, ಪರಿಪಾಕೋ ಜರಾ, ಭೇದೋ ಮರಣನ್ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸುಪಾದಾನಮೂಲಿಕಾಸುಪಿ ಯೋಜನಾಸು।

ಏವಂ ಅಯಂ ಅವಿಜ್ಜಾ ಹೇತು, ಸಙ್ಖಾರಾ ಹೇತುಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ, ಉಭೋಪೇತೇ ಹೇತುಸಮುಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪಞ್ಞಾ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣಂ। ಅತೀತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನಂ ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾ ಹೇತು, ಸಙ್ಖಾರಾ ಹೇತುಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ, ಉಭೋಪೇತೇ ಹೇತುಸಮುಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪಞ್ಞಾ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣನ್ತಿ ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ಸಬ್ಬಪದಾನಿ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾನಿ।

ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾ ಏಕೋ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿಞ್ಞಾಣನಾಮರೂಪಸಳಾಯತನಫಸ್ಸವೇದನಾ ಏಕೋ, ತಣ್ಹುಪಾದಾನಭವಾ ಏಕೋ, ಜಾತಿಜರಾಮರಣಂ ಏಕೋ। ಪುರಿಮಸಙ್ಖೇಪೋ ಚೇತ್ಥ ಅತೀತೋ ಅದ್ಧಾ, ದ್ವೇ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ, ಜಾತಿಜರಾಮರಣಂ ಅನಾಗತೋ। ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ತಣ್ಹುಪಾದಾನಭವಾ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಅತೀತೇ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಏತರಹಿ ವಿಪಾಕವಟ್ಟಂ, ತಣ್ಹುಪಾದಾನಭವಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಏತರಹಿ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ, ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾಪದೇಸೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಆಯತಿಂ ವಿಪಾಕವಟ್ಟಂ। ತೇ ಆಕಾರತೋ ವೀಸತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಾನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅನ್ತರಾ ಏಕೋ ಸನ್ಧಿ, ವೇದನಾತಣ್ಹಾನಮನ್ತರಾ ಏಕೋ, ಭವಜಾತೀನಮನ್ತರಾ ಏಕೋತಿ, ಇತಿ ಭಗವಾ ಏತಂ ಚತುಸಙ್ಖೇಪಂ ತಿಯದ್ಧಂ ವೀಸತಾಕಾರಂ ತಿಸನ್ಧಿಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತಿ ಅಞ್ಞಾತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ। ತಂ ಞಾತಟ್ಠೇನ ಞಾಣಂ, ಪಜಾನನಟ್ಠೇನ ಪಞ್ಞಾ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪಞ್ಞಾ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣನ್ತಿ। ಇಮಿನಾ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣೇನ

ಭಗವಾ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಯಥಾಭೂತಂ ಞತ್ವಾ ತೇಸು ನಿಬ್ಬಿನ್ದನ್ತೋ ವಿರಜ್ಜನ್ತೋ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತೋ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಸ್ಸ ಅರೇ ಹನಿ ವಿಹನಿ ವಿದ್ಧಂಸೇಸಿ। ಏವಮ್ಪಿ **ಅರಾನಂ ಹತತ್ತಾ ಅರಹಂ**।

ಅರಾ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಸ್ಸ, ಹತಾ ಞಾಣಾಸಿನಾ ಯತೋ।
ಲೋಕನಾಥೇನ ತೇನೇಸ, **ಅರಹ**ನ್ತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ॥

೧೨೯. ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಚ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯೇ ಅರಹತಿ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಞ್ಚ। ತೇನೇವ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತಥಾಗತೇ ಯೇಕೇಚಿ ಮಹೇಸಕ್ಖಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ, ನ ತೇ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪೂಜಂ ಕರೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಹಮ್ಪತಿ ಸಿನೇರುಮತ್ತೇನ ರತನದಾಮೇನ ತಥಾಗತಂ ಪೂಜೇಸಿ। ಯಥಾಬಲಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇ ದೇವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಕೋಸಲರಾಜಾದಯೋ। ಪರಿನಿಬ್ಬುತಮ್ಪಿ ಚ ಭಗವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಛನ್ನವುತಿಕೋಟಿಧನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಸೋಕಮಹಾರಾಜಾ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಚತುರಾಸೀತಿವಿಹಾರಸಹಸ್ಸಾನಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಾನನ್ತಿ **ಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ ಅರಹತ್ತಾಪಿ ಅರಹಂ**।

ಪೂಜಾವಿಸೇಸಂ ಸಹ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ,
ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಅರಹತಿ ಲೋಕನಾಥೋ।
ಅತ್ಥಾನುರೂಪಂ **ಅರಹ**ನ್ತಿ ಲೋಕೇ,
ತಸ್ಮಾ ಜಿನೋ ಅರಹತಿ ನಾಮಮೇತಂ॥

೧೩೦. ಯಥಾ ಚ ಲೋಕೇ ಯೇಕೇಚಿ ಪಣ್ಡಿತಮಾನಿನೋ ಬಾಲಾ ಅಸಿಲೋಕಭಯೇನ ರಹೋ ಪಾಪಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಏವಮೇಸ ನ ಕದಾಚಿ ಕರೋತೀತಿ **ಪಾಪಕರಣೇ ರಹಾಭಾವತೋಪಿ ಅರಹಂ**।

ಯಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ರಹೋ ನಾಮ, ಪಾಪಕಮ್ಮೇಸು ತಾದಿನೋ।
ರಹಾಭಾವೇನ ತೇನೇಸ, **ಅರಹಂ** ಇತಿ ವಿಸ್ಸುತೋ॥

ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ -

ಆರಕತ್ತಾ ಹತತ್ತಾ ಚ, ಕಿಲೇಸಾರೀನ ಸೋ ಮುನಿ।
ಹತಸಂಸಾರಚಕ್ಕಾರೋ, ಪಚ್ಚಯಾದೀನ ಚಾರಹೋ।
ನ ರಹೋ ಕರೋತಿ ಪಾಪಾನಿ, **ಅರಹಂ** ತೇನ ವುಚ್ಚತೀತಿ॥

೧೩೧. ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಪನ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ**। ತಥಾಹಿ ಏಸ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಬುದ್ಧೋ, ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯತೋ ಬುದ್ಧೋ, ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯತೋ, ಪಹಾತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಪಹಾತಬ್ಬತೋ, ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬತೋ, ಭಾವೇತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವೇತಬ್ಬತೋ। ತೇನೇವ ಚಾಹ -

ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾತಂ, ಭಾವೇತಬ್ಬಞ್ಚ ಭಾವಿತಂ।
ಪಹಾತಬ್ಬಂ ಪಹೀನಂ ಮೇ, ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧೋಸ್ಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೯; ಸು॰ ನಿ॰ ೫೬೩)।

೧೩೨. ಅಪಿಚ ಚಕ್ಖುಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ತಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣಭಾವೇನ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಪುರಿಮತಣ್ಹಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಉಭಿನ್ನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ನಿರೋಧಪಜಾನನಾ ಪಟಿಪದಾ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚನ್ತಿ ಏವಂ ಏಕೇಕಪದುದ್ಧಾರೇನಾಪಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಬುದ್ಧೋ, ಏಸ ನಯೋ ಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಮನೇಸು। ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ರೂಪಾದೀನಿ ಛ ಆಯತನಾನಿ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಛವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯಾ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಛ ಫಸ್ಸಾ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾದಯೋ ಛ ವೇದನಾ, ರೂಪಸಞ್ಞಾದಯೋ ಛ ಸಞ್ಞಾ, ರೂಪಸಞ್ಚೇತನಾದಯೋ ಛ ಚೇತನಾ, ರೂಪತಣ್ಹಾದಯೋ ಛ ತಣ್ಹಾಕಾಯಾ, ರೂಪವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಛ ವಿತಕ್ಕಾ, ರೂಪವಿಚಾರಾದಯೋ ಛ ವಿಚಾರಾ, ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ, ದಸ ಕಸಿಣಾನಿ, ದಸ ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ, ಉದ್ಧುಮಾತಕಸಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ದಸ ಸಞ್ಞಾ, ಕೇಸಾದಯೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಾ,

ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ, ಕಾಮಭವಾದಯೋ ನವ ಭವಾ, ಪಠಮಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನಿ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾದಯೋ ಚತಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ, ಚತಸ್ಸೋ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, ಪಟಿಲೋಮತೋ ಜರಾಮರಣಾದೀನಿ, ಅನುಲೋಮತೋ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಙ್ಗಾನಿ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ಏಕಪದಯೋಜನಾ, ಜರಾಮರಣಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ಜಾತಿ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ನಿಸ್ಸರಣಂ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ನಿರೋಧಪಜಾನನಾ ಪಟಿಪದಾ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚನ್ತಿ ಏವಮೇಕೇಕಪದುದ್ಧಾರೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಬುದ್ಧೋ ಅನುಬುದ್ಧೋ ಪಟಿಬುದ್ಧೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ।

೧೩೩. ವಿಜ್ಜಾಹಿ ಪನ ಚರಣೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ **ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ**। ತತ್ಥ **ವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ವಿಜ್ಜಾ ಅಟ್ಠಪಿ ವಿಜ್ಜಾ। ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಭಯಭೇರವಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೫೨ ಆದಯೋ) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಅಟ್ಠ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೮ ಆದಯೋ)। ತತ್ರ ಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇನ ಮನೋಮಯಿದ್ಧಿಯಾ ಚ ಸಹ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠ ವಿಜ್ಜಾ ವುತ್ತಾ। **ಚರಣ**ನ್ತಿ ಸೀಲಸಂವರೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ, ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ, ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗೋ, ಸತ್ತ ಸದ್ಧಮ್ಮಾ, ಚತ್ತಾರಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನೀತಿ ಇಮೇ ಪನ್ನರಸ ಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇಮೇಯೇವ ಹಿ ಪನ್ನರಸ ಧಮ್ಮಾ ಯಸ್ಮಾ ಏತೇಹಿ ಚರತಿ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಗಚ್ಛತಿ ಅಮತಂ ದಿಸಂ, ತಸ್ಮಾ ಚರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಯಥಾಹ - "ಇಧ, ಮಹಾನಾಮ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಸೀಲವಾ ಹೋತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪) ಸಬ್ಬಂ ಮಜ್ಝಿಮಪಣ್ಣಾಸಕೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಭಗವಾ ಇಮಾಹಿ ವಿಜ್ಜಾಹಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಚರಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ।

ತತ್ಥ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪದಾ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತಾ। ಚರಣಸಮ್ಪದಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಂ। ಸೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಂ ಞತ್ವಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಅನತ್ಥಂ ಪರಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೇ ನಿಯೋಜೇತಿ। ಯಥಾ ತಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ। ತೇನಸ್ಸ ಸಾವಕಾ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾ ಹೋನ್ತಿ, ನೋ ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾ ವಿಜ್ಜಾಚರಣವಿಪನ್ನಾನಂ ಸಾವಕಾ ಅತ್ತನ್ತಪಾದಯೋ ವಿಯ।

೧೩೪. ಸೋಭನಗಮನತ್ತಾ, ಸುನ್ದರಂ ಠಾನಂ ಗತತ್ತಾ, ಸಮ್ಮಾ ಗತತ್ತಾ, ಸಮ್ಮಾ ಚ ಗದತ್ತಾ **ಸುಗತೋ**। ಗಮನಮ್ಪಿ ಹಿ ಗತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಞ್ಚ ಭಗವತೋ ಸೋಭನಂ ಪರಿಸುದ್ಧಮನವಜ್ಜಂ। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ? ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। ತೇನ ಹೇಸ ಗಮನೇನ ಖೇಮಂ ದಿಸಂ ಅಸಜ್ಜಮಾನೋ ಗತೋತಿ **ಸೋಭನಗಮನತ್ತಾ ಸುಗತೋ**। ಸುನ್ದರಞ್ಚೇಸ ಠಾನಂ ಗತೋ ಅಮತಂ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ **ಸುನ್ದರಂ ಠಾನಂ ಗತತ್ತಾಪಿ ಸುಗತೋ**। ಸಮ್ಮಾ ಚ ಗತೋ ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನೇ ಕಿಲೇಸೇ ಪುನ ಅಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛನ್ತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಯೇ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀನಾ, ತೇ ಕಿಲೇಸೇ ನ ಪುನೇತಿ ನ ಪಚ್ಚೇತಿ ನ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೀತಿ ಸುಗತೋ…ಪೇ… ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಯೇ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀನಾ, ತೇ ಕಿಲೇಸೇ ನ ಪುನೇತಿ ನ ಪಚ್ಚೇತಿ ನ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೀತಿ ಸುಗತೋ"ತಿ, ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಗತೋ ದೀಪಙ್ಕರಪಾದಮೂಲತೋ ಪಭುತಿ ಯಾವ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಾ ತಾವ ಸಮತಿಂಸಪಾರಮೀಪೂರಿಕಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಮೇವ ಕರೋನ್ತೋ ಸಸ್ಸತಂ, ಉಚ್ಛೇದಂ, ಕಾಮಸುಖಂ, ಅತ್ತಕಿಲಮಥನ್ತಿ ಇಮೇ ಚ ಅನ್ತೇ ಅನುಪಗಚ್ಛನ್ತೋ ಗತೋತಿ **ಸಮ್ಮಾ ಗತತ್ತಾಪಿ ಸುಗತೋ**। ಸಮ್ಮಾ ಚೇಸ ಗದತಿ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಯುತ್ತಮೇವ ವಾಚಂ ಭಾಸತೀತಿ **ಸಮ್ಮಾ ಗದತ್ತಾಪಿ ಸುಗತೋ**। ತತ್ರಿದಂ ಸಾಧಕಸುತ್ತಂ "ಯಂ ತಥಾಗತೋ ವಾಚಂ ಜಾನಾತಿ ಅಭೂತಂ ಅತಚ್ಛಂ ಅನತ್ಥಸಞ್ಹಿತಂ, ಸಾ ಚ ಪರೇಸಂ ಅಪ್ಪಿಯಾ ಅಮನಾಪಾ, ನ ತಂ ತಥಾಗತೋ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ। ಯಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ವಾಚಂ ಜಾನಾತಿ ಭೂತಂ ತಚ್ಛಂ ಅನತ್ಥಸಞ್ಹಿತಂ, ಸಾ ಚ ಪರೇಸಂ ಅಪ್ಪಿಯಾ ಅಮನಾಪಾ, ತಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ವಾಚಂ ನ ಭಾಸತಿ। ಯಞ್ಚ ಖೋ ತಥಾಗತೋ ವಾಚಂ ಜಾನಾತಿ ಭೂತಂ ತಚ್ಛಂ ಅತ್ಥಸಞ್ಹಿತಂ, ಸಾ ಚ ಪರೇಸಂ ಅಪ್ಪಿಯಾ ಅಮನಾಪಾ, ತತ್ರ ಕಾಲಞ್ಞೂ ತಥಾಗತೋ ಹೋತಿ ತಸ್ಸಾ ವಾಚಾಯ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾಯ। ಯಂ ತಥಾಗತೋ ವಾಚಂ ಜಾನಾತಿ ಅಭೂತಂ ಅತಚ್ಛಂ ಅನತ್ಥಸಞ್ಹಿತಂ, ಸಾ ಚ ಪರೇಸಂ ಪಿಯಾ ಮನಾಪಾ, ನ ತಂ ತಥಾಗತೋ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ। ಯಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ವಾಚಂ ಜಾನಾತಿ ಭೂತಂ ತಚ್ಛಂ ಅನತ್ಥಸಞ್ಹಿತಂ, ಸಾ ಚ ಪರೇಸಂ ಪಿಯಾ ಮನಾಪಾ, ತಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ವಾಚಂ ನ ಭಾಸತಿ। ಯಞ್ಚ ಖೋ ತಥಾಗತೋ ವಾಚಂ ಜಾನಾತಿ ಭೂತಂ ತಚ್ಛಂ ಅತ್ಥಸಞ್ಹಿತಂ, ಸಾ ಚ ಪರೇಸಂ ಪಿಯಾ ಮನಾಪಾ, ತತ್ರ ಕಾಲಞ್ಞೂ ತಥಾಗತೋ ಹೋತಿ ತಸ್ಸಾ ವಾಚಾಯ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾಯಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೮೬)। ಏವಂ **ಸಮ್ಮಾ ಗದತ್ತಾಪಿ ಸುಗತೋ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೧೩೫. ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ವಿದಿತಲೋಕತ್ತಾ ಪನ **ಲೋಕವಿದೂ**। ಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ ಸಭಾವತೋ ಸಮುದಯತೋ ನಿರೋಧತೋ ನಿರೋಧೂಪಾಯತೋತಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಲೋಕಂ ಅವೇದಿ ಅಞ್ಞಾಸಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ। ಯಥಾಹ - "ಯತ್ಥ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ನ ಜಾಯತಿ ನ ಜೀಯತಿ ನ

ಮೀಯತಿ ನ ಚವತಿ ನ ಉಪಪಜ್ಜತಿ, ನಾಹಂ ತಂ ಗಮನೇನ ಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತಂ ಞಾತೇಯ್ಯಂ ದಟ್ಠೇಯ್ಯಂ ಪತ್ತೇಯ್ಯನ್ತಿ ವದಾಮಿ, ನ ಚಾಹಂ, ಆವುಸೋ, ಅಪತ್ವಾವ ಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತಂ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತಕಿರಿಯಂ ವದಾಮಿ। ಅಪಿ ಚಾಹಂ, ಆವುಸೋ, ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಬ್ಯಾಮಮತ್ತೇ ಕಳೇವರೇ ಸಸಞ್ಞಿಮ್ಹಿ ಸಮನಕೇ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇಮಿ ಲೋಕಸಮುದಯಞ್ಚ ಲೋಕನಿರೋಧಞ್ಚ ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಞ್ಚ ಪಟಿಪದಂ।

ಗಮನೇನ ನ ಪತ್ತಬ್ಬೋ, ಲೋಕಸ್ಸನ್ತೋ ಕುದಾಚನಂ।
ನ ಚ ಅಪತ್ವಾ ಲೋಕನ್ತಂ, ದುಕ್ಖಾ ಅತ್ಥಿ ಪಮೋಚನಂ॥

ತಸ್ಮಾ ಹವೇ ಲೋಕವಿದೂ ಸುಮೇಧೋ,
ಲೋಕನ್ತಗೂ ವೂಸಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋ।
ಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತಂ ಸಮಿತಾವಿ ಞತ್ವಾ,
ನಾಸೀಸತಿ ಲೋಕಮಿಮಂ ಪರಞ್ಚಾತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೪೫)।

೧೩೬. ಅಪಿಚ ತಯೋ ಲೋಕಾ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋ ಸತ್ತಲೋಕೋ ಓಕಾಸಲೋಕೋತಿ। ತತ್ಥ ಏಕೋ ಲೋಕೋ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೨) ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋತಿ ವಾ ಅಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋತಿ ವಾತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೨೧) ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸತ್ತಲೋಕೋ।

ಯಾವತಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಪರಿಹರನ್ತಿ, ದಿಸಾ ಭನ್ತಿ ವಿರೋಚಮಾನಾ।
ತಾವ ಸಹಸ್ಸಧಾ ಲೋಕೋ, ಏತ್ಥ ತೇ ವತ್ತತೀ ವಸೋತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೫೦೩) -

ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಓಕಾಸಲೋಕೋ। ತಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಥಾ ಅವೇದಿ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ "ಏಕೋ ಲೋಕೋ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ। ದ್ವೇ ಲೋಕಾ ನಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚ। ತಯೋ ಲೋಕಾ ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ। ಚತ್ತಾರೋ ಲೋಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ। ಪಞ್ಚ ಲೋಕಾ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ। ಛ ಲೋಕಾ ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ ಆಯತನಾನಿ। ಸತ್ತ ಲೋಕಾ ಸತ್ತ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯೋ। ಅಟ್ಠ ಲೋಕಾ ಅಟ್ಠ ಲೋಕಧಮ್ಮಾ। ನವ ಲೋಕಾ ನವ ಸತ್ತಾವಾಸಾ। ದಸ ಲೋಕಾ ದಸಾಯತನಾನಿ। ದ್ವಾದಸ ಲೋಕಾ ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ। ಅಟ್ಠಾರಸ ಲೋಕಾ ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೨) ಅಯಂ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಂ ಜಾನಾತಿ, ಅನುಸಯಂ ಜಾನಾತಿ, ಚರಿತಂ ಜಾನಾತಿ, ಅಧಿಮುತ್ತಿಂ ಜಾನಾತಿ, ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖೇ ಮಹಾರಜಕ್ಖೇ, ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯೇ, ಸ್ವಾಕಾರೇ ದ್ವಾಕಾರೇ, ಸುವಿಞ್ಞಾಪಯೇ ದುವಿಞ್ಞಾಪಯೇ, ಭಬ್ಬೇ ಅಭಬ್ಬೇ ಸತ್ತೇ ಜಾನಾತಿ। ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ಸತ್ತಲೋಕೋಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತೋ।

೧೩೭. ಯಥಾ ಚ ಸತ್ತಲೋಕೋ, ಏವಂ ಓಕಾಸಲೋಕೋಪಿ। ತಥಾ ಹೇಸ ಏಕಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಆಯಾಮತೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ಯೋಜನಾನಂ ದ್ವಾದಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚತುತಿಂಸಸತಾನಿ ಚ ಪಞ್ಞಾಸಞ್ಚ ಯೋಜನಾನಿ। ಪರಿಕ್ಖೇಪತೋ ಪನ -

ಸಬ್ಬಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಛತ್ತಿಂಸಪರಿಮಣ್ಡಲಂ।
ದಸ ಚೇವ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಅಡ್ಢುಡ್ಢಾನಿ ಸತಾನಿ ಚ॥

ತತ್ಥ -

ದುವೇ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಚತ್ತಾರಿ ನಹುತಾನಿ ಚ।
ಏತ್ತಕಂ ಬಹಲತ್ತೇನ, ಸಙ್ಖಾತಾಯಂ ವಸುನ್ಧರಾ॥

ತಸ್ಸಾಯೇವ ಸನ್ಧಾರಕಂ -

ಚತ್ತಾರಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಅಟ್ಠೇವ ನಹುತಾನಿ ಚ।

ಏತ್ತಕಂ ಬಹಲತ್ತೇನ, ಜಲಂ ವಾತೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ॥

ತಸ್ಸಾಪಿ ಸನ್ಧಾರಕೋ -

ನವ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಮಾಲುತೋ ನಭಮುಗ್ಗತೋ।
ಸಟ್ಠಿಞ್ಚೇವ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಏಸಾ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಣ್ಠಿತಿ॥

ಏವಂ ಸಣ್ಠಿತೇ ಚೇತ್ಥ ಯೋಜನಾನಂ -

ಚತುರಾಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹೋ ಮಹಣ್ಣವೇ।
ಅಚ್ಚುಗ್ಗತೋ ತಾವದೇವ, ಸಿನೇರು ಪಬ್ಬತುತ್ತಮೋ॥

ತತೋ ಉಪಡ್ಢುಪಡ್ಢೇನ, ಪಮಾಣೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ।
ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹುಗ್ಗತಾ ದಿಬ್ಬಾ, ನಾನಾರತನಚಿತ್ತಿತಾ॥

ಯುಗನ್ಧರೋ ಈಸಧರೋ, ಕರವೀಕೋ ಸುದಸ್ಸನೋ।
ನೇಮಿನ್ಧರೋ ವಿನತಕೋ, ಅಸ್ಸಕಣ್ಣೋ ಗಿರಿ ಬ್ರಹಾ॥

ಏತೇ ಸತ್ತ ಮಹಾಸೇಲಾ, ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋ।
ಮಹಾರಾಜಾನಮಾವಾಸಾ, ದೇವಯಕ್ಖನಿಸೇವಿತಾ॥

ಯೋಜನಾನಂ ಸತಾನುಚ್ಚೋ, ಹಿಮವಾ ಪಞ್ಚ ಪಬ್ಬತೋ।
ಯೋಜನಾನಂ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ತೀಣಿ ಆಯತವಿತ್ಥತೋ॥

ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ಕೂಟೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋ।
ತಿಪಞ್ಚಯೋಜನಕ್ಖನ್ಧ-ಪರಿಕ್ಖೇಪಾ ನಗವ್ಹಯಾ॥

ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಕ್ಖನ್ಧ-ಸಾಖಾಯಾಮಾ ಸಮನ್ತತೋ।
ಸತಯೋಜನವಿತ್ಥಿಣ್ಣಾ, ತಾವದೇವ ಚ ಉಗ್ಗತಾ।
ಜಮ್ಬೂ ಯಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ, ಜಮ್ಬುದೀಪೋ ಪಕಾಸಿತೋ॥

ಯಞ್ಚೇತಂ ಜಮ್ಬುಯಾ ಪಮಾಣಂ, ಏತದೇವ ಅಸುರಾನಂ ಚಿತ್ರಪಾಟಲಿಯಾ, ಗರುಳಾನಂ ಸಿಮ್ಬಲಿರುಕ್ಖಸ್ಸ, ಅಪರಗೋಯಾನೇ ಕದಮ್ಬಸ್ಸ, ಉತ್ತರಕುರೂಸು ಕಪ್ಪರುಕ್ಖಸ್ಸ, ಪುಬ್ಬವಿದೇಹೇ ಸಿರೀಸಸ್ಸ, ತಾವತಿಂಸೇಸು ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕಸ್ಸಾತಿ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ -

“ಪಾಟಲೀ ಸಿಮ್ಬಲೀ ಜಮ್ಬೂ, ದೇವಾನಂ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋ।
ಕದಮ್ಬೋ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೋ ಚ, ಸಿರೀಸೇನ ಭವತಿ ಸತ್ತಮನ್ತಿ॥

“ದ್ವೇಅಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹೋ ಮಹಣ್ಣವೇ।
ಅಚ್ಚುಗ್ಗತೋ ತಾವದೇವ, ಚಕ್ಕವಾಳಸಿಲುಚ್ಚಯೋ।
ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಂ ಸಬ್ಬಂ, ಲೋಕಧಾತುಮಯಂ ಠಿತೋ”ತಿ॥

ತತ್ಥ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಂ। ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಂ। ತಾವತಿಂಸಭವನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಯೋಜನಂ। ತಥಾ ಅಸುರಭವನಂ ಅವೀಚಿಮಹಾನಿರಯೋ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ ಚ। ಅಪರಗೋಯಾನಂ ಸತ್ತಸಹಸ್ಸಯೋಜನಂ। ತಥಾ ಪುಬ್ಬವಿದೇಹಂ।

ಉತ್ತರಕುರು ಅಟ್ಠಸಹಸ್ಸಯೋಜನಂ। ಏಕಮೇಕೋ ಚೇತ್ಥ ಮಹಾದೀಪೋ ಪಞ್ಚಸತಪಞ್ಚಸತಪರಿತ್ತದೀಪಪರಿವಾರೋ। ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಏಕಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಏಕಾ ಲೋಕಧಾತು। ತದನ್ತರೇಸು ಲೋಕನ್ತರಿಕನಿರಯಾ।

ಏವಂ ಅನನ್ತಾನಿ ಚಕ್ಕವಾಳಾನಿ ಅನನ್ತಾ ಲೋಕಧಾತುಯೋ ಭಗವಾ ಅನನ್ತೇನ ಬುದ್ಧಞಾಣೇನ ಅವೇದಿ ಅಞ್ಞಾಸಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ। ಏವಮಸ್ಸ ಓಕಾಸಲೋಕೋಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತೋ। ಏವಮ್ಪಿ **ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತಲೋಕತ್ತಾ ಲೋಕವಿದೂ।**

೧೩೮. ಅತ್ತನಾ ಪನ ಗುಣೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠತರಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಭಾವತೋ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಉತ್ತರೋತಿ **ಅನುತ್ತರೋ।** ತಥಾ ಹೇಸ ಸೀಲಗುಣೇನಾಪಿ ಸಬ್ಬಂ ಲೋಕಮಭಿಭವತಿ, ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಗುಣೇನಾಪಿ। ಸೀಲಗುಣೇನಾಪಿ ಅಸಮೋ ಅಸಮಸಮೋ ಅಪ್ಪಟಿಮೋ ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ…ಪೇ॰… ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಗುಣೇನಾಪಿ। ಯಥಾಹ - "ನ ಖೋ ಪನಾಹಂ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಸಮಾರಕೇ…ಪೇ॰… ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ಅತ್ತನಾ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನತರ"ನ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರೋ। ಏವಂ ಅಗ್ಗಪಸಾದಸುತ್ತಾದೀನಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦) "ನ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿಆದಿಕಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೫; ಮಹಾವ॰ ೧೧) ಗಾಥಾಯೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾ।

೧೩೯. ಪುರಿಸದಮ್ಮೇ ಸಾರೇತೀತಿ **ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥಿ।** ದಮೇತಿ ವಿನೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಪುರಿಸದಮ್ಮಾ**ತಿ ಅದನ್ತಾ ದಮೇತುಂ ಯುತ್ತಾ ತಿರಚ್ಛಾನಪುರಿಸಾಪಿ ಮನುಸ್ಸಪುರಿಸಾಪಿ ಅಮನುಸ್ಸಪುರಿಸಾಪಿ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವತಾ ತಿರಚ್ಛಾನಪುರಿಸಾಪಿ ಅಪಲಾಲೋ ನಾಗರಾಜಾ, ಚೂಳೋದರೋ, ಮಹೋದರೋ, ಅಗ್ಗಿಸಿಖೋ, ಧೂಮಸಿಖೋ, ಅರವಾಳೋ ನಾಗರಾಜಾ, ಧನಪಾಲಕೋ ಹತ್ಥೀತಿ ಏವಮಾದಯೋ ದಮಿತಾ ನಿಬ್ಬಿಸಾ ಕತಾ ಸರಣೇಸು ಚ ಸೀಲೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಾ, ಮನುಸ್ಸಪುರಿಸಾಪಿ ಸಚ್ಚಕನಿಗಣ್ಠಪುತ್ತಅಮ್ಬಟ್ಠಮಾಣವಪೋಕ್ಖರಸಾತಿ ಸೋಣದನ್ತಕೂಟದನ್ತಾದಯೋ, ಅಮನುಸ್ಸಪುರಿಸಾಪಿ ಆಳವಕಸೂಚಿಲೋಮಖರಲೋಮಯಕ್ಖಸಕ್ಕದೇವರಾಜಾದಯೋ ದಮಿತಾ ವಿನೀತಾ ವಿಚಿತ್ರೇಹಿ ವಿನಯನೂಪಾಯೇಹಿ। "ಅಹಂ ಖೋ, ಕೇಸಿ, ಪುರಿಸದಮ್ಮೇ ಸಣ್ಹೇನಪಿ ವಿನೇಮಿ, ಫರುಸೇನಪಿ ವಿನೇಮಿ, ಸಣ್ಹಫರುಸೇನಪಿ ವಿನೇಮೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೧) ಇದಞ್ಚೇತ್ಥ ಸುತ್ತಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಅಪಿಚ ಭಗವಾ ವಿಸುದ್ಧಸೀಲಾದೀನಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ಸೋತಾಪನ್ನಾದೀನಞ್ಚ ಉತ್ತರಿ ಮಗ್ಗಪಟಿಪದಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ ದನ್ತೇಪಿ ದಮೇತಿಯೇವ।

ಅಥ ವಾ ಅನುತ್ತರೋ ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥೀತಿ ಏಕಮೇವಿದಂ ಅತ್ಥಪದಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ತಥಾ ಪುರಿಸದಮ್ಮೇ ಸಾರೇತಿ, ಯಥಾ ಏಕಪಲ್ಲಙ್ಕೇನೇವ ನಿಸಿನ್ನಾ ಅಟ್ಠ ದಿಸಾ ಅಸಜ್ಜಮಾನಾ ಧಾವನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ **ಅನುತ್ತರೋ ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥೀ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಹತ್ಥಿದಮಕೇನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಹತ್ಥಿದಮ್ಮೋ ಸಾರಿತೋ ಏಕಂಯೇವ ದಿಸಂ ಧಾವತೀ"ತಿ ಇದಞ್ಚೇತ್ಥ ಸುತ್ತಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೨) ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

೧೪೦. ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಅನುಸಾಸತೀತಿ **ಸತ್ಥಾ।** ಅಪಿಚ ಸತ್ಥಾ ವಿಯಾತಿ **ಸತ್ಥಾ,** ಭಗವಾ ಸತ್ಥವಾಹೋ। ಯಥಾ ಸತ್ಥವಾಹೋ ಸತ್ಥೇ ಕನ್ತಾರಂ ತಾರೇತಿ ಚೋರಕನ್ತಾರಂ ತಾರೇತಿ ವಾಳಕನ್ತಾರಂ ತಾರೇತಿ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಕನ್ತಾರಂ ತಾರೇತಿ ನಿರುದಕಕನ್ತಾರಂ ತಾರೇತಿ ಉತ್ತಾರೇತಿ ನಿತ್ತಾರೇತಿ ಪತಾರೇತಿ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಸಮ್ಪಾಪೇತಿ, ಏವಮೇವ ಭಗವಾ ಸತ್ಥಾ ಸತ್ಥವಾಹೋ ಸತ್ತೇ ಕನ್ತಾರಂ ತಾರೇತಿ, ಜಾತಿಕನ್ತಾರಂ ತಾರೇತೀತಿಆದಿನಾ ನಿದ್ದೇಸನಯೇನಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ**ನ್ತಿ ದೇವಾನಞ್ಚ ಮನುಸ್ಸಾನಞ್ಚ। ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ, ಭಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಭಗವಾ ಪನ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾನಮ್ಪಿ ಅನುಸಾಸನಿಪ್ಪದಾನೇನ ಸತ್ಥಾಯೇವ। ತೇಪಿ ಹಿ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪತ್ವಾ ತಾಯ ಏವ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ದುತಿಯೇ ವಾ ತತಿಯೇ ವಾ ಅತ್ತಭಾವೇ ಮಗ್ಗಫಲಭಾಗಿನೋ ಹೋನ್ತಿ। ಮಣ್ಡೂಕದೇವಪುತ್ತಾದಯೋ ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ।

ಭಗವತಿ ಕಿರ ಗಗ್ಗರಾಯ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ತೀರೇ ಚಮ್ಪಾನಗರವಾಸೀನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಿಯಮಾನೇ ಏಕೋ ಮಣ್ಡೂಕೋ ಭಗವತೋ ಸರೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ, ತಂ ಏಕೋ ವಚ್ಛಪಾಲಕೋ ದಣ್ಡಂ ಓಲುಬ್ಭ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ ಸೀಸೇ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸೋ ತಾವದೇವ ಕಾಲಙ್ಕತ್ವಾ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಿಕೇ ಕನಕವಿಮಾನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಸುತ್ತಪ್ಪಬುದ್ಧೋ ವಿಯ ಚ ತತ್ಥ ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಪರಿವುತಂ ಅತ್ತಾನಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅರೇ ಅಹಮ್ಪಿ ನಾಮ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಕಮ್ಮಮಕಾಸಿ"ನ್ತಿ ಆವಜ್ಜೇನ್ತೋ ನ ಅಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅದ್ದಸ ಅಞ್ಞತ್ರ

ಭಗವತೋ ಸರೇ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹಾ। ಸೋ ತಾವದೇವ ಸಹ ವಿಮಾನೇನ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಸಿರಸಾ ವನ್ದಿ। ಭಗವಾ ಜಾನನ್ತೋವ ಪುಚ್ಛಿ -

"ಕೋ ಮೇ ವನ್ದತಿ ಪಾದಾನಿ, ಇದ್ಧಿಯಾ ಯಸಸಾ ಜಲಂ।
ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನ ವಣ್ಣೇನ, ಸಬ್ಬಾ ಓಭಾಸಯಂ ದಿಸಾ"ತಿ॥

ಮಣ್ಡೂಕೋಹಂ ಪುರೇ ಆಸಿಂ, ಉದಕೇ ವಾರಿಗೋಚರೋ।
ತವ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ, ಅವಧಿ ವಚ್ಛಪಾಲಕೋತಿ॥

ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ। ದೇವಪುತ್ತೋಪಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮೀತಿ।

೧೪೧. ಯಂ ಪನ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಿ ಞೇಯ್ಯಂ ನಾಮ, ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಞಾಣವಸೇನ **ಬುದ್ಧೋ**। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅತ್ತನಾಪಿ ಬುಜ್ಝಿ, ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸತ್ತೇ ಬೋಧೇಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಮಾದೀಹಿಪಿ ಕಾರಣೇಹಿ **ಬುದ್ಧೋ**। ಇಮಸ್ಸ ಚ ಪನತ್ಥಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ "ಬುಜ್ಝಿತಾ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಬುದ್ಧೋ। ಬೋಧೇತಾ ಪಜಾಯಾತಿ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ನಿದ್ದೇಸನಯೋ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨) ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಯೋ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೨) ವಾ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬೋ।

೧೪೨. **ಭಗವಾತಿ** ಇದಂ ಪನಸ್ಸ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮಗರುಗಾರವಾಧಿವಚನಂ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ -

"ಭಗವಾತಿ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠಂ, ಭಗವಾತಿ ವಚನಮುತ್ತಮಂ।
ಗರುಗಾರವಯುತ್ತೋ ಸೋ, **ಭಗವಾ** ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥

ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ವಾ ನಾಮಂ ಆವತ್ಥಿಕಂ ಲಿಙ್ಗಿಕಂ ನೇಮಿತ್ತಿಕಂ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ। ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ ಲೋಕಿಯವೋಹಾರೇನ ಯದಿಚ್ಛಕನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ವಚ್ಛೋ ದಮ್ಮೋ ಬಲೀಬದ್ದೋತಿ ಏವಮಾದಿ **ಆವತ್ಥಿಕಂ**। ದಣ್ಡೀ ಛತ್ತೀ ಸಿಖೀ ಕರೀತಿ ಏವಮಾದಿ **ಲಿಙ್ಗಿಕಂ**। ತೇವಿಜ್ಜೋ ಛಳಭಿಞ್ಞೋತಿ ಏವಮಾದಿ **ನೇಮಿತ್ತಿಕಂ**। ಸಿರಿವಡ್ಢಕೋ ಧನವಡ್ಢಕೋತಿ ಏವಮಾದಿ ವಚನತ್ಥಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಂ **ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ**। ಇದಂ ಪನ **ಭಗವಾತಿ** ನಾಮಂ ನೇಮಿತ್ತಿಕಂ, ನ ಮಹಾಮಾಯಾಯ, ನ ಸುದ್ಧೋದನಮಹಾರಾಜೇನ, ನ ಅಸೀತಿಯಾ ಞಾತಿಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಕತಂ, ನ ಸಕ್ಕಸನ್ತುಸಿತಾದೀಹಿ ದೇವತಾವಿಸೇಸೇಹಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ "ಭಗವಾತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತಂ…ಪೇ॰… ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಮೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇ ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾ ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಭಗವಾ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೪)।

೧೪೩. ಯಂಗುಣನೇಮಿತ್ತಿಕಞ್ಚೇತಂ ನಾಮಂ, ತೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಇಮಂ ಗಾಥಂ ವದನ್ತಿ -

"ಭಗೀ ಭಜೀ ಭಾಗಿ ವಿಭತ್ತವಾ ಇತಿ,
ಅಕಾಸಿ ಭಗ್ಗನ್ತಿ ಗರೂತಿ ಭಾಗ್ಯವಾ।
ಬಹೂಹಿ ಞಾಯೇಹಿ ಸುಭಾವಿತತ್ತನೋ,
ಭವನ್ತಗೋ ಸೋ **ಭಗವಾತಿ** ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ -

ನಿದ್ದೇಸೇ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೪) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೧೪೪. ಅಯಂ ಪನ ಅಪರೋ ನಯೋ।

ಭಾಗ್ಯವಾ ಭಗ್ಗವಾ ಯುತ್ತೋ, ಭಗೇಹಿ ಚ ವಿಭತ್ತವಾ।
ಭತ್ತವಾ ವನ್ತಗಮನೋ, ಭವೇಸು **ಭಗವಾ** ತತೋತಿ॥

ತತ್ಥ ವಣ್ಣಾಗಮೋ ವಣ್ಣವಿಪರಿಯಯೋತಿಆದಿಕಂ ನಿರುತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸದ್ದನಯೇನ ವಾ ಪಿಸೋದರಾದಿಪಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸುಖಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ದಾನಸೀಲಾದಿಪಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಭಾಗ್ಯಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಭಾಗ್ಯವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ **ಭಗವಾತಿ** ವುಚ್ಚತೀತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಕೋಧೂಪನಾಹಮಕ್ಖಪಳಾಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಥಮ್ಭಸಾರಮ್ಭಮಾನಾತಿಮಾನಮದಪಮಾದತಣ್ಹಾಅವಿಜ್ಜಾ-ತಿವಿಧಾಕುಸಲಮೂಲದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಮಲವಿಸಮಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕಪಪಞ್ಚಚತುಬ್ಬಿಧವಿಪರಿಯೇಸ-ಆಸವಗನ್ಥಓಘಯೋಗಅಗತಿತಣ್ಹುಪ್ಪಾದುಪಾದಾನಪಞ್ಚಚೇತೋಖೀಲವಿನಿಬನ್ಧನೀವರಣಾಭಿನನ್ದನಾ-ಛವಿವಾದಮೂಲತಣ್ಹಾಕಾಯಸತ್ತಾನುಸಯಅಟ್ಠಮಿಚ್ಛತ್ತನವತಣ್ಹಾಮೂಲಕದಸಾಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತ-ಅಟ್ಠಸತತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಪ್ಪಭೇದಸಬ್ಬದರಥಪರಿಳಾಹಕಿಲೇಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ , ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಾ ಪಞ್ಚ ಕಿಲೇಸಖನ್ಧಅಭಿಸಙ್ಖಾರದೇವಪುತ್ತಮಚ್ಚುಮಾರೇ ಅಭಞ್ಜಿ। ತಸ್ಮಾ ಭಗ್ಗತ್ತಾ ಏತೇಸಂ ಪರಿಸ್ಸಯಾನಂ ಭಗ್ಗವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ **ಭಗವಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। ಆಹ ಚೇತ್ಥ -

"ಭಗ್ಗರಾಗೋ ಭಗ್ಗದೋಸೋ, ಭಗ್ಗಮೋಹೋ ಅನಾಸವೋ।
ಭಗ್ಗಾಸ್ಸ ಪಾಪಕಾ ಧಮ್ಮಾ, **ಭಗವಾ** ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥

ಭಾಗ್ಯವತಾಯ ಚಸ್ಸ ಸತಪುಞ್ಞಲಕ್ಖಣಧರಸ್ಸ ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ। ಭಗ್ಗದೋಸತಾಯ ಧಮ್ಮಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿ। ತಥಾ ಲೋಕಿಯಸರಿಕ್ಖಕಾನಂ ಬಹುಮತಭಾವೋ, ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಅಭಿಗಮನೀಯತಾ, ಅಭಿಗತಾನಞ್ಚ ನೇಸಂ ಕಾಯಚಿತ್ತದುಕ್ಖಾಪನಯನೇ ಪಟಿಬಲಭಾವೋ, ಆಮಿಸದಾನಧಮ್ಮದಾನೇಹಿ ಉಪಕಾರಿತಾ, ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸುಖೇಹಿ ಚ ಸಂಯೋಜನಸಮತ್ಥತಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಚ ಲೋಕೇ ಇಸ್ಸರಿಯಧಮ್ಮಯಸಸಿರಿಕಾಮಪಯತ್ತೇಸು ಛಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭಗಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತಿ, ಪರಮಞ್ಚಸ್ಸ ಸಕಚಿತ್ತೇ ಇಸ್ಸರಿಯಂ, ಅಣಿಮಾಲಙ್ಘಿಮಾದಿಕಂ ವಾ ಲೋಕಿಯಸಮ್ಮತಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಂ ಅತ್ಥಿ। ತಥಾ ಲೋಕುತ್ತರೋ ಧಮ್ಮೋ। ಲೋಕತ್ತಯಬ್ಯಾಪಕೋ ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾಧಿಗತೋ ಅತಿವಿಯ ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಯಸೋ। ರೂಪಕಾಯದಸ್ಸನಬ್ಯಾವಟಜನನಯನಪ್ಪಸಾದಜನನಸಮತ್ಥಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಾ ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸಿರೀ। ಯಂ ಯಂ ಏತೇನ ಇಚ್ಛಿತಂ ಪತ್ಥಿತಂ ಅತ್ತಹಿತಂ ಪರಹಿತಂ ವಾ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ತಥೇವ ಅಭಿನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಾ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥನಿಬ್ಬತ್ತಿಸಞ್ಞಿತೋ ಕಾಮೋ। ಸಬ್ಬಲೋಕಗರುಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತೋ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸಙ್ಖಾತೋ ಪಯತ್ತೋ ಚ ಅತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ ಇಮೇಹಿ ಭಗೇಹಿ ಯುತ್ತತ್ತಾಪಿ ಭಗಾ ಅಸ್ಸ ಸನ್ತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥೇನ **ಭಗವಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಕುಸಲಾದೀಹಿ ಭೇದೇಹಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ, ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಸಚ್ಚಇನ್ದ್ರಿಯಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ ವಾ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮೇ, ಪೀಳನಸಙ್ಖತಸನ್ತಾಪವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠೇನ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ, ಆಯೂಹನನಿದಾನಸಂಯೋಗಪಲಿಬೋಧಟ್ಠೇನ ಸಮುದಯಂ, ನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕಾಸಙ್ಖತಅಮತಟ್ಠೇನ ನಿರೋಧಂ, ನಿಯ್ಯಾನಿಕಹೇತುದಸ್ಸನಾಧಿಪತೇಯ್ಯಟ್ಠೇನ ಮಗ್ಗಂ ವಿಭತ್ತವಾ, ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವಿವರಿತ್ವಾ ದೇಸಿತವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ವಿಭತ್ತವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ **ಭಗವಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಚ ಏಸ ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರೇ ಕಾಯಚಿತ್ತಉಪಧಿವಿವೇಕೇ ಸುಞ್ಞತಪ್ಪಣಿಹಿತಾನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖೇ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರೇ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಭಜಿ ಸೇವಿ ಬಹುಲಂ ಅಕಾಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಭತ್ತವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ **ಭಗವಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೀಸು ಭವೇಸು ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತಂ ಗಮನಂ ಅನೇನ ವನ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಭವೇಸು ವನ್ತಗಮನೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಭವಸದ್ದತೋ ಭಕಾರಂ ಗಮನಸದ್ದತೋ ಗಕಾರಂ ವನ್ತಸದ್ದತೋ ವಕಾರಞ್ಚ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ ಆದಾಯ **ಭಗವಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ ಲೋಕೇ ಮೇಹನಸ್ಸ ಖಸ್ಸ ಮಾಲಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಮೇಖಲಾತಿ।

೧೪೫. ತಸ್ಸೇವಂ ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಾರಣೇನ ಸೋ ಭಗವಾ ಅರಹಂ…ಪೇ॰… ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಾರಣೇನ ಭಗವಾತಿ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರತೋ ನೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ, ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ

ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ತಥಾಗತಮಾರಬ್ಭ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦)। ಇಚ್ಚಸ್ಸ ಏವಂ ರಾಗಾದಿಪರಿಯುಟ್ಠಾನಾಭಾವೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತನೀವರಣಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿಮುಖತಾಯ ಉಜುಗತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಗುಣಪೋಣಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಅನುವಿತಕ್ಕಯತೋ ಅನುವಿಚಾರಯತೋ ಪೀತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಪೀತಿಪದಟ್ಠಾನಾಯ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥಾ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನ್ತಿ। ಪಸ್ಸದ್ಧದರಥಸ್ಸ ಕಾಯಿಕಮ್ಪಿ ಚೇತಸಿಕಮ್ಪಿ ಸುಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸುಖಿನೋ ಬುದ್ಧಗುಣಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀತಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಪನ ಗಮ್ಭೀರತಾಯ ನಾನಪ್ಪಕಾರಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಾಧಿಮುತ್ತತಾಯ ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಝಾನಂ ಹೋತಿ। ತದೇತಂ ಬುದ್ಧಗುಣಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಚ್ಚೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

ಇಮಞ್ಚ ಪನ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಸತ್ಥರಿ ಸಗಾರವೋ ಹೋತಿ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ, ಸದ್ಧಾವೇಪುಲ್ಲಂ ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಂ ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಂ ಪುಞ್ಞವೇಪುಲ್ಲಞ್ಚ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ಹೋತಿ, ಭಯಭೇರವಸಹೋ ದುಕ್ಖಾಧಿವಾಸನಸಮತ್ಥೋ, ಸತ್ಥಾರಾ ಸಂವಾಸಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಲಭತಿ। ಬುದ್ಧಗುಣಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಅಜ್ಝಾವುತ್ಥಞ್ಚಸ್ಸ ಸರೀರಮ್ಪಿ ಚೇತಿಯಘರಮಿವ ಪೂಜಾರಹಂ ಹೋತಿ। ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಮತಿ। ವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬವತ್ಥುಸಮಾಯೋಗೇ ಚಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಪಸ್ಸತೋ ವಿಯ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತಿ। ಉತ್ತರಿ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಪನ ಸುಗತಿಪರಾಯನೋ ಹೋತಿ।

ತಸ್ಮಾ ಹವೇ ಅಪ್ಪಮಾದಂ, ಕಯಿರಾಥ ಸುಮೇಧಸೋ।
ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಾಯ, ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಸದಾತಿ॥

ಇದಂ ತಾವ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾಮುಖಂ।

೨. ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾ

೧೪೬. ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನಾಪಿ ರಹೋಗತೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನ "ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮೋ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ ಅಕಾಲಿಕೋ ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕೋ ಓಪನೇಯ್ಯಿಕೋ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ವಿಞ್ಞೂಹೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦) ಏವಂ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚೇವ ನವವಿಧಸ್ಸ ಚ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗುಣಾ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾ।

೧೪೭. ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಪದೇ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋಪಿ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಇತರೇಸು ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋವ। ತತ್ಥ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ತಾವ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣತ್ತಾ ಸಾತ್ಥಸಬ್ಯಞ್ಜನಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಪರಿಸುದ್ಧಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಪ್ಪಕಾಸನತ್ತಾ ಚ। ಯಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ಏಕಗಾಥಮ್ಪಿ ದೇಸೇತಿ, ಸಾ ಸಮನ್ತಭದ್ದಕತ್ತಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಠಮಪಾದೇನ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾ, ದುತಿಯತತಿಯಪಾದೇಹಿ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಾ, ಪಚ್ಛಿಮಪಾದೇನ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಾ। ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಂ ಸುತ್ತಂ ನಿದಾನೇನ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ, ನಿಗಮನೇನ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಂ, ಸೇಸೇನ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಂ। ನಾನಾನುಸನ್ಧಿಕಂ ಸುತ್ತಂ ಪಠಮಾನುಸನ್ಧಿನಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಂ, ಸೇಸೇಹಿ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಂ। ಅಪಿಚ ಸನಿದಾನಸಉಪ್ಪತ್ತಿಕತ್ತಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ, ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅನುರೂಪತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅವಿಪರೀತತಾಯ ಚ ಹೇತುದಾಹರಣಯುತ್ತತೋ ಚ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಂ, ಸೋತೂನಂ ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭಜನನೇನ ನಿಗಮನೇನ ಚ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಂ।

ಸಕಲೋಪಿ ಸಾಸನಧಮ್ಮೋ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಭೂತೇನ ಸೀಲೇನ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲೇಹಿ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋ, ನಿಬ್ಬಾನೇನ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ। ಸೀಲಸಮಾಧೀಹಿ ವಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋ, ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗೇಹಿ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋ, ಫಲನಿಬ್ಬಾನೇಹಿ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ। ಬುದ್ಧಸುಬೋಧಿತಾಯ ವಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋ, ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಾಯ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋ, ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ತಥತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೇನ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಾಯ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ವಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋ, ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಾ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋ, ಸಾವಕಬೋಧಿಯಾ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ।

ಸುಯ್ಯಮಾನೋ ಚೇಸ ನೀವರಣವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ ಸವನೇನಪಿ ಕಲ್ಯಾಣಮೇವ ಆವಹತೀತಿ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋ, ಪಟಿಪಜ್ಜಿಯಮಾನೋ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಾವಹನತೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾಪಿ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಆವಹತೀತಿ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋ, ತಥಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಫಲೇ ನಿಟ್ಠಿತೇ

ತಾದಿಭಾವಾವಹನತೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಫಲೇನಪಿ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಆವಹತೀತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋತಿ ಏವಂ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣತ್ತಾ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ।

ಯಂ ಪನೇಸ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಞ್ಚ ಪಕಾಸೇತಿ ನಾನಾನಯೇಹಿ ದೀಪೇತಿ, ತಂ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಾತ್ಥಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ। ಸಙ್ಕಾಸನಪಕಾಸನವಿವರಣವಿಭಜನಉತ್ತಾನೀಕರಣಪಞ್ಞತ್ತಿಅತ್ಥಪದಸಮಾಯೋಗತೋ ಸಾತ್ಥಂ, ಅಕ್ಖರಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಕಾರನಿರುತ್ತಿನಿದ್ದೇಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ। ಅತ್ಥಗಮ್ಭೀರತಾಪಟಿವೇಧಗಮ್ಭೀರತಾಹಿ ಸಾತ್ಥಂ, ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರತಾದೇಸನಾಗಮ್ಭೀರತಾಹಿ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ। ಅತ್ಥಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಸಯತೋ ಸಾತ್ಥಂ, ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಸಯತೋ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ। ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯತೋ ಪರಿಕ್ಖಕಜನಪ್ಪಸಾದಕನ್ತಿ ಸಾತ್ಥಂ, ಸದ್ಧೇಯ್ಯತೋ ಲೋಕಿಯಜನಪ್ಪಸಾದಕನ್ತಿ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ। ಗಮ್ಭೀರಾಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಸಾತ್ಥಂ, ಉತ್ತಾನಪದತೋ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ। ಉಪನೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಸಕಲಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೇನ ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ। ಅಪನೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ನಿದ್ದೋಸಭಾವೇನ ಪರಿಸುದ್ಧಂ।

ಅಪಿಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಧಿಗಮಬ್ಯತ್ತಿತೋ ಸಾತ್ಥಂ, ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ಆಗಮಬ್ಯತ್ತಿತೋ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಸೀಲಾದಿಪಞ್ಚಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಯುತ್ತತೋ ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ, ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತೋ ನಿತ್ಥರಣತ್ಥಾಯ ಪವತ್ತಿತೋ ಲೋಕಾಮಿಸನಿರಪೇಕ್ಖತೋ ಚ ಪರಿಸುದ್ಧನ್ತಿ ಏವಂ ಸಾತ್ಥಸಬ್ಯಞ್ಜನಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಪರಿಸುದ್ಧಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ।

ಅತ್ಥವಿಪಲ್ಲಾಸಾಭಾವತೋ ವಾ ಸುಟ್ಠು ಅಕ್ಖಾತೋತಿ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಅನ್ತರಾಯಿಕಾತಿ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅನ್ತರಾಯಿಕತ್ತಾಭಾವತೋ, ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾತಿ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾಭಾವತೋ। ತೇನ ತೇ ದುರಕ್ಖಾತಧಮ್ಮಾಯೇವ ಹೋನ್ತಿ, ನ ತಥಾ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಮಾಪಜ್ಜತಿ। ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ತಥಾಭಾವಾನತಿಕ್ಕಮನತೋತಿ। ಏವಂ ತಾವ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ।

ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಾನುರೂಪಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪದಾನುರೂಪಸ್ಸ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಕ್ಖಾತತ್ತಾ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ। ಯಥಾಹ - "ಸುಪಞ್ಞತ್ತಾ ಖೋ ಪನ ತೇನ ಭಗವತಾ ಸಾವಕಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ ಸಂಸನ್ದತಿ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪದಾ ಚ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಗಙ್ಗೋದಕಂ ಯಮುನೋದಕೇನ ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತಿ, ಏವಮೇವ ಸುಪಞ್ಞತ್ತಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೯೬) ತೇನ ಭಗವತಾ ಸಾವಕಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ ಸಂಸನ್ದತಿ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪದಾ ಚಾ"ತಿ। ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಚೇತ್ಥ ಅನ್ತದ್ವಯಂ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪದಾಭೂತೋವ "ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪದಾ"ತಿ ಅಕ್ಖಾತತ್ತಾ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ। ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಕಿಲೇಸಾನೇವ "ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಕಿಲೇಸಾನೀ"ತಿ ಅಕ್ಖಾತತ್ತಾ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತಾನಿ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಸ್ಸತಾಮತತಾಣಲೇಣಾದಿಸಭಾವಮೇವ ಸಸ್ಸತಾದಿಸಭಾವವಸೇನ ಅಕ್ಖಾತತ್ತಾ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತನ್ತಿ ಏವಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋಪಿ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ।

೧೪೮. **ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ತಾವ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ರಾಗಾದೀನಂ ಅಭಾವಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲೇನ ಸಾಮಂ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ। ಯಥಾಹ -"ರತ್ತೋ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ರಾಗೇನ ಅಭಿಭೂತೋ ಪರಿಯಾದಿಣ್ಣಚಿತ್ತೋ ಅತ್ತಬ್ಯಾಬಾಧಾಯಪಿ ಚೇತೇತಿ, ಪರಬ್ಯಾಬಾಧಾಯಪಿ ಚೇತೇತಿ, ಉಭಯಬ್ಯಾಬಾಧಾಯಪಿ ಚೇತೇತಿ। ಚೇತಸಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ। ರಾಗೇ ಪಹೀನೇ ನೇವ ಅತ್ತಬ್ಯಾಬಾಧಾಯ ಚೇತೇತಿ, ನ ಪರಬ್ಯಾಬಾಧಾಯ ಚೇತೇತಿ, ನ ಉಭಯಬ್ಯಾಬಾಧಾಯ ಚೇತೇತಿ, ನ ಚೇತಸಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ ಧಮ್ಮೋ ಹೋತೀ"ತಿ(ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೫೪)। ಅಪಿಚ ನವವಿಧೋಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ ಯೇನ ಯೇನ ಅಧಿಗತೋ ಹೋತಿ, ತೇನ ತೇನ ಪರಸದ್ಧಾಯ ಗನ್ತಬ್ಬತಂ ಹಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇನ ಸಯಂ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ। ಅಥ ವಾ ಪಸತ್ಥಾ ದಿಟ್ಠಿ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿ, ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಜಯತೀತಿ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ। ತಥಾ ಹೇತ್ಥ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ, ಅರಿಯಫಲಂ ಕಾರಣಭೂತಾಯ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ವಿಸಯಿಭೂತಾಯ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಕಿಲೇಸೇ ಜಯತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ರಥೇನ ಜಯತೀತಿ ರಥಿಕೋ, ಏವಂ ನವವಿಧೋಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಜಯತೀತಿ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ।

ಅಥ ವಾ ದಿಟ್ಠನ್ತಿ ದಸ್ಸನಂ ವುಚ್ಚತಿ। ದಿಟ್ಠಮೇವ ಸನ್ದಿಟ್ಠಂ, ದಸ್ಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸನ್ದಿಟ್ಠಂ ಅರಹತೀತಿ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ। ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ ಹಿ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಚ ದಿಸ್ಸಮಾನೋಯೇವ ವಟ್ಟಭಯಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ವತ್ಥಂ ಅರಹತೀತಿ

ವತ್ಥಿಕೋ, ಏವಂ ಸನ್ದಿಟ್ಠಂ ಅರಹತೀತಿ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ।

೧೪೯. ಅತ್ತನೋ ಫಲದಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ನಾಸ್ಸ ಕಾಲೋತಿ ಅಕಾಲೋ। ಅಕಾಲೋಯೇವ **ಅಕಾಲಿಕೋ**। ನ ಪಞ್ಚಾಹಸತ್ತಾಹಾದಿಭೇದಂ ಕಾಲಂ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಫಲಂ ದೇತಿ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ಪವತ್ತಿಸಮನನ್ತರಮೇವ ಫಲದೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಫಲದಾನೇ ಪಕಟ್ಠೋ ಕಾಲೋ ಪತ್ತೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಕಾಲಿಕೋ। ಕೋ ಸೋ? ಲೋಕಿಯೋ ಕುಸಲಧಮ್ಮೋ। ಅಯಂ ಪನ ಸಮನನ್ತರಫಲತ್ತಾ ನ ಕಾಲಿಕೋತಿ ಅಕಾಲಿಕೋ। ಇದಂ ಮಗ್ಗಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ।

೧೫೦. "ಏಹಿ ಪಸ್ಸ ಇಮಂ ಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ಏಹಿಪಸ್ಸವಿಧಿಂ ಅರಹತೀತಿ **ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕೋ**। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ತಂ ವಿಧಿಂ ಅರಹತೀತಿ? ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಚ । ರಿತ್ತಮುಟ್ಠಿಯಂ ಹಿ ಹಿರಞ್ಞಂ ವಾ ಸುವಣ್ಣಂ ವಾ ಅತ್ಥೀತಿ ವತ್ವಾಪಿ "ಏಹಿ ಪಸ್ಸ ಇಮ"ನ್ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಚ ಗೂಥಂ ವಾ ಮುತ್ತಂ ವಾ ಮನುಞ್ಞಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೇನ ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಹಂಸನತ್ಥಂ "ಏಹಿ ಪಸ್ಸ ಇಮ"ನ್ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ಅಪಿಚ ಖೋ ಪನ ತಿಣೇಹಿ ವಾ ಪಣ್ಣೇಹಿ ವಾ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಬ್ಬಮೇವ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಅಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ। ಅಯಂ ಪನ ನವವಿಧೋಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ ಸಭಾವತೋವ ವಿಜ್ಜಮಾನೋ ವಿಗತವಲಾಹಕೇ ಆಕಾಸೇ ಸಮ್ಪುಣ್ಣಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ವಿಯ ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಜಾತಿಮಣಿ ವಿಯ ಚ ಪರಿಸುದ್ಧೋ। ತಸ್ಮಾ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಚ ಏಹಿಪಸ್ಸವಿಧಿಂ ಅರಹತೀತಿ ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕೋ।

೧೫೧. ಉಪನೇತಬ್ಬೋತಿ **ಓಪನೇಯ್ಯಿಕೋ**। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ಉಪನಯನಂ ಉಪನಯೋ, ಆದಿತ್ತಂ ಚೇಲಂ ವಾ ಸೀಸಂ ವಾ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾಪಿ ಭಾವನಾವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇ ಉಪನಯನಂ ಅರಹತೀತಿ ಓಪನಯಿಕೋ। ಓಪನಯಿಕೋವ ಓಪನೇಯ್ಯಿಕೋ। ಇದಂ ಸಙ್ಖತೇ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಯುಜ್ಜತಿ। ಅಸಙ್ಖತೇ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇನ ಉಪನಯನಂ ಅರಹತೀತಿ ಓಪನೇಯ್ಯಿಕೋ। ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಅಲ್ಲೀಯನಂ ಅರಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಥ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಉಪನೇತೀತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಉಪನೇಯ್ಯೋ। ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬತಂ ಉಪನೇತಬ್ಬೋತಿ ಫಲನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋ ಉಪನೇಯ್ಯೋ। ಉಪನೇಯ್ಯೋ ಏವ ಓಪನೇಯ್ಯಿಕೋ।

೧೫೨. **ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ವಿಞ್ಞೂಹೀ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂಆದೀಹಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಅತ್ತನಿ ಅತ್ತನಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ "ಭಾವಿತೋ ಮೇ ಮಗ್ಗೋ, ಅಧಿಗತಂ ಫಲಂ, ಸಚ್ಛಿಕತೋ ನಿರೋಧೋ"ತಿ। ನ ಹಿ ಉಪಜ್ಝಾಯೇನ ಭಾವಿತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ನ ಸೋ ತಸ್ಸ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಫಾಸುವಿಹರತಿ, ನ ತೇನ ಸಚ್ಛಿಕತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ನ ಏಸ ಪರಸ್ಸ ಸೀಸೇ ಆಭರಣಂ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ಚಿತ್ತೇಯೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಅನುಭವಿತಬ್ಬೋ ವಿಞ್ಞೂಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಬಾಲಾನಂ ಪನ ಅವಿಸಯೋ ಚೇಸ।

ಅಪಿಚ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕತ್ತಾ। ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ, ಅಕಾಲಿಕತ್ತಾ। ಅಕಾಲಿಕೋ, ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕತ್ತಾ। ಯೋ ಚ ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕೋ, ಸೋ ನಾಮ ಓಪನೇಯ್ಯಿಕೋ ಹೋತೀತಿ।

೧೫೩. ತಸ್ಸೇವಂ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಾದಿಭೇದೇ ಧಮ್ಮಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರತೋ ನೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ನ ದೋಸ…ಪೇ॰… ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ಧಮ್ಮಂ ಆರಬ್ಭಾತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦) ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತನೀವರಣಸ್ಸ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಧಮ್ಮಗುಣಾನಂ ಪನ ಗಮ್ಭೀರತಾಯ ನಾನಪ್ಪಕಾರಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಾಧಿಮುತ್ತತಾಯ ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಝಾನಂ ಹೋತಿ। ತದೇತಂ ಧಮ್ಮಗುಣಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿಚ್ಚೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

ಇಮಞ್ಚ ಪನ ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ಓಪನೇಯ್ಯಿಕಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸೇತಾರಂ ಇಮಿನಾಪಙ್ಗೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ಸತ್ಥಾರಂ ನೇವ ಅತೀತಂಸೇ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ನ ಪನೇತರಹಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ತೇನ ಭಗವತಾತಿ ಏವಂ ಧಮ್ಮಗುಣದಸ್ಸನೇನೇವ ಸತ್ಥರಿ ಸಗಾರವೋ ಹೋತಿ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ। ಧಮ್ಮೇ ಗರುಚಿತ್ತೀಕಾರೋ ಸದ್ಧಾದಿವೇಪುಲ್ಲಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ಹೋತಿ, ಭಯಭೇರವಸಹೋ, ದುಕ್ಖಾಧಿವಾಸನಸಮತ್ಥೋ, ಧಮ್ಮೇನ ಸಂವಾಸಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಲಭತಿ, ಧಮ್ಮಗುಣಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಅಜ್ಝಾವುತ್ಥಞ್ಚಸ್ಸ ಸರೀರಮ್ಪಿ ಚೇತಿಯಘರಮಿವ ಪೂಜಾರಹಂ ಹೋತಿ, ಅನುತ್ತರಧಮ್ಮಾಧಿಗಮಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಮತಿ, ವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬವತ್ಥುಸಮಾಯೋಗೇ ಚಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಂ ಸಮನುಸ್ಸರತೋ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತಿ। ಉತ್ತರಿ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಪನ ಸುಗತಿಪರಾಯನೋ ಹೋತಿ।

තස්මා හවේ අප්පමාදං, කයිරාථ සුමේධසෝ।
ඒවං මහානුභාවාය, ධම්මානුස්සතියා සදාති॥

ඉදං ධම්මානුස්සතියං විත්ථාරකථාමුඛං।

3. සඞ්ඝානුස්සතිකථා

१४४. සඞ්ඝානුස්සතිං භාවේතුකාමේනාපි රහෝගතේන පටිසල්ලීනේන "සුප්පටිපන්නෝ භගවතෝ සාවකසඞ්ඝෝ, උජුප්පටිපන්නෝ භගවතෝ සාවකසඞ්ඝෝ, ඤායප්පටිපන්නෝ භගවතෝ සාවකසඞ්ඝෝ, සාමීචිප්පටිපන්නෝ භගවතෝ සාවකසඞ්ඝෝ, යදිදං චත්තාරි පුරිසයුගානි අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා , ඒස භගවතෝ සාවකසඞ්ඝෝ ආහුනෙය්‍යෝ, පාහුනෙය්‍යෝ, දක්ඛිණෙය්‍යෝ, අඤ්ජලිකරණීයෝ, අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලෝකස්සා"ති (අ॰ නි॰ ६.१०) ඒවං අරියසඞ්ඝගුණා අනුස්සරිතබ්බා।

१४४. තත්ථ **සුප්පටිපන්නෝ**ති සුට්ඨු පටිපන්නෝ, සම්මාපටිපදං අනිවත්තිපටිපදං අනුලෝමපටිපදං අපච්චනීකපටිපදං ධම්මානුධම්මපටිපදං පටිපන්නෝති වුත්තං හෝති। භගවතෝ ඕවාදානුසාසනිං සක්කච්චං සුණන්තීති සාවකා। සාවකානං සඞ්ඝෝ **සාවකසඞ්ඝෝ,** සීලදිට්ඨිසාමඤ්ඤතාය සඞ්ඝාතභාවමාපන්නෝ සාවකසමූහෝති අත්ථෝ। යස්මා පන සා සම්මාපටිපදා උජු අවඞ්කා අකුටිලා අජිම්හා, අරියෝ ච ඤායෝතිපි වුච්චති, අනුච්ඡවිකත්තා ච සාමීචීතිපි සඞ්ඛං ගතා। තස්මා තම්පටිපන්නෝ අරියසඞ්ඝෝ **උජුප්පටිපන්නෝ ඤායප්පටිපන්නෝ සාමීචිප්පටිපන්නෝ**තිපි වුත්තෝ।

ඒත්ථ ච යේ මග්ගට්ඨා, තේ සම්මාපටිපත්තිසමඞ්ගිතාය සුප්පටිපන්නා। යේ ඵලට්ඨා, තේ සම්මාපටිපදාය අධිගන්තබ්බස්ස අධිගතත්තා අතීතං පටිපදං සන්ධාය සුප්පටිපන්නාති වේදිතබ්බා।

අපිච ස්වාක්ඛාතේ ධම්මවිනයේ යථානුසිට්ඨං පටිපන්නත්තාපි අපණ්ණකපටිපදං පටිපන්නත්තාපි **සුප්පටිපන්නෝ**।

මජ්ඣිමාය පටිපදාය අන්තද්වයමනුපගම්ම පටිපන්නත්තා කායවචීමනෝවඞ්කකුටිලජිම්හදෝසප්පහානාය පටිපන්නත්තා ච උජුප්පටිපන්නත්තා ච **උජුප්පටිපන්නෝ**।

ඤායෝ වුච්චති නිබ්බානං। තදත්ථාය පටිපන්නත්තා **ඤායප්පටිපන්නෝ**।

යථා පටිපන්නා සාමීචිප්පටිපන්නාරහා හෝන්ති, තථා පටිපන්නත්තා **සාමීචිප්පටිපන්නෝ**।

१४६. **යදිදන්**ති යානි ඉමානි। **චත්තාරි පුරිසයුගානී**ති යුගළවසේන පඨමමග්ගට්ඨෝ ඵලට්ඨෝති ඉදමේකං යුගළන්ති ඒවං චත්තාරි පුරිසයුගළානි හෝන්ති। **අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා**ති පුරිසපුග්ගලවසේන ඒකෝ පඨමමග්ගට්ඨෝ ඒකෝ ඵලට්ඨෝති ඉමිනා නයේන අට්ඨේව පුරිසපුග්ගලා හෝන්ති । ඒත්ථ ච පුරිසෝති වා පුග්ගලෝති වා ඒකත්ථානි ඒතානි පදානි। වේනෙය්‍යවසේන පනේතං වුත්තං। **ඒස භගවතෝ සාවකසඞ්ඝෝ**ති යානිමානි යුගවසේන චත්තාරි පුරිසයුගානි, පාටිඒක්කතෝ අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා, ඒස භගවතෝ සාවකසඞ්ඝෝ, ආහුනෙය්‍යෝතිආදීසු ආනෙත්වා හුනිතබ්බන්ති ආහුනං, දූරතෝපි ආනෙත්වා සීලවන්තේසු දාතබ්බන්ති අත්ථෝ। චතුන්නං පච්චයානමේතමධිවචනං। තං ආහුනං පටිග්ගහේතුං යුත්තෝ තස්ස මහප්ඵලකරණතෝති **ආහුනෙය්‍යෝ**। අථ වා දූරතෝපි ආගන්ත්වා සබ්බසාපතෙය්‍යම්පි ඒත්ථ හුනිතබ්බන්ති ආහවනීයෝ। සක්කාදීනම්පි වා ආහවනං අරහතීති ආහවනීයෝ। යෝ චායං බ්‍රාහ්මණානං ආහවනීයෝ නාම අග්ගි, යත්ථ හුතං මහප්ඵලන්ති තේසං ලද්ධි। සචේ හුතස්ස මහප්ඵලතාය ආහවනීයෝ, සඞ්ඝෝව ආහවනීයෝ। සඞ්ඝේ හුතඤ්හි මහප්ඵලං හෝති। යථාහ -

"යෝ ච වස්සසතං ජන්තු, අග්ගිං පරිචරේ වනේ।
ඒකඤ්ච භාවිතත්තානං, මුහුත්තමපි පූජයේ।
සායේව පූජනා සෙය්‍යෝ, යඤ්චේ වස්සසතං හුත"න්ති॥ (ධ॰ ප॰ १०७)।

ತದೇತಂ ನಿಕಾಯನ್ತರೇ ಆಹವನೀಯೋತಿ ಪದಂ ಇಧ ಆಹುನೇಯ್ಯೋತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಪನೇತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿಮತ್ತಮೇವ ನಾನಂ। ಇತಿ **ಆಹುನೇಯ್ಯೋ**।

ಪಾಹುನೇಯ್ಯೋತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಪಾಹುನಂ ವುಚ್ಚತಿ ದಿಸಾವಿದಿಸತೋ ಆಗತಾನಂ ಪಿಯಮನಾಪಾನಂ ಞಾತಿಮಿತ್ತಾನಮತ್ಥಾಯ ಸಕ್ಕಾರೇನ ಪಟಿಯತ್ತಂ ಆಗನ್ತುಕದಾನಂ। ತಮ್ಪಿ ಠಪೇತ್ವಾ ತೇ ತಥಾರೂಪೇ ಪಾಹುನಕೇ ಸಙ್ಘಸ್ಸೇವ ದಾತುಂ ಯುತ್ತಂ, ಸಙ್ಘೋವ ತಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತುಂ ಯುತ್ತೋ। ಸಙ್ಘಸದಿಸೋ ಹಿ ಪಾಹುನಕೋ ನತ್ಥಿ। ತಥಾ ಹೇಸ ಏಕಬುದ್ಧನ್ತರೇ ಚ ದಿಸ್ಸತಿ, ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಞ್ಚ ಪಿಯಮನಾಪತ್ತಕರೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ। ಏವಂ ಪಾಹುನಮಸ್ಸ ದಾತುಂ ಯುತ್ತಂ ಪಾಹುನಞ್ಚ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತುಂ ಯುತ್ತೋತಿ ಪಾಹುನೇಯ್ಯೋ। ಯೇಸಂ ಪನ ಪಾಹವನೀಯೋತಿ ಪಾಳಿ, ತೇಸಂ ಯಸ್ಮಾ ಸಙ್ಘೋ ಪುಬ್ಬಕಾರಮರಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಆನೇತ್ವಾ ಏತ್ಥ ಹುನಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಪಾಹವನೀಯೋ। ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ವಾ ಆಹವನಮರಹತೀತಿ ಪಾಹವನೀಯೋ। ಸ್ವಾಯಮಿಧ ತೇನೇವ ಅತ್ಥೇನ ಪಾಹುನೇಯ್ಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ದಕ್ಖಿಣಾತಿ ಪನ ಪರಲೋಕಂ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬದಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ। ತಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ಅರಹತಿ, ದಕ್ಖಿಣಾಯ ವಾ ಹಿತೋ ಯಸ್ಮಾ ನಂ ಮಹಪ್ಫಲಕರಣತಾಯ ವಿಸೋಧೇತೀತಿ **ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ**।

ಉಭೋ ಹತ್ಥೇ ಸಿರಸ್ಮಿಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಲೋಕೇನ ಕಯಿರಮಾನಂ ಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಂ ಅರಹತೀತಿ **ಅಞ್ಜಲಿಕರಣೀಯೋ**।

ಅನುತ್ತರಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ ಲೋಕಸ್ಸಾತಿ ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಸ ಅಸದಿಸಂ ಪುಞ್ಞವಿರೂಹನಟ್ಠಾನಂ। ಯಥಾ ಹಿ ರಞ್ಞೋ ವಾ ಅಮಚ್ಚಸ್ಸ ವಾ ಸಾಲೀನಂ ವಾ ಯವಾನಂ ವಾ ವಿರೂಹನಟ್ಠಾನಂ ರಞ್ಞೋ ಸಾಲಿಕ್ಖೇತ್ತಂ ರಞ್ಞೋ ಯವಕ್ಖೇತ್ತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಸಙ್ಘೋ ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಾನಂ ವಿರೂಹನಟ್ಠಾನಂ। ಸಙ್ಘಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಹಿ ಲೋಕಸ್ಸ ನಾನಪ್ಪಕಾರಹಿತಸುಖಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ವಿರೂಹನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಙ್ಘೋ ಅನುತ್ತರಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ ಲೋಕಸ್ಸಾತಿ।

೧೫೭. ಏವಂ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾದಿಭೇದೇ ಸಙ್ಘಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರತೋ ನೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ನ ದೋಸ…ಪೇ॰… ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ಸಙ್ಘಂ ಆರಬ್ಭಾತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦) ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತನೀವರಣಸ್ಸ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಸಙ್ಘಗುಣಾನಂ ಪನ ಗಮ್ಭೀರತಾಯ ನಾನಪ್ಪಕಾರಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಾಧಿಮುತ್ತತಾಯ ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಝಾನಂ ಹೋತಿ। ತದೇತಂ ಸಙ್ಘಗುಣಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಸಙ್ಘಾನುಸ್ಸತಿಚ್ಚೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

ಇಮಞ್ಚ ಪನ ಸಙ್ಘಾನುಸ್ಸತಿಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಸಙ್ಘೇ ಸಗಾರವೋ ಹೋತಿ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ। ಸದ್ಧಾದಿವೇಪುಲ್ಲಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ಹೋತಿ, ಭಯಭೇರವಸಹೋ, ದುಕ್ಖಾಧಿವಾಸನಸಮತ್ಥೋ, ಸಙ್ಘೇನ ಸಂವಾಸಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಲಭತಿ। ಸಙ್ಘಗುಣಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಅಜ್ಝಾವುತ್ಥಞ್ಚಸ್ಸ ಸರೀರಂ ಸನ್ನಿಪತಿತಸಙ್ಘಮಿವ ಉಪೋಸಥಾಗಾರಂ ಪೂಜಾರಹಂ ಹೋತಿ, ಸಙ್ಘಗುಣಾಧಿಗಮಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಮತಿ, ವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬವತ್ಥುಸಮಾಯೋಗೇ ಚಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸಙ್ಘಂ ಪಸ್ಸತೋ ವಿಯ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತಿ, ಉತ್ತರಿ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಪನ ಸುಗತಿಪರಾಯನೋ ಹೋತಿ।

> ತಸ್ಮಾ ಹವೇ ಅಪ್ಪಮಾದಂ, ಕಯಿರಾಥ ಸುಮೇಧಸೋ।
> ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಾಯ, ಸಙ್ಘಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಸದಾತಿ॥

ಇದಂ ಸಙ್ಘಾನುಸ್ಸತಿಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾಮುಖಂ।

೪. ಸೀಲಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾ

೧೫೮. ಸೀಲಾನುಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಪನ ರಹೋಗತೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನ "ಅಹೋ ವತ ಮೇ ಸೀಲಾನಿ ಅಖಣ್ಡಾನಿ ಅಚ್ಛಿದ್ದಾನಿ ಅಸಬಲಾನಿ ಅಕಮ್ಮಾಸಾನಿ ಭುಜಿಸ್ಸಾನಿ ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾನಿ ಅಪರಾಮಟ್ಠಾನಿ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦) ಏವಂ ಅಖಣ್ಡತಾದಿಗುಣವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಾನಿ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾನಿ। ತಾನಿ ಚ ಗಹಟ್ಠೇನ ಗಹಟ್ಠಸೀಲಾನಿ, ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಪಬ್ಬಜಿತಸೀಲಾನಿ।

ಗಹಟ್ಠಸೀಲಾನಿ ವಾ ಹೋನ್ತು ಪಬ್ಬಜಿತಸೀಲಾನಿ ವಾ, ಯೇಸಂ ಆದಿಮ್ಹಿ ವಾ ಅನ್ತೇ ವಾ ಏಕಮ್ಪಿ ನ ಭಿನ್ನಂ, ತಾನಿ ಪರಿಯನ್ತೇ ಛಿನ್ನಸಾಟಕೋ ವಿಯ ನ ಖಣ್ಡಾನೀತಿ **ಅಖಣ್ಡಾನಿ**। ಯೇಸಂ ವೇಮಜ್ಝೇ ಏಕಮ್ಪಿ ನ ಭಿನ್ನಂ, ತಾನಿ ಮಜ್ಝೇ ವಿನಿವಿದ್ಧಸಾಟಕೋ ವಿಯ ನ ಛಿದ್ದಾನೀತಿ **ಅಚ್ಛಿದ್ದಾನಿ**। ಯೇಸಂ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ದ್ವೇ ವಾ ತೀಣಿ ವಾ ನ ಭಿನ್ನಾನಿ, ತಾನಿ ಪಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿಯಾ ವಾ ಉಟ್ಠಿತೇನ ದೀಘವಟ್ಟಾದಿಸಣ್ಠಾನೇನ ವಿಸಭಾಗವಣ್ಣೇನ ಕಾಳರತ್ತಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಸರೀರವಣ್ಣಾ ಗಾವೀ ವಿಯ ನ ಸಬಲಾನೀತಿ **ಅಸಬಲಾನಿ**। ಯಾನಿ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ನ ಭಿನ್ನಾನಿ, ತಾನಿ ವಿಸಭಾಗಬಿನ್ದುವಿಚಿತ್ರಾ ಗಾವೀ ವಿಯ ನ ಕಮ್ಮಾಸಾನೀತಿ **ಅಕಮ್ಮಾಸಾನಿ**। ಅವಿಸೇಸೇನ ವಾ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಸತ್ತವಿಧೇನ ಮೇಥುನಸಂಯೋಗೇನ ಕೋಧುಪನಾಹಾದೀಹಿ ಚ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಅನುಪಹತತ್ತಾ ಅಖಣ್ಡಾನಿ ಅಚ್ಛಿದ್ದಾನಿ ಅಸಬಲಾನಿ ಅಕಮ್ಮಾಸಾನಿ। ತಾನಿಯೇವ ತಣ್ಹಾದಾಸಬ್ಯತೋ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಭುಜಿಸ್ಸಭಾವಕರಣೇನ **ಭುಜಿಸ್ಸಾನಿ**। ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಪಸತ್ಥತ್ತಾ **ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾನಿ**। ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಅಪರಾಮಟ್ಠತಾಯ ಕೇನಚಿ ವಾ ಅಯಂ ತೇ ಸೀಲೇಸು ದೋಸೋತಿ ಏವಂ ಪರಾಮಟ್ಠುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ **ಅಪರಾಮಟ್ಠಾನಿ**। ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಂ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಂ ವಾ, ಅಥ ವಾ ಪನ ಮಗ್ಗಸಮಾಧಿಂ ಫಲಸಮಾಧಿಞ್ಚಾಪಿ ಸಂವತ್ತೇನ್ತೀತಿ **ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ**।

೧೫೯. ಏವಂ ಅಖಣ್ಡತಾದಿಗುಣವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಾನಿ ಅನುಸ್ಸರತೋ ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ನ ದೋಸ...ಪೇ॰... ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಸೀಲಂ ಆರಬ್ಭಾತಿ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತನೀವರಣಸ್ಸ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಸೀಲಗುಣಾನಂ ಪನ ಗಮ್ಭೀರತಾಯ ನಾನಪ್ಪಕಾರಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಾಧಿಮುತ್ತತಾಯ ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಝಾನಂ ಹೋತಿ। ತದೇತಂ ಸೀಲಗುಣಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಸೀಲಾನುಸ್ಸತಿಚ್ಚೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

ಇಮಞ್ಚ ಪನ ಸೀಲಾನುಸ್ಸತಿಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಗಾರವೋ ಹೋತಿ ಸಭಾಗವುತ್ತಿ, ಪಟಿಸನ್ಥಾರೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ, ಅತ್ತಾನುವಾದಾದಿಭಯವಿರಹಿತೋ, ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀ, ಸದ್ಧಾದಿವೇಪುಲ್ಲಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ಹೋತಿ। ಉತ್ತರಿ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಪನ ಸುಗತಿಪರಾಯನೋ ಹೋತಿ।

ತಸ್ಮಾ ಹವೇ ಅಪ್ಪಮಾದಂ, ಕಯಿರಾಥ ಸುಮೇಧಸೋ।
ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಾಯ, ಸೀಲಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಸದಾತಿ॥

ಇದಂ ಸೀಲಾನುಸ್ಸತಿಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾಮುಖಂ।

೫. ಚಾಗಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾ

೧೬೦. ಚಾಗಾನುಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಪನ ಪಕತಿಯಾ ಚಾಗಾಧಿಮುತ್ತೇನ ನಿಚ್ಚಪ್ಪವತ್ತದಾನಸಂವಿಭಾಗೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಪನ ಭಾವನಂ ಆರಭನ್ತೇನ ಇತೋ ದಾನಿ ಪಭುತಿ ಸತಿ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೇ ಅನ್ತಮಸೋ ಏಕಾಲೋಪಮತ್ತಮ್ಪಿ ದಾನಂ ಅದತ್ವಾ ನ ಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಮಾದಾನಂ ಕತ್ವಾ ತಂದಿವಸಂ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠೇಸು ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೇಸು ಯಥಾಸತ್ತಿ ಯಥಾಬಲಂ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ತತ್ಥ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ರಹೋಗತೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನ "ಲಾಭಾ ವತ ಮೇ ಸುಲದ್ಧಂ ವತ ಮೇ, ಯೋಹಂ ಮಚ್ಛೇರಮಲಪರಿಯುಟ್ಠಿತಾಯ ಪಜಾಯ ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಹರಾಮಿ ಮುತ್ತಚಾಗೋ ಪಯತಪಾಣಿ ವೋಸ್ಸಗ್ಗರತೋ ಯಾಚಯೋಗೋ ದಾನಸಂವಿಭಾಗರತೋ"ತಿ ಏವಂ ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರತಾದಿಗುಣವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಚಾಗೋ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ **ಲಾಭಾ ವತ ಮೇತಿ** ಮಯ್ಹಂ ವತ ಲಾಭಾ, ಯೇ ಇಮೇ "ಆಯುಂ ಖೋ ಪನ ದತ್ವಾ ಆಯುಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಹೋತಿ ದಿಬ್ಬಸ್ಸ ವಾ ಮಾನುಸಸ್ಸ ವಾ" ಇತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭) ಚ, "ದದಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಭಜನ್ತಿ ನಂ ಬಹೂ" ಇತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೩೪) ಚ, "ದದಮಾನೋ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ, ಸತಂ ಧಮ್ಮಂ ಅನುಕ್ಕಮಂ" ಇತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೩೫) ಚ ಏವಮಾದೀಹಿ ನಯೇಹಿ ಭಗವತಾ ದಾಯಕಸ್ಸ ಲಾಭಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಾ, ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಅವಸ್ಸಂ ಭಾಗಿನೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸುಲದ್ಧಂ ವತ ಮೇತಿ** ಯಂ ಮಯಾ ಇದಂ ಸಾಸನಂ ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ವಾ ಲದ್ಧಂ, ತಂ ಸುಲದ್ಧಂ ವತ ಮೇ। ಕಸ್ಮಾ ? ಯೋಹಂ ಮಚ್ಛೇರಮಲಪರಿಯುಟ್ಠಿತಾಯ ಪಜಾಯ...ಪೇ॰... ದಾನಸಂವಿಭಾಗರತೋತಿ।

ತತ್ಥ **ಮಚ್ಛೇರಮಲಪರಿಯುಟ್ಠಿತಾಯಾತಿ** ಮಚ್ಛೇರಮಲೇನ ಅಭಿಭೂತಾಯ। **ಪಜಾಯಾತಿ** ಪಜಾಯನವಸೇನ ಸತ್ತಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಪರಸಾಧಾರಣಭಾವಮಸಹನಲಕ್ಖಣೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಭಸ್ಸರಭಾವದೂಸಕಾನಂ ಕಣ್ಹಧಮ್ಮಾನಂ ಅಞ್ಞತರೇನ

ಮಚ್ಛೇರಮಲೇನ ಅಭಿಭೂತೇಸು ಸತ್ತೇಸೂತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರೇನಾ**ತಿ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ರಾಗದೋಸಾದಿಮಲಾನಞ್ಚೇವ ಮಚ್ಛೇರಸ್ಸ ಚ ವಿಗತತ್ತಾ ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರೇನ। **ಚೇತಸಾ ವಿಹರಾಮೀ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ವಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುತ್ತೇಸು ಪನ ಮಹಾನಾಮಸಕ್ಕಸ್ಸ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಸತೋ ನಿಸ್ಸಯವಿಹಾರಂ ಪುಚ್ಛತೋ ನಿಸ್ಸಯವಿಹಾರವಸೇನ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಅಗಾರಂ ಅಜ್ಝಾವಸಾಮೀತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ವಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಮುತ್ತಚಾಗೋತಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಚಾಗೋ। **ಪಯತಪಾಣೀ**ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಹತ್ಥೋ। ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸಹತ್ಥಾ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ದಾತುಂ ಸದಾ ಧೋತಹತ್ಥೋಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವೋಸ್ಸಗ್ಗರತೋ**ತಿ ವೋಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವೋಸ್ಸಗ್ಗೋ, ಪರಿಚ್ಚಾಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಿಂ ವೋಸ್ಸಗ್ಗೇ ಸತತಾಭಿಯೋಗವಸೇನ ರತೋತಿ ವೋಸ್ಸಗ್ಗರತೋ। **ಯಾಚಯೋಗೋ**ತಿ ಯಂ ಯಂ ಪರೇ ಯಾಚನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ದಾನತೋ ಯಾಚನಯೋಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಾಜಯೋಗೋತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಯಜನಸಙ್ಖಾತೇನ ಯಾಜೇನ ಯುತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಾನಸಂವಿಭಾಗರತೋ**ತಿ ದಾನೇ ಚ ಸಂವಿಭಾಗೇ ಚ ರತೋ। ಅಹಞ್ಹಿ ದಾನಞ್ಚ ದೇಮಿ, ಅತ್ತನಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋಪಿ ಚ ಸಂವಿಭಾಗಂ ಕರೋಮಿ, ಏತ್ಥೇವ ಚಸ್ಮಿ ಉಭಯೇ ರತೋತಿ ಏವಂ ಅನುಸ್ಸರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೯೦. ತಸ್ಸೇವಂ ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರತಾದಿಗುಣವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಚಾಗಂ ಅನುಸ್ಸರತೋ ನೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ನ ದೋಸ…ಪೇ॰… ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ಚಾಗಂ ಆರಬ್ಭಾತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦) ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತನೀವರಣಸ್ಸ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಚಾಗಗುಣಾನಂ ಪನ ಗಮ್ಭೀರತಾಯ ನಾನಪ್ಪಕಾರಚಾಗಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಾಧಿಮುತ್ತತಾಯ ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಝಾನಂ ಹೋತಿ। ತದೇತಂ ಚಾಗಗುಣಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಚಾಗಾನುಸ್ಸತಿಚ್ಚೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

ಇಮಞ್ಚ ಪನ ಚಾಗಾನುಸ್ಸತಿಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ಚಾಗಾಧಿಮುತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯೋ, ಮೇತ್ತಾಯ ಅನುಲೋಮಕಾರೀ, ವಿಸಾರದೋ, ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ, ಉತ್ತರಿ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಪನ ಸುಗತಿಪರಾಯನೋ ಹೋತಿ।

ತಸ್ಮಾ ಹವೇ ಅಪ್ಪಮಾದಂ, ಕಯಿರಾಥ ಸುಮೇಧಸೋ।
ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಾಯ, ಚಾಗಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಸದಾತಿ॥

ಇದಂ ಚಾಗಾನುಸ್ಸತಿಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾಮುಖಂ।

೬. ದೇವತಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾ

೧೯೧. ದೇವತಾನುಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಪನ ಅರಿಯಮಗ್ಗವಸೇನ ಸಮುದಾಗತೇಹಿ ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ತತೋ ರಹೋಗತೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನ "ಸನ್ತಿ ದೇವಾ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ, ಸನ್ತಿ ದೇವಾ ತಾವತಿಂಸಾ, ಯಾಮಾ, ತುಸಿತಾ, ನಿಮ್ಮಾನರತಿನೋ, ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿನೋ, ಸನ್ತಿ ದೇವಾ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ, ಸನ್ತಿ ದೇವಾ ತತುತ್ತರಿ, ಯಥಾರೂಪಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ತಾ ದೇವತಾ ಇತೋ ಚುತಾ ತತ್ಥ ಉಪಪನ್ನಾ, ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ತಥಾರೂಪಾ ಸದ್ಧಾ ಸಂವಿಜ್ಜತಿ। ಯಥಾರೂಪೇನ ಸೀಲೇನ। ಯಥಾರೂಪೇನ ಸುತೇನ। ಯಥಾರೂಪೇನ ಚಾಗೇನ। ಯಥಾರೂಪಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ತಾ ದೇವತಾ ಇತೋ ಚುತಾ ತತ್ಥ ಉಪಪನ್ನಾ, ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ತಥಾರೂಪಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಂವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦) ಏವಂ ದೇವತಾ ಸಕ್ಖಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸದ್ಧಾದಿಗುಣಾ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾ।

ಸುತ್ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಿಂ ಮಹಾನಾಮ ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅತ್ತನೋ ಚ ತಾಸಞ್ಚ ದೇವತಾನಂ ಸದ್ಧಞ್ಚ ಸೀಲಞ್ಚ ಸುತಞ್ಚ ಚಾಗಞ್ಚ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ತಂ ಸಕ್ಖಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತಬ್ಬದೇವತಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ಸಮಾನಗುಣದೀಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಹಿ ದೇವತಾ ಸಕ್ಖಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರತೀತಿ ದಳ್ಹಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

೧೬೩. ತಸ್ಮಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ದೇವತಾನಂ ಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಅತ್ತನೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಸದ್ಧಾದಿಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರತೋ ಚಸ್ಸ ನೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ನ ದೋಸ...ಪೇ॰... ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ದೇವತಾ ಆರಬ್ಭಾತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦) ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತನೀವರಣಸ್ಸ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಸದ್ಧಾದಿಗುಣಾನಂ ಪನ ಗಮ್ಭೀರತಾಯ ನಾನಪ್ಪಕಾರಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಾಧಿಮುತ್ತತಾಯ ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಝಾನಂ ಹೋತಿ। ತದೇತಂ ದೇವತಾನಂ ಗುಣಸದಿಸಸದ್ಧಾದಿಗುಣಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ದೇವತಾನುಸ್ಸತಿಚ್ಚೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

ಇಮಞ್ಚ ಪನ ದೇವತಾನುಸ್ಸತಿಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ದೇವತಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಮನಾಪೋ, ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ಸದ್ಧಾದಿವೇಪುಲ್ಲಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ವಿಹರತಿ। ಉತ್ತರಿ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಪನ ಸುಗತಿಪರಾಯನೋ ಹೋತಿ।

ತಸ್ಮಾ ಹವೇ ಅಪ್ಪಮಾದಂ, ಕಯಿರಾಥ ಸುಮೇಧಸೋ।
ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಾಯ, ದೇವತಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಸದಾತಿ॥

ಇದಂ ದೇವತಾನುಸ್ಸತಿಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾಮುಖಂ।

ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ

೧೬೪. ಯಂ ಪನ ಏತಾಸಂ ವಿತ್ಥಾರದೇಸನಾಯಂ "ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ತಥಾಗತಂ ಆರಬ್ಭಾ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ "ಉಜುಗತಚಿತ್ತೋ ಖೋ ಪನ, ಮಹಾನಾಮ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦) ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾತಿಆದೀನಂ ಅತ್ಥಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ತುಟ್ಠಿಂ ಸನ್ಧಾಯ **ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಾಳಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ತುಟ್ಠಿಂ ಸನ್ಧಾಯ **ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದಂ**। ಉಭಯವಸೇನ **ಲಭತಿ ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜ**ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯಞ್ಚ ದೇವತಾನುಸ್ಸತಿಯಂ ದೇವತಾ ಆರಬ್ಭಾತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ದೇವತಾ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಚಿತ್ತವಸೇನ ದೇವತಾಗುಣಸದಿಸೇ ವಾ ದೇವತಾಭಾವನಿಪ್ಫಾದಕೇ ಗುಣೇ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಚಿತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೧೬೫. ಇಮಾ ಪನ ಛ ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ ಅರಿಯಸಾವಕಾನಞ್ಞೇವ ಇಜ್ಝನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಹಿ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಗುಣಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇ ಚ ಅಖಣ್ಡತಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸೀಲೇಹಿ, ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರೇನ ಚಾಗೇನ, ಮಹಾನುಭಾವಾನಂ ದೇವತಾನಂ ಗುಣಸದಿಸೇಹಿ ಸದ್ಧಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। ಮಹಾನಾಮಸುತ್ತೇ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦) ಚ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯವಿಹಾರಂ ಪುಟ್ಠೇನ ಭಗವತಾ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯವಿಹಾರದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ ಏತಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಕಥಿತಾ।

ಗೇಧಸುತ್ತೇಪಿ "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ...ಪೇ॰... ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ಮುತ್ತಂ ವುಟ್ಠಿತಂ ಗೇಧಮ್ಹಾ। ಗೇಧೋತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚನ್ನೇತಂ ಕಾಮಗುಣಾನಮಧಿವಚನಂ। ಇದಮ್ಪಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರಿತ್ವಾ ಏವಮಿಧೇಕಚ್ಚೇ ಸತ್ತಾ ವಿಸುಜ್ಝನ್ತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೨೫) ಏವಂ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಅನುಸ್ಸತಿವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಉತ್ತರಿ ಪರಮತ್ಥವಿಸುದ್ಧಿಅಧಿಗಮತ್ಥಾಯ ಕಥಿತಾ।

ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೇನ ದೇಸಿತೇ ಸಮ್ಬಾಧೋಕಾಸಸುತ್ತೇಪಿ "ಅಚ್ಛರಿಯಂ, ಆವುಸೋ, ಅಬ್ಭುತಂ, ಆವುಸೋ, ಯಾವಞ್ಚಿದಂ ತೇನ ಭಗವತಾ ಜಾನತಾ ಪಸ್ಸತಾ ಅರಹತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಸಮ್ಬಾಧೇ ಓಕಾಸಾಧಿಗಮೋ ಅನುಬುದ್ಧೋ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ...ಪೇ॰... ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಯದಿದಂ ಛ ಅನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ಛ? ಇಧಾವುಸೋ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ... ಪೇ॰... ಏವಮಿಧೇಕಚ್ಚೇ ಸತ್ತಾ ವಿಸುದ್ಧಿಧಮ್ಮಾ ಭವನ್ತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೨೬) ಏವಂ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸೇವ ಪರಮತ್ಥವಿಸುದ್ಧಿಧಮ್ಮತಾಯ ಓಕಾಸಾಧಿಗಮವಸೇನ ಕಥಿತಾ।

ಉಪೋಸಥಸುತ್ತೇಪಿ “ಕಥಞ್ಚ, ವಿಸಾಖೇ, ಅರಿಯೂಪೋಸಥೋ ಹೋತಿ? ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಸ್ಸ, ವಿಸಾಖೇ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ಪರಿಯೋದಪನಾ ಹೋತಿ। ಕಥಞ್ಚ, ವಿಸಾಖೇ, ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ಪರಿಯೋದಪನಾ ಹೋತಿ? ಇಧ, ವಿಸಾಖೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತೀ”ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೩.೭೧) ಏವಂ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸೇವ ಉಪೋಸಥಂ ಉಪವಸತೋ ಚಿತ್ತವಿಸೋಧನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನ ಉಪೋಸಥಸ್ಸ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕಥಿತಾ।

ಏಕಾದಸನಿಪಾತೇಪಿ “ಸದ್ಧೋ ಖೋ, ಮಹಾನಾಮ, ಆರಾಧಕೋ ಹೋತಿ, ನೋ ಅಸ್ಸದ್ಧೋ। ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ, ಉಪಟ್ಠಿತಸತಿ, ಸಮಾಹಿತೋ, ಪಞ್ಞವಾ, ಮಹಾನಾಮ , ಆರಾಧಕೋ ಹೋತಿ, ನೋ ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ। ಇಮೇಸು ಖೋ ತ್ವಂ, ಮಹಾನಾಮ, ಪಞ್ಚಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಛ ಧಮ್ಮೇ ಉತ್ತರಿ ಭಾವೇಯ್ಯಾಸಿ। ಇಧ ತ್ವಂ, ಮಹಾನಾಮ, ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರೇಯ್ಯಾಸಿ ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ”ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧೧.೧೧) ಏವಂ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸೇವ “ತೇಸಂ ನೋ, ಭನ್ತೇ, ನಾನಾವಿಹಾರೇನ ವಿಹರತಂ ಕೇನಸ್ಸ ವಿಹಾರೇನ ವಿಹರಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛತೋ ವಿಹಾರದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕಥಿತಾ।

೧೯೬. ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಪುಥುಜ್ಜನೇನಾಪಿ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಅನುಸ್ಸವವಸೇನಾಪಿ ಹಿ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರತೋ ಚಿತ್ತಂ ಪಸೀದತಿಯೇವ। ಯಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಉಳಾರಪಾಮೋಜ್ಜೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂಯೇವ ಸಚ್ಛಿಕರೇಯ್ಯ ಕಟಅನ್ಧಕಾರವಾಸೀ **ಫುಸ್ಸದೇವತ್ಥೇರೋ** ವಿಯ।

ಸೋ ಕಿರಾಯಸ್ಮಾ ಮಾರೇನ ನಿಮ್ಮಿತಂ ಬುದ್ಧರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ “ಅಯಂ ತಾವ ಸರಾಗದೋಸಮೋಹೋ ಏವಂ ಸೋಭತಿ, ಕಥಂ ನು ಖೋ ಭಗವಾ ನ ಸೋಭತಿ, ಸೋ ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ವೀತರಾಗದೋಸಮೋಹೋ”ತಿ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ ಪೀತಿಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣೀತಿ।

ಇತಿ ಸಾಧುಜನಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಕತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ

ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಧಿಕಾರೇ

ಛಅನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ

ಸತ್ತಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೮. ಅನುಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸೋ

ಮರಣಸ್ಸತಿಕಥಾ

೧೬೭. ಇದಾನಿ ಇತೋ ಅನನ್ತರಾಯ ಮರಣಸ್ಸತಿಯಾ ಭಾವನಾನಿದ್ದೇಸೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ। ತತ್ಥ **ಮರಣನ್ತಿ** ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದೋ। ಯಂ ಪನೇತಂ ಅರಹನ್ತಾನಂ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸಮುಚ್ಛೇದಸಙ್ಖಾತಂ **ಸಮುಚ್ಛೇದಮರಣಂ,** ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಭಙ್ಗಸಙ್ಖಾತಂ **ಖಣಿಕಮರಣಂ,** ರುಕ್ಖೋ ಮತೋ ಲೋಹಂ ಮತನ್ತಿಆದೀಸು **ಸಮ್ಮುತಿಮರಣಞ್ಚ,** ನ ತಂ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ।

ಯಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಂ ಕಾಲಮರಣಂ ಅಕಾಲಮರಣನ್ತಿ ದುವಿಧಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಕಾಲಮರಣಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯೇನ ವಾ ಆಯುಕ್ಖಯೇನ ವಾ ಉಭಯಕ್ಖಯೇನ ವಾ ಹೋತಿ। ಅಕಾಲಮರಣಂ ಕಮ್ಮುಪಚ್ಛೇದಕಕಮ್ಮವಸೇನ।

ತತ್ಥ ಯಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಯಪಿ ಆಯುಸನ್ತಾನಜನಕಪಚ್ಚಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕೇವಲಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಜನಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಕ್ಕವಿಪಾಕತ್ತಾ ಮರಣಂ ಹೋತಿ, ಇದಂ **ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯೇನ ಮರಣಂ** ನಾಮ। ಯಂ ಗತಿಕಾಲಾಹಾರಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವೇನ ಅಜ್ಜತನಕಾಲಪುರಿಸಾನಂ ವಿಯ ವಸ್ಸಸತಮತ್ತಪರಿಮಾಣಸ್ಸ ಆಯುನೋ ಖಯವಸೇನ ಮರಣಂ ಹೋತಿ, ಇದಂ **ಆಯುಕ್ಖಯೇನ ಮರಣಂ** ನಾಮ। ಯಂ ಪನ ದೂಸೀಮಾರಕಲಾಬುರಾಜಾದೀನಂ ವಿಯ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ಠಾನಾಚಾವನಸಮತ್ಥೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನಸನ್ತಾನಾನಂ, ಪುರಿಮಕಮ್ಮವಸೇನ ವಾ ಸತ್ಥಹರಣಾದೀಹಿ ಉಪಕ್ಕಮೇಹಿ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜಮಾನಸನ್ತಾನಾನಂ ಮರಣಂ ಹೋತಿ, ಇದಂ **ಅಕಾಲಮರಣಂ** ನಾಮ। ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಇತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಮರಣಸ್ಸ ಸರಣಂ ಮರಣಸ್ಸತಿ।

೧೬೮. ತಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ರಹೋಗತೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನ "ಮರಣಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವಾ, "ಮರಣಂ ಮರಣ"ನ್ತಿ ವಾ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಅಯೋನಿಸೋ ಪವತ್ತಯತೋ ಹಿ ಇಟ್ಠಜನಮರಣಾನುಸ್ಸರಣೇ ಸೋಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ವಿಜಾತಮಾತುಯಾ ಪಿಯಪುತ್ತಮರಣಾನುಸ್ಸರಣೇ ವಿಯ। ಅನಿಟ್ಠಜನಮರಣಾನುಸ್ಸರಣೇ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ವೇರೀನಂ ವೇರಿಮರಣಾನುಸ್ಸರಣೇ ವಿಯ। ಮಜ್ಝತ್ತಜನಮರಣಾನುಸ್ಸರಣೇ ಸಂವೇಗೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಮತಕಳೇವರದಸ್ಸನೇ ಛವಡಾಹಕಸ್ಸ ವಿಯ। ಅತ್ತನೋ ಮರಣಾನುಸ್ಸರಣೇ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಉಕ್ಖಿತ್ತಾಸಿಕಂ ವಧಕಂ ದಿಸ್ವಾ ಭೀರುಕಜಾತಿಕಸ್ಸ ವಿಯ। ತದೇತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸತಿಸಂವೇಗಞಾಣವಿರಹತೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಹತಮತಸತ್ತೇ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಮತಾನಂ ಮರಣಂ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸತಿಞ್ಚ ಸಂವೇಗಞ್ಚ ಞಾಣಞ್ಚ ಯೋಜೇತ್ವಾ "ಮರಣಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ ಹಿ ಯೋನಿಸೋ ಪವತ್ತೇತಿ, ಉಪಾಯೇನ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಪವತ್ತಯತೋಯೇವ ಹಿ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತಿ, ಮರಣಾರಮ್ಮಣಾ ಸತಿ ಸಣ್ಠಾತಿ, ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ।

೧೬೯. ಯಸ್ಸ ಪನ ಏತ್ತಾವತಾ ನ ಹೋತಿ, ತೇನ ವಧಕಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತೋ, ಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಪತ್ತಿತೋ, ಉಪಸಂಹರಣತೋ, ಕಾಯಬಹುಸಾಧಾರಣತೋ, ಆಯುದುಬ್ಬಲತೋ, ಅನಿಮಿತ್ತತೋ, ಅದ್ಧಾನಪರಿಚ್ಛೇದತೋ, ಖಣಪರಿತ್ತತೋತಿ ಇಮೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಾಕಾರೇಹಿ ಮರಣಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ **ವಧಕಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತೋತಿ** ವಧಕಸ್ಸ ವಿಯ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಇಮಸ್ಸ ಸೀಸಂ ಛಿನ್ದಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅಸಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗೀವಾಯ ಚಾರಯಮಾನೋ ವಧಕೋ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೋವ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಮರಣಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಮೇವಾತಿ

ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಸಹ ಜಾತಿಯಾ ಆಗತತೋ, ಜೀವಿತಹರಣತೋ ಚ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಹಿಚ್ಛತ್ತಕಮಕುಳಂ ಮತ್ಥಕೇನ ಪಂಸುಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂ ಸತ್ತಾ ಜರಾಮರಣಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ನೇಸಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದಾನನ್ತರಮೇವ ಜರಂ ಪತ್ವಾ ಪಬ್ಬತಸಿಖರತೋ ಪತಿತಸಿಲಾ ವಿಯ ಭಿಜ್ಜತಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಖನ್ಧೇಹಿ। ಏವಂ ಖಣಿಕಮರಣಂ ತಾವ ಸಹ ಜಾತಿಯಾ ಆಗತಂ। ಜಾತಸ್ಸ ಪನ ಅವಸ್ಸಂ ಮರಣತೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಮರಣಮ್ಪಿ ಸಹ ಜಾತಿಯಾ ಆಗತಂ। ತಸ್ಮಾ ಏಸ ಸತ್ತೋ ಜಾತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಥಾ ನಾಮ ಉಟ್ಠಿತೋ ಸೂರಿಯೋ ಅತ್ಥಾಭಿಮುಖೋ ಗಚ್ಛತೇವ, ಗತಗತಟ್ಠಾನತೋ ಈಸಕಮ್ಪಿ ನ ನಿವತ್ತತಿ। ಯಥಾ ವಾ ನದೀ ಪಬ್ಬತೇಯ್ಯಾ ಸೀಘಸೋತಾ ಹಾರಹಾರಿನೀ ಸನ್ದತೇವ ವತ್ತತೇವ ಈಸಕಮ್ಪಿ ನ ನಿವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಅನಿವತ್ತಮಾನೋ ಮರಣಾಭಿಮುಖೋವ ಯಾತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ -

"ಯಮೇಕರತ್ತಿಂ ಪಠಮಂ, ಗಬ್ಭೇ ವಸತಿ ಮಾಣವೋ।
ಅಬ್ಭುಟ್ಠಿತೋವ ಸೋ ಯಾತಿ, ಸ ಗಚ್ಛಂ ನ ನಿವತ್ತತೀ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೫.೩೬೩)।

ಏವಂ ಗಚ್ಛತೋ ಚಸ್ಸ ಗಿಮ್ಹಾಭಿತತ್ತಾನಂ ಕುನ್ನದೀನಂ ಖಯೋ ವಿಯ, ಪಾತೋ ಆಪೋರಸಾನುಗತಬನ್ಧನಾನಂ ದುಮಪ್ಫಲಾನಂ ಪತನಂ ವಿಯ, ಮುಗ್ಗರಾಭಿತಾಳಿತಾನಂ ಮತ್ತಿಕಭಾಜನಾನಂ ಭೇದೋ ವಿಯ, ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿಸಮ್ಫುಟ್ಠಾನಂ ಉಸ್ಸಾವಬಿನ್ದೂನಂ ವಿದ್ಧಂಸನಂ ವಿಯ ಚ ಮರಣಮೇವ ಆಸನ್ನಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ -

"ಅಚ್ಚಯನ್ತಿ ಅಹೋರತ್ತಾ, ಜೀವಿತಮುಪರುಜ್ಝತಿ।
ಆಯು ಖೀಯತಿ ಮಚ್ಚಾನಂ, ಕುನ್ನದೀನಂವ ಓದಕಂ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೬)।

"ಫಲಾನಮಿವ ಪಕ್ಕಾನಂ, ಪಾತೋ ಪಪತತೋ ಭಯಂ।
ಏವಂ ಜಾತಾನ ಮಚ್ಚಾನಂ, ನಿಚ್ಚಂ ಮರಣತೋ ಭಯಂ॥

"ಯಥಾಪಿ ಕುಮ್ಭಕಾರಸ್ಸ, ಕತಂ ಮತ್ತಿಕಭಾಜನಂ।
ಖುದ್ದಕಞ್ಚ ಮಹನ್ತಞ್ಚ, ಯಂ ಪಕ್ಕಂ ಯಞ್ಚ ಆಮಕಂ।
ಸಬ್ಬಂ ಭೇದನಪರಿಯನ್ತಂ, ಏವಂ ಮಚ್ಚಾನ ಜೀವಿತಂ'॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೫೮೧-೫೮೨)।

"ಉಸ್ಸಾವೋವ ತಿಣಗ್ಗಮ್ಹಿ, ಸೂರಿಯುಗ್ಗಮನಂ ಪತಿ।
ಏವಮಾಯು ಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಮಾ ಮಂ ಅಮ್ಮ ನಿವಾರಯಾ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೧.೭೯)।

ಏವಂ ಉಕ್ಖಿತ್ತಾಸಿಕೋ ವಧಕೋ ವಿಯ ಸಹ ಜಾತಿಯಾ ಆಗತಂ ಪನೇತಂ ಮರಣಂ ಗೀವಾಯ ಅಸಿಂ ಚಾರಯಮಾನೋ ಸೋ ವಧಕೋ ವಿಯ ಜೀವಿತಂ ಹರತಿಯೇವ, ನ ಅಹರಿತ್ವಾ ನಿವತ್ತತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಹ ಜಾತಿಯಾ ಆಗತತೋ, ಜೀವಿತಹರಣತೋ ಚ ಉಕ್ಖಿತ್ತಾಸಿಕೋ ವಧಕೋ ವಿಯ ಮರಣಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಮೇವಾತಿ ಏವಂ ವಧಕಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತೋ ಮರಣಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

೧೭೦. **ಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಪತ್ತಿತೋತಿ** ಇಧ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ನಾಮ ತಾವದೇವ ಸೋಭತಿ, ಯಾವ ನಂ ವಿಪತ್ತಿ ನಾಭಿಭವತಿ, ನ ಚ ಸಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ಯಾ ವಿಪತ್ತಿಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। ತಥಾ ಹಿ -

"ಸಕಲಂ ಮೇದಿನಿಂ ಭುತ್ವಾ, ದತ್ವಾ ಕೋಟಿಸತಂ ಸುಖೀ।
ಅಡ್ಢಾಮಲಕಮತ್ತಸ್ಸ, ಅನ್ತೇ ಇಸ್ಸರತಂ ಗತೋ॥

"ತೇನೇವ ದೇಹಬನ್ಧೇನ, ಪುಞ್ಞಮ್ಹಿ ಖಯಮಾಗತೇ।

ಮರಣಾಭಿಮುಖೋ ಸೋಪಿ, ಅಸೋಕೋ ಸೋಕಮಾಗತೋ”ತಿ॥

ಅಪಿಚ ಸಬ್ಬಂ ಆರೋಗ್ಯಂ ಬ್ಯಾಧಿಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಸಬ್ಬಂ ಯೋಬ್ಬನಂ ಜರಾಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಸಬ್ಬಂ ಜೀವಿತಂ ಮರಣಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಸಬ್ಬೋಯೇವ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೋ ಜಾತಿಯಾ ಅನುಗತೋ, ಜರಾಯ ಅನುಸಟೋ, ಬ್ಯಾಧಿನಾ ಅಭಿಭೂತೋ, ಮರಣೇನ ಅಬ್ಭಾಹತೋ। ತೇನಾಹ -

“ಯಥಾಪಿ ಸೇಲಾ ವಿಪುಲಾ, ನಭಂ ಆಹಚ್ಚ ಪಬ್ಬತಾ।
ಸಮನ್ತಾ ಅನುಪರಿಯೇಯ್ಯುಂ, ನಿಪ್ಪೋಥೇನ್ತಾ ಚತುದ್ದಿಸಾ॥

“ಏವಂ ಜರಾ ಚ ಮಚ್ಚು ಚ, ಅಧಿವತ್ತನ್ತಿ ಪಾಣಿನೇ।
ಖತ್ತಿಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ವೇಸ್ಸೇ, ಸುದ್ದೇ ಚಣ್ಡಾಲಪುಕ್ಕುಸೇ।
ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ, ಸಬ್ಬಮೇವಾಭಿಮದ್ದತಿ॥

“ನ ತತ್ಥ ಹತ್ಥೀನಂ ಭೂಮಿ, ನ ರಥಾನಂ ನ ಪತ್ತಿಯಾ।
ನ ಚಾಪಿ ಮನ್ತಯುದ್ಧೇನ, ಸಕ್ಕಾ ಜೇತುಂ ಧನೇನ ವಾ”ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೬)।

ಏವಂ ಜೀವಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮರಣವಿಪತ್ತಿಪರಿಯೋಸಾನತಂ ವವತ್ಥಪೇನ್ತೇನ ಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಪತ್ತಿತೋ ಮರಣಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

೧೭೧. **ಉಪಸಂಹರಣತೋತಿ** ಪರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನೋ ಉಪಸಂಹರಣತೋ। ತತ್ಥ ಸತ್ತಹಾಕಾರೇಹಿ ಉಪಸಂಹರಣತೋ ಮರಣಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ, ಯಸಮಹತ್ತತೋ, ಪುಞ್ಞಮಹತ್ತತೋ, ಥಾಮಮಹತ್ತತೋ, ಇದ್ಧಿಮಹತ್ತತೋ, ಪಞ್ಞಾಮಹತ್ತತೋ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧತೋ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತೋತಿ। ಕಥಂ? ಇದಂ ಮರಣಂ ನಾಮ ಮಹಾಯಸಾನಂ ಮಹಾಪರಿವಾರಾನಂ ಸಮ್ಪನ್ನಧನವಾಹನಾನಂ ಮಹಾಸಮ್ಮತಮನ್ಧಾತುಮಹಾಸುದಸ್ಸನ ದಳ್ಹನೇಮಿ ನಿಮಿಪ್ಪಭುತೀನಮ್ಪಿ ಉಪರಿ ನಿರಾಸಙ್ಕಮೇವ ಪತಿತಂ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಮಯ್ಹಂ ಉಪರಿ ನ ಪತಿಸ್ಸತಿ?

ಮಹಾಯಸಾ ರಾಜವರಾ, ಮಹಾಸಮ್ಮತಆದಯೋ।
ತೇಪಿ ಮಚ್ಚುವಸಂ ಪತ್ತಾ, ಮಾದಿಸೇಸು ಕಥಾವ ಕಾತಿ॥

ಏವಂ ತಾವ **ಯಸಮಹತ್ತತೋ** ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

ಕಥಂ ಪುಞ್ಞಮಹತ್ತತೋ?

ಜೋತಿಕೋ ಜಟಿಲೋ ಉಗ್ಗೋ, ಮೇಣ್ಡಕೋ ಅಥ ಪುಣ್ಣಕೋ।
ಏತೇ ಚಞ್ಞೇ ಚ ಯೇ ಲೋಕೇ, ಮಹಾಪುಞ್ಞಾತಿ ವಿಸ್ಸುತಾ।
ಸಬ್ಬೇ ಮರಣಮಾಪನ್ನಾ, ಮಾದಿಸೇಸು ಕಥಾವ ಕಾತಿ॥

ಏವಂ **ಪುಞ್ಞಮಹತ್ತತೋ** ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

ಕಥಂ ಥಾಮಮಹತ್ತತೋ?

ವಾಸುದೇವೋ ಬಲದೇವೋ, ಭೀಮಸೇನೋ ಯುಧಿಟ್ಠಿಲೋ।

ಚಾನುರೋ ಯೋ ಮಹಾಮಲ್ಲೋ, ಅನ್ತಕಸ್ಸ ವಸಂ ಗತಾ॥

ಏವಂ ಥಾಮಬಲೂಪೇತಾ, ಇತಿ ಲೋಕಮ್ಹಿ ವಿಸ್ಸುತಾ।
ಏತೇಪಿ ಮರಣಂ ಯಾತಾ, ಮಾದಿಸೇಸು ಕಥಾವ ಕಾತಿ॥

ಏವಂ **ಥಾಮಮಹತ್ತತೋ** ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

ಕಥಂ ಇದ್ಧಿಮಹತ್ತತೋ?

ಪಾದಙ್ಗುಟ್ಠಕಮತ್ತೇನ , ವೇಜಯನ್ತಮಕಮ್ಪಯಿ।
ಯೋ ನಾಮಿದ್ಧಿಮತಂ ಸೇಟ್ಠೋ, ದುತಿಯೋ ಅಗ್ಗಸಾವಕೋ॥

ಸೋಪಿ ಮಚ್ಚುಮುಖಂ ಘೋರಂ, ಮಿಗೋ ಸೀಹಮುಖಂ ವಿಯ।
ಪವಿಟ್ಠೋ ಸಹ ಇದ್ಧೀಹಿ, ಮಾದಿಸೇಸು ಕಥಾವ ಕಾತಿ॥

ಏವಂ **ಇದ್ಧಿಮಹತ್ತತೋ** ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

ಕಥಂ ಪಞ್ಞಾಮಹತ್ತತೋ?

ಲೋಕನಾಥಂ ಠಪೇತ್ವಾನ, ಯೇ ಚಞ್ಞೇ ಅತ್ಥಿ ಪಾಣಿನೋ।
ಪಞ್ಞಾಯ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ, ಕಲಂ ನಾಗ್ಘನ್ತಿ ಸೋಳಸಿಂ॥

ಏವಂ ನಾಮ ಮಹಾಪಞ್ಞೋ, ಪಠಮೋ ಅಗ್ಗಸಾವಕೋ।
ಮರಣಸ್ಸ ವಸಂ ಪತ್ತೋ, ಮಾದಿಸೇಸು ಕಥಾವ ಕಾತಿ॥

ಏವಂ **ಪಞ್ಞಾಮಹತ್ತತೋ** ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

ಕಥಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧತೋ? ಯೇಪಿ ತೇ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣವೀರಿಯಬಲೇನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಸತ್ತುನಿಮ್ಮಥನಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಂ ಪತ್ತಾ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪಾ ಸಯಮ್ಭುನೋ, ತೇಪಿ ಮರಣತೋ ನ ಮುತ್ತಾ, ಕುತೋ ಪನಾಹಂ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಾಮೀತಿ।

ತಂ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಮಾಗಮ್ಮ, ವೀಮಂಸನ್ತಾ ಮಹೇಸಯೋ।
ಸಯಮ್ಭುಞಾಣತೇಜೇನ, ಯೇ ಪತ್ತಾ ಆಸವಕ್ಖಯಂ॥

ಏಕಚರಿಯನಿವಾಸೇನ, ಖಗ್ಗಸಿಙ್ಗಸಮೂಪಮಾ।
ತೇಪಿ ನಾತಿಗತಾ ಮಚ್ಚುಂ, ಮಾದಿಸೇಸು ಕಥಾವ ಕಾತಿ॥

ಏವಂ **ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧತೋ** ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

ಕಥಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತೋ? ಯೋಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ
ಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಟಿಮಣ್ಡಿತದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣವಿಚಿತ್ರರೂಪಕಾಯೋ
ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಿಗುಣರತನಸಮಿದ್ಧಧಮ್ಮಕಾಯೋ

ಯಸಮಹತ್ತಪುಞ್ಞಮಹತ್ತಥಾಮಮಹತ್ತಇದ್ಧಿಮಹತ್ತಪಞ್ಞಾಮಹತ್ತಾನಂ ಪಾರಂ ಗತೋ ಅಸಮೋ ಅಸಮಸಮೋ ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸೋಪಿ ಸಲಿಲವುಟ್ಠಿನಿಪಾತೇನ ಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ವಿಯ ಮರಣವುಟ್ಠಿನಿಪಾತೇನ ಠಾನಸೋ ವೂಪಸನ್ತೋ।

ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಸ್ಸ, ಯಂ ನಾಮೇತಂ ಮಹೇಸಿನೋ।
ನ ಭಯೇನ ನ ಲಜ್ಜಾಯ, ಮರಣಂ ವಸಮಾಗತಂ॥

ನಿಲ್ಲಜ್ಜಂ ವೀತಸಾರಜ್ಜಂ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಾಭಿಮದ್ದನಂ।
ತಯಿದಂ ಮಾದಿಸಂ ಸತ್ತಂ, ಕಥಂ ನಾಭಿಭವಿಸ್ಸತೀತಿ॥

ಏವಂ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತೋ** ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

ತಸ್ಸೇವಂ ಯಸಮಹತ್ತತಾದಿಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಪರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮರಣಸಾಮಞ್ಞತಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ಉಪಸಂಹರಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ವಿಯ ಸತ್ತವಿಸೇಸಾನಂ ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ಮರಣಂ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಅನುಸ್ಸರತೋ ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಹೋತೀತಿ। ಏವಂ ಉಪಸಂಹರಣತೋ ಮರಣಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

೧೭೨. **ಕಾಯಬಹುಸಾಧಾರಣತೋ**ತಿ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಬಹುಸಾಧಾರಣೋ। ಅಸೀತಿಯಾ ತಾವ ಕಿಮಿಕುಲಾನಂ ಸಾಧಾರಣೋ, ತತ್ಥ ಛವಿನಿಸ್ಸಿತಾ ಪಾಣಾ ಛವಿಂ ಖಾದನ್ತಿ, ಚಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಾ ಚಮ್ಮಂ ಖಾದನ್ತಿ, ಮಂಸನಿಸ್ಸಿತಾ ಮಂಸಂ ಖಾದನ್ತಿ, ನ್ಹಾರುನಿಸ್ಸಿತಾ ನ್ಹಾರುಂ ಖಾದನ್ತಿ, ಅಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಿತಾ ಅಟ್ಠಿಂ ಖಾದನ್ತಿ, ಮಿಞ್ಜನಿಸ್ಸಿತಾ ಮಿಞ್ಜಂ ಖಾದನ್ತಿ। ತತ್ಥೇವ ಜಾಯನ್ತಿ ಜೀಯನ್ತಿ ಮೀಯನ್ತಿ, ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಕಾಯೋವ ನೇಸಂ ಸೂತಿಘರಞ್ಚೇವ ಗಿಲಾನಸಾಲಾ ಚ ಸುಸಾನಞ್ಚ ವಚ್ಚಕುಟಿ ಚ ಪಸ್ಸಾವದೋಣಿಕಾ ಚ। ಸ್ವಾಯಂ ತೇಸಮ್ಪಿ ಕಿಮಿಕುಲಾನಂ ಪಕೋಪೇನ ಮರಣಂ ನಿಗಚ್ಛತಿಯೇವ। ಯಥಾ ಚ ಅಸೀತಿಯಾ ಕಿಮಿಕುಲಾನಂ, ಏವಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಂಯೇವ ಅನೇಕಸತಾನಂ ರೋಗಾನಂ ಬಾಹಿರಾನಞ್ಚ ಅಹಿವಿಚ್ಛಿಕಾದೀನಂ ಮರಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಾಧಾರಣೋ।

ಯಥಾ ಹಿ ಚತುಮಹಾಪಥೇ ಠಪಿತೇ ಲಕ್ಖಮ್ಹಿ ಸಬ್ಬದಿಸಾಹಿ ಆಗತಾ ಸರಸತ್ತಿತೋಮರಪಾಸಾಣಾದಯೋ ನಿಪತನ್ತಿ, ಏವಂ ಕಾಯೇಪಿ ಸಬ್ಬುಪದ್ದವಾ ನಿಪತನ್ತಿ । ಸ್ವಾಯಂ ತೇಸಮ್ಪಿ ಉಪದ್ದವಾನಂ ನಿಪಾತೇನ ಮರಣಂ ನಿಗಚ್ಛತಿಯೇವ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ದಿವಸೇ ನಿಕ್ಖನ್ತೇ ರತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಹಿತಾಯ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ, ಬಹುಕಾ ಖೋ ಮೇ ಪಚ್ಚಯಾ ಮರಣಸ್ಸ, ಅಹಿ ವಾ ಮಂ ಡಂಸೇಯ್ಯ, ವಿಚ್ಛಿಕೋ ವಾ ಮಂ ಡಂಸೇಯ್ಯ, ಸತಪದೀ ವಾ ಮಂ ಡಂಸೇಯ್ಯ, ತೇನ ಮೇ ಅಸ್ಸ ಕಾಲಙ್ಕಿರಿಯಾ, ಸೋ ಮಮಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯೋ, ಉಪಕ್ಖಲಿತ್ವಾ ವಾ ಪಪತೇಯ್ಯಂ, ಭತ್ತಂ ವಾ ಮೇ ಭುತ್ತಂ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಪಿತ್ತಂ ವಾ ಮೇ ಕುಪ್ಪೇಯ್ಯ, ಸೇಮ್ಹಂ ವಾ ಮೇ ಕುಪ್ಪೇಯ್ಯ, ಸತ್ಥಕಾ ವಾ ಮೇ ವಾತಾ ಕುಪ್ಪೇಯ್ಯುಂ, ತೇನ ಮೇ ಅಸ್ಸ ಕಾಲಙ್ಕಿರಿಯಾ, ಸೋ ಮಮಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯೋ"ತಿ। ಏವಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೨೦) ಕಾಯಬಹುಸಾಧಾರಣತೋ ಮರಣಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

೧೭೩. **ಆಯುದುಬ್ಬಲತೋ**ತಿ ಆಯು ನಾಮೇತಂ ಅಬಲಂ ದುಬ್ಬಲಂ। ತಥಾ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೂಪನಿಬದ್ಧಞ್ಚೇವ ಇರಿಯಾಪಥೂಪನಿಬದ್ಧಞ್ಚ ಸೀತುಣ್ಹೂಪನಿಬದ್ಧಞ್ಚ ಮಹಾಭೂತೂಪನಿಬದ್ಧಞ್ಚ ಆಹಾರೂಪನಿಬದ್ಧಞ್ಚ। ತದೇತಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಸಮವುತ್ತಿತಂ ಲಭಮಾನಮೇವ ಪವತ್ತತಿ। ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತನಾಸಿಕವಾತೇ ಪನ ಅನ್ತೋ ಅಪವಿಸನ್ತೇ, ಪವಿಟ್ಠೇ ವಾ ಅನಿಕ್ಖಮನ್ತೇ ಮತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಚತುನ್ನಂ ಇರಿಯಾಪಥಾನಮ್ಪಿ ಸಮವುತ್ತಿತಂ ಲಭಮಾನಮೇವ ಪವತ್ತತಿ। ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಮತ್ತತಾಯ ಆಯುಸಙ್ಖಾರಾ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ। ಸೀತುಣ್ಹಾನಮ್ಪಿ ಸಮವುತ್ತಿತಂ ಲಭಮಾನಮೇವ ಪವತ್ತತಿ। ಅತಿಸೀತೇನ ಪನ ಅತಿಉಣ್ಹೇನ ವಾ ಅಭಿಭೂತಸ್ಸ ವಿಪಜ್ಜತಿ। ಮಹಾಭೂತಾನಮ್ಪಿ ಸಮವುತ್ತಿತಂ

ಲಭಮಾನಮೇವ ಪವತ್ತತಿ। ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಪನ ಆಪೋಧಾತುಆದೀನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರಸ್ಸ ಪಕೋಪೇನ ಬಲಸಮ್ಪನ್ನೋಪಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪತ್ಥದ್ಧಕಾಯೋ ವಾ ಅತಿಸಾರಾದಿವಸೇನ ಕಿಲಿನ್ನಪೂತಿಕಾಯೋ ವಾ ಮಹಾದಾಹಪರೇತೋ ವಾ ಸಮ್ಭಿಜ್ಜಮಾನಸನ್ಧಿಬನ್ಧನೋ ವಾ ಹುತ್ವಾ ಜೀವಿತಕ್ಖಯಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಮ್ಪಿ ಯುತ್ತಕಾಲೇ ಲಭನ್ತಸ್ಸೇವ ಜೀವಿತಂ ಪವತ್ತತಿ, ಆಹಾರಂ ಅಲಭಮಾನಸ್ಸ ಪನ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ। ಏವಂ ಆಯುದುಬ್ಬಲತೋ ಮರಣಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

೧೭೪. **ಅನಿಮಿತ್ತತೋತಿ** ಅವವತ್ಥಾನತೋ, ಪರಿಚ್ಛೇದಾಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತ್ತಾನಂ ಹಿ –

ಜೀವಿತಂ ಬ್ಯಾಧಿ ಕಾಲೋ ಚ, ದೇಹನಿಕ್ಖೇಪನಂ ಗತಿ।
ಪಞ್ಚೇತೇ ಜೀವಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ಅನಿಮಿತ್ತಾ ನ ನಾಯರೇ॥

ತತ್ಥ **ಜೀವಿತಂ** ತಾವ "ಏತ್ತಕಮೇವ ಜೀವಿತಬ್ಬಂ, ನ ಇತೋ ಪರ"ನ್ತಿ ವವತ್ಥಾನಾಭಾವತೋ ಅನಿಮಿತ್ತಂ । ಕಲಲಕಾಲೇಪಿ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಮರನ್ತಿ, ಅಬ್ಬುದಪೇಸಿಘನಮಾಸಿಕದ್ವೇಮಾಸತೇಮಾಸಚತುಮಾಸಪಞ್ಚಮಾಸದಸಮಾಸಕಾಲೇಪಿ। ಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಸಮಯೇಪಿ। ತತೋ ಪರಂ ವಸ್ಸಸತಸ್ಸ ಅನ್ತೋಪಿ ಬಹಿಪಿ ಮರನ್ತಿಯೇವ। **ಬ್ಯಾಧಿಪಿ** "ಇಮಿನಾವ ಬ್ಯಾಧಿನಾ ಸತ್ತಾ ಮರನ್ತಿ, ನಾಞ್ಞೇನಾ"ತಿ ವವತ್ಥಾನಾಭಾವತೋ ಅನಿಮಿತ್ತೋ। ಚಕ್ಖುರೋಗೇನಾಪಿ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಮರನ್ತಿ, ಸೋತರೋಗಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರೇನಾಪಿ। **ಕಾಲೋಪಿ** "ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಾಲೇ ಮರಿತಬ್ಬಂ, ನಾಞ್ಞಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವವತ್ಥಾನಾಭಾವತೋ ಅನಿಮಿತ್ತೋ। ಪುಬ್ಬಣ್ಹೇಪಿ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಮರನ್ತಿ, ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಮ್ಪಿ। **ದೇಹನಿಕ್ಖೇಪನಮ್ಪಿ** "ಇಧೇವ ಮೀಯಮಾನಾನಂ ದೇಹೇನ ಪತಿತಬ್ಬಂ, ನಾಞ್ಞತ್ರಾ"ತಿ ಏವಂ ವವತ್ಥಾನಾಭಾವತೋ ಅನಿಮಿತ್ತಂ। ಅನ್ತೋಗಾಮೇ ಜಾತಾನಂ ಹಿ ಬಹಿಗಾಮೇಪಿ ಅತ್ತಭಾವೋ ಪತತಿ। ಬಹಿಗಾಮೇ ಜಾತಾನಮ್ಪಿ ಅನ್ತೋಗಾಮೇ। ತಥಾ ಥಲಜಾನಂ ವಾ ಜಲೇ, ಜಲಜಾನಂ ವಾ ಥಲೇತಿ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರತೋ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। **ಗತಿಪಿ** "ಇತೋ ಚುತೇನ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವವತ್ಥಾನಾಭಾವತೋ ಅನಿಮಿತ್ತಾ। ದೇವಲೋಕತೋ ಹಿ ಚುತಾ ಮನುಸ್ಸೇಸುಪಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ಮನುಸ್ಸಲೋಕತೋ ಚುತಾ ದೇವಲೋಕಾದೀನಮ್ಪಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಯನ್ತಯುತ್ತಗೋಣೋ ವಿಯ ಗತಿಪಞ್ಚಕೇ ಲೋಕೋ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತತೀತಿ ಏವಂ ಅನಿಮಿತ್ತತೋ ಮರಣಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

೧೭೫. **ಅದ್ಧಾನಪರಿಚ್ಛೇದತೋತಿ** ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಜೀವಿತಸ್ಸ ನಾಮ ಏತರಹಿ ಪರಿತ್ತೋ ಅದ್ಧಾ। ಯೋ ಚಿರಂ ಜೀವತಿ, ಸೋ ವಸ್ಸಸತಂ, ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಭಿಯ್ಯೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ – "ಅಪ್ಪಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಆಯು, ಗಮನೀಯೋ ಸಮ್ಪರಾಯೋ, ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕುಸಲಂ, ಚರಿತಬ್ಬಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ನತ್ಥಿ ಜಾತಸ್ಸ ಅಮರಣಂ। ಯೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿರಂ ಜೀವತಿ, ಸೋ ವಸ್ಸಸತಂ, ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಭಿಯ್ಯೋತಿ।

ಅಪ್ಪಮಾಯುಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಹೀಳೇಯ್ಯ ನಂ ಸುಪೋರಿಸೋ।
ಚರೇಯ್ಯಾದಿತ್ತಸೀಸೋವ, ನತ್ಥಿ ಮಚ್ಚುಸ್ಸ ನಾಗಮೋತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೫)।

ಅಪರಮ್ಪಿ ಆಹ – "ಭೂತಪುಬ್ಬಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಕೋ ನಾಮ ಸತ್ಥಾ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸತ್ತಹಿ ಉಪಮಾಹಿ ಅಲಙ್ಕತಂ ಸುತ್ತಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಅಪರಮ್ಪಿ ಆಹ – "ಯೋಚಾಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ಮರಣಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇತಿ, ಅಹೋ ವತಾಹಂ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಜೀವೇಯ್ಯಂ, ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಮನಸಿಕರೇಯ್ಯಂ, ಬಹುಂ ವತ ಮೇ ಕತಂ ಅಸ್ಸಾತಿ। ಯೋಚಾಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ಮರಣಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇತಿ , ಅಹೋ ವತಾಹಂ ದಿವಸಂ ಜೀವೇಯ್ಯಂ, ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಮನಸಿಕರೇಯ್ಯಂ, ಬಹುಂ ವತ ಮೇ ಕತಂ ಅಸ್ಸಾತಿ। ಯೋ ಚಾಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ಮರಣಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇತಿ, ಅಹೋ ವತಾಹಂ ತದನ್ತರಂ ಜೀವೇಯ್ಯಂ, ಯದನ್ತರಂ ಏಕಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಭುಞ್ಜಾಮಿ, ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಮನಸಿಕರೇಯ್ಯಂ, ಬಹುಂ ವತ ಮೇ ಕತಂ ಅಸ್ಸಾತಿ। ಯೋ ಚಾಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ,

ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ಮರಣಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇತಿ, ಅಹೋ ವತಾಹಂ ತದನ್ತರಂ ಜೀವೇಯ್ಯಂ, ಯದನ್ತರಂ ಚತ್ತಾರೋ ಪಞ್ಚ ಆಲೋಪೇ ಸಙ್ಖಾದಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝೋಹರಾಮಿ, ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಮನಸಿಕರೇಯ್ಯಂ, ಬಹುಂ ವತ ಮೇ ಕತಂ ಅಸ್ಸಾತಿ। ಇಮೇ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ ಪಮತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ, ದನ್ಧಂ ಮರಣಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇನ್ತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ। ಯೋ ಚ ಖ್ವಾಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ಮರಣಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇತಿ, ಅಹೋ ವತಾಹಂ ತದನ್ತರಂ ಜೀವೇಯ್ಯಂ, ಯದನ್ತರಂ ಏಕಂ ಆಲೋಪಂ ಸಙ್ಖಾದಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝೋಹರಾಮಿ, ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಮನಸಿಕರೇಯ್ಯಂ, ಬಹುಂ ವತ ಮೇ ಕತಂ ಅಸ್ಸಾತಿ। ಯೋ ಚಾಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ಮರಣಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇತಿ, ಅಹೋ ವತಾಹಂ ತದನ್ತರಂ ಜೀವೇಯ್ಯಂ, ಯದನ್ತರಂ ಅಸ್ಸಸಿತ್ವಾ ವಾ ಪಸ್ಸಸಾಮಿ, ಪಸ್ಸಸಿತ್ವಾ ವಾ ಅಸ್ಸಸಾಮಿ, ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಮನಸಿಕರೇಯ್ಯಂ, ಬಹುಂ ವತ ಮೇ ಕತಂ ಅಸ್ಸಾತಿ। ಇಮೇ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ, ತಿಕ್ಖಂ ಮರಣಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇನ್ತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯಾ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೬.೧೯)। ಏವಂ ಚತುಪಞ್ಚಾಲೋಪಸಙ್ಖಾದನಮತ್ತಂ ಅವಿಸ್ಸಾಸಿಯೋ ಪರಿತ್ತೋ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಅದ್ಧಾತಿ ಏವಂ ಅದ್ಧಾನಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಮರಣಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

೧೭೬. **ಖಣಪರಿತ್ತತೋ**ತಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಹಿ ಅತಿಪರಿತ್ತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಕ್ಖಣೋ ಏಕಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತೋಯೇವ। ಯಥಾ ನಾಮ ರಥಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತಮಾನಮ್ಪಿ ಏಕೇನೇವ ನೇಮಿಪ್ಪದೇಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ತಿಟ್ಠಮಾನಮ್ಪಿ ಏಕೇನೇವ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಮೇವ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಂ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ನಿರುದ್ಧಮತ್ತೇ ಸತ್ತೋ ನಿರುದ್ಧೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ – "ಅತೀತೇ ಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ಜೀವಿತ್ಥ, ನ ಜೀವತಿ, ನ ಜೀವಿಸ್ಸತಿ। ಅನಾಗತೇ ಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ನ ಜೀವಿತ್ಥ, ನ ಜೀವತಿ, ಜೀವಿಸ್ಸತಿ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ನ ಜೀವಿತ್ಥ, ಜೀವತಿ, ನ ಜೀವಿಸ್ಸತಿ।

"ಜೀವಿತಂ ಅತ್ತಭಾವೋ ಚ, ಸುಖದುಕ್ಖಾ ಚ ಕೇವಲಾ।
ಏಕಚಿತ್ತಸಮಾಯುತ್ತಾ, ಲಹು ಸೋ ವತ್ತತೇ ಖಣೋ॥

"ಯೇ ನಿರುದ್ಧಾ ಮರನ್ತಸ್ಸ, ತಿಟ್ಠಮಾನಸ್ಸ ವಾ ಇಧ।
ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸದಿಸಾ ಖನ್ಧಾ, ಗತಾ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾ॥

"ಅನಿಬ್ಬತ್ತೇನ ನ ಜಾತೋ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನ ಜೀವತಿ।
ಚಿತ್ತಭಙ್ಗಾ ಮತೋ ಲೋಕೋ, ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಪರಮತ್ಥಿಯಾ"ತಿ॥ (ಮಹಾನಿ॰ ೩೯)।

ಏವಂ ಖಣಪರಿತ್ತತೋ ಮರಣಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

೧೭೭. ಇತಿ ಇಮೇಸಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಆಕಾರಾನಂ ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇನ ಅನುಸ್ಸರತೋಪಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಆಸೇವನಂ ಲಭತಿ, ಮರಣಾರಮ್ಮಣಾ ಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತಿ, ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪಾತುಭವನ್ತಿ। ಸಭಾವಧಮ್ಮತ್ತಾ ಪನ ಸಂವೇಜನೀಯತ್ತಾ ಚ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಝಾನಂ ಹೋತಿ। ಲೋಕುತ್ತರಜ್ಝಾನಂ ಪನ ದುತಿಯಚತುತ್ಥಾನಿ ಚ ಆರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಪಿ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೇನ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ವಿಸುದ್ಧಿಭಾವನಾನುಕ್ಕಮವಸೇನ ಹಿ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಆರಮ್ಮಣಾತಿಕ್ಕಮಭಾವನಾವಸೇನ ಆರುಪ್ಪಂ। ಅಪ್ಪನಾಪತ್ತಸ್ಸೇವ ಹಿ ಝಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮನಮತ್ತಂ ತತ್ಥ ಹೋತಿ। ಇಧ ಪನ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಝಾನಂ ಹೋತಿ। ತದೇತಂ ಮರಣಸ್ಸತಿಬಲೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಮರಣಸ್ಸತಿಚ್ಚೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

ಇಮಞ್ಚ ಪನ ಮರಣಸ್ಸತಿಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಸತತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಭವೇಸು ಅನಭಿರತಿಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಲಭತಿ, ಜೀವಿತನಿಕನ್ತಿಂ ಜಹಾತಿ, ಪಾಪಗರಹೀ ಹೋತಿ, ಅಸನ್ನಿಧಿಬಹುಲೋ ಪರಿಕ್ಖಾರೇಸು ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರೋ, ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ಚಸ್ಸ

ಪರಿಚಯಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತದನುಸಾರೇನೇವ ದುಕ್ಖಸಞ್ಞಾ ಅನತ್ತಸಞ್ಞಾ ಚ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಯಥಾ ಅಭಾವಿತಮರಣಾ ಸತ್ತಾ ಸಹಸಾ ವಾಳಮಿಗಯಕ್ಖಸಪ್ಪಚೋರವಧಕಾಭಿಭೂತಾ ವಿಯ ಮರಣಸಮಯೇ ಭಯಂ ಸನ್ತಾಸಂ ಸಮ್ಮೋಹಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಏವಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಭಯೋ ಅಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ಕಾಲಂ ಕರೋತಿ। ಸಚೇ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಅಮತಂ ನಾರಾಧೇತಿ, ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಸುಗತಿಪರಾಯನೋ ಹೋತಿ।

ತಸ್ಮಾ ಹವೇ ಅಪ್ಪಮಾದಂ, ಕಯಿರಾಥ ಸುಮೇಧಸೋ।
ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಾಯ, ಮರಣಸ್ಸತಿಯಾ ಸದಾತಿ॥

ಇದಂ ಮರಣಸ್ಸತಿಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾಮುಖಂ।

ಕಾಯಗತಾಸತಿಕಥಾ

೧೭೮. ಇದಾನಿ ಯಂ ತಂ ಅಞ್ಞತ್ರ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಪುಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಅವಿಸಯಭೂತಂ ತೇಸು ತೇಸು ಸುತ್ತನ್ತೇಸು "ಏಕಧಮ್ಮೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಾವಿತೋ ಬಹುಲೀಕತೋ ಮಹತೋ ಸಂವೇಗಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಮಹತೋ ಅತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಮಹತೋ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಮಹತೋ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಞಾಣದಸ್ಸನಪಟಿಲಾಭಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಕತಮೋ ಏಕಧಮ್ಮೋ? ಕಾಯಗತಾ ಸತಿ… (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೫೬೩ ಆದಯೋ)। ಅಮತಂ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಯೇ ಕಾಯಗತಾಸತಿಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಅಮತಂ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಯೇ ಕಾಯಗತಾಸತಿಂ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಅಮತಂ ತೇಸಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರಿಭುತ್ತಂ… ಅಪರಿಭುತ್ತಂ… ಪರಿಹೀನಂ… ಅಪರಿಹೀನಂ… ವಿರದ್ಧಂ… ಅವಿರದ್ಧಂ, ಯೇಸಂ ಕಾಯಗತಾಸತಿ ಆರದ್ಧಾತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೬೦೩) ಏವಂ ಭಗವತಾ ಅನೇಕೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಪಸಂಸಿತ್ವಾ "ಕಥಂ ಭಾವಿತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಯಗತಾಸತಿ ಕಥಂ ಬಹುಲೀಕತಾ ಮಹಪ್ಫಲಾ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸಾ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅರಞ್ಞಗತೋ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೪) ನಯೇನ ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬಂ, ಇರಿಯಾಪಥಪಬ್ಬಂ, ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪಬ್ಬಂ, ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬಂ, ಧಾತುಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬಂ, ನವಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬಾನೀತಿ ಇಮೇಸಂ ಚುದ್ದಸನ್ನಂ ಪಬ್ಬಾನಂ ವಸೇನ ಕಾಯಗತಾಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವನಾನಿದ್ದೇಸೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ।

ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಇರಿಯಾಪಥಪಬ್ಬಂ ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪಬ್ಬಂ ಧಾತುಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ನವ ಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬಾನಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇಸುಯೇವ ಆದೀನವಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ಯಾಪಿ ಚೇತ್ಥ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದೀಸು ಸಮಾಧಿಭಾವನಾ ಇಜ್ಝೇಯ್ಯ, ಸಾ ಅಸುಭನಿದ್ದೇಸೇ ಪಕಾಸಿತಾಯೇವ। ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬಂ ಪನ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬಞ್ಚ ಇಮಾನೇವೇತ್ಥ ದ್ವೇ ಸಮಾಧಿವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ತೇಸು ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬಂ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿವಸೇನ ವಿಸುಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂಯೇವ। ಯಂ ಪನೇತಂ "ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಇಮಮೇವ ಕಾಯಂ ಉದ್ಧಂ ಪಾದತಲಾ ಅಧೋ ಕೇಸಮತ್ಥಕಾ ತಚಪರಿಯನ್ತಂ ಪೂರಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಅಸುಚಿನೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ। ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ ಲೋಮಾ… ಪೇ॰… ಮುತ್ತ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೪) ಏವಂ **ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜೇನ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ** ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ದೇಸಿತಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಇದಮಿಧ ಕಾಯಗತಾಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ।

೧೭೯. ತತ್ಥಾಯಂ ಪಾಳಿವಣ್ಣನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಭಾವನಾನಿದ್ದೇಸೋ। **ಇಮಮೇವ ಕಾಯ**ನ್ತಿ ಇಮಂ ಚತುಮಹಾಭೂತಿಕಂ ಪೂತಿಕಾಯಂ। **ಉದ್ಧಂ ಪಾದತಲಾ**ತಿ ಪಾದತಲತೋ ಉಪರಿ। **ಅಧೋ ಕೇಸಮತ್ಥಕಾ**ತಿ ಕೇಸಗ್ಗತೋ ಹೇಟ್ಠಾ। **ತಚಪರಿಯನ್ತ**ನ್ತಿ ತಿರಿಯಂ ತಚಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ। **ಪೂರಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಅಸುಚಿನೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೀ**ತಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರಕೇಸಾದಿಅಸುಚಿಭರಿತೋ ಅಯಂ ಕಾಯೋತಿ ಪಸ್ಸತಿ। ಕಥಂ? ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ…ಪೇ॰… ಮುತ್ತನ್ತಿ।

ತತ್ಥ **ಅತ್ಥೀತಿ** ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ। **ಇಮಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಯ್ವಾಯಂ ಉದ್ಧಂ ಪಾದತಲಾ ಅಧೋ ಕೇಸಮತ್ಥಕಾ ತಚಪರಿಯನ್ತೋ ಪೂರೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಅಸುಚಿನೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ। **ಕಾಯೇತಿ** ಸರೀರೇ। ಸರೀರಂ ಹಿ ಅಸುಚಿಸಞ್ಚಯತೋ ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ಕೇಸಾದೀನಞ್ಚೇವ ಚಕ್ಖುರೋಗಾದೀನಞ್ಚ ರೋಗಸತಾನಂ ಆಯಭೂತತೋ ಕಾಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕೇಸಾ ಲೋಮಾತಿ** ಏತೇ ಕೇಸಾದಯೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಾ। ತತ್ಥ ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ, ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಲೋಮಾತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಪಾದತಲಾ ಪಟ್ಠಾಯ ಉಪರಿ, ಕೇಸಮತ್ಥಕಾ ಪಟ್ಠಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ, ತಚತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರಿತೋತಿ ಏತ್ತಕೇ ಬ್ಯಾಮಮತ್ತೇ ಕಳೇವರೇ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಪಿ ವಿಚಿನನ್ತೋ ನ ಕೋಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಮುತ್ತಂ ವಾ ಮಣಿಂ ವಾ ವೇಳುರಿಯಂ ವಾ ಅಗರುಂ ವಾ ಕುಙ್ಕುಮಂ ವಾ ಕಪ್ಪೂರಂ ವಾ ವಾಸಚುಣ್ಣಾದಿಂ ವಾ ಅಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸುಚಿಭಾವಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಅಥ ಖೋ ಪರಮದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಂ ಅಸಿರಿಕದಸ್ಸನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಕೇಸಲೋಮಾದಿಭೇದಂ ಅಸುಚಿಂಯೇವ ಪಸ್ಸತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ ಲೋಮಾ…ಪೇ॰… ಮುತ್ತ"ನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಪದಸಮ್ಬನ್ಧತೋ ವಣ್ಣನಾ।

೧೮೦. ಇಮಂ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೇನ ಕುಲಪುತ್ತೇನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಇದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಪಿಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇನ್ತೇನ ಸತ್ತಧಾ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಂ ದಸಧಾ ಚ ಮನಸಿಕಾರಕೋಸಲ್ಲಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ವಚಸಾ ಮನಸಾ ವಣ್ಣತೋ ಸಣ್ಠಾನತೋ ದಿಸತೋ ಓಕಾಸತೋ ಪರಿಚ್ಛೇದತೋತಿ ಏವಂ ಸತ್ತಧಾ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮನಸಿಕಾರಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಯೋಪಿ ತಿಪಿಟಕೋ ಹೋತಿ, ತೇನಾಪಿ ಮನಸಿಕಾರಕಾಲೇ ಪಠಮಂ ವಾಚಾಯ ಸಜ್ಝಾಯೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಹಿ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ ಮಲಯವಾಸೀ ಮಹಾದೇವತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಉಗ್ಗಹಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥೇರಾನಂ ವಿಯ। ಥೇರೋ ಕಿರ ತೇಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಯಾಚಿತೋ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇ ಇಮಂಯೇವ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕರೋಥಾತಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಪಾಳಿಂ ಅದಾಸಿ। ತೇ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನೇಸಂ ದ್ವೇ ತಯೋ ನಿಕಾಯಾ ಪಗುಣಾ, ಪದಕ್ಖಿಣಗ್ಗಾಹಿತಾಯ ಪನ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಂ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಾವ ಸೋತಾಪನ್ನಾ ಅಹೇಸುಂ। ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇನ್ತೇನ ಆಚರಿಯೇನ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ "ಪಠಮಂ ತಾವ ವಾಚಾಯ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ।

ಕರೋನ್ತೇನ ಚ **ತಚಪಞ್ಚಕಾದೀ**ನಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮವಸೇನ ಸಜ್ಝಾಯೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಕೇಸಾ ಲೋಮಾ ನಖಾ ದನ್ತಾ ತಚೋತಿ ಹಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಪಟಿಲೋಮತೋ ತಚೋ ದನ್ತಾ ನಖಾ ಲೋಮಾ ಕೇಸಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ತದನನ್ತರಂ **ವಕ್ಕಪಞ್ಚಕೇ** ಮಂಸಂ ನ್ಹಾರು ಅಟ್ಠಿ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ವಕ್ಕನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಪಟಿಲೋಮತೋ ವಕ್ಕಂ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ಅಟ್ಠಿ ನ್ಹಾರು ಮಂಸಂ, ತಚೋ ದನ್ತಾ ನಖಾ ಲೋಮಾ ಕೇಸಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ತತೋ **ಪಪ್ಫಾಸಪಞ್ಚಕೇ** ಹದಯಂ ಯಕನಂ ಕಿಲೋಮಕಂ ಪಿಹಕಂ ಪಪ್ಫಾಸನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಪಟಿಲೋಮತೋ ಪಪ್ಫಾಸಂ ಪಿಹಕಂ ಕಿಲೋಮಕಂ ಯಕನಂ ಹದಯಂ, ವಕ್ಕಂ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ಅಟ್ಠಿ ನ್ಹಾರು ಮಂಸಂ, ತಚೋ ದನ್ತಾ ನಖಾ ಲೋಮಾ ಕೇಸಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ತತೋ **ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಪಞ್ಚಕೇ** ಅನ್ತಂ ಅನ್ತಗುಣಂ ಉದರಿಯಂ ಕರೀಸಂ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಪಟಿಲೋಮತೋ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಕರೀಸಂ ಉದರಿಯಂ ಅನ್ತಗುಣಂ ಅನ್ತಂ, ಪಪ್ಫಾಸಂ ಪಿಹಕಂ ಕಿಲೋಮಕಂ ಯಕನಂ ಹದಯಂ, ವಕ್ಕಂ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ಅಟ್ಠಿ ನ್ಹಾರು ಮಂಸಂ, ತಚೋ ದನ್ತಾ ನಖಾ ಲೋಮಾ ಕೇಸಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ತತೋ **ಮೇದಛಕ್ಕೇ** ಪಿತ್ತಂ ಸೇಮ್ಹಂ ಪುಬ್ಬೋ ಲೋಹಿತಂ ಸೇದೋ ಮೇದೋತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಪಟಿಲೋಮತೋ ಮೇದೋ ಸೇದೋ ಲೋಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೋ ಸೇಮ್ಹಂ ಪಿತ್ತಂ, ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಕರೀಸಂ ಉದರಿಯಂ ಅನ್ತಗುಣಂ ಅನ್ತಂ, ಪಪ್ಫಾಸಂ ಪಿಹಕಂ ಕಿಲೋಮಕಂ ಯಕನಂ ಹದಯಂ, ವಕ್ಕಂ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ಅಟ್ಠಿ ನ್ಹಾರು ಮಂಸಂ, ತಚೋ ದನ್ತಾ ನಖಾ ಲೋಮಾ ಕೇಸಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ತತೋ **ಮುತ್ತಛಕ್ಕೇ** ಅಸ್ಸು ವಸಾ ಖೇಳೋ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ ಲಸಿಕಾ ಮುತ್ತನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಪಟಿಲೋಮತೋ ಮುತ್ತಂ ಲಸಿಕಾ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ ಖೇಳೋ ವಸಾ ಅಸ್ಸು, ಮೇದೋ ಸೇದೋ ಲೋಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೋ ಸೇಮ್ಹಂ ಪಿತ್ತಂ, ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಕರೀಸಂ ಉದರಿಯಂ ಅನ್ತಗುಣಂ ಅನ್ತಂ, ಪಪ್ಫಾಸಂ ಪಿಹಕಂ ಕಿಲೋಮಕಂ ಯಕನಂ ಹದಯಂ, ವಕ್ಕಂ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ಅಟ್ಠಿ ನ್ಹಾರು ಮಂಸಂ, ತಚೋ ದನ್ತಾ ನಖಾ ಲೋಮಾ ಕೇಸಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಕಾಲಸತಂ ಕಾಲಸಹಸ್ಸಂ ಕಾಲಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ವಾಚಾಯ ಸಜ್ಝಾಯೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ವಚಸಾ ಸಜ್ಝಾಯೇನ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತನ್ತಿ ಪಗುಣಾ ಹೋತಿ, ನ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಚಿತ್ತಂ ವಿಧಾವತಿ। ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ, ಹತ್ಥಸಙ್ಖಲಿಕಾ ವಿಯ ವತಿಪಾದಪನ್ತಿ ವಿಯ ಚ ಖಾಯನ್ತಿ।

ಯಥಾ ಪನ ವಚಸಾ, ತಥೇವ ಮನಸಾಪಿ ಸಜ್ಝಾಯೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ವಚಸಾ ಸಜ್ಝಾಯೋ ಹಿ ಮನಸಾ ಸಜ್ಝಾಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಮನಸಾ ಸಜ್ಝಾಯೋ ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ।

ವಣ್ಣತೋತಿ ಕೇಸಾದೀನಂ ವಣ್ಣೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋ।

ಸಣ್ಠಾನತೋತಿ ತೇಸಞ್ಞೇವ ಸಣ್ಠಾನಂ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ।

ದಿಸತೋತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಸರೀರೇ ನಾಭಿತೋ ಉದ್ಧಂ ಉಪರಿಮದಿಸಾ, ಅಧೋ ಹೇಟ್ಠಿಮದಿಸಾ, ತಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಇಮಿಸ್ಸಾ ನಾಮ ದಿಸಾಯಾತಿ ದಿಸಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ।

ಓಕಾಸತೋತಿ ಅಯಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಓಕಾಸೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋತಿ ಏವಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋ।

ಪರಿಚ್ಛೇದತೋತಿ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋತಿ ದ್ವೇ ಪರಿಚ್ಛೇದಾ। ತತ್ಥ ಅಯಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಚ ಉಪರಿ ಚ ತಿರಿಯಞ್ಚ ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋತಿ ಏವಂ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇಸಾ ನ ಲೋಮಾ, ಲೋಮಾಪಿ ನ ಕೇಸಾತಿ ಏವಂ ಅಮಿಸ್ಸಕತಾವಸೇನ ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ಸತ್ತಧಾ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೇನ ಪನ ಇದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲವಸೇನ ಕಥಿತಂ, ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಧಾತುವಸೇನಾತಿ ಞತ್ವಾ ಆಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಇದಞ್ಹಿ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೭) ಪಟಿಕ್ಕೂಲವಸೇನೇವ ಕಥಿತಂ। ಮಹಾಹತ್ಥಿಪದೋಪಮ(ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೦ ಆದಯೋ) ಮಹಾರಾಹುಲೋವಾದ(ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೩ ಆದಯೋ) ಧಾತುವಿಭಙ್ಗೇಸು(ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೨ ಆದಯೋ) ಧಾತುವಸೇನ ಕಥಿತಂ। ಕಾಯಗತಾಸತಿಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೩) ಪನ ಯಸ್ಸ ವಣ್ಣತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನಿ ವಿಭತ್ತಾನಿ। ತತ್ಥ ಧಾತುವಸೇನ ಕಥಿತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ। ಪಟಿಕ್ಕೂಲವಸೇನ ಕಥಿತಂ ಸಮಥಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। ತದೇತಂ ಇಧ ಸಮಥಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮೇವಾತಿ।

೧೮೧. ಏವಂ ಸತ್ತಧಾ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬತೋ, ನಾತಿಸೀಘತೋ, ನಾತಿಸಣಿಕತೋ, ವಿಕ್ಖೇಪಪಟಿಬಾಹನತೋ, ಪಣ್ಣತ್ತಿಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ, ಅನುಪುಬ್ಬಮುಞ್ಚನತೋ, ಅಪ್ಪನಾತೋ, ತಯೋ ಚ ಸುತ್ತನ್ತಾತಿ ಏವಂ

ದಸಧಾ ಮನಸಿಕಾರಕೋಸಲ್ಲಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಅನುಪುಬ್ಬತೋತಿ** ಇದಞ್ಹಿ ಸಜ್ಝಾಯಕರಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ, ನ ಏಕನ್ತರಿಕಾಯ। ಏಕನ್ತರಿಕಾಯ ಹಿ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಯಥಾ ನಾಮ ಅಕುಸಲೋ ಪುರಿಸೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಪದಂ ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ಏಕನ್ತರಿಕಾಯ ಆರೋಹನ್ತೋ ಕಿಲನ್ತಕಾಯೋ ಪತತಿ, ನ ಆರೋಹನಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ, ಏವಮೇವ ಭಾವನಾಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾದಸ್ಸ ಅನಧಿಗಮಾ ಕಿಲನ್ತಚಿತ್ತೋ ಪತತಿ, ನ ಭಾವನಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ।

ಅನುಪುಬ್ಬತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೇನಾಪಿ ಚ **ನಾತಿಸೀಘತೋ** ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ। ಅತಿಸೀಘತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಹಿ ಯಥಾ ನಾಮ ತಿಯೋಜನಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಓಕ್ಕಮನವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಸೀಘೇನ ಜವೇನ ಸತಕ್ಖತ್ತುಮ್ಪಿ ಗಮನಾಗಮನಂ ಕರೋತೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅದ್ಧಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಥ ಖೋ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾವ ಗನ್ತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಕೇವಲಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅವಿಭೂತಂ ಪನ ಹೋತಿ, ನ ವಿಸೇಸಂ ಆವಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಾತಿಸೀಘತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ।

ಯಥಾ ಚ ನಾತಿಸೀಘತೋ, ಏವಂ **ನಾತಿಸಣಿಕತೋಪಿ**। ಅತಿಸಣಿಕತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಹಿ ಯಥಾ ನಾಮ ತದಹೇವ ತಿಯೋಜನಮಗ್ಗಂ ಗನ್ತುಕಾಮಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ರುಕ್ಖಪಬ್ಬತತಳಾಕಾದೀಸು ವಿಲಮ್ಬಮಾನಸ್ಸ ಮಗ್ಗೋ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ದ್ವೀಹತೀಹೇನ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ।

ವಿಕ್ಖೇಪಪಟಿಬಾಹನತೋತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಚೇತಸೋ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ಪಟಿಬಾಹಿತಬ್ಬೋ। ಅಪ್ಪಟಿಬಾಹತೋ ಹಿ ಯಥಾ ನಾಮ ಏಕಪದಿಕಂ ಪಪಾತಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಕ್ಕಮನಪದಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಲೋಕಯತೋ ಪದವಾರೋ ವಿರಜ್ಝತಿ, ತತೋ ಸತಪೋರಿಸೇ ಪಪಾತೇ ಪತಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಕ್ಖೇಪೇ ಸತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಹಾಯತಿ ಪರಿಧಂಸತಿ। ತಸ್ಮಾ ವಿಕ್ಖೇಪಪಟಿಬಾಹನತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ।

ಪಣ್ಣತ್ತಿಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋತಿ ಯಾಯಂ ಕೇಸಾ ಲೋಮಾತಿಆದಿಕಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿ, ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಉದಕದುಲ್ಲಭಕಾಲೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಅರಞ್ಞೇ ಉದಪಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥ ತಾಲಪಣ್ಣಾದಿಕಂ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಸಞ್ಞಾಣಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ತೇನ ಸಞ್ಞಾಣೇನ ಆಗನ್ತ್ವಾ ನ್ಹಾಯನ್ತಿ ಚೇವ ಪಿವನ್ತಿ ಚ। ಯದಾ ಪನ ನೇಸಂ ಅಭಿಣ್ಹಸಞ್ಚಾರೇನ ಆಗತಾಗತಪದಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ, ತದಾ ಸಞ್ಞಾಣೇನ ಕಿಚ್ಚಂ ನ ಹೋತಿ, ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಕ್ಖಣೇ ಗನ್ತ್ವಾ ನ್ಹಾಯನ್ತಿ ಚೇವ ಪಿವನ್ತಿ ಚ, ಏವಮೇವ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕೇಸಾ ಲೋಮಾತಿಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಅಥ ಕೇಸಾ ಲೋಮಾತಿಪಣ್ಣತ್ತಿಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವೇಯೇವ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ।

ಅನುಪುಬ್ಬಮುಞ್ಚನತೋತಿ ಯೋ ಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತಂ ತಂ ಮುಞ್ಚನ್ತೇನ ಅನುಪುಬ್ಬಮುಞ್ಚನತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ। ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಹಿ ಕೇಸಾತಿ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಮುತ್ತನ್ತಿ ಇಮಂ ಪರಿಯೋಸಾನಕೋಟ್ಠಾಸಮೇವ ಆಹಚ್ಚ ತಿಟ್ಠತಿ। ಮುತ್ತನ್ತಿ ಚ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಕೇಸಾತಿ ಇಮಂ ಆದಿಕೋಟ್ಠಾಸಮೇವ ಆಹಚ್ಚ ತಿಟ್ಠತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಕೇಚಿ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತೇನ ಯೇ ಯೇ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತೇಸು ತೇಸು ತಾವ ಕಮ್ಮಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಯಾವ ದ್ವೀಸು ಉಪಟ್ಠಿತೇಸು ತೇಸಮ್ಪಿ ಏಕೋ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಉಪಟ್ಠಹತಿ, ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಿತಂ ಪನ ತಮೇವ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೇನ ಅಪ್ಪನಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ।

ತತ್ರಾಯಂ ಉಪಮಾ - ಯಥಾ ಹಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸತಾಲಕೇ ತಾಲವನೇ ವಸನ್ತಂ ಮಕ್ಕಟಂ ಗಹೇತುಕಾಮೋ ಲುದ್ದೋ ಆದಿಮ್ಹಿ ಠಿತತಾಲಸ್ಸ ಪಣ್ಣಂ ಸರೇನ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಮಕ್ಕಟೋ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಾಲೇ ಪತಿತ್ವಾ ಪರಿಯನ್ತತಾಲಮೇವ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ತತ್ಥಪಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಲುದ್ದೇನ ತಥೇವ ಕತೇ ಪುನ ತೇನೇವ ನಯೇನ ಆದಿತಾಲಂ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ,

ಸೋ ಏವಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪರಿಪಾತಿಯಮಾನೋ ಉಕ್ಕುಟ್ಠುಕ್ಕುಟ್ಠಿಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ತಾಲೇ ನಿಪತಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವೇಮಜ್ಝೇ ಮಕುಳತಾಲಪಣ್ಣಸೂಚಿಂ ದಳ್ಹಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಜ್ಝಿಯಮಾನೋಪಿ ನ ಉಟ್ಠಹೇಯ್ಯ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತತ್ರಿದಂ ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನಂ - ಯಥಾ ಹಿ ತಾಲವನೇ ದ್ವತ್ತಿಂಸತಾಲಾ, ಏವಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ದ್ವತ್ತಿಂಸಕೋಟ್ಠಾಸಾ। ಮಕ್ಕಟೋ ವಿಯ ಚಿತ್ತಂ। ಉದ್ದೋ ವಿಯ ಯೋಗಾವಚರೋ। ಮಕ್ಕಟಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಂಸತಾಲಕೇ ತಾಲವನೇ ನಿವಾಸೋ ವಿಯ ಯೋಗಿನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಂಸಕೋಟ್ಠಾಸಕೇ ಕಾಯೇ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಅನುಸಞ್ಚರಣಂ। ಉದ್ದೇನ ಆದಿಮ್ಹಿ ಠಿತತಾಲಸ್ಸ ಪಣ್ಣಂ ಸರೇನ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಯಾ ಕತಾಯ ಮಕ್ಕಟಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಾಲೇ ಪತಿತ್ವಾ ಪರಿಯನ್ತತಾಲಗಮನಂ ವಿಯ ಯೋಗಿನೋ ಕೇಸಾತಿ ಮನಸಿಕಾರೇ ಆರದ್ಧೇ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿಯೋಸಾನಕೋಟ್ಠಾಸೇಯೇವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಣ್ಠಾನಂ। ಪುನ ಪಚ್ಚಾಗಮನೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪರಿಪಾತಿಯಮಾನಸ್ಸ ಮಕ್ಕಟಸ್ಸ ಉಕ್ಕುಟ್ಠುಕ್ಕುಟ್ಠಿಟ್ಠಾನೇ ಉಟ್ಠಾನಂ ವಿಯ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಕೇಸುಚಿ ಕೇಸುಚಿ ಉಪಟ್ಠಿತೇಸು ಅನುಪಟ್ಠಹನ್ತೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಿತೇಸು ಪರಿಕಮ್ಮಕರಣಂ। ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ತಾಲೇ ನಿಪತಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಮಕುಳತಾಲಪಣ್ಣಸೂಚಿಂ ದಳ್ಹಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಜ್ಝಿಯಮಾನಸ್ಸಪಿ ಅನುಟ್ಠಾನಂ ವಿಯ ಅವಸಾನೇ ದ್ವೀಸು ಉಪಟ್ಠಿತೇಸು ಯೋ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತಮೇವ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪನಾಯ ಉಪ್ಪಾದನಂ।

ಅಪರಾಪಿ ಉಪಮಾ - ಯಥಾ ನಾಮ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ ಭಿಕ್ಖು ದ್ವತ್ತಿಂಸಕುಲಂ ಗಾಮಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಸನ್ತೋ ಪಠಮಗೇಹೇಯೇವ ದ್ವೇ ಭಿಕ್ಖಾ ಲಭಿತ್ವಾ ಪರತೋ ಏಕಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಪುನದಿವಸೇ ತಿಸ್ಸೋ ಲಭಿತ್ವಾ ಪರತೋ ದ್ವೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯ। ತತಿಯದಿವಸೇ ಆದಿಮ್ಹಿಯೇವ ಪತ್ತಪೂರಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಆಸನಸಾಲಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ। ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ದ್ವತ್ತಿಂಸಕುಲಗಾಮೋ ವಿಯ ಹಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೋ। ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ ವಿಯ ಯೋಗಾವಚರೋ। ತಸ್ಸ ತಂ ಗಾಮಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಾಸೋ ವಿಯ ಯೋಗಿನೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ ಪರಿಕಮ್ಮಕರಣಂ। ಪಠಮಗೇಹೇ ದ್ವೇ ಭಿಕ್ಖಾ ಲಭಿತ್ವಾ ಪರತೋ ಏಕಿಸ್ಸಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವಿಯ ದುತಿಯದಿವಸೇ ತಿಸ್ಸೋ ಲಭಿತ್ವಾ ಪರತೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವಿಯ ಚ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಅನುಪಟ್ಠಹನ್ತೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಿತೇಸು ಯಾವ ಕೋಟ್ಠಾಸದ್ವಯೇ ಪರಿಕಮ್ಮಕರಣಂ। ತತಿಯದಿವಸೇ ಆದಿಮ್ಹಿಯೇವ ಪತ್ತಪೂರಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಆಸನಸಾಲಾಯಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗೋ ವಿಯ ದ್ವೀಸು ಯೋ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತಮೇವ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪನಾಯ ಉಪ್ಪಾದನಂ।

ಅಪ್ಪನಾತೋತಿ ಅಪ್ಪನಾಕೋಟ್ಠಾಸತೋ ಕೇಸಾದೀಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಯಮೇವೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ತಯೋ ಚ ಸುತ್ತನ್ತಾತಿ ಅಧಿಚಿತ್ತಂ, ಸೀತಿಭಾವೋ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಕೋಸಲ್ಲನ್ತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಸುತ್ತನ್ತಾ ವೀರಿಯಸಮಾಧಿಯೋಜನತ್ಥಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತ್ಥ -

> "ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೇನ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನಾ ತೀಣಿ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಕಾಲೇನಕಾಲಂ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾನಿ। ಕಾಲೇನಕಾಲಂ ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ। ಕಾಲೇನಕಾಲಂ ಪಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ। ಕಾಲೇನಕಾಲಂ ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಏಕನ್ತಂ ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತಞ್ಞೇವ ಮನಸಿಕರೇಯ್ಯ, ಠಾನಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಕೋಸಜ್ಜಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯ। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಏಕನ್ತಂ ಪಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಞ್ಞೇವ ಮನಸಿಕರೇಯ್ಯ, ಠಾನಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯ। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಏಕನ್ತಂ ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತಞ್ಞೇವ ಮನಸಿಕರೇಯ್ಯ, ಠಾನಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಯೇಯ್ಯ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ। ಯತೋ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಕಾಲೇನಕಾಲಂ

ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿಕರೋತಿ, ತಂ ಹೋತಿ ಚಿತ್ತಂ ಮುದುಞ್ಚ ಕಮ್ಮನಿಯಞ್ಚ ಪಭಸ್ಸರಞ್ಚ, ನ ಚ ಪಭಙ್ಗು, ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಯತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ।

“ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುವಣ್ಣಕಾರೋ ವಾ ಸುವಣ್ಣಕಾರನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ಉಕ್ಕಂ ಬನ್ಧತಿ, ಉಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಉಕ್ಕಾಮುಖಂ ಆಲಿಮ್ಪೇತಿ, ಉಕ್ಕಾಮುಖಂ ಆಲಿಮ್ಪೇತ್ವಾ ಸಣ್ಡಾಸೇನ ಜಾತರೂಪಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಕ್ಕಾಮುಖೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಕಾಲೇನಕಾಲಂ ಅಭಿಧಮತಿ, ಕಾಲೇನಕಾಲಂ ಉದಕೇನ ಪರಿಪ್ಫೋಸೇತಿ, ಕಾಲೇನಕಾಲಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುವಣ್ಣಕಾರೋ ವಾ ಸುವಣ್ಣಕಾರನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ಏಕನ್ತಂ ಅಭಿಧಮೇಯ್ಯ, ಠಾನಂ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ಡಹೇಯ್ಯ। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುವಣ್ಣಕಾರೋ ವಾ ಸುವಣ್ಣಕಾರನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ಏಕನ್ತಂ ಉದಕೇನ ಪರಿಪ್ಫೋಸೇಯ್ಯ, ಠಾನಂ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ನಿಬ್ಬಾಯೇಯ್ಯ। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುವಣ್ಣಕಾರೋ ವಾ ಸುವಣ್ಣಕಾರನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ಏಕನ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಠಾನಂ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ನ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। ಯತೋ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುವಣ್ಣಕಾರೋ ವಾ ಸುವಣ್ಣಕಾರನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ಕಾಲೇನಕಾಲಂ ಅಭಿಧಮತಿ, ಕಾಲೇನಕಾಲಂ ಉದಕೇನ ಪರಿಪ್ಫೋಸೇತಿ, ಕಾಲೇನಕಾಲಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ತಂ ಹೋತಿ ಜಾತರೂಪಂ ಮುದುಞ್ಚ ಕಮ್ಮನಿಯಞ್ಚ ಪಭಸ್ಸರಞ್ಚ, ನ ಚ ಪಭಙ್ಗು, ಸಮ್ಮಾ ಉಪೇತಿ ಕಮ್ಮಾಯ। ಯಸ್ಸಾ ಯಸ್ಸಾ ಚ ಪಿಳನ್ಧನವಿಕತಿಯಾ ಆಕಙ್ಖತಿ ಯದಿ ಪಟಿಕಾಯ ಯದಿ ಕುಣ್ಡಲಾಯ ಯದಿ ಗೀವೇಯ್ಯಾಯ ಯದಿ ಸುವಣ್ಣಮಾಲಾಯ, ತಞ್ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಅನುಭೋತಿ।

“ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೇನ…ಪೇ॰… ಸಮಾಧಿಯತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ। ಯಸ್ಸ ಯಸ್ಸ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿ ಕರಣೀಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇತಿ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿ ಕಿರಿಯಾಯ, ತತ್ರ ತತ್ರೇವ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಸತಿ ಸತಿ ಆಯತನೇ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೩)।

ಇದಂ ಸುತ್ತಂ **ಅಧಿಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

“ಛಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಬ್ಬೋ ಅನುತ್ತರಂ ಸೀತಿಭಾವಂ ಸಚ್ಛಿಕಾತುಂ। ಕತಮೇಹಿ ಛಹಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ। ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕೋ ಚ ಹೋತಿ ನಿಬ್ಬಾನಾಭಿರತೋ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಛಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಬ್ಬೋ ಅನುತ್ತರಂ ಸೀತಿಭಾವಂ ಸಚ್ಛಿಕಾತು”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೮೫)।

ಇದಂ ಸುತ್ತಂ **ಅನುತ್ತರಂ ಸೀತಿಭಾವೋ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಕೋಸಲ್ಲಂ “ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಅಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯಾ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪) ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಕಥಾಯಂ ದಸ್ಸಿತಮೇವ।

ಇತಿ ಇದಂ ಸತ್ತವಿಧಂ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ, ಇದಞ್ಚ ದಸವಿಧಂ ಮನಸಿಕಾರಕೋಸಲ್ಲಂ ಸುಟ್ಠು ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ತೇನ ಯೋಗಿನಾ ಉಭಯಕೋಸಲ್ಲವಸೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸಾಧುಕಂ ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ಆಚರಿಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕವಿಹಾರೇಯೇವ ಫಾಸು ಹೋತಿ, ಏವಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಅಕಥಾಪೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸುಟ್ಠು ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೇನ ವಿಸೇಸಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಉಪರೂಪರಿ ಕಥಾಪೇತಬ್ಬಂ। ಅಞ್ಞತ್ಥ ವಸಿತುಕಾಮೇನ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ವಿಧಿನಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಕಥಾಪೇತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಥವೀಕಸಿಣನಿದ್ದೇಸೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅನನುರೂಪಂ

ಸೇನಾಸನಂ ಪಹಾಯ ಅನುರೂಪೇ ವಿಹಾರೇ ವಸನ್ತೇನ ಖುದ್ದಕಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮನಸಿಕಾರೇ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕಾತಬ್ಬಂ।

ಕರೋನ್ತೇನ ಪನ ಕೇಸೇಸು ತಾವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ? ಏಕಂ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ಕೇಸೇ ಲುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಹತ್ಥತಲೇ ಠಪೇತ್ವಾ ವಣ್ಣೋ ತಾವ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋ। ಛಿನ್ನಟ್ಠಾನೇಪಿ ಕೇಸೇ ಓಲೋಕೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಉದಕಪತ್ತೇ ವಾ ಯಾಗುಪತ್ತೇ ವಾ ಓಲೋಕೇತುಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿಯೇವ। ಕಾಳಕಕಾಲೇ ದಿಸ್ವಾ ಕಾಳಕಾತಿ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ । ಸೇತಕಾಲೇ ಸೇತಾತಿ। ಮಿಸ್ಸಕಕಾಲೇ ಪನ ಉಸ್ಸದವಸೇನ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಕೇಸೇಸು, ಏವಂ ಸಕಲೇಪಿ ತಚಪಞ್ಚಕೇ ದಿಸ್ವಾವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಕೋಟ್ಠಾಸವವತ್ಥಾಪನಕಥಾ

೧೮೨. ಏವಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನದಿಸೋಕಾಸಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಗನ್ಧಆಸಯೋಕಾಸವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ।

ತತ್ರಾಯಂ ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಅನುಪುಬ್ಬಕಥಾ। **ಕೇಸಾ** ತಾವ ಪಕತಿವಣ್ಣೇನ ಕಾಳಕಾ ಅದ್ದಾರಿಟ್ಠಕವಣ್ಣಾ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ದೀಘವಟ್ಟಲಿಕಾ ತುಲಾದಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಾ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮದಿಸಾಯ ಜಾತಾ। ಓಕಾಸತೋ ಉಭೋಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಕಣ್ಣಚೂಳಿಕಾಹಿ, ಪುರತೋ ನಲಾಟನ್ತೇನ, ಪಚ್ಛತೋ ಗಲವಾಟಕೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ। ಸೀಸಕಟಾಹವೇಠನಂ ಅಲ್ಲಚಮ್ಮಂ ಕೇಸಾನಂ ಓಕಾಸೋ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಕೇಸಾ ಸೀಸವೇಠನಚಮ್ಮೇ ವೀಹಗ್ಗಮತ್ತಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ಅತ್ತನೋ ಮೂಲತಲೇನ, ಉಪರಿ ಆಕಾಸೇನ, ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ, ದ್ವೇ ಕೇಸಾ ಏಕತೋ ನತ್ಥೀತಿ ಅಯಂ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ಕೇಸಾ ನ ಲೋಮಾ, ಲೋಮಾ ನ ಕೇಸಾತಿ ಏವಂ ಅವಸೇಸಏಕತಿಂಸಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ಅಮಿಸ್ಸೀಕತಾ ಕೇಸಾ ನಾಮ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸೋತಿ ಅಯಂ ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ಇದಂ ಕೇಸಾನಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಾಪನಂ।

೧೮೩. ಇದಂ ಪನ ನೇಸಂ ವಣ್ಣಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತೋ ವವತ್ಥಾಪನಂ। ಕೇಸಾ ನಾಮೇತೇ ವಣ್ಣತೋಪಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾ। ಸಣ್ಠಾನತೋಪಿ ಗನ್ಧತೋಪಿ ಆಸಯತೋಪಿ ಓಕಾಸತೋಪಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾ।

ಮನುಞ್ಞೇಪಿ ಹಿ ಯಾಗುಪತ್ತೇ ವಾ ಭತ್ತಪತ್ತೇ ವಾ ಕೇಸವಣ್ಣಂ ಕಿಞ್ಚಿ ದಿಸ್ವಾ ಕೇಸಮಿಸ್ಸಕಮಿದಂ ಹರಥ ನನ್ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತಿ। ಏವಂ ಕೇಸಾ **ವಣ್ಣತೋ** ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾ। ರತ್ತಿಂ ಭುಞ್ಜನ್ತಾಪಿ ಕೇಸಸಣ್ಠಾನಂ ಅಕ್ಕವಾಕಂ ವಾ ಮಕಚಿವಾಕಂ ವಾ ಛುಪಿತ್ವಾಪಿ ತಥೇವ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತಿ। ಏವಂ **ಸಣ್ಠಾನತೋ** ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾ।

ತೇಲಮಕ್ಖನಪುಪ್ಫಧೂಪಾದಿ ಸಙ್ಖಾರವಿರಹಿತಾನಞ್ಚ ಕೇಸಾನಂ ಗನ್ಧೋ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛೋ ಹೋತಿ। ತತೋ ಜೇಗುಚ್ಛತರೋ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತಾನಂ। ಕೇಸಾ ಹಿ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನತೋ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಪಿ ಸಿಯುಂ, **ಗನ್ಧೇನ** ಪನ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಯೇವ। ಯಥಾ ಹಿ ದಹರಸ್ಸ ಕುಮಾರಸ್ಸ ವಚ್ಚಂ ವಣ್ಣತೋ ಹಲಿದ್ದಿವಣ್ಣಂ, ಸಣ್ಠಾನತೋಪಿ ಹಲಿದ್ದಿಪಿಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಂ। ಸಙ್ಕಾರಟ್ಠಾನೇ ಛಡ್ಡಿತಞ್ಚ ಉದ್ಧುಮಾತಕಕಾಳಸುನಖಸರೀರಂ ವಣ್ಣತೋ ತಾಲಪಕ್ಕವಣ್ಣಂ । ಸಣ್ಠಾನತೋ ವಟ್ಟೇತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಮುದಿಙ್ಗಸಣ್ಠಾನಂ। ದಾಠಾಪಿಸ್ಸ ಸುಮನಮಕುಳಸದಿಸಾತಿ ಉಭಯಮ್ಪಿ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನತೋ ಸಿಯಾ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಗನ್ಧೇನ ಪನ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮೇವ। ಏವಂ ಕೇಸಾಪಿ ಸಿಯುಂ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನತೋ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾ **ಗನ್ಧೇನ** ಪನ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಯೇವಾತಿ।

ಯಥಾ ಪನ ಅಸುಚಿಟ್ಠಾನೇ ಗಾಮನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಜಾತಾನಿ ಸೂಪೇಯ್ಯಪಣ್ಣಾನಿ ನಾಗರಿಕಮನುಸ್ಸಾನಂ ಜೇಗುಚ್ಛಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ಅಪರಿಭೋಗಾನಿ, ಏವಂ ಕೇಸಾಪಿ ಪುಬ್ಬಲೋಹಿತಮುತ್ತಕರೀಸಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಾದಿನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಜಾತತ್ತಾ ಜೇಗುಚ್ಛಾತಿ ಇದಂ ನೇಸಂ **ಆಸಯತೋ** ಪಾಟಿಕ್ಕುಲ್ಯಂ।

ಇಮೇ ಚ ಕೇಸಾ ನಾಮ ಗೂಥರಾಸಿಮ್ಹಿ ಉಟ್ಠಿತಕಣ್ಣಿಕಂ ವಿಯ ಏಕತಿಂಸಕೋಟ್ಠಾಸರಾಸಿಮ್ಹಿ ಜಾತಾ। ತೇ ಸುಸಾನಸಙ್ಕಾರಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಜಾತಸಾಕಂ ವಿಯ ಪರಿಕ್ಖಾದೀಸು ಜಾತಕಮಲಕುವಲಯಾದಿಪುಪ್ಫಂ ವಿಯ ಚ ಅಸುಚಿಟ್ಠಾನೇ ಜಾತತ್ತಾ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛಾತಿ ಇದಂ ನೇಸಂ **ಓಕಾಸತೋ** ಪಾಟಿಕ್ಕೂಲ್ಯಂ।

ಯಥಾ ಚ ಕೇಸಾನಂ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸಾನಂ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಗನ್ಧಾಸಯೋಕಾಸವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನದಿಸೋಕಾಸಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ।

೧೮೪. ತತ್ಥ **ಲೋಮಾ** ತಾವ ಪಕತಿವಣ್ಣತೋ ನ ಕೇಸಾ ವಿಯ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಕಾಳಕಾ, ಕಾಳಪಿಙ್ಗಲಾ ಪನ ಹೋನ್ತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓನತಗ್ಗಾ ತಾಲಮೂಲಸಣ್ಠಾನಾ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಾ। ಓಕಾಸತೋ ಠಪೇತ್ವಾ ಕೇಸಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಿತೋಕಾಸಞ್ಚ ಹತ್ಥಪಾದತಲಾನಿ ಚ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅವಸೇಸಸರೀರವೇಠನಚಮ್ಮೇ ಜಾತಾ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಸರೀರವೇಠನಚಮ್ಮೇ ಲಿಖಾಮತ್ತಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ಅತ್ತನೋ ಮೂಲತಲೇನ, ಉಪರಿ ಆಕಾಸೇನ, ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ, ದ್ವೇ ಲೋಮಾ ಏಕತೋ ನತ್ಥಿ, ಅಯಂ ನೇಸಂ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೮೫. **ನಖಾ**ತಿ ವೀಸತಿಯಾ ನಖಪತ್ತಾನಂ ನಾಮಂ। ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಾ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಮಚ್ಛಸಕಲಿಕಸಣ್ಠಾನಾ। ದಿಸತೋ ಪಾದನಖಾ ಹೇಟ್ಠಿಮದಿಸಾಯ, ಹತ್ಥನಖಾ ಉಪರಿಮದಿಸಾಯಾತಿ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಾ। ಓಕಾಸತೋ ಅಙ್ಗುಲೀನಂ ಅಗ್ಗಪಿಟ್ಠೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಅಙ್ಗುಲಿಕೋಟಿಮಂಸೇಹಿ, ಅನ್ತೋ ಅಙ್ಗುಲಿಪಿಟ್ಠಿಮಂಸೇನ, ಬಹಿ ಚೇವ ಅಗ್ಗೇ ಚ ಆಕಾಸೇನ, ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ, ದ್ವೇ ನಖಾ ಏಕತೋ ನತ್ಥಿ, ಅಯಂ ನೇಸಂ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೮೬. **ದನ್ತಾ**ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣದನ್ತಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ದನ್ತಟ್ಠಿಕಾನಿ। ತೇಪಿ ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಾ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಅನೇಕಸಣ್ಠಾನಾ। ತೇಸಂ ಹಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಾಯ ತಾವ ದನ್ತಪಾಳಿಯಾ ಮಜ್ಝೇ ಚತ್ತಾರೋ ದನ್ತಾ ಮತ್ತಿಕಾಪಿಣ್ಡೇ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಠಪಿತಅಲಾಬುಬೀಜಸಣ್ಠಾನಾ। ತೇಸಂ ಉಭೋಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಏಕೇಕೋ ಏಕಮೂಲಕೋ ಏಕಕೋಟಿಕೋ ಮಲ್ಲಿಕಮಕುಳಸಣ್ಠಾನೋ। ತತೋ ಏಕೇಕೋ ದ್ವಿಮೂಲಕೋ ದ್ವಿಕೋಟಿಕೋ ಯಾನಕಉಪತ್ಥಮ್ಭಿನಿಸಣ್ಠಾನೋ। ತತೋ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ತಿಮೂಲಾ ತಿಕೋಟಿಕಾ। ತತೋ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಚತುಮೂಲಾ ಚತುಕೋಟಿಕಾತಿ। ಉಪರಿಮಪಾಳಿಯಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮದಿಸಾಯ ಜಾತಾ। ಓಕಾಸತೋ ದ್ವೀಸು ಹನುಕಟ್ಠಿಕೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಹನುಕಟ್ಠಿಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಅತ್ತನೋ ಮೂಲತಲೇನ, ಉಪರಿ ಆಕಾಸೇನ, ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ, ದ್ವೇ ದನ್ತಾ ಏಕತೋ ನತ್ಥಿ, ಅಯಂ ನೇಸಂ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೮೭. **ತಚೋ**ತಿ ಸಕಲಸರೀರಂ ವೇಠೇತ್ವಾ ಠಿತಚಮ್ಮಂ। ತಸ್ಸ ಉಪರಿ ಕಾಳಸಾಮಪೀತಾದಿವಣ್ಣಾ ಛವಿ ನಾಮ ಯಾ ಸಕಲಸರೀರತೋಪಿ ಸಙ್ಕಡ್ಢಿಯಮಾನಾ ಬದರಟ್ಠಿಮತ್ತಾ ಹೋತಿ। ತಚೋ ಪನ ವಣ್ಣತೋ ಸೇತೋಯೇವ। ಸೋ ಚಸ್ಸ ಸೇತಭಾವೋ ಅಗ್ಗಿಜಾಲಾಭಿಘಾತಪಹರಣಪ್ಪಹಾರಾದೀಹಿ ವಿದ್ಧಂಸಿತಾಯ ಛವಿಯಾ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಸರೀರಸಣ್ಠಾನೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ।

ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಪಾದಙ್ಗುಲಿತ್ತಚೋ ಕೋಸಕಾರಕಕೋಸಸಣ್ಠಾನೋ। ಪಿಟ್ಠಿಪಾದತ್ತಚೋ ಪುಟಬನ್ಧಉಪಾಹನಸಣ್ಠಾನೋ। ಜಙ್ಘತ್ತಚೋ ಭತ್ತಪುಟಕತಾಲಪಣ್ಣಸಣ್ಠಾನೋ। ಊರುತ್ತಚೋ ತಣ್ಡುಲಭರಿತದೀಘತ್ಥವಿಕಸಣ್ಠಾನೋ। ಆನಿಸದತ್ತಚೋ ಉದಕಪೂರಿತಪಟಪರಿಸ್ಸಾವನಸಣ್ಠಾನೋ। ಪಿಟ್ಠಿತ್ತಚೋ ಫಲಕೋನದ್ಧಚಮ್ಮಸಣ್ಠಾನೋ। ಕುಚ್ಛಿತ್ತಚೋ ವೀಣಾದೋಣಿಕೋನದ್ಧಚಮ್ಮಸಣ್ಠಾನೋ। ಉರತ್ತಚೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚತುರಸ್ಸಸಣ್ಠಾನೋ। ಉಭಯಬಾಹುತ್ತಚೋ ತೂಣಿರೋನದ್ಧಚಮ್ಮಸಣ್ಠಾನೋ। ಪಿಟ್ಠಿಹತ್ಥತ್ತಚೋ ಖುರಕೋಸಸಣ್ಠಾನೋ, ಫಣಕತ್ಥವಿಕಸಣ್ಠಾನೋ ವಾ। ಹತ್ಥಙ್ಗುಲಿತ್ತಚೋ

ಕುಞ್ಚಿಕಾಕೋಸಕಸಣ್ಠಾನೋ। ಗೀವತ್ತಚೋ ಗಲಕಞ್ಚುಕಸಣ್ಠಾನೋ। ಮುಖತ್ತಚೋ ಛಿದ್ದಾವಛಿದ್ದೋ ಕೀಟಕುಲಾವಕಸಣ್ಠಾನೋ। ಸೀಸತ್ತಚೋ ಪತ್ತತ್ಥವಿಕಸಣ್ಠಾನೋತಿ।

ತಚಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಕೇನ ಚ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಉತ್ತರೋಟ್ಠತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಉಪರಿಮುಖಂ ಞಾಣಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಪಠಮಂ ತಾವ ಮುಖಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತಚಮ್ಮಂ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ತತೋ ನಲಾಟಟ್ಠಿಚಮ್ಮಂ। ತತೋ ಥವಿಕಾಯ ಪಕ್ಖಿತ್ತಪತ್ತಸ್ಸ ಚ ಥವಿಕಾಯ ಚ ಅನ್ತರೇನ ಹತ್ಥಮಿವ ಸೀಸಟ್ಠಿಕಸ್ಸ ಚ ಸೀಸಚಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಅನ್ತರೇನ ಞಾಣಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಿಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಚಮ್ಮಸ್ಸ ಏಕಾಬದ್ಧಭಾವಂ ವಿಯೋಜೇನ್ತೇನ ಸೀಸಚಮ್ಮಂ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ತತೋ ಖನ್ಧಚಮ್ಮಂ। ತತೋ ಅನುಲೋಮೇನ ಪಟಿಲೋಮೇನ ಚ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥಚಮ್ಮಂ। ಅಥ ತೇನೇವ ನಯೇನ ವಾಮಹತ್ಥಚಮ್ಮಂ। ತತೋ ಪಿಟ್ಠಿಚಮ್ಮಂ ತಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಅನುಲೋಮೇನ ಪಟಿಲೋಮೇನ ಚ ದಕ್ಖಿಣಪಾದಚಮ್ಮಂ। ಅಥ ತೇನೇವ ನಯೇನ ವಾಮಪಾದಚಮ್ಮಂ। ತತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನೇವ ವತ್ಥಿಉದರಹದಯಗೀವಚಮ್ಮಾನಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾನಿ। ಅಥ ಗೀವಚಮ್ಮಾನನ್ತರಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಹನುಚಮ್ಮಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಅಧರೋಟ್ಠಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ನಿಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಓಳಾರಿಕೋಳಾರಿಕಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಸುಖುಮಮ್ಪಿ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತೋ। ಓಕಾಸತೋ ಸಕಲಸರೀರಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಪತಿಟ್ಠಿತತಲೇನ, ಉಪರಿ ಆಕಾಸೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೮೮. **ಮಂಸನ್ತಿ** ನವ ಮಂಸಪೇಸಿಸತಾನಿ। ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಣ್ಣತೋ ರತ್ತಂ ಕಿಂಸುಕಪುಪ್ಫಸದಿಸಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಜಙ್ಘಪಿಣ್ಡಿಕಮಂಸಂ ತಾಲಪಣ್ಣಪುಟಭತ್ತಸಣ್ಠಾನಂ। ಊರುಮಂಸಂ ನಿಸದಪೋತಸಣ್ಠಾನಂ। ಆನಿಸದಮಂಸಂ ಉದ್ಧನಕೋಟಿಸಣ್ಠಾನಂ। ಪಿಟ್ಠಿಮಂಸಂ ತಾಲಗುಳಪಟಲಸಣ್ಠಾನಂ। ಫಾಸುಕದ್ವಯಮಂಸಂ ಕೋಟ್ಠಲಿಕಾಯ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ತನುಮತ್ತಿಕಾಲೇಪಸಣ್ಠಾನಂ। ಥನಮಂಸಂ ವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಅವಕ್ಖಿತ್ತಮತ್ತಿಕಾಪಿಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಂ। ಬಾಹುದ್ವಯಮಂಸಂ ದ್ವಿಗುಣಂ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತನಿಚ್ಚಮ್ಮಮಹಾಮೂಸಿಕಸಣ್ಠಾನಂ। ಏವಂ ಓಳಾರಿಕೋಳಾರಿಕಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಸುಖುಮಮ್ಪಿ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ವೀಸಾಧಿಕಾನಿ ತೀಣಿ ಅಟ್ಠಿಸತಾನಿ ಅನುಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾತೇ ಪತಿಟ್ಠಿತತಲೇನ, ಉಪರಿ ತಚೇನ, ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೮೯. **ನ್ಹಾರೂತಿ** ನವ ನ್ಹಾರುಸತಾನಿ। ವಣ್ಣತೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ನ್ಹಾರೂ ಸೇತಾ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ನಾನಾಸಣ್ಠಾನಾ। ಏತೇಸು ಹಿ ಗೀವಾಯ ಉಪರಿಮಭಾಗತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಚ ಮಹಾನ್ಹಾರೂ ಸರೀರಂ ವಿನನ್ಧಮಾನಾ ಪುರಿಮಪಸ್ಸೇನ ಓತಿಣ್ಣಾ। ಪಞ್ಚ ಪಚ್ಛಿಮಪಸ್ಸೇನ। ಪಞ್ಚ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸೇನ। ಪಞ್ಚ ವಾಮಪಸ್ಸೇನ। ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥಂ ವಿನನ್ಧಮಾನಾಪಿ ಹತ್ಥಸ್ಸ ಪುರಿಮಪಸ್ಸೇನ ಪಞ್ಚ। ಪಚ್ಛಿಮಪಸ್ಸೇನ ಪಞ್ಚ। ತಥಾ ವಾಮಹತ್ಥಂ ವಿನನ್ಧಮಾನಾ। ದಕ್ಖಿಣಪಾದಂ ವಿನನ್ಧಮಾನಾಪಿ ಪಾದಸ್ಸ ಪುರಿಮಪಸ್ಸೇನ ಪಞ್ಚ। ಪಚ್ಛಿಮಪಸ್ಸೇನ ಪಞ್ಚ। ತಥಾ ವಾಮಪಾದಂ ವಿನನ್ಧಮಾನಾಪೀತಿ ಏವಂ ಸರೀರಧಾರಕಾ ನಾಮ ಸಟ್ಠಿಮಹಾನ್ಹಾರೂ ಕಾಯಂ ವಿನನ್ಧಮಾನಾ ಓತಿಣ್ಣಾ । ಯೇ **ಕಣ್ಡರಾ**ತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕನ್ದಲಮಕುಳಸಣ್ಠಾನಾ। ಅಞ್ಞೇ ಪನ ತಂ ತಂ ಪದೇಸಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಿತಾ। ತತೋ ಸುಖುಮತರಾ ಸುತ್ತರಜ್ಜುಕಸಣ್ಠಾನಾ। ಅಞ್ಞೇ ತತೋ ಸುಖುಮತರಾ ಪೂತಿಲತಾಸಣ್ಠಾನಾ, ಅಞ್ಞೇ ತತೋ ಸುಖುಮತರಾ ಮಹಾವೀಣಾತನ್ತಿಸಣ್ಠಾನಾ। ಅಞ್ಞೇ ಥೂಲಸುತ್ತಕಸಣ್ಠಾನಾ। ಹತ್ಥಪಾದಪಿಟ್ಠೀಸು ನ್ಹಾರೂ ಸಕುಣಪಾದಸಣ್ಠಾನಾ। ಸೀಸೇ ನ್ಹಾರೂ ದಾರಕಾನಂ ಸೀಸಜಾಲಕಸಣ್ಠಾನಾ। ಪಿಟ್ಠಿಯಂ ನ್ಹಾರೂ ಆತಪೇ ಪಸಾರಿತಅಲ್ಲಜಾಲಸಣ್ಠಾನಾ। ಅವಸೇಸಾ ತಂತಂಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನುಗತಾ ನ್ಹಾರೂ ಸರೀರೇ ಪಟಿಮುಕ್ಕಜಾಲಕಞ್ಚುಕಸಣ್ಠಾನಾ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಾ। ಓಕಾಸತೋ ಸಕಲಸರೀರೇ ಅಟ್ಠೀನಿ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತಾ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ತಿಣ್ಣಂ ಅಟ್ಠಿಸತಾನಂ ಉಪರಿ ಪತಿಟ್ಠಿತತಲೇಹಿ, ಉಪರಿ ಮಂಸಚಮ್ಮಾನಿ ಆಹಚ್ಚ ಠಿತಪ್ಪದೇಸೇಹಿ, ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ, ಅಯಂ ನೇಸಂ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೯೦. **ಅಟ್ಠೀತಿ** ಠಪೇತ್ವಾ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ದನ್ತಟ್ಠೀನಿ ಅವಸೇಸಾನಿ ಚತುಸಟ್ಠಿ ಹತ್ಥಟ್ಠೀನಿ, ಚತುಸಟ್ಠಿ ಪಾದಟ್ಠೀನಿ, ಚತುಸಟ್ಠಿ ಮಂಸನಿಸ್ಸಿತಾನಿ ಮುದುಅಟ್ಠೀನಿ, ದ್ವೇ ಪಣ್ಹಿಕಟ್ಠೀನಿ, ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಾದೇ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠೀನಿ, ದ್ವೇ ಜಙ್ಘಟ್ಠೀನಿ, ಏಕಂ ಜಣ್ಣುಕಟ್ಠಿ, ಏಕಂ ಊರುಟ್ಠಿ, ದ್ವೇ ಕಟಿಟ್ಠೀನಿ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಟ್ಠೀನಿ, ಚತುವೀಸತಿ ಫಾಸುಕಟ್ಠೀನಿ, ಚುದ್ದಸ ಉರಟ್ಠೀನಿ , ಏಕಂ ಹದಯಟ್ಠಿ, ದ್ವೇ ಅಕ್ಖಕಟ್ಠೀನಿ, ದ್ವೇ ಕೋಟ್ಟಟ್ಠೀನಿ, ದ್ವೇ ಬಾಹುಟ್ಠೀನಿ, ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಅಗ್ಗಬಾಹುಟ್ಠೀನಿ, ಸತ್ತ ಗೀವಟ್ಠೀನಿ, ದ್ವೇ ಹನುಕಟ್ಠೀನಿ, ಏಕಂ ನಾಸಿಕಟ್ಠಿ, ದ್ವೇ ಅಕ್ಖಿಟ್ಠೀನಿ, ದ್ವೇ ಕಣ್ಣಟ್ಠೀನಿ, ಏಕಂ ನಲಾಟಟ್ಠಿ। ಏಕಂ ಮುದ್ಧಟ್ಠಿ, ನವ ಸೀಸಕಪಾಲಟ್ಠೀನೀತಿ ಏವಂ ತಿಮತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠಿಸತಾನಿ, ತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಾನಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ನಾನಾಸಣ್ಠಾನಾನಿ।

ತತ್ಥ ಹಿ ಅಗ್ಗಪಾದಙ್ಗುಲಿಅಟ್ಠೀನಿ ಕತಕಬೀಜಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ತದನನ್ತರಾನಿ ಮಜ್ಝಪಬ್ಬಟ್ಠೀನಿ ಪನಸಟ್ಠಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಮೂಲಪಬ್ಬಟ್ಠೀನಿ ಪಣವಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಪಿಟ್ಠಿಪಾದಟ್ಠೀನಿ ಕೋಟ್ಟಿತಕನ್ದಲಕನ್ದರಾಸಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಪಣ್ಹಿಕಟ್ಠಿ ಏಕಟ್ಠಿತಾಲಫಲಬೀಜಸಣ್ಠಾನಂ। ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠೀನಿ ಬದ್ಧಕೀಳಾಗೋಳಕಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಜಙ್ಘಟ್ಠೀನಂ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠೀಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಅಪನೀತತಚಸಿನ್ದಿಕಳೀರಸಣ್ಠಾನಂ। ಖುದ್ದಕಜಙ್ಘಟ್ಠಿಕಂ ಧನುಕದಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಂ। ಮಹನ್ತಂ ಮಿಲಾತಸಪ್ಪಪಿಟ್ಠಿಸಣ್ಠಾನಂ। ಜಣ್ಣುಕಟ್ಠಿ ಏಕತೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣಫೇಣಕಸಣ್ಠಾನಂ। ತತ್ಥ ಜಙ್ಘಟ್ಠಿಕಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಅತಿಖಿಣಗ್ಗಗೋಸಿಙ್ಗಸಣ್ಠಾನಂ। ಊರುಟ್ಠಿ ದುತ್ತಚ್ಛಿತವಾಸಿಪರಸುದಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಂ। ತಸ್ಸ ಕಟಿಟ್ಠಿಮ್ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಕೀಳಾಗೋಳಕಸಣ್ಠಾನಂ। ತೇನ ಕಟಿಟ್ಠಿನೋ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಅಗ್ಗಚ್ಛಿನ್ನಮಹಾಪುನ್ನಾಗಫಲಸಣ್ಠಾನಂ।

ಕಟಿಟ್ಠೀನಿ ದ್ವೇಪಿ ಏಕಾಬದ್ಧಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಕುಮ್ಭಕಾರಿಕಉದ್ಧನಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ಕಮ್ಮಾರಕೂಟಯೋತ್ತಕಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಕೋಟಿಯಂ ಠಿತಂ ಆನಿಸದಟ್ಠಿ ಅಧೋಮುಖಂ ಕತ್ವಾ ಗಹಿತಸಪ್ಪಫಣಸಣ್ಠಾನಂ, ಸತ್ತಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಸು ಛಿದ್ದಾವಛಿದ್ದಂ। ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಟ್ಠೀನಿ ಅಬ್ಭನ್ತರತೋ ಉಪರೂಪರಿ ಠಪಿತಸೀಸಪಟ್ಟವೇಠಕಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಬಾಹಿರತೋ ವಟ್ಟನಾವಳಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ತೇಸಂ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಕಕಚದನ್ತಸದಿಸಾ ದ್ವೇ ತಯೋ ಕಣ್ಟಕಾ ಹೋನ್ತಿ। ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಫಾಸುಕಟ್ಠೀಸು ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಅಸಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಅಸಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಓದಾತಕುಕ್ಕುಟಸ್ಸ ಪಸಾರಿತಪಕ್ಖಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಚುದ್ದಸ ಉರಟ್ಠೀನಿ ಜಿಣ್ಣಸನ್ದಮಾನಿಕಪಞ್ಜರಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಹದಯಟ್ಠಿ ದಬ್ಬಿಫಣಸಣ್ಠಾನಂ।

ಅಕ್ಖಕಟ್ಠೀನಿ ಖುದ್ದಕಲೋಹವಾಸಿದಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಕೋಟ್ಟಟ್ಠೀನಿ ಏಕತೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣಸೀಹಳಕುದ್ದಾಲಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಬಾಹುಟ್ಠೀನಿ ಆದಾಸದಣ್ಡಕಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಅಗ್ಗಬಾಹುಟ್ಠೀನಿ ಯಮಕತಾಲಕನ್ದಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಮಣಿಬನ್ಧಟ್ಠೀನಿ ಏಕತೋ ಅಲ್ಲಿಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಪಿತಸೀಸಕಪಟ್ಟವೇಠಕಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಪಿಟ್ಠಿಹತ್ಥಟ್ಠೀನಿ ಕೋಟ್ಟಿತಕನ್ದಲಕನ್ದರಾಸಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ । ಹತ್ಥಙ್ಗುಲೀಸು ಮೂಲಪಬ್ಬಟ್ಠೀನಿ ಪಣವಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಮಜ್ಝಪಬ್ಬಟ್ಠೀನಿ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಪನಸಟ್ಠಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಅಗ್ಗಪಬ್ಬಟ್ಠೀನಿ ಕತಕಬೀಜಸಣ್ಠಾನಾನಿ।

ಸತ್ತ ಗೀವಟ್ಠೀನಿ ದಣ್ಡೇನ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಠಪಿತವಂಸಕಳೀರಚಕ್ಕಲಕಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ಹೇಟ್ಠಿಮಹನುಕಟ್ಠಿ ಕಮ್ಮಾರಾನಂ ಅಯೋಕೂಟಯೋತ್ತಕಸಣ್ಠಾನಂ। ಉಪರಿಮಂ ಅವಲೇಖನಸತ್ಥಕಸಣ್ಠಾನಂ। ಅಕ್ಖಿಕೂಪನಾಸಕೂಪಟ್ಠೀನಿ ಅಪನೀತಮಿಞ್ಜತರುಣತಾಲಟ್ಠಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ನಲಾಟಟ್ಠಿ ಅಧೋಮುಖಟ್ಠಪಿತಸಙ್ಖಥಾಲಕಕಪಾಲಸಣ್ಠಾನಂ। ಕಣ್ಣಚೂಳಿಕಟ್ಠೀನಿ ನ್ಹಾಪಿತಖುರಕೋಸಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ನಲಾಟಕಣ್ಣಚೂಳಿಕಾನಂ ಉಪರಿ ಪಟ್ಟಬನ್ಧನೋಕಾಸೇ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಕುಟಿತಘಟಪುಣ್ಣಪಟಲಖಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಂ। ಮುದ್ಧಟ್ಠಿ ಮುಖಚ್ಛಿನ್ನವಙ್ಕನಾಳಿಕೇರಸಣ್ಠಾನಂ। ಸೀಸಟ್ಠೀನಿ ಸಿಬ್ಬೇತ್ವಾ ಠಪಿತಜಜ್ಜರಲಾಬುಕಟಾಹಸಣ್ಠಾನಾನಿ।

ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಾನಿ। ಓಕಾಸತೋ ಅವಿಸೇಸೇನ ಸಕಲಸರೀರೇ ಠಿತಾನಿ। ವಿಸೇಸೇನ ಪನೇತ್ಥ ಸೀಸಟ್ಠೀನಿ ಗಿವಟ್ಠೀಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾನಿ। ಗೀವಟ್ಠೀನಿ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಟ್ಠೀಸು। ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಟ್ಠೀನಿ ಕಟಿಟ್ಠೀಸು। ಕಟಿಟ್ಠೀನಿ ಊರುಟ್ಠೀಸು। ಊರುಟ್ಠೀನಿ ಜಣ್ಣುಕಟ್ಠೀಸು। ಜಣ್ಣುಕಟ್ಠೀನಿ ಜಙ್ಘಟ್ಠೀಸು। ಜಙ್ಘಟ್ಠೀನಿ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠೀಸು। ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠೀನಿ ಪಿಟ್ಠಿಪಾದಟ್ಠೀಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾನಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಅನ್ತೋ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜೇನ, ಉಪರಿತೋ ಮಂಸೇನ, ಅಗ್ಗೇ ಮೂಲೇ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾನಿ, ಅಯಂ ನೇಸಂ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೯೧. **ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜನ್ತಿ** ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅಟ್ಠೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಗತಂ ಮಿಞ್ಜಂ। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಮಹನ್ತಮಹನ್ತಾನಂ ಅಟ್ಠೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಗತಂ ವೇಳುನಾಳಿಯಂ ಪಕ್ಖಿತ್ತಸೇದಿತಮಹಾವೇತ್ತಗ್ಗಸಣ್ಠಾನಂ। ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಗತಂ ವೇಳುಯಟ್ಠಿಪಬ್ಬೇಸು ಪಕ್ಖಿತ್ತಸೇದಿತತನುವೇತ್ತಗ್ಗಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಅಟ್ಠೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಅಟ್ಠೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರತಲೇಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೯೨. **ವಕ್ಕನ್ತಿ** ಏಕಬನ್ಧನಾ ದ್ವೇ ಮಂಸಪಿಣ್ಡಿಕಾ। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ಮನ್ದರತ್ತಂ ಪಾಳಿಭದ್ದಕಟ್ಠಿವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ದಾರಕಾನಂ ಯಮಕಕೀಳಾಗೋಳಕಸಣ್ಠಾನಂ, ಏಕವಣ್ಟಪಟಿಬದ್ಧಅಮ್ಬಫಲದ್ವಯಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಗಲವಾಟಕಾ ನಿಕ್ಖನ್ತೇನ ಏಕಮೂಲೇನ ಥೋಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನೇನ ಥೂಲನ್ಹಾರುನಾ ವಿನಿಬದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ಹದಯಮಂಸಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ವಕ್ಕಂ ವಕ್ಕಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೯೩. **ಹದಯನ್ತಿ** ಹದಯಮಂಸಂ। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ರತ್ತಪದುಮಪತ್ತಪಿಟ್ಠಿವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಬಾಹಿರಪತ್ತಾನಿ ಅಪನೇತ್ವಾ ಅಧೋಮುಖಂ ಠಪಿತಪದುಮಮಕುಳಸಣ್ಠಾನಂ। ಬಹಿ ಮಟ್ಠಂ, ಅನ್ತೋ ಕೋಸಾತಕೀಫಲಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಸದಿಸಂ। ಪಞ್ಞವನ್ತಾನಂ ಥೋಕಂ ವಿಕಸಿತಂ, ಮನ್ದಪಞ್ಞಾನಂ ಮಕುಳಿತಮೇವ। ಅನ್ತೋ ಚಸ್ಸ ಪುನ್ನಾಗಟ್ಠಿಪತಿಟ್ಠಾನಮತ್ತೋ ಆವಾಟಕೋ ಹೋತಿ, ಯತ್ಥ ಅದ್ಧಪಸತಮತ್ತಂ ಲೋಹಿತಂ ಸಣ್ಠಾತಿ, ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮನೋಧಾತು ಚ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಚ ವತ್ತನ್ತಿ। ತಂ ಪನೇತಂ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ರತ್ತಂ ಹೋತಿ, ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ಕಾಳಕಂ, ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ಮಂಸಧೋವನಉದಕಸದಿಸಂ, ವಿತಕ್ಕಚರಿತಸ್ಸ ಕುಲತ್ಥಯೂಸವಣ್ಣಂ, ಸದ್ಧಾಚರಿತಸ್ಸ ಕಣಿಕಾರಪುಪ್ಫವಣ್ಣಂ, ಪಞ್ಞಾಚರಿತಸ್ಸ ಅಚ್ಛಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಅನಾವಿಲಂ ಪಣ್ಡರಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ನಿದ್ಧೋತಜಾತಿಮಣಿ ವಿಯ ಜುತಿಮನ್ತಂ ಖಾಯತಿ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹದಯಂ ಹದಯಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೯೪. **ಯಕನನ್ತಿ** ಯಮಕಮಂಸಪಟಲಂ। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ರತ್ತಂ ಪಣ್ಡುಕಧಾತುಕಂ ನಾತಿರತ್ತಕುಮುದಸ್ಸ ಪತ್ತಪಿಟ್ಠಿವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಮೂಲೇ ಏಕಂ ಅಗ್ಗೇ ಯಮಕಂ ಕೋವಿಳಾರಪತ್ತಸಣ್ಠಾನಂ। ತಞ್ಚ ದನ್ಧಾನಂ ಏಕಮೇವ ಹೋತಿ ಮಹನ್ತಂ, ಪಞ್ಞವನ್ತಾನಂ ದ್ವೇ ವಾ ತೀಣಿ ವಾ ಖುದ್ದಕಾನಿ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ, ಓಕಾಸತೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಂ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಯಕನಂ ಯಕನಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೯೫. **ಕಿಲೋಮಕನ್ತಿ** ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾಪಟಿಚ್ಛನ್ನಭೇದತೋ ದುವಿಧಂ ಪರಿಯೋನಹನಮಂಸಂ। ತಂ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಂ ದುಕೂಲಪಿಲೋತಿಕವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಅತ್ತನೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಿಲೋಮಕಂ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ। ಇತರಂ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಿಲೋಮಕಂ ಹದಯಞ್ಚ ವಕ್ಕಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ, ಅಪ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಿಲೋಮಕಂ ಸಕಲಸರೀರೇ ಚಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠತೋ ಮಂಸಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಂಸೇನ, ಉಪರಿ ಚಮ್ಮೇನ, ತಿರಿಯಂ ಕಿಲೋಮಕಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೯೬. **ಪಿಹಕನ್ತಿ** ಉದರಜಿವ್ಹಾಮಂಸಂ। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ನೀಲಂ ನಿಗ್ಗುಣ್ಡಿಪುಪ್ಫವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಸತ್ತಙ್ಗುಲಪ್ಪಮಾಣಂ ಅಬನ್ಧನಂ ಕಾಳವಚ್ಛಕಜಿವ್ಹಾಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಹದಯಸ್ಸ ವಾಮಪಸ್ಸೇ

ಉದರಪಟಲಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಂ, ಯಸ್ಮಿಂ ಪಹರಣಪ್ಪಹಾರೇನ ಬಹಿನಿಕ್ಖನ್ತೇ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಕ್ಖಯೋ ಹೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಪಿಹಕಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೯೭. **ಪಪ್ಫಾಸನ್ತಿ** ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಂಸಖಣ್ಡಪ್ಪಭೇದಂ ಪಪ್ಫಾಸಮಂಸಂ। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ರತ್ತಂ ನಾತಿಪಕ್ಕಉದುಮ್ಬರಫಲವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ವಿಸಮಚ್ಛಿನ್ನಬಹಲಪೂವಖಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಂ। ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅಸಿತಪೀತಾನಂ ಅಭಾವೇ ಉಗ್ಗತೇನ ಕಮ್ಮಜತೇಜುಸ್ಮಾನಾ ಅಬ್ಭಾಹತತ್ತಾ ಸಂಖಾದಿತಪಲಾಲಪಿಣ್ಡಮಿವ ನಿರಸಂ ನಿರೋಜಂ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಹದಯಞ್ಚ ಯಕನಞ್ಚ ಉಪರಿ ಛಾದೇತ್ವಾ ಓಲಮ್ಬನ್ತಂ ಠಿತಂ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಪಪ್ಫಾಸಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೯೮. **ಅನ್ತನ್ತಿ** ಪುರಿಸಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಂಸಹತ್ಥಾ ಇತ್ಥಿಯಾ ಅಟ್ಠವೀಸತಿಹತ್ಥಾ ಏಕವೀಸತಿಯಾ ಠಾನೇಸು ಓಭಗ್ಗಾ ಅನ್ತವಟ್ಟಿ। ತದೇತಂ ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಂ ಸಕ್ಖರಸುಧಾವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಲೋಹಿತದೋಣಿಯಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಠಪಿತಸೀಸಚ್ಛಿನ್ನಸಪ್ಪಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಉಪರಿ ಗಲವಾಟಕೇ ಹೇಟ್ಠಾ ಚ ಕರೀಸಮಗ್ಗೇ ವಿನಿಬನ್ಧತ್ತಾ ಗಲವಾಟಕಕರೀಸಮಗ್ಗಪರಿಯನ್ತೇ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತಂ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಅನ್ತಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೯೯. **ಅನ್ತಗುಣನ್ತಿ** ಅನ್ತಭೋಗಟ್ಠಾನೇಸು ಬನ್ಧನಂ। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಂ ದಕಸೀತಲಿಕಮೂಲವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ದಕಸೀತಲಿಕಮೂಲಸಣ್ಠಾನಮೇವ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಕುದ್ದಾಲಫರಸುಕಮ್ಮಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಾನಂ ಯನ್ತಾಕಡ್ಢನಕಾಲೇ ಯನ್ತಸುತ್ತಕಮಿವ ಯನ್ತಫಲಕಾನಿ ಅನ್ತಭೋಗೇ ಏಕತೋ ಅಗಳನ್ತೇ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಪಾದಪುಞ್ಛನರಜ್ಜುಮಣ್ಡಲಕಸ್ಸ ಅನ್ತರಾ ಸಂಸಿಬ್ಬಿತ್ವಾ ಠಿತರಜ್ಜುಕಾ ವಿಯ ಏಕವೀಸತಿಯಾ ಅನ್ತಭೋಗಾನಂ ಅನ್ತರಾ ಠಿತಂ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಅನ್ತಗುಣಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೨೦೦. **ಉದರಿಯನ್ತಿ** ಉದರೇ ಭವಂ ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಂ। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ಅಜ್ಝೋಹಟಾಹಾರವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಪರಿಸ್ಸಾವನೇ ಸಿಥಿಲಬದ್ಧತಣ್ಡುಲಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಉದರೇ ಠಿತಂ।

ಉದರಂ ನಾಮ ಉಭತೋ ನಿಪ್ಪೀಳಿಯಮಾನಸ್ಸ ಅಲ್ಲಸಾಟಕಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಸಞ್ಜಾತಫೋಟಕಸದಿಸಂ ಅನ್ತಪಟಲಂ, ಬಹಿ ಮಟ್ಠಂ, ಅನ್ತೋ ಮಂಸಕಸಮ್ಬುಪಲಿವೇಠನಕಿಲಿಟ್ಠಪಾವಾರಕಪುಪ್ಫಕಸದಿಸಂ, ಕುಥಿತಪನಸತಚಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಸದಿಸನ್ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಯತ್ಥ ತಕ್ಕೋಟಕಾ ಗಣ್ಡುಪ್ಪಾದಕಾ ತಾಲಹೀರಕಾ ಸೂಚಿಮುಖಕಾ ಪಟತನ್ತಸುತ್ತಕಾ ಇಚ್ಚೇವಮಾದಿದ್ವತ್ತಿಂಸಕುಲಪ್ಪಭೇದಾ ಕಿಮಯೋ ಆಕುಲಬ್ಯಾಕುಲಾ ಸಣ್ಡಸಣ್ಡಚಾರಿನೋ ಹುತ್ವಾ ನಿವಸನ್ತಿ, ಯೇ ಪಾನಭೋಜನಾದಿಮ್ಹಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಉಲ್ಲಙ್ಘಿತ್ವಾ ವಿರವನ್ತಾ ಹದಯಮಂಸಂ ಅಭಿಹನನ್ತಿ, ಪಾನಭೋಜನಾದಿಅಜ್ಝೋಹರಣವೇಲಾಯಞ್ಚ ಉದ್ಧಂಮುಖಾ ಹುತ್ವಾ ಪಠಮಜ್ಝೋಹಟೇ ದ್ವೇ ತಯೋ ಆಲೋಪೇ ತುರಿತತುರಿತಾ ವಿಲುಪ್ಪನ್ತಿ, ಯಂ ತೇಸಂ ಕಿಮೀನಂ ಸೂತಿಘರಂ ವಚ್ಚಕುಟಿ ಗಿಲಾನಸಾಲಾ ಸುಸಾನಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಯತ್ಥ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಚಣ್ಡಾಲಗಾಮದ್ವಾರೇ ಚನ್ದನಿಕಾಯ ನಿದಾಘಸಮಯೇ ಥೂಲಫುಸಿತಕೇ ದೇವೇ ವಸ್ಸನ್ತೇ ಉದಕೇನ ವುಯ್ಹಮಾನಂ ಮುತ್ತಕರೀಸಚಮ್ಮಅಟ್ಠಿನ್ಹಾರುಖಣ್ಡಖೇಳಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾಲೋಹಿತಪ್ಪಭುತಿನಾನಾಕುಣಪಜಾತಂ ನಿಪತಿತ್ವಾ ಕದ್ದಮೋದಕಾಲುಳಿತಂ ದ್ವೀಹತೀಹಚ್ಚಯೇನ ಸಞ್ಜಾತಕಿಮಿಕುಲಂ ಸೂರಿಯಾತಪಸನ್ತಾಪವೇಗಕುಥಿತಂ ಉಪರಿ ಫೇಣಪುಪ್ಫುಳಕೇ ಮುಞ್ಚನ್ತಂ ಅಭಿನೀಲವಣ್ಣಂ ಪರಮದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಂ ನೇವ ಉಪಗನ್ತುಂ, ನ ದಟ್ಠುಂ ಅರಹರೂಪತಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪಗೇವ ಘಾಯಿತುಂ ವಾ ಸಾಯಿತುಂ ವಾ, ಏವಮೇವ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಪಾನಭೋಜನಾದಿದನ್ತಮುಸಲಸಞ್ಚುಣ್ಣಿತಂ ಜಿವ್ಹಾಹತ್ಥಪರಿವತ್ತಿತಖೇಳಲಾಲಾಪಲಿಬುದ್ಧಂ ತಙ್ಖಣವಿಗತವಣ್ಣಗನ್ಧರಸಾದಿಸಮ್ಪದಂ ತನ್ತವಾಯಖಲಿಸುವಾನವಮಥುಸದಿಸಂ ನಿಪತಿತ್ವಾ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹವಾತಪಲಿವೇಠಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಉದರಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪವೇಗಕುಥಿತಂ ಕಿಮಿಕುಲಾಕುಲಂ ಉಪರೂಪರಿ ಫೇಣಪುಪ್ಫುಳಕಾನಿ

ಮುಞ್ಚನ್ತಂ ಪರಮಕಸಮ್ಬುದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಯಂ ಸುತ್ವಾಪಿ ಪಾನಭೋಜನಾದೀಸು ಅಮನುಞ್ಞತಾ ಸಣ್ಠಾತಿ, ಪಗೇವ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಅವಲೋಕೇತ್ವಾ। ಯತ್ಥ ಚ ಪತಿತಂ ಪಾನಭೋಜನಾದಿ ಪಞ್ಚಧಾ ವಿವೇಕಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಏಕಂ ಭಾಗಂ ಪಾಣಕಾ ಖಾದನ್ತಿ, ಏಕಂ ಭಾಗಂ ಉದರಗ್ಗಿ ಝಾಪೇತಿ, ಏಕೋ ಭಾಗೋ ಮುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಏಕೋ ಭಾಗೋ ಕರೀಸಂ, ಏಕೋ ಭಾಗೋ ರಸಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸೋಣಿತಮಂಸಾದೀನಿ ಉಪಬ್ರೂಹಯತಿ।

ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಉದರಪಟಲೇನ ಚೇವ ಉದರಿಯಭಾಗೇನ ಚ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ। ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೦೦. **ಕರೀಸ**ನ್ತಿ ವಚ್ಚಂ। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅಜ್ಝೋಹಟಾಹಾರವಣ್ಣಮೇವ ಹೋತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಪಕ್ಕಾಸಯೇ ಠಿತಂ। **ಪಕ್ಕಾಸಯೋ** ನಾಮ ಹೇಟ್ಠಾನಾಭಿ-ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಮೂಲಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಅನ್ತಾವಸಾನೇ ಉಬ್ಬೇಧೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗುಲಮತ್ತೋ ವೇಳುನಾಳಿಕಸದಿಸೋ, ಯತ್ಥ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಉಪರಿ ಭೂಮಿಭಾಗೇ ಪತಿತಂ ವಸ್ಸೋದಕಂ ಓಗಳಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಭೂಮಿಭಾಗಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಮೇವ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಆಮಾಸಯೇ ಪತಿತಂ ಪಾನಭೋಜನಾದಿಕಂ ಉದರಗ್ಗಿನಾ ಫೇಣುದ್ದೇಹಕಂ ಪಕ್ಕಂ ಪಕ್ಕಂ ನಿಸದಾಯ ಪಿಸಿತಮಿವ ಸಣ್ಹಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅನ್ತಬಿಲೇನ ಓಗಳಿತ್ವಾ ಓಗಳಿತ್ವಾ ಓಮದ್ದಿತ್ವಾ ವೇಳುಪಬ್ಬೇ ಪಕ್ಖಿಪಮಾನಪಣ್ಡುಮತ್ತಿಕಾ ವಿಯ ಸನ್ನಿಚಿತಂ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಪಕ್ಕಾಸಯಪಟಲೇನ ಚೇವ ಕರೀಸಭಾಗೇನ ಚ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೦೧. **ಮತ್ಥಲುಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಸೀಸಕಟಾಹಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತಮಿಞ್ಜರಾಸಿ। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಂ ಅಹಿಚ್ಛತ್ತಕಪಿಣ್ಡವಣ್ಣಂ। ದಧಿಭಾವಂ ಅಸಮ್ಪತ್ತಂ ದುಟ್ಠಖೀರವಣ್ಣನ್ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಸೀಸಕಟಾಹಬ್ಭನ್ತರೇ ಚತ್ತಾರೋ ಸಿಬ್ಬಿನಿಮಗ್ಗೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ಠಪಿತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಪಿಟ್ಠಪಿಣ್ಡಾ ವಿಯ ಸಮೋಹಿತಂ ತಿಟ್ಠತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಸೀಸಕಟಾಹಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರತಲೇಹಿ ಚೇವ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಭಾಗೇನ ಚ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ , ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೦೨. **ಪಿತ್ತ**ನ್ತಿ ದ್ವೇ ಪಿತ್ತಾನಿ ಬದ್ಧಪಿತ್ತಞ್ಚ ಅಬದ್ಧಪಿತ್ತಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ವಣ್ಣತೋ ಬಹಲಮಧುಕತೇಲವಣ್ಣಂ। ಅಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಮಿಲಾತಆಕುಲಿಪುಪ್ಫವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ, ಇತರಂ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಅಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಕೇಸಲೋಮದನ್ತನಖಾನಂ ಮಂಸವಿನಿಮುತ್ತಟ್ಠಾನಞ್ಚೇವ ಥದ್ಧಸುಕ್ಖಚಮ್ಮಞ್ಚ ಉದಕಮಿವ ತೇಲಬಿನ್ದು ಅವಸೇಸಸರೀರಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತಂ, ಯಮ್ಹಿ ಕುಪಿತೇ ಅಕ್ಖೀನಿ ಪೀತಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಭಮನ್ತಿ, ಗತ್ತಂ ಕಮ್ಪತಿ, ಕಣ್ಡೂಯತಿ। ಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಹದಯಪಪ್ಫಾಸಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಯಕನಮಂಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪತಿಟ್ಠಿತೇ ಮಹಾಕೋಸಾತಕೀಕೋಸಕಸದಿಸೇ ಪಿತ್ತಕೋಸಕೇ ಠಿತಂ, ಯಮ್ಹಿ ಕುಪಿತೇ ಸತ್ತಾ ಉಮ್ಮತ್ತಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ವಿಪಲ್ಲತ್ಥಚಿತ್ತಾ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅಕಾತಬ್ಬಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಅಭಾಸಿತಬ್ಬಂ ಭಾಸನ್ತಿ, ಅಚಿನ್ತಿತಬ್ಬಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಪಿತ್ತಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೦೪. **ಸೇಮ್ಹ**ನ್ತಿ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ಏಕಪತ್ಥಪೂರಪ್ಪಮಾಣಂ ಸೇಮ್ಹಂ। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಂ ನಾಗಬಲಾಪಣ್ಣರಸವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಉದರಪಟಲೇ ಠಿತಂ। ಯಂ ಪಾನಭೋಜನಾದಿಅಜ್ಝೋಹರಣಕಾಲೇ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಉದಕೇ ಸೇವಾಲಪಣಕಂ ಕಟ್ಠೇ ವಾ ಕಥಲೇ ವಾ ಪತನ್ತೇ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ದ್ವಿಧಾ ಹುತ್ವಾ ಪುನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಮೇವ ಪಾನಭೋಜನಾದಿಮ್ಹಿ ನಿಪತನ್ತೇ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ದ್ವಿಧಾ ಹುತ್ವಾ ಪುನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಯಮ್ಹಿ ಚ ಮನ್ದೀಭೂತೇ ಪಕ್ಕಗಣ್ಡೋ ವಿಯ ಪೂತಿಕುಕ್ಕುಟಣ್ಡಮಿವ ಚ ಉದರಂ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛಂ

ಕುಣಪಗನ್ಧಂ ಹೋತಿ, ತತೋ ಉಗ್ಗತೇನ ಚ ಗನ್ಧೇನ ಉದ್ದೇಕೋಪಿ ಮುಖಮ್ಪಿ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ ಪೂತಿಕುಣಪಸದಿಸಂ ಹೋತಿ। ಸೋ ಚ ಪುರಿಸೋ ಅಪೇಹಿ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ ವಾಯಸೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಯಞ್ಚ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ಬಹಲತ್ತಮಾಪನ್ನಂ ಪಿಧಾನಫಲಕಮಿವ ವಚ್ಚಕುಟಿಯಂ ಉದರಪಟಲಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇಯೇವ ಕುಣಪಗನ್ಧಂ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಸೇಮ್ಹಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೦೫. **ಪುಬ್ಬೋ**ತಿ ಪೂತಿಲೋಹಿತವಸೇನ ಪವತ್ತಪುಬ್ಬಂ। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸವಣ್ಣೋ। ಮತಸರೀರೇ ಪನ ಪೂತಿಬಹಲಾಚಾಮವಣ್ಣೋ ಹೋತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನೋ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಹೋತಿ। ಓಕಾಸತೋ ಪನ ಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ನಾಮ ನಿಬದ್ಧೋ ನತ್ಥಿ, ಯತ್ಥ ಸೋ ಸನ್ನಿಚಿತೋ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಪಹರಣಗ್ಗಿಜಾಲಾದೀಹಿ ಅಭಿಹತೇ ಸರೀರಪ್ಪದೇಸೇ ಲೋಹಿತಂ ಸಣ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚತಿ, ಗಣ್ಡಪೀಳಕಾದಯೋ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ರ ತತ್ರ ತಿಟ್ಠತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೦೬. **ಲೋಹಿತ**ನ್ತಿ ದ್ವೇ ಲೋಹಿತಾನಿ ಸನ್ನಿಚಿತಲೋಹಿತಞ್ಚ ಸಂಸರಣಲೋಹಿತಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಚಿತಲೋಹಿತಂ ವಣ್ಣತೋ ನಿಪಕ್ಕಬಹಲಲಾಖಾರಸವಣ್ಣಂ। ಸಂಸರಣಲೋಹಿತಂ ಅಚ್ಛಲಾಖಾರಸವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಸನ್ನಿಚಿತಲೋಹಿತಂ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಇತರಂ ದ್ವಿಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಸಂಸರಣಲೋಹಿತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಕೇಸಲೋಮದನ್ತನಖಾನಂ ಮಂಸವಿನಿಮುತ್ತಟ್ಠಾನಞ್ಚೇವ ಥದ್ಧಸುಕ್ಖಚಮ್ಮಞ್ಚ ಧಮನಿಜಾಲಾನುಸಾರೇನ ಸಬ್ಬಂ ಉಪಾದಿಣ್ಣಸರೀರಂ ಫರಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ಸನ್ನಿಚಿತಲೋಹಿತಂ ಯಕನಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಏಕಪತ್ಥಪೂರಮತ್ತಂ ಹದಯವಕ್ಕಪಪ್ಫಾಸಾನಂ ಉಪರಿ ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ಪಗ್ಘರನ್ತಂ ವಕ್ಕಹದಯಯಕನಪಪ್ಫಾಸೇ ತೇಮಯಮಾನಂ ಠಿತಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಹಿ ವಕ್ಕಹದಯಾದೀನಿ ಅತೇಮೇನ್ತೇ ಸತ್ತಾ ಪಿಪಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಲೋಹಿತಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೧೦೭. **ಸೇದೋ**ತಿ ಲೋಮಕೂಪಾದೀಹಿ ಪಗ್ಘರಣಕಆಪೋಧಾತು। ಸೋ ವಣ್ಣತೋ ವಿಪ್ಪಸನ್ನತಿಲತೇಲವಣ್ಣೋ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನೋ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತೋ। ಓಕಾಸತೋ ಸೇದಸ್ಸೋಕಾಸೋ ನಾಮ ನಿಬದ್ಧೋ ನತ್ಥಿ, ಯತ್ಥ ಸೋ ಲೋಹಿತಂ ವಿಯ ಸದಾ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। ಯದಾ ಪನ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪಉತುವಿಕಾರಾದೀಹಿ ಸರೀರಂ ಸನ್ತಪತಿ, ತದಾ ಉದಕತೋ ಅಬ್ಬೂಳ್ಹಮತ್ತವಿಸಮಚ್ಛಿನ್ನಭಿಸಮುಳಾಲಕುಮುದನಾಳಕಲಾಪೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬಕೇಸಲೋಮಕೂಪವಿವರೇಹಿ ಪಗ್ಘರತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಸಣ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಕೇಸಲೋಮಕೂಪವಿವರಾನಞ್ಞೇವ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೇದಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಕೇನ ಚ ಯೋಗಿನಾ ಕೇಸಲೋಮಕೂಪವಿವರೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತವಸೇನೇವ ಸೇದೋ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಸೇದಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

ಮೇದೋತಿ ಥಿನಸಿನೇಹೋ। ಸೋ ವಣ್ಣತೋ ಫಾಲಿತಹಲಿದ್ದಿವಣ್ಣೋ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಥೂಲಸರೀರಸ್ಸ ತಾವ ಚಮ್ಮಮಂಸನ್ತರೇ ಠಪಿತಹಲಿದ್ದಿವಣ್ಣದುಕೂಲಪಿಲೋತಿಕಸಣ್ಠಾನೋ ಹೋತಿ। ಕಿಸಸರೀರಸ್ಸ ಜಙ್ಘಮಂಸಂ ಊರುಮಂಸಂ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕನಿಸ್ಸಿತಂ ಪಿಟ್ಠಿಮಂಸಂ ಉದರವಟ್ಟಿಮಂಸನ್ತಿ ಏತಾನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ದಿಗುಣತಿಗುಣಂ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತಹಲಿದ್ದಿವಣ್ಣದುಕೂಲಪಿಲೋತಿಕಸಣ್ಠಾನೋ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತೋ। ಓಕಾಸತೋ ಥೂಲಸ್ಸ ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಿತ್ವಾ ಕಿಸಸ್ಸ ಜಙ್ಘಮಂಸಾದೀನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತೋ, ಯಂ ಸಿನೇಹಸಙ್ಖಂ ಗತಮ್ಪಿ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛತ್ತಾ ನೇವ ಮುದ್ಧನಿ ತೇಲತ್ಥಾಯ, ನ ನಾಸತೇಲಾದೀನಮತ್ಥಾಯ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಂಸೇನ, ಉಪರಿ ಚಮ್ಮೇನ, ತಿರಿಯಂ ಮೇದಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೨೦೮. **ಅಸ್ಸೂತಿ** ಅಕ್ಖೀಹಿ ಪಗ್ಘರಣಕಆಪೋಧಾತು। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ವಿಪ್ಪಸನ್ನತಿಲತೇಲವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕೇಸು ಠಿತಂ। ನ ಚೇತಂ ಪಿತ್ತಕೋಸಕೇ ಪಿತ್ತಮಿವ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕೇಸು ಸದಾ ಸನ್ನಿಚಿತಂ ತಿಟ್ಠತಿ। ಯದಾ ಪನ ಸತ್ತಾ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಮಹಾಹಸಿತಂ ಹಸನ್ತಿ, ದೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ರೋದನ್ತಿ ಪರಿದೇವನ್ತಿ, ತಥಾರೂಪಂ ವಾ ವಿಸಮಾಹಾರಂ ಆಹಾರೇನ್ತಿ, ಯದಾ ಚ ನೇಸಂ ಅಕ್ಖೀನಿ ಧೂಮರಜಪಂಸುಕಾದೀಹಿ ಅಭಿಹಞ್ಞನ್ತಿ। ತದಾ ಏತೇಹಿ ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸವಿಸಭಾಗಾಹಾರಉತೂಹಿ ಸಮುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ವಾ ಪಗ್ಘರತಿ ವಾ। ಅಸ್ಸುಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಕೇನ ಚ ಯೋಗಿನಾ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತವಸೇನೇವ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬಂ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಅಸ್ಸುಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೨೦೯. **ವಸಾತಿ** ವಿಲೀನಸಿನೇಹೋ। ಸಾ ವಣ್ಣತೋ ನಾಳಿಕೇರತೇಲವಣ್ಣಾ। ಆಚಾಮೇ ಆಸಿತ್ತತೇಲವಣ್ಣಾತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ನ್ಹಾನಕಾಲೇ ಪಸನ್ನಉದಕಸ್ಸ ಉಪರಿ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತಸಿನೇಹಬಿನ್ದುವಿಸಟಸಣ್ಠಾನಾ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಾ। ಓಕಾಸತೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹತ್ಥತಲಹತ್ಥಪಿಟ್ಠಿಪಾದತಲಪಾದಪಿಟ್ಠಿನಾಸಪುಟನಲಾಟಅಂಸಕೂಟೇಸು ಠಿತಾ। ನ ಚೇಸಾ ಏತೇಸು ಓಕಾಸೇಸು ಸದಾ ವಿಲೀನಾವ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಯದಾ ಪನ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪಉತುವಿಸಭಾಗಧಾತುವಿಸಭಾಗೇಹಿ ತೇ ಪದೇಸಾ ಉಸ್ಮಾಜಾತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತದಾ ತತ್ಥ ನ್ಹಾನಕಾಲೇ ಪಸನ್ನಉದಕೂಪರಿ ಸಿನೇಹಬಿನ್ದುವಿಸಟೋ ವಿಯ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸಞ್ಚರತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ವಸಾಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋಯೇವ।

೨೧೦. **ಖೇಳೋತಿ** ಅನ್ತೋಮುಖೇ ಫೇಣಮಿಸ್ಸಾ ಆಪೋಧಾತು। ಸೋ ವಣ್ಣತೋ ಸೇತೋ ಫೇಣವಣ್ಣೋ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನೋ। ಫೇಣಸಣ್ಠಾನೋತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತೋ। ಓಕಾಸತೋ ಉಭೋಹಿ ಕಪೋಲಪಸ್ಸೇಹಿ ಓರುಯ್ಹ ಜಿವ್ಹಾಯ ಠಿತೋ। ನ ಚೇಸ ಏತ್ಥ ಸದಾ ಸನ್ನಿಚಿತೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಯದಾ ಪನ ಸತ್ತಾ ತಥಾರೂಪಮಾಹಾರಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ವಾ ಸರನ್ತಿ ವಾ, ಉಣ್ಹತಿತ್ತಕಟುಕಲೋಣಮ್ಬಿಲಾನಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಮುಖೇ ಠಪೇನ್ತಿ, ಯದಾ ವಾ ನೇಸಂ ಹದಯಂ ಆಗಿಲಾಯತಿ, ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ದೇವ ವಾ ಜಿಗುಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತದಾ ಖೇಳೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉಭೋಹಿ ಕಪೋಲಪಸ್ಸೇಹಿ ಓರುಯ್ಹ ಜಿವ್ಹಾಯ ಸಣ್ಠಾತಿ। ಅಗ್ಗಜಿವ್ಹಾಯ ಚೇಸ ತನುಕೋ ಹೋತಿ, ಮೂಲಜಿವ್ಹಾಯ ಬಹಲೋ, ಮುಖೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಞ್ಚ ಪುಥುಕಂ ವಾ ತಣ್ಡುಲಂ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಖಾದನೀಯಂ ನದೀಪುಲಿನೇ ಖತಕೂಪಕಸಲಿಲಂ ವಿಯ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಅಗಚ್ಛನ್ತೋವ ತೇಮೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಖೇಳಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋವ।

೨೧೧. **ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾತಿ** ಮತ್ಥಲುಙ್ಗತೋ ಪಗ್ಘರಣಕಅಸುಚಿ। ಸಾ ವಣ್ಣತೋ ತರುಣತಾಲಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜವಣ್ಣಾ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಾ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಾ। ಓಕಾಸತೋ ನಾಸಾಪುಟೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತಾ। ನ ಚೇಸಾ ಏತ್ಥ ಸದಾ ಸನ್ನಿಚಿತಾ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅಥ ಖೋ ಯಥಾ ನಾಮ ಪುರಿಸೋ ಪದುಮಿನಿಪತ್ತೇ ದಧಿಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಕಣ್ಟಕೇನ ವಿಜ್ಝೇಯ್ಯ, ಅಥಾನೇನ ಛಿದ್ದೇನ ದಧಿಮುತ್ತಂ ಗಳಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಪತೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಯದಾ ಸತ್ತಾ ರೋದನ್ತಿ, ವಿಸಭಾಗಾಹಾರಉತುವಸೇನ ವಾ ಸಞ್ಜಾತಧಾತುಖೋಭಾ ಹೋನ್ತಿ, ತದಾ ಅನ್ತೋ ಸೀಸತೋ ಪೂತಿಸೇಮ್ಹಭಾವಮಾಪನ್ನಂ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಗಳಿತ್ವಾ ತಾಲುಮತ್ಥಕವಿವರೇನ ಓತರಿತ್ವಾ ನಾಸಾಪುಟೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ವಾ ಪಗ್ಘರತಿ ವಾ। ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಕೇನ ಚ ಯೋಗಿನಾ ನಾಸಾಪುಟೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತವಸೇನೇವ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬಾ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ, ಅಯಮಸ್ಸಾ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋವ।

೨೧೨. **ಲಸಿಕಾತಿ** ಸರೀರಸನ್ಧೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಪಿಚ್ಛಿಲಕುಣಪಂ। ಸಾ ವಣ್ಣತೋ ಕಣಿಕಾರನಿಯ್ಯಾಸವಣ್ಣಾ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಾ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಾ। ಓಕಾಸತೋ ಅಟ್ಠಿಸನ್ಧೀನಂ ಅಬ್ಭಞ್ಜನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ

ಅಸೀತಿಸತಸನ್ಧೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತಾ। ಯಸ್ಸ ಚೇಸಾ ಮನ್ದಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಉಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ನಿಸೀದನ್ತಸ್ಸ ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಸಮಿಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಪಸಾರೇನ್ತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಿಕಾನಿ ಕಟಕಟಾಯನ್ತಿ, ಅಚ್ಛರಾಸದ್ದಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ಸಞ್ಚರತಿ। ಏಕಯೋಜನದ್ವಿಯೋಜನಮತ್ತಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಗತಸ್ಸ ವಾಯೋಧಾತು ಕುಪ್ಪತಿ, ಗತ್ತಾನಿ ದುಕ್ಖನ್ತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಬಹುಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಉಟ್ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದೀಸು ನ ಅಟ್ಠೀನಿ ಕಟಕಟಾಯನ್ತಿ, ದೀಘಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನಂ ಗತಸ್ಸ ನ ವಾಯೋಧಾತು ಕುಪ್ಪತಿ, ನ ಗತ್ತಾನಿ ದುಕ್ಖನ್ತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಲಸಿಕಾಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ, ಅಯಮಸ್ಸಾ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋವ।

೨೧೩. **ಮುತ್ತ**ನ್ತಿ ಮುತ್ತರಸಂ। ತಂ ವಣ್ಣತೋ ಮಾಸಖಾರೋದಕವಣ್ಣಂ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಅಧೋಮುಖಟ್ಠಪಿತಉದಕಕುಮ್ಭಅಬ್ಭನ್ತರಗತಉದಕಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ವತ್ಥಿಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತಂ। **ವತ್ಥಿ** ನಾಮ ವತ್ಥಿ ಪುಟೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಯತ್ಥ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಚನ್ದನಿಕಾಯ ಪಕ್ಖಿತ್ತೇ ಅಮುಖೇ ರವಣಘಟೇ ಚನ್ದನಿಕಾರಸೋ ಪವಿಸತಿ, ನ ಚಸ್ಸ ಪವಿಸನಮಗ್ಗೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ , ಏವಮೇವ ಸರೀರತೋ ಮುತ್ತಂ ಪವಿಸತಿ, ನ ಚಸ್ಸ ಪವಿಸನಮಗ್ಗೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ನಿಕ್ಖಮನಮಗ್ಗೋ ಪನ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಯಮ್ಹಿ ಚ ಮುತ್ತಸ್ಸ ಭರಿತೇ ಪಸ್ಸಾವಂ ಕರೋಮಾತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಆಯೂಹನಂ ಹೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ವತ್ಥಿಅಬ್ಭನ್ತರೇನ ಚೇವ ಮುತ್ತಭಾಗೇನ ಚ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋವ।

೨೧೪. ಏವಞ್ಹಿ ಕೇಸಾದಿಕೇ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನದಿಸೋಕಾಸಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬತೋ ನಾತಿಸೀಘತೋತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಗನ್ಧಾಸಯೋಕಾಸವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾತಿ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಪಣ್ಣತ್ತಿಸಮತಿಕ್ಕಮಾವಸಾನೇ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಚಕ್ಖುಮತೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಂಸವಣ್ಣಾನಂ ಕುಸುಮಾನಂ ಏಕಸುತ್ತಕಗನ್ಥಿತಂ ಮಾಲಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಪುಪ್ಫಾನಿ ಅಪುಬ್ಬಾಪರಿಯಮಿವ ಪಾಕಟಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾತಿ ಇಮಂ ಕಾಯಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಪುಬ್ಬಾಪರಿಯಾವ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ ಮನಸಿಕಾರಕೋಸಲ್ಲಕಥಾಯಂ “ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಹಿ ಕೇಸಾತಿ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಮುತ್ತನ್ತಿ ಇಮಂ ಪರಿಯೋಸಾನಕೋಟ್ಠಾಸಮೇವ ಆಹಚ್ಚ ತಿಟ್ಠತೀ”ತಿ।

ಸಚೇ ಪನ ಬಹಿದ್ಧಾಪಿ ಮನಸಿಕಾರಂ ಉಪಸಂಹರತಿ, ಅಥಸ್ಸ ಏವಂ ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಪಾಕಟೀಭೂತೇಸು ಆಹಿಣ್ಡನ್ತಾ ಮನುಸ್ಸತಿರಚ್ಛಾನಾದಯೋ ಸತ್ತಾಕಾರಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ ಕೋಟ್ಠಾಸರಾಸಿವಸೇನೇವ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತೇಹಿ ಚ ಅಜ್ಝೋಹರಿಯಮಾನಂ ಪಾನಭೋಜನಾದಿ ಕೋಟ್ಠಾಸರಾಸಿಮ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿಪಮಾನಮಿವ ಉಪಟ್ಠಾತಿ।

ಅಥಸ್ಸ ಅನುಪುಬ್ಬಮುಞ್ಚನಾದಿವಸೇನ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅಪ್ಪನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತ್ಥ ಕೇಸಾದೀನಂ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನದಿಸೋಕಾಸಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ। ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ। ತಂ ಆಸೇವತೋ ಭಾವಯತೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ವಿಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನವಸೇನೇವ ಅಪ್ಪನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಸಾ ಯಸ್ಸ ಏಕೋವ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ವಾ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅಪ್ಪನಂ ಪತ್ವಾ ಪುನ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಯೋಗಂ ನ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ಏಕಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಅನೇಕೇ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ವಾ ಝಾನಂ ಪತ್ವಾ ಪುನ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂಪಿ ಯೋಗಂ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ಮಲ್ಲಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯ ಕೋಟ್ಠಾಸಗಣನಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ।

ಸೋ ಕಿರಾಯಸ್ಮಾ ದೀಘಭಾಣಕಅಭಯತ್ಥೇರಂ ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ “ಆವುಸೋ ಅಭಯ, ಇಮಂ ತಾವ ಪಞ್ಹಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಹೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ಆಹ – “ಮಲ್ಲಕತ್ಥೇರೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾನಂ ಲಾಭೀ। ಸಚೇ ರತ್ತಿಂ ಏಕಂ, ದಿವಾ ಏಕಂ

ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಅತಿರೇಕದ್ಧಮಾಸೇನ ಪುನ ಸಮ್ಮುಜ್ಜತಿ, ಸಚೇ ಪನ ದೇವಸಿಕಂ ಏಕಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಅತಿರೇಕಮಾಸೇನ ಪುನ ಸಮ್ಮುಜ್ಜತೀ''ತಿ।

ಏವಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನವಸೇನ ಇಜ್ಝಮಾನಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದೀಸು ಸತಿಬಲೇನ ಇಜ್ಝನತೋ ಕಾಯಗತಾಸತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಇಮಞ್ಚ ಕಾಯಗತಾಸತಿಮನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಅರತಿರತಿಸಹೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ನಂ ಅರತಿ ಸಹತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅರತಿಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ವಿಹರತಿ। ಭಯಭೇರವಸಹೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ನಂ ಭಯಭೇರವಂ ಸಹತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಭಯಭೇರವಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ವಿಹರತಿ। ಖಮೋ ಹೋತಿ ಸೀತಸ್ಸ ಉಣ್ಹಸ್ಸ ...ಪೇ॰... ಪಾಣಹರಾನಂ ಅಧಿವಾಸಕಜಾತಿಕೋ ಹೋತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೯)। ಕೇಸಾದೀನಂ ವಣ್ಣಭೇದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಲಾಭೀ ಹೋತಿ। ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೯)।

> ತಸ್ಮಾ ಹವೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ, ಅನುಯುಞ್ಜೇಥ ಪಣ್ಡಿತೋ।
> ಏವಂ ಅನೇಕಾನಿಸಂಸಂ, ಇಮಂ ಕಾಯಗತಾಸತಿನ್ತಿ॥

ಇದಂ ಕಾಯಗತಾಸತಿಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾಮುಖಂ।

ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಕಥಾ

೨೧೪. ಇದಾನಿ ಯಂ ತಂ ಭಗವತಾ ''ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿ ಭಾವಿತೋ ಬಹುಲೀಕತೋ ಸನ್ತೋ ಚೇವ ಪಣೀತೋ ಚ ಅಸೇಚನಕೋ ಚ ಸುಖೋ ಚ ವಿಹಾರೋ, ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪನ್ನೇ ಚ ಪಾಪಕೇ ಅಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ ಠಾನಸೋ ಅನ್ತರಧಾಪೇತಿ ವೂಪಸಮೇತೀ''ತಿ ಏವಂ ಪಸಂಸಿತ್ವಾ -

> ''ಕಥಂ ಭಾವಿತೋ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿ ಕಥಂ ಬಹುಲೀಕತೋ ಸನ್ತೋ ಚೇವ ಪಣೀತೋ ಚ ಅಸೇಚನಕೋ ಚ ಸುಖೋ ಚ ವಿಹಾರೋ, ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪನ್ನೇ ಚ ಪಾಪಕೇ ಅಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ ಠಾನಸೋ ಅನ್ತರಧಾಪೇತಿ ವೂಪಸಮೇತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅರಞ್ಞಗತೋ ವಾ ರುಕ್ಖಮೂಲಗತೋ ವಾ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಗತೋ ವಾ ನಿಸೀದತಿ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಉಜುಂ ಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯ ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ, ಸೋ ಸತೋವ ಅಸ್ಸಸತಿ ಸತೋ ಪಸ್ಸಸತಿ। ದೀಘಂ ವಾ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಸಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ। ದೀಘಂ ವಾ ಪಸ್ಸಸನ್ತೋ...ಪೇ॰... ರಸ್ಸಂ ವಾ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ...ಪೇ॰... ರಸ್ಸಂ ವಾ ಪಸ್ಸಸನ್ತೋ ರಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸಸಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ। ಸಬ್ಬಕಾಯಪಟಿಸಂವೇದೀ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಸಬ್ಬಕಾಯಪಟಿಸಂವೇದೀ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದೀ... ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದೀ... ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಪಟಿಸಂವೇದೀ... ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಂ... ಚಿತ್ತಪಟಿಸಂವೇದೀ... ಅಭಿಪ್ಪಮೋದಯಂ ಚಿತ್ತಂ... ಸಮಾದಹಂ ಚಿತ್ತಂ... ವಿಮೋಚಯಂ ಚಿತ್ತಂ ... ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸೀ... ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸೀ... ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸೀ। ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸೀ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸೀ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತೀ''ತಿ -

ಏವಂ ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಂ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। ತಸ್ಸ ಭಾವನಾನಯೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ। ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪಾಳಿವಣ್ಣನಾನುಸಾರೇನೇವ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅಯಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿವಣ್ಣನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ನಿದ್ದೇಸೋ।

೨೧೬. ಕಥಂ ಭಾವಿತೋ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಸಮಾಧೀತಿ ಏತ್ಥ ತಾವ **ಕಥ**ನ್ತಿ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಭಾವನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ವಿತ್ಥಾರೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ। **ಭಾವಿತೋ ಚ ಭಿಕ್ಖವೇ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧೀ**ತಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ವಿತ್ಥಾರೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ಪುಟ್ಠಧಮ್ಮನಿದಸ್ಸನಂ। ಕಥಂ ಬಹುಲೀಕತೋ…ಪೇ॰… ವೂಪಸಮೇತೀತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತತ್ಥ **ಭಾವಿತೋ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದಿತೋ ವಡ್ಢಿತೋ ವಾ। **ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧೀ**ತಿ ಆನಾಪಾನಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾಯ ಸತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಸಮಾಧಿ। ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಯಂ ವಾ ಸಮಾಧಿ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿ। **ಬಹುಲೀಕತೋ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕತೋ। **ಸನ್ತೋ ಚೇವ ಪಣೀತೋ ಚಾ**ತಿ ಸನ್ತೋ ಚೇವ ಪಣೀತೋ ಚೇವ। ಉಭಯತ್ಥ ಏವ ಸದ್ದೇನ ನಿಯಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಅಯಞ್ಹಿ ಯಥಾ ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕೇವಲಂ ಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಸನ್ತಞ್ಚ ಪಣೀತಞ್ಚ, ಓಳಾರಿಕಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ ಪನ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ ಚ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ನೇವ ಸನ್ತಂ ನ ಪಣೀತಂ, ನ ಏವಂ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅಸನ್ತೋ ವಾ ಅಪಣೀತೋ ವಾ, ಅಥ ಖೋ ಆರಮ್ಮಣಸನ್ತತಾಯಪಿ ಸನ್ತೋ ವೂಪಸನ್ತೋ ನಿಬ್ಬುತೋ, ಪಟಿವೇಧಸಙ್ಖಾತಅಙ್ಗಸನ್ತತಾಯಪಿ। ಆರಮ್ಮಣಪಣೀತತಾಯಪಿ ಪಣೀತೋ ಅತಿತ್ತಿಕರೋ, ಅಙ್ಗಪಣೀತತಾಯಪೀತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸನ್ತೋ ಚೇವ ಪಣೀತೋ ಚಾ"ತಿ।

ಅಸೇಚನಕೋ ಚ ಸುಖೋ ಚ ವಿಹಾರೋತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ನಾಸ್ಸ ಸೇಚನನ್ತಿ **ಅಸೇಚನಕೋ,** ಅನಾಸಿತ್ತಕೋ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣೋ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಆವೇಣಿಕೋ। ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಪರಿಕಮ್ಮೇನ ವಾ ಉಪಚಾರೇನ ವಾ ಸನ್ತತಾ। ಆದಿಸಮನ್ನಾಹಾರತೋ ಪಭುತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನೇವ ಸನ್ತೋ ಚ ಪಣೀತೋ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇಚಿ ಪನ ಅಸೇಚನಕೋತಿ ಅನಾಸಿತ್ತಕೋ ಓಜವನ್ತೋ ಸಭಾವೇನೇವ ಮಧುರೋತಿ ವದನ್ತಿ। ಏವಂ ಅಯಂ **ಅಸೇಚನಕೋ ಚ,** ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿತಕ್ಖಣೇ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಸುಖಪಟಿಲಾಭಾಯ ಸಂವತ್ತನತೋ **ಸುಖೋ ಚ ವಿಹಾರೋ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪನ್ನೇ**ತಿ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತೇ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತೇ। **ಪಾಪಕೇ**ತಿ ಲಾಮಕೇ। **ಅಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತೇ ಧಮ್ಮೇ। **ಠಾನಸೋ ಅನ್ತರಧಾಪೇತೀ**ತಿ ಖಣೇನೇವ ಅನ್ತರಧಾಪೇತಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತಿ। **ವೂಪಸಮೇತೀ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಉಪಸಮೇತಿ। ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯತ್ತಾ ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತಿ, ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ। ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಕೇನಾಕಾರೇನ ಕೇನ ವಿಧಿನಾ ಭಾವಿತೋ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿ ಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಬಹುಲೀಕತೋ ಸನ್ತೋ ಚೇವ…ಪೇ॰… ವೂಪಸಮೇತೀತಿ।

೨೧೭. ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಭಿಕ್ಖು। ಅಯಞ್ಹಿ ಏತ್ಥ **ಇಧ**ಸದ್ದೋ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸನ್ನಿಸ್ಸಯಭೂತಸಾಸನಪರಿದೀಪನೋ ಅಞ್ಞಸಾಸನಸ್ಸ ತಥಾಭಾವಪಟಿಸೇಧನೋ ಚ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - ಇಧೇವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣೋ…ಪೇ॰… ಸುಞ್ಞಾ ಪರಪ್ಪವಾದಾ ಸಮಣೇಭಿ ಅಞ್ಞೇಹೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೯)। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ।

ಅರಞ್ಞಗತೋ ವಾ…ಪೇ॰… ಸುಞ್ಞಾಗಾರಗತೋ ವಾತಿ ಇದಮಸ್ಸ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಭಾವನಾನುರೂಪಸೇನಾಸನಪರಿಗ್ಗಹಪರಿದೀಪನಂ। ಇಮಸ್ಸ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದೀಘರತ್ತಂ ರೂಪಾದೀಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಅನುವಿಸಟಂ ಚಿತ್ತಂ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಆರಮ್ಮಣಂ ಅಭಿರುಹಿತುಂ ನ ಇಚ್ಛತಿ, ಕೂಟಗೋಣಯುತ್ತರಥೋ ವಿಯ ಉಪ್ಪಥಮೇವ ಧಾವತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಗೋಪೋ ಕೂಟಧೇನುಯಾ ಸಬ್ಬಂ ಖೀರಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ವಡ್ಢಿತಂ ಕೂಟವಚ್ಛಂ ದಮೇತುಕಾಮೋ ಧೇನುತೋ ಅಪನೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತೇ ಮಹನ್ತಂ ಥಮ್ಭಂ ನಿಖಣಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಯೋತ್ತೇನ ಬನ್ಧೇಯ್ಯ, ಅಥಸ್ಸ ಸೋ ವಚ್ಛೋ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಪ್ಫನ್ದಿತ್ವಾ ಪಲಾಯಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ತಮೇವ ಥಮ್ಭಂ ಉಪನಿಸೀದೇಯ್ಯ ವಾ ಉಪನಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಾ, ಏವಮೇವ ಇಮಿನಾಪಿ ಭಿಕ್ಖುನಾ ದೀಘರತ್ತಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಿರಸಪಾನವಡ್ಢಿತಂ ದುಟ್ಠಚಿತ್ತಂ ದಮೇತುಕಾಮೇನ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣತೋ ಅಪನೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಂ ವಾ…ಪೇ॰… ಸುಞ್ಞಾಗಾರಂ ವಾ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಥಮ್ಭೇ ಸತಿಯೋತ್ತೇನ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಏವಮಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಪ್ಫನ್ದಿತ್ವಾಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ಆಚಿಣ್ಣಾರಮ್ಮಣಂ ಅಲಭಮಾನಂ

ಸತಿಯೋತ್ತಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಲಾಯಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಂ ತಮೇವಾರಮ್ಮಣಂ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾವಸೇನ ಉಪನಿಸೀದತಿ ಚೇವ ಉಪನಿಪಜ್ಜತಿ ಚ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ –

"ಯಥಾ ಥಮ್ಭೇ ನಿಬನ್ಧೇಯ್ಯ, ವಚ್ಛಂ ದಮಂ ನರೋ ಇಧ।
ಬನ್ಧೇಯ್ಯೇವಂ ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ, ಸತಿಯಾರಮ್ಮಣೇ ದಳ್ಹ"ನ್ತಿ॥ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೬೫; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೩೭೪; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೭)।

ಏವಮಸ್ಸೇತಂ ಸೇನಾಸನಂ ಭಾವನಾನುರೂಪಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಇದಮಸ್ಸ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಭಾವನಾನುರೂಪಸೇನಾಸನಪರಿಗ್ಗಹಪರಿದೀಪನ"ನ್ತಿ।

ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಇದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪ್ಪಭೇದೇ ಮುದ್ಧಭೂತಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಪದಟ್ಠಾನಂ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಿಸದ್ದಸಮಾಕುಲಂ ಗಾಮನ್ತಂ ಅಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ನ ಸುಕರಂ ಭಾವೇತುಂ, ಸದ್ದಕಣ್ಟಕತ್ತಾ ಝಾನಸ್ಸ। ಅಗಾಮಕೇ ಪನ ಅರಞ್ಞೇ ಸುಕರಂ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಇದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಆನಾಪಾನಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತದೇವ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಫಲಂ ಅರಹತ್ತಂ ಸಮ್ಪಾಪುಣಿತುಂ। ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ಅನುರೂಪಸೇನಾಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ "ಅರಞ್ಞಗತೋ ವಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾಚರಿಯೋ ವಿಯ ಹಿ ಭಗವಾ, ಸೋ ಯಥಾ ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾಚರಿಯೋ ನಗರಭೂಮಿಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಸುಟ್ಠು ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ "ಏತ್ಥ ನಗರಂ ಮಾಪೇಥಾ"ತಿ ಉಪದಿಸತಿ, ಸೋತ್ಥಿನಾ ಚ ನಗರೇ ನಿಟ್ಠಿತೇ ರಾಜಕುಲತೋ ಮಹಾಸಕ್ಕಾರಂ ಲಭತಿ, ಏವಮೇವ ಯೋಗಾವಚರಸ್ಸ ಅನುರೂಪಸೇನಾಸನಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ "ಏತ್ಥ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಉಪದಿಸತಿ, ತತೋ ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುತ್ತೇನ ಯೋಗಿನಾ ಕಮೇನ ಅರಹತ್ತೇ ಪತ್ತೇ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವತ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಮಹನ್ತಂ ಸಕ್ಕಾರಂ ಲಭತಿ।

ಅಯಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ದೀಪಿಸದಿಸೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಮಹಾದೀಪಿರಾಜಾ ಅರಞ್ಞೇ ತಿಣಗಹನಂ ವಾ ವನಗಹನಂ ವಾ ಪಬ್ಬತಗಹನಂ ವಾ ನಿಸ್ಸಾಯ ನಿಲೀಯಿತ್ವಾ ವನಮಹಿಂಸಗೋಕಣ್ಣಸೂಕರಾದಯೋ ಮಿಗೇ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಏವಮೇವ ಅಯಂ ಅರಞ್ಞಾದೀಸು ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಯಥಾಕ್ಕಮೇನ ಸೋತಾಪತ್ತಿಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮಿಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇ ಚೇವ ಅರಿಯಫಲಞ್ಚ ಗಣ್ಹತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ –

"ಯಥಾಪಿ ದೀಪಿಕೋ ನಾಮ, ನಿಲೀಯಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹತೀ ಮಿಗೇ।
ತಥೇವಾಯಂ ಬುದ್ಧಪುತ್ತೋ, ಯುತ್ತಯೋಗೋ ವಿಪಸ್ಸಕೋ।
ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾನ, ಗಣ್ಹಾತಿ ಫಲಮುತ್ತಮ"ನ್ತಿ॥ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೬೫; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೭೪; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೭)।

ತೇನಸ್ಸ ಪರಕ್ಕಮಜವಯೋಗ್ಗಭೂಮಿಂ ಅರಞ್ಞಸೇನಾಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ "ಅರಞ್ಞಗತೋ ವಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

೨೧೮. ತತ್ಥ **ಅರಞ್ಞಗತೋತಿ** "ಅರಞ್ಞನ್ತಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಇನ್ದಖೀಲಾ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೨೯) ಚ, "ಆರಞ್ಞಕಂ ನಾಮ ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕಂ ಪಚ್ಛಿಮ"ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೬೫೪) ಚ ಏವಂ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇಸು ಅರಞ್ಞೇಸು ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಪವಿವೇಕಸುಖಂ ಅರಞ್ಞಂ ಗತೋ। **ರುಕ್ಖಮೂಲಗತೋತಿ** ರುಕ್ಖಸಮೀಪಂ ಗತೋ। **ಸುಞ್ಞಾಗಾರಗತೋತಿ** ಸುಞ್ಞಂ ವಿವಿತ್ತೋಕಾಸಂ ಗತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಞ್ಚ ರುಕ್ಖಮೂಲಞ್ಚ ಅವಸೇಸಸತ್ತವಿಧಸೇನಾಸನಗತೋಪಿ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಗತೋತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ಏವಮಸ್ಸ ಉತುತ್ತಯಾನುಕೂಲಂ ಧಾತುಚರಿಯಾನುಕೂಲಞ್ಚ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಭಾವನಾನುರೂಪಂ ಸೇನಾಸನಂ ಉಪದಿಸಿತ್ವಾ ಅಲೀನಾನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಂ ಸನ್ತಂ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಉಪದಿಸನ್ತೋ **ನಿಸೀದತೀ**ತಿ ಆಹ। ಅಥಸ್ಸ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ದಳ್ಹಭಾವಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಪವತ್ತನಸುಖತಂ ಆರಮ್ಮಣಪರಿಗ್ಗಹೂಪಾಯಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪಲ್ಲಙ್ಕ**ನ್ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಊರುಬದ್ಧಾಸನಂ। **ಆಭುಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ। **ಉಜುಂ ಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯಾ**ತಿ ಉಪರಿಮಸರೀರಂ ಉಜುಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ। ಅಟ್ಠಾರಸಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕೇ ಕೋಟಿಯಾ ಕೋಟಿಂ ಪಟಿಪಾದೇತ್ವಾ। ಏವಞ್ಹಿ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಚಮ್ಮಮಂಸನ್ಹಾರೂನಿ ನ ಪಣಮನ್ತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಯಾ ತೇಸಂ ಪಣಮನಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಖಣೇ ಖಣೇ ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತಾಸು ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಸು ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಪರಿಪತತಿ, ವುದ್ಧಿಂ ಫಾತಿಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। **ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿಮುಖಂ ಸತಿಂ ಠಪಯಿತ್ವಾ। ಅಥ ವಾ **ಪರೀ**ತಿ ಪರಿಗ್ಗಹಟ್ಠೋ। **ಮುಖ**ನ್ತಿ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ। **ಸತೀ**ತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಟ್ಠೋ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ "ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿ"ನ್ತಿ ಏವಂ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೪) ವುತ್ತನಯೇನಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತ್ರಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ಪರಿಗ್ಗಹಿತನಿಯ್ಯಾನಂ ಸತಿಂ ಕತ್ವಾತಿ।

೨೧೯. **ಸೋ ಸತೋವ ಅಸ್ಸಸತಿ ಸತೋ ಪಸ್ಸಸತೀ**ತಿ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಏವಞ್ಚ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ತಂ ಸತಿಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ಸತೋ ಏವ ಅಸ್ಸಸತಿ ಸತೋ ಪಸ್ಸಸತಿ, ಸತೋಕಾರೀ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇದಾನಿ ಯೇಹಾಕಾರೇಹಿ ಸತೋಕಾರೀ ಹೋತಿ, ತೇ ದಸ್ಸೇತುಂ ದೀಘಂ ವಾ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋತಿಆದಿಮಾಹ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ** "ಸೋ ಸತೋವ ಅಸ್ಸಸತಿ ಸತೋ ಪಸ್ಸಸತೀ"ತಿ ಏತಸ್ಸೇವ **ವಿಭಙ್ಗೇ** –

> "ಬಾತ್ತಿಂಸಾಯ ಆಕಾರೇಹಿ ಸತೋ ಕಾರೀ ಹೋತಿ। ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ಪಜಾನತೋ ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ। ತಾಯ ಸತಿಯಾ ತೇನ ಞಾಣೇನ ಸತೋ ಕಾರೀ ಹೋತಿ। ದೀಘಂ ಪಸ್ಸಾಸವಸೇನ…ಪೇ॰… ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸೀ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನ। ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸೀ ಪಸ್ಸಾಸವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ಪಜಾನತೋ ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ। ತಾಯ ಸತಿಯಾ ತೇನ ಞಾಣೇನ ಸತೋ ಕಾರೀ ಹೋತೀ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೫)।

ತತ್ಥ **ದೀಘಂ ವಾ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ**ತಿ ದೀಘಂ ವಾ ಅಸ್ಸಾಸಂ ಪವತ್ತಯನ್ತೋ। **ಅಸ್ಸಾಸೋ**ತಿ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮನವಾತೋ। **ಪಸ್ಸಾಸೋ**ತಿ ಅನ್ತೋ ಪವಿಸನವಾತೋತಿ **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ। **ಸುತ್ತನ್ತಟ್ಠಕಥಾಸು** ಪನ ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಆಗತಂ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾನಂ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖಮನಕಾಲೇ ಪಠಮಂ ಅಬ್ಭನ್ತರವಾತೋ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ಪಚ್ಛಾ ಬಾಹಿರವಾತೋ ಸುಖುಮರಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಪವಿಸನ್ತೋ ತಾಲುಂ ಆಹಚ್ಚ ನಿಬ್ಬಾಯತಿ। ಏವಂ ತಾವ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯಾ ಪನ ತೇಸಂ ದೀಘರಸ್ಸತಾ, ಸಾ ಅದ್ಧಾನವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಓಕಾಸದ್ಧಾನಂ ಫರಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ಉದಕಂ ವಾ ವಾಲಿಕಾ ವಾ "ದೀಘಮುದಕಂ ದೀಘಾ ವಾಲಿಕಾ, ರಸ್ಸಮುದಕಂ ರಸ್ಸಾ ವಾಲಿಕಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಾಪಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಹತ್ಥಿಸರೀರೇ ಚ ಅಹಿಸರೀರೇ ಚ ತೇಸಂ ಅತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ದೀಘಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಸಣಿಕಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಣಿಕಮೇವ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ದೀಘಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಸುನಖಸಸಾದೀನಂ ಅತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ರಸ್ಸಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಸೀಘಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸೀಘಮೇವ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ರಸ್ಸಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಮನುಸ್ಸೇಸು ಪನ ಕೇಚಿ ಹತ್ಥಿಅಹಿಆದಯೋ ವಿಯ ಕಾಲದ್ಧಾನವಸೇನ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಸನ್ತಿ ಚ ಪಸ್ಸಸನ್ತಿ ಚ। ಕೇಚಿ ಸುನಖಸಸಾದಯೋ ವಿಯ ರಸ್ಸಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಕಾಲವಸೇನ ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಾ ಚ ಪವಿಸನ್ತಾ ಚ ತೇ "ದೀಘಾ" ಇತ್ತರಮದ್ಧಾನಂ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಾ ಚ ಪವಿಸನ್ತಾ ಚ "ರಸ್ಸಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತತ್ರಾಯಂ ಭಿಕ್ಖು ನವಹಾಕಾರೇಹಿ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ ಪಸ್ಸಸನ್ತೋ ಚ "ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಸಾಮಿ, ಪಸ್ಸಸಾಮೀ"ತಿ ಪಜಾನಾತಿ। ಏವಂ ಪಜಾನತೋ ಚಸ್ಸ ಏಕೇನಾಕಾರೇನ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾಹ

ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೬) –

“ಕಥಂ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಸಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ। ದೀಘಂ ಪಸ್ಸಸನ್ತೋ ದೀಘಂ ಪಸ್ಸಸಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ। ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಂ ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಅಸ್ಸಸತಿ। ದೀಘಂ ಪಸ್ಸಾಸಂ ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಪಸ್ಸಸತಿ। ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಂ ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಅಸ್ಸಸತಿಪಿ ಪಸ್ಸಸತಿಪಿ। ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಂ ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಅಸ್ಸಸತೋಪಿ ಪಸ್ಸಸತೋಪಿ ಛನ್ದೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಛನ್ದವಸೇನ ತತೋ ಸುಖುಮತರಂ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಂ ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಅಸ್ಸಸತಿ। ಛನ್ದವಸೇನ ತತೋ ಸುಖುಮತರಂ ದೀಘಂ ಪಸ್ಸಾಸಂ…ಪೇ॰… ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಂ ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಅಸ್ಸಸತಿಪಿ ಪಸ್ಸಸತಿಪಿ। ಛನ್ದವಸೇನ ತತೋ ಸುಖುಮತರಂ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಂ ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಅಸ್ಸಸತೋಪಿ ಪಸ್ಸಸತೋಪಿ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಪಾಮೋಜ್ಜವಸೇನ ತತೋ ಸುಖುಮತರಂ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಂ ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಅಸ್ಸಸತಿ। ಪಾಮೋಜ್ಜವಸೇನ ತತೋ ಸುಖುಮತರಂ ದೀಘಂ ಪಸ್ಸಾಸಂ…ಪೇ॰… ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಂ ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಅಸ್ಸಸತಿಪಿ ಪಸ್ಸಸತಿಪಿ। ಪಾಮೋಜ್ಜವಸೇನ ತತೋ ಸುಖುಮತರಂ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಂ ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಅಸ್ಸಸತೋಪಿ ಪಸ್ಸಸತೋಪಿ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಚಿತ್ತಂ ವಿವತ್ತತಿ, ಉಪೇಕ್ಖಾ ಸಣ್ಠಾತಿ। ಇಮೇಹಿ ನವಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಕಾಯೋ। ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಸತಿ। ಅನುಪಸ್ಸನಾ ಞಾಣಂ। ಕಾಯೋ ಉಪಟ್ಠಾನಂ, ನೋ ಸತಿ। ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಞ್ಚೇವ ಸತಿ ಚ। ತಾಯ ಸತಿಯಾ ತೇನ ಞಾಣೇನ ತಂ ಕಾಯಂ ಅನುಪಸ್ಸತಿ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ”ತಿ।

ಏಸ ನಯೋ ರಸ್ಸಪದೇಪಿ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ, ಯಥಾ ಏತ್ಥ “ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಂ ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತೇ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಮಿಧ “ರಸ್ಸಂ ಅಸ್ಸಾಸಂ ಇತ್ತರಸಙ್ಖಾತೇ ಅಸ್ಸಸತೀ”ತಿ ಆಗತಂ। ತಸ್ಮಾ ರಸ್ಸವಸೇನ ಯಾವ “ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ”ತಿ, ತಾವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಅಯಂ ಅದ್ಧಾನವಸೇನ ಇತ್ತರವಸೇನ ಚ ಇಮೇಹಾಕಾರೇಹಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಪಜಾನನ್ತೋ ದೀಘಂ ವಾ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಸಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ…ಪೇ॰… ರಸ್ಸಂ ವಾ ಪಸ್ಸಸನ್ತೋ ರಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸಸಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಪಜಾನತೋ ಚಸ್ಸ –

ದೀಘೋ ರಸ್ಸೋ ಚ ಅಸ್ಸಾಸೋ,
ಪಸ್ಸಾಸೋಪಿ ಚ ತಾದಿಸೋ।
ಚತ್ತಾರೋ ವಣ್ಣಾ ವತ್ತನ್ತಿ,
ನಾಸಿಕಗ್ಗೇವ ಭಿಕ್ಖುನೋತಿ॥ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೬೫)।

೨೨೦. **ಸಬ್ಬಕಾಯಪಟಿಸಂವೇದೀ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ…ಪೇ॰… ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತೀತಿ** ಸಕಲಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾಸಕಾಯಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ವಿದಿತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪಾಕಟಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಸಕಲಸ್ಸ ಪಸ್ಸಾಸಕಾಯಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ವಿದಿತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪಾಕಟಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಏವಂ ವಿದಿತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪಾಕಟಂ ಕರೋನ್ತೋ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇನ ಅಸ್ಸಸತಿ ಚೇವ ಪಸ್ಸಸತಿ ಚ। ತಸ್ಮಾ “ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಸಿಕ್ಖತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏಕಸ್ಸ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣವಿಸಟೇ ಅಸ್ಸಾಸಕಾಯೇ ಪಸ್ಸಾಸಕಾಯೇ ವಾ ಆದಿ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ನ ಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ। ಸೋ ಆದಿಮೇವ ಪರಿಗ್ಗಹೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇ ಕಿಲಮತಿ। ಏಕಸ್ಸ ಮಜ್ಝಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ, ನ ಆದಿಪರಿಯೋಸಾನಂ। ಏಕಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ, ನ ಆದಿಮಜ್ಝಂ। ಸೋ ಪರಿಯೋಸಾನಂಯೇವ ಪರಿಗ್ಗಹೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಆದಿಮಜ್ಝೇ ಕಿಲಮತಿ। ಏಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ, ಸೋ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಪರಿಗ್ಗಹೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ನ

ಕತ್ಥಚಿ ಕಿಲಮತಿ, ತಾದಿಸೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - “ಸಬ್ಬಕಾಯಪಟಿಸಂವೇದೀ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ...ಪೇ॰... ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತೀ”ತಿ।

ತತ್ಥ **ಸಿಕ್ಖತೀತಿ** ಏವಂ ಘಟತಿ ವಾಯಮತಿ। ಯೋ ವಾ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಸಂವರೋ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ। ಯೋ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿ, ಅಯಂ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ। ಯಾ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾ, ಅಯಂ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾತಿ ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾಯೋ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ತಾಯ ಸತಿಯಾ ತೇನ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಸಿಕ್ಖತಿ ಆಸೇವತಿ ಭಾವೇತಿ ಬಹುಲೀಕರೋತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಪುರಿಮನಯೇ ಕೇವಲಂ ಅಸ್ಸಸಿತಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸಸಿತಬ್ಬಮೇವ, ನ ಚ ಅಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪನ ಞಾಣುಪ್ಪಾದನಾದೀಸು ಯೋಗೋ ಕರಣೀಯೋ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಅಸ್ಸಸಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸಸಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತಿಚ್ಚೇವ ವತ್ತಮಾನಕಾಲವಸೇನ ಪಾಳಿಂ ವತ್ವಾ ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಞಾಣುಪ್ಪಾದನಾದಿನೋ ಆಕಾರಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಸಬ್ಬಕಾಯಪಟಿಸಂವೇದೀ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅನಾಗತವಚನವಸೇನ ಪಾಳಿ ಆರೋಪಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ...ಪೇ॰... ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತೀತಿ ಓಳಾರಿಕಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭೇನ್ತೋ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೇನ್ತೋ ನಿರೋಧೇನ್ತೋ ವೂಪಸಮೇನ್ತೋ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ತತ್ರ ಏವಂ ಓಳಾರಿಕಸುಖುಮತಾ ಚ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇಮಸ್ಸ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ ಕಾಯೋ ಚ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಸದರಥಾ ಹೋನ್ತಿ ಓಳಾರಿಕಾ। ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಓಳಾರಿಕತ್ತೇ ಅವೂಪಸನ್ತೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾಪಿ ಓಳಾರಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಬಲವತರಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ನಾಸಿಕಾ ನಪ್ಪಹೋತಿ, ಮುಖೇನ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋಪಿ ಪಸ್ಸಸನ್ತೋಪಿ ತಿಟ್ಠತಿ। ಯದಾ ಪನಸ್ಸ ಕಾಯೋಪಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತದಾ ತೇ ಸನ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ ವೂಪಸನ್ತಾ। ತೇಸು ವೂಪಸನ್ತೇಸು ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಸುಖುಮಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, “ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ನತ್ಥೀ”ತಿ ವಿಚೇತಬ್ಬತಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಧಾವಿತ್ವಾ, ಪಬ್ಬತಾ ವಾ ಓರೋಹಿತ್ವಾ, ಮಹಾಭಾರಂ ವಾ ಸೀಸತೋ ಓರೋಪೇತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಹೋನ್ತಿ, ನಾಸಿಕಾ ನಪ್ಪಹೋತಿ, ಮುಖೇನ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋಪಿ ಪಸ್ಸಸನ್ತೋಪಿ ತಿಟ್ಠತಿ। ಯದಾ ಪನೇಸ ತಂ ಪರಿಸ್ಸಮಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ನ್ಹತ್ವಾ ಚ ಪಿವಿತ್ವಾ ಚ ಅಲ್ಲಸಾಟಕಂ ಹದಯೇ ಕತ್ವಾ ಸೀತಾಯ ಛಾಯಾಯ ನಿಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಅಥಸ್ಸ ತೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಸುಖುಮಾ ಹೋನ್ತಿ “ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ನತ್ಥೀ”ತಿ ವಿಚೇತಬ್ಬತಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಾ, ಏವಮೇವ ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ ಕಾಯೋ ಚ...ಪೇ॰... ವಿಚೇತಬ್ಬತಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ “ಓಳಾರಿಕೋಳಾರಿಕೇ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೇ ಪಸ್ಸಮ್ಭೇಮೀ”ತಿ ಆಭೋಗಸಮನ್ನಾಹಾರಮನಸಿಕಾರಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ನತ್ಥಿ, ಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ ಪನ ಅತ್ಥಿ। ತೇನಸ್ಸ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲತೋ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಸುಖುಮೋ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ -

“ಸಾರದ್ಧೇ ಕಾಯೇ ಚಿತ್ತೇ ಚ, ಅಧಿಮತ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ।
ಅಸಾರದ್ಧಮ್ಹಿ ಕಾಯಮ್ಹಿ, ಸುಖುಮಂ ಸಮ್ಪವತ್ತತೀ”ತಿ॥ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೬೫)।

೨೨೧. ಪರಿಗ್ಗಹೇಪಿ ಓಳಾರಿಕೋ, ಪಠಮಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ ಸುಖುಮೋ। ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಓಳಾರಿಕೋ, ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಸುಖುಮೋ। ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಚ ದುತಿಯಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ ಚ ಓಳಾರಿಕೋ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಸುಖುಮೋ। ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಚ ತತಿಯಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ ಚ ಓಳಾರಿಕೋ, ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಸುಖುಮೋ। ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಚ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ ಚ ಓಳಾರಿಕೋ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ಅತಿಸುಖುಮೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಮೇವ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ। ಇದಂ ತಾವ **ದೀಘಭಾಣಕಸಂಯುತ್ತಭಾಣಕಾನಂ** ಮತಂ।

ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ಪನ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಓಳಾರಿಕೋ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ ಸುಖುಮೋತಿ ಏವಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಹೇಟ್ಠಿಮಜ್ಝಾನತೋ ಉಪರೂಪರಿಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇಪಿ ಸುಖುಮತರಮಿಚ್ಛನ್ತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಞೇವ ಪನ ಮತೇನ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ ಪವತ್ತಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭತಿ। ಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ ಪವತ್ತಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಪಠಮಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ…ಪೇ॰… ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ ಪವತ್ತಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭತಿ। ಅಯಂ ತಾವ **ಸಮಥೇ** ನಯೋ।

ವಿಪಸ್ಸನಾಯಂ ಪನ ಅಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪವತ್ತೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಓಳಾರಿಕೋ, ಮಹಾಭೂತಪರಿಗ್ಗಹೇ ಸುಖುಮೋ। ಸೋಪಿ ಓಳಾರಿಕೋ, ಉಪಾದಾರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೇ ಸುಖುಮೋ। ಸೋಪಿ ಓಳಾರಿಕೋ, ಸಕಲರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೇ ಸುಖುಮೋ। ಸೋಪಿ ಓಳಾರಿಕೋ, ಅರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೇ ಸುಖುಮೋ। ಸೋಪಿ ಓಳಾರಿಕೋ, ರೂಪಾರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೇ ಸುಖುಮೋ। ಸೋಪಿ ಓಳಾರಿಕೋ, ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಸುಖುಮೋ। ಸೋಪಿ ಓಳಾರಿಕೋ, ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೇ ಸುಖುಮೋ। ಸೋಪಿ ಓಳಾರಿಕೋ, ಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಮಣಿಕವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸುಖುಮೋ। ಸೋಪಿ ದುಬ್ಬಲವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಓಳಾರಿಕೋ, ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸುಖುಮೋ। ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಮೇತ್ಥ ಓಳಾರಿಕಸುಖುಮತಾ ಚ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೭೧) ಪನಸ್ಸ ಸದ್ಧಿಂ ಚೋದನಾಸೋಧನಾಹಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ –

"ಕಥಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ…ಪೇ॰… ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ? ಕತಮೇ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾ? ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಕಾಯಿಕಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧಾ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾ। ತೇ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೇ ಪಸ್ಸಮ್ಭೇನ್ತೋ ನಿರೋಧೇನ್ತೋ ವೂಪಸಮೇನ್ತೋ ಸಿಕ್ಖತಿ…ಪೇ॰… ಯಥಾರೂಪೇಹಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಆನಮನಾ, ವಿನಮನಾ, ಸನ್ನಮನಾ, ಪಣಮನಾ, ಇಞ್ಜನಾ, ಫನ್ದನಾ, ಚಲನಾ, ಕಮ್ಪನಾ ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ, ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಯಥಾರೂಪೇಹಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಕಾಯಸ್ಸ ನ ಆನಮನಾ, ನ ವಿನಮನಾ, ನ ಸನ್ನಮನಾ, ನ ಪಣಮನಾ, ಅನಿಞ್ಜನಾ, ಅಫನ್ದನಾ, ಅಚಲನಾ, ಅಕಮ್ಪನಾ ಸನ್ತಂ ಸುಖುಮಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ।

"ಇತಿ ಕಿರ ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ವಾತೂಪಲದ್ಧಿಯಾ ಚ ಪಭಾವನಾ ನ ಹೋತಿ। ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಞ್ಚ ಪಭಾವನಾ ನ ಹೋತಿ। ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಯಾ ಚ ಪಭಾವನಾ ನ ಹೋತಿ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಚ ಪಭಾವನಾ ನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ನಂ ತಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪಣ್ಡಿತಾ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿಪಿ ವುಟ್ಠಹನ್ತಿಪಿ।

"ಇತಿ ಕಿರ ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ವಾತೂಪಲದ್ಧಿಯಾ ಚ ಪಭಾವನಾ ಹೋತಿ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಞ್ಚ ಪಭಾವನಾ ಹೋತಿ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಯಾ ಚ ಪಭಾವನಾ ಹೋತಿ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಚ ಪಭಾವನಾ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪಣ್ಡಿತಾ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿಪಿ ವುಟ್ಠಹನ್ತಿಪಿ। ಯಥಾ ಕಥಂ ವಿಯ?

"ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಕಂಸೇ ಆಕೋಟಿತೇ ಪಠಮಂ ಓಳಾರಿಕಾ ಸದ್ದಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಓಳಾರಿಕಾನಂ ಸದ್ದಾನಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಗಹಿತತ್ತಾ ಸುಮನಸಿಕತತ್ತಾ ಸೂಪಧಾರಿತತ್ತಾ ನಿರುದ್ಧೇಪಿ ಓಳಾರಿಕೇ ಸದ್ದೇ ಅಥ ಪಚ್ಛಾ ಸುಖುಮಕಾ ಸದ್ದಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಸುಖುಮಕಾನಂ ಸದ್ದಾನಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಸುಮನಸಿಕತತ್ತಾ ಸೂಪಧಾರಿತತ್ತಾ ನಿರುದ್ಧೇಪಿ ಸುಖುಮಕೇ ಸದ್ದೇ ಅಥ ಪಚ್ಛಾ ಸುಖುಮಸದ್ದನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣತಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಮೇವ ಪಠಮಂ ಓಳಾರಿಕಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಓಳಾರಿಕಾನಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಸುಮನಸಿಕತತ್ತಾ ಸೂಪಧಾರಿತತ್ತಾ ನಿರುದ್ಧೇಪಿ ಓಳಾರಿಕೇ

ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಅಥ ಪಚ್ಛಾ ಸುಖುಮಕಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಸುಖುಮಕಾನಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಸುಮನಸಿಕತತ್ತಾ ಸೂಪಧಾರಿತತ್ತಾ ನಿರುದ್ಧೇಪಿ ಸುಖುಮಕೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಅಥ ಪಚ್ಛಾ ಸುಖುಮಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣತಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ನ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಗಚ್ಛತಿ।

"ಏವಂ ಸನ್ತೇ ವಾತೂಪಲದ್ಧಿಯಾ ಚ ಪಭಾವನಾ ಹೋತಿ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಞ್ಚ ಪಭಾವನಾ ಹೋತಿ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಯಾ ಚ ಪಭಾವನಾ ಹೋತಿ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಚ ಪಭಾವನಾ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪಣ್ಡಿತಾ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿಪಿ ವುಟ್ಠಹನ್ತಿಪಿ। ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಕಾಯೋ, ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಸತಿ, ಅನುಪಸ್ಸನಾ ಞಾಣಂ, ಕಾಯೋ ಉಪಟ್ಠಾನಂ, ನೋ ಸತಿ, ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಞ್ಚೇವ ಸತಿ ಚ, ತಾಯ ಸತಿಯಾ ತೇನ ಞಾಣೇನ ತಂ ಕಾಯಂ ಅನುಪಸ್ಸತಿ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ"ತಿ।

ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ಪಠಮಚತುಕ್ಕಸ್ಸ ಅನುಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ।

೨೨೨. ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಇದಮೇವ ಚತುಕ್ಕಂ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಇತರಾನಿ ಪನ ತೀಣಿ ಚತುಕ್ಕಾನಿ ಏತ್ಥ ಪತ್ತಜ್ಝಾನಸ್ಸ ವೇದನಾಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಆನಾಪಾನಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಪದಟ್ಠಾನಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತುಕಾಮೇನ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೇನ ಕುಲಪುತ್ತೇನ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸೀಲಪರಿಸೋಧನಾದೀನಿ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಾನಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಞ್ಚಸನ್ಧಿಕಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ತತ್ರಿಮೇ ಪಞ್ಚ ಸನ್ಧಯೋ ಉಗ್ಗಹೋ, ಪರಿಪುಚ್ಛಾ, ಉಪಟ್ಠಾನಂ, ಅಪ್ಪನಾ, ಲಕ್ಖಣನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಉಗ್ಗಹೋ** ನಾಮ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ। **ಪರಿಪುಚ್ಛಾ** ನಾಮ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪರಿಪುಚ್ಛನಾ। **ಉಪಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಂ। **ಅಪ್ಪನಾ** ನಾಮ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಪ್ಪನಾ। **ಲಕ್ಖಣಂ** ನಾಮ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ। "ಏವಂಲಕ್ಖಣಮಿದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಭಾವೂಪಧಾರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಏವಂ ಪಞ್ಚಸನ್ಧಿಕಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಅತ್ತನಾಪಿ ನ ಕಿಲಮತಿ, ಆಚರಿಯಮ್ಪಿ ನ ವಿಹೇಸೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಥೋಕಂ ಉದ್ದಿಸಾಪೇತ್ವಾ ಬಹುಕಾಲಂ ಸಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ಏವಂ ಪಞ್ಚಸನ್ಧಿಕಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ವಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ವಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ಸೇನಾಸನೇ ವಸನ್ತೇನ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನಖುದ್ದಕಪಲಿಬೋಧೇನ ಕತಭತ್ತಕಿಚ್ಚೇನ ಭತ್ತಸಮ್ಮದಂ ಪಟಿವಿನೋದೇತ್ವಾ ಸುಖನಿಸಿನ್ನೇನ ರತನತ್ತಯಗುಣಾನುಸ್ಸರಣೇನ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತ್ವಾ ಆಚರಿಯುಗ್ಗಹತೋ ಏಕಪದಮ್ಪಿ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತೇನ ಇದಂ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಮನಸಿಕಾರವಿಧಿ -

೨೨೩.ಗಣನಾ ಅನುಬನ್ಧನಾ, ಫುಸನಾ ಠಪನಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಾ।
ವಿವಟ್ಟನಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ, ತೇಸಞ್ಚ ಪಟಿಪಸ್ಸನಾತಿ॥

ತತ್ಥ **ಗಣನಾತಿ** ಗಣನಾಯೇವ। **ಅನುಬನ್ಧನಾತಿ** ಅನುವಹನಾ। **ಫುಸನಾತಿ** ಫುಟ್ಠಟ್ಠಾನಂ। **ಠಪನಾತಿ** ಅಪ್ಪನಾ। **ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾ। **ವಿವಟ್ಟನಾತಿ** ಮಗ್ಗೋ। **ಪಾರಿಸುದ್ಧೀತಿ** ಫಲಂ। **ತೇಸಞ್ಚ ಪಟಿಪಸ್ಸನಾತಿ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ।

ತತ್ಥ ಇಮಿನಾ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೇನ ಕುಲಪುತ್ತೇನ ಪಠಮಂ ಗಣನಾಯ ಇದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ । ಗಣೇನ್ತೇನ ಚ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ನ ಠಪೇತಬ್ಬಂ। ದಸನ್ನಂ ಉಪರಿ ನ ನೇತಬ್ಬಂ। ಅನ್ತರಾ ಖಣ್ಡಂ ನ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಂ। ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಠಪೇನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಸಮ್ಬಾಧೇ ಓಕಾಸೇ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ವಿಪ್ಫನ್ದತಿ ಸಮ್ಬಾಧೇ ವಜೇ ಸನ್ನಿರುದ್ಧಗೋಗಣೋ ವಿಯ। ದಸನ್ನಮ್ಪಿ ಉಪರಿ ನೇನ್ತಸ್ಸ

ಗಣನನಿಸ್ಸಿತಕೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಹೋತಿ। ಅನ್ತರಾ ಖಣ್ಡಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಸ್ಸ “ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಂ ನು ಖೋ ಮೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ನೋ”ತಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಕಮ್ಪತಿ। ತಸ್ಮಾ ಏತೇ ದೋಸೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಗಣೇತಬ್ಬಂ।

ಗಣೇನ್ತೇನ ಚ ಪಠಮಂ ದನ್ಧಗಣನಾಯ **ಧಞ್ಞಮಾಪಕಗಣನಾಯ** ಗಣೇತಬ್ಬಂ। ಧಞ್ಞಮಾಪಕೋ ಹಿ ನಾಳಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ “ಏಕ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಓಕಿರತಿ। ಪುನ ಪೂರೇನ್ತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಚವರಂ ದಿಸ್ವಾ ತಂ ಛಡ್ಡೇನ್ತೋ “ಏಕಂ ಏಕ”ನ್ತಿ ವದತಿ। ಏಸ ನಯೋ ದ್ವೇ ದ್ವೇತಿಆದೀಸು। ಏವಮೇವ ಇಮಿನಾಪಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇಸು ಯೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ “ಏಕಂ ಏಕ”ನ್ತಿ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ “ದಸ ದಸಾ”ತಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಉಪಲಕ್ಖೇತ್ವಾವ ಗಣೇತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸ ಏವಂ ಗಣಯತೋ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಾ ಚ ಪವಿಸನ್ತಾ ಚ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಅಥಾನೇನ ತಂ ದನ್ಧಗಣನಂ ಧಞ್ಞಮಾಪಕಗಣನಂ ಪಹಾಯ ಸೀಘಗಣನಾಯ **ಗೋಪಾಲಕಗಣನಾಯ** ಗಣೇತಬ್ಬಂ। ಛೇಕೋ ಹಿ ಗೋಪಾಲಕೋ ಸಕ್ಖರಾದಯೋ ಉಚ್ಛಙ್ಗೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ರಜ್ಜುದಣ್ಡಹತ್ಥೋ ಪಾತೋವ ವಜಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಗಾವೋ ಪಿಟ್ಠಿಯಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಪಲಿಘತ್ಥಮ್ಭಮತ್ಥಕೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ದ್ವಾರಪ್ಪತ್ತಂ ದ್ವಾರಪ್ಪತ್ತಂಯೇವ ಗಾವಿಂ ಏಕಾ ದ್ವೇತಿ ಸಕ್ಖರಂ ಖಿಪಿತ್ವಾ ಗಣೇತಿ। ತಿಯಾಮರತ್ತಿಂ ಸಮ್ಬಾಧೇ ಓಕಾಸೇ ದುಕ್ಖಂ ವುತ್ಥಗೋಗಣೋ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಉಪನಿಘಂಸನ್ತೋ ವೇಗೇನ ವೇಗೇನ ಪುಞ್ಜಪುಞ್ಜೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ಸೋ ವೇಗೇನ ವೇಗೇನ “ತೀಣಿ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಚ ದಸಾ”ತಿ ಗಣೇತಿಯೇವ, ಏವಮಿಮಸ್ಸಾಪಿ ಪುರಿಮನಯೇನ ಗಣಯತೋ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಪಾಕಟಾ ಹುತ್ವಾ ಸೀಘಂ ಸೀಘಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಞ್ಚರನ್ತಿ। ತತೋನೇನ “ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಞ್ಚರನ್ತೀ”ತಿ ಞತ್ವಾ ಅನ್ತೋ ಚ ಬಹಿ ಚ ಅಗಹೇತ್ವಾ ದ್ವಾರಪ್ಪತ್ತಂ ದ್ವಾರಪ್ಪತ್ತಂಯೇವ ಗಹೇತ್ವಾ “ಏಕೋ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಚ ಛ। ಏಕೋ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಚ ಛ ಸತ್ತ…ಪೇ॰… ಅಟ್ಠ, ನವ, ದಸಾ”ತಿ ಸೀಘಂ ಸೀಘಂ ಗಣೇತಬ್ಬಮೇವ। ಗಣನಪಟಿಬದ್ಧೇ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಗಣನಬಲೇನೇವ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ, ಅರಿತ್ತುಪತ್ಥಮ್ಭನವಸೇನ ಚಣ್ಡಸೋತೇ ನಾವಾಟ್ಠಪನಮಿವ।

ತಸ್ಸೇವಂ ಸೀಘಂ ಸೀಘಂ ಗಣಯತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತಂ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಅಥ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಞತ್ವಾ ಅನ್ತೋ ಚ ಬಹಿ ಚ ವಾತಂ ಅಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವೇಗೇನ ವೇಗೇನ ಗಣೇತಬ್ಬಂ। ಅನ್ತೋ ಪವಿಸನವಾತೇನ ಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಚಿತ್ತಂ ಪವೇಸಯತೋ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ವಾತಬ್ಭಾಹತಂ ಮೇದಪೂರಿತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮನವಾತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಚಿತ್ತಂ ನೀಹರತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಫುಟ್ಠಫುಟ್ಠೋಕಾಸೇ ಪನ ಸತಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸೇವ ಭಾವನಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಅನ್ತೋ ಚ ಬಹಿ ಚ ವಾತಂ ಅಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವೇಗೇನ ವೇಗೇನ ಗಣೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ।

ಕೀವಚಿರಂ ಪನೇತಂ ಗಣೇತಬ್ಬನ್ತಿ? ಯಾವ ವಿನಾ ಗಣನಾಯ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾರಮ್ಮಣೇ ಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ। ಬಹಿವಿಸಟವಿತಕ್ಕವಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾರಮ್ಮಣೇ ಸತಿಸಣ್ಠಾಪನತ್ಥಂಯೇವ ಹಿ ಗಣನಾತಿ।

೨೨೪. ಏವಂ ಗಣನಾಯ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ **ಅನುಬನ್ಧನಾಯ** ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। **ಅನುಬನ್ಧನಾ** ನಾಮ ಗಣನಂ ಪಟಿಸಂಹರಿತ್ವಾ ಸತಿಯಾ ನಿರನ್ತರಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಅನುಗಮನಂ। ತಞ್ಚ ಖೋ ನ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಾನುಗಮನವಸೇನ। ಬಹಿನಿಕ್ಖಮನವಾತಸ್ಸ ಹಿ ನಾಭಿ ಆದಿ, ಹದಯಂ ಮಜ್ಝಂ, ನಾಸಿಕಗ್ಗಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ। ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಪವಿಸನವಾತಸ್ಸ ನಾಸಿಕಗ್ಗಂ ಆದಿ, ಹದಯಂ ಮಜ್ಝಂ ನಾಭಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ। ತಞ್ಚಸ್ಸ ಅನುಗಚ್ಛತೋ ವಿಕ್ಖೇಪಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಾರದ್ಧಾಯ ಚೇವ ಹೋತಿ ಇಞ್ಜನಾಯ ಚ। ಯಥಾಹ –

> “ಅಸ್ಸಾಸಾದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸತಿಯಾ ಅನುಗಚ್ಛತೋ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವಿಕ್ಖೇಪಗತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಕಾಯೋಪಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾರದ್ಧಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಇಞ್ಜಿತಾ ಚ ಫನ್ದಿತಾ ಚ। ಪಸ್ಸಾಸಾದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸತಿಯಾ ಅನುಗಚ್ಛತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ

ವಿಕ್ಖೇಪಗತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಕಾಯೋಪಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾರದ್ಧಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಇಞ್ಜಿತಾ ಚ ಫನ್ದಿತಾ ಚಾ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೫೭)।

ತಸ್ಮಾ ಅನುಬನ್ಧನಾಯ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೇನ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನವಸೇನ ನ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ ಖೋ **ಫುಸನಾವಸೇನ ಚ ಠಪನಾವಸೇನ** ಚ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಗಣನಾನುಬನ್ಧನಾವಸೇನ ವಿಯ ಹಿ ಫುಸನಾಠಪನಾವಸೇನ ವಿಸುಂ ಮನಸಿಕಾರೋ ನತ್ಥಿ। ಫುಟ್ಠಫುಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಪನ ಗಣೇನ್ತೋ ಗಣನಾಯ ಚ ಫುಸನಾಯ ಚ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ತತ್ಥೇವ ಗಣನಂ ಪಟಿಸಂಹರಿತ್ವಾ ತೇ ಸತಿಯಾ ಅನುಬನ್ಧನ್ತೋ, ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ ಚ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇನ್ತೋ ಅನುಬನ್ಧನಾಯ ಚ ಫುಸನಾಯ ಚ ಠಪನಾಯ ಚ ಮನಸಿ ಕರೋತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ವುತ್ತಪಙ್ಗುಳದೋವಾರಿಕೂಪಮಾಹಿ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ** ವುತ್ತಕಕಚೂಪಮಾಯ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೨೨೫. ತತ್ರಾಯಂ **ಪಙ್ಗುಳೋಪಮಾ** - ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಪಙ್ಗುಳೋ ದೋಲಾಯ ಕೀಳತಂ ಮಾತಾಪುತ್ತಾನಂ ದೋಲಂ ಖಿಪಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ದೋಲಾಥಮ್ಭಮೂಲೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಕಮೇನ ಆಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಚ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಚ ದೋಲಾಫಲಕಸ್ಸ ಉಭೋ ಕೋಟಿಯೋ ಮಜ್ಝಞ್ಚ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಚ ಉಭೋಕೋಟಿಮಜ್ಝಾನಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಬ್ಯಾವಟೋ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವಾಯಂ ಭಿಕ್ಖು ಸತಿವಸೇನ ಉಪನಿಬನ್ಧನಥಮ್ಭಮೂಲೇ ಠತ್ವಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸದೋಲಂ ಖಿಪಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ನಿಮಿತ್ತೇ ಸತಿಯಾ ನಿಸೀದನ್ತೋ ಕಮೇನ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾನಞ್ಚ ಗಚ್ಛನ್ತಾನಞ್ಚ ಫುಟ್ಠಟ್ಠಾನೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸತಿಯಾ ಅನುಗಚ್ಛನ್ತೋ ತತ್ಥ ಚ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇನ್ತೋ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಚ ತೇಸಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಬ್ಯಾವಟೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ಪಙ್ಗುಳೋಪಮಾ।

೨೨೬. ಅಯಂ ಪನ **ದೋವಾರಿಕೂಪಮಾ** - ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ದೋವಾರಿಕೋ ನಗರಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಚ ಬಹಿ ಚ ಪುರಿಸೇ "ಕೋ ತ್ವಂ, ಕುತೋ ವಾ ಆಗತೋ, ಕುಹಿಂ ವಾ ಗಚ್ಛಸಿ, ಕಿಂ ವಾ ತೇ ಹತ್ಥೇ"ತಿ ನ ವೀಮಂಸತಿ। ನ ಹಿ ತಸ್ಸ ತೇ ಭಾರಾ, ದ್ವಾರಪ್ಪತ್ತಂ ದ್ವಾರಪ್ಪತ್ತಂಯೇವ ಪನ ವೀಮಂಸತಿ, ಏವಮೇವ ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅನ್ತೋಪವಿಟ್ಠವಾತಾ ಚ ಬಹಿನಿಕ್ಖನ್ತವಾತಾ ಚ ನ ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ, ದ್ವಾರಪ್ಪತ್ತಾ ದ್ವಾರಪ್ಪತ್ತಾಯೇವ ಭಾರಾತಿ ಅಯಂ ದೋವಾರಿಕೂಪಮಾ।

೨೨೭. **ಕಕಚೂಪಮಾ** ಪನ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ, ಅನಾರಮ್ಮಣಮೇಕಚಿತ್ತಸ್ಸ।
ಅಜಾನತೋ ಚ ತಯೋ ಧಮ್ಮೇ, ಭಾವನಾ ನುಪಲಬ್ಭತಿ॥

"ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ, ಅನಾರಮ್ಮಣಮೇಕಚಿತ್ತಸ್ಸ।
ಜಾನತೋ ಚ ತಯೋ ಧಮ್ಮೇ, ಭಾವನಾ ಉಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ॥ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೫೯)।

"ಕಥಂ ಇಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಏಕಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಚಿಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಅವಿದಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಚ ಚಿತ್ತಂ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಪಧಾನಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಪಯೋಗಞ್ಚ ಸಾಧೇತಿ, ವಿಸೇಸಮಧಿ ಗಚ್ಛತಿ? ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ರುಕ್ಖೋ ಸಮೇ ಭೂಮಿಭಾಗೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ, ತಮೇನಂ ಪುರಿಸೋ ಕಕಚೇನ ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ। ರುಕ್ಖೇ ಫುಟ್ಠಕಕಚದನ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ, ನ ಆಗತೇ ವಾ ಗತೇ ವಾ ಕಕಚದನ್ತೇ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ನ ಆಗತಾ ವಾ ಗತಾ ವಾ ಕಕಚದನ್ತಾ ಅವಿದಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪಧಾನಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಪಯೋಗಞ್ಚ ಸಾಧೇತಿ, ವಿಸೇಸಮಧಿಗಚ್ಛತಿ।

"ಯಥಾ ರುಕ್ಖೋ ಸಮೇ ಭೂಮಿಭಾಗೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ, ಏವಂ ಉಪನಿಬನ್ಧನಾನಿಮಿತ್ತಂ। ಯಥಾ ಕಕಚದನ್ತಾ, ಏವಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ। ಯಥಾ ರುಕ್ಖೇ ಫುಟ್ಠಕಕಚದನ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ, ನ ಆಗತೇ ವಾ ಗತೇ ವಾ ಕಕಚದನ್ತೇ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ನ ಆಗತಾ ವಾ ಗತಾ ವಾ ಕಕಚದನ್ತಾ ಅವಿದಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪಧಾನಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಯತಿ,

ಪಯೋಗಞ್ಚ ಸಾಧೇತಿ, ವಿಸೇಸಮಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಭಿಕ್ಖು ನಾಸಿಕಗ್ಗೇ ವಾ ಮುಖನಿಮಿತ್ತೇ ವಾ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನ ಆಗತೇ ವಾ ಗತೇ ವಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ನ ಚ ಆಗತಾ ವಾ ಗತಾ ವಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಅವಿದಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪಧಾನಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಪಯೋಗಞ್ಚ ಸಾಧೇತಿ, ವಿಸೇಸಮಧಿಗಚ್ಛತಿ।

"ಪಧಾನನ್ತಿ ಕತಮಂ **ಪಧಾನಂ**? ಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸ ಕಾಯೋಪಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಹೋತಿ, ಇದಂ ಪಧಾನಂ। ಕತಮೋ **ಪಯೋಗೋ**? ಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ವಿತಕ್ಕಾ ವೂಪಸಮನ್ತಿ, ಅಯಂ ಪಯೋಗೋ। ಕತಮೋ **ವಿಸೇಸೋ**? ಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಂಯೋಜನಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಅನುಸಯಾ ಬ್ಯನ್ತೀ ಹೋನ್ತಿ, ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ। ಏವಂ ಇಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಏಕಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಚಿಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಅವಿದಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಚ ಚಿತ್ತಂ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಪಧಾನಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಪಯೋಗಞ್ಚ ಸಾಧೇತಿ, ವಿಸೇಸಮಧಿಗಚ್ಛತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೫೯)।

"ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಯಸ್ಸ, ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಸುಭಾವಿತಾ।
ಅನುಪುಬ್ಬಂ ಪರಿಚಿತಾ, ಯಥಾ ಬುದ್ಧೇನ ದೇಸಿತಾ।
ಸೋ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಪಭಾಸೇತಿ, ಅಬ್ಭಾ ಮುತ್ತೋವ ಚನ್ದಿಮಾ"ತಿ॥ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೦)।

ಅಯಂ ಕಕಚೂಪಮಾ। ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಆಗತಾಗತವಸೇನ ಅಮನಸಿಕಾರಮತ್ತಮೇವ ಪಯೋಜನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೨೨೮. ಇದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ನ ಚಿರೇನೇವ ನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅವಸೇಸಝಾನಙ್ಗಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾ ಅಪ್ಪನಾಸಙ್ಖಾತಾ ಠಪನಾ ಚ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। ಕಸ್ಸಚಿ ಪನ ಗಣನಾವಸೇನೇವ ಮನಸಿಕಾರಕಾಲತೋ ಪಭುತಿ ಅನುಕ್ಕಮತೋ ಓಳಾರಿಕಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿರೋಧವಸೇನ ಕಾಯದರಥೇ ವೂಪಸನ್ತೇ ಕಾಯೋಪಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಲಹುಕಂ ಹೋತಿ, ಸರೀರಂ ಆಕಾಸೇ ಲಙ್ಘನಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಸಾರದ್ಧಕಾಯಸ್ಸ ಮಞ್ಚೇ ವಾ ಪೀಠೇ ವಾ ನಿಸೀದತೋ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ಓನಮತಿ, ವಿಕೂಜತಿ, ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ ವಲಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಸಾರದ್ಧಕಾಯಸ್ಸ ಪನ ನಿಸೀದತೋ ನೇವ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ಓನಮತಿ, ನ ವಿಕೂಜತಿ, ನ ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ ವಲಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತೂಲಪಿಚುಪೂರಿತಂ ವಿಯ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಅಸಾರದ್ಧೋ ಕಾಯೋ ಲಹುಕೋ ಹೋತಿ। ಏವಮೇವ ಗಣನಾವಸೇನ ಮನಸಿಕಾರಕಾಲತೋ ಪಭುತಿ ಅನುಕ್ಕಮತೋ ಓಳಾರಿಕಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿರೋಧವಸೇನ ಕಾಯದರಥೇ ವೂಪಸನ್ತೇ ಕಾಯೋಪಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಲಹುಕಂ ಹೋತಿ, ಸರೀರಂ ಆಕಾಸೇ ಲಙ್ಘನಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ।

ತಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ನಿರುದ್ಧೇ ಸುಖುಮಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ ಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ। ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ನಿರುದ್ಧೇ ಅಪರಾಪರಂ ತತೋ ಸುಖುಮತರಂ ಸುಖುಮತರಂ ನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ ಪವತ್ತತಿಯೇವ। ಕಥಂ? ಯಥಾ ಪುರಿಸೋ ಮಹತಿಯಾ ಲೋಹಸಲಾಕಾಯ ಕಂಸಥಾಲಂ ಆಕೋಟೇಯ್ಯ, ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ಮಹಾಸದ್ದೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಂ ಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತೇಯ್ಯ। ನಿರುದ್ಧೇ ಓಳಾರಿಕೇ ಸದ್ದೇ ಅಥ ಪಚ್ಛಾ ಸುಖುಮಸದ್ದನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ, ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ನಿರುದ್ಧೇ ಅಪರಾಪರಂ ತತೋ ಸುಖುಮತರಂ ಸುಖುಮತರಂ ಸದ್ದನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ ಪವತ್ತತೇವ, ಏವನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಮ್ಪಿಚೇತಂ - "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಕಂಸೇ ಆಕೋಟಿತೇ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೭೧) ವಿತ್ಥಾರೋ।

೨೨೯. ಯಥಾ ಹಿ ಅಞ್ಞಾನಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಭೂತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ತಥಾ ಇದಂ। ಇದಂ ಪನ ಉಪರೂಪರಿ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸ ಸುಖುಮತ್ತಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಉಪಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ನ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂ ಅನುಪಟ್ಠಹನ್ತೇ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಚಮ್ಮಖಣ್ಡಂ ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ನ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಕಿಂ ಕಾತಬ್ಬಂ? "ಆಚರಿಯಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವಾ, "ನಟ್ಠಂ ದಾನಿ ಮೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವಾ ನ ವುಟ್ಠಾತಬ್ಬಂ। ಇರಿಯಾಪಥಂ ವಿಕೋಪೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛತೋ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನವನವಮೇವ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾನಿಸಿನ್ನೇನೇವ ದೇಸತೋ ಆಹರಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ರಾಯಂ ಆಹರಣೂಪಾಯೋ, ತೇನ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅನುಪಟ್ಠಾನಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ಇಮೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ನಾಮ ಕತ್ಥ ಅತ್ಥಿ, ಕತ್ಥ ನತ್ಥಿ। ಕಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಿ, ಕಸ್ಸ ವಾ ನತ್ಥೀತಿ। ಅಥೇವಂ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಾ ಇಮೇ ಅನ್ತೋಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯಂ ನತ್ಥಿ, ಉದಕೇ ನಿಮುಗ್ಗಾನಂ ನತ್ಥಿ, ತಥಾ ಅಸಞ್ಞೀಭೂತಾನಂ, ಮತಾನಂ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಪನ್ನಾನಂ, ರೂಪಾರೂಪಭವಸಮಙ್ಗೀನಂ, ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಾನನ್ತಿ ಞತ್ವಾ ಏವಂ ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತಾ ಪಟಿಚೋದೇತಬ್ಬೋ "ನನು ತ್ವಂ, ಪಣ್ಡಿತ, ನೇವ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಗತೋ, ನ ಉದಕೇ ನಿಮುಗ್ಗೋ, ನ ಅಸಞ್ಞೀಭೂತೋ, ನ ಮತೋ, ನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಪನ್ನೋ, ನ ರೂಪಾರೂಪಭವಸಮಙ್ಗೀ, ನ ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನೋ। ಅತ್ಥಿಯೇವ ತೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ, ಮನ್ದಪಞ್ಞತಾಯ ಪನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋಸೀ"ತಿ। ಅಥಾನೇನ ಪಕತಿಫುಟ್ಠವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಇಮೇ ಹಿ ದೀಘನಾಸಿಕಸ್ಸ ನಾಸಾಪುಟಂ ಘಟ್ಟೇನ್ತಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ರಸ್ಸನಾಸಿಕಸ್ಸ ಉತ್ತರೋಟ್ಠಂ। ತಸ್ಮಾನೇನ ಇಮಂ ನಾಮ ಠಾನಂ ಘಟ್ಟೇನ್ತೀತಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ। ಇಮಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥವಸಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತಂ ಭಗವತಾ - "ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮುಟ್ಠಸತಿಸ್ಸ ಅಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಭಾವನಂ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೪೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೯೯೨)।

೨೨೦. ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇತೋ ಅಞ್ಞಂ ಪನ ಮನಸಿಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। ಇದಂ ಪನ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗರುಕಂ ಗರುಕಭಾವನಂ ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಬುದ್ಧಪುತ್ತಾನಂ ಮಹಾಪುರಿಸಾನಂಯೇವ ಮನಸಿಕಾರಭೂಮಿಭೂತಂ, ನ ಚೇವ ಇತ್ತರಂ, ನ ಚ ಇತ್ತರಸತ್ತಸಮಾಸೇವಿತಂ। ಯಥಾ ಯಥಾ ಮನಸಿ ಕರೀಯತಿ, ತಥಾ ತಥಾ ಸನ್ತಞ್ಚೇವ ಹೋತಿ ಸುಖುಮಞ್ಚ। ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಬಲವತೀ ಸತಿ ಚ ಪಞ್ಞಾ ಚ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ।

ಯಥಾ ಹಿ ಮಟ್ಠಸಾಟಕಸ್ಸ ತುನ್ನಕರಣಕಾಲೇ ಸೂಚಿಪಿ ಸುಖುಮಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ಸೂಚಿಪಾಸವೇಧನಮ್ಪಿ ತತೋ ಸುಖುಮತರಂ, ಏವಮೇವ ಮಟ್ಠಸಾಟಕಸದಿಸಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಭಾವನಾಕಾಲೇ ಸೂಚಿಪಟಿಭಾಗಾ ಸತಿಪಿ, ಸೂಚಿಪಾಸವೇಧನಪಟಿಭಾಗಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಪಿ ಬಲವತೀ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ತಾಹಿ ಚ ಪನ ಸತಿಪಞ್ಞಾಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ನ ತೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಪಕತಿಫುಟ್ಠೋಕಾಸಾ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬಾ।

ಯಥಾ ಪನ ಕಸ್ಸಕೋ ಕಸಿಂ ಕಸಿತ್ವಾ ಬಲೀಬದ್ದೇ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಗೋಚರಮುಖೇ ಕತ್ವಾ ಛಾಯಾಯ ನಿಸಿನ್ನೋ ವಿಸ್ಸಮೇಯ್ಯ, ಅಥಸ್ಸ ತೇ ಬಲೀಬದ್ದಾ ವೇಗೇನ ಅಟವಿಂ ಪವಿಸೇಯ್ಯುಂ। ಯೋ ಹೋತಿ ಛೇಕೋ ಕಸ್ಸಕೋ, ಸೋ ಪುನ ತೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತುಕಾಮೋ ನ ತೇಸಂ ಅನುಪದಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅಟವಿಂ ಆಹಿಣ್ಡತಿ, ಅಥ ಖೋ ರಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪತೋದಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಜುಕಮೇವ ತೇಸಂ ನಿಪಾತನತಿತ್ಥಂ ಗನ್ತ್ವಾ ನಿಸೀದತಿ ವಾ ನಿಪಜ್ಜತಿ ವಾ, ಅಥ ತೇ ಗೋಣೇ ದಿವಸಭಾಗಂ ಚರಿತ್ವಾ ನಿಪಾತನತಿತ್ಥಂ ಓತರಿತ್ವಾ ನ್ಹತ್ವಾ ಚ ಪಿವಿತ್ವಾ ಚ ಪಚ್ಚುತ್ತರಿತ್ವಾ ಠಿತೇ ದಿಸ್ವಾ ರಸ್ಮಿಯಾ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಪತೋದೇನ ವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಪುನ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಏವಮೇವ ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ನ ತೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಪಕತಿಫುಟ್ಠೋಕಾಸಾ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬಾ। ಸತಿರಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪಞ್ಞಾಪತೋದಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಕತಿಫುಟ್ಠೋಕಾಸೇ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಹಿಸ್ಸ ಮನಸಿಕರೋತೋ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ತೇ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ ನಿಪಾತನತಿತ್ಥೇ ವಿಯ ಗೋಣಾ। ತತೋನೇನ ಸತಿರಸ್ಮಿಯಾ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಪತೋದೇನ ವಿಜ್ಝನ್ತೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ।

೨೨೧. ತಸ್ಸೇವಮನುಯುಞ್ಜತೋ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ತಂ ಪನೇತಂ ನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಏಕಸದಿಸಂ ಹೋತಿ। ಅಪಿಚ ಖೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದಯಮಾನೋ ತೂಲಪಿಚು ವಿಯ ಕಪ್ಪಾಸಪಿಚು ವಿಯ ವಾತಧಾರಾ ವಿಯ ಚ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ಏಕಚ್ಚೇ ಆಹು।

ಅಯಂ ಪನ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವಿನಿಚ್ಛಯೋ,** ಇದಞ್ಹಿ ಕಸ್ಸಚಿ ತಾರಕರೂಪಂ ವಿಯ ಮಣಿಗುಳಿಕಾ ವಿಯ ಮುತ್ತಾಗುಳಿಕಾ ವಿಯ ಚ, ಕಸ್ಸಚಿ ಖರಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ಹುತ್ವಾ ಕಪ್ಪಾಸಟ್ಠಿ ವಿಯ ದಾರುಸಾರಸೂಚಿ ವಿಯ ಚ, ಕಸ್ಸಚಿ ದೀಘಪಾಮಙ್ಗಸುತ್ತಂ ವಿಯ ಕುಸುಮದಾಮಂ

ವಿಯ ಧೂಮಸಿಖಾ ವಿಯ ಚ, ಕಸ್ಸಚಿ ವಿತ್ಥತಂ ಮಕ್ಕಟಕಸುತ್ತಂ ವಿಯ ವಲಾಹಕಪಟಲಂ ವಿಯ ಪದುಮಪುಪ್ಫಂ ವಿಯ ರಥಚಕ್ಕಂ ವಿಯ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ವಿಯ ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ವಿಯ ಚ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ತಞ್ಚ ಪನೇತಂ ಯಥಾ ಸಮ್ಬಹುಲೇಸು ಭಿಕ್ಖೂಸು ಸುತ್ತನ್ತಂ ಸಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೇಸು ಏಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕೀದಿಸಂ ಹುತ್ವಾ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಾತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಏಕೋ "ಮಯ್ಹಂ ಮಹತೀ ಪಬ್ಬತೇಯ್ಯಾ ನದೀ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತೀ"ತಿ ಆಹ। ಅಪರೋ "ಮಯ್ಹಂ ಏಕಾ ವನರಾಜಿ ವಿಯ"। ಅಞ್ಞೋ "ಮಯ್ಹಂ ಏಕೋ ಸೀತಚ್ಛಾಯೋ ಸಾಖಾಸಮ್ಪನ್ನೋ ಫಲಭಾರಭರಿತರುಕ್ಖೋ ವಿಯಾ"ತಿ। ತೇಸಂ ಹಿ ತಂ ಏಕಮೇವ ಸುತ್ತಂ ಸಞ್ಞಾನಾನತಾಯ ನಾನತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಏವಂ ಏಕಮೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸಞ್ಞಾನಾನತಾಯ ನಾನತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಸಞ್ಞಜಞ್ಹಿ ಏತಂ ಸಞ್ಞಾನಿದಾನಂ ಸಞ್ಞಾಪಭವಂ। ತಸ್ಮಾ ಸಞ್ಞಾನಾನತಾಯ ನಾನತೋ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥ ಚ ಅಞ್ಞಮೇವ ಅಸ್ಸಾಸಾರಮ್ಮಣಂ ಚಿತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಂ ಪಸ್ಸಾಸಾರಮ್ಮಣಂ, ಅಞ್ಞಂ ನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನೇವ ಅಪ್ಪನಂ, ನ ಉಪಚಾರಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಇಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಉಪಚಾರಞ್ಚ ಅಪ್ಪನಞ್ಚ ಪಾಪುಣಾತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ, ಅನಾರಮ್ಮಣಮೇಕಚಿತ್ತಸ್ಸ।
ಅಜಾನತೋ ತಯೋ ಧಮ್ಮೇ, ಭಾವನಾ ನುಪಲಬ್ಭತಿ॥

"ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ, ಅನಾರಮ್ಮಣಮೇಕಚಿತ್ತಸ್ಸ।
ಜಾನತೋವ ತಯೋ ಧಮ್ಮೇ, ಭಾವನಾ ಉಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ॥ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೬೫)।

೨೩೨. ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಿತೇ ಪನ ನಿಮಿತ್ತೇ ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಆರೋಚೇತಬ್ಬಂ "ಮಯ್ಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಏವರೂಪಂ ನಾಮ ಉಪಟ್ಠಾತೀ"ತಿ। ಆಚರಿಯೇನ ಪನ ಏತಂ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ವಾ ನ ವಾ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। "ಏವಂ ಹೋತಿ, ಆವುಸೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಹಿ ವುತ್ತೇ ವೋಸಾನಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ನ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ನಿರಾಸೋ ವಿಸೀದೇಯ್ಯ। ತಸ್ಮಾ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಅವತ್ವಾ ಮನಸಿಕಾರೇಯೇವ ನಿಯೋಜೇತಬ್ಬೋತಿ। ಏವಂ ತಾವ **ದೀಘಭಾಣಕಾ**।

ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ಪನಾಹು "ನಿಮಿತ್ತಮಿದಂ, ಆವುಸೋ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹಿ ಸಪ್ಪುರಿಸಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ"ತಿ। ಅಥಾನೇನ ನಿಮಿತ್ತೇಯೇವ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ । ಏವಮಸ್ಸಾಯಂ ಇತೋ ಪಭುತಿ ಠಪನಾವಸೇನ ಭಾವನಾ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಪೋರಾಣೇಹಿ –

"ನಿಮಿತ್ತೇ ಠಪಯಂ ಚಿತ್ತಂ, ನಾನಾಕಾರಂ ವಿಭಾವಯಂ।
ಧೀರೋ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ, ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿಬನ್ಧತೀ"ತಿ॥ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೬೫)।

ತಸ್ಸೇವಂ ನಿಮಿತ್ತುಪಟ್ಠಾನತೋ ಪಭುತಿ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ, ಕಿಲೇಸಾ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾವ। ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯೇವ। ಚಿತ್ತಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಸಮಾಹಿತಮೇವ। ಅಥಾನೇನ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ನೇವ ವಣ್ಣತೋ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ, ನ ಲಕ್ಖಣತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ ಖೋ ಖತ್ತಿಯಮಹೇಸಿಯಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಗಬ್ಭೋ ವಿಯ ಕಸ್ಸಕೇನ ಸಾಲಿಯವಗಬ್ಭೋ ವಿಯ ಚ ಆವಾಸಾದೀನಿ ಸತ್ತ ಅಸಪ್ಪಾಯಾನಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ತಾನೇವ ಸತ್ತ ಸಪ್ಪಾಯಾನಿ ಸೇವನ್ತೇನ ಸಾಧುಕಂ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ನಂ ಏವಂ ರಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ವುದ್ಧಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ಗಮಯಿತ್ವಾ ದಸವಿಧಂ ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ, ವೀರಿಯಸಮತಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ತಸ್ಸೇವಂ ಘಟೇನ್ತಸ್ಸ ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ವುತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನೇವ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ।

೧೩೩. ಏವಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನೋ ಪನೇತ್ಥ ಭಿಕ್ಖು **ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಾವಿವಟ್ಟನಾವಸೇನ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ **ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ** ಪತ್ತುಕಾಮೋ ತದೇವ ಝಾನಂ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ವಸಿಪ್ಪತ್ತಂ ಪಗುಣಂ ಕತ್ವಾ ನಾಮರೂಪಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತಿ। ಕಥಂ? ಸೋ ಹಿ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಸಮುದಯೋ ಕರಜಕಾಯೋ ಚ ಚಿತ್ತಞ್ಚಾತಿ ಪಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಕಮ್ಮಾರಗಗ್ಗರಿಯಾ ಧಮಮಾನಾಯ ಭಸ್ತಞ್ಚ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚ ತಜ್ಜಂ ವಾಯಾಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವಾತೋ ಸಞ್ಚರತಿ, ಏವಮೇವ ಕಾಯಞ್ಚ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾತಿ। ತತೋ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಚ ಕಾಯಞ್ಚ ರೂಪನ್ತಿ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಚ ಅರೂಪನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ನಾಮರೂಪವವತ್ಥಾನಂ ಪರತೋ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಏವಂ ನಾಮರೂಪಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಂ ಪರಿಯೇಸತಿ। ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ ಚ ನಂ ದಿಸ್ವಾ ತೀಸುಪಿ ಅದ್ಧಾಸು ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಂ ಆರಬ್ಭ ಕಙ್ಖಂ ವಿತರತಿ। ವಿತಿಣ್ಣಕಙ್ಖೋ ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಉದಯಬ್ಬಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಓಭಾಸಾದಯೋ ದಸ ವಿಪಸ್ಸನುಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಪಹಾಯ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತಂ ಪಟಿಪದಾಞಾಣಂ ಮಗ್ಗೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಉದಯಂ ಪಹಾಯ ಭಙ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಂ ಪತ್ವಾ ನಿರನ್ತರಂ ಭಙ್ಗಾನುಪಸ್ಸನೇನ ವಯತೋ ಉಪಟ್ಠಿತೇಸು ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿಬ್ಬಿನ್ದನ್ತೋ ವಿರಜ್ಜನ್ತೋ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತೋ ಯಥಾಕ್ಕಮೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಏಕೂನವೀಸತಿಭೇದಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಯನ್ತಂ ಪತ್ತೋ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ ಹೋತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚಸ್ಸ ಗಣನಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪರಿಯೋಸಾನಾ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಭಾವನಾ ಸಮತ್ತಾ ಹೋತೀತಿ ಅಯಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಪಠಮಚತುಕ್ಕವಣ್ಣನಾ।

೧೩೪. ಇತರೇಸು ಪನ ತೀಸು ಚತುಕ್ಕೇಸು ಯಸ್ಮಾ ವಿಸುಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಾನಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ ಅನುಪದವಣ್ಣನಾನಯೇನೇವ ತೇಸಂ ಏವಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದೀತಿ ಪೀತಿಂ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪಾಕಟಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ತತ್ಥ ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಚ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಚ।

ಕಥಂ **ಆರಮ್ಮಣತೋ** ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ? ಸಪ್ಪೀತಿಕೇ ದ್ವೇ ಝಾನೇ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಸ ಸಮಾಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಝಾನಪಟಿಲಾಭೇನ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ, ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವಿದಿತತ್ತಾ। ಕಥಂ **ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ**? ಸಪ್ಪೀತಿಕೇ ದ್ವೇ ಝಾನೇ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಪೀತಿಂ ಖಯತೋ ವಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ। ತಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೭೨) -

> “ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ಪಜಾನತೋ ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ। ತಾಯ ಸತಿಯಾ ತೇನ ಞಾಣೇನ ಸಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ। ದೀಘಂ ಪಸ್ಸಾಸವಸೇನ... ರಸ್ಸಂ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನ... ರಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸಾಸವಸೇನ... ಸಬ್ಬಕಾಯಪಟಿಸಂವೇದೀ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸವಸೇನ... ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ಪಜಾನತೋ ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ। ತಾಯ ಸತಿಯಾ ತೇನ ಞಾಣೇನ ಸಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ। ಆವಜ್ಜತೋ ಸಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ। ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಹತೋ ಸದ್ಧಾಯ ಅಧಿಮುಚ್ಚತೋ ವೀರಿಯಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹತೋ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಾಪಯತೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾದಹತೋ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಜಾನತೋ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಅಭಿಜಾನತೋ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಪರಿಜಾನತೋ ಪಹಾತಬ್ಬಂ ಪಜಹತೋ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ ಭಾವಯತೋ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೋ ಸಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತೀ”ತಿ।

ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ಅವಸೇಸಪದಾನಿಪಿ ಅತ್ಥತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಇದಮ್ಪನೇತ್ಥ ವಿಸೇಸಮತ್ತಂ, ತಿಣ್ಣಂ ಝಾನಾನಂ ವಸೇನ **ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದಿತಾ,** ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ವಸೇನ **ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಪಟಿಸಂವೇದಿತಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ**ತಿ ವೇದನಾದಯೋ ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ। ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದೀಪದೇ ಚೇತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಭೂಮಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ಸುಖನ್ತಿ ದ್ವೇ ಸುಖಾನಿ ಕಾಯಿಕಞ್ಚ ಸುಖಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚಾ"ತಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೭೩) ವುತ್ತಂ। **ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರ**ನ್ತಿ ಓಳಾರಿಕಂ ಓಳಾರಿಕಂ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭೇನ್ತೋ, ನಿರೋಧೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪಿಚೇತ್ಥ ಪೀತಿಪದೇ ಪೀತಿಸೀಸೇನ ವೇದನಾ ವುತ್ತಾ। ಸುಖಪದೇ ಸರೂಪೇನೇವ ವೇದನಾ। ದ್ವೀಸು ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಪದೇಸು "ಸಞ್ಞಾ ಚ ವೇದನಾ ಚ ಚೇತಸಿಕಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಪಟಿಬದ್ಧಾ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೭೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೩) ವಚನತೋ ಸಞ್ಞಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವೇದನಾತಿ ಏವಂ **ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾನಯೇನ** ಇದಂ ಚತುಕ್ಕಂ ಭಾಸಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೨೩೫. ತತಿಯಚತುಕ್ಕೇಪಿ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ವಸೇನ **ಚಿತ್ತಪಟಿಸಂವೇದಿತಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅಭಿಪ್ಪಮೋದಯಂ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಮೋದೇನ್ತೋ ಪಮೋದೇನ್ತೋ ಹಾಸೇನ್ತೋ ಪಹಾಸೇನ್ತೋ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತಿ। ತತ್ಥ ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಅಭಿಪ್ಪಮೋದೋ ಹೋತಿ ಸಮಾಧಿವಸೇನ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಚ।

ಕಥಂ **ಸಮಾಧಿವಸೇನ**? ಸಪ್ಪೀತಿಕೇ ದ್ವೇ ಝಾನೇ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ। ಸೋ ಸಮಾಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಪೀತಿಯಾ ಚಿತ್ತಂ ಆಮೋದೇತಿ ಪಮೋದೇತಿ। ಕಥಂ **ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ**? ಸಪ್ಪೀತಿಕೇ ದ್ವೇ ಝಾನೇ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಪೀತಿಂ ಖಯತೋ ವಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ। ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಪೀತಿಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಆಮೋದೇತಿ ಪಮೋದೇತಿ। ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ "ಅಭಿಪ್ಪಮೋದಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಸಮಾದಹಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಂ ಆದಹನ್ತೋ ಸಮಂ ಠಪೇನ್ತೋ। ತಾನಿ ವಾ ಪನ ಝಾನಾನಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಖಯತೋ ವಯತೋ ಸಮ್ಪಸ್ಸತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಖಣಿಕಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ। ಏವಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಖಣಿಕಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ವಸೇನಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಂ ಆದಹನ್ತೋ ಸಮಂ ಠಪೇನ್ತೋ "ಸಮಾದಹಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ವಿಮೋಚಯಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ನೀವರಣೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಮೋಚೇನ್ತೋ ವಿಮೋಚೇನ್ತೋ, ದುತಿಯೇನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಹಿ, ತತಿಯೇನ ಪೀತಿಯಾ, ಚತುತ್ಥೇನ ಸುಖದುಕ್ಖೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಮೋಚೇನ್ತೋ ವಿಮೋಚೇನ್ತೋ। ತಾನಿ ವಾ ಪನ ಝಾನಾನಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಖಯತೋ ವಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ। ಸೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾತೋ ಚಿತ್ತಂ ಮೋಚೇನ್ತೋ, ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸುಖಸಞ್ಞಾತೋ, ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಅತ್ತಸಞ್ಞಾತೋ, ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನನ್ದಿತೋ, ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ರಾಗತೋ, ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮುದಯತೋ, ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಆದಾನತೋ ಚಿತ್ತಂ ಮೋಚೇನ್ತೋ ಅಸ್ಸಸತಿ ಚೇವ ಪಸ್ಸಸತಿ ಚ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ "ವಿಮೋಚಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತೀ"ತಿ। ಏವಂ **ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ** ಇದಂ ಚತುಕ್ಕಂ ಭಾಸಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೨೩೬. ಚತುತ್ಥಚತುಕ್ಕೇ ಪನ **ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ತಾವ ಅನಿಚ್ಚಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅನಿಚ್ಚತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸೀ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ **ಅನಿಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ। ಕಸ್ಮಾ? ಉಪ್ಪಾದವಯಞ್ಞಥತ್ತಭಾವಾ। **ಅನಿಚ್ಚತಾ**ತಿ ತೇಸಂಯೇವ ಉಪ್ಪಾದವಯಞ್ಞಥತ್ತಂ, ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವೋ ವಾ, ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ ತೇನೇವಾಕಾರೇನ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಖಣಭಙ್ಗೇನ ಭೇದೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾ

ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ವಸೇನ ರೂಪಾದೀಸು ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಅನುಪಸ್ಸನಾ। **ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸೀತಿ** ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ತಸ್ಮಾ ಏವಂಭೂತೋ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ ಪಸ್ಸಸನ್ತೋ ಚ ಇಧ "ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸೀ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತೀ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸೀತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ದ್ವೇ ವಿರಾಗಾ ಖಯವಿರಾಗೋ ಚ ಅಚ್ಚನ್ತವಿರಾಗೋ ಚ। ತತ್ಥ **ಖಯವಿರಾಗೋತಿ** ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಭಙ್ಗೋ। **ಅಚ್ಚನ್ತವಿರಾಗೋತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ** ತದುಭಯದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಮಗ್ಗೋ ಚ। ತಾಯ ದುವಿಧಾಯಪಿ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹುತ್ವಾ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ ಪಸ್ಸಸನ್ತೋ ಚ "ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸೀ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತೀ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸೀಪದೇಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸೀತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ದ್ವೇ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾ ಪರಿಚ್ಚಾಗಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಚ ಪಕ್ಖನ್ದನಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಚ। ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋಯೇವ ಅನುಪಸ್ಸನಾ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾ। ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಾನಂ ಏತಮಧಿವಚನಂ।

ವಿಪಸ್ಸನಾ ಹಿ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ಸಙ್ಖತದೋಸದಸ್ಸನೇನ ಚ ತಬ್ಬಿಪರೀತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ತನ್ನಿನ್ನತಾಯ ಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿ **ಪರಿಚ್ಚಾಗಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ** ಚೇವ **ಪಕ್ಖನ್ದನಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋತಿ** ಚ ವುಚ್ಚತಿ। **ಮಗ್ಗೋ** ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ಆರಮ್ಮಣಕರಣೇನ ಚ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿ **ಪರಿಚ್ಚಾಗಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ** ಚೇವ **ಪಕ್ಖನ್ದನಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋತಿ** ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ಉಭಯಮ್ಪಿ ಪನ ಪುರಿಮಪುರಿಮಞಾಣಾನಂ ಅನುಅನುಪಸ್ಸನತೋ **ಅನುಪಸ್ಸನಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। ತಾಯ ದುವಿಧಾಯಪಿ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹುತ್ವಾ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ ಪಸ್ಸಸನ್ತೋ ಚ "ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸೀ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತೀ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಂ ಚತುತ್ಥಚತುಕ್ಕಂ ಸುದ್ಧವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ। ಪುರಿಮಾನಿ ಪನ ತೀಣಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ। ಏವಂ ಚತುನ್ನಂ ಚತುಕ್ಕಾನಂ ವಸೇನ ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಾಯ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಯಾ ಭಾವನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಸೋಳಸವತ್ಥುವಸೇನ ಚ ಪನ ಅಯಂ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಮಹಪ್ಫಲಾ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸಾ।

೨೩೭. ತತ್ರಸ್ಸ "ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿ ಭಾವಿತೋ ಬಹುಲೀಕತೋ ಸನ್ತೋ ಚೇವ ಪಣೀತೋ ಚಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ ಸನ್ತಭಾವಾದಿವಸೇನಾಪಿ ಮಹಾನಿಸಂಸತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ವಿತಕ್ಕುಪಚ್ಛೇದಸಮತ್ಥತಾಯಪಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ಸನ್ತಪಣೀತಅಸೇಚನಕಸುಖವಿಹಾರತ್ತಾ ಸಮಾಧಿಅನ್ತರಾಯಕರಾನಂ ವಿತಕ್ಕಾನಂ ವಸೇನ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಧಾವನಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಆನಾಪಾನಾರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಕರೋತಿ। ತೇನೇವ ವುತ್ತಂ "ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ವಿತಕ್ಕುಪಚ್ಛೇದಾಯಾ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೯.೧)।

ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಮೂಲಭಾವೇನಾಪಿ ಚಸ್ಸಾ ಮಹಾನಿಸಂಸತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ – "ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಾವಿತಾ ಬಹುಲೀಕತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಪರಿಪೂರೇತಿ, ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಭಾವಿತಾ ಬಹುಲೀಕತಾ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ, ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಭಾವಿತಾ ಬಹುಲೀಕತಾ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಂ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೪೭)।

ಅಪಿಚ ಚರಿಮಕಾನಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ವಿದಿತಭಾವಕರಣತೋಪಿಸ್ಸಾ ಮಹಾನಿಸಂಸತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ – "ಏವಂ ಭಾವಿತಾಯ ಖೋ, ರಾಹುಲ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಯಾ ಏವಂ ಬಹುಲೀಕತಾಯ ಯೇಪಿ ತೇ ಚರಿಮಕಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ, ತೇಪಿ ವಿದಿತಾವ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ನೋ ಅವಿದಿತಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೧)।

೨೩೮. ತತ್ಥ ನಿರೋಧವಸೇನ ತಯೋ ಚರಿಮಕಾ ಭವಚರಿಮಕಾ, ಝಾನಚರಿಮಕಾ, ಚುತಿಚರಿಮಕಾತಿ। ಭವೇಸು ಹಿ ಕಾಮಭವೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ **ಭವಚರಿಮಕಾ**। ಝಾನೇಸು ಪುರಿಮೇ ಝಾನತ್ತಯೇ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಚತುತ್ಥೇ ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ **ಝಾನಚರಿಮಕಾ**। ಯೇ ಪನ ಚುತಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪುರತೋ ಸೋಳಸಮೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಚುತಿಚಿತ್ತೇನ ಸಹ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಇಮೇ **ಚುತಿಚರಿಮಕಾ** ನಾಮ। ಇಮೇ ಇಧ "ಚರಿಮಕಾ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ಇಮಂ ಕಿರ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆನಾಪಾನಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಸುಟ್ಠು ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಚುತಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪುರತೋ ಸೋಳಸಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಾದಂ ಆವಜ್ಜಯತೋ ಉಪ್ಪಾದೋಪಿ ನೇಸಂ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಠಿತಿಂ ಆವಜ್ಜಯತೋ ಠಿತಿಪಿ ನೇಸಂ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ। ಭಙ್ಗಂ ಆವಜ್ಜಯತೋ ಚ ಭಙ್ಗೋ ನೇಸಂ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ।

ಇತೋ ಅಞ್ಞಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಹಿ ಆಯುಅನ್ತರಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ವಾ ಹೋತಿ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ವಾ। ಇದಂ ಪನ ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಂ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ಆಯುಅನ್ತರಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಮೇವ ಹೋತಿ। ಸೋ "ಏತ್ತಕಂ ದಾನಿ ಮೇ ಆಯುಸಙ್ಖಾರಾ ಪವತ್ತಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ಇತೋ ಪರ"ನ್ತಿ ಞತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯ ಏವ ಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನನಿವಾಸನಪಾರುಪನಾದೀನಿ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಾನಿ ಕತ್ವಾ ಅಕ್ಖೀನಿ ನಿಮೀಲೇತಿ ಕೋಟಪಬ್ಬತವಿಹಾರವಾಸೀತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ವಿಯ ಮಹಾಕರಞ್ಜಿಯವಿಹಾರವಾಸೀಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ವಿಯ ದೇವಪುತ್ತಮಹಾರಟ್ಠೇ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ವಿಯ ಚಿತ್ತಲಪಬ್ಬತವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ದ್ವೇ ಭಾತಿಯತ್ಥೇರಾ ವಿಯ ಚ।

ತತ್ರಿದಂ ಏಕವತ್ಥುಪರಿದೀಪನಂ। ದ್ವೇಭಾತಿಯತ್ಥೇರಾನಂ ಕಿರೇಕೋ ಪುಣ್ಣಮುಪೋಸಥದಿವಸೇ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಓಸಾರೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವುತೋ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಚಙ್ಕಮೇ ಠಿತೋ ಚನ್ದಾಲೋಕಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೇ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಮಾಹ - "ತುಮ್ಹೇಹಿ ಕಥಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನ್ತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾ"ತಿ। ತತ್ರ ಕೇಚಿ ಆಹಂಸು "ಅಮ್ಹೇಹಿ ಆಸನೇ ನಿಸಿನ್ನಕಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನ್ತಾ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾ"ತಿ। ಕೇಚಿ "ಅಮ್ಹೇಹಿ ಆಕಾಸೇ ಪಲ್ಲಙ್ಕಮಾಭುಜಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಕಾ"ತಿ। ಥೇರೋ ಆಹ - "ಅಹಂ ದಾನಿ ವೋ ಚಙ್ಕಮನ್ತಮೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಮಾನಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತತೋ ಚಙ್ಕಮೇ ಲೇಖಂ ಕತ್ವಾ "ಅಹಂ ಇತೋ ಚಙ್ಕಮಕೋಟಿತೋ ಪರಕೋಟಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ನಿವತ್ತಮಾನೋ ಇಮಂ ಲೇಖಂ ಪತ್ವಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಚಙ್ಕಮಂ ಓರುಯ್ಹ ಪರಭಾಗಂ ಗನ್ತ್ವಾ ನಿವತ್ತಮಾನೋ ಏಕೇನ ಪಾದೇನ ಲೇಖಂ ಅಕ್ಕನ್ತಕ್ಖಣೇಯೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ।

ತಸ್ಮಾ ಹವೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ, ಅನುಯುಞ್ಜೇಥ ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಏವಂ ಅನೇಕಾನಿಸಂಸಂ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಂ ಸದಾತಿ॥

ಇದಂ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾಮುಖಂ।

ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾ

೨೩೯. ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಯಾ ಅನನ್ತರಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಂ ಪನ ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ರಹೋಗತೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನ - "ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾ ವಾ ವಿರಾಗೋ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ, ಯದಿದಂ ಮದನಿಮ್ಮದನೋ ಪಿಪಾಸವಿನಯೋ ಆಲಯಸಮುಗ್ಘಾತೋ ವಟ್ಟುಪಚ್ಛೇದೋ ತಣ್ಹಕ್ಖಯೋ ವಿರಾಗೋ ನಿರೋಧೋ ನಿಬ್ಬಾನ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦) ಏವಂ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖೂಪಸಮಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಗುಣಾ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾ।

ತತ್ಥ **ಯಾವತಾತಿ** ಯತ್ತಕಾ। **ಧಮ್ಮಾತಿ** ಸಭಾವಾ। **ಸಙ್ಖತಾ ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾ ವಾತಿ** ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಸಮಾಗಮ್ಮ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತಾ ವಾ ಅಕತಾ ವಾ। **ವಿರಾಗೋ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀತಿ** ತೇಸಂ ಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ ವಿರಾಗೋ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ

ಸೇಟ್ಠೋ ಉತ್ತಮೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ಥ **ವಿರಾಗೋ**ತಿ ನ ರಾಗಾಭಾವಮತ್ತಮೇವ, ಅಥ ಖೋ **ಯದಿದಂ ಮದನಿಮ್ಮದನೋ...ಪೇ॰... ನಿಬ್ಬಾನ**ನ್ತಿ ಯೋ ಸೋ ಮದನಿಮ್ಮದನೋತಿಆದೀನಿ ನಾಮಾನಿ ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೋ ಲಭತಿ, ಸೋ ವಿರಾಗೋತಿ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ತಮಾಗಮ್ಮ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಮಾನಮದಪುರಿಸಮದಾದಯೋ ಮದಾ ನಿಮ್ಮದಾ ಅಮದಾ ಹೋನ್ತಿ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಮದನಿಮ್ಮದನೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ತಮಾಗಮ್ಮ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಕಾಮಪಿಪಾಸಾ ವಿನಯಂ ಅಬ್ಭತ್ಥಂ ಯಾತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಪಿಪಾಸವಿನಯೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತಮಾಗಮ್ಮ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಾಲಯಾ ಸಮುಗ್ಘಾತಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಆಲಯಸಮುಗ್ಘಾತೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ತಮಾಗಮ್ಮ ತೇಭೂಮಕಂ ವಟ್ಟಂ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ **ವಟ್ಟುಪಚ್ಛೇದೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತಮಾಗಮ್ಮ ಸಬ್ಬಸೋ ತಣ್ಹಾ ಖಯಂ ಗಚ್ಛತಿ ವಿರಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ **ತಣ್ಹಕ್ಖಯೋ ವಿರಾಗೋ ನಿರೋಧೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ಚತಸ್ಸೋ ಯೋನಿಯೋ ಪಞ್ಚ ಗತಿಯೋ ಸತ್ತ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯೋ ನವ ಚ ಸತ್ತಾವಾಸೇ ಅಪರಾಪರಭಾವಾಯ ವಿನನತೋ ಆಬನ್ಧನತೋ ಸಂಸಿಬ್ಬನತೋ **ವಾನ**ನ್ತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ನಿಸ್ಸಟೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ **ನಿಬ್ಬಾನ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

ಏವಮೇತೇಸಂ ಮದನಿಮ್ಮದನತಾದೀನಂ ಗುಣಾನಂ ವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತೋ ಉಪಸಮೋ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬೋ। ಯೇ ವಾ ಪನಞ್ಞೇಪಿ ಭಗವತಾ - "ಅಸಙ್ಖತಞ್ಚ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ... ಸಚ್ಚಞ್ಚ... ಪಾರಞ್ಚ... ಸುದುದ್ದಸಞ್ಚ... ಅಜರಞ್ಚ... ಧುವಞ್ಚ... ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಞ್ಚ... ಅಮತಞ್ಚ... ಸಿವಞ್ಚ... ಖೇಮಞ್ಚ... ಅಬ್ಭುತಞ್ಚ... ಅನೀತಿಕಞ್ಚ... ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಞ್ಚ... ವಿಸುದ್ಧಿಞ್ಚ... ದೀಪಞ್ಚ... ತಾಣಞ್ಚ ... ಲೇಣಞ್ಚ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೬೬) ಸುತ್ತೇಸು ಉಪಸಮಗುಣಾ ವುತ್ತಾ, ತೇಸಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬೋಯೇವ।

ತಸ್ಸೇವಂ ಮದನಿಮ್ಮದನತಾದಿಗುಣವಸೇನ ಉಪಸಮಂ ಅನುಸ್ಸರತೋ ನೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸ... ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ **ಉಪಸಮಂ** ಆರಬ್ಭಾತಿ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಆದೀಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತನೀವರಣಸ್ಸ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಉಪಸಮಗುಣಾನಂ ಪನ ಗಮ್ಭೀರತಾಯ ನಾನಪ್ಪಕಾರಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಾಧಿಮುತ್ತತಾಯ ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಝಾನಂ ಹೋತಿ । ತದೇತಮುಪಸಮಗುಣಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಚ್ಚೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತಿ।

ಛ ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ ವಿಯ ಚ ಅಯಮ್ಪಿ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸೇವ ಇಜ್ಝತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಉಪಸಮಗರುಕೇನ ಪುಥುಜ್ಜನೇನಾಪಿ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಸುತವಸೇನಾಪಿ ಹಿ ಉಪಸಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಸೀದತಿ। ಇಮಞ್ಚ ಪನ ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಸುಖಂ ಸುಪತಿ, ಸುಖಂ ಪಟಿಬುಜ್ಝತಿ, ಸನ್ತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಹೋತಿ ಸನ್ತಮಾನಸೋ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕೋ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಗರು ಚ ಭಾವನೀಯೋ ಚ। ಉತ್ತರಿ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಪನ ಸುಗತಿಪರಾಯನೋ ಹೋತಿ।

ತಸ್ಮಾ ಹವೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ, ಭಾವಯೇಥ ವಿಚಕ್ಖಣೋ।
ಏವಂ ಅನೇಕಾನಿಸಂಸಂ, ಅರಿಯೇ ಉಪಸಮೇ ಸತಿನ್ತಿ॥

ಇದಂ ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾಮುಖಂ।

ಇತಿ ಸಾಧುಜನಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಕತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ

ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಧಿಕಾರೇ

ಅನುಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ

ಅಟ್ಠಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೯. ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರನಿದ್ದೇಸೋ

ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಕಥಾ

೨೪೦. ಅನುಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನನ್ತರಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠೇಸು ಪನ ಮೇತ್ತಾ, ಕರುಣಾ, ಮುದಿತಾ, ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ ಇಮೇಸು ಚತೂಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇಸು ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ತಾವ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೇನ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನಪಲಿಬೋಧೇನ ಗಹಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇನ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ಭತ್ತಸಮ್ಮದಂ ಪಟಿವಿನೋದೇತ್ವಾ ವಿವಿತ್ತೇ ಪದೇಸೇ ಸುಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ಸುಖನಿಸಿನ್ನೇನ ಆದಿತೋ ತಾವ ದೋಸೇ ಆದೀನವೋ, ಖನ್ತಿಯಞ್ಚ ಆನಿಸಂಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ।

ಕಸ್ಮಾ? ಇಮಾಯ ಹಿ ಭಾವನಾಯ ದೋಸೋ ಪಹಾತಬ್ಬೋ, ಖನ್ತಿ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಾ। ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅದಿಟ್ಠಾದೀನವಂ ಪಹಾತುಂ, ಅವಿದಿತಾನಿಸಂಸಂ ವಾ ಅಧಿಗನ್ತುಂ। ತಸ್ಮಾ "ದುಟ್ಠೋ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ದೋಸೇನ ಅಭಿಭೂತೋ ಪರಿಯಾದಿಣ್ಣಚಿತ್ತೋ ಪಾಣಮ್ಪಿ ಹನತೀ"ತಿಆದೀನಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೭೨) ವಸೇನ ದೋಸೇ ಆದೀನವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

> "ಖನ್ತೀ ಪರಮಂ ತಪೋ ತಿತಿಕ್ಖಾ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮಂ ವದನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾ"। (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦; ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೪)।
> "ಖನ್ತಿಬಲಂ ಬಲಾನೀಕಂ, ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ"॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೯೯; ಸು॰ ನಿ॰ ೬೨೮)।

"ಖನ್ತಾ ಭಿಯ್ಯೋ ನ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀನಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೦) ವಸೇನ ಖನ್ತಿಯಂ ಆನಿಸಂಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಥೇವಂ ದಿಟ್ಠಾದೀನವತೋ ದೋಸತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಿವೇಚನತ್ಥಾಯ, ವಿದಿತಾನಿಸಂಸಾಯ ಚ ಖನ್ತಿಯಾ ಸಂಯೋಜನತ್ಥಾಯ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾ ಆರಭಿತಬ್ಬಾ। ಆರಭನ್ತೇನ ಚ ಆದಿತೋವ ಪುಗ್ಗಲಭೇದೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ "ಇಮೇಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಮೇತ್ತಾ ಪಠಮಂ ನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ, ಇಮೇಸು ನೇವ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ"ತಿ।

ಅಯಞ್ಹಿ ಮೇತ್ತಾ ಅಪ್ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ, ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕೇ, ಮಜ್ಝತ್ತೇ, ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೇತಿ ಇಮೇಸು ಚತೂಸು ಪಠಮಂ ನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ। ಲಿಙ್ಗವಿಸಭಾಗೇ ಓಧಿಸೋ ನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ। ಕಾಲಕತೇ ನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾವ। ಕಿಂಕಾರಣಾ ಅಪ್ಪಿಯಾದೀಸು ಪಠಮಂ ನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ? ಅಪ್ಪಿಯಂ ಹಿ ಪಿಯಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತೋ ಕಿಲಮತಿ। ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕಂ ಮಜ್ಝತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತೋ ಕಿಲಮತಿ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇಪಿ ಚಸ್ಸ ದುಕ್ಖೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಆರೋದನಾಕಾರಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಮಜ್ಝತ್ತಂ ಗರುಟ್ಠಾನೇ ಚ ಪಿಯಟ್ಠಾನೇ ಚ ಠಪೇನ್ತೋ ಕಿಲಮತಿ। ವೇರಿಮನುಸ್ಸರತೋ ಕೋಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪಿಯಾದೀಸು ಪಠಮಂ ನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ।

ಲಿಙ್ಗವಿಸಭಾಗೇ ಪನ ತಮೇವ ಆರಬ್ಭ ಓಧಿಸೋ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸ ರಾಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅಞ್ಞತರೋ ಕಿರ ಅಮಚ್ಚಪುತ್ತೋ ಕುಲೂಪಕತ್ಥೇರಂ ಪುಚ್ಛಿ "ಭನ್ತೇ, ಕಸ್ಸ ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ"ತಿ? ಥೇರೋ "ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ"ತಿ ಆಹ। ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಭರಿಯಾ ಪಿಯಾ ಹೋತಿ। ಸೋ ತಸ್ಸಾ ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇನ್ತೋ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ಭಿತ್ತಿಯುದ್ಧಮಕಾಸಿ। ತಸ್ಮಾ ಲಿಙ್ಗವಿಸಭಾಗೇ ಓಧಿಸೋ ನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ।

ಕಾಲಕತೇ ಪನ ಭಾವೇನ್ತೋ ನೇವ ಅಪ್ಪನಂ, ನ ಉಪಚಾರಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಅಞ್ಞತರೋ ಕಿರ ದಹರಭಿಕ್ಖು ಆಚರಿಯಂ ಆರಬ್ಭ ಮೇತ್ತಂ ಆರಭಿ। ತಸ್ಸ ಮೇತ್ತಾ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ। ಸೋ ಮಹಾಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ "ಭನ್ತೇ, ಪಗುಣಾವ ಮೇ ಮೇತ್ತಾಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿ, ನ ಚ ನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕೋಮಿ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಆಹ। ಥೇರೋ "ನಿಮಿತ್ತಂ, ಆವುಸೋ, ಗವೇಸಾಹೀ"ತಿ ಆಹ। ಸೋ ಗವೇಸನ್ತೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಮತಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಆರಬ್ಭ ಮೇತ್ತಾಯನ್ತೋ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪೇಸಿ। ತಸ್ಮಾ ಕಾಲಕತೇ ನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾವ।

೨೪೧. ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಪನ “ಅಹಂ ಸುಖಿತೋ ಹೋಮಿ ನಿದ್ದುಕ್ಖೋ”ತಿ ವಾ, “ಅವೇರೋ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝೋ ಅನೀಘೋ ಸುಖೀ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರಾಮೀ”ತಿ ವಾ ಏವಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಅತ್ತನಿಯೇವ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಯಂ ವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭ॰ ೬೪೩) ವುತ್ತಂ -

> “ಕಥಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖು ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ? ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಏಕಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪಿಯಂ ಮನಾಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಮೇತ್ತಾಯೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತೇ ಮೇತ್ತಾಯ ಫರತೀ”ತಿ।

“ಯಞ್ಚ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೨೨) -

> “ಕತಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಅನೋಧಿಸೋಫರಣಾ ಮೇತ್ತಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ, ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಅವೇರಾ ಹೋನ್ತು” ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜಾ ಅನೀಘಾ ಸುಖೀ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರನ್ತು। ಸಬ್ಬೇ ಪಾಣಾ… ಸಬ್ಬೇ ಭೂತಾ… ಸಬ್ಬೇ ಪುಗ್ಗಲಾ… ಸಬ್ಬೇ ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಅವೇರಾ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜಾ ಅನೀಘಾ ಸುಖೀ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರನ್ತೂ”ತಿಆದಿ -

ವುತ್ತಂ। ಯಞ್ಚ ಮೇತ್ತಸುತ್ತೇ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೯.೩; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೪೫) -

> “ಸುಖಿನೋವ ಖೇಮಿನೋ ಹೋನ್ತು,
> ಸಬ್ಬಸತ್ತಾ ಭವನ್ತು ಸುಖಿತತ್ತಾ”ತಿಆದಿ॥ -

ವುತ್ತಂ, ತಂ ವಿರುಜ್ಝತಿ। ನ ಹಿ ತತ್ಥ ಅತ್ತನಿ ಭಾವನಾ ವುತ್ತಾತಿ ಚೇ। ತಞ್ಚ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ತಞ್ಹಿ ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಇದಂ ಸಕ್ಖಿಭಾವವಸೇನ।

ಸಚೇಪಿ ಹಿ ವಸ್ಸಸತಂ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಂ ವಾ “ಅಹಂ ಸುಖಿತೋ ಹೋಮೀ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ತನಿ ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇತಿ, ನೇವಸ್ಸ ಅಪ್ಪನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। “ಅಹಂ ಸುಖಿತೋ ಹೋಮೀ”ತಿ ಭಾವಯತೋ ಪನ ಯಥಾ ಅಹಂ ಸುಖಕಾಮೋ ದುಕ್ಖಪಟಿಕ್ಕೂಲೋ ಜೀವಿತುಕಾಮೋ ಅಮರಿತುಕಾಮೋ ಚ, ಏವಂ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸತ್ತಾತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಞ್ಞಸತ್ತೇಸು ಹಿತಸುಖಕಾಮತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಭಗವತಾಪಿ -

> “ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ ಅನುಪರಿಗಮ್ಮ ಚೇತಸಾ,
> ನೇವಜ್ಝಗಾ ಪಿಯತರಮತ್ತನಾ ಕ್ವಚಿ।
> ಏವಂ ಪಿಯೋ ಪುಥು ಅತ್ತಾ ಪರೇಸಂ,
> ತಸ್ಮಾ ನ ಹಿಂಸೇ ಪರಮತ್ತಕಾಮೋ”ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೯; ಉದಾ॰ ೪೧)। -

ವದತಾ ಅಯಂ ನಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ।

೨೪೨. ತಸ್ಮಾ ಸಕ್ಖಿಭಾವತ್ಥಂ ಪಠಮಂ ಅತ್ತಾನಂ ಮೇತ್ತಾಯ ಫರಿತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಸುಖಪ್ಪವತ್ತನತ್ಥಂ ಯ್ವಾಯಂ ಪಿಯೋ ಮನಾಪೋ ಗರು ಭಾವನೀಯೋ ಆಚರಿಯೋ ವಾ ಆಚರಿಯಮತ್ತೋ ವಾ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ವಾ ಉಪಜ್ಝಾಯಮತ್ತೋ ವಾ ತಸ್ಸ ದಾನಪಿಯವಚನಾದೀನಿ ಪಿಯಮನಾಪತ್ತಕಾರಣಾನಿ ಸೀಲಸುತಾದೀನಿ ಗರುಭಾವನೀಯತ್ತಕಾರಣಾನಿ ಚ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ “ಏಸ ಸಪ್ಪುರಿಸೋ ಸುಖೀ ಹೋತು ನಿದ್ದುಕ್ಖೋ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ।

ಏವರೂಪೇ ಚ ಪುಗ್ಗಲೇ ಕಾಮಂ ಅಪ್ಪನಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇಮಿನಾ ಪನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ತಾವತಕೇನೇವ ತುಟ್ಠಿಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದಂ ಕತ್ತುಕಾಮೇನ ತದನನ್ತರಂ ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕೇ, ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕತೋ ಮಜ್ಝತ್ತೇ, ಮಜ್ಝತ್ತತೋ ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೇ ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ। ಭಾವೇನ್ತೇನ ಚ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಮುದುಂ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ತದನನ್ತರೇ ತದನನ್ತರೇ ಉಪಸಂಹರಿತಬ್ಬಂ।

ಯಸ್ಸ ಪನ ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೋ ವಾ ನತ್ಥಿ, ಮಹಾಪುರಿಸಜಾತಿಕತ್ತಾ ವಾ ಅನತ್ಥಂ ಕರೋನ್ತೇಪಿ ಪರೇ ವೇರೀಸಞ್ಞಾವ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತೇನ "ಮಜ್ಝತ್ತೇ ಮೇ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತಂ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಜಾತಂ, ಇದಾನಿ ನಂ ವೇರಿಮ್ಹಿ ಉಪಸಂಹರಾಮೀ"ತಿ ಬ್ಯಾಪಾರೋವ ನ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಮಜ್ಝತ್ತತೋ ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೇ ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ"ತಿ।

೨೪೩. ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ವೇರಿಮ್ಹಿ ಚಿತ್ತಮುಪಸಂಹರತೋ ತೇನ ಕತಾಪರಾಧಾನುಸ್ಸರಣೇನ ಪಟಿಘಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಥಾನೇನ ಪುರಿಮಪುಗ್ಗಲೇಸು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮೇತ್ತಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ **ಮೇತ್ತಾಯನ್ತೇನ** ಪಟಿಘಂ ವಿನೋದೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಏವಮ್ಪಿ ವಾಯಮತೋ ನ ನಿಬ್ಬಾತಿ, ಅಥ -

ಕಕಚೂಪಮಓವಾದ-ಆದೀನಂ ಅನುಸಾರತೋ।
ಪಟಿಘಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ, ಘಟಿತಬ್ಬಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ॥

ತಞ್ಚ ಖೋ ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಓವದನ್ತೇನೇವ "ಅರೇ ಕುಜ್ಝನಪುರಿಸ, ನನು ವುತ್ತಂ ಭಗವತಾ -

'ಉಭತೋದಣ್ಡಕೇನ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಕಚೇನ ಚೋರಾ ಓಚರಕಾ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನಿ ಓಕನ್ತೇಯ್ಯುಂ, ತತ್ರಾಪಿ ಯೋ ಮನೋ ಪದೋಸೇಯ್ಯ। ನ ಮೇ ಸೋ ತೇನ ಸಾಸನಕರೋ'ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೨) ಚ,

'ತಸ್ಸೇವ ತೇನ ಪಾಪಿಯೋ, ಯೋ ಕುದ್ಧಂ ಪಟಿಕುಜ್ಝತಿ।
ಕುದ್ಧಮಪ್ಪಟಿಕುಜ್ಝನ್ತೋ, ಸಙ್ಗಾಮಂ ಜೇತಿ ದುಜ್ಜಯಂ॥

"'ಉಭಿನ್ನಮತ್ಥಂ ಚರತಿ, ಅತ್ತನೋ ಚ ಪರಸ್ಸ ಚ।
ಪರಂ ಸಙ್ಕುಪಿತಂ ಞತ್ವಾ, ಯೋ ಸತೋ ಉಪಸಮ್ಮತೀ'ತಿ ಚ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೮)। -

"'ಸತ್ತಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸಪತ್ತಕನ್ತಾ ಸಪತ್ತಕರಣಾ ಕೋಧನಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ ಇತ್ಥಿಂ ವಾ ಪುರಿಸಂ ವಾ। ಕತಮೇ ಸತ್ತ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಪತ್ತೋ ಸಪತ್ತಸ್ಸ ಏವಂ ಇಚ್ಛತಿ ಅಹೋ ವತಾಯಂ ದುಬ್ಬಣ್ಣೋ ಅಸ್ಸಾತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸಹೇತು? ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಪತ್ತೋ ಸಪತ್ತಸ್ಸ ವಣ್ಣವತಾಯ ನನ್ದತಿ। ಕೋಧನಾಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ ಕೋಧಾಭಿಭೂತೋ ಕೋಧಪರೇತೋ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೋ ಹೋತಿ ಸುನ್ಹಾತೋ ಸುವಿಲಿತ್ತೋ ಕಪ್ಪಿತಕೇಸಮಸ್ಸು ಓದಾತವತ್ಥವಸನೋ, ಅಥ ಖೋ ಸೋ ದುಬ್ಬಣ್ಣೋವ ಹೋತಿ ಕೋಧಾಭಿಭೂತೋ। ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಠಮೋ ಧಮ್ಮೋ ಸಪತ್ತಕನ್ತೋ ಸಪತ್ತಕರಣೋ ಕೋಧನಂ ಆಗಚ್ಛತಿ ಇತ್ಥಿಂ ವಾ ಪುರಿಸಂ ವಾ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಪತ್ತೋ ಸಪತ್ತಸ್ಸ ಏವಂ ಇಚ್ಛತಿ ಅಹೋವತಾಯಂ ದುಕ್ಖಂ ಸಯೇಯ್ಯಾತಿ…ಪೇ॰… ನ ಪಚುರತ್ಥೋ ಅಸ್ಸಾತಿ…ಪೇ॰… ನ ಭೋಗವಾ ಅಸ್ಸಾತಿ…ಪೇ॰… ನ ಯಸವಾ ಅಸ್ಸಾತಿ…ಪೇ॰… ನ ಮಿತ್ತವಾ ಅಸ್ಸಾತಿ…ಪೇ॰… ನ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಪತ್ತೋ ಸಪತ್ತಸ್ಸ ಸುಗತಿಗಮನೇನ ನನ್ದತಿ। ಕೋಧನಾಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ ಕೋಧಾಭಿಭೂತೋ ಕೋಧಪರೇತೋ ಕಾಯೇನ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಚರತಿ, ವಾಚಾಯ ಮನಸಾ

ದುಚ್ಚರಿತಂ ಚರತಿ। ಸೋ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ ಮನಸಾ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಚರಿತ್ವಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ ಕೋಧಾಭಿಭೂತೋ'ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೭.೬೪) ಚ,

'''ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಛವಾಲಾತಂ ಉಭತೋಪದಿತ್ತಂ ಮಜ್ಝೇ ಗೂಥಗತಂ ನೇವ ಗಾಮೇ ಕಟ್ಠತ್ಥಂ ಫರತಿ, ನ ಅರಞ್ಞೇ ಕಟ್ಠತ್ಥಂ ಫರತಿ। ತಥೂಪಮಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ವದಾಮೀ'ತಿ ಚ,

''ಸೋ ದಾನಿ ತ್ವಂ ಏವಂ ಕುಜ್ಝನ್ತೋ ನ ಚೇವ ಭಗವತೋ ಸಾಸನಕರೋ ಭವಿಸ್ಸಸಿ, ಪಟಿಕುಜ್ಝನ್ತೋ ಚ ಕುದ್ಧಪುರಿಸತೋಪಿ ಪಾಪಿಯೋ ಹುತ್ವಾ ನ ದುಜ್ಜಯಂ ಸಙ್ಗಾಮಂ ಜೇಸ್ಸಸಿ, ಸಪತ್ತಕರಣೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತಾವ ಅತ್ತನೋ ಕರಿಸ್ಸಸಿ, ಛವಾಲಾತೂಪಮೋ ಚ ಭವಿಸ್ಸಸೀ''ತಿ।

೧೪೪. ತಸ್ಸೇವಂ ಘಟಯತೋ ವಾಯಮತೋ ಸಚೇ ತಂ ಪಟಿಘಂ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಇಚ್ಚೇತಂ ಕುಸಲಂ। ನೋ ಚೇ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಅಥ **ಯೋ ಯೋ ಧಮ್ಮೋ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವೂಪಸನ್ತೋ ಹೋತಿ ಪರಿಸುದ್ಧೋ, ಅನುಸ್ಸರಿಯಮಾನೋ ಪಸಾದಂ ಆವಹತಿ, ತಂ ತಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ** ಆಘಾತೋ ಪಟಿವಿನೇತಬ್ಬೋ।

ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಹಿ ಕಾಯಸಮಾಚಾರೋವ ಉಪಸನ್ತೋ ಹೋತಿ। ಉಪಸನ್ತಭಾವೋ ಚಸ್ಸ ಬಹುಂ ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಜನೇನ ಞಾಯತಿ। ವಚೀಸಮಾಚಾರಮನೋಸಮಾಚಾರಾ ಪನ ಅವೂಪಸನ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ತೇ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಕಾಯಸಮಾಚಾರವೂಪಸಮೋಯೇವ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬೋ।

ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ವಚೀಸಮಾಚಾರೋವ ಉಪಸನ್ತೋ ಹೋತಿ। ಉಪಸನ್ತಭಾವೋ ಚಸ್ಸ ಸಬ್ಬಜನೇನ ಞಾಯತಿ। ಸೋ ಹಿ ಪಕತಿಯಾ ಚ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಕುಸಲೋ ಹೋತಿ ಸಖಿಲೋ ಸುಖಸಮ್ಭಾಸೋ ಸಮ್ಮೋದಕೋ ಉತ್ತಾನಮುಖೋ ಪುಬ್ಬಭಾಸೀ ಮಧುರೇನ ಸರೇನ ಧಮ್ಮಂ ಓಸಾರೇತಿ, ಪರಿಮಣ್ಡಲೇಹಿ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇತಿ। ಕಾಯಸಮಾಚಾರಮನೋಸಮಾಚಾರಾ ಪನ ಅವೂಪಸನ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ತೇ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ವಚೀಸಮಾಚಾರವೂಪಸಮೋಯೇವ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬೋ।

ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಮನೋಸಮಾಚಾರೋವ ಉಪಸನ್ತೋ ಹೋತಿ, ಉಪಸನ್ತಭಾವೋ ಚಸ್ಸ ಚೇತಿಯವನ್ದನಾದೀಸು ಸಬ್ಬಜನಸ್ಸ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಯೋ ಹಿ ಅವೂಪಸನ್ತಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಚೇತಿಯಂ ವಾ ಬೋಧಿಂ ವಾ ಥೇರೇ ವಾ ವನ್ದಮಾನೋ ನ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ವನ್ದತಿ, ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಮಣ್ಡಪೇ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ವಾ ಪಚಲಾಯನ್ತೋ ವಾ ನಿಸೀದತಿ। ಉಪಸನ್ತಚಿತ್ತೋ ಪನ ಓಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವನ್ದತಿ, ಓಹಿತಸೋತೋ ಅಟ್ಠಿಂಕತ್ವಾ ಕಾಯೇನ ವಾ ವಾಚಾಯ ವಾ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದಂ ಕರೋನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾತಿ। ಇತಿ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಮನೋಸಮಾಚಾರೋವ ಉಪಸನ್ತೋ ಹೋತಿ, ಕಾಯವಚೀಸಮಾಚಾರಾ ಅವೂಪಸನ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ತೇ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಮನೋಸಮಾಚಾರವೂಪಸಮೋಯೇವ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬೋ।

ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಪನ ಇಮೇಸು ತೀಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಏಕೋಪಿ ಅವೂಪಸನ್ತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ''ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಏಸ ಇದಾನಿ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಚರತಿ, ಅಥ ಖೋ ಕತಿಪಾಹಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇನ ಅಟ್ಠಮಹಾನಿರಯಸೋಳಸಉಸ್ಸದನಿರಯಪರಿಪೂರಕೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ''ತಿ ಕಾರುಞ್ಞಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ। ಕಾರುಞ್ಞಮ್ಪಿ ಹಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಆಘಾತೋ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ।

ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ತಯೋಪಿಮೇ ಧಮ್ಮಾ ವೂಪಸನ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಯಂ ಯಂ ಇಚ್ಛತಿ, ತಂ ತಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ। ತಾದಿಸೇ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೇ ನ ದುಕ್ಕರಾ ಹೋತಿ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾತಿ।

ಇಮಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಆವಿಭಾವತ್ಥಂ – ''ಪಞ್ಚಿಮೇ, ಆವುಸೋ, ಆಘಾತಪಟಿವಿನಯಾ। ಯತ್ಥ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಆಘಾತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಟಿವಿನೋದೇತಬ್ಬೋ''ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೬೨) ಇದಂ ಪಞ್ಚಕನಿಪಾತೇ ಆಘಾತಪಟಿವಿನಯಸುತ್ತಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

೧೪೫. ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ಏವಮ್ಪಿ ವಾಯಮತೋ ಆಘಾತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿಯೇವ, ಅಥಾನೇನ ಏವಂ ಅತ್ತಾ **ಓವದಿತಬ್ಬೋ** -

"ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ದುಕ್ಖಂ, ಕತಂ ತೇ ಯದಿ ವೇರಿನಾ।
ಕಿಂ ತಸ್ಸಾವಿಸಯೇ ದುಕ್ಖಂ, ಸಚಿತ್ತೇ ಕತ್ತುಮಿಚ್ಛಸಿ॥

"ಬಹೂಪಕಾರಂ ಹಿತ್ವಾನ, ಞಾತಿವಗ್ಗಂ ರುದಮ್ಮುಖಂ।
ಮಹಾನತ್ಥಕರಂ ಕೋಧಂ, ಸಪತ್ತಂ ನ ಜಹಾಸಿ ಕಿಂ॥

"ಯಾನಿ ರಕ್ಖಸಿ ಸೀಲಾನಿ, ತೇಸಂ ಮೂಲನಿಕನ್ತನಂ।
ಕೋಧಂ ನಾಮುಪಳಾಲೇಸಿ, ಕೋ ತಯಾ ಸದಿಸೋ ಜಳೋ॥

"ಕತಂ ಅನರಿಯಂ ಕಮ್ಮಂ, ಪರೇನ ಇತಿ ಕುಜ್ಝಸಿ।
ಕಿಂ ನು ತ್ವಂ ತಾದಿಸಂಯೇವ, ಯೋ ಸಯಂ ಕತ್ತುಮಿಚ್ಛಸಿ॥

"ದೋಸೇತುಕಾಮೋ ಯದಿ ತಂ, ಅಮನಾಪಂ ಪರೋ ಕರಿ।
ದೋಸುಪ್ಪಾದೇನ ತಸ್ಸೇವ, ಕಿಂ ಪೂರೇಸಿ ಮನೋರಥಂ॥

"ದುಕ್ಖಂ ತಸ್ಸ ಚ ನಾಮ ತ್ವಂ, ಕುದ್ಧೋ ಕಾಹಸಿ ವಾ ನವಾ।
ಅತ್ತಾನಂ ಪನಿದಾನೇವ, ಕೋಧದುಕ್ಖೇನ ಬಾಧಸಿ॥

"ಕೋಧಂ ವಾ ಅಹಿತಂ ಮಗ್ಗಂ, ಆರೂಳ್ಹಾ ಯದಿ ವೇರಿನೋ।
ಕಸ್ಮಾ ತುವಮ್ಪಿ ಕುಜ್ಝನ್ತೋ, ತೇಸಂಯೇವಾನುಸಿಕ್ಖಸಿ॥

"ಯಂ ದೋಸಂ ತವ ನಿಸ್ಸಾಯ, ಸತ್ತುನಾ ಅಪ್ಪಿಯಂ ಕತಂ।
ತಮೇವ ದೋಸಂ ಛಿನ್ದಸ್ಸು, ಕಿಮಟ್ಠಾನೇ ವಿಹಞ್ಞಸಿ॥

"ಖಣಿಕತ್ತಾ ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ, ಯೇಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ತೇ ಕತಂ।
ಅಮನಾಪಂ ನಿರುದ್ಧಾ ತೇ, ಕಸ್ಸ ದಾನೀಧ ಕುಜ್ಝಸಿ॥

"ದುಕ್ಖಂ ಕರೋತಿ ಯೋ ಯಸ್ಸ, ತಂ ವಿನಾ ಕಸ್ಸ ಸೋ ಕರೇ।
ಸಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಹೇತುತ್ತ, ಮಿತಿ ಕಿಂ ತಸ್ಸ ಕುಜ್ಝಸೀ"ತಿ॥

೧೪೬. ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ಏವಂ ಅತ್ತಾನಂ ಓವದತೋಪಿ ಪಟಿಘಂ ನೇವ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಅಥಾನೇನ **ಅತ್ತನೋ ಚ ಪರಸ್ಸ ಚ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ತಾವ ಏವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ "ಅಮ್ಭೋ ತ್ವಂ ತಸ್ಸ ಕುದ್ಧೋ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸಸಿ? ನನು ತವೇವ ಚೇತಂ ದೋಸನಿದಾನಂ ಕಮ್ಮಂ ಅನತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತಿಸ್ಸತಿ? ಕಮ್ಮಸ್ಸಕೋ ಹಿ ತ್ವಂ ಕಮ್ಮದಾಯಾದೋ ಕಮ್ಮಯೋನಿ ಕಮ್ಮಬನ್ಧು ಕಮ್ಮಪಟಿಸರಣೋ, ಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರಿಸ್ಸಸಿ, ತಸ್ಸ ದಾಯಾದೋ ಭವಿಸ್ಸಸಿ, ಇದಞ್ಚ ತೇ ಕಮ್ಮಂ ನೇವ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ , ನ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಂ, ನ ಸಾವಕಭೂಮಿಂ, ನ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಸಕ್ಕತ್ತಚಕ್ಕವತ್ತಿಪದೇಸರಾಜಾದಿಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಸಾಧೇತುಂ ಸಮತ್ಥಂ, ಅಥ ಖೋ ಸಾಸನತೋ ಚಾವೇತ್ವಾ ವಿಘಾಸಾದಾದಿಭಾವಸ್ಸ ಚೇವ ನೇರಯಿಕಾದಿದುಕ್ಖವಿಸೇಸಾನಞ್ಚ ತೇ ಸಂವತ್ತನಿಕಮಿದಂ ಕಮ್ಮಂ। ಸೋ ತ್ವಂ ಇದಂ ಕರೋನ್ತೋ ಉಭೋಹಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ವೀತಚ್ಚಿತೇ

ವಾ ಅಙ್ಗಾರೇ, ಗೂಥಂ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಂ ಪಹರಿತುಕಾಮೋ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಅತ್ತಾನಮೇವ ಪಠಮಂ ದಹಸಿ ಚೇವ ದುಗ್ಗನ್ಧಞ್ಚ ಕರೋಸೀ''ತಿ।

ಏವಂ **ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಂ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಸ್ಸಪಿ ಏವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ ''ಏಸೋಪಿ ತವ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ? ನನು ಏತಸ್ಸೇವೇತಂ ಅನತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತಿಸ್ಸತಿ? ಕಮ್ಮಸ್ಸಕೋ ಹಿ ಅಯಮಾಯಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮದಾಯಾದೋ…ಪೇ॰… ಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ದಾಯಾದೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಇದಞ್ಚಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ನೇವ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ, ನ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಂ, ನ ಸಾವಕಭೂಮಿಂ, ನ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಸಕ್ಕತ್ತಚಕ್ಕವತ್ತಿಪದೇಸರಾಜಾದಿಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಸಾಧೇತುಂ ಸಮತ್ಥಂ, ಅಥ ಖೋ ಸಾಸನತೋ ಚಾವೇತ್ವಾ ವಿಘಾಸಾದಾದಿಭಾವಸ್ಸ ಚೇವ ನೇರಯಿಕಾದಿದುಕ್ಖವಿಸೇಸಾನಞ್ಚಸ್ಸ ಸಂವತ್ತನಿಕಮಿದಂ ಕಮ್ಮಂ। ಸ್ವಾಯಂ ಇದಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪಟಿವಾತೇ ಠತ್ವಾ ಪರಂ ರಜೇನ ಓಕಿರಿತುಕಾಮೋ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಅತ್ತಾನಂಯೇವ ಓಕಿರತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ –

'''ಯೋ ಅಪ್ಪದುಟ್ಠಸ್ಸ ನರಸ್ಸ ದುಸ್ಸತಿ,
ಸುದ್ಧಸ್ಸ ಪೋಸಸ್ಸ ಅನಙ್ಗಣಸ್ಸ।
ತಮೇವ ಬಾಲಂ ಪಚ್ಚೇತಿ ಪಾಪಂ,
ಸುಖುಮೋ ರಜೋ ಪಟಿವಾತಂವ ಖಿತ್ತೋ'''ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೨೫; ಸು॰ ನಿ॰ ೬೬೭)।

೧೪೭. ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ಏವಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ನೇವ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಅಥಾನೇನ **ಸತ್ಥು ಪುಬ್ಬಚರಿಯಗುಣಾ** ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾ।

ತತ್ರಾಯಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನಯೋ - ಅಮ್ಭೋ ಪಬ್ಬಜಿತ, ನನು ತೇ ಸತ್ಥಾ ಪುಬ್ಬೇವ ಸಮ್ಬೋಧಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರಯಮಾನೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಧಕೇಸುಪಿ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇಸು ಚಿತ್ತಂ ನಪ್ಪದೂಸೇಸಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, **ಸೀಲವಜಾತಕೇ** ತಾವ ಅತ್ತನೋ ದೇವಿಯಾ ಪದುಟ್ಠೇನ ಪಾಪಅಮಚ್ಚೇನ ಆನೀತಸ್ಸ ಪಟಿರಞ್ಞೋ ತಿಯೋಜನಸತಂ ರಜ್ಜಂ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ನಿಸೇಧನತ್ಥಾಯ ಉಟ್ಠಿತಾನಂ ಅಮಚ್ಚಾನಂ ಆವುಧಮ್ಪಿ ಛುಪಿತುಂ ನ ಅದಾಸಿ। ಪುನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಮಚ್ಚಸಹಸ್ಸೇನ ಆಮಕಸುಸಾನೇ ಗಲಪ್ಪಮಾಣಂ ಭೂಮಿಂ ಖಣಿತ್ವಾ ನಿಖಞ್ಞಮಾನೋ ಚಿತ್ತಪ್ಪದೋಸಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಕತ್ವಾ ಕುಣಪಖಾದನತ್ಥಂ ಆಗತಾನಂ ಸಿಙ್ಗಾಲಾನಂ ಪಂಸುವಿಯೂಹನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುರಿಸಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಜೀವಿತೋ ಯಕ್ಖಾನುಭಾವೇನ ಅತ್ತನೋ ಸಿರಿಗಬ್ಭಂ ಓರುಯ್ಹ ಸಿರಿಸಯನೇ ಸಯಿತಂ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಂ ದಿಸ್ವಾ ಕೋಪಂ ಅಕತ್ವಾವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಪಥಂ ಕತ್ವಾ ತಂ ಮಿತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಠಪಯಿತ್ವಾ ಆಹ –

''ಆಸೀಸೇಥೇವ ಪುರಿಸೋ, ನ ನಿಬ್ಬಿನ್ದೇಯ್ಯ ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಪಸ್ಸಾಮಿ ವೋಹಮತ್ತಾನಂ, ಯಥಾ ಇಚ್ಛಿಂ ತಥಾ ಅಹೂ''ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧.೫೧)।

ಖನ್ತಿವಾದೀಜಾತಕೇ ದುಮ್ಮೇಧೇನ ಕಾಸಿರಞ್ಞಾ ''ಕಿಂವಾದೀ ತ್ವಂ ಸಮಣಾ''ತಿ ಪುಟ್ಠೋ ''ಖನ್ತಿವಾದೀ ನಾಮಾಹ''ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಕಣ್ಟಕಾಹಿ ಕಸಾಹಿ ತಾಳೇತ್ವಾ ಹತ್ಥಪಾದೇಸು ಛಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ಕೋಪಮತ್ತಮ್ಪಿ ನಾಕಾಸಿ।

ಅನಚ್ಛರಿಯಞ್ಚೇತಂ, ಯಂ ಮಹಲ್ಲಕೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗತೋ ಏವಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ಚೂಳಧಮ್ಮಪಾಲಜಾತಕೇ** ಪನ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕೋಪಿ ಸಮಾನೋ –

''ಚನ್ದನರಸಾನುಲಿತ್ತಾ, ಬಾಹಾ ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ ಧಮ್ಮಪಾಲಸ್ಸ।

ದಾಯಾದಸ್ಸ ಪಥಬ್ಯಾ, ಪಾಣಾ ಮೇ ದೇವ ರುಜ್ಝನ್ತೀ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೫.೪೯)।

ಏವಂ ವಿಪ್ಪಲಪಮಾನಾಯ ಮಾತುಯಾ ಪಿತರಾ ಮಹಾಪತಾಪೇನ ನಾಮ ರಞ್ಞಾ ವಂಸಕಳೀರೇಸು ವಿಯ ಚತೂಸು ಹತ್ಥಪಾದೇಸು ಛೇದಾಪಿತೇಸು ತಾವತಾಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸೀಸಮಸ್ಸ ಛಿನ್ದಥಾತಿ ಆಣತ್ತೇ "ಅಯಂ ದಾನಿ ತೇ ಚಿತ್ತಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಕಾಲೋ, ಇದಾನಿ ಅಮ್ಭೋ ಧಮ್ಮಪಾಲ, ಸೀಸಚ್ಛೇದಾಣಾಪಕೇ ಪಿತರಿ, ಸೀಸಚ್ಛೇದಕೇ ಪುರಿಸೇ, ಪರಿದೇವಮಾನಾಯ ಮಾತರಿ, ಅತ್ತನಿ ಚಾತಿ ಇಮೇಸು ಚತೂಸು ಸಮಚಿತ್ತೋ ಹೋಹೀ"ತಿ ದಳ್ಹಂ ಸಮಾದಾನಮಧಿಟ್ಠಾಯ ಪದುಟ್ಠಾಕಾರಮತ್ತಮ್ಪಿ ನಾಕಾಸಿ।

ಇದಞ್ಚಾಪಿ ಅನಚ್ಛರಿಯಮೇವ, ಯಂ ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಏವಮಕಾಸಿ। ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತೋಪಿ ಪನ **ಛದ್ದನ್ತೋ** ನಾಮ ವಾರಣೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಸಪ್ಪಿತೇನ ಸಲ್ಲೇನ ನಾಭಿಯಂ ವಿದ್ಧೋಪಿ ತಾವ ಅನತ್ಥಕಾರಿಮ್ಹಿ ಲುದ್ದಕೇ ಚಿತ್ತಂ ನಪ್ಪದೂಸೇಸಿ। ಯಥಾಹ -

"ಸಮಪ್ಪಿತೋ ಪುಥುಸಲ್ಲೇನ ನಾಗೋ,
ಅದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ಲುದ್ದಕಂ ಅಜ್ಝಭಾಸಿ।
ಕಿಮತ್ಥಯಂ ಕಿಸ್ಸ ವಾ ಸಮ್ಮ ಹೇತು,
ಮಮಂ ವಧೀ ಕಸ್ಸ ವಾಯಂ ಪಯೋಗೋ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೬.೧೨೪)।

ಏವಂ ವತ್ವಾ ಚ ಕಾಸಿರಞ್ಞೋ ಮಹೇಸಿಯಾ ತವ ದನ್ತಾನಮತ್ಥಾಯ ಪೇಸಿತೋಮ್ಹಿ ಭದನ್ತೇತಿ ವುತ್ತೇ ತಸ್ಸಾ ಮನೋರಥಂ ಪೂರೇನ್ತೋ ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮಿನಿಚ್ಛರಣಸಮುಜ್ಜಲಿತಚಾರುಸೋಭೇ ಅತ್ತನೋ ದನ್ತೇ ಛೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ।

ಮಹಾಕಪಿ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನಾಯೇವ ಪಬ್ಬತಪಪಾತತೋ ಉದ್ಧರಿತೇನ ಪುರಿಸೇನ -

"ಭಕ್ಖೋ ಅಯಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಯಥೇವಞ್ಞೇ ವನೇ ಮಿಗಾ।
ಯಂನೂನಿಮಂ ವಧಿತ್ವಾನ, ಛಾತೋ ಖಾದೇಯ್ಯ ವಾನರಂ॥

"ಅಹಿತೋವ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಿ, ಮಂಸಮಾದಾಯ ಸಮ್ಬಲಂ।
ಕನ್ತಾರಂ ನಿತ್ಥರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಪಾಥೇಯ್ಯಂ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೬.೨೦೫-೨೦೬)। -

ಏವಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಸಿಲಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಮತ್ಥಕೇ ಸಮ್ಪದಾಲಿತೇ ಅಸ್ಸುಪುಣ್ಣೇಹಿ ನೇತ್ತೇಹಿ ತಂ ಪುರಿಸಂ ಉದಿಕ್ಖಮಾನೋ -

"ಮಾ ಅಯ್ಯೋಸಿ ಮೇ ಭದನ್ತೇ, ತ್ವಂ ನಾಮೇತಾದಿಸಂ ಕರಿ।
ತ್ವಂ ಖೋಸಿ ನಾಮ ದೀಘಾವು, ಅಞ್ಞಂ ವಾರೇತುಮರಹಸೀ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೬.೨೦೯)। -

ವತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಪುರಿಸೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪದೂಸೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಚ ದುಕ್ಖಂ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತಮೇವ ಪುರಿಸಂ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಸಮ್ಪಾಪೇಸಿ।

ಭೂರಿದತ್ತೋ ನಾಮ ನಾಗರಾಜಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪೋಸಥಙ್ಗಾನಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ವಮ್ಮಿಕಮುದ್ಧನಿ ಸಯಮಾನೋ ಕಪ್ಪುಟ್ಠಾನಗ್ಗಿಸದಿಸೇನ ಓಸಧೇನ ಸಕಲಸರೀರೇ ಸಿಞ್ಚಿಯಮಾನೋಪಿ ಪೇಳಾಯ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಕೀಳಾಪಿಯಮಾನೋಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಮನೋಪದೋಸಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಅಕಾಸಿ। ಯಥಾಹ -

"ಪೇಳಾಯ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೇಪಿ, ಮದ್ದನ್ತೇಪಿ ಚ ಪಾಣಿನಾ।
ಅಲಮ್ಪಾನೇ ನ ಕುಪ್ಪಾಮಿ, ಸೀಲಖಣ್ಡಭಯಾ ಮಮಾ"ತಿ॥ (ಚರಿಯಾ॰ ೨.೧೬)।

ಚಮ್ಪೇಯ್ಯೋಪಿ ನಾಗರಾಜಾ ಹುತ್ವಾ ಅಹಿತುಣ್ಡಿಕೇನ ವಿಹೇಠಿಯಮಾನೋ ಮನೋಪದೋಸಮತ್ತಮ್ಪಿ ನುಪ್ಪಾದೇಸಿ। ಯಥಾಹ –

“ತದಾಪಿ ಮಂ ಧಮ್ಮಚಾರಿಂ, ಉಪವುತ್ಥಉಪೋಸಥಂ।
ಅಹಿತುಣ್ಡಿಕೋ ಗಹೇತ್ವಾನ, ರಾಜದ್ವಾರಮ್ಹಿ ಕೀಳತಿ॥

“ಯಂ ಸೋ ವಣ್ಣಂ ಚಿನ್ತಯತಿ, ನೀಲಂ ಪೀತಂ ವ ಲೋಹಿತಂ।
ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಾನುವತ್ತನ್ತೋ, ಹೋಮಿ ಚಿನ್ತಿತಸನ್ನಿಭೋ॥

“ಥಲಂ ಕರೇಯ್ಯಂ ಉದಕಂ, ಉದಕಮ್ಪಿ ಥಲಂ ಕರೇ।
ಯದಿಹಂ ತಸ್ಸ ಕುಪ್ಪೇಯ್ಯಂ, ಖಣೇನ ಛಾರಿಕಂ ಕರೇ॥

“ಯದಿ ಚಿತ್ತವಸೀ ಹೇಸ್ಸಂ, ಪರಿಹಾಯಿಸ್ಸಾಮಿ ಸೀಲತೋ।
ಸೀಲೇನ ಪರಿಹೀನಸ್ಸ, ಉತ್ತಮತ್ಥೋ ನ ಸಿಜ್ಝತೀ”ತಿ॥ (ಚರಿಯಾ॰ ೨.೧೧-೧೪)।

ಸಙ್ಖಪಾಲನಾಗರಾಜಾ ಹುತ್ವಾ ತಿಖಿಣಾಹಿ ಸತ್ತೀಹಿ ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸು ಓವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪಹಾರಮುಖೇಹಿ ಸಕಣ್ಟಕಾ ಲತಾಯೋ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ನಾಸಾಯ ದಳ್ಹಂ ರಜ್ಜುಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸೋಳಸಹಿ ಭೋಜಪುತ್ತೇಹಿ ಕಾಜೇನಾದಾಯ ವಯ್ಹಮಾನೋ ಧರಣೀತಲೇ ಘಂಸಿಯಮಾನಸರೀರೋ ಮಹನ್ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚನುಭೋನ್ತೋ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಓಲೋಕಿತಮತ್ತೇನೇವ ಸಬ್ಬೇ ಭೋಜಪುತ್ತೇ ಭಸ್ಮಂ ಕಾತುಂ ಸಮತ್ಥೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಚಕ್ಖುಂ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಪದುಟ್ಠಾಕಾರಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಅಕಾಸಿ।

ಯಥಾಹ -

“ಚಾತುದ್ದಸಿಂ ಪಞ್ಚದಸಿಞ್ಚ ಆಳಾರ,
ಉಪೋಸಥಂ ನಿಚ್ಚಮುಪಾವಸಾಮಿ।
ಅಥಾಗಮುಂ ಸೋಳಸ ಭೋಜಪುತ್ತಾ,
ರಜ್ಜುಂ ಗಹೇತ್ವಾನ ದಳ್ಹಞ್ಚ ಪಾಸಂ॥

“ಭೇತ್ವಾನ ನಾಸಂ ಅತಿಕಸ್ಸ ರಜ್ಜುಂ,
ನಯಿಂಸು ಮಂ ಸಮ್ಪರಿಗಯ್ಹ ಲುದ್ದಾ।
ಏತಾದಿಸಂ ದುಕ್ಖಮಹಂ ತಿತಿಕ್ಖಂ,
ಉಪೋಸಥಂ ಅಪ್ಪಟಿಕೋಪಯನ್ತೋ”ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೧೮೦-೧೮೧)।

ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಏತಾನೇವ, ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ **ಮಾತುಪೋಸಕಜಾತಕಾ**ದೀಸು ಅನೇಕಾನಿ ಅಚ್ಛರಿಯಾನಿ ಅಕಾಸಿ। ತಸ್ಸ ತೇ ಇದಾನಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತಂ ಸದೇವಲೋಕೇ ಕೇನಚಿ ಅಪ್ಪಟಿಸಮಖನ್ತಿಗುಣಂ ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಅಪದಿಸತೋ ಪಟಿಘಚಿತ್ತಂ ನಾಮ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ ಅತಿವಿಯ ಅಯುತ್ತಂ ಅಪ್ಪತಿರೂಪನ್ತಿ।

೨೪೮. ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ಏವಂ ಸತ್ಥು ಪುಬ್ಬಚರಿತಗುಣಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋಪಿ ದೀಘರತ್ತಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ದಾಸಬ್ಯಂ ಉಪಗತಸ್ಸ ನೇವ ತಂ ಪಟಿಘಂ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಅಥಾನೇನ **ಅನಮತಗ್ಗಿಯಾನಿ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾನಿ। ತತ್ರ ಹಿ ವುತ್ತಂ -

“ನ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತೋ ಸುಲಭರೂಪೋ, ಯೋ ನ ಮಾತಾಭೂತಪುಬ್ಬೋ, ಯೋ ನ ಪಿತಾಭೂತಪುಬ್ಬೋ, ಯೋ ನ ಭಾತಾ, ಯೋ ನ ಭಗಿನೀ, ಯೋ ನ ಪುತ್ತೋ, ಯೋ ನ ಧೀತಾಭೂತಪುಬ್ಬಾ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩೭-೧೪೨)।

ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ಏವಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ, “ಅಯಂ ಕಿರ ಮೇ ಅತೀತೇ ಮಾತಾ ಹುತ್ವಾ ದಸಮಾಸೇ ಕುಚ್ಛಿಯಾ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ ಮುತ್ತಕರೀಸಖೇಳಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾದೀನಿ ಹರಿಚನ್ದನಂ ವಿಯ ಅಜಿಗುಚ್ಛಮಾನಾ ಅಪನೇತ್ವಾ ಉರೇ ನಚ್ಚಾಪೇನ್ತೀ ಅಙ್ಕೇನ ಪರಿಹರಮಾನಾ ಪೋಸೇಸಿ, ಪಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಅಜಪಥಸಙ್ಕುಪಥಾದೀನಿ ಗನ್ತ್ವಾ ವಾಣಿಜ್ಜಂ ಪಯೋಜಯಮಾನೋ ಮಯ್ಹಮತ್ಥಾಯ ಜೀವಿತಮ್ಪಿ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಉಭತೋಬ್ಯೂಳ್ಹೇ ಸಙ್ಗಾಮೇ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಾವಾಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾನಿ ಚ ದುಕ್ಕರಾನಿ ಕರಿತ್ವಾ ‘ಪುತ್ತಕೇ ಪೋಸೇಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಉಪಾಯೇಹಿ ಧನಂ ಸಂಹರಿತ್ವಾ ಮಂ ಪೋಸೇಸಿ। ಭಾತಾ, ಭಗಿನೀ, ಪುತ್ತೋ, ಧೀತಾ ಚ ಹುತ್ವಾಪಿ ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚುಪಕಾರಂ ಅಕಾಸೀತಿ ತತ್ರ ಮೇ ನಪ್ಪತಿರೂಪಂ ಮನಂ ಪದೂಸೇತು”ನ್ತಿ।

೨೪೯. ಸಚೇ ಪನ ಏವಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿಯೇವ, ಅಥಾನೇನ ಏವಂ **ಮೇತ್ತಾನಿಸಂಸಾ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ - “ಅಮ್ಭೋ ಪಬ್ಬಜಿತ, ನನು ವುತ್ತಂ ಭಗವತಾ -

‘ಮೇತ್ತಾಯ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಆಸೇವಿತಾಯ ಭಾವಿತಾಯ ಬಹುಲೀಕತಾಯ ಯಾನೀಕತಾಯ ವತ್ಥುಕತಾಯ ಅನುಟ್ಠಿತಾಯ ಪರಿಚಿತಾಯ ಸುಸಮಾರದ್ಧಾಯ ಏಕಾದಸಾನಿಸಂಸಾ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ । ಕತಮೇ ಏಕಾದಸ? ಸುಖಂ ಸುಪತಿ, ಸುಖಂ ಪಟಿಬುಜ್ಝತಿ, ನ ಪಾಪಕಂ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ, ಅಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ, ದೇವತಾ ರಕ್ಖನ್ತಿ, ನಾಸ್ಸ ಅಗ್ಗಿ ವಾ ವಿಸಂ ವಾ ಸತ್ಥಂ ವಾ ಕಮತಿ, ತುವಟಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಮುಖವಣ್ಣೋ ಪಸೀದತಿ, ಅಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ಕಾಲಙ್ಕರೋತಿ, ಉತ್ತರಿಮಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಗೋ ಹೋತೀ’ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೧.೧೫)।

“ಸಚೇ ತ್ವಂ ಇದಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿಬ್ಬಾಪೇಸ್ಸಸಿ, ಇಮೇಹಿ ಆನಿಸಂಸೇಹಿ ಪರಿಬಾಹಿರೋ ಭವಿಸ್ಸಸೀ”ತಿ।

೨೫೦. ಏವಮ್ಪಿ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೇನ ಪನ **ಧಾತುವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ** ಕಾತಬ್ಬೋ। ಕಥಂ? “ಅಮ್ಭೋ ಪಬ್ಬಜಿತ, ತ್ವಂ ಏತಸ್ಸ ಕುಜ್ಝಮಾನೋ ಕಸ್ಸ ಕುಜ್ಝಸಿ? ಕಿಂ ಕೇಸಾನಂ ಕುಜ್ಝಸಿ, ಉದಾಹು ಲೋಮಾನಂ, ನಖಾನಂ…ಪೇ॰… ಮುತ್ತಸ್ಸ ಕುಜ್ಝಸಿ? ಅಥ ವಾ ಪನ ಕೇಸಾದೀಸು ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಕುಜ್ಝಸಿ, ಆಪೋಧಾತುಯಾ, ತೇಜೋಧಾತುಯಾ, ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಕುಜ್ಝಸಿ? ಯೇ ವಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ ಉಪಾದಾಯ ಅಯಮಾಯಸ್ಮಾ ಇತ್ಥನ್ನಾಮೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇಸು ಕಿಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಕುಜ್ಝಸಿ, ಉದಾಹು ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಕುಜ್ಝಸಿ? ಕಿಂ ವಾ ಚಕ್ಖಾಯತನಸ್ಸ ಕುಜ್ಝಸಿ, ಕಿಂ ರೂಪಾಯತನಸ್ಸ ಕುಜ್ಝಸಿ…ಪೇ॰… ಕಿಂ ಮನಾಯತನಸ್ಸ ಕುಜ್ಝಸಿ, ಕಿಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಸ್ಸ ಕುಜ್ಝಸಿ? ಕಿಂ ವಾ ಚಕ್ಖುಧಾತುಯಾ ಕುಜ್ಝಸಿ, ಕಿಂ ರೂಪಧಾತುಯಾ, ಕಿಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ…ಪೇ॰… ಕಿಂ ಮನೋಧಾತುಯಾ, ಕಿಂ ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ, ಕಿಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ”ತಿ? ಏವಞ್ಹಿ ಧಾತುವಿನಿಬ್ಭೋಗಂ ಕರೋತೋ ಆರಗ್ಗೇ ಸಾಸಪಸ್ಸ ವಿಯ ಆಕಾಸೇ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಯ ಚ ಕೋಧಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನಂ ನ ಹೋತಿ।

೨೫೧. ಧಾತುವಿನಿಬ್ಭೋಗಂ ಪನ ಕಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೇನ **ದಾನಸಂವಿಭಾಗೋ** ಕಾತಬ್ಬೋ। ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಪರಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬಂ, ಪರಸ್ಸ ಸನ್ತಕಂ ಅತ್ತನಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಪನ ಪರೋ ಭಿನ್ನಾಜೀವೋ ಹೋತಿ ಅಪರಿಭೋಗಾರಹಪರಿಕ್ಖಾರೋ, ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಮೇವ ದಾತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸೇವಂ ಕರೋತೋ ಏಕನ್ತೇನೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ಆಘಾತೋ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ। ಇತರಸ್ಸ ಚ ಅತೀತಜಾತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅನುಬನ್ಧೋಪಿ ಕೋಧೋ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಚಿತ್ತಲಪಬ್ಬತವಿಹಾರೇ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುಟ್ಠಾಪಿತಸೇನಾಸನೇನ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕತ್ಥೇರೇನ “ಅಯಂ , ಭನ್ತೇ, ಅಟ್ಠಕಹಾಪಣಗ್ಘನಕೋ ಪತ್ತೋ ಮಮ ಮಾತರಾ ಉಪಾಸಿಕಾಯ

ದಿನ್ನೋ ಧಮ್ಮಿಯಲಾಭೋ, ಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾಯ ಪುಞ್ಞಲಾಭಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ದಿನ್ನಂ ಪತ್ತಂ ಲದ್ಧಮಹಾಥೇರಸ್ಸ ವಿಯ। ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಮೇತಂ ದಾನಂ ನಾಮ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

"ಅದನ್ತದಮನಂ ದಾನಂ, ದಾನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥಸಾಧಕಂ।
ದಾನೇನ ಪಿಯವಾಚಾಯ, ಉನ್ನಮನ್ತಿ ನಮನ್ತಿ ಚಾ"ತಿ॥

೨೫೧. ತಸ್ಸೇವಂ ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೇ ವೂಪಸನ್ತಪಟಿಘಸ್ಸ ಯಥಾ ಪಿಯಾತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕಮಜ್ಝತ್ತೇಸು, ಏವಂ ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಮೇತ್ತಾವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ। ಅಥಾನೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮೇತ್ತಾಯನ್ತೇನ ಅತ್ತನಿ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ ಮಜ್ಝತ್ತೇ ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೇತಿ ಚತೂಸು ಜನೇಸು ಸಮಚಿತ್ತತಂ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೇನ **ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೋ** ಕಾತಬ್ಬೋ। ತಸ್ಸಿದಂ ಲಕ್ಖಣಂ, ಸಚೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ಪಿಯಮಜ್ಝತ್ತವೇರೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತಚತುತ್ಥೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ನಿಸಿನ್ನೇ ಚೋರಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ "ಭನ್ತೇ, ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ದೇಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಕಿಂ ಕಾರಣಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ತಂ ಮಾರೇತ್ವಾ ಗಲಲೋಹಿತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಬಲಿಕರಣತ್ಥಾಯಾ"ತಿ ವದೇಯ್ಯುಂ, ತತ್ರ ಚೇಸೋ ಭಿಕ್ಖು "ಅಸುಕಂ ವಾ ಅಸುಕಂ ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೂ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಯ್ಯ, ಅಕತೋವ ಹೋತಿ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೋ। ಸಚೇಪಿ "ಮಂ ಗಣ್ಹನ್ತು, ಮಾ ಇಮೇ ತಯೋ"ತಿಪಿ ಚಿನ್ತೇಯ್ಯ, ಅಕತೋವ ಹೋತಿ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಸ ಯಸ್ಸ ಹಿ ಗಹಣಮಿಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅಹಿತೇಸೀ ಹೋತಿ, ಇತರೇಸಂಯೇವ ಹಿತೇಸೀ ಹೋತಿ।

ಯದಾ ಪನ ಚತುನ್ನಂ ಜನಾನಮನ್ತರೇ ಏಕಮ್ಪಿ ಚೋರಾನಂ ದಾತಬ್ಬಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಅತ್ತನಿ ಚ ತೇಸು ಚ ತೀಸು ಜನೇಸು ಸಮಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ಕತೋ ಹೋತಿ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೋ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ -

"ಅತ್ತನಿ ಹಿತಮಜ್ಝತ್ತೇ, ಅಹಿತೇ ಚ ಚತುಬ್ಬಿಧೇ।
ಯದಾ ಪಸ್ಸತಿ ನಾನತ್ತಂ, ಹಿತಚಿತ್ತೋವ ಪಾಣಿನಂ॥

"ನ ನಿಕಾಮಲಾಭೀ ಮೇತ್ತಾಯ, ಕುಸಲೀತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ।
ಯದಾ ಚತಸ್ಸೋ ಸೀಮಾಯೋ, ಸಮ್ಭಿನ್ನಾ ಹೋನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ॥

"ಸಮಂ ಫರತಿ ಮೇತ್ತಾಯ, ಸಬ್ಬಲೋಕಂ ಸದೇವಕಂ।
ಮಹಾವಿಸೇಸೋ ಪುರಿಮೇನ, ಯಸ್ಸ ಸೀಮಾ ನ ಞಾಯತೀ"ತಿ॥

೨೫೨. ಏವಂ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದಸಮಕಾಲಮೇವ ಚ ಇಮಿನಾ ಭಿಕ್ಖುನಾ ನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ ಉಪಚಾರಞ್ಚ ಲದ್ಧಂ ಹೋತಿ। ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೇ ಪನ ಕತೇ ತಮೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಸೇವನ್ತೋ ಭಾವೇನ್ತೋ ಬಹುಲೀಕರೋನ್ತೋ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾನೇನ ಅಧಿಗತಂ ಹೋತಿ ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ ದಸಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತಂ। ಅಧಿಗತೇ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ತದೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಸೇವನ್ತೋ ಭಾವೇನ್ತೋ ಬಹುಲೀಕರೋನ್ತೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ **ಚತುಕ್ಕನಯೇ** ದುತಿಯತತಿಯಜ್ಝಾನಾನಿ, **ಪಞ್ಚಕನಯೇ** ದುತಿಯತತಿಯಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾನಿ ಚ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಸೋ ಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರವಸೇನ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ। ತಥಾ ದುತಿಯಂ, ತಥಾ ತತಿಯಂ, ತಥಾ ಚತುತ್ಥಂ। ಇತಿ ಉದ್ಧಮಧೋ ತಿರಿಯಂ ಸಬ್ಬಧಿ ಸಬ್ಬತ್ತತಾಯ ಸಬ್ಬಾವನ್ತಂ ಲೋಕಂ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಪುಲೇನ ಮಹಗ್ಗತೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣೇನ ಅವೇರೇನ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜೇನ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ (ವಿಭಂ॰ ೬೪೨; ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫೬)। ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿವಸೇನ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ ಹಿ ಅಯಂ ವಿಕುಬ್ಬನಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ।

೨೫೪. ಏತ್ಥ ಚ **ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೇನ। **ಚೇತಸಾ**ತಿ ಚಿತ್ತೇನ। **ಏಕಂ ದಿಸ**ನ್ತಿ ಏಕಮೇಕಿಸ್ಸಾ ದಿಸಾಯ ಪಠಮಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಸತ್ತಂ ಉಪಾದಾಯ ಏಕದಿಸಾಪರಿಯಾಪನ್ನಸತ್ತಫರಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಫರಿತ್ವಾ**ತಿ ಫುಸಿತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ। **ವಿಹರತೀ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾಧಿಟ್ಠಿತಂ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರಂ ಪವತ್ತೇತಿ। **ತಥಾ ದುತಿಯ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಪುರತ್ಥಿಮಾದೀಸು ದಿಸಾಸು ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ, ತಥೇವ ತದನನ್ತರಂ ದುತಿಯಂ ತತಿಯಂ ಚತುತ್ಥಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇತಿ ಉದ್ಧ**ನ್ತಿ ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ಉಪರಿಮಂ ದಿಸನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಧೋ ತಿರಿಯ**ನ್ತಿ ಅಧೋದಿಸಮ್ಪಿ ತಿರಿಯಂದಿಸಮ್ಪಿ ಏವಮೇವ। ತತ್ಥ ಚ **ಅಧೋ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ। **ತಿರಿಯ**ನ್ತಿ ಅನುದಿಸಾಸು। ಏವಂ ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಅಸ್ಸಮಣ್ಡಲೇ ಅಸ್ಸಮಿವ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಾರೇತಿಪಿ ಪಚ್ಚಾಸಾರೇತಿಪೀತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಓಧಿಸೋ ಮೇತ್ತಾಫರಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ।

ಸಬ್ಬಧೀತಿಆದಿ ಪನ ಅನೋಧಿಸೋ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಧೀ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಸಬ್ಬತ್ತತಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಹೀನಮಜ್ಝಿಮುಕ್ಕಟ್ಠಮಿತ್ತಸಪತ್ತಮಜ್ಝತ್ತಾದಿಪ್ಪಭೇದೇಸು ಅತ್ತತಾಯ । "ಅಯಂ ಪರಸತ್ತೋ"ತಿ ವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಅತ್ತಸಮತಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಸಬ್ಬತ್ತತಾಯಾತಿ ಸಬ್ಬೇನ ಚಿತ್ತಭಾಗೇನ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಬಹಿ ಅವಿಕ್ಖಿಪಮಾನೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸಬ್ಬಾವನ್ತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತವನ್ತಂ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಯುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲೋಕ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಲೋಕಂ। **ವಿಪುಲೇನಾ**ತಿಏವಮಾದಿಪರಿಯಾಯದಸ್ಸನತೋ ಪನೇತ್ಥ ಪುನ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಏತ್ಥ ಓಧಿಸೋ ಫರಣೇ ವಿಯ ಪುನ ತಥಾಸದ್ದೋ ಇತಿಸದ್ದೋ ವಾ ನ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಪುನ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾತಿ ವುತ್ತಂ। ನಿಗಮವಸೇನ ವಾ ಏತಂ ವುತ್ತಂ। **ವಿಪುಲೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಚ ಫರಣವಸೇನ ವಿಪುಲತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಭೂಮಿವಸೇನ ಪನ ಏತಂ **ಮಹಗ್ಗತಂ** ಪಗುಣವಸೇನ ಚ ಅಪ್ಪಮಾಣಸತ್ತಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚ **ಅಪ್ಪಮಾಣಂ,** ಬ್ಯಾಪಾದಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಪ್ಪಹಾನೇನ **ಅವೇರಂ,** ದೋಮನಸ್ಸಪ್ಪಹಾನತೋ **ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜಂ,** ನಿದ್ದುಕ್ಖನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಾಯ ವಿಕುಬ್ಬನಾಯ ಅತ್ಥೋ।

೨೫೫. ಯಥಾ ಚಾಯಂ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ ವಿಕುಬ್ಬನಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಯಮ್ಪಿ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೨೨) "ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಅನೋಧಿಸೋಫರಣಾ ಮೇತ್ತಾಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ, ಸತ್ತಹಾಕಾರೇಹಿ ಓಧಿಸೋಫರಣಾ ಮೇತ್ತಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ, ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ದಿಸಾಫರಣಾ ಮೇತ್ತಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಅವೇರಾ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜಾ ಅನೀಘಾ ಸುಖೀ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರನ್ತು, ಸಬ್ಬೇ ಪಾಣಾ, ಸಬ್ಬೇ ಭೂತಾ, ಸಬ್ಬೇ ಪುಗ್ಗಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಅವೇರಾ…ಪೇ॰… ಪರಿಹರನ್ತೂತಿ ಇಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ **ಅನೋಧಿಸೋಫರಣಾ ಮೇತ್ತಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸಬ್ಬಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ಅವೇರಾ…ಪೇ॰… ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರನ್ತು, ಸಬ್ಬೇ ಪುರಿಸಾ, ಸಬ್ಬೇ ಅರಿಯಾ, ಸಬ್ಬೇ ಅನರಿಯಾ, ಸಬ್ಬೇ ದೇವಾ, ಸಬ್ಬೇ ಮನುಸ್ಸಾ, ಸಬ್ಬೇ ವಿನಿಪಾತಿಕಾ ಅವೇರಾ…ಪೇ॰… ಪರಿಹರನ್ತೂತಿ ಇಮೇಹಿ ಸತ್ತಹಾಕಾರೇಹಿ **ಓಧಿಸೋಫರಣಾ ಮೇತ್ತಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸಬ್ಬೇ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಸತ್ತಾ ಅವೇರಾ…ಪೇ॰… ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರನ್ತು। ಸಬ್ಬೇ ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ, ಸಬ್ಬೇ ಉತ್ತರಾಯ ದಿಸಾಯ, ಸಬ್ಬೇ ದಕ್ಖಿಣಾಯ ದಿಸಾಯ, ಸಬ್ಬೇ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ಅನುದಿಸಾಯ, ಸಬ್ಬೇ ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ಅನುದಿಸಾಯ, ಸಬ್ಬೇ ಉತ್ತರಾಯ ಅನುದಿಸಾಯ, ಸಬ್ಬೇ ದಕ್ಖಿಣಾಯ ಅನುದಿಸಾಯ, ಸಬ್ಬೇ ಹೇಟ್ಠಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ, ಸಬ್ಬೇ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಸತ್ತಾ ಅವೇರಾ…ಪೇ॰… ಪರಿಹರನ್ತು। ಸಬ್ಬೇ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಪಾಣಾ, ಭೂತಾ, ಪುಗ್ಗಲಾ, ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ಅವೇರಾ…ಪೇ॰… ಪರಿಹರನ್ತು। ಸಬ್ಬಾ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಇತ್ಥಿಯೋ, ಸಬ್ಬೇ ಪುರಿಸಾ, ಅರಿಯಾ, ಅನರಿಯಾ, ದೇವಾ, ಮನುಸ್ಸಾ, ವಿನಿಪಾತಿಕಾ ಅವೇರಾ…ಪೇ॰… ಪರಿಹರನ್ತು। ಸಬ್ಬಾ ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ, ಉತ್ತರಾಯ,

ದಕ್ಖಿಣಾಯ, ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ಅನುದಿಸಾಯ, ಪಚ್ಛಿಮಾಯ, ಉತ್ತರಾಯ, ದಕ್ಖಿಣಾಯ ಅನುದಿಸಾಯ, ಹೇಟ್ಠಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ, ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಇತ್ಥಿಯೋ…ಪೇ॰… ವಿನಿಪಾತಿಕಾ ಅವೇರಾ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಾ ಅನೀಘಾ ಸುಖೀ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರನ್ತೂತಿ ಇಮೇಹಿ ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ **ದಿಸಾಫರಣಾ ಮೇತ್ತಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೨೫೬. ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬೇ**ತಿ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಮೇತಂ। **ಸತ್ತಾ**ತಿ ರೂಪಾದೀಸು ಖನ್ಧೇಸು ಛನ್ದರಾಗೇನ ಸತ್ತಾ ವಿಸತ್ತಾತಿ ಸತ್ತಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ –

> “ರೂಪೇ ಖೋ, ರಾಧ, ಯೋ ಛನ್ದೋ ಯೋ ರಾಗೋ ಯಾ ನನ್ದೀ ಯಾ ತಣ್ಹಾ, ತತ್ರ ಸತ್ತೋ, ತತ್ರ ವಿಸತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ… ವೇದನಾಯ… ಸಞ್ಞಾಯ… ಸಙ್ಖಾರೇಸು… ವಿಞ್ಞಾಣೇ ಯೋ ಛನ್ದೋ ಯೋ ರಾಗೋ ಯಾ ನನ್ದೀ ಯಾ ತಣ್ಹಾ, ತತ್ರ ಸತ್ತೋ, ತತ್ರ ವಿಸತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬೧)।

ರುಳ್ಹೀಸದ್ದೇನ ಪನ ವೀತರಾಗೇಸುಪಿ ಅಯಂ ವೋಹಾರೋ ವತ್ತತಿಯೇವ, ವಿಲೀವಮಯೇಪಿ ಬೀಜನಿವಿಸೇಸೇ ತಾಲವಣ್ಟವೋಹಾರೋ ವಿಯ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಪನ ಅತ್ಥಂ ಅವಿಚಾರೇತ್ವಾ ನಾಮಮತ್ತಮೇತನ್ತಿ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಯೇಪಿ ಅತ್ಥಂ ವಿಚಾರೇನ್ತಿ, ತೇ ಸತ್ವಯೋಗೇನ ಸತ್ತಾತಿ ಇಚ್ಛನ್ತಿ।

ಪಾಣನತಾಯ **ಪಾಣಾ,** ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭೂತತ್ತಾ **ಭೂತಾ,** ಸಮ್ಭೂತತ್ತಾ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪು**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ನಿರಯೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಗಲನ್ತೀತಿ **ಪುಗ್ಗಲಾ,** ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ತಭಾವೋ** ವುಚ್ಚತಿ ಸರೀರಂ। ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಮೇವ ವಾ, ತಮುಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತಸಮ್ಭವತೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ **ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನಾ। ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ**ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ, ಅನ್ತೋಗಧಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯಥಾ ಚ ಸತ್ತಾತಿ ವಚನಂ, ಏವಂ ಸೇಸಾನಿಪಿ ರುಳ್ಹೀವಸೇನ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾನೇತಾನಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತವೇವಚನಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಕಾಮಞ್ಚ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಸಬ್ಬೇ ಜನ್ತೂ ಸಬ್ಬೇ ಜೀವಾತಿಆದೀನಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತವೇವಚನಾನಿ ಅತ್ಥಿ, ಪಾಕಟವಸೇನ ಪನ ಇಮಾನೇವ ಪಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ “ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಅನೋಧಿಸೋಫರಣಾ ಮೇತ್ತಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಯೇ ಪನ ಸತ್ತಾ ಪಾಣಾತಿಆದೀನಂ ನ ಕೇವಲಂ ವಚನಮತ್ತತೋವ, ಅಥ ಖೋ ಅತ್ಥತೋಪಿ ನಾನತ್ತಮೇವ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ತೇಸಂ ಅನೋಧಿಸೋಫರಣಾ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾ ಅತ್ಥಂ ಅಗಹೇತ್ವಾ ಇಮೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಆಕಾರೇಸು ಅಞ್ಞತರವಸೇನ ಅನೋಧಿಸೋ ಮೇತ್ತಾ ಫರಿತಬ್ಬಾ।

೨೫೭. ಏತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಅವೇರಾ ಹೋನ್ತೂತಿ ಅಯಮೇಕಾ ಅಪ್ಪನಾ। ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಾ ಹೋನ್ತೂತಿ ಅಯಮೇಕಾ ಅಪ್ಪನಾ। **ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಾ**ತಿ ಬ್ಯಾಪಾದರಹಿತಾ। ಅನೀಘಾ ಹೋನ್ತೂತಿ ಅಯಮೇಕಾ ಅಪ್ಪನಾ। **ಅನೀಘಾ**ತಿ ನಿದ್ದುಕ್ಖಾ। ಸುಖೀ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರನ್ತೂತಿ ಅಯಮೇಕಾ ಅಪ್ಪನಾ। ತಸ್ಮಾ ಇಮೇಸುಪಿ ಪದೇಸು ಯಂ ಯಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಮೇತ್ತಾ ಫರಿತಬ್ಬಾ। ಇತಿ ಪಞ್ಚಸು ಆಕಾರೇಸು ಚತುನ್ನಂ ಅಪ್ಪನಾನಂ ವಸೇನ **ಅನೋಧಿಸೋಫರಣೇ** ವೀಸತಿ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಓಧಿಸೋಫರಣೇ ಪನ ಸತ್ತಸು ಆಕಾರೇಸು ಚತುನ್ನಂ ವಸೇನ ಅಟ್ಠವೀಸತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಇತ್ಥಿಯೋ ಪುರಿಸಾತಿ ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಅರಿಯಾ ಅನರಿಯಾತಿ ಅರಿಯಪುಥುಜ್ಜನವಸೇನ। ದೇವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ವಿನಿಪಾತಿಕಾತಿ ಉಪಪತ್ತಿವಸೇನ।

ದಿಸಾಫರಣೇ ಪನ ಸಬ್ಬೇ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಸತ್ತಾತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಏಕಮೇಕಿಸ್ಸಾ ದಿಸಾಯ ವೀಸತಿ ವೀಸತಿ ಕತ್ವಾ ದ್ವೇಸತಾನಿ, ಸಬ್ಬಾ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಇತ್ಥಿಯೋತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಏಕಮೇಕಿಸ್ಸಾ ದಿಸಾಯ ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ಕತ್ವಾ

ಅಸೀತಿ ದ್ವೇಸತಾನೀತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸತಾನಿ ಅಸೀತಿ ಚ ಅಪ್ಪನಾ। ಇತಿ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ ವುತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠವೀಸಾಧಿಕಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಪ್ಪನಾಸತಾನೀತಿ।

ಇತಿ ಏತಾಸು ಅಪ್ಪನಾಸು ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವಸೇನ ಮೇತ್ತಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಅಯಂ ಯೋಗಾವಚರೋ "ಸುಖಂ ಸುಪತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತೇ ಏಕಾದಸಾನಿಸಂಸೇ ಪಟಿಲಭತಿ।

೨೫೮. ತತ್ಥ **ಸುಖಂ ಸುಪತೀ**ತಿ ಯಥಾ ಸೇಸಾ ಜನಾ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಮಾನಾ ಕಾಕಚ್ಛಮಾನಾ ದುಕ್ಖಂ ಸುಪನ್ತಿ, ಏವಂ ಅಸುಪಿತ್ವಾ ಸುಖಂ ಸುಪತಿ। ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕನ್ತೋಪಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪನ್ನೋ ವಿಯ ಹೋತಿ।

ಸುಖಂ ಪಟಿಬುಜ್ಝತೀತಿ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇ ನಿತ್ಥುನನ್ತಾ ವಿಜಮ್ಭನ್ತಾ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತನ್ತಾ ದುಕ್ಖಂ ಪಟಿಬುಜ್ಝನ್ತಿ, ಏವಂ ಅಪ್ಪಟಿಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ ವಿಕಸಮಾನಮಿವ ಪದುಮಂ ಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಿಕಾರಂ ಪಟಿಬುಜ್ಝತಿ।

ನ ಪಾಪಕಂ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ಭದ್ದಕಮೇವ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದನ್ತೋ ವಿಯ ಪೂಜಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಅಞ್ಞೇ ಅತ್ತಾನಂ ಚೋರೇಹಿ ಸಮ್ಪರಿವಾರಿತಂ ವಿಯ ವಾಳೇಹಿ ಉಪದ್ದುತಂ ವಿಯ ಪಪಾತೇ ಪತನ್ತಂ ವಿಯ ಚ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಪಾಪಕಂ ಸುಪಿನಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ।

ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತೀತಿ ಉರೇ ಆಮುತ್ತಮುತ್ತಾಹಾರೋ ವಿಯ ಸೀಸೇ ಪಿಳನ್ಧಮಾಲಾ ವಿಯ ಚ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಮನಾಪೋ।

ಅಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತೀತಿ ಯಥೇವ ಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಏವಂ ಅಮನುಸ್ಸಾನಮ್ಪಿ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ವಿಸಾಖತ್ಥೇರೋ ವಿಯ।

ಸೋ ಕಿರ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತೇ ಕುಟುಮ್ಬಿಯೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ತತ್ಥೇವ ವಸಮಾನೋ ಅಸ್ಸೋಸಿ "ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೋ ಕಿರ ಚೇತಿಯಮಾಲಾಲಙ್ಕತೋ ಕಾಸಾವಪಜ್ಜೋತೋ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಏತ್ಥ ಸಕ್ಕಾ ನಿಸೀದಿತುಂ ವಾ ನಿಪಜ್ಜಿತುಂ ವಾ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಂ ಸೇನಾಸನಸಪ್ಪಾಯಂ ಪುಗ್ಗಲಸಪ್ಪಾಯಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ ಸಬ್ಬಮೇತ್ಥ ಸುಲಭ"ನ್ತಿ।

ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಪುತ್ತದಾರಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾದೇತ್ವಾ ದುಸ್ಸನ್ತೇ ಬದ್ಧೇನ ಏಕಕಹಾಪಣೇನೇವ ಘರಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಸಮುದ್ದತೀರೇ ನಾವಂ ಉದಿಕ್ಖಮಾನೋ ಏಕಮಾಸಂ ವಸಿ। ಸೋ ವೋಹಾರಕುಸಲತಾಯ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಭಣ್ಡಂ ಕಿಣಿತ್ವಾ ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ವಿಕ್ಕಿಣನ್ತೋ ಧಮ್ಮಿಕಾಯ ವಣಿಜ್ಜಾಯ ತೇನೇವನ್ತರಮಾಸೇನ ಸಹಸ್ಸಂ ಅಭಿಸಂಹರಿ। ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಮಹಾವಿಹಾರಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಯಾಚಿ।

ಸೋ ಪಬ್ಬಾಜನತ್ಥಾಯ ಸೀಮಂ ನೀತೋ ತಂ ಸಹಸ್ಸತ್ಥವಿಕಂ ಓವಟ್ಟಿಕನ್ತರೇನ ಭೂಮಿಯಂ ಪಾತೇಸಿ। "ಕಿಮೇತ"ನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ "ಕಹಾಪಣಸಹಸ್ಸಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಉಪಾಸಕ, ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನ ಸಕ್ಕಾ ವಿಚಾರೇತುಂ, ಇದಾನೇವೇತಂ ವಿಚಾರೇಹೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ವಿಸಾಖಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜ್ಜಟ್ಠಾನಮಾಗತಾ ಮಾ ರಿತ್ತಹತ್ಥಾ ಗಮಿಂಸೂ"ತಿ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸೀಮಾಮಾಳಕೇ ವಿಪ್ಪಕಿರಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋ।

ಸೋ ಪಞ್ಚವಸ್ಸೋ ಹುತ್ವಾ ದ್ವೇಮಾತಿಕಾ ಪಗುಣಾ ಕತ್ವಾ ಪವಾರೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇ ಕತ್ವಾ ಸಮಪ್ಪವತ್ತವಾಸಂ ವಸಮಾನೋ ಚರಿ। ಏವಂ ಚರಮಾನೋ –

ವನನ್ತರೇ ಠಿತೋ ಥೇರೋ, ವಿಸಾಖೋ ಗಜ್ಜಮಾನಕೋ।
ಅತ್ತನೋ ಗುಣಮೇಸನ್ತೋ, ಇಮಮತ್ಥಂ ಅಭಾಸಥ॥

“ಯಾವತಾ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಯಾವತಾ ಇಧ ಆಗತೋ।
ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಖಲಿತಂ ನತ್ಥಿ, ಅಹೋ ಲಾಭಾ ತೇ ಮಾರಿಸಾ”ತಿ॥

ಸೋ ಚಿತ್ತಲಪಬ್ಬತವಿಹಾರಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ದ್ವೇಧಾ ಪಥಂ ಪತ್ವಾ “ಅಯಂ ನು ಖೋ ಮಗ್ಗೋ ಉದಾಹು ಅಯ”ನ್ತಿ ಚಿನ್ತಯನ್ತೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ಪಬ್ಬತೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ “ಏಸ ಮಗ್ಗೋ”ತಿ ವತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೋ ಚಿತ್ತಲಪಬ್ಬತವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇ ವಸಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚೂಸೇ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ನಿಪಜ್ಜಿ। ಚಙ್ಕಮಸೀಸೇ ಮಣಿಲರುಕ್ಖೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ ಸೋಪಾನಫಲಕೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪರೋದಿ।

ಥೇರೋ “ಕೋ ಏಸೋ”ತಿ ಆಹ। ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಮಣಿಲಿಯಾತಿ। ಕಿಸ್ಸ ರೋದಸೀತಿ? ತುಮ್ಹಾಕಂ ಗಮನಂ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ। ಮಯಿ ಇಧ ವಸನ್ತೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕೋ ಗುಣೋತಿ? ತುಮ್ಹೇಸು, ಭನ್ತೇ, ಇಧ ವಸನ್ತೇಸು ಅಮನುಸ್ಸಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಮೇತ್ತಂ ಪಟಿಲಭನ್ತಿ, ತೇ ದಾನಿ ತುಮ್ಹೇಸು ಗತೇಸು ಕಲಹಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ, ದುಟ್ಠುಲ್ಲಮ್ಪಿ ಕಥಯಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ। ಥೇರೋ “ಸಚೇ ಮಯಿ ಇಧ ವಸನ್ತೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಹೋತಿ, ಸುನ್ದರ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇ ತತ್ಥೇವ ವಸಿತ್ವಾ ಪುನ ತಥೇವ ಗಮನಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ। ದೇವತಾಪಿ ಪುನ ತಥೇವ ಪರೋದಿ। ಏತೇನೇವುಪಾಯೇನ ಥೇರೋ ತತ್ಥೇವ ವಸಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ ಏವಂ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀ ಭಿಕ್ಖು ಅಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ।

ದೇವತಾ ರಕ್ಖನ್ತೀತಿ ಪುತ್ತಮಿವ ಮಾತಾಪಿತರೋ ದೇವತಾ ರಕ್ಖನ್ತಿ।

ನಾಸ್ಸ ಅಗ್ಗಿ ವಾ ವಿಸಂ ವಾ ಸತ್ಥಂ ವಾ ಕಮತೀತಿ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರಿಸ್ಸ ಕಾಯೇ ಉತ್ತರಾಯ ಉಪಾಸಿಕಾಯ ವಿಯ ಅಗ್ಗಿ ವಾ, ಸಂಯುತ್ತಭಾಣಕಚೂಳಸಿವತ್ಥೇರಸ್ಸೇವ ವಿಸಂ ವಾ, ಸಂಕಿಚ್ಚಸಾಮಣೇರಸ್ಸೇವ ಸತ್ಥಂ ವಾ ನ ಕಮತಿ, ನ ಪವಿಸತಿ। ನಾಸ್ಸ ಕಾಯಂ ವಿಕೋಪೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಧೇನುವತ್ಥುಮ್ಪಿ ಚೇತ್ಥ ಕಥಯನ್ತಿ । ಏಕಾ ಕಿರ ಧೇನು ವಚ್ಛಕಸ್ಸ ಖೀರಧಾರಂ ಮುಞ್ಚಮಾನಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಏಕೋ ಲುದ್ದಕೋ ತಂ ವಿಜ್ಝಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಹತ್ಥೇನ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ದೀಘದಣ್ಡಸತ್ತಿಂ ಮುಞ್ಚಿ। ಸಾ ತಸ್ಸಾ ಸರೀರಂ ಆಹಚ್ಚ ತಾಲಪಣ್ಣಂ ವಿಯ ಪವಟ್ಟಮಾನಾ ಗತಾ, ನೇವ ಉಪಚಾರಬಲೇನ, ನ ಅಪ್ಪನಾಬಲೇನ, ಕೇವಲಂ ವಚ್ಛಕೇ ಬಲವಪಿಯಚಿತ್ತತಾಯ। ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಾ ಮೇತ್ತಾತಿ।

ತುವಟಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀತಿ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರಿನೋ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ದನ್ಧಾಯಿತತ್ತಂ।

ಮುಖವಣ್ಣೋ ವಿಪ್ಪಸೀದತೀತಿ ಬನ್ಧನಾ ಪವುತ್ತಂ ತಾಲಪಕ್ಕಂ ವಿಯ ಚಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಸನ್ನವಣ್ಣಂ ಮುಖಂ ಹೋತಿ।

ಅಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ಕಾಲಙ್ಕರೋತೀತಿ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರಿನೋ ಸಮ್ಮೋಹಮರಣಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಅಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋವ ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕಮನ್ತೋ ವಿಯ ಕಾಲಂ ಕರೋತಿ।

ಉತ್ತರಿಮಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋತಿ ಮೇತ್ತಾಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ಉತ್ತರಿಂ ಅರಹತ್ತಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಇತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಸುತ್ತಪ್ಪಬುದ್ಧೋ ವಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮುಪಪಜ್ಜತೀತಿ।

ಅಯಂ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ।

ಕರುಣಾಭಾವನಾಕಥಾ

೨೫೯. ಕರುಣಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಪನ ನಿಕ್ಕರುಣತಾಯ ಆದೀನವಂ ಕರುಣಾಯ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕರುಣಾಭಾವನಾ ಆರಭಿತಬ್ಬಾ। ತಞ್ಚ ಪನ ಆರಭನ್ತೇನ ಪಠಮಂ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲಾದೀಸು ನ ಆರಭಿತಬ್ಬಾ। ಪಿಯೋ ಹಿ ಪಿಯಟ್ಠಾನೇಯೇವ ತಿಟ್ಠತಿ। ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕೋ ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕಟ್ಠಾನೇಯೇವ। ಮಜ್ಝತ್ತೋ ಮಜ್ಝತ್ತಟ್ಠಾನೇಯೇವ। ಅಪ್ಪಿಯೋ ಅಪ್ಪಿಯಟ್ಠಾನೇಯೇವ। ವೇರೀ ವೇರಿಟ್ಠಾನೇಯೇವ ತಿಟ್ಠತಿ। ಲಿಙ್ಗವಿಸಭಾಗಕಾಲಕತಾ ಅಖೇತ್ತಮೇವ।

“ಕಥಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖು ಕರುಣಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ? ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಏಕಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ದುಗ್ಗತಂ ದುರೂಪೇತಂ ದಿಸ್ವಾ ಕರುಣಾಯೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಕರುಣಾಯ ಫರತೀ”ತಿ ವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭಂ॰ ೬೫೩) ಪನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ತಾವ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಕರುಣಾಯಿತಬ್ಬರೂಪಂ ಪರಮಕಿಚ್ಛಪ್ಪತ್ತಂ ದುಗ್ಗತಂ ದುರೂಪೇತಂ ಕಪಣಪುರಿಸಂ ಛಿನ್ನಾಹಾರಂ ಕಪಾಲಂ ಪುರತೋ ಠಪೇತ್ವಾ ಅನಾಥಸಾಲಾಯ ನಿಸಿನ್ನಂ ಹತ್ಥಪಾದೇಹಿ ಪಗ್ಘರನ್ತಕಿಮಿಗಣಂ ಅಟ್ಟಸ್ಸರಂ ಕರೋನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ “ಕಿಚ್ಛಂ ವತಾಯಂ ಸತ್ತೋ ಆಪನ್ನೋ, ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಇಮಮ್ಹಾ ದುಕ್ಖಾ ಮುಚ್ಚೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಕರುಣಾ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ। ತಂ ಅಲಭನ್ತೇನ ಸುಖಿತೋಪಿ ಪಾಪಕಾರೀ ಪುಗ್ಗಲೋ ವಜ್ಝೇನ ಉಪಮೇತ್ವಾ ಕರುಣಾಯಿತಬ್ಬೋ।

ಕಥಂ? ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಸಹ ಭಣ್ಡೇನ ಗಹಿತಚೋರಂ “ವಧೇಥ ನ”ನ್ತಿ ರಞ್ಞೋ ಆಣಾಯ ರಾಜಪುರಿಸಾ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಚತುಕ್ಕೇ ಚತುಕ್ಕೇ ಪಹಾರಸತಾನಿ ದೇನ್ತಾ ಆಘಾತನಂ ನೇನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಮನುಸ್ಸಾ ಖಾದನೀಯಮ್ಪಿ ಭೋಜನೀಯಮ್ಪಿ ಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನತಮ್ಬುಲಾನಿಪಿ ದೇನ್ತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೋ ತಾನಿ ಖಾದನ್ತೋ ಚೇವ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೋ ಚ ಸುಖಿತೋ ಭೋಗಸಮಪ್ಪಿತೋ ವಿಯ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಥ ಖೋ ತಂ ನೇವ ಕೋಚಿ “ಸುಖಿತೋ ಅಯಂ ಮಹಾಭೋಗೋ”ತಿ ಮಞ್ಞತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು “ಅಯಂ ವರಾಕೋ ಇದಾನಿ ಮರಿಸ್ಸತಿ, ಯಂ ಯದೇವ ಹಿ ಅಯಂ ಪದಂ ನಿಕ್ಖಿಪತಿ, ತೇನ ತೇನ ಸನ್ತಿಕೇ ಮರಣಸ್ಸ ಹೋತೀ”ತಿ ತಂ ಜನೋ ಕರುಣಾಯತಿ। ಏವಮೇವ ಕರುಣಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸುಖಿತೋಪಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಏವಂ ಕರುಣಾಯಿತಬ್ಬೋ “ಅಯಂ ವರಾಕೋ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಇದಾನಿ ಸುಖಿತೋ ಸುಸಜ್ಜಿತೋ ಭೋಗೇ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಅಥ ಖೋ ತೀಸು ದ್ವಾರೇಸು ಏಕೇನಾಪಿ ಕತಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಇದಾನಿ ಅಪಾಯೇಸು ಅನಪ್ಪಕಂ ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದಿಸ್ಸತೀ”ತಿ।

ಏವಂ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಕರುಣಾಯಿತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ, ತತೋ ಮಜ್ಝತ್ತೇ, ತತೋ ವೇರಿಮ್ಹೀತಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಕರುಣಾ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ। ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇರಿಮ್ಹಿ ಪಟಿಘಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಮೇತ್ತಾಯ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೂಪಸಮೇತಬ್ಬಂ। ಯೋಪಿ ಚೇತ್ಥ ಕತಕುಸಲೋ ಹೋತಿ, ತಮ್ಪಿ ಞಾತಿರೋಗಭೋಗಬ್ಯಸನಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರೇನ ಬ್ಯಸನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ದಿಸ್ವಾ ವಾ ಸುತ್ವಾ ವಾ ತೇಸಂ ಅಭಾವೇಪಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ “ದುಕ್ಖಿತೋವ ಅಯ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಕರುಣಾಯಿತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ತನಿ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ ಮಜ್ಝತ್ತೇ ವೇರಿಮ್ಹೀತಿ ಚತೂಸು ಜನೇಸು ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಸೇವನ್ತೇನ ಭಾವೇನ್ತೇನ ಬಹುಲೀಕರೋನ್ತೇನ ಮೇತ್ತಾಯ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನವಸೇನ ಅಪ್ಪನಾ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾ।

ಅಙ್ಗುತ್ತರಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಪಠಮಂ ವೇರಿಪುಗ್ಗಲೋ ಕರುಣಾಯಿತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತಂ ಮುದುಂ ಕತ್ವಾ ದುಗ್ಗತೋ, ತತೋ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೋ, ತತೋ ಅತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ಕಮೋ ವುತ್ತೋ, ಸೋ “ದುಗ್ಗತಂ ದುರೂಪೇತ”ನ್ತಿ ಪಾಳಿಯಾ ನ ಸಮೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವೇತ್ಥ ಭಾವನಮಾರಭಿತ್ವಾ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ಅಪ್ಪನಾ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾ। ತತೋ ಪರಂ “ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಅನೋಧಿಸೋಫರಣಾ ಸತ್ತಹಾಕಾರೇಹಿ ಓಧಿಸೋಫರಣಾ ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ದಿಸಾಫರಣಾ”ತಿ ಅಯಂ ವಿಕುಬ್ಬನಾ, “ಸುಖಂ ಸುಪತೀ”ತಿಆದಯೋ ಆನಿಸಂಸಾ ಚ ಮೇತ್ತಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ।

ಅಯಂ ಕರುಣಾಭಾವನಾಯ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ।

ಮುದಿತಾಭಾವನಾಕಥಾ

೨೬೦. ಮುದಿತಾಭಾವನಂ ಆರಭನ್ತೇನಾಪಿ ನ ಪಠಮಂ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲಾದೀಸು ಆರಭಿತಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ಪಿಯೋ ಪಿಯಭಾವಮತ್ತೇನೇವ ಮುದಿತಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ, ಪಗೇವ ಮಜ್ಝತ್ತವೇರಿನೋ। ಲಿಙ್ಗವಿಸಭಾಗಕಾಲಕತಾ ಅಖೇತ್ತಮೇವ।

ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕೋ ಪನ ಸಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಯೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಸೋಣ್ಡಸಹಾಯೋತಿ ವುತ್ತೋ। ಸೋ ಹಿ ಮುದಿತಮುದಿತೋವ ಹೋತಿ, ಪಠಮಂ ಹಸಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಕಥೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ವಾ ಪಠಮಂ ಮುದಿತಾಯ ಫರಿತಬ್ಬೋ। ಪಿಯಪುಗ್ಗಲಂ ವಾ ಸುಖಿತಂ ಸಜ್ಜಿತಂ ಮೋದಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ವಾ ಸುತ್ವಾ ವಾ "ಮೋದತಿ ವತಾಯಂ ಸತ್ತೋ, ಅಹೋ ಸಾಧು ಅಹೋ ಸುಟ್ಠೂ"ತಿ ಮುದಿತಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ। ಇಮಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥವಸಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭ॰ ೬೬೩) ವುತ್ತಂ "ಕಥಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖು ಮುದಿತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ? ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಏಕಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪಿಯಂ ಮನಾಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಮುದಿತೋ ಅಸ್ಸ, ಏವಮೇವ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಮುದಿತಾಯ ಫರತೀ"ತಿ।

ಸಚೇಪಿಸ್ಸ ಸೋ ಸೋಣ್ಡಸಹಾಯೋ ವಾ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೋ ವಾ ಅತೀತೇ ಸುಖಿತೋ ಅಹೋಸಿ, ಸಮ್ಪತಿ ಪನ ದುಗ್ಗತೋ ದುರೂಪೇತೋ, ಅತೀತಮೇವ ಚಸ್ಸ ಸುಖಿತಭಾವಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ "ಏಸ ಅತೀತೇ ಏವಂ ಮಹಾಭೋಗೋ ಮಹಾಪರಿವಾರೋ ನಿಚ್ಚಪ್ಪಮುದಿತೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ತಮೇವಸ್ಸ ಮುದಿತಾಕಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮುದಿತಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ "ಅನಾಗತೇ ವಾ ಪನ ಪುನ ತಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧಅಸ್ಸಪಿಟ್ಠಿಸುವಣ್ಣಸಿವಿಕಾದೀಹಿ ವಿಚರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಅನಾಗತಮ್ಪಿಸ್ಸ ಮುದಿತಾಕಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮುದಿತಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ ಮುದಿತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅಥ ಮಜ್ಝತ್ತೇ ತತೋ ವೇರಿಮ್ಹೀತಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಮುದಿತಾ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ। ಅಪ್ಪನಾ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾ। ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇರಿಮ್ಹಿ ಪಟಿಘಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಮೇತ್ತಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ "ಇಮೇಸು ಚ ತೀಸು ಅತ್ತನಿ ಚಾ"ತಿ ಚತೂಸು ಜನೇಸು ಸಮಚಿತ್ತತಾಯ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಸೇವನ್ತೇನ ಭಾವೇನ್ತೇನ ಬಹುಲೀಕರೋನ್ತೇನ ಮೇತ್ತಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನವಸೇನೇವ ಅಪ್ಪನಾ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾ। ತತೋ ಪರಂ "ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಅನೋಧಿಸೋಫರಣಾ ಸತ್ತಹಾಕಾರೇಹಿ ಓಧಿಸೋಫರಣಾ ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ದಿಸಾಫರಣಾ"ತಿ ಅಯಂ ವಿಕುಬ್ಬನಾ, "ಸುಖಂ ಸುಪತೀ"ತಿಆದಯೋ ಆನಿಸಂಸಾ ಚ ಮೇತ್ತಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ।

ಅಯಂ ಮುದಿತಾಭಾವನಾಯ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ।

ಉಪೇಕ್ಖಾಭಾವನಾಕಥಾ

೨೬೧. ಉಪೇಕ್ಖಾಭಾವನಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಪನ ಮೇತ್ತಾದೀಸು ಪಟಿಲದ್ಧತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನೇನ ಪಗುಣತತಿಯಜ್ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಾಯ "ಸುಖಿತಾ ಹೋನ್ತೂ"ತಿಆದಿವಸೇನ ಸತ್ತಕೇಲಾಯನಮನಸಿಕಾರಯುತ್ತತ್ತಾ, ಪಟಿಘಾನುನಯಸಮೀಪಚಾರಿತ್ತಾ, ಸೋಮನಸ್ಸಯೋಗೇನ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಚ ಪುರಿಮಾಸು ಆದೀನವಂ, ಸನ್ತಸಭಾವತ್ತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಆನಿಸಂಸಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಯ್ವಾಸ್ಸ ಪಕತಿಮಜ್ಝತ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ, ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ। ತತೋ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲಾದೀಸು। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಕಥಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖು ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ? ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಏಕಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ನೇವ ಮನಾಪಂ ನ ಅಮನಾಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಅಸ್ಸ, ಏವಮೇವ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತೇ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಫರತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೬೭೩)।

ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಮಜ್ಝತ್ತಪುಗ್ಗಲೇ ಉಪೇಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅಥ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ, ತತೋ ಸೋಣ್ಡಸಹಾಯಕೇ, ತತೋ ವೇರಿಮ್ಹೀತಿ ಏವಂ "ಇಮೇಸು ಚ ತೀಸು ಅತ್ತನಿ ಚಾ"ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಮಜ್ಝತ್ತವಸೇನ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ

ಆಸೇವಿತಬ್ಬಂ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ ಬಹುಲೀಕಾತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸೇವಂ ಕರೋತೋ ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಕಿಂ ಪನೇತಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನತತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸಾಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಆರಮ್ಮಣವಿಸಭಾಗತಾಯ। ಮೇತ್ತಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನತತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸೇವ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಆರಮ್ಮಣಸಭಾಗತಾಯಾತಿ। ತತೋ ಪರಂ ಪನ ವಿಕುಬ್ಬನಾ ಚ ಆನಿಸಂಸಪಟಿಲಾಭೋ ಚ ಮೇತ್ತಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ।

ಅಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಭಾವನಾಯ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ।

ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ

೧೬೨ಬ್ರಹ್ಮುತ್ತಮೇನ ಕಥಿತೇ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇ ಇಮೇ ಇತಿ ವಿದಿತ್ವಾ।
ಭಿಯ್ಯೋ ಏತೇಸು ಅಯಂ, ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಪಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ॥

ಏತಾಸು ಹಿ ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಮುದಿತಾಉಪೇಕ್ಖಾಸು **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ ಮೇಜ್ಜತೀತಿ **ಮೇತ್ತಾ,** ಸಿನಿಯ್ಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಿತ್ತೇ ವಾ ಭವಾ, ಮಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಏಸಾ ಪವತ್ತೀತಿಪಿ **ಮೇತ್ತಾ**। ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಸಾಧೂನಂ ಹದಯಕಮ್ಪನಂ ಕರೋತೀತಿ **ಕರುಣಾ**। ಕಿಣಾತಿ ವಾ ಪರದುಕ್ಖಂ ಹಿಂಸತಿ ವಿನಾಸೇತೀತಿ **ಕರುಣಾ**। ಕಿರಿಯತಿ ವಾ ದುಕ್ಖಿತೇಸು ಫರಣವಸೇನ ಪಸಾರಿಯತೀತಿ **ಕರುಣಾ**। ಮೋದನ್ತಿ ತಾಯ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ, ಸಯಂ ವಾ ಮೋದತಿ, ಮೋದನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ **ಮುದಿತಾ**। "ಅವೇರಾ ಹೋನ್ತೂ"ತಿಆದಿಬ್ಯಾಪಾರಪ್ಪಹಾನೇನ ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಚ ಉಪೇಕ್ಖತೀತಿ **ಉಪೇಕ್ಖಾ**।

೧೬೩. **ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ** ಪನೇತ್ಥ ಹಿತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ **ಮೇತ್ತಾ,** ಹಿತೂಪಸಂಹಾರರಸಾ, ಆಘಾತವಿನಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಸತ್ತಾನಂ ಮನಾಪಭಾವದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಾ। ಬ್ಯಾಪಾದೂಪಸಮೋ ಏತಿಸ್ಸಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಸಿನೇಹಸಮ್ಭವೋ ವಿಪತ್ತಿ। ದುಕ್ಖಾಪನಯನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ **ಕರುಣಾ,** ಪರದುಕ್ಖಾಸಹನರಸಾ, ಅವಿಹಿಂಸಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ದುಕ್ಖಾಭಿಭೂತಾನಂ ಅನಾಥಭಾವದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಾ। ವಿಹಿಂಸೂಪಸಮೋ ತಸ್ಸಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಸೋಕಸಮ್ಭವೋ ವಿಪತ್ತಿ। ಪಮೋದನಲಕ್ಖಣಾ **ಮುದಿತಾ,** ಅನಿಸ್ಸಾಯನರಸಾ, ಅರತಿವಿಘಾತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಸತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಾ। ಅರತಿವೂಪಸಮೋ ತಸ್ಸಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಪಹಾಸಸಮ್ಭವೋ ವಿಪತ್ತಿ। ಸತ್ತೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ **ಉಪೇಕ್ಖಾ,** ಸತ್ತೇಸು ಸಮಭಾವದಸ್ಸನರಸಾ, ಪಟಿಘಾನುನಯವೂಪಸಮಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, "ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ ಸತ್ತಾ, ತೇ ಕಸ್ಸ ರುಚಿಯಾ ಸುಖಿತಾ ವಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ದುಕ್ಖತೋ ವಾ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಪತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿತೋ ವಾ ನ ಪರಿಹಾಯಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಾ। ಪಟಿಘಾನುನಯವೂಪಸಮೋ ತಸ್ಸಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಗೇಹಸಿತಾಯ ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾಯ ಸಮ್ಭವೋ ವಿಪತ್ತಿ।

೧೬೪. ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಪನೇತೇಸಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಞ್ಚೇವ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿ ಚ **ಸಾಧಾರಣಪ್ಪಯೋಜನಂ** । ಬ್ಯಾಪಾದಾದಿಪಟಿಘಾತೋ **ಆವೇಣಿಕಂ**। ಬ್ಯಾಪಾದಪಟಿಘಾತಪ್ಪಯೋಜನಾ ಹೇತ್ಥ ಮೇತ್ತಾ। ವಿಹಿಂಸಾಅರತಿರಾಗಪಟಿಘಾತಪ್ಪಯೋಜನಾ ಇತರಾ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

"ನಿಸ್ಸರಣಞ್ಹೇತಂ, ಆವುಸೋ, ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ಯದಿದಂ ಮೇತ್ತಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ। ನಿಸ್ಸರಣಞ್ಹೇತಂ, ಆವುಸೋ, ವಿಹೇಸಾಯ ಯದಿದಂ ಕರುಣಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ। ನಿಸ್ಸರಣಞ್ಹೇತಂ, ಆವುಸೋ, ಅರತಿಯಾ ಯದಿದಂ ಮುದಿತಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ। ನಿಸ್ಸರಣಞ್ಹೇತಂ, ಆವುಸೋ, ರಾಗಸ್ಸ ಯದಿದಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೩)।

೧೬೫. ಏಕೇಕಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಆಸನ್ನದೂರವಸೇನ **ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ**। **ಮೇತ್ತಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸ್ಸ** ಹಿ ಸಮೀಪಚಾರೋ ವಿಯ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸಪತ್ತೋ ಗುಣದಸ್ಸನಸಭಾಗತಾಯ ರಾಗೋ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ, ಸೋ ಲಹುಂ ಓತಾರಂ ಲಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ತತೋ ಸುಟ್ಠು

ಮೇತ್ತಾ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ। ಪಬ್ಬತಾದಿಗಹನನಿಸ್ಸಿತೋ ವಿಯ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸಪತ್ತೋ ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತಾಯ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ದೂರಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ, ತಸ್ಮಾ ತತೋ ನಿಬ್ಭಯೇನ ಮೇತ್ತಾಯಿತಬ್ಬಂ। ಮೇತ್ತಾಯಿಸ್ಸತಿ ಚ ನಾಮ, ಕೋಪಞ್ಚ ಕರಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ।

ಕರುಣಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸ್ಸ "ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಂ ರೂಪಾನಂ ಇಟ್ಠಾನಂ ಕನ್ತಾನಂ ಮನಾಪಾನಂ ಮನೋರಮಾನಂ ಲೋಕಾಮಿಸಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಂ ಅಪ್ಪಟಿಲಾಭಂ ವಾ ಅಪ್ಪಟಿಲಾಭತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೋ ಪುಬ್ಬೇ ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಪುಬ್ಬಂ ಅತೀತಂ ನಿರುದ್ಧಂ ವಿಪರಿಣತಂ ಸಮನುಸ್ಸರತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದೋಮನಸ್ಸಂ, ಯಂ ಏವರೂಪಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಗೇಹಸಿತಂ ದೋಮನಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೭) ನಯೇನ ಆಗತಂ ಗೇಹಸಿತಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ವಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನಸಭಾಗತಾಯ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಂ। ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತಾಯ ವಿಹಿಂಸಾ ದೂರಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ । ತಸ್ಮಾ ತತೋ ನಿಬ್ಭಯೇನ ಕರುಣಾಯಿತಬ್ಬಂ। ಕರುಣಞ್ಚ ನಾಮ ಕರಿಸ್ಸತಿ, ಪಾಣಿಆದೀಹಿ ಚ ವಿಹೇಠಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ।

ಮುದಿತಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸ್ಸ "ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಂ ರೂಪಾನಂ ಇಟ್ಠಾನಂ…ಪೇ॰… ಲೋಕಾಮಿಸಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಂ ಪಟಿಲಾಭಂ ವಾ ಪಟಿಲಾಭತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೋ ಪುಬ್ಬೇ ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಪುಬ್ಬಂ ಅತೀತಂ ನಿರುದ್ಧಂ ವಿಪರಿಣತಂ ಸಮನುಸ್ಸರತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ಯಂ ಏವರೂಪಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಗೇಹಸಿತಂ ಸೋಮನಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೬) ನಯೇನ ಆಗತಂ ಗೇಹಸಿತಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನಸಭಾಗತಾಯ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಂ, ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತಾಯ ಅರತಿ ದೂರಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ। ತಸ್ಮಾ ತತೋ ನಿಬ್ಭಯೇನ ಮುದಿತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ। ಮುದಿತೋ ಚ ನಾಮ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಪನ್ತಸೇನಾಸನೇಸು ಚ ಅಧಿಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ವಾ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ।

ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸ್ಸ ಪನ "ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಬಾಲಸ್ಸ ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಅನೋಧಿಜಿನಸ್ಸ ಅವಿಪಾಕಜಿನಸ್ಸ ಅನಾದೀನವದಸ್ಸಾವಿನೋ ಅಸ್ಸುತವತೋ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಯಾ ಏವರೂಪಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ರೂಪಂ ಸಾ ನಾತಿವತ್ತತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಗೇಹಸಿತಾತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೮) ನಯೇನ ಆಗತಾ ಗೇಹಸಿತಾ ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾ ದೋಸಗುಣಾವಿಚಾರಣವಸೇನ ಸಭಾಗತ್ತಾ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ। ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತಾಯ ರಾಗಪಟಿಘಾ ದೂರಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ। ತಸ್ಮಾ ತತೋ ನಿಬ್ಭಯೇನ ಉಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಉಪೇಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ ಚ ನಾಮ, ರಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ ಚ ಪಟಿಹಞ್ಞಿಸ್ಸತಿ ಚಾತಿ ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ।

೨೬೬. ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಚ ಏತೇಸಂ ಕತ್ತುಕಾಮತಾ ಛನ್ದೋ **ಆದಿ,** ನೀವರಣಾದಿವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ **ಮಜ್ಝಂ,** ಅಪ್ಪನಾ **ಪರಿಯೋಸಾನಂ**। ಪಞ್ಞತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನ ಏಕೋ ವಾ ಸತ್ತೋ ಅನೇಕೇ ವಾ ಸತ್ತಾ **ಆರಮ್ಮಣಂ**। ಉಪಚಾರೇ ವಾ ಅಪ್ಪನಾಯ ವಾ ಪತ್ತಾಯ ಆರಮ್ಮಣವಡ್ಢನಂ।

ತತ್ರಾಯಂ ವಡ್ಢನಕ್ಕಮೋ, ಯಥಾ ಹಿ ಕುಸಲೋ ಕಸ್ಸಕೋ ಕಸಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಕಸತಿ, ಏವಂ ಪಠಮಮೇವ ಏಕಮಾವಾಸಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸತ್ತೇಸು ಇಮಸ್ಮಿಂ ಆವಾಸೇ ಸತ್ತಾ ಅವೇರಾ ಹೋನ್ತೂತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಮುದುಂ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಕತ್ವಾ ದ್ವೇ ಆವಾಸಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಾ। ತತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ತಯೋ, ಚತ್ತಾರೋ, ಪಞ್ಚ, ಛ, ಸತ್ತ, ಅಟ್ಠ, ನವ, ದಸ, ಏಕಾ ರಚ್ಛಾ, ಉಪಡ್ಢಗಾಮೋ, ಗಾಮೋ, ಜನಪದೋ, ರಜ್ಜಂ, ಏಕಾ ದಿಸಾತಿ ಏವಂ ಯಾವ ಏಕಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ, ತತೋ ವಾ ಪನ ಭಿಯ್ಯೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಕರುಣಾದಯೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣವಡ್ಢನಕ್ಕಮೋ।

೨೬೭. ಯಥಾ ಪನ ಕಸಿಣಾನಂ ನಿಸ್ಸನ್ದೋ ಆರುಪ್ಪಾ, ಸಮಾಧಿನಿಸ್ಸನ್ದೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಸ್ಸನ್ದೋ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಿಸ್ಸನ್ದೋ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ, ಏವಂ ಪುರಿಮಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರತ್ತಯನಿಸ್ಸನ್ದೋ

ಏತ್ಥ ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಥಮ್ಭೇ ಅನುಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ತುಲಾಸಙ್ಘಾಟಂ ಅನಾರೋಪೇತ್ವಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಆಕಾಸೇ ಕೂಟಗೋಪಾನಸಿಯೋ ಠಪೇತುಂ, ಏವಂ ಪುರಿಮೇಸು ತತಿಯಜ್ಝಾನಂ ವಿನಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಚತುತ್ಥಂ ಭಾವೇತುನ್ತಿ।

೨೬೮. ಏತ್ಥ ಸಿಯಾ, ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತಾ ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಮುದಿತಾಉಪೇಕ್ಖಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ? ಕಸ್ಮಾ ಚ ಚತಸ್ಸೋವ? ಕೋ ಚ ಏತಾಸಂ ಕಮೋ, ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಚ ಕಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾತಿ ವುತ್ತಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ, ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ತಾವ ನಿದ್ದೋಸಭಾವೇನ ಚೇತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸತ್ತೇಸು ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಭಾವೇನ ಹಿ ಸೇಟ್ಠಾ ಏತೇ ವಿಹಾರಾ। ಯಥಾ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ನಿದ್ದೋಸಚಿತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ, ಏವಂ ಏತೇಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಯೋಗಿನೋ ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೀತಿ ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ನಿದ್ದೋಸಭಾವೇನ ಚ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

೨೬೯. ಕಸ್ಮಾ ಚ ಚತಸ್ಸೋವಾತಿಆದಿ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಪನ ಇದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ।

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಾದಿವಸಾ ಚತಸ್ಸೋ,
ಹಿತಾದಿಆಕಾರವಸಾ ಪನಾಸಂ।
ಕಮೋ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಚ ಅಪ್ಪಮಾಣೇ,
ತಾ ಗೋಚರೇ ಯೇನ ತದಪ್ಪಮಞ್ಞಾ॥

ಏತಾಸು ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಮೇತ್ತಾ ಬ್ಯಾಪಾದಬಹುಲಸ್ಸ, ಕರುಣಾ ವಿಹೇಸಾಬಹುಲಸ್ಸ, ಮುದಿತಾ ಅರತಿಬಹುಲಸ್ಸ, ಉಪೇಕ್ಖಾ ರಾಗಬಹುಲಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಅಹಿತಾಪನಯನಸಮ್ಪತ್ತಿಮೋದನಅನಾಭೋಗವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋಯೇವ ಸತ್ತೇಸು ಮನಸಿಕಾರೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಯಥಾ ಮಾತಾ ದಹರಗಿಲಾನಯೋಬ್ಬನಪ್ಪತ್ತಸಕಿಚ್ಚಪಸುತೇಸು ಚತೂಸು ಪುತ್ತೇಸು ದಹರಸ್ಸ ಅಭಿವುಡ್ಢಿಕಾಮಾ ಹೋತಿ, ಗಿಲಾನಸ್ಸ ಗೇಲಞ್ಞಾಪನಯನಕಾಮಾ, ಯೋಬ್ಬನಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಯೋಬ್ಬನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾಮಾ, ಸಕಕಿಚ್ಚಪಸುತಸ್ಸ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಪರಿಯಾಯೇ ಅಬ್ಯಾವಟಾ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾವಿಹಾರಿಕೇನಾಪಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾದಿವಸೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾ ಇತೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಾದಿವಸಾ ಚತಸ್ಸೋವ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ।

ಯಸ್ಮಾ ಚತಸ್ಸೋಪೇತಾ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಪಠಮಂ ಹಿತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಸತ್ತೇಸು ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಹಿತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ ಚ ಮೇತ್ತಾ। ತತೋ ಏವಂ ಪತ್ಥಿತಹಿತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ದುಕ್ಖಾಭಿಭವಂ ದಿಸ್ವಾ ವಾ ಸುತ್ವಾ ವಾ ಸಮ್ಭಾವೇತ್ವಾ ವಾ ದುಕ್ಖಾಪನಯನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನ, ದುಕ್ಖಾಪನಯನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ ಚ ಕರುಣಾ। ಅಥೇವಂ ಪತ್ಥಿತಹಿತಾನಂ ಪತ್ಥಿತದುಕ್ಖಾಪಗಮಾನಞ್ಚ ನೇಸಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಪಮೋದನವಸೇನ, ಪಮೋದನಲಕ್ಖಣಾ ಚ ಮುದಿತಾ। ತತೋ ಪರಂ ಪನ ಕತ್ತಬ್ಬಾಭಾವತೋ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಕತ್ತಸಙ್ಖಾತೇನ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರೇನ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾ । ತಸ್ಮಾ ಇತೋ ಹಿತಾದಿಆಕಾರವಸಾ ಪನಾಸಂ ಪಠಮಂ ಮೇತ್ತಾ ವುತ್ತಾ, ಅಥ ಕರುಣಾ ಮುದಿತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ ಅಯಂ ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಬ್ಬಾಪೇತಾ ಅಪ್ಪಮಾಣೇ ಗೋಚರೇ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಅಪ್ಪಮಾಣಾ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಏತಾಸಂ ಗೋಚರಭೂತಾ। ಏಕಸತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಚ ಏತ್ತಕೇ ಪದೇಸೇ ಮೇತ್ತಾದಯೋ ಭಾವೇತಬ್ಬಾತಿ ಏವಂ ಪಮಾಣಂ ಅಗಹೇತ್ವಾ ಸಕಲಫರಣವಸೇನೇವ ಪವತ್ತಾತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ –

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಾದಿವಸಾ ಚತಸ್ಸೋ,
ಹಿತಾದಿಆಕಾರವಸಾ ಪನಾಸಂ।
ಕಮೋ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಚ ಅಪ್ಪಮಾಣೇ,

ತಾ ಗೋಚರೇ ಯೇನ ತದಪ್ಪಮಞ್ಞಾತಿ॥

೧೭೦. ಏವಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಗೋಚರತಾಯ ಏಕಲಕ್ಖಣಾಸು ಚಾಪಿ ಏತಾಸು ಪುರಿಮಾ ತಿಸ್ಸೋ ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಿಕಾವ ಹೋನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಸೋಮನಸ್ಸಾವಿಪ್ಪಯೋಗತೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ಸೋಮನಸ್ಸೇನ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗೋತಿ? ದೋಮನಸ್ಸಸಮುಟ್ಠಿತಾನಂ ಬ್ಯಾಪಾದಾದೀನಂ ನಿಸ್ಸರಣತ್ತಾ। ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪನ ಅವಸೇಸಏಕಜ್ಝಾನಿಕಾವ। ಕಸ್ಮಾ? ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾಸಮ್ಪಯೋಗತೋ। ನ ಹಿ ಸತ್ತೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಂ ವಿನಾ ವತ್ತತೀತಿ।

೧೭೧. ಯೋ ಪನೇವಂ ವದೇಯ್ಯ "ಯಸ್ಮಾ ಭಗವತಾ ಅಟ್ಠಕನಿಪಾತೇ ಚತೂಸುಪಿ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಸು ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತಂ 'ತತೋ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು ಇಮಂ ಸಮಾಧಿಂ ಸವಿತಕ್ಕಮ್ಪಿ ಸವಿಚಾರಂ ಭಾವೇಯ್ಯಾಸಿ, ಅವಿತಕ್ಕಮ್ಪಿ ವಿಚಾರಮತ್ತಂ ಭಾವೇಯ್ಯಾಸಿ, ಅವಿತಕ್ಕಮ್ಪಿ ಅವಿಚಾರಂ ಭಾವೇಯ್ಯಾಸಿ, ಸಪ್ಪೀತಿಕಮ್ಪಿ ಭಾವೇಯ್ಯಾಸಿ, ನಿಪ್ಪೀತಿಕಮ್ಪಿ ಭಾವೇಯ್ಯಾಸಿ, ಸಾತಸಹಗತಮ್ಪಿ ಭಾವೇಯ್ಯಾಸಿ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಮ್ಪಿ ಭಾವೇಯ್ಯಾಸೀ'ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೮.೬೩), ತಸ್ಮಾ ಚತಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಿಕಾ"ತಿ। ಸೋ ಮಾಹೇವನ್ತಿಸ್ಸ ವಚನೀಯೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಯೋಪಿ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಿಕಾ ಸಿಯುಂ, ವೇದನಾದೀಸು ಚ ಪಠಮಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿ, ಪಗೇವ ದುತಿಯಾದೀನಿ। ತಸ್ಮಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಚ್ಛಾಯಾಮತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಾ ಭಗವನ್ತಂ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖಿ, ಗಮ್ಭೀರಂ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ, ತಂ ಆಚರಿಯೇ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

೧೭೨. ಅಯಞ್ಹಿ ತತ್ರಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ - "ಸಾಧು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತು, ಯಮಹಂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಏಕೋ ವೂಪಕಟ್ಠೋ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಆತಾಪೀ ಪಹಿತತ್ತೋ ವಿಹರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಆಯಾಚಿತಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಕಿರ ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಯಸ್ಮಾ ಸೋ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ವಸತಿ, ನ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಂ ಭಗವಾ "ಏವಮೇವ ಪನಿಧೇಕಚ್ಚೇ ಮೋಘಪುರಿಸಾ ಮಮಞ್ಞೇವ ಅಜ್ಝೇಸನ್ತಿ, ಧಮ್ಮೇ ಚ ಭಾಸಿತೇ ಮಮಞ್ಞೇವ ಅನುಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞನ್ತೀ"ತಿ ಅಪಸಾದೇತ್ವಾ ಪುನ ಯಸ್ಮಾ ಸೋ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನೋ, ತಸ್ಮಾ ನಂ ಓವದನ್ತೋ ಆಹ - "ತಸ್ಮಾತಿಹ ತೇ ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಠಿತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಸುಸಣ್ಠಿತಂ, ನ ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ಠಸ್ಸನ್ತೀತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ತೇ ಭಿಕ್ಖು ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ।

ಇಮಿನಾ ಪನಸ್ಸ ಓವಾದೇನ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತವಸೇನ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಮತ್ತೋ ಮೂಲಸಮಾಧಿ ವುತ್ತೋ। ತತೋ "ಏತ್ತಕೇನೇವ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಏವಂ ಸೋ ಏವ ಸಮಾಧಿ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬೋ"ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಯತೋ ಖೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖು ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಠಿತಂ ಹೋತಿ ಸುಸಣ್ಠಿತಂ, ನ ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ತತೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ಮೇತ್ತಾ ಮೇ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಭಾವಿತಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಬಹುಲೀಕತಾ ಯಾನಿಕತಾ ವತ್ಥುಕತಾ ಅನುಟ್ಠಿತಾ ಪರಿಚಿತಾ ಸುಸಮಾರದ್ಧಾತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ತೇ ಭಿಕ್ಖು ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಏವಮಸ್ಸ ಮೇತ್ತಾವಸೇನ ಭಾವನಂ ವತ್ವಾ ಪುನ "ಯತೋ ಖೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖು ಅಯಂ ಸಮಾಧಿ ಏವಂ ಭಾವಿತೋ ಹೋತಿ ಬಹುಲೀಕತೋ, ತತೋ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು ಇಮಂ ಮೂಲಸಮಾಧಿಂ ಸವಿತಕ್ಕಮ್ಪಿ ಸವಿಚಾರಂ ಭಾವೇಯ್ಯಾಸಿ... ಪೇ॰... ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಮ್ಪಿ ಭಾವೇಯ್ಯಾಸೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯದಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖು ಅಯಂ ಮೂಲಸಮಾಧಿ ಏವಂ ಮೇತ್ತಾವಸೇನ ಭಾವಿತೋ ಹೋತಿ, ತದಾ ತ್ವಂ ತಾವತಕೇನಾಪಿ ತುಟ್ಠಿಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾವ ಇಮಂ ಮೂಲಸಮಾಧಿಂ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಾನಿ ಪಾಪಯಮಾನೋ ಸವಿತಕ್ಕಮ್ಪಿ ಸವಿಚಾರನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಭಾವೇಯ್ಯಾಸೀತಿ।

ಏವಂ ವತ್ವಾ ಚ ಪುನ ಕರುಣಾದಿಅವಸೇಸಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಮ್ಪಿಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನವಸೇನ ಭಾವನಂ ಕರೇಯ್ಯಾಸೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಯತೋ ಖೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖು ಅಯಂ ಸಮಾಧಿ ಏವಂ ಭಾವಿತೋ ಹೋತಿ ಬಹುಲೀಕತೋ। ತತೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ಕರುಣಾ ಮೇ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಏವಂ ಮೇತ್ತಾದಿಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನವಸೇನ ಭಾವನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಯತೋ ಖೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖು ಅಯಂ ಸಮಾಧಿ ಏವಂ ಭಾವಿತೋ ಹೋತಿ ಬಹುಲೀಕತೋ, ತತೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆದಿಂ ವತ್ವಾ "ಯತೋ ಖೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖು ಅಯಂ ಸಮಾಧಿ ಏವಂ ಭಾವಿತೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಸುಭಾವಿತೋ, ತತೋ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು ಯೇನ ಯೇನೇವ ಗಚ್ಛಸಿ, ಫಾಸುಞ್ಞೇವ ಗಚ್ಛಸಿ, ಯತ್ಥ ಯತ್ಥೇವ ಠಸ್ಸಸಿ, ಫಾಸುಞ್ಞೇವ ಠಸ್ಸಸಿ, ಯತ್ಥ ಯತ್ಥೇವ ನಿಸೀದಿಸ್ಸಸಿ, ಫಾಸುಞ್ಞೇವ ನಿಸೀದಿಸ್ಸಸಿ, ಯತ್ಥ ಯತ್ಥೇವ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇಸ್ಸಸಿ, ಫಾಸುಞ್ಞೇವ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇಸ್ಸಸೀ"ತಿ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ಸಮಾಪೇಸಿ। ತಸ್ಮಾ ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಿಕಾವ ಮೇತ್ತಾದಯೋ, ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ಅವಸೇಸಏಕಜ್ಝಾನಿಕಾವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥೇವ ಚ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೫೧ ಆದಯೋ; ವಿಭ॰ ೬೭೩ ಆದಯೋ) ವಿಭತ್ತಾತಿ।

೧೭೩. ಏವಂ ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನವಸೇನ ಚೇವ ಅವಸೇಸಏಕಜ್ಝಾನವಸೇನ ಚ ದ್ವಿಧಾ ಠಿತಾನಮ್ಪಿ ಏತಾಸಂ ಸುಭಪರಮಾದಿವಸೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸದಿಸೋ ಆನುಭಾವವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಹಲಿದ್ದವಸನಸುತ್ತಸ್ಮಿಂ** ಹಿ ಏತಾ ಸುಭಪರಮಾದಿಭಾವೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। ಯಥಾಹ - "ಸುಭಪರಮಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮೇತ್ತಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ವದಾಮಿ। ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಪರಮಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕರುಣಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ವದಾಮಿ। ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಪರಮಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮುದಿತಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ವದಾಮಿ। ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಪರಮಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಉಪೇಕ್ಖಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೫)।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತಾ ಏವಂ ವುತ್ತಾತಿ? ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯತ್ತಾ। ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರಿಸ್ಸ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲಪರಿಚಯಾ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲೇಸು ಪರಿಸುದ್ಧವಣ್ಣೇಸು ನೀಲಾದೀಸು ಚಿತ್ತಂ ಉಪಸಂಹರತೋ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ। ಇತಿ ಮೇತ್ತಾ ಸುಭವಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ, ತಸ್ಮಾ **ಸುಭಪರಮಾ**ತಿ ವುತ್ತಾ।

ಕರುಣಾವಿಹಾರಿಸ್ಸ ಪನ ದಣ್ಡಾಭಿಘಾತಾದಿರೂಪನಿಮಿತ್ತಂ ಪತ್ತದುಕ್ಖಂ ಸಮನುಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಕರುಣಾಯ ಪವತ್ತಿಸಮ್ಭವತೋ ರೂಪೇ ಆದೀನವೋ ಪರಿವಿದಿತೋ ಹೋತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಪರಿವಿದಿತರೂಪಾದೀನವತ್ತಾ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ ರೂಪನಿಸ್ಸರಣೇ ಆಕಾಸೇ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಸಂಹರತೋ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ। ಇತಿ ಕರುಣಾ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ, ತಸ್ಮಾ **ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಪರಮಾ**ತಿ ವುತ್ತಾ।

ಮುದಿತಾವಿಹಾರಿಸ್ಸ ಪನ ತೇನ ತೇನ ಪಾಮೋಜ್ಜಕಾರಣೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಪಾಮೋಜ್ಜಸತ್ತಾನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಮನುಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಮುದಿತಾಯ ಪವತ್ತಿಸಮ್ಭವತೋ ವಿಞ್ಞಾಣಗ್ಗಹಣಪರಿಚಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಅನುಕ್ಕಮಾಧಿಗತಂ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಆಕಾಸನಿಮಿತ್ತಗೋಚರೇ ವಿಞ್ಞಾಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಸಂಹರತೋ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿ ಮುದಿತಾ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ, ತಸ್ಮಾ **ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಪರಮಾ**ತಿ ವುತ್ತಾ।

ಉಪೇಕ್ಖಾವಿಹಾರಿಸ್ಸ ಪನ "ಸತ್ತಾ ಸುಖಿತಾ ವಾ ಹೋನ್ತು ದುಕ್ಖತೋ ವಾ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತು, ಸಮ್ಪತ್ತಸುಖತೋ ವಾ ಮಾ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತೂ"ತಿ ಆಭೋಗಾಭಾವತೋ ಸುಖದುಕ್ಖಾದಿಪರಮತ್ಥಗಾಹವಿಮುಖಭಾವತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗ್ಗಹಣದುಕ್ಖಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಪರಮತ್ಥಗಾಹತೋ ವಿಮುಖಭಾವಪರಿಚಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗ್ಗಹಣದುಕ್ಖಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ಅನುಕ್ಕಮಾಧಿಗತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಸಭಾವತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಪರಮತ್ಥಭೂತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಾವೇ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಸಂಹರತೋ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ। ಇತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ, ತಸ್ಮಾ **ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಪರಮಾ**ತಿ ವುತ್ತಾತಿ।

೨೬೪. ಏವಂ ಸುಭಪರಮಾದಿವಸೇನ ಏತಾಸಂ ಆನುಭಾವಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಪುನ ಸಬ್ಬಾಪೇತಾ **ದಾನಾದೀನಂ ಸಬ್ಬಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಾನಂ ಪರಿಪೂರಿಕಾ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸತ್ತೇಸು ಹಿ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ದುಕ್ಖಾಸಹನತಾಯ, ಪತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಸೇಸಾನಂ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾಮತಾಯ, ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಚ ಪಕ್ಖಪಾತಾಭಾವೇನ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಚಿತ್ತಾ ಮಹಾಸತ್ತಾ "ಇಮಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬಂ, ಇಮಸ್ಸ ನ ದಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸುಖನಿದಾನಂ ದಾನಂ ದೇನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಉಪಘಾತಂ ಪರಿವಜ್ಜಯನ್ತಾ ಸೀಲಂ ಸಮಾದಿಯನ್ತಿ। ಸೀಲಪರಿಪೂರಣತ್ಥಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ಭಜನ್ತಿ। ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಾಹಿತೇಸು ಅಸಮ್ಮೋಹತ್ಥಾಯ ಪಞ್ಞಂ ಪರಿಯೋದಪೇನ್ತಿ। ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖತ್ಥಾಯ ನಿಚ್ಚಂ ವೀರಿಯಮಾರಭನ್ತಿ। ಉತ್ತಮವೀರಿಯವಸೇನ ವೀರಭಾವಂ ಪತ್ತಾಪಿ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಕಂ ಅಪರಾಧಂ ಖಮನ್ತಿ। "ಇದಂ ವೋ ದಸ್ಸಾಮ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಕತಂ ಪಟಿಞ್ಞಂ ನ ವಿಸಂವಾದೇನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಹಿತಸುಖಾಯ ಅವಿಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಅವಿಚಲಾಯ ಮೇತ್ತಾಯ ಪುಬ್ಬಕಾರಿನೋ ಹೋನ್ತಿ। ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಪಚ್ಚುಪಕಾರಂ ನಾಸೀಸನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಯಾವ ದಸಬಲಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಛಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಅಟ್ಠಾರಸಬುದ್ಧಧಮ್ಮಪ್ಪಭೇದೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೇ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೀತಿ ಏವಂ ದಾನಾದಿಸಬ್ಬಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಪರಿಪೂರಿಕಾ ಏತಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಇತಿ ಸಾಧುಜನಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಕತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ

ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಧಿಕಾರೇ

ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ

ನವಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೧೦. ಆರುಪ್ಪನಿದ್ದೇಸೋ

ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಣ್ಣನಾ

೧೭೫. ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾನನ್ತರಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠೇಸು ಪನ ಚತೂಸು ಆರುಪ್ಪೇಸು ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ತಾವ ಭಾವೇತುಕಾಮೋ "ದಿಸ್ಸನ್ತೇ ಖೋ ಪನ ರೂಪಾಧಿಕರಣಂ ದಣ್ಡಾದಾನಸತ್ಥಾದಾನಕಲಹವಿಗ್ಗಹವಿವಾದಾ, ನತ್ಥಿ ಖೋ ಪನೇತಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಆರುಪ್ಪೇತಿ। ಸೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ ರೂಪಾನಂಯೇವ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ವಿರಾಗಾಯ ನಿರೋಧಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೦೨) ವಚನತೋ ಏತೇಸಂ ದಣ್ಡಾದಾನಾದೀನಞ್ಚೇವ ಚಕ್ಖುಸೋತರೋಗಾದೀನಞ್ಚ ಆಬಾಧಸಹಸ್ಸಾನಂ ವಸೇನ ಕರಜರೂಪೇ ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾಯ ಠಪೇತ್ವಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಕಸಿಣಂ ನವಸು ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ।

ತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನವಸೇನ ಕರಜರೂಪಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಹೋತಿ, ಅಥ ಖೋ ಕಸಿಣರೂಪಮ್ಪಿ ಯಸ್ಮಾ ತಪ್ಪಟಿಭಾಗಮೇವ, ತಸ್ಮಾ ತಮ್ಪಿ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ। ಕಥಂ? ಯಥಾ ಅಹಿಭೀರುಕೋ ಪುರಿಸೋ ಅರಞ್ಞೇ ಸಪ್ಪೇನ ಅನುಬದ್ಧೋ ವೇಗೇನ ಪಲಾಯಿತ್ವಾ ಪಲಾತಟ್ಠಾನೇ ಲೇಖಾಚಿತ್ತಂ ತಾಲಪಣ್ಣಂ ವಾ ವಲ್ಲಿಂ ವಾ ರಜ್ಜುಂ ವಾ ಫಲಿತಾಯ ವಾ ಪನ ಪಥವಿಯಾ ಫಲಿತನ್ತರಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಾಯತೇವ ಉತ್ತಸತೇವ, ನೇವ ನಂ ದಕ್ಖಿತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ಅನತ್ಥಕಾರಿನಾ ವೇರಿಪುರಿಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಗಾಮೇ ವಸಮಾನೋ ಪುರಿಸೋ ತೇನ ವಧಬನ್ಧಗೇಹಝಾಪನಾದೀಹಿ ಉಪದ್ದುತೋ ಅಞ್ಞಂ ಗಾಮಂ ವಸನತ್ಥಾಯ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ರಾಪಿ ವೇರಿನಾ ಸಮಾನರೂಪಸದ್ದಸಮುದಾಚಾರಂ ಪುರಿಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಾಯತೇವ ಉತ್ತಸತೇವ, ನೇವ ನಂ ದಕ್ಖಿತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ।

ತತ್ರಿದಂ ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನಂ - ತೇಸಂ ಹಿ ಪುರಿಸಾನಂ ಅಹಿನಾ ವೇರಿನಾ ವಾ ಉಪದ್ದುತಕಾಲೋ ವಿಯ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಕರಜರೂಪಸಮಙ್ಗಿಕಾಲೋ। ತೇಸಂ ವೇಗೇನ ಪಲಾಯನಅಞ್ಞಗಾಮಗಮನಾನಿ ವಿಯ ಭಿಕ್ಖುನೋ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನವಸೇನ ಕರಜರೂಪಸಮತಿಕ್ಕಮನಕಾಲೋ। ತೇಸಂ ಪಲಾತಟ್ಠಾನೇ ಚ ಅಞ್ಞಗಾಮೇ ಚ ಲೇಖಾಚಿತ್ತತಾಲಪಣ್ಣಾದೀನಿ ಚೇವ ವೇರಿಸದಿಸಂ ಪುರಿಸಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಭಯಸನ್ತಾಸಅದಸ್ಸನಕಾಮತಾ ವಿಯ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕಸಿಣರೂಪಮ್ಪಿ ತಪ್ಪಟಿಭಾಗಮೇವ ಇದನ್ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ತಮ್ಪಿ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತುಕಾಮತಾ। ಸೂಕರಾಭಿಹತಸುನಖಪಿಸಾಚಭೀರುಕಾದಿಕಾಪಿ ಚೇತ್ಥ ಉಪಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೧೭೬. ಏವಂ ಸೋ ತಸ್ಮಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಕಸಿಣರೂಪಾ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಜ ಪಕ್ಕಮಿತುಕಾಮೋ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಚಿಣ್ಣವಸೀ ಹುತ್ವಾ ಪಗುಣರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ತಸ್ಮಿಂ ಝಾನೇ "ಇಮಂ ಮಯಾ ನಿಬ್ಬಿಣ್ಣಂ ರೂಪಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತೀ"ತಿ ಚ, "ಆಸನ್ನಸೋಮನಸ್ಸಪಚ್ಚತ್ಥಿಕ"ನ್ತಿ ಚ, "ಸನ್ತವಿಮೋಕ್ಖತೋ ಓಳಾರಿಕ"ನ್ತಿ ಚ ಆದೀನವಂ ಪಸ್ಸತಿ। ಅಙ್ಗೋಳಾರಿಕತಾ ಪನೇತ್ಥ ನತ್ಥಿ। ಯಥೇವ ಹೇತಂ ರೂಪಂ ದುವಙ್ಗಿಕಂ, ಏವಂ ಆರುಪ್ಪಾನಿಪೀತಿ।

ಸೋ ತತ್ಥ ಏವಂ ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಸನ್ತತೋ ಅನನ್ತತೋ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಂ ವಾ ಯತ್ತಕಂ ಇಚ್ಛತಿ ತತ್ತಕಂ ವಾ ಕಸಿಣಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ತೇನ ಫುಟ್ಠೋಕಾಸಂ "ಆಕಾಸೋ ಆಕಾಸೋ"ತಿ ವಾ, "ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋ"ತಿ ವಾ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಉಗ್ಘಾಟೇತಿ ಕಸಿಣಂ। ಉಗ್ಘಾಟೇನ್ತೋ ಹಿ ನೇವ ಕಿಲಞ್ಜಂ ವಿಯ ಸಂವೇಲ್ಲೇತಿ, ನ ಕಪಾಲತೋ ಪೂವಂ ವಿಯ ಉದ್ಧರತಿ, ಕೇವಲಂ ಪನ ತಂ ನೇವ ಆವಜ್ಜೇತಿ, ನ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ, ಅನಾವಜ್ಜೇನ್ತೋ ಅಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ ಚ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ತೇನ ಫುಟ್ಠೋಕಾಸಂ "ಆಕಾಸೋ ಆಕಾಸೋ"ತಿ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತಿ ನಾಮ। ಕಸಿಣಮ್ಪಿ ಉಗ್ಘಾಟಿಯಮಾನಂ ನೇವ ಉಬ್ಬಟ್ಟತಿ ನ ವಿವಟ್ಟತಿ, ಕೇವಲಂ ಇಮಸ್ಸ ಅಮನಸಿಕಾರಞ್ಚ

“ಆಕಾಸೋ ಆಕಾಸೋ”ತಿ ಮನಸಿಕಾರಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಗ್ಘಾಟಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸಮತ್ತಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸನ್ತಿ ವಾ ಕಸಿಣಫುಟ್ಠೋಕಾಸೋತಿ ವಾ ಕಸಿಣವಿವಿತ್ತಾಕಾಸನ್ತಿ ವಾ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಏಕಮೇವ।

ಸೋ ತಂ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸನಿಮಿತ್ತಂ “ಆಕಾಸೋ ಆಕಾಸೋ”ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆವಜ್ಜೇತಿ, ತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಾಹತಂ ಕರೋತಿ। ತಸ್ಸೇವಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆವಜ್ಜಯತೋ ತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಾಹತಂ ಕರೋತೋ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತಿ, ಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ಉಪಚಾರೇನ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ। ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆಸೇವತಿ, ಭಾವೇತಿ, ಬಹುಲೀಕರೋತಿ। ತಸ್ಸೇವಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆವಜ್ಜಯತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀಸು ರೂಪಾವಚರಚಿತ್ತಂ ವಿಯ ಆಕಾಸೇ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪೇತಿ। ಇಧಾಪಿ ಹಿ ಪುರಿಮಭಾಗೇ ತೀಣಿ ಚತ್ತಾರಿ ವಾ ಜವನಾನಿ ಕಾಮಾವಚರಾನಿ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥಂ ಪಞ್ಚಮಂ ವಾ ಅರೂಪಾವಚರಂ। ಸೇಸಂ ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ, ಏವಂ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಅರೂಪಾವಚರಚಿತ್ತೇ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಯಥಾ ನಾಮ ಯಾನಪುತೋಳಿ ಕುಮ್ಭಿಮುಖಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ನೀಲಪಿಲೋತಿಕಾಯ ವಾ ಪೀತಲೋಹಿತೋದಾತಾದೀನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಾಯ ಪಿಲೋತಿಕಾಯ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ಪುರಿಸೋ ವಾತವೇಗೇನ ವಾ ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ಕೇನಚಿ ಅಪನೀತಾಯ ಪಿಲೋತಿಕಾಯ ಆಕಾಸಂಯೇವ ಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಪುಬ್ಬೇ ಕಸಿಣಮಣ್ಡಲಂ ಝಾನಚಕ್ಖುನಾ ಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ವಿಹರಿತ್ವಾ “ಆಕಾಸೋ ಆಕಾಸೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪರಿಕಮ್ಮಮನಸಿಕಾರೇನ ಸಹಸಾ ಅಪನೀತೇ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇ ಆಕಾಸಞ್ಞೇವ ಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ವಿಹರತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಚೇಸ “ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ‘ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋ’ತಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ (ವಿಭ॰ ೫೦೮; ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೯)।

೨೭೭. ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಸೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ, ಸಬ್ಬಾಸಂ ವಾ ಅನವಸೇಸಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರೂಪಸಞ್ಞಾನ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ವುತ್ತರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಞ್ಚೇವ ತದಾರಮ್ಮಣಾನಞ್ಚ। ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಹಿ **ರೂಪ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ “ರೂಪೀ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೯), ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ “ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೭೩), ತಸ್ಮಾ ಇಧ ರೂಪೇ ಸಞ್ಞಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾತಿ ಏವಂ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ವುತ್ತರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ರೂಪಂ ಸಞ್ಞಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ರೂಪಸಞ್ಞಂ। ರೂಪಂ ಅಸ್ಸ ನಾಮನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಭೇದಸ್ಸ ತದಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಚೇತಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ**ತಿ ವಿರಾಗಾ ನಿರೋಧಾ ಚ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಏತಾಸಂ ಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯವಸೇನ ಪಞ್ಚದಸನ್ನಂ ಝಾನಸಙ್ಖಾತಾನಂ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ, ಏತೇಸಞ್ಚ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿವಸೇನ ನವನ್ನಂ ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಖಾತಾನಂ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಅನವಸೇಸಾನಂ ವಾ ವಿರಾಗಾ ಚ ನಿರೋಧಾ ಚ ವಿರಾಗಹೇತುಞ್ಚೇವ ನಿರೋಧಹೇತುಞ್ಚ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತರೂಪಸಞ್ಞೇನ ಏತಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಿತುನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅವಿರತ್ತಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ನ ಹೋತಿ, ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಾಸು ಚ ಸಞ್ಞಾಸು ಆರಮ್ಮಣಂ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಮೇವ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮಂ ಅವತ್ವಾ “ತತ್ಥ ಕತಮಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾ ? ರೂಪಾವಚರಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಉಪಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಿಸ್ಸ ವಾ ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಜಾನನಾ ಸಞ್ಜಾನಿತತ್ತಂ , ಇಮಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ರೂಪಸಞ್ಞಾಯೋ। ಇಮಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾಯೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತಿ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತೋ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೬೦೨) ಏವಂ ವಿಭಙ್ಗೇ ಸಞ್ಞಾನಂಯೇವ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ವುತ್ತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮೇನ ಪತ್ತಬ್ಬಾ ಏತಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, ನ ಏಕಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ವಿಯ। ತಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮವಸೇನಾಪಿ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಕತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೨೭೮. **ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾತಿ** ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ವತ್ಥೂನಂ ರೂಪಾದೀನಂ ಆರಮ್ಮಣಾನಞ್ಚ ಪಟಿಘಾತೇನ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಸಞ್ಞಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ। ರೂಪಸಞ್ಞಾದೀನಂ ಏತಮಧಿವಚನಂ। ಯಥಾಹ - "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ? ರೂಪಸಞ್ಞಾ ಸದ್ದಸಞ್ಞಾ ಗನ್ಧಸಞ್ಞಾ ರಸಸಞ್ಞಾ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಸಞ್ಞಾ, ಇಮಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಯೋ"ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೬೦೩)। ತಾಸಂ ಕುಸಲವಿಪಾಕಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ, ಅಕುಸಲವಿಪಾಕಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ದಸನ್ನಮ್ಪಿ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ ಪಹಾನಾ ಅಸಮುಪ್ಪಾದಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಕಾಮಞ್ಚೇತಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ನ ಸನ್ತಿ। ನ ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಞ್ಚದ್ವಾರವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪಹೀನಾನಂ ಸುಖದುಕ್ಖಾನಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ವಿಯ, ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಾದೀನಂ ತತಿಯಮಗ್ಗೇ ವಿಯ ಚ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಝಾನೇ ಉಸ್ಸಾಹಜನನತ್ಥಂ ಇಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಸಂಸಾವಸೇನ ಏತಾಸಮೇತ್ಥ ವಚನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಥ ವಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತಾ ರೂಪಾವಚರಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ನ ಸನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ನ ಪಹೀನತ್ತಾ ನ ಸನ್ತಿ। ನ ಹಿ ರೂಪವಿರಾಗಾಯ ರೂಪಾವಚರಭಾವನಾ ಸಂವತ್ತತಿ, ರೂಪಾಯತ್ತಾ ಚ ಏತಾಸಂ ಪವತ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಭಾವನಾ ರೂಪವಿರಾಗಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಾ ಏತ್ಥ ಪಹೀನಾತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ವತ್ತುಂ, ಏಕಂಸೇನೇವ ಏವಂ ಧಾರೇತುಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ತಾಸಞ್ಹಿ ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾಯೇವ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಸದ್ದೋ "ಕಣ್ಟಕೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೭೨) ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ। ಇಧ ಚ ಪಹೀನತ್ತಾಯೇವ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಆನೇಞ್ಜತಾ (ವಿಭಂ॰ ೨೨೬) ಸನ್ತವಿಮೋಕ್ಖತಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೬) ಚ ವುತ್ತಾ। ಆಳಾರೋ ಚ ಕಾಲಾಮೋ ಅರೂಪಸಮಾಪನ್ನೋ ಪಞ್ಚಮತ್ತಾನಿ ಸಕಟಸತಾನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತಾನಿ ನೇವ ಅದ್ದಸ, ನ ಪನ ಸದ್ದಂ ಅಸ್ಸೋಸೀತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೯೨)।

೨೭೯. **ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾತಿ** ನಾನತ್ತೇ ವಾ ಗೋಚರೇ ಪವತ್ತಾನಂ ಸಞ್ಞಾನಂ, ನಾನತ್ತಾನಂ ವಾ ಸಞ್ಞಾನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಹಿ ಏತಾ "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ? ಅಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಮನೋಧಾತುಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ವಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ವಾ ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಜಾನನಾ ಸಞ್ಜಾನಿತತ್ತಂ, ಇಮಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಯೋ"ತಿ ಏವಂ ವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭಂ॰ ೬೦೪) ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುತ್ತಾ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ಅಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಮನೋಧಾತುಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಸಙ್ಗಹಿತಾ ಸಞ್ಞಾ ರೂಪಸದ್ದಾದಿಭೇದೇ ನಾನತ್ತೇ ನಾನಾಸಭಾವೇ ಗೋಚರೇ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಚೇತಾ ಅಟ್ಠ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಸಞ್ಞಾ, ದ್ವಾದಸಾಕುಸಲಸಞ್ಞಾ, ಏಕಾದಸ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲವಿಪಾಕಸಞ್ಞಾ, ದ್ವೇ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕಸಞ್ಞಾ, ಏಕಾದಸ ಕಾಮಾವಚರಕಿರಿಯಸಞ್ಞಾತಿ ಏವಂ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸಮ್ಪಿ ಸಞ್ಞಾ ನಾನತ್ತಾ ನಾನಾಸಭಾವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸದಿಸಾ, ತಸ್ಮಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾತಿ ವುತ್ತಾ। ತಾಸಂ ಸಬ್ಬಸೋ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ಅನಾವಜ್ಜನಾ ಅಸಮನ್ನಾಹಾರಾ ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ। ಯಸ್ಮಾ ತಾ ನಾವಜ್ಜೇತಿ, ನ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ, ತಸ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ ಪುರಿಮಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ ಚ ಇಮಿನಾ ಝಾನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇ ಭವೇಪಿ ನ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ। ಪಗೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಇಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಣಕಾಲೇ, ತಸ್ಮಾ ತಾಸಂ **ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾತಿ** ದ್ವೇಧಾಪಿ ಅಭಾವೋಯೇವ ವುತ್ತೋ। ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಸು ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಸಞ್ಞಾ, ನವ ಕಿರಿಯಸಞ್ಞಾ, ದಸಾಕುಸಲಸಞ್ಞಾತಿ ಇಮಾ ಸತ್ತವೀಸತಿಸಞ್ಞಾ ಇಮಿನಾ ಝಾನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇ ಭವೇ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾಸಂ **ಅಮನಸಿಕಾರಾತಿ** ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ರಾಪಿ ಹಿ ಇಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರನ್ತೋ ತಾಸಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾಯೇವ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ತಾ ಪನ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಅಸಮಾಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ।

ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಚೇತ್ಥ **ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬರೂಪಾವಚರಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಂ। **ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಪಹಾನಞ್ಚ

ಅಮನಸಿಕಾರೋ ಚ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೧೮೦. **ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋತಿ** ಏತ್ಥ ನಾಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನ್ತೋ ವಾ ವಯನ್ತೋ ವಾ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಅನನ್ತೋ। ಆಕಾಸೋತಿ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಮನಸಿಕಾರವಸೇನಾಪಿ ಚೇತ್ಥ ಅನನ್ತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನೇವ ವಿಭಙ್ಗೇ ವುತ್ತಂ "ತಸ್ಮಿಂ ಆಕಾಸೇ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಿ, ಸಣ್ಠಪೇತಿ, ಅನನ್ತಂ ಫರತಿ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋ"ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೬೦೫)।

ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ನಾಸ್ಸ ಅನ್ತೋತಿ ಅನನ್ತಂ, ಆಕಾಸಂ ಅನನ್ತಂ ಆಕಾಸಾನನ್ತಂ, ಆಕಾಸಾನನ್ತಮೇವ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಂ, ತಂ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಯತನಮಸ್ಸ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ದೇವಾನಂ ದೇವಾಯತನಮಿವಾತಿ **ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ**।

ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀತಿ ತಮಾಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಪತ್ವಾ ನಿಪ್ಫಾದೇತ್ವಾ ತದನುರೂಪೇನ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇನ ವಿಹರತೀತಿ।

ಅಯಂ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ।

ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಕಥಾ

೧೮೧. ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಪನ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೇನ "ಆಸನ್ನರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ಅಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿ, ನೋ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಮಿವ ಸನ್ತಾ"ತಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನೇ ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ತಂ ಆಕಾಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ಪವತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಂ "ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಾಹತಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। "ಅನನ್ತಂ ಅನನ್ತ"ನ್ತಿ ಪನ ನ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ।

ತಸ್ಸೇವಂ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಚಿತ್ತಂ ಚಾರೇನ್ತಸ್ಸ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತಿ, ಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ಉಪಚಾರೇನ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ। ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆಸೇವತಿ, ಭಾವೇತಿ, ಬಹುಲೀಕರೋತಿ। ತಸ್ಸೇವಂ ಕರೋತೋ ಆಕಾಸೇ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ವಿಯ ಆಕಾಸಫುಟೇ ವಿಞ್ಞಾಣೇ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪೇತಿ। ಅಪ್ಪನಾನಯೋ ಪನೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ತಾವತಾ ಚೇಸ "ಸಬ್ಬಸೋ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೫೦೮; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೯) ವುಚ್ಚತಿ।

೧೮೨. ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಸೋತಿ** ಇದಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಝಾನಮ್ಪಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ, ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ । **ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ** ಹಿ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಞ್ಚ ತಂ ಪಠಮಸ್ಸ ಆರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣತ್ತಾ ದೇವಾನಂ ದೇವಾಯತನಂ ವಿಯ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿ **ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ**। ತಥಾ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಞ್ಚ ತಂ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಸಞ್ಜಾತಿಹೇತುತ್ತಾ "ಕಮ್ಬೋಜಾ ಅಸ್ಸಾನಂ ಆಯತನ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವಿಯ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿಪಿ **ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ**। ಏವಮೇತಂ ಝಾನಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚಾತಿ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ಚ ಅಮನಸಿಕರಣೇನ ಚ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾವ ಯಸ್ಮಾ ಇದಂ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹಾತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ "ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮಾ"ತಿ ಇದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ತಂಯೇವ ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋತಿ ಏವಂ ಫರಿತ್ವಾ ಪವತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಂ "ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ವಾ ಅನನ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ತಮಾಕಾಸಾರಮ್ಮಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ

ಅನವಸೇಸತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ "ಅನನ್ತ"ನ್ತಿ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ಯಂ ಪನ ವಿಭಙ್ಗೇ ವುತ್ತಂ "ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ, ತಂಯೇವ ಆಕಾಸಂ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಫುಟಂ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಅನನ್ತಂ ಫರತಿ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೬೧೦)।

ತತ್ಥ **ವಿಞ್ಞಾಣೇನಾ**ತಿ ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ, ಅನನ್ತಂ ಫರತಿ ತಞ್ಞೇವ ಆಕಾಸಂ ಫುಟಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಮನಸಿ ಕರೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ನಾಸ್ಸ ಅನ್ತೋತಿ **ಅನನ್ತಂ**। ಅನನ್ತಮೇವ **ಆನಞ್ಚಂ**। ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಆನಞ್ಚಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಞ್ಚನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ **ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ರೂಳ್ಹೀಸದ್ದೋ। ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಯತನಮಸ್ಸ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ದೇವಾನಂ ದೇವಾಯತನಮಿವಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ। ಸೇಸಂ ಪುರಿಮಸದಿಸಮೇವಾತಿ।

ಅಯಂ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ।

ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಕಥಾ

೨೮೩. ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಪನ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೇನ "ಆಸನ್ನಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ಅಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿ, ನೋ ಚ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಮಿವ ಸನ್ತಾ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನೇ ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ತಸ್ಸೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಾರಮ್ಮಣಭೂತಸ್ಸ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಾವೋ ಸುಞ್ಞತಾ ವಿವಿತ್ತಾಕಾರೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬೋ। ಕಥಂ? ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ "ನತ್ಥಿ ನತ್ಥೀ"ತಿ ವಾ, "ಸುಞ್ಞಂ ಸುಞ್ಞ"ನ್ತಿ ವಾ, "ವಿವಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಾಹತಂ ಕಾತಬ್ಬಂ।

ತಸ್ಸೇವಂ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇ ಚಿತ್ತಂ ಚಾರೇನ್ತಸ್ಸ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತಿ, ಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ಉಪಚಾರೇನ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ। ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆಸೇವತಿ, ಭಾವೇತಿ, ಬಹುಲೀಕರೋತಿ। ತಸ್ಸೇವಂ ಕರೋತೋ ಆಕಾಸೇ ಫುಟೇ ಮಹಗ್ಗತವಿಞ್ಞಾಣೇ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ವಿಯ ತಸ್ಸೇವ ಆಕಾಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಮಹಗ್ಗತವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಸುಞ್ಞವಿವಿತ್ತನತ್ಥಿಭಾವೇ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪೇತಿ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಚ ಅಪ್ಪನಾನಯೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಅಪ್ಪನಾಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಯಥಾ ನಾಮ ಪುರಿಸೋ ಮಣ್ಡಲಮಾಳಾದೀಸು ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಸನ್ನಿಪತಿತಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ದಿಸ್ವಾ ಕತ್ಥಚಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಸನ್ನಿಪಾತಕಿಚ್ಚಾವಸಾನೇವ ಉಟ್ಠಾಯ ಪಕ್ಕನ್ತೇಸು ಭಿಕ್ಖೂಸು ಆಗನ್ತ್ವಾ ದ್ವಾರೇ ಠತ್ವಾ ಪುನ ತಂ ಠಾನಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಸುಞ್ಞಮೇವ ಪಸ್ಸತಿ, ವಿವಿತ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸತಿ। ನಾಸ್ಸ ಏವಂ ಹೋತಿ "ಏತ್ತಕಾ ನಾಮ ಭಿಕ್ಖೂ ಕಾಲಙ್ಕತಾ ವಾ ದಿಸಾಪಕ್ಕನ್ತಾ ವಾ"ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಸುಞ್ಞಮಿದಂ ವಿವಿತ್ತನ್ತಿ ನತ್ಥಿಭಾವಮೇವ ಪಸ್ಸತಿ, ಏವಮೇವ ಪುಬ್ಬೇ ಆಕಾಸೇ ಪವತ್ತಿತವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಜ್ಝಾನಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ವಿಹರಿತ್ವಾ "ನತ್ಥಿ ನತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಿಕಮ್ಮಮನಸಿಕಾರೇನ ಅನ್ತರಹಿತೇ ತಸ್ಮಿಂ ವಿಞ್ಞಾಣೇ ತಸ್ಸ ಅಪಗಮಸಙ್ಖಾತಂ ಅಭಾವಮೇವ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ವಿಹರತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಚೇಸ "ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೦೮; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೯) ವುಚ್ಚತಿ।

೨೮೪. ಇಧಾಪಿ **ಸಬ್ಬಸೋ**ತಿ ಇದಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಝಾನಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ। **ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ** ಹಿ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಞ್ಚ ತಂ ದುತಿಯಸ್ಸ ಆರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಸ್ಸ

ಆರಮ್ಮಣತ್ತಾ ದೇವಾನಂ ದೇವಾಯತನಂ ವಿಯ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿ **ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ**। ತಥಾ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಞ್ಚ ತಂ ತಸ್ಸೇವ ಝಾನಸ್ಸ ಸಞ್ಜಾತಿಹೇತುತ್ತಾ "ಕಮ್ಬೋಜಾ ಅಸ್ಸಾನಂ ಆಯತನ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವಿಯ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿಪಿ **ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ**। ಏವಮೇತಂ ಝಾನಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚಾತಿ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ಚ ಅಮನಸಿಕರಣೇನ ಚ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಮೇವ ಯಸ್ಮಾ ಇದಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹಾತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮಾತಿ ಇದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ನತ್ಥಿ ನತ್ಥಿ, ಸುಞ್ಞಂ ಸುಞ್ಞಂ, ವಿವಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತನ್ತಿ ಏವಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಮ್ಪಿ ವಿಭಙ್ಗೇ ವುತ್ತಂ "ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ತಞ್ಞೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅಭಾವೇತಿ ವಿಭಾವೇತಿ ಅನ್ತರಧಾಪೇತಿ ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ಪಸ್ಸತಿ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀ"ತಿ, ತಂ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಖಯತೋ ಸಮ್ಮಸನಂ ವಿಯ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖ್ವಸ್ಸ ಏವಮೇವ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಞ್ಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅನಾವಜ್ಜೇನ್ತೋ ಅಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ ಕೇವಲಮಸ್ಸ ನತ್ಥಿಭಾವಂ ಸುಞ್ಞಭಾವಂ ವಿವಿತ್ತಭಾವಮೇವ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಅಭಾವೇತಿ ವಿಭಾವೇತಿ ಅನ್ತರಧಾಪೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ।

ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ನಾಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನನ್ತಿ **ಅಕಿಞ್ಚನಂ,** ಅನ್ತಮಸೋ ಭಙ್ಗಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಸ್ಸ ಅವಸಿಟ್ಠಂ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಕಿಞ್ಚನಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಂ,** ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನವಿಞ್ಞಾಣಾಪಗಮಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಯತನಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ದೇವಾನಂ ದೇವಾಯತನಮಿವಾತಿ **ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ**। ಸೇಸಂ ಪುರಿಮಸದಿಸಮೇವಾತಿ।

ಅಯಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ।

ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಕಥಾ

೨೮೫. ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಪನ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೇನ "ಆಸನ್ನವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ಅಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿ, ನೋ ಚ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ವಿಯ ಸನ್ತಾ"ತಿ ವಾ "ಸಞ್ಞಾ ರೋಗೋ, ಸಞ್ಞಾ ಗಣ್ಡೋ, ಸಞ್ಞಾ ಸಲ್ಲಂ, ಏತಂ ಸನ್ತಂ, ಏತಂ ಪಣೀತಂ ಯದಿದಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾ"ತಿ ವಾ ಏವಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನೇ ಆದೀನವಂ, ಉಪರಿ ಆನಿಸಂಸಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನೇ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ "ಸಾವ ಅಭಾವಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತಾ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿ ಸನ್ತಾ ಸನ್ತಾ"ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ, ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ, ತಕ್ಕಾಹತಾ ವಿತಕ್ಕಾಹತಾ ಕಾತಬ್ಬಾ।

ತಸ್ಸೇವಂ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮಾನಸಂ ಚಾರೇನ್ತಸ್ಸ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತಿ, ಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ಉಪಚಾರೇನ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ। ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆಸೇವತಿ, ಭಾವೇತಿ, ಬಹುಲೀಕರೋತಿ। ತಸ್ಸೇವಂ ಕರೋತೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾಪಗಮೇ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ವಿಯ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇಸು ಚತೂಸು ಖನ್ಧೇಸು ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪೇತಿ। ಅಪ್ಪನಾನಯೋ ಪನೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ತಾವತಾ ಚೇಸ "ಸಬ್ಬಸೋ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೬೨೮; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೯) ವುಚ್ಚತಿ।

೨೮೬. ಇಧಾಪಿ **ಸಬ್ಬಸೋ**ತಿ ಇದಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಝಾನಮ್ಪಿ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ। **ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ** ಹಿ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಞ್ಚ ತಂ ತತಿಯಸ್ಸ ಆರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣತ್ತಾ ದೇವಾನಂ ದೇವಾಯತನಂ ವಿಯ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿ **ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ**।

ತಥಾ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಞ್ಚ ತಂ ತಸ್ಸೇವ ಝಾನಸ್ಸ ಸಞ್ಜಾತಿಹೇತುತ್ತಾ ಕಮ್ಬೋಜಾ ಅಸ್ಸಾನಂ ಆಯತನನ್ತಿಆದೀನಿ ವಿಯ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿಪಿ **ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ**। ಏವಮೇತಂ ಝಾನಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚಾತಿ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ಚ ಅಮನಸಿಕರಣೇನ ಚ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾವ ಯಸ್ಮಾ ಇದಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹಾತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮಾತಿ ಇದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಯಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಭಾವತೋ ತಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಸಾ ಸಞ್ಞಾ ಹೋತಿ, ತಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ ವಿಭಙ್ಗೇ "ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ"ತಿ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ "ತಞ್ಞೇವ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಭಾವೇತಿ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ"ತಿ (ವಿಭಂ ೬೧೯) ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ**ತಿ "ಸನ್ತಾ ವತಾಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿ, ಯತ್ರ ಹಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿಭಾವಮ್ಪಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರಿತ್ವಾ ಠಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣತಾಯ ತಂ ಸನ್ತಾತಿ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ।

ಸನ್ತತೋ ಚೇ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಕಥಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ಹೋತೀತಿ? ಅಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಕಾಮತಾಯ। ಸೋ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಅಥ ಖ್ವಸ್ಸ "ಅಹಮೇತಂ ಆವಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸಮಾಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಧಿಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ವುಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏಸ ಆಭೋಗೋ ಸಮನ್ನಾಹಾರೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ನ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನತೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸ್ಸ ಸನ್ತತರಪಣೀತತರತಾಯ।

ಯಥಾ ಹಿ ರಾಜಾ ಮಹಚ್ಚ ರಾಜಾನುಭಾವೇನ ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧವರಗತೋ ನಗರವೀಥಿಯಂ ವಿಚರನ್ತೋ ದನ್ತಕಾರಾದಯೋ ಸಿಪ್ಪಿಕೇ ಏಕಂ ವತ್ಥಂ ದಳ್ಹಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಏಕೇನ ಸೀಸಂ ವೇಠೇತ್ವಾ ದನ್ತಚುಣ್ಣಾದೀಹಿ ಸಮೋಕಿಣ್ಣಗತ್ತೇ ಅನೇಕಾನಿ ದನ್ತವಿಕತಿಆದೀನಿ ಸಿಪ್ಪಾನಿ ಕರೋನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ "ಅಹೋ ವತ ರೇ ಛೇಕಾ ಆಚರಿಯಾ ಈದಿಸಾನಿಪಿ ನಾಮ ಸಿಪ್ಪಾನಿ ಕರಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ತೇಸಂ ಛೇಕತಾಯ ತುಸ್ಸತಿ, ನ ಚಸ್ಸ ಏವಂ ಹೋತಿ "ಅಹೋ ವತಾಹಂ ರಜ್ಜಂ ಪಹಾಯ ಏವರೂಪೋ ಸಿಪ್ಪಿಕೋ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ರಜ್ಜಸಿರಿಯಾ ಮಹಾನಿಸಂಸತಾಯ। ಸೋ ಸಿಪ್ಪಿನೋ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾವ ಗಚ್ಛತಿ। ಏವಮೇವ ಏಸ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಅಥ ಖ್ವಸ್ಸ "ಅಹಮೇತಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಆವಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸಮಾಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಧಿಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ವುಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನೇವ ಏಸ ಆಭೋಗೋ ಸಮನ್ನಾಹಾರೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಹೋತಿ।

ಸೋ ತಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ ತಂ ಪರಮಸುಖುಮಂ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಂ ಸಞ್ಞಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಯಾಯ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಭಾವೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸಮಾಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಸಙ್ಖಾರಂ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಸಮಾಪತ್ತಿಂ।

೨೮೭. ಇದಾನಿ ಯಂ ತಂ ಏವಮಧಿಗತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಅತ್ಥತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಉಪಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಿಸ್ಸ ವಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ವಿಭಂ ೬೨೦) ವುತ್ತಂ। ತೇಸು ಇಧ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ವಚನತ್ಥೋ ಪನೇತ್ಥ ಓಳಾರಿಕಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋ ಸುಖುಮಾಯ ಚ ಭಾವತೋ ನೇವಸ್ಸ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾ ನಾಸಞ್ಞನ್ತಿ **ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಂ**। ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಞ್ಚ ತಂ ಮನಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿ **ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ**। ಅಥ ವಾ ಯಾಯಮೇತ್ಥ ಸಞ್ಞಾ, ಸಾ ಪಟುಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ನೇವಸಞ್ಞಾ, ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ನಾಸಞ್ಞಾತಿ **ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾ**। ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾ ಚ ಸಾ ಸೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿ **ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ**।

ನ ಕೇವಲಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಞ್ಞಾವ ಏದಿಸೀ, ಅಥ ಖೋ ವೇದನಾಪಿ ನೇವವೇದನಾನಾವೇದನಾ, ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನೇವಚಿತ್ತಂನಾಚಿತ್ತಂ, ಫಸ್ಸೋಪಿ ನೇವಫಸ್ಸೋನಾಫಸ್ಸೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಪನಾಯಂ ದೇಸನಾ ಕತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪತ್ತಮಕ್ಖನತೇಲಪ್ಪಭುತೀಹಿ ಚ ಉಪಮಾಹಿ ಏಸ ಅತ್ಥೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ।

ಸಾಮಣೇರೋ ಕಿರ ತೇಲೇನ ಪತ್ತಂ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಠಪೇಸಿ, ತಂ ಯಾಗುಪಾನಕಾಲೇ ಥೇರೋ ಪತ್ತಮಾಹರಾತಿ ಆಹ। ಸೋ "ಪತ್ತೇ ತೇಲಮತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಆಹ। ತತೋ "ಆಹರ, ಸಾಮಣೇರ, ತೇಲಂ, ನಾಳಿಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ತೇಲ"ನ್ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅನ್ತೋವುತ್ಥತ್ತಾ ಯಾಗುಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಅಕಪ್ಪಿಯಟ್ಠೇನ "ತೇಲಮತ್ಥೀ"ತಿ ಹೋತಿ। ನಾಳಿಪೂರಣಾದೀನಂ ವಸೇನ "ನತ್ಥೀ"ತಿ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸಾಪಿ ಸಞ್ಞಾ ಪಟುಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ನೇವಸಞ್ಞಾ, ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ನಾಸಞ್ಞಾ ಹೋತಿ।

ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚನ್ತಿ? ಆರಮ್ಮಣಸಞ್ಜಾನನಞ್ಚೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಚ ವಿಸಯಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಿದಾಜನನಂ। ದಹನಕಿಚ್ಚಮಿವ ಹಿ ಸುಖೋದಕೇ ತೇಜೋಧಾತು ಸಞ್ಜಾನನಕಿಚ್ಚಂ ಪೇಸಾ ಪಟುಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಸೇಸಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಸಞ್ಞಾ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವಿಸಯಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಿದಾಜನನಮ್ಪಿ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಅಞ್ಞೇಸು ಹಿ ಖನ್ಧೇಸು ಅಕತಾಭಿನಿವೇಸೋ ಭಿಕ್ಖು ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಿದಂ ಪತ್ತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ ಅಪಿಚ ಆಯಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ। ಪಕತಿವಿಪಸ್ಸಕೋ ಪನ ಮಹಾಪಞ್ಞೋ ಸಾರಿಪುತ್ತಸದಿಸೋವ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ। ಸೋಪಿ "ಏವಂ ಕಿರಿಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಭೋನ್ತಿ, ಹುತ್ವಾ ಪಟಿವೇನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೯೫) ಏವಂ ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನವಸೇನೇವ, ನೋ ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ। ಏವಂ ಸುಖುಮತ್ತಂ ಗತಾ ಏಸಾ ಸಮಾಪತ್ತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಪತ್ತಮಕ್ಖನತೇಲೂಪಮಾಯ, ಏವಂ ಮಗ್ಗುದಕೂಪಮಾಯಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಕಿರ ಥೇರಸ್ಸ ಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಸಾಮಣೇರೋ ಥೋಕಂ ಉದಕಂ ದಿಸ್ವಾ "ಉದಕಂ, ಭನ್ತೇ, ಉಪಾಹನಾ ಓಮುಞ್ಚಥಾ"ತಿ ಆಹ। ತತೋ ಥೇರೇನ "ಸಚೇ ಉದಕಮತ್ಥಿ, ಆಹರ ನ್ಹಾನಸಾಟಿಕಂ, ನ್ಹಾಯಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಉಪಾಹನತೇಮನಮತ್ತಟ್ಠೇನ "ಉದಕಮತ್ಥೀ"ತಿ ಹೋತಿ, ನ್ಹಾಯನಟ್ಠೇನ "ನತ್ಥೀ"ತಿ ಹೋತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಸಾ ಪಟುಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ನೇವಸಞ್ಞಾ, ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ನಾಸಞ್ಞಾ ಹೋತಿ।

ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಏತಾಹೇವ, ಅಞ್ಞಾಹಿಪಿ ಅನುರೂಪಾಹಿ ಉಪಮಾಹಿ ಏಸ ಅತ್ಥೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀತಿ ಇದಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ।

ಅಯಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ।

ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ

೨೮೮. ಅಸದಿಸರೂಪೋ ನಾಥೋ, ಆರುಪ್ಪಂ ಯಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಆಹ।

ತಂ ಇತಿ ಞತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ, ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಪಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ॥

೨೮೯. ಆರುಪ್ಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಹಿ –

ಆರಮ್ಮಣಾತಿಕ್ಕಮತೋ, ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಭವನ್ತಿಮಾ।
ಅಙ್ಗಾತಿಕ್ಕಮಮೇತಾಸಂ, ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ವಿಭಾವಿನೋ॥

ಏತಾಸು ಹಿ ರೂಪನಿಮಿತ್ತಾತಿಕ್ಕಮತೋ ಪಠಮಾ, ಆಕಾಸಾತಿಕ್ಕಮತೋ ದುತಿಯಾ, ಆಕಾಸೇ ಪವತ್ತಿತವಿಞ್ಞಾಣಾತಿಕ್ಕಮತೋ ತತಿಯಾ। ಆಕಾಸೇ ಪವತ್ತಿತವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪಗಮಾತಿಕ್ಕಮತೋ ಚತುತ್ಥೀತಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಆರಮ್ಮಣಾತಿಕ್ಕಮತೋ ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಭವನ್ತಿಮಾ ಆರುಪ್ಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಙ್ಗಾತಿಕ್ಕಮಂ ಪನ ಏತಾಸಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ। ನ ಹಿ ರೂಪಾವಚರಸಮಾಪತ್ತೀಸು ವಿಯ ಏತಾಸು ಅಙ್ಗಾತಿಕ್ಕಮೋ ಅತ್ಥಿ। ಸಬ್ಬಾಸುಪಿ ಹಿ ಏತಾಸು ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾತಿ ದ್ವೇ ಏವ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

೨೯೦. ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ -

ಸುಪ್ಪಣೀತತರಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಇಧ।
ಉಪಮಾ ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ಪಾಸಾದತಲಸಾಟಿಕಾ॥

ಯಥಾ ಹಿ ಚತುಭೂಮಿಕಸ್ಸ ಪಾಸಾದಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಿಮತಲೇ ದಿಬ್ಬನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತಸುರಭಿಗನ್ಧಮಾಲಾಭೋಜನಸಯನಚ್ಛಾದನಾದಿವಸೇನ ಪಣೀತಾ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾ ಅಸ್ಸು। ದುತಿಯೇ ತತೋ ಪಣೀತತರಾ। ತತಿಯೇ ತತೋ ಪಣೀತತರಾ। ಚತುತ್ಥೇ ಸಬ್ಬಪಣೀತತರಾ। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿಪಿ ಪಾಸಾದತಲಾನೇವ, ನತ್ಥಿ ನೇಸಂ ಪಾಸಾದತಲಭಾವೇನ ವಿಸೇಸೋ। ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಸಮಿದ್ಧಿವಿಸೇಸೇನ ಪನ ಹೇಟ್ಠಿಮತೋ ಹೇಟ್ಠಿಮತೋ ಉಪರಿಮಂ ಉಪರಿಮಂ ಪಣೀತತರಂ ಹೋತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಏಕಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ ಕನ್ತಿತಥೂಲಸಣ್ಹಸಣ್ಹತರಸಣ್ಹತಮಸುತ್ತಾನಂ ಚತುಪಲತಿಪಲದ್ವಿಪಲಏಕಪಲಸಾಟಿಕಾ ಅಸ್ಸು ಆಯಾಮೇನ ಚ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಚ ಸಮಪ್ಪಮಾಣಾ। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತಾ ಸಾಟಿಕಾ ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಆಯಾಮತೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ಸಮಪ್ಪಮಾಣಾ, ನತ್ಥಿ ತಾಸಂ ಪಮಾಣತೋ ವಿಸೇಸೋ। ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಸುಖುಮಭಾವಮಹಗ್ಘಭಾವೇಹಿ ಪನ ಪುರಿಮಾಯ ಪುರಿಮಾಯ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪಣೀತತರಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಚತೂಸು ಏತಾಸು ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾತಿ ಏತಾನಿ ದ್ವೇಯೇವ ಅಙ್ಗಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೇನ ತೇಸಂ ಅಙ್ಗಾನಿ ಪಣೀತಪಣೀತತರಭಾವೇನ ಸುಪ್ಪಣೀತತರಾ ಹೋನ್ತಿ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಇಧಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೨೯೧. ಏವಂ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಪಣೀತಪಣೀತಾ ಚೇತಾ -

ಅಸುಚಿಮ್ಹಿ ಮಣ್ಡಪೇ ಲಗ್ಗೋ, ಏಕೋ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಪರೋ।
ಅಞ್ಞೋ ಬಹಿ ಅನಿಸ್ಸಾಯ, ತಂ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಚಾಪರೋ॥

ಠಿತೋ ಚತೂಹಿ ಏತೇಹಿ, ಪುರಿಸೇಹಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ।
ಸಮಾನತಾಯ ಞಾತಬ್ಬಾ, ಚತಸ್ಸೋಪಿ ವಿಭಾವಿನಾ॥

ತತ್ರಾಯಮತ್ಥಯೋಜನಾ - ಅಸುಚಿಮ್ಹಿ ಕಿರ ದೇಸೇ ಏಕೋ ಮಣ್ಡಪೋ, ಅಥೇಕೋ ಪುರಿಸೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಅಸುಚಿಂ ಜಿಗುಚ್ಛಮಾನೋ ತಂ ಮಣ್ಡಪಂ ಹತ್ಥೇಹಿ ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಲಗ್ಗೋ ಲಗ್ಗಿತೋ ವಿಯ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಅಥಾಪರೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಮಣ್ಡಪೇ ಲಗ್ಗಂ ಪುರಿಸಂ ನಿಸ್ಸಿತೋ। ಅಥಞ್ಞೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ಯೋ ಏಸ ಮಣ್ಡಪಲಗ್ಗೋ, ಯೋ ಚ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ, ಉಭೋಪೇತೇ ದುಟ್ಠಿತಾ। ಧುವೋ ಚ ನೇಸಂ ಮಣ್ಡಪಪಪಾತೇ ಪಾತೋ, ಹನ್ದಾಹಂ ಬಹಿಯೇವ ತಿಟ್ಠಾಮೀ"ತಿ। ಸೋ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ಬಹಿಯೇವ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಅಥಾಪರೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಮಣ್ಡಪಲಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಚ ಅಖೇಮಭಾವಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಬಹಿಟ್ಠಿತಞ್ಚ ಸುಟ್ಠಿತೋತಿ ಮನ್ತ್ವಾ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ತತ್ಥ ಅಸುಚಿಮ್ಹಿ ದೇಸೇ ಮಣ್ಡಪೋ ವಿಯ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಅಸುಚಿಜಿಗುಚ್ಛಾಯ

ಮಣ್ಡಪಲಗ್ಗೋ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ರೂಪನಿಮಿತ್ತಜಿಗುಚ್ಛಾಯ ಆಕಾಸಾರಮ್ಮಣಂ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ, ಮಣ್ಡಪಲಗ್ಗಂ ಪುರಿಸಂ ನಿಸ್ಸಿತೋ ವಿಯ ಆಕಾಸಾರಮ್ಮಣಂ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ, ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಅಖೇಮಭಾವಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ತಂ ಮಣ್ಡಪಲಗ್ಗಂ ಬಹಿಟ್ಠಿತೋ ವಿಯ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಕತ್ವಾ ತದಭಾವಾರಮ್ಮಣಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ, ಮಣ್ಡಪಲಗ್ಗಸ್ಸ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಚ ಅಖೇಮತಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಬಹಿಟ್ಠಿತಞ್ಚ ಸುಟ್ಠಿತೋತಿ ಮನ್ತ್ವಾ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತೋ ವಿಯ ವಿಞ್ಞಾಣಾಭಾವಸಙ್ಖಾತೇ ಬಹಿಪದೇಸೇ ಠಿತಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೨೯೨. ಏವಂ ಪವತ್ತಮಾನಞ್ಚ -

ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತೇವ, ಅಞ್ಞಾಭಾವೇನ ತಂ ಇದಂ।
ದಿಟ್ಠದೋಸಮ್ಪಿ ರಾಜಾನಂ, ವುತ್ತಿಹೇತು ಜನೋ ಯಥಾ॥

ಇದಞ್ಹಿ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ "ಆಸನ್ನವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ಅಯಂ ಸಮಾಪತ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ದಿಟ್ಠದೋಸಮ್ಪಿ ತಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತೇವ। ಯಥಾ ಕಿಂ? ದಿಟ್ಠದೋಸಮ್ಪಿ ರಾಜಾನಂ ವುತ್ತಿಹೇತು ಯಥಾ ಜನೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಸಂಯತಂ ಫರುಸಕಾಯವಚೀಮನೋಸಮಾಚಾರಂ ಕಞ್ಚಿ ಸಬ್ಬದಿಸಮ್ಪತಿಂ ರಾಜಾನಂ "ಫರುಸಸಮಾಚಾರೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಏವಂ ದಿಟ್ಠದೋಸಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ ವುತ್ತಿಂ ಅಲಭಮಾನೋ ಜನೋ ವುತ್ತಿಹೇತು ನಿಸ್ಸಾಯ ವತ್ತತಿ, ಏವಂ ದಿಟ್ಠದೋಸಮ್ಪಿ ತಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಅಞ್ಞಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಲಭಮಾನಮಿದಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತೇವ।

೨೯೩. ಏವಂ ಕುರುಮಾನಞ್ಚ -

ಆರುಳ್ಹೋ ದೀಘನಿಸ್ಸೇಣಿಂ, ಯಥಾ ನಿಸ್ಸೇಣಿಬಾಹುಕಂ।
ಪಬ್ಬತಗ್ಗಞ್ಚ ಆರುಳ್ಹೋ, ಯಥಾ ಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕಂ॥

ಯಥಾ ವಾ ಗಿರಿಮಾರೂಳ್ಹೋ, ಅತ್ತನೋಯೇವ ಜಣ್ಣುಕಂ।
ಓಲುಬ್ಭತಿ ತಥೇವೇತಂ, ಝಾನಮೋಲುಬ್ಭ ವತ್ತತೀತಿ॥

ಇತಿ ಸಾಧುಜನಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಕತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ

ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಧಿಕಾರೇ

ಆರುಪ್ಪನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ

ದಸಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೧೧. ಸಮಾಧಿನಿದ್ದೇಸೋ

ಆಹಾರೇಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವನಾ

೨೯೪. ಇದಾನಿ ಆರುಪ್ಪಾನನ್ತರಂ ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾತಿ ಏವಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾಯ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಾಯ ಭಾವನಾನಿದ್ದೇಸೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ। ತತ್ಥ **ಆಹರತೀತಿ** ಆಹಾರೋ। ಸೋ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ, ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ, ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾಹಾರೋ, ವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರೋತಿ।

ಕೋ ಪನೇತ್ಥ ಕಿಮಾಹರತೀತಿ? ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ ಓಜಟ್ಠಮಕಂ ರೂಪಂ ಆಹರತಿ। ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಆಹರತಿ। ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾಹಾರೋ ತೀಸು ಭವೇಸು ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಆಹರತಿ। ವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ನಾಮರೂಪಂ ಆಹರತಿ।

ತೇಸು ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೇ ನಿಕನ್ತಿಭಯಂ। ಫಸ್ಸಾಹಾರೇ ಉಪಗಮನಭಯಂ। ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾಹಾರೇ ಉಪಪತ್ತಿಭಯಂ। ವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಭಯಂ। ಏವಂ ಸಪ್ಪಟಿಭಯೇಸು ಚ ತೇಸು ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ **ಪುತ್ತಮಂಸೂಪಮೇನ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೩) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ **ನಿಚ್ಚಮ್ಮಗಾವೂಪಮೇನ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೩)। ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾಹಾರೋ **ಅಙ್ಗಾರಕಾಸೂಪಮೇನ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೩)। ವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರೋ **ಸತ್ತಿಸತೂಪಮೇನಾತಿ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೩)। ಇಮೇಸು ಪನ ಚತೂಸು ಆಹಾರೇಸು ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಪ್ಪಭೇದೋ **ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋವ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ **ಆಹಾರೋತಿ** ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸಞ್ಞಾ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಾ।

ತಂ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಉಗ್ಗಹತೋ ಏಕಪದಮ್ಪಿ ಅವಿರಜ್ಝನ್ತೇನ ರಹೋಗತೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನ ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಪ್ಪಭೇದೇ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೇ ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಗಮನತೋ, ಪರಿಯೇಸನತೋ, ಪರಿಭೋಗತೋ, ಆಸಯತೋ, ನಿಧಾನತೋ, ಅಪರಿಪಕ್ಕತೋ, ಪರಿಪಕ್ಕತೋ, ಫಲತೋ, ನಿಸ್ಸನ್ದತೋ, ಸಮ್ಮಕ್ಖನತೋತಿ।

೨೯೫. ತತ್ಥ **ಗಮನತೋತಿ** ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೇ ನಾಮ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಸಕಲರತ್ತಿಂ ಬುದ್ಧವಚನಸಜ್ಝಾಯಂ ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ವಾ ಕತ್ವಾ ಕಾಲಸ್ಸೇವ ವುಟ್ಠಾಯ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಬೋಧಿಯಙ್ಗಣವತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಪಾನೀಯಂ ಪರಿಭೋಜನೀಯಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಪರಿವೇಣಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸರೀರಂ ಪಟಿಜಗ್ಗಿತ್ವಾ ಆಸನಮಾರೂಯ್ಹ ವೀಸತಿಂಸ ವಾರೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಜನಸಮ್ಬಾಧಾನಿ ಪವಿವೇಕಸುಖಾನಿ ಛಾಯೂದಕಸಮ್ಪನ್ನಾನಿ ಸುಚೀನಿ ಸೀತಲಾನಿ ರಮಣೀಯಭೂಮಿಭಾಗಾನಿ ತಪೋವನಾನಿ ಪಹಾಯ ಅರಿಯಂ ವಿವೇಕರತಿಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸುಸಾನಾಭಿಮುಖೇನ ಸಿಙ್ಗಾಲೇನ ವಿಯ ಆಹಾರತ್ಥಾಯ ಗಾಮಾಭಿಮುಖೇನ ಗನ್ತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಗಚ್ಛತಾ ಚ ಮಞ್ಚಮ್ಹಾ ವಾ ಪೀಠಮ್ಹಾ ವಾ ಓತರಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಾದರಜಘರಗೋಲಿಕವಚ್ಚಾದಿಸಮ್ಪರಿಕಿಣ್ಣಂ ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ ಅಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ತತೋ ಅಪ್ಪೇಕದಾ ಮೂಸಿಕಜತುಕವಚ್ಚಾದೀಹಿ ಉಪಹತತ್ತಾ ಅನ್ತೋಗಬ್ಭತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತರಂ ಪಮುಖಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ತತೋ ಉಲೂಕಪಾರಾವತಾದಿವಚ್ಚಸಮ್ಮಕ್ಖಿತತ್ತಾ ಉಪರಿಮತಲತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತರಂ ಹೇಟ್ಠಿಮತಲಂ। ತತೋ ಕದಾಚಿ ಕದಾಚಿ ವಾತೇರಿತೇಹಿ ಪುರಾಣತಿಣಪಣ್ಣೇಹಿ ಗಿಲಾನಸಾಮಣೇರಾನಂ ಮುತ್ತಕರೀಸಖೇಳಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾಹಿ ವಸ್ಸಕಾಲೇ ಉದಕಚಿಕ್ಖಲ್ಲಾದೀಹಿ ಚ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠತ್ತಾ ಹೇಟ್ಠಿಮತಲತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತರಂ ಪರಿವೇಣಂ। ಪರಿವೇಣತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತರಾ ವಿಹಾರರಚ್ಛಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ ಹೋತಿ।

ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಪನ ಬೋಧಿಞ್ಚ ಚೇತಿಯಞ್ಚ ವನ್ದಿತ್ವಾ ವಿತಕ್ಕಮಾಳಕೇ ಠಿತೇನ ಮುತ್ತರಾಸಿಸದಿಸಂ ಚೇತಿಯಂ ಮೋರಪಿಞ್ಛಕಲಾಪಮನೋಹರಂ ಬೋಧಿಂ ದೇವವಿಮಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಸಸ್ಸಿರೀಕಂ ಸೇನಾಸನಞ್ಚ ಅನಪಲೋಕೇತ್ವಾ ಏವರೂಪಂ ನಾಮ ರಮಣೀಯಂ ಪದೇಸಂ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಕತ್ವಾ ಆಹಾರಹೇತು ಗನ್ತಬ್ಬಂ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಪಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಗಾಮಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೇನ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಮಗ್ಗೋಪಿ ಉದಕವೇಗಭಿನ್ನವಿಸಮಮಗ್ಗೋಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಹೋತಿ।

ತತೋ ಗಣ್ಡಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇನ್ತೇನ ವಿಯ ನಿವಾಸನಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ವಣಚೋಳಕಂ ಬನ್ಧನ್ತೇನ ವಿಯ ಕಾಯಬನ್ಧನಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾತಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇನ್ತೇನ ವಿಯ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಭೇಸಜ್ಜಕಪಾಲಂ ನೀಹರನ್ತೇನ ವಿಯ ಪತ್ತಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಗಾಮದ್ವಾರಸಮೀಪಂ ಪಾಪುಣನ್ತೇನ ಹತ್ಥಿಕುಣಪಅಸ್ಸಕುಣಪಗೋಕುಣಪಮಹಿಂಸಕುಣಪಮನುಸ್ಸಕುಣಪಅಹಿಕುಣಪಕುಕ್ಕುರಕುಣಪಾನಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ, ಗನ್ಧೋಪಿ ನೇಸಂ ಘಾನಂ ಪಟಿಹನಮಾನೋ ಅಧಿವಾಸೇತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ। ತತೋ ಗಾಮದ್ವಾರೇ ಠತ್ವಾ ಚಣ್ಡಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಿಪರಿಸ್ಸಯಪರಿವಜ್ಜನತ್ಥಂ ಗಾಮರಚ್ಛಾ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಇಚ್ಚೇತಂ ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಾದಿಅನೇಕಕುಣಪಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಆಹಾರಹೇತು ಅಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಞ್ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಞ್ಚ ಘಾಯಿತಬ್ಬಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಅಹೋ ವತ ಭೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲೋ ಆಹಾರೋತಿ ಏವಂ ಗಮನತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

೧೯೬. ಕಥಂ **ಪರಿಯೇಸನತೋ**? ಏವಂ ಗಮನಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾಪಿ ಗಾಮಂ ಪವಿಟ್ಠೇನ ಸಙ್ಘಾಟಿಪಾರುತೇನ ಕಪಣಮನುಸ್ಸೇನ ವಿಯ ಕಪಾಲಹತ್ಥೇನ ಘರಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಗಾಮವೀಥೀಸು ಚರಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ಯತ್ಥ ವಸ್ಸಕಾಲೇ ಅಕ್ಕನ್ತಅಕ್ಕನ್ತಟ್ಠಾನೇ ಯಾವ ಪಿಣ್ಡಿಕಮಂಸಾಪಿ ಉದಕಚಿಕ್ಖಲ್ಲೇ ಪಾದಾ ಪವಿಸನ್ತಿ, ಏಕೇನ ಹತ್ಥೇನ ಪತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಏಕೇನ ಚೀವರಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ। ಗಿಮ್ಹಕಾಲೇ ವಾತವೇಗೇನ ಸಮುಟ್ಠಿತೇಹಿ ಪಂಸುತಿಣರಜೇಹಿ ಓಕಿಣ್ಣಸರೀರೇನ ಚರಿತಬ್ಬಂ। ತಂ ತಂ ಗೇಹದ್ವಾರಂ ಪತ್ವಾ ಮಚ್ಛಧೋವನಮಂಸಧೋವನತಣ್ಡುಲಧೋವನಖೇಳಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಸುನಖಸೂಕರವಚ್ಚಾದೀಹಿ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸಾನಿ ಕಿಮಿಕುಲಾಕುಲಾನಿ ನೀಲಮಕ್ಖಿಕಪರಿಕಿಣ್ಣಾನಿ ಓಳಿಗಲ್ಲಾನಿ ಚೇವ ಚನ್ದನಿಕಟ್ಠಾನಾನಿ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ಅಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಾನಿಪಿ। ಯತೋ ತಾ ಮಕ್ಖಿಕಾ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘಾಟಿಯಮ್ಪಿ ಪತ್ತೇಪಿ ಸೀಸೇಪಿ ನಿಲೀಯನ್ತಿ।

ಘರಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸಾಪಿ ಕೇಚಿ ದೇನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ನ ದೇನ್ತಿ। ದದಮಾನಾಪಿ ಏಕಚ್ಚೇ ಹಿಯ್ಯೋ ಪಕ್ಕಭತ್ತಮ್ಪಿ ಪುರಾಣಖಜ್ಜಕಮ್ಪಿ ಪೂತಿಕುಮ್ಮಾಸಪೂಪಾದೀನಿಪಿ ದದನ್ತಿ। ಅದದಮಾನಾಪಿ ಕೇಚಿದೇವ "ಅತಿಚ್ಛಥ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಪನ ಅಪಸ್ಸಮಾನಾ ವಿಯ ತುಣ್ಹೀ ಹೋನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಅಞ್ಞೇನ ಮುಖಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಕೇಚಿ "ಗಚ್ಛ, ರೇ ಮುಣ್ಡಕಾ"ತಿಆದೀಹಿ ಫರುಸವಾಚಾಹಿ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ। ಏವಂ ಕಪಣಮನುಸ್ಸೇನ ವಿಯ ಗಾಮೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮಿತಬ್ಬನ್ತಿ।

ಇಚ್ಚೇತಂ ಗಾಮಪ್ಪವೇಸನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ನಿಕ್ಖಮನಾ ಉದಕಚಿಕ್ಖಲ್ಲಾದಿಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಆಹಾರಹೇತು ಅಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಞ್ಚೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬಞ್ಚ ಅಧಿವಾಸೇತಬ್ಬಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಅಹೋ ವತ ಭೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲೋ ಆಹಾರೋತಿ ಏವಂ ಪರಿಯೇಸನತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

೧೯೭. ಕಥಂ **ಪರಿಭೋಗತೋ**? ಏವಂ ಪರಿಯಿಟ್ಠಾಹಾರೇನ ಪನ ಬಹಿಗಾಮೇ ಫಾಸುಕಟ್ಠಾನೇ ಸುಖನಿಸಿನ್ನೇನ ಯಾವ ತತ್ಥ ಹತ್ಥಂ ನ ಓತಾರೇತಿ, ತಾವ ತಥಾರೂಪಂ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ವಾ ಲಜ್ಜಿಮನುಸ್ಸಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ ನಿಮನ್ತೇತುಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ। ಭುಞ್ಜಿತುಕಾಮತಾಯ ಪನೇತ್ಥ ಹತ್ಥೇ ಓತಾರಿತಮತ್ತೇ "ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ವದನ್ತೇನ ಲಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ಹತ್ಥಂ ಪನ ಓತಾರೇತ್ವಾ ಮದ್ದನ್ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚಙ್ಗುಲಿಅನುಸಾರೇನ ಸೇದೋ ಪಗ್ಘರಮಾನೋ ಸುಕ್ಖಥದ್ಧಭತ್ತಮ್ಪಿ ತೇಮೇನ್ತೋ ಮುದುಂ ಕರೋತಿ।

ಅಥ ತಸ್ಮಿಂ ಪರಿಮದ್ದನಮತ್ತೇನಾಪಿ ಸಮ್ಭಿನ್ನಸೋಭೇ ಆಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಮುಖೇ ಠಪಿತೇ ಹೇಟ್ಠಿಮದನ್ತಾ ಉದುಕ್ಖಲಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತಿ, ಉಪರಿಮಾ ಮುಸಲಕಿಚ್ಚಂ, ಜಿವ್ಹಾ ಹತ್ಥಕಿಚ್ಚಂ। ತಂ ತತ್ಥ ಸುವಾನದೋಣಿಯಂ ಸುವಾನಪಿಣ್ಡಮಿವ ದನ್ತಮುಸಲೇಹಿ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಜಿವ್ಹಾಯ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಿಯಮಾನಂ ಜಿವ್ಹಗ್ಗೇ ತನುಪಸನ್ನಖೇಳೋ ಮಕ್ಖೇತಿ, ವೇಮಜ್ಝತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬಹಲಖೇಳೋ ಮಕ್ಖೇತಿ, ದನ್ತಕಟ್ಠೇನ ಅಸಮ್ಪತ್ತಟ್ಠಾನೇ ದನ್ತಗೂಥಕೋ ಮಕ್ಖೇತಿ। ಸೋ ಏವಂ ವಿಚುಣ್ಣಿತಮಕ್ಖಿತೋ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ಅನ್ತರಹಿತವಣ್ಣಗನ್ಧಸಙ್ಖಾರವಿಸೇಸೋ ಸುವಾನದೋಣಿಯಂ ಠಿತಸುವಾನವಮಥು ವಿಯ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ಏವರೂಪೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಆಪಾಥಂ ಅತೀತತ್ತಾ ಅಜ್ಝೋಹರಿತಬ್ಬೋ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ಪರಿಭೋಗತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

೧೯೮. ಕಥಂ **ಆಸಯತೋ**? ಏವಂ ಪರಿಭೋಗಂ ಉಪಗತೋ ಚ ಪನೇಸ ಅನ್ತೋ ಪವಿಸಮಾನೋ ಯಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ರಞ್ಞೋಪಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಪುಬ್ಬಲೋಹಿತಾಸಯೇಸು ಚತೂಸು ಅಞ್ಞತರೋ ಆಸಯೋ ಹೋತಿಯೇವ। ಮನ್ದಪುಞ್ಞಾನಂ ಪನ ಚತ್ತಾರೋ ಆಸಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಸ್ಸ ಪಿತ್ತಾಸಯೋ ಅಧಿಕೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಬಹಲಮಧುಕತೇಲಮಕ್ಖಿತೋ ವಿಯ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛೋ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಸ ಸೇಮ್ಹಾಸಯೋ ಅಧಿಕೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ನಾಗಬಲಪಣ್ಣರಸಮಕ್ಖಿತೋ ವಿಯ। ಯಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಾಸಯೋ ಅಧಿಕೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಪೂತಿತಕ್ಕಮಕ್ಖಿತೋ ವಿಯ। ಯಸ್ಸ ಲೋಹಿತಾಸಯೋ ಅಧಿಕೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ರಜನಮಕ್ಖಿತೋ ವಿಯ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛೋ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ಆಸಯತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

೧೯೯. ಕಥಂ **ನಿಧಾನತೋ**? ಸೋ ಇಮೇಸು ಚತೂಸು ಆಸಯೇಸು ಅಞ್ಞತರೇನ ಆಸಯೇನ ಮಕ್ಖಿತೋ ಅನ್ತೋಉದರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನೇವ ಸುವಣ್ಣಭಾಜನೇ ನ ಮಣಿರಜತಾದಿಭಾಜನೇಸು ನಿಧಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಸಚೇ ಪನ ದಸವಸ್ಸಿಕೇನ ಅಜ್ಝೋಹರಿಯತಿ ದಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಅಧೋತವಚ್ಚಕೂಪಸದಿಸೇ ಓಕಾಸೇ ಪತಿಟ್ಠಹತಿ। ಸಚೇ ವೀಸ, ತಿಂಸ, ಚತ್ತಾಲೀಸ, ಪಞ್ಞಾಸ, ಸಟ್ಠಿ, ಸತ್ತತಿ, ಅಸೀತಿ, ನವುತಿವಸ್ಸಿಕೇನ, ಸಚೇ ವಸ್ಸಸತಿಕೇನ ಅಜ್ಝೋಹರಿಯತಿ। ವಸ್ಸಸತಂ ಅಧೋತವಚ್ಚಕೂಪಸದಿಸೇ ಓಕಾಸೇ ಪತಿಟ್ಠಹತೀತಿ ಏವಂ ನಿಧಾನತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

೨೦೦. ಕಥಂ **ಅಪರಿಪಕ್ಕತೋ**? ಸೋ ಪನಾಯಮಾಹಾರೋ ಏವರೂಪೇ ಓಕಾಸೇ ನಿಧಾನಮುಪಗತೋ ಯಾವ ಅಪರಿಪಕ್ಕೋ ಹೋತಿ, ತಾವ ತಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ಪರಮನ್ಧಕಾರತಿಮಿಸೇ ನಾನಾಕುಣಪಗನ್ಧವಾಸಿತಪವನವಿಚರಿತೇ ಅತಿದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛೇ ಪದೇಸೇ ಯಥಾ ನಾಮ ನಿದಾಘೇ ಅಕಾಲಮೇಘೇನ ಅಭಿವುಟ್ಠಮ್ಹಿ ಚಣ್ಡಾಲಗಾಮದ್ವಾರಆವಾಟೇ ಪತಿತಾನಿ ತಿಣಪಣ್ಣಕಿಲಞ್ಜಖಣ್ಡಅಹಿಕುಕ್ಕುರಮನುಸ್ಸಕುಣಪಾದೀನಿ ಸೂರಿಯಾತಪೇನ ಸನ್ತತ್ತಾನಿ ಫೇಣಪುಪ್ಫುಳಕಾಚಿತಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ತಂದಿವಸಮ್ಪಿ ಹಿಯ್ಯೋಪಿ ತತೋ ಪುರಿಮೇ ದಿವಸೇಪಿ ಅಜ್ಝೋಹತೋ ಸಬ್ಬೋ ಏಕತೋ ಹುತ್ವಾ ಸೇಮ್ಹಪಟಲಪರಿಯೋನದ್ಧೋ ಕಾಯಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಕುಥಿತಕುಥನಸಞ್ಜಾತಫೇಣಪುಪ್ಫುಳಕಾಚಿತೋ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಏವಂ ಅಪರಿಪಕ್ಕತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

೨೦೧. ಕಥಂ **ಪರಿಪಕ್ಕತೋ**? ಸೋ ತತ್ಥ ಕಾಯಗ್ಗಿನಾ ಪರಿಪಕ್ಕೋ ಸಮಾನೋ ನ ಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿಧಾತುಯೋ ವಿಯ ಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ಫೇಣಪುಪ್ಫುಳಕೇ ಪನ ಮುಞ್ಚನ್ತೋ ಸಣ್ಹಕರಣಿಯಂ ಪಿಸಿತ್ವಾ ನಾಳಿಕೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಪಣ್ಡುಮತ್ತಿಕಾ ವಿಯ ಕರೀಸಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಸಯಂ, ಮುತ್ತಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಮುತ್ತವತ್ಥಿಞ್ಚ ಪೂರೇತೀತಿ ಏವಂ ಪರಿಪಕ್ಕತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

೨೦೨. ಕಥಂ **ಫಲತೋ**? ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಪಚ್ಚಮಾನೋ ಚ ಪನಾಯಂ ಕೇಸಲೋಮನಖದನ್ತಾದೀನಿ ನಾನಾಕುಣಪಾನಿ ನಿಪ್ಫಾದೇತಿ ಅಸಮ್ಮಾಪರಿಪಚ್ಚಮಾನೋ ದದ್ದುಕಣ್ಡುಕಚ್ಛುಕುಟ್ಠಕಿಲಾಸಸೋಸಕಾಸಾತಿಸಾರಪ್ಪಭುತೀನಿ ರೋಗಸತಾನಿ, ಇದಮಸ್ಸ

ಫಲನ್ತಿ ಏವಂ ಫಲತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

೩೦೩. ಕಥಂ **ನಿಸ್ಸನ್ದತೋ**? ಅಜ್ಝೋಹರಿಯಮಾನೋ ಚೇಸ ಏಕೇನ ದ್ವಾರೇನ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿಸ್ಸನ್ದಮಾನೋ ಅಕ್ಖಿಮ್ಹಾ ಅಕ್ಖಿಗೂಥಕೋ ಕಣ್ಣಮ್ಹಾ ಕಣ್ಣಗೂಥಕೋತಿಆದಿನಾ ಪಕಾರೇನ ಅನೇಕೇಹಿ ದ್ವಾರೇಹಿ ನಿಸ್ಸನ್ದತಿ। ಅಜ್ಝೋಹರಣಸಮಯೇ ಚೇಸ ಮಹಾಪರಿವಾರೇನಾಪಿ ಅಜ್ಝೋಹರಿಯತಿ। ನಿಸ್ಸನ್ದನಸಮಯೇ ಪನ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಾದಿಭಾವಂ ಉಪಗತೋ ಏಕಕೇನೇವ ನೀಹರಿಯತಿ। ಪಠಮದಿವಸೇ ಚ ನಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೋ ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠೋಪಿ ಹೋತಿ ಉದಗ್ಗುದಗ್ಗೋ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ। ದುತಿಯದಿವಸೇ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ್ತೋ ಪಿಹಿತನಾಸಿಕೋ ಹೋತಿ ವಿಕುಣಿತಮುಖೋ ಜೇಗುಚ್ಛೀ ಮಙ್ಕುಭೂತೋ। ಪಠಮದಿವಸೇ ಚ ನಂ ರತ್ತೋ ಗಿದ್ಧೋ ಗಧಿತೋ ಮುಚ್ಛಿತೋಪಿ ಅಜ್ಝೋಹರಿತ್ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಏಕರತ್ತಿವಾಸೇನ ವಿರತ್ತೋ ಅಟ್ಟೀಯಮಾನೋ ಹರಾಯಮಾನೋ ಜಿಗುಚ್ಛಮಾನೋ ನೀಹರತಿ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ –

“ಅನ್ನಂ ಪಾನಂ ಖಾದನೀಯಂ, ಭೋಜನಞ್ಚ ಮಹಾರಹಂ।
ಏಕದ್ವಾರೇನ ಪವಿಸಿತ್ವಾ, ನವದ್ವಾರೇಹಿ ಸನ್ದತಿ॥

“ಅನ್ನಂ ಪಾನಂ ಖಾದನೀಯಂ, ಭೋಜನಞ್ಚ ಮಹಾರಹಂ।
ಭುಞ್ಜತಿ ಸಪರಿವಾರೋ, ನಿಕ್ಖಾಮೇನ್ತೋ ನಿಲೀಯತಿ॥

“ಅನ್ನಂ ಪಾನಂ ಖಾದನೀಯಂ, ಭೋಜನಞ್ಚ ಮಹಾರಹಂ।
ಭುಞ್ಜತಿ ಅಭಿನನ್ದನ್ತೋ, ನಿಕ್ಖಾಮೇನ್ತೋ ಜಿಗುಚ್ಛತಿ॥

“ಅನ್ನಂ ಪಾನಂ ಖಾದನೀಯಂ, ಭೋಜನಞ್ಚ ಮಹಾರಹಂ।
ಏಕರತ್ತಿಪರಿವಾಸಾ, ಸಬ್ಬಂ ಭವತಿ ಪೂತಿಕ”ನ್ತಿ॥

ಏವಂ ನಿಸ್ಸನ್ದತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

೩೦೪. ಕಥಂ **ಸಮ್ಮಕ್ಖನತೋ**? ಪರಿಭೋಗಕಾಲೇಪಿ ಚೇಸ ಹತ್ಥಓಟ್ಠಜಿವ್ಹಾತಾಲೂನಿ ಸಮ್ಮಕ್ಖೇತಿ। ತಾನಿ ತೇನ ಸಮ್ಮಕ್ಖಿತತ್ತಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಯಾನಿ ಧೋತಾನಿಪಿ ಗನ್ಧಹರಣತ್ಥಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಧೋವಿತಬ್ಬಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಪರಿಭುತ್ತೋ ಸಮಾನೋ ಯಥಾ ನಾಮ ಓದನೇ ಪಚ್ಚಮಾನೇ ಥುಸಕಣಕುಣ್ಡಕಾದೀನಿ ಉತ್ತರಿತ್ವಾ ಉಕ್ಖಲಿಮುಖವಟ್ಟಿಪಿಧಾನಿಯೋ ಮಕ್ಖನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಸಕಲಸರೀರಾನುಗತೇನ ಕಾಯಗ್ಗಿನಾ ಫೇಣುದ್ದೇಹಕಂ ಪಚ್ಚಿತ್ವಾ ಉತ್ತರಮಾನೋ ದನ್ತೇ ದನ್ತಮಲಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಕ್ಖೇತಿ। ಜಿವ್ಹಾತಾಲುಪ್ಪಭುತೀನಿ ಖೇಳಸೇಮ್ಹಾದಿಭಾವೇನ, ಅಕ್ಖಿಕಣ್ಣನಾಸಅಧೋಮಗ್ಗಾದಿಕೇ ಅಕ್ಖಿಗೂಥಕಕಣ್ಣಗೂಥಕಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾಮುತ್ತಕರೀಸಾದಿಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಕ್ಖೇತಿ। ಯೇನ ಸಮ್ಮಕ್ಖಿತಾನಿ ಇಮಾನಿ ದ್ವಾರಾನಿ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಧೋವಿಯಮಾನಾನಿಪಿ ನೇವ ಸುಚೀನಿ, ನ ಮನೋರಮಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಯೇಸು ಏಕಚ್ಚಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಹತ್ಥೋ ಪುನ ಉದಕೇನ ಧೋವಿತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ। ಏಕಚ್ಚಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಗೋಮಯೇನಪಿ ಮತ್ತಿಕಾಯಪಿ ಗನ್ಧಚುಣ್ಣೇನಪಿ ಧೋವತೋ ಪಾಟಿಕುಲ್ಯತಾ ವಿಗಚ್ಛತೀತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮಕ್ಖನತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

೩೦೫. ತಸ್ಸೇವಂ ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಾಹತಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರವಸೇನ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆಸೇವತಿ ಭಾವೇತಿ ಬಹುಲೀಕರೋತಿ। ತಸ್ಸೇವಂ ಕರೋತೋ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತಿ। ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಸ್ಸ ಸಭಾವಧಮ್ಮತಾಯ ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ

ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ತೇನ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ। ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಪನೇತ್ಥ ಸಞ್ಞಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಇಮಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಾ ಇಚ್ಚೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

ಇಮಞ್ಚ ಪನ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಂ ಅನುಯುತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ರಸತಣ್ಹಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಪತಿಲೀಯತಿ ಪತಿಕುಟತಿ ಪತಿವಟ್ಟತಿ। ಸೋ ಕನ್ತಾರನಿತ್ಥರಣತ್ಥಿಕೋ ವಿಯ ಪುತ್ತಮಂಸಂ ವಿಗತಮದೋ ಆಹಾರಂ ಆಹಾರೇತಿ ಯಾವದೇವ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಿತ್ಥರಣತ್ಥಾಯ। ಅಥಸ್ಸ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಪರಿಞ್ಞಾಮುಖೇನ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕೋ ರಾಗೋ ಪರಿಞ್ಞಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಸೋ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಪರಿಞ್ಞಾಮುಖೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ಪರಿಜಾನಾತಿ। ಅಪರಿಪಕ್ಕಾದಿಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವವಸೇನ ಚಸ್ಸ ಕಾಯಗತಾಸತಿಭಾವನಾಪಿ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಸುಭಸಞ್ಞಾಯ ಅನುಲೋಮಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತಿ। ಇಮಂ ಪನ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಅಮತಪರಿಯೋಸಾನತಂ ಅನಭಿಸಮ್ಭುಣನ್ತೋ ಸುಗತಿಪರಾಯನೋ ಹೋತೀತಿ।

ಅಯಂ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಾಭಾವನಾಯ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ।

ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಭಾವನಾ

೩೦೬. ಇದಾನಿ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಾನನ್ತರಂ **ಏಕಂ ವವತ್ಥಾನ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಸ್ಸ ಭಾವನಾನಿದ್ದೇಸೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ। ತತ್ಥ **ವವತ್ಥಾನ**ನ್ತಿ ಸಭಾವೂಪಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ, ಚತುನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ವವತ್ಥಾನಂ **ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಂ**। ಧಾತುಮನಸಿಕಾರೋ, ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। ತಯಿದಂ ದ್ವಿಧಾ ಆಗತಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಆಗತಂ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಮಹಾಹತ್ಥಿಪದೂಪಮೇ ರಾಹುಲೋವಾದೇ ಧಾತುವಿಭಙ್ಗೇ ಚ। ತಞ್ಹಿ –

“ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಕ್ಖೋ ಗೋಘಾತಕೋ ವಾ ಗೋಘಾತಕನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ಗಾವಿಂ ವಧಿತ್ವಾ ಚತುಮಹಾಪಥೇ ಬಿಲಸೋ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ಅಸ್ಸ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಇಮಮೇವ ಕಾಯಂ ಯಥಾಠಿತಂ ಯಥಾಪಣಿಹಿತಂ ಧಾತುಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ, ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಪಥವೀಧಾತು ಆಪೋಧಾತು ತೇಜೋಧಾತು ವಾಯೋಧಾತೂ”ತಿ –

ಏವಂ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ ವಸೇನ **ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೮) ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಆಗತಂ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ – ಯಥಾ ಛೇಕೋ ಗೋಘಾತಕೋ ವಾ ತಸ್ಸೇವ ವಾ ಭತ್ತವೇತನಭತೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ ಗಾವಿಂ ವಧಿತ್ವಾ ವಿನಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಚತಸ್ಸೋ ದಿಸಾ ಗತಾನಂ ಮಹಾಪಥಾನಂ ವೇಮಜ್ಝಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಚತುಮಹಾಪಥೇ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಕತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ಅಸ್ಸ, ಏವಮೇವ ಭಿಕ್ಖು ಚತುನ್ನಂ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಆಕಾರೇನ ಠಿತತ್ತಾ ಯಥಾಠಿತಂ। ಯಥಾಠಿತತ್ತಾವ ಯಥಾಪಣಿಹಿತಂ ಕಾಯಂ ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಪಥವೀಧಾತು…ಪೇ॰… ವಾಯೋಧಾತೂತಿ ಏವಂ ಧಾತುಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ।

ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಯಥಾ ಗೋಘಾತಕಸ್ಸ ಗಾವಿಂ ಪೋಸೇನ್ತಸ್ಸಪಿ ಆಘಾತನಂ ಆಹರನ್ತಸ್ಸಪಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತಸ್ಸಪಿ ವಧನ್ತಸ್ಸಪಿ ವಧಿತಂ ಮತಂ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸಪಿ ತಾವದೇವ ಗಾವೀತಿಸಞ್ಞಾ ನ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ಯಾವ ನಂ ಪದಾಲೇತ್ವಾ ಬಿಲಸೋ ನ ವಿಭಜತಿ। ವಿಭಜಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಪನ ಗಾವೀಸಞ್ಞಾ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ಮಂಸಸಞ್ಞಾ ಪವತ್ತತಿ। ನಾಸ್ಸ ಏವಂ ಹೋತಿ “ಅಹಂ ಗಾವಿಂ ವಿಕ್ಕಿಣಾಮಿ, ಇಮೇ ಗಾವಿಂ ಹರನ್ತೀ”ತಿ। ಅಥ ಖ್ವಸ್ಸ “ಅಹಂ ಮಂಸಂ ವಿಕ್ಕಿಣಾಮಿ, ಇಮೇಪಿ ಮಂಸಂ ಹರನ್ತೀ”ಚ್ಚೇವ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಇಮಸ್ಸಾಪಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪುಬ್ಬೇ ಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನಕಾಲೇ ಗಿಹಿಭೂತಸ್ಸಪಿ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸಪಿ ತಾವದೇವ ಸತ್ತೋತಿ ವಾ ಪೋಸೋತಿ ವಾ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ ವಾ ಸಞ್ಞಾ ನ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ಯಾವ ಇಮಮೇವ ಕಾಯಂ ಯಥಾಠಿತಂ ಯಥಾಪಣಿಹಿತಂ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಂ ಕತ್ವಾ ಧಾತುಸೋ ನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ। ಧಾತುಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಪನ ಸತ್ತಸಞ್ಞಾ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ,

ಧಾತುವಸೇನೇವ ಚಿತ್ತಂ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಕ್ಖೋ ಗೋಘಾತಕೋ ವಾ…ಪೇ॰… ನಿಸಿನ್ನೋ ಅಸ್ಸ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು…ಪೇ॰… ವಾಯೋಧಾತೂ"ತಿ।

೩೦೭. **ಮಹಾಹತ್ಥಿಪದೂಪಮೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೦ ಆದಯೋ) ಪನ - "ಕತಮಾ ಚಾವುಸೋ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ಪಥವೀಧಾತು? ಯಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ಕಕ್ಖಳಂ ಖರಿಗತಂ ಉಪಾದಿನ್ನಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ , ಕೇಸಾ ಲೋಮಾ…ಪೇ॰… ಉದರಿಯಂ ಕರೀಸಂ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ಕಕ್ಖಳಂ ಖರಿಗತಂ ಉಪಾದಿನ್ನಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಆವುಸೋ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ಪಥವೀಧಾತೂ"ತಿ ಚ,

"ಕತಮಾ ಚಾವುಸೋ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ಆಪೋಧಾತು? ಯಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ಆಪೋ ಆಪೋಗತಂ ಉಪಾದಿನ್ನಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಪಿತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಮುತ್ತಂ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ಆಪೋ ಆಪೋಗತಂ ಉಪಾದಿನ್ನಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಾವುಸೋ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ಆಪೋಧಾತೂ"ತಿ ಚ,

"ಕತಮಾ ಚಾವುಸೋ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ತೇಜೋಧಾತು? ಯಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ತೇಜೋ ತೇಜೋಗತಂ ಉಪಾದಿನ್ನಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಯೇನ ಚ ಸನ್ತಪ್ಪತಿ, ಯೇನ ಚ ಜೀರೀಯತಿ, ಯೇನ ಚ ಪರಿಡಯ್ಹತಿ, ಯೇನ ಚ ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಂ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಣಾಮಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ತೇಜೋ ತೇಜೋಗತಂ ಉಪಾದಿನ್ನಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಾವುಸೋ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ತೇಜೋಧಾತೂ"ತಿ ಚ,

"ಕತಮಾ ಚಾವುಸೋ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ವಾಯೋಧಾತು? ಯಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವಾಯೋ ವಾಯೋಗತಂ ಉಪಾದಿನ್ನಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಉದ್ಧಙ್ಗಮಾ ವಾತಾ, ಅಧೋಗಮಾ ವಾತಾ, ಕುಚ್ಛಿಸಯಾ ವಾತಾ, ಕೋಟ್ಠಾಸಯಾ ವಾತಾ, ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನುಸಾರಿನೋ ವಾತಾ, ಅಸ್ಸಾಸೋ ಪಸ್ಸಾಸೋ ಇತಿ ವಾ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವಾಯೋ ವಾಯೋಗತಂ ಉಪಾದಿನ್ನಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಾವುಸೋ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ವಾಯೋಧಾತೂ"ತಿ ಚ -

ಏವಂ ನಾತಿತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ ವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಆಗತಂ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ರಾಹುಲೋವಾದಧಾತುವಿಭಙ್ಗೇಸುಪಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ಅನುತ್ತಾನಪದವಣ್ಣನಾ, **ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತ**ನ್ತಿ ಇದಂ ತಾವ ಉಭಯಮ್ಪಿ ನಿಯಕಸ್ಸ ಅಧಿವಚನಂ। **ನಿಯಕಂ** ನಾಮ ಅತ್ತನಿ ಜಾತಂ ಸಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಯಿದಂ ಯಥಾ ಲೋಕೇ ಇತ್ಥೀಸು ಕಥಾ ಅಧಿತ್ಥೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಅತ್ತನಿ ಪವತ್ತತ್ತಾ **ಅಜ್ಝತ್ತಂ,** ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಪವತ್ತತ್ತಾ **ಪಚ್ಚತ್ತ**ನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕಕ್ಖಳ**ನ್ತಿ ಥದ್ಧಂ। **ಖರಿಗತ**ನ್ತಿ ಫರುಸಂ। ತತ್ಥ ಪಠಮಂ ಲಕ್ಖಣವಚನಂ, ದುತಿಯಂ ಆಕಾರವಚನಂ, ಕಕ್ಖಳಲಕ್ಖಣಾ ಹಿ ಪಥವೀಧಾತು, ಸಾ ಫರುಸಾಕಾರಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಖರಿಗತನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಉಪಾದಿನ್ನ**ನ್ತಿ ದಳ್ಹಂ ಆದಿನ್ನಂ, ಅಹಂ ಮಮನ್ತಿ ಏವಂ ದಳ್ಹಂ ಆದಿನ್ನಂ, ಗಹಿತಂ ಪರಾಮಟ್ಠನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೇಯ್ಯಥಿದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತೋ। ತಸ್ಸ ತಂ ಕತಮನ್ತಿ ಚೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತೋ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಕೇಸಾ ಲೋಮಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಚ **ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ** ವೀಸತಿಯಾ ಆಕಾರೇಹಿ ಪಥವೀಧಾತು ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ಅವಸೇಸೇಸು ತೀಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಪಥವೀಧಾತು ಸಙ್ಗಹಿತಾ।

ವಿಸ್ಸನ್ದನಭಾವೇನ ತಂ ತಂ ಠಾನಂ ಅಪ್ಪೋತೀತಿ **ಆಪೋ**। ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ನಾನಾವಿಧೇಸು ಆಪೇಸು ಗತನ್ತಿ **ಆಪೋಗತಂ**। ಕಿಂ ತಂ? ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಆಬನ್ಧನಲಕ್ಖಣಂ।

ತೇಜನವಸೇನ **ತೇಜೋ,** ವುತ್ತನಯೇನೇವ ತೇಜೇಸು ಗತನ್ತಿ **ತೇಜೋಗತಂ**। ಕಿಂ ತಂ? ಉಣ್ಹತ್ತಲಕ್ಖಣಂ। **ಯೇನ ಚಾತಿ** ಯೇನ ತೇಜೋಧಾತುಗತೇನ ಕುಪಿತೇನ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಸನ್ತಪ್ಪತಿ, ಏಕಾಹಿಕಜರಾದಿಭಾವೇನ ಉಸುಮಜಾತೋ ಹೋತಿ। **ಯೇನ ಚ ಜೀರೀಯತೀತಿ** ಯೇನ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಜೀರತಿ, ಇನ್ದ್ರಿಯವೇಕಲ್ಲತಂ ಬಲಪರಿಕ್ಖಯಂ ವಲಿಪಲಿತಾದಿಭಾವಞ್ಚ ಪಾಪುಣಾತಿ। **ಯೇನ ಚ ಪರಿಡಯ್ಹತೀತಿ** ಯೇನ ಕುಪಿತೇನ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಡಯ್ಹತಿ। ಸೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ "ಡಯ್ಹಾಮಿ ಡಯ್ಹಾಮೀ"ತಿ ಕನ್ದನ್ತೋ ಸತಧೋತಸಪ್ಪಿಗೋಸೀಸಚನ್ದನಾದಿಲೇಪಞ್ಚೇವ ತಾಲವಣ್ಟವಾತಞ್ಚ ಪಚ್ಚಾಸೀಸತಿ। **ಯೇನ ಚ ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಂ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಣಾಮಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ** ಯೇನೇತಂ ಅಸಿತಂ ವಾ ಓದನಾದಿ ಪೀತಂ ವಾ ಪಾನಕಾದಿ ಖಾಯಿತಂ ವಾ ಪಿಟ್ಠಖಜ್ಜಕಾದಿ ಸಾಯಿತಂ ವಾ ಅಮ್ಬಪಕ್ಕಮಧುಫಾಣಿತಾದಿ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತಿ, ರಸಾದಿಭಾವೇನ ವಿವೇಕಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮಾ ತಯೋ ತೇಜೋಧಾತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ। ಪಚ್ಛಿಮೋ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನೋವ।

ವಾಯನವಸೇನ **ವಾಯೋ,** ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವಾಯೇಸು ಗತನ್ತಿ **ವಾಯೋಗತಂ**। ಕಿಂ ತಂ? ವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಂ। **ಉದ್ಧಙ್ಗಮಾ ವಾತಾತಿ** ಉಗ್ಗಾರಹಿಕ್ಕಾದಿಪವತ್ತಕಾ ಉದ್ಧಂ ಆರೋಹಣವಾತಾ। **ಅಧೋಗಮಾ ವಾತಾತಿ** ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಾದಿನೀಹರಣಕಾ ಅಧೋ ಓರೋಹಣವಾತಾ। **ಕುಚ್ಛಿಸಯಾ ವಾತಾತಿ** ಅನ್ತಾನಂ ಬಹಿವಾತಾ। **ಕೋಟ್ಠಾಸಯಾ ವಾತಾತಿ** ಅನ್ತಾನಂ ಅನ್ತೋವಾತಾ। **ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನುಸಾರಿನೋ ವಾತಾತಿ** ಧಮನಿಜಾಲಾನುಸಾರೇನ ಸಕಲಸರೀರೇ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನಿ ಅನುಸಟಾ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಾ ವಾತಾ। **ಅಸ್ಸಾಸೋತಿ** ಅನ್ತೋಪವಿಸನನಾಸಿಕವಾತೋ। **ಪಸ್ಸಾಸೋತಿ** ಬಹಿನಿಕ್ಖಮನನಾಸಿಕವಾತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮಾ ಪಞ್ಚ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ। ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾವ। ಸಬ್ಬತ್ಥ **ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಅವಸೇಸಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಆಪೋಧಾತುಆದಯೋ ಸಙ್ಗಹಿತಾ।

ಇತಿ ವೀಸತಿಯಾ ಆಕಾರೇಹಿ ಪಥವೀಧಾತು, ದ್ವಾದಸಹಿ ಆಪೋಧಾತು, ಚತೂಹಿ ತೇಜೋಧಾತು, ಛಹಿ ವಾಯೋಧಾತೂತಿ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಆಕಾರೇಹಿ ಚತಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ವಿತ್ಥಾರಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪಾಳಿವಣ್ಣನಾ।

೩೦೮. ಭಾವನಾನಯೇ ಪನೇತ್ಥ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕೇಸಾ ಪಥವೀಧಾತು, ಲೋಮಾ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ ಏವಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಧಾತುಪರಿಗ್ಗಹೋ ಪಪಞ್ಚತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಯಂ ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣಂ, ಅಯಂ ಪಥವೀಧಾತು। ಯಂ ಆಬನ್ಧನಲಕ್ಖಣಂ, ಅಯಂ ಆಪೋಧಾತು। ಯಂ ಪರಿಪಾಚನಲಕ್ಖಣಂ, ಅಯಂ ತೇಜೋಧಾತು। ಯಂ ವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಂ, ಅಯಂ ವಾಯೋಧಾತೂತಿ ಏವಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಪನಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। ನಾತಿತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ಪನ ಏವಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಅನ್ಧಕಾರಂ ಅವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ। ಪುರಿಮನಯೇನ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ।

ಕಥಂ ? ಯಥಾ ದ್ವೀಸು ಭಿಕ್ಖೂಸು ಬಹುಪೇಯ್ಯಾಲಂ ತನ್ತಿಂ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತೇಸು ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋ ಭಿಕ್ಖು ಸಕಿಂ ವಾ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ಪೇಯ್ಯಾಲಮುಖಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಉಭತೋಕೋಟಿವಸೇನೇವ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ। ತತ್ರ ನಾತಿತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋ ಏವಂ ವತ್ತಾ ಹೋತಿ "ಕಿಂ ಸಜ್ಝಾಯೋ ನಾಮೇಸ ಓಟ್ಠಪರಿಯಾಹತಮತ್ತಂ ಕಾತುಂ ನ ದೇತಿ, ಏವಂ ಸಜ್ಝಾಯೇ ಕರಿಯಮಾನೇ ಕದಾ ತನ್ತಿ ಪಗುಣಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಸೋ ಆಗತಾಗತಂ ಪೇಯ್ಯಾಲಮುಖಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾವ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕರೋತಿ। ತಮೇನಂ ಇತರೋ ಏವಮಾಹ - "ಕಿಂ ಸಜ್ಝಾಯೋ ನಾಮೇಸ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಗನ್ತುಂ ನ ದೇತಿ, ಏವಂ ಸಜ್ಝಾಯೇ ಕರಿಯಮಾನೇ ಕದಾ ತನ್ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಗಮಿಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಏವಮೇವ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ಕೇಸಾದಿವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಧಾತುಪರಿಗ್ಗಹೋ ಪಪಞ್ಚತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಯಂ ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣಂ, ಅಯಂ ಪಥವೀಧಾತೂತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। ಇತರಸ್ಸ ತಥಾ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಅನ್ಧಕಾರಂ ಅವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ। ಕೇಸಾದಿವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ।

ತಸ್ಮಾ ಇಮಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೇನ ತಾವ ರಹೋಗತೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ರೂಪಕಾಯಂ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಥದ್ಧಭಾವೋ ವಾ ಖರಭಾವೋ ವಾ, ಅಯಂ ಪಥವೀಧಾತು। ಯೋ ಆಬನ್ಧನಭಾವೋ ವಾ ದ್ರವಭಾವೋ ವಾ, ಅಯಂ ಆಪೋಧಾತು। ಯೋ ಪರಿಪಾಚನಭಾವೋ ವಾ ಉಣ್ಹಭಾವೋ ವಾ, ಅಯಂ ತೇಜೋಧಾತು। ಯೋ ವಿತ್ಥಮ್ಭನಭಾವೋ ವಾ ಸಮುದೀರಣಭಾವೋ ವಾ, ಅಯಂ ವಾಯೋಧಾತೂತಿ ಏವಂ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಧಾತುಯೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪಥವೀಧಾತು ಆಪೋಧಾತೂತಿ ಧಾತುಮತ್ತತೋ ನಿಸ್ಸತ್ತತೋ ನಿಜ್ಜೀವತೋ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸೇವಂ ವಾಯಮಮಾನಸ್ಸ ನಚಿರೇನೇವ ಧಾತುಪ್ಪಭೇದಾವಭಾಸನಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋ ಉಪಚಾರಮತ್ತೋ ಸಮಾಧಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಅಥ ವಾ ಪನ ಯೇ ಇಮೇ ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ನಿಸ್ಸತ್ತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ “ಅಟ್ಠಿಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ನ್ಹಾರುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಮಂಸಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಮ್ಮಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಆಕಾಸೋ ಪರಿವಾರಿತೋ ರೂಪನ್ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೬) ಚತ್ತಾರೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ವುತ್ತಾ। ತೇಸು ತಂ ತಂ ಅನ್ತರಾನುಸಾರಿನಾ ಞಾಣಹತ್ಥೇನ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ಯೋ ಏತೇಸು ಥದ್ಧಭಾವೋ ವಾ ಖರಭಾವೋ ವಾ, ಅಯಂ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಧಾತುಯೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪಥವೀಧಾತು ಆಪೋಧಾತೂತಿ ಧಾತುಮತ್ತತೋ ನಿಸ್ಸತ್ತತೋ ನಿಜ್ಜೀವತೋ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸೇವಂ ವಾಯಮಮಾನಸ್ಸ ನಚಿರೇನೇವ ಧಾತುಪ್ಪಭೇದಾವಭಾಸನಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋ ಉಪಚಾರಮತ್ತೋ ಸಮಾಧಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಆಗತೇ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನೇ ಭಾವನಾನಯೋ।

೩೦೯. ವಿತ್ಥಾರತೋ ಆಗತೇ ಪನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ ಹಿ ನಾತಿತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೇನ ಯೋಗಿನಾ ಆಚರಿಯಸನ್ತಿಕೇ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಆಕಾರೇಹಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಧಾತುಯೋ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ಸೇನಾಸನೇ ವಿಹರನ್ತೇನ ಕತಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇನ ರಹೋಗತೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನ ಸಸಮ್ಭಾರಸಙ್ಖೇಪತೋ, ಸಸಮ್ಭಾರವಿಭತ್ತಿತೋ, ಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖೇಪತೋ, ಸಲಕ್ಖಣವಿಭತ್ತಿತೋತಿ ಏವಂ ಚತೂಹಾಕಾರೇಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ ಕಥಂ **ಸಸಮ್ಭಾರಸಙ್ಖೇಪತೋ ಭಾವೇತಿ**? ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ವೀಸತಿಯಾ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಥದ್ಧಾಕಾರಂ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ದ್ವಾದಸಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಯೂಸಗತಂ ಉದಕಸಙ್ಖಾತಂ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರಂ ಆಪೋಧಾತೂತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಚತೂಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಪರಿಪಾಚನಕಂ ತೇಜಂ ತೇಜೋಧಾತೂತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ । ಛಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ವಿತ್ಥಮ್ಭನಾಕಾರಂ ವಾಯೋಧಾತೂತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ತಸ್ಸೇವಂ ವವತ್ಥಾಪಯತೋಯೇವ ಧಾತುಯೋ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆವಜ್ಜತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

೩೧೦. ಯಸ್ಸ ಪನ ಏವಂ ಭಾವಯತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಇಜ್ಝತಿ, ತೇನ **ಸಸಮ್ಭಾರವಿಭತ್ತಿತೋ** ಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ? ತೇನ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಯಂ ತಂ ಕಾಯಗತಾಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸೇ ಸತ್ತಧಾ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಂ ದಸಧಾ ಮನಸಿಕಾರಕೋಸಲ್ಲಞ್ಚ ವುತ್ತಂ। ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ ತಾವ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅಪರಿಹಾಪೇತ್ವಾ ತಚಪಞ್ಚಕಾದೀನಂ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ ವಚಸಾ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಆದಿಂಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ತತ್ಥ ವುತ್ತವಿಧಾನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಅಯಮೇವ ಹಿ ವಿಸೇಸೋ, ತತ್ಥ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನದಿಸೋಕಾಸಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಕೇಸಾದಯೋ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾಪಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ, ಇಧ ಧಾತುವಸೇನ। ತಸ್ಮಾ ವಣ್ಣಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಞ್ಚಧಾ ಕೇಸಾದಯೋ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ಅವಸಾನೇ ಏವಂ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ।

೩೧೧. ಇಮೇ **ಕೇಸಾ** ನಾಮ ಸೀಸಕಟಾಹಪಲಿವೇಠನಚಮ್ಮೇ ಜಾತಾ। ತತ್ಥ ಯಥಾವಮ್ಮಿಕಮತ್ಥಕೇ ಜಾತೇಸು ಕುಣ್ಠತಿಣೇಸು ನ ವಮ್ಮಿಕಮತ್ಥಕೋ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಕುಣ್ಠತಿಣಾನಿ ಜಾತಾನೀತಿ, ನಪಿ ಕುಣ್ಠತಿಣಾನಿ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ ವಮ್ಮಿಕಮತ್ಥಕೇ ಜಾತಾನೀತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಸೀಸಕಟಾಹಪಲಿವೇಠನಚಮ್ಮಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಕೇಸಾ ಜಾತಾತಿ, ನಪಿ ಕೇಸಾ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ

ಸೀಸಕಟಾಹವೇಠನಚಮ್ಮೇ ಜಾತಾತಿ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಕೇಸಾ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೧೨. **ಲೋಮಾ** ಸರೀರವೇಠನಚಮ್ಮೇ ಜಾತಾ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸುಞ್ಞಗಾಮಟ್ಠಾನೇ ಜಾತೇಸು ದಬ್ಬತಿಣಕೇಸು ನ ಸುಞ್ಞಗಾಮಟ್ಠಾನಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ದಬ್ಬತಿಣಕಾನಿ ಜಾತಾನೀತಿ, ನಪಿ ದಬ್ಬತಿಣಕಾನಿ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ ಸುಞ್ಞಗಾಮಟ್ಠಾನೇ ಜಾತಾನೀತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಸರೀರವೇಠನಚಮ್ಮಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಲೋಮಾ ಜಾತಾತಿ। ನಪಿ ಲೋಮಾ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ ಸರೀರವೇಠನಚಮ್ಮೇ ಜಾತಾತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಲೋಮಾ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೧೩. **ನಖಾ** ಅಙ್ಗುಲೀನಂ ಅಗ್ಗೇಸು ಜಾತಾ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಕುಮಾರಕೇಸು ದಣ್ಡಕೇಹಿ ಮಧುಕಟ್ಠಿಕೇ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಕೀಳನ್ತೇಸು ನ ದಣ್ಡಕಾ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಸು ಮಧುಕಟ್ಠಿಕಾ ಠಪಿತಾತಿ, ನಪಿ ಮಧುಕಟ್ಠಿಕಾ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ ದಣ್ಡಕೇಸು ಠಪಿತಾತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಅಙ್ಗುಲಿಯೋ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅಗ್ಗೇಸು ನಖಾ ಜಾತಾತಿ। ನಪಿ ನಖಾ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ ಅಙ್ಗುಲೀನಂ ಅಗ್ಗೇಸು ಜಾತಾತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ನಖಾ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೧೪. **ದನ್ತಾ** ಹನುಕಟ್ಠಿಕೇಸು ಜಾತಾ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ವಡ್ಢಕೀಹಿ ಪಾಸಾಣಉದುಕ್ಖಲಕೇಸು ಕೇನಚಿದೇವ ಸಿಲೇಸಜಾತೇನ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಪಿತಥಮ್ಭೇಸು ನ ಉದುಕ್ಖಲಾ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಸು ಥಮ್ಭಾ ಠಿತಾತಿ। ನಪಿ ಥಮ್ಭಾ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ ಉದುಕ್ಖಲೇಸು ಠಿತಾತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಹನುಕಟ್ಠೀನಿ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಸು ದನ್ತಾ ಜಾತಾತಿ। ನಪಿ ದನ್ತಾ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ ಹನುಕಟ್ಠೀಸು ಜಾತಾತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ದನ್ತಾ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೧೫. **ತಚೋ** ಸಕಲಸರೀರಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅಲ್ಲಗೋಚಮ್ಮಪರಿಯೋನದ್ಧಾಯ ಮಹಾವೀಣಾಯ ನ ಮಹಾವೀಣಾ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಅಲ್ಲಗೋಚಮ್ಮೇನ ಪರಿಯೋನದ್ಧಾತಿ। ನಪಿ ಅಲ್ಲಗೋಚಮ್ಮಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಾ ಮಹಾವೀಣಾ ಪರಿಯೋನದ್ಧಾತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಸರೀರಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ತಚೇನ ಪರಿಯೋನದ್ಧನ್ತಿ। ನಪಿ ತಚೋ ಜಾನಾತಿ ಮಯಾ ಸರೀರಂ ಪರಿಯೋನದ್ಧನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ತಚೋ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೧೬. **ಮಂಸಂ** ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟಂ ಅನುಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಮಹಾಮತ್ತಿಕಲಿತ್ತಾಯ ಭಿತ್ತಿಯಾ ನ ಭಿತ್ತಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಮಹಾಮತ್ತಿಕಾಯ ಲಿತ್ತಾತಿ। ನಪಿ ಮಹಾಮತ್ತಿಕಾ ಜಾನಾತಿ ಮಯಾ ಭಿತ್ತಿ ಲಿತ್ತಾತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟೋ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ನವಪೇಸಿಸತಪ್ಪಭೇದೇನ ಮಂಸೇನ ಲಿತ್ತೋತಿ। ನಪಿ ಮಂಸಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಾ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟೋ ಲಿತ್ತೋತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಮಂಸಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೧೭. **ನ್ಹಾರು** ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ಅಟ್ಠೀನಿ ಆಬನ್ಧಮಾನಾ ಠಿತಾ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ವಲ್ಲೀಹಿ ವಿನದ್ಧೇಸು ಕುಟ್ಟದಾರೂಸು ನ ಕುಟ್ಟದಾರೂನಿ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ ವಲ್ಲೀಹಿ ವಿನದ್ಧಾನೀತಿ। ನಪಿ ವಲ್ಲಿಯೋ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಕುಟ್ಟದಾರೂನಿ ವಿನದ್ಧಾನೀತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಅಟ್ಠೀನಿ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ ನ್ಹಾರೂಹಿ ಆಬದ್ಧಾನೀತಿ। ನಪಿ ನ್ಹಾರೂ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಅಟ್ಠೀನಿ ಆಬದ್ಧಾನೀತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ನ್ಹಾರು ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೧೮. **ಅಟ್ಠೀಸು** ಪಣ್ಹಿಕಟ್ಠಿ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿ ಜಙ್ಘಟ್ಠಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ಜಙ್ಘಟ್ಠಿ ಊರುಟ್ಠಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ಊರುಟ್ಠಿ ಕಟಿಟ್ಠಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ಕಟಿಟ್ಠಿ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ, ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕೋ ಗೀವಟ್ಠಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। ಗೀವಟ್ಠಿ ಸೀಸಟ್ಠಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ಸೀಸಟ್ಠಿ ಗೀವಟ್ಠಿಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ಗೀವಟ್ಠಿ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕೋ ಕಟಿಟ್ಠಿಮ್ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ। ಕಟಿಟ್ಠಿ ಊರುಟ್ಠಿಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ಊರುಟ್ಠಿ ಜಙ್ಘಟ್ಠಿಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ಜಙ್ಘಟ್ಠಿ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ। ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿ ಪಣ್ಹಿಕಟ್ಠಿಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಇಟ್ಠಕದಾರುಗೋಮಯಾದಿಸಞ್ಚಯೇಸು ನ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ ಉಪರಿಮೇ ಉಪರಿಮೇ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಾತಿ। ನಪಿ ಉಪರಿಮಾ ಉಪರಿಮಾ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಸು ಹೇಟ್ಠಿಮೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಪಣ್ಹಿಕಟ್ಠಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ನ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಜಙ್ಘಟ್ಠಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ನ ಜಙ್ಘಟ್ಠಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಊರುಟ್ಠಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ನ ಊರುಟ್ಠಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಕಟಿಟ್ಠಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ನ ಕಟಿಟ್ಠಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ನ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕೋ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಗೀವಟ್ಠಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ನ ಗೀವಟ್ಠಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಸೀಸಟ್ಠಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ನ ಸೀಸಟ್ಠಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಗೀವಟ್ಠಿಮ್ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ। ನ ಗೀವಟ್ಠಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ। ನ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕೋ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಕಟಿಟ್ಠಿಮ್ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತೋತಿ। ನ ಕಟಿಟ್ಠಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಊರುಟ್ಠಿಮ್ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ। ನ ಊರುಟ್ಠಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಜಙ್ಘಟ್ಠಿಮ್ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ। ನ ಜಙ್ಘಟ್ಠಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿಮ್ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ। ನ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಪಣ್ಹಿಕಟ್ಠಿಮ್ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಅಟ್ಠಿ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೧೯. **ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ** ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅಟ್ಠೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ವೇಳುಪಬ್ಬಾದೀನಂ ಅನ್ತೋ ಪಕ್ಖಿತ್ತಸೇದಿತವೇತ್ತಗ್ಗಾದೀಸು ನ ವೇಳುಪಬ್ಬಾದೀನಿ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಸು ವೇತ್ತಗ್ಗಾದೀನಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತಾನೀತಿ। ನಪಿ ವೇತ್ತಗ್ಗಾದೀನಿ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ ವೇಳುಪಬ್ಬಾದೀಸು ಠಿತಾನೀತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಅಟ್ಠೀನಿ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅನ್ತೋ ಮಿಞ್ಜಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಾಪಿ ಮಿಞ್ಜಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಅಟ್ಠೀನಂ ಅನ್ತೋ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೨೦. **ವಕ್ಕಂ** ಗಲವಾಟಕತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತೇನ ಏಕಮೂಲೇನ ಥೋಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನೇನ ಥೂಲನ್ಹಾರುನಾ ವಿನಿಬದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ಹದಯಮಂಸಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ವಣ್ಟುಪನಿಬದ್ಧೇ ಅಮ್ಬಫಲದ್ವಯೇ ನ ವಣ್ಟಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಾ ಅಮ್ಬಫಲದ್ವಯಂ ಉಪನಿಬದ್ಧನ್ತಿ। ನಪಿ ಅಮ್ಬಫಲದ್ವಯಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ವಣ್ಟೇನ ಉಪನಿಬದ್ಧನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಥೂಲನ್ಹಾರು ಜಾನಾತಿ ಮಯಾ ವಕ್ಕಂ ಉಪನಿಬದ್ಧನ್ತಿ। ನಪಿ ವಕ್ಕಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಥೂಲನ್ಹಾರುನಾ ಉಪನಿಬದ್ಧನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ವಕ್ಕಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೨೧. **ಹದಯಂ** ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ಉರಟ್ಠಿಪಞ್ಜರಮಜ್ಝಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಜಿಣ್ಣಸನ್ದಮಾನಿಕಪಞ್ಜರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಪಿತಾಯ ಮಂಸಪೇಸಿಯಾ ನ ಸನ್ದಮಾನಿಕಪಞ್ಜರಬ್ಭನ್ತರಂ ಜಾನಾತಿ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಂಸಪೇಸಿ ಠಿತಾತಿ। ನಪಿ ಮಂಸಪೇಸಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಜಿಣ್ಣಸನ್ದಮಾನಿಕಪಞ್ಜರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಾತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಉರಟ್ಠಿಪಞ್ಜರಬ್ಭನ್ತರಂ ಜಾನಾತಿ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಹದಯಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಹದಯಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಉರಟ್ಠಿಪಞ್ಜರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಹದಯಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೨೨. **ಯಕನಂ** ಅನ್ತೋಸರೀರೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಮಬ್ಭನ್ತರೇ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಉಕ್ಖಲಿಕಪಾಲಪಸ್ಸಮ್ಹಿ ಲಗ್ಗೇ ಯಮಕಮಂಸಪಿಣ್ಡೇ ನ ಉಕ್ಖಲಿಕಪಾಲಪಸ್ಸಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಯಮಕಮಂಸಪಿಣ್ಡೋ ಲಗ್ಗೋತಿ। ನಪಿ ಯಮಕಮಂಸಪಿಣ್ಡೋ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಉಕ್ಖಲಿಕಪಾಲಪಸ್ಸೇ ಲಗ್ಗೋತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಥನಾನಮಬ್ಭನ್ತರೇ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸಂ ಜಾನಾತಿ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಯಕನಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಯಕನಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಥನಾನಮಬ್ಭನ್ತರೇ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಯಕನಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೨೩. **ಕಿಲೋಮಕೇಸು** ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಿಲೋಮಕಂ ಹದಯಞ್ಚ ವಕ್ಕಞ್ಚ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಠಿತಂ। ಅಪ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಿಲೋಮಕಂ ಸಕಲಸರೀರೇ ಚಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠತೋ ಮಂಸಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪಿಲೋತಿಕಪಲಿವೇಠಿತೇ ಮಂಸೇ ನ ಮಂಸಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಪಿಲೋತಿಕಾಯ ಪಲಿವೇಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಪಿಲೋತಿಕಾ ಜಾನಾತಿ ಮಯಾ ಮಂಸಂ ಪಲಿವೇಠಿತನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ನ ವಕ್ಕಹದಯಾನಿ ಸಕಲಸರೀರೇ ಚ ಮಂಸಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಕಿಲೋಮಕೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನನ್ತಿ। ನಪಿ ಕಿಲೋಮಕಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಾ ವಕ್ಕಹದಯಾನಿ ಸಕಲಸರೀರೇ ಚ ಮಂಸಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಕಿಲೋಮಕಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೨೪. **ಪಿಹಕಂ** ಹದಯಸ್ಸ ವಾಮಪಸ್ಸೇ ಉದರಪಟಲಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಕೋಟ್ಠಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಾಯ ಗೋಮಯಪಿಣ್ಡಿಯಾ ನ ಕೋಟ್ಠಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ ಜಾನಾತಿ ಗೋಮಯಪಿಣ್ಡಿ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಾತಿ। ನಪಿ ಗೋಮಯಪಿಣ್ಡಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಕೋಟ್ಠಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಾತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಉದರಪಟಲಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ ಜಾನಾತಿ ಪಿಹಕಂ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಪಿಹಕಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಉದರಪಟಲಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಪಿಹಕಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೨೫. **ಪಪ್ಫಾಸಂ** ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಮನ್ತರೇ ಹದಯಞ್ಚ ಯಕನಞ್ಚ ಉಪರಿ ಛಾದೇತ್ವಾ ಓಲಮ್ಬನ್ತಂ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಜಿಣ್ಣಕೋಟ್ಠಬ್ಭನ್ತರೇ ಲಮ್ಬಮಾನೇ ಸಕುಣಕುಲಾವಕೇ ನ ಜಿಣ್ಣಕೋಟ್ಠಬ್ಭನ್ತರಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಸಕುಣಕುಲಾವಕೋ ಲಮ್ಬಮಾನೋ ಠಿತೋತಿ। ನಪಿ ಸಕುಣಕುಲಾವಕೋ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಜಿಣ್ಣಕೋಟ್ಠಬ್ಭನ್ತರೇ ಲಮ್ಬಮಾನೋ ಠಿತೋತಿ, ಏವಮೇವ ನ ತಂ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಪಪ್ಫಾಸಂ ಲಮ್ಬಮಾನಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಪಪ್ಫಾಸಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಏವರೂಪೇ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ಲಮ್ಬಮಾನಂ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಪಪ್ಫಾಸಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೨೬. **ಅನ್ತಂ** ಗಲವಾಟಕಕರೀಸಮಗ್ಗಪರಿಯನ್ತೇ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಲೋಹಿತದೋಣಿಕಾಯ ಓಭುಜಿತ್ವಾ ಠಪಿತೇ ಛಿನ್ನಸೀಸಧಮ್ಮನಿಕಳೇವರೇ ನ ಲೋಹಿತದೋಣಿ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಧಮ್ಮನಿಕಳೇವರಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಧಮ್ಮನಿಕಳೇವರಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಲೋಹಿತದೋಣಿಯಾ ಠಿತನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಅನ್ತಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಅನ್ತಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಅನ್ತಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೩೨೭. **ಅನ್ತಗುಣಂ** ಅನ್ತನ್ತರೇ ಏಕವೀಸತಿಅನ್ತಭೋಗೇ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪಾದಪುಞ್ಛನರಜ್ಜುಮಣ್ಡಲಕಂ ಸಿಬ್ಬೇತ್ವಾ ಠಿತೇಸು ರಜ್ಜುಕೇಸು ನ ಪಾದಪುಞ್ಛನರಜ್ಜುಮಣ್ಡಲಕಂ ಜಾನಾತಿ ರಜ್ಜುಕಾ ಮಂ ಸಿಬ್ಬಿತ್ವಾ ಠಿತಾತಿ। ನಪಿ ರಜ್ಜುಕಾ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ

ಪಾದಪುಞ್ಛನರಜ್ಜುಮಣ್ಡಲಕಂ ಸಿಬ್ಬಿತ್ವಾ ಠಿತಾತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಅನ್ತಂ ಜಾನಾತಿ ಅನ್ತಗುಣಂ ಮಂ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಅನ್ತಗುಣಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಅನ್ತಂ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಅನ್ತಗುಣಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೨೧೮. **ಉದರಿಯಂ** ಉದರೇ ಠಿತಂ ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸುವಾನದೋಣಿಯಂ ಠಿತೇ ಸುವಾನವಮಥುಮ್ಹಿ ನ ಸುವಾನದೋಣಿ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಸುವಾನವಮಥು ಠಿತೋತಿ। ನಪಿ ಸುವಾನವಮಥು ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಸುವಾನದೋಣಿಯಂ ಠಿತೋತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಉದರಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಉದರಿಯಂ ಠಿತನ್ತಿ । ನಪಿ ಉದರಿಯಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಉದರೇ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಉದರಿಯಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೨೧೯. **ಕರೀಸಂ** ಪಕ್ಕಾಸಯಸಙ್ಖಾತೇ ಅಟ್ಠಙ್ಗುಲವೇಳುಪಬ್ಬಸದಿಸೇ ಅನ್ತಪರಿಯೋಸಾನೇ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ವೇಳುಪಬ್ಬೇ ಓಮದ್ದಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತಾಯ ಸಣ್ಹಪಣ್ಡುಮತ್ತಿಕಾಯ ನ ವೇಳುಪಬ್ಬಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಪಣ್ಡುಮತ್ತಿಕಾ ಠಿತಾತಿ। ನಪಿ ಪಣ್ಡುಮತ್ತಿಕಾ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ವೇಳುಪಬ್ಬೇ ಠಿತಾತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಪಕ್ಕಾಸಯೋ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಕರೀಸಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಕರೀಸಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಪಕ್ಕಾಸಯೇ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಕರೀಸಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೨೨೦. **ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ** ಸೀಸಕಟಾಹಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪುರಾಣಲಾಬುಕಟಾಹೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಾಯ ಪಿಟ್ಠಪಿಣ್ಡಿಯಾ ನ ಲಾಬುಕಟಾಹಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಪಿಟ್ಠಪಿಣ್ಡಿ ಠಿತಾತಿ। ನಪಿ ಪಿಟ್ಠಪಿಣ್ಡಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಲಾಬುಕಟಾಹೇ ಠಿತಾತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಸೀಸಕಟಾಹಬ್ಭನ್ತರಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಸೀಸಕಟಾಹಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಥದ್ಧೋ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

೨೨೧. **ಪಿತ್ತೇಸು** ಅಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪಟಿಬದ್ಧಂ ಸಕಲಸರೀರಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತಂ। ಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಪಿತ್ತಕೋಸಕೇ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪೂವಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತೇ ತೇಲೇ ನ ಪೂವಂ ಜಾನಾತಿ ತೇಲಂ ಮಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ತೇಲಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಪೂವಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಸರೀರಂ ಜಾನಾತಿ ಅಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಮಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಅಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಸರೀರಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ಯಥಾ ವಸ್ಸೋದಕೇನ ಪುಣ್ಣೇ ಕೋಸಾತಕಿಕೋಸಕೇ ನ ಕೋಸಾತಕಿಕೋಸಕೋ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ವಸ್ಸೋದಕಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ವಸ್ಸೋದಕಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಕೋಸಾತಕಿಕೋಸಕೇ ಠಿತನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಪಿತ್ತಕೋಸಕೋ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಪಿತ್ತಕೋಸಕೇ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ । ಇತಿ ಪಿತ್ತಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಯೂಸಭೂತೋ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರೋ ಆಪೋಧಾತೂತಿ।

೨೨೨. **ಸೇಮ್ಹಂ** ಏಕಪತ್ಥಪೂರಪ್ಪಮಾಣಂ ಉದರಪಟಲೇ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಉಪರಿ ಸಞ್ಜಾತಫೇಣಪಟಲಾಯ ಚನ್ದನಿಕಾಯ ನ ಚನ್ದನಿಕಾ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಫೇಣಪಟಲಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಫೇಣಪಟಲಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಚನ್ದನಿಕಾಯ ಠಿತನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಉದರಪಟಲಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಸೇಮ್ಹಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಸೇಮ್ಹಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಉದರಪಟಲೇ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಸೇಮ್ಹಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಯೂಸಭೂತೋ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರೋ ಆಪೋಧಾತೂತಿ।

೩೩೩. **ಪುಬ್ಬೋ** ಅನಿಬದ್ಧೋಕಾಸೋ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥೇವ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಪ್ಪಹರಣಅಗ್ಗಿಜಾಲಾದೀಹಿ ಅಭಿಹತೇ ಸರೀರಪ್ಪದೇಸೇ ಲೋಹಿತಂ ಸಣ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚತಿ, ಗಣ್ಡಪೀಳಕಾದಯೋ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಿಟ್ಠತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಫರಸುಪ್ಪಹಾರಾದಿವಸೇನ ಪಗ್ಘರಿತನಿಯ್ಯಾಸೇ ರುಕ್ಖೇ ನ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹಾರಾದಿಪ್ಪದೇಸಾ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಸು ನಿಯ್ಯಾಸೋ ಠಿತೋತಿ, ನಪಿ ನಿಯ್ಯಾಸೋ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹಾರಾದಿಪ್ಪದೇಸೇಸು ಠಿತೋತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಸರೀರಸ್ಸ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಾದೀಹಿ ಅಭಿಹತಪ್ಪದೇಸಾ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಸು ಪುಬ್ಬೋ ಠಿತೋತಿ। ನಪಿ ಪುಬ್ಬೋ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ತೇಸು ಪದೇಸೇಸು ಠಿತೋತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಪುಬ್ಬೋ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಯೂಸಭೂತೋ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರೋ ಆಪೋಧಾತೂತಿ।

೩೩೪. **ಲೋಹಿತೇಸು** ಸಂಸರಣಲೋಹಿತಂ ಪಿತ್ತಂ ವಿಯ ಸಕಲಸರೀರಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತಂ। ಸನ್ನಿಚಿತಲೋಹಿತಂ ಯಕನಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಏಕಪತ್ಥಪೂರಮತ್ತಂ ವಕ್ಕಹದಯಯಕನಪಪ್ಫಾಸಾನಿ ತೇಮೇನ್ತಂ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಸಂಸರಣಲೋಹಿತೇ ಅಬದ್ಧಪಿತ್ತಸದಿಸೋವ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ। ಇತರಂ ಪನ ಯಥಾ ಜಜ್ಜರಕಪಾಲೇ ಓವಟ್ಠೇ ಉದಕೇ ಹೇಟ್ಠಾ ಲೇಡ್ಡುಖಣ್ಡಾದೀನಿ ತೇಮಯಮಾನೇ ನ ಲೇಡ್ಡುಖಣ್ಡಾದೀನಿ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಂ ಉದಕೇನ ತೇಮಿಯಮಾನಾತಿ। ನಪಿ ಉದಕಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಲೇಡ್ಡುಖಣ್ಡಾದೀನಿ ತೇಮೇಮೀತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಯಕನಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಟ್ಠಾನಂ ವಕ್ಕಾದೀನಿ ವಾ ಜಾನನ್ತಿ ಮಯಿ ಲೋಹಿತಂ ಠಿತಂ ಅಮ್ಹೇ ವಾ ತೇಮಯಮಾನಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಲೋಹಿತಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಯಕನಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ವಕ್ಕಾದೀನಿ ತೇಮಯಮಾನಂ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಲೋಹಿತಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಯೂಸಭೂತೋ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರೋ ಆಪೋಧಾತೂತಿ।

೩೩೫. **ಸೇದೋ** ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಾದಿಕಾಲೇಸು ಕೇಸಲೋಮಕೂಪವಿವರಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ಚೇವ ಪಗ್ಘರತಿ ಚ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಉದಕಾ ಅಬ್ಬೂಳ್ಹಮತ್ತೇಸು ಭಿಸಮುಳಾಲಕುಮುದನಾಳಕಲಾಪೇಸು ನ ಭಿಸಾದಿಕಲಾಪವಿವರಾನಿ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಉದಕಂ ಪಗ್ಘರತೀತಿ। ನಪಿ ಭಿಸಾದಿಕಲಾಪವಿವರೇಹಿ ಪಗ್ಘರನ್ತಂ ಉದಕಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಭಿಸಾದಿಕಲಾಪವಿವರೇಹಿ ಪಗ್ಘರಾಮೀತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಕೇಸಲೋಮಕೂಪವಿವರಾನಿ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಸೇದೋ ಪಗ್ಘರತೀತಿ। ನಪಿ ಸೇದೋ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಕೇಸಲೋಮಕೂಪವಿವರೇಹಿ ಪಗ್ಘರಾಮೀತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಸೇದೋ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಯೂಸಭೂತೋ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರೋ ಆಪೋಧಾತೂತಿ।

೩೩೬. **ಮೇದೋ** ಥೂಲಸ್ಸ ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಿತ್ವಾ ಕಿಸಸ್ಸ ಜಙ್ಘಮಂಸಾದೀನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತೋ ಪತ್ಥಿನ್ನಸಿನೇಹೋ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಹಲಿದ್ದಿಪಿಲೋತಿಕಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇ ಮಂಸಪುಞ್ಜೇ ನ ಮಂಸಪುಞ್ಜೋ ಜಾನಾತಿ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಹಲಿದ್ದಿಪಿಲೋತಿಕಾ ಠಿತಾತಿ। ನಪಿ ಹಲಿದ್ದಿಪಿಲೋತಿಕಾ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಮಂಸಪುಞ್ಜಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಾತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಸಕಲಸರೀರೇ ಜಙ್ಘಾದೀಸು ವಾ ಮಂಸಂ ಜಾನಾತಿ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮೇದೋ ಠಿತೋತಿ। ನಪಿ ಮೇದೋ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಸಕಲಸರೀರೇ ಜಙ್ಘಾದೀಸು ವಾ ಮಂಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತೋತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಮೇದೋ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಪತ್ಥಿನ್ನಯೂಸೋ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರೋ ಆಪೋಧಾತೂತಿ।

೩೩೭. **ಅಸ್ಸು** ಯದಾ ಸಞ್ಜಾಯತಿ ತದಾ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ವಾ ಪಗ್ಘರತಿ ವಾ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಉದಕಪುಣ್ಣೇಸು ತರುಣತಾಲಟ್ಠಿಕೂಪಕೇಸು ನ ತರುಣತಾಲಟ್ಠಿಕೂಪಕಾ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಸು ಉದಕಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ತರುಣತಾಲಟ್ಠಿಕೂಪಕೇಸು ಉದಕಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ತರುಣತಾಲಟ್ಠಿಕೂಪಕೇಸು ಠಿತನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕಾ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಸು ಅಸ್ಸು ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಅಸ್ಸು

ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕೇಸು ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಅಸ್ಸು ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಯೂಸಭೂತೋ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರೋ ಆಪೋಧಾತೂತಿ।

೩೩೮. ವಸಾ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಾದಿಕಾಲೇ ಹತ್ಥತಲಹತ್ಥಪಿಟ್ಠಿಪಾದತಲಪಾದಪಿಟ್ಠಿ ನಾಸಾಪುಟನಲಾಟಅಂಸಕೂಟೇಸು ಠಿತವಿಲೀನಸ್ನೇಹೋ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತತೇಲೇ ಆಚಾಮೇ ನ ಆಚಾಮೋ ಜಾನಾತಿ ಮಂ ತೇಲಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ತೇಲಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಆಚಾಮಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಹತ್ಥತಲಾದಿಪ್ಪದೇಸೋ ಜಾನಾತಿ ಮಂ ವಸಾ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಿತಾತಿ। ನಪಿ ವಸಾ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಹತ್ಥತಲಾದಿಪ್ಪದೇಸಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಿತಾತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ವಸಾ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಯೂಸಭೂತೋ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರೋ ಆಪೋಧಾತೂತಿ।

೩೩೯. ಖೇಳೋ ತಥಾರೂಪೇ ಖೇಳುಪ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯೇ ಸತಿ ಉಭೋಹಿ ಕಪೋಲಪಸ್ಸೇಹಿ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ಜಿವ್ಹಾತಲೇ ತಿಟ್ಠತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಉದಕನಿಸ್ಸನ್ದೇ ನದೀತೀರಕೂಪಕೇ ನ ಕೂಪತಲಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಉದಕಂ ಸನ್ತಿಟ್ಠತೀತಿ। ನಪಿ ಉದಕಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಕೂಪತಲೇ ಸನ್ತಿಟ್ಠಾಮೀತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಜಿವ್ಹಾತಲಂ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಉಭೋಹಿ ಕಪೋಲಪಸ್ಸೇಹಿ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ಖೇಳೋ ಠಿತೋತಿ। ನಪಿ ಖೇಳೋ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಉಭೋಹಿ ಕಪೋಲಪಸ್ಸೇಹಿ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ಜಿವ್ಹಾತಲೇ ಠಿತೋತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಖೇಳೋ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಯೂಸಭೂತೋ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರೋ ಆಪೋಧಾತೂತಿ।

೩೪೦. ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ ಯದಾ ಸಞ್ಜಾಯತಿ, ತದಾ ನಾಸಾಪುಟೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ವಾ ಪಗ್ಘರತಿ ವಾ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪೂತಿದಧಿಭರಿತಾಯ ಸಿಪ್ಪಿಕಾಯ ನ ಸಿಪ್ಪಿಕಾ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಪೂತಿದಧಿ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಪೂತಿದಧಿ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಸಿಪ್ಪಿಕಾಯ ಠಿತನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ನ ನಾಸಾಪುಟಾ ಜಾನನ್ತಿ ಅಮ್ಹೇಸು ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ ಠಿತಾತಿ। ನಪಿ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ನಾಸಾಪುಟೇಸು ಠಿತಾತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಯೂಸಭೂತೋ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರೋ ಆಪೋಧಾತೂತಿ।

೩೪೧. ಲಸಿಕಾ ಅಟ್ಠಿಕಸನ್ಧೀನಂ ಅಬ್ಭಞ್ಜನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಅಸೀತಿಸತಸನ್ಧೀಸು ಠಿತಾ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ತೇಲಬ್ಭಞ್ಜಿತೇ ಅಕ್ಖೇ ನ ಅಕ್ಖೋ ಜಾನಾತಿ ಮಂ ತೇಲಂ ಅಬ್ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ತೇಲಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಅಕ್ಖಂ ಅಬ್ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಅಸೀತಿಸತಸನ್ಧಯೋ ಜಾನನ್ತಿ ಲಸಿಕಾ ಅಮ್ಹೇ ಅಬ್ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಠಿತಾತಿ। ನಪಿ ಲಸಿಕಾ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಅಸೀತಿಸತಸನ್ಧಯೋ ಅಬ್ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಠಿತಾತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಲಸಿಕಾ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಯೂಸಭೂತೋ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರೋ ಆಪೋಧಾತೂತಿ।

೩೪೨. ಮುತ್ತಂ ವತ್ಥಿಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಚನ್ದನಿಕಾಯ ಪಕ್ಖಿತ್ತೇ ಅಮುಖೇ ರವಣಘಟೇ ನ ರವಣಘಟೋ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಚನ್ದನಿಕಾರಸೋ ಠಿತೋತಿ। ನಪಿ ಚನ್ದನಿಕಾರಸೋ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ರವಣಘಟೇ ಠಿತೋತಿ, ಏವಮೇವ ನ ವತ್ಥಿ ಜಾನಾತಿ ಮಯಿ ಮುತ್ತಂ ಠಿತನ್ತಿ। ನಪಿ ಮುತ್ತಂ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ವತ್ಥಿಮ್ಹಿ ಠಿತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಇತಿ ಮುತ್ತಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಯೂಸಭೂತೋ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರೋ ಆಪೋಧಾತೂತಿ।

೩೪೩. ಏವಂ ಕೇಸಾದೀಸು ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ ಯೇನ ಸನ್ತಪ್ಪತಿ, ಅಯಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಪರಿಪಾಚನಾಕಾರೋ ತೇಜೋಧಾತೂತಿ, ಯೇನ ಜೀರೀಯತಿ, ಯೇನ ಪರಿಡಯ್ಹತಿ, ಯೇನ ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಂ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಣಾಮಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ಪರಿಪಾಚನಾಕಾರೋ ತೇಜೋಧಾತೂತಿ ಏವಂ ತೇಜೋಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ।

೩೪೪. ತತೋ ಉದ್ಧಙ್ಗಮೇ ವಾತೇ ಉದ್ಧಙ್ಗಮವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಧೋಗಮೇ ಅಧೋಗಮವಸೇನ, ಕುಚ್ಛಿಸಯೇ ಕುಚ್ಛಿಸಯವಸೇನ, ಕೋಟ್ಠಾಸಯೇ ಕೋಟ್ಠಾಸಯವಸೇನ, ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನುಸಾರಿಮ್ಹಿ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನುಸಾರಿವಸೇನ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಉದ್ಧಙ್ಗಮಾ ವಾತಾ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ವಿತ್ಥಮ್ಭನಾಕಾರೋ ವಾಯೋಧಾತೂತಿ, ಅಧೋಗಮಾ ವಾತಾ ನಾಮ, ಕುಚ್ಛಿಸಯಾ ವಾತಾ ನಾಮ, ಕೋಟ್ಠಾಸಯಾ ವಾತಾ ನಾಮ, ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನುಸಾರಿನೋ ವಾತಾ ನಾಮ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ವಾತಾ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಚೇತನೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ವಿತ್ಥಮ್ಭನಾಕಾರೋ ವಾಯೋಧಾತೂತಿ ಏವಂ ವಾಯೋಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ತಸ್ಸೇವಂ ಪವತ್ತಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಧಾತುಯೋ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆವಜ್ಜತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

೩೪೫. ಯಸ್ಸ ಪನ ಏವಂ ಭಾವಯತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಇಜ್ಝತಿ, ತೇನ ಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖೇಪತೋ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ? ವೀಸತಿಯಾ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣಂ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥೇವ ಆಬನ್ಧನಲಕ್ಖಣಂ ಆಪೋಧಾತೂತಿ। ಪರಿಪಾಚನಲಕ್ಖಣಂ ತೇಜೋಧಾತೂತಿ। ವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಂ ವಾಯೋಧಾತೂತಿ।

ದ್ವಾದಸಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಆಬನ್ಧನಲಕ್ಖಣಂ ಆಪೋಧಾತೂತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥೇವ ಪರಿಪಾಚನಲಕ್ಖಣಂ ತೇಜೋಧಾತೂತಿ। ವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಂ ವಾಯೋಧಾತೂತಿ। ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣಂ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ।

ಚತೂಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಪರಿಪಾಚನಲಕ್ಖಣಂ ತೇಜೋಧಾತೂತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ತೇನ ಅವಿನಿಭುತ್ತಂ ವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಂ ವಾಯೋಧಾತೂತಿ। ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣಂ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ। ಆಬನ್ಧನಲಕ್ಖಣಂ ಆಪೋಧಾತೂತಿ।

ಛಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಂ ವಾಯೋಧಾತೂತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥೇವ ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣಂ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ। ಆಬನ್ಧನಲಕ್ಖಣಂ ಆಪೋಧಾತೂತಿ। ಪರಿಪಾಚನಲಕ್ಖಣಂ ತೇಜೋಧಾತೂತಿ। ತಸ್ಸೇವಂ ವವತ್ಥಾಪಯತೋ ಧಾತುಯೋ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆವಜ್ಜತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

೩೪೬. ಯಸ್ಸ ಪನ ಏವಮ್ಪಿ ಭಾವಯತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಇಜ್ಝತಿ, ತೇನ ಸಲಕ್ಖಣವಿಭತ್ತಿತೋ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ? ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಕೇಸಾದಯೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಕೇಸಮ್ಹಿ ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣಂ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥೇವ ಆಬನ್ಧನಲಕ್ಖಣಂ ಆಪೋಧಾತೂತಿ। ಪರಿಪಾಚನಲಕ್ಖಣಂ ತೇಜೋಧಾತೂತಿ। ವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಂ ವಾಯೋಧಾತೂತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಚತಸ್ಸೋ ಚತಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ। ತಸ್ಸೇವಂ ವವತ್ಥಾಪಯತೋ ಧಾತುಯೋ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆವಜ್ಜತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಅಪಿಚ ಖೋ ಪನ ವಚನತ್ಥತೋ, ಕಲಾಪತೋ, ಚುಣ್ಣತೋ, ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ, ಸಮುಟ್ಠಾನತೋ, ನಾನತ್ತೇಕತ್ತತೋ, ವಿನಿಬ್ಭೋಗಾವಿನಿಬ್ಭೋಗತೋ, ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತೋ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರವಿಸೇಸತೋ, ಸಙ್ಗಹತೋ, ಪಚ್ಚಯತೋ, ಅಸಮನ್ನಾಹಾರತೋ, ಪಚ್ಚಯವಿಭಾಗತೋತಿ ಇಮೇಹಿಪಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಧಾತುಯೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

೩೪೭. ತತ್ಥ **ವಚನತ್ಥತೋ** ಮನಸಿಕರೋನ್ತೇನ ಪತ್ಥಟತ್ತಾ ಪಥವೀ। ಅಪ್ಪೋತಿ ಆಪಿಯತಿ ಅಪ್ಪಾಯತೀತಿ ವಾ ಆಪೋ। ತೇಜತೀತಿ ತೇಜೋ। ವಾಯತೀತಿ ವಾಯೋ। ಅವಿಸೇಸೇನ ಪನ ಸಲಕ್ಖಣಧಾರಣತೋ ದುಕ್ಖಾದಾನತೋ ದುಕ್ಖಾಧಾನತೋ ಚ ಧಾತೂತಿ। ಏವಂ ವಿಸೇಸಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ವಚನತ್ಥತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

೩೪೮. **ಕಲಾಪತೋತಿ** ಯಾ ಅಯಂ ಕೇಸಾ ಲೋಮಾತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವೀಸತಿಯಾ ಆಕಾರೇಹಿ ಪಥವೀಧಾತು, ಪಿತ್ತಂ ಸೇಮ್ಹನ್ತಿ ಚ ಆದಿನಾ ನಯೇನ ದ್ವಾದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಆಪೋಧಾತು ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ -

ವಣ್ಣೋ ಗನ್ಧೋ ರಸೋ ಓಜಾ, ಚತಸ್ಸೋ ಚಾಪಿ ಧಾತುಯೋ।
ಅಟ್ಠಧಮ್ಮಸಮೋಧಾನಾ, ಹೋತಿ ಕೇಸಾತಿ ಸಮ್ಮುತಿ।
ತೇಸಂಯೇವ ವಿನಿಬ್ಭೋಗಾ, ನತ್ಥಿ ಕೇಸಾತಿ ಸಮ್ಮುತಿ॥

ತಸ್ಮಾ ಕೇಸಾಪಿ ಅಟ್ಠಧಮ್ಮಕಲಾಪಮತ್ತಮೇವ। ತಥಾ ಲೋಮಾದಯೋತಿ। ಯೋ ಪನೇತ್ಥ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ, ಸೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೇನ ಚ ಭಾವೇನ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ದಸಧಮ್ಮಕಲಾಪೋಪಿ ಹೋತಿ। ಉಸ್ಸದವಸೇನ ಪನ ಪಥವೀಧಾತು ಆಪೋಧಾತೂತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತೋ। ಏವಂ ಕಲಾಪತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

೩೪೯. **ಚುಣ್ಣತೋತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಸರೀರೇ ಮಜ್ಝಿಮೇನ ಪಮಾಣೇನ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನಾ ಪರಮಾಣುಭೇದಸಞ್ಚುಣ್ಣಾ ಸುಖುಮರಜಭೂತಾ **ಪಥವೀಧಾತು** ದೋಣಮತ್ತಾ ಸಿಯಾ। ಸಾ ತತೋ ಉಪಡ್ಢಪ್ಪಮಾಣಾಯ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಅನುಪಾಲಿತಾ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ವಿತ್ಥಮ್ಭಿತಾ ನ ವಿಕಿರಿಯತಿ ನ ವಿದ್ಧಂಸಿಯತಿ, ಅವಿಕಿರಿಯಮಾನಾ ಅವಿದ್ಧಂಸಿಯಮಾನಾ ಅನೇಕವಿಧಂ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಲಿಙ್ಗಾದಿಭಾವವಿಕಪ್ಪಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಅಣುಥೂಲದೀಘರಸ್ಸಥಿರಕಥಿನಾದಿಭಾವಞ್ಚ ಪಕಾಸೇತಿ।

ಯೂಸಗತಾ ಆಬನ್ಧನಾಕಾರಭೂತಾ ಪನೇತ್ಥ **ಆಪೋಧಾತು** ಪಥವೀಪತಿಟ್ಠಿತಾ ತೇಜಾನುಪಾಲಿತಾ ವಾಯೋವಿತ್ಥಮ್ಭಿತಾ ನ ಪಗ್ಘರತಿ ನ ಪರಿಸ್ಸವತಿ, ಅಪಗ್ಘರಮಾನಾ ಅಪರಿಸ್ಸವಮಾನಾ ಪೀಣಿತಪೀಣಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅಸಿತಪೀತಾದಿಪಾಚಕಾ ಚೇತ್ಥ ಉಸುಮಾಕಾರಭೂತಾ ಉಣ್ಹತ್ತಲಕ್ಖಣಾ **ತೇಜೋಧಾತು** ಪಥವೀಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಆಪೋಸಙ್ಗಹಿತಾ ವಾಯೋವಿತ್ಥಮ್ಭಿತಾ ಇಮಂ ಕಾಯಂ ಪರಿಪಾಚೇತಿ, ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚಸ್ಸ ಆವಹತಿ। ತಾಯ ಚ ಪನ ಪರಿಪಾಚಿತೋ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ನ ಪೂತಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನುಸಟಾ ಚೇತ್ಥ ಸಮುದೀರಣವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಾ **ವಾಯೋಧಾತು** ಪಥವೀಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಆಪೋಸಙ್ಗಹಿತಾ ತೇಜಾನುಪಾಲಿತಾ ಇಮಂ ಕಾಯಂ ವಿತ್ಥಮ್ಭೇತಿ। ತಾಯ ಚ ಪನ ವಿತ್ಥಮ್ಭಿತೋ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ನ ಪರಿಪತತಿ, ಉಜುಕಂ ಸಣ್ಠಾತಿ। ಅಪರಾಯ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಸಮಬ್ಭಾಹತೋ ಗಮನಟ್ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾಸಯನಇರಿಯಾಪಥೇಸು ವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸಮಿಞ್ಜೇತಿ, ಸಮ್ಪಸಾರೇತಿ, ಹತ್ಥಪಾದಂ ಲಾಳೇತಿ। ಏವಮೇತಂ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿಭಾವೇನ ಬಾಲಜನವಞ್ಚನಂ ಮಾಯಾರೂಪಸದಿಸಂ ಧಾತುಯನ್ತಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಏವಂ ಚುಣ್ಣತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

೩೫೦. **ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋತಿ** ಪಥವೀಧಾತು ಕಿಂ ಲಕ್ಖಣಾ, ಕಿಂ ರಸಾ, ಕಿಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾತಿ ಏವಂ ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಧಾತುಯೋ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ **ಪಥವೀಧಾತು** ಕಕ್ಖಳತ್ತಲಕ್ಖಣಾ, ಪತಿಟ್ಠಾನರಸಾ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। **ಆಪೋಧಾತು** ಪಗ್ಘರಣಲಕ್ಖಣಾ, ಬ್ರೂಹನರಸಾ, ಸಙ್ಗಹಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। **ತೇಜೋಧಾತು** ಉಣ್ಹತ್ತಲಕ್ಖಣಾ, ಪರಿಪಾಚನರಸಾ, ಮದ್ದವಾನುಪ್ಪದಾನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। **ವಾಯೋಧಾತು** ವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಾ, ಸಮುದೀರಣರಸಾ। ಅಭಿನೀಹಾರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾತಿ ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

೩೫೧. ಸಮುಟ್ಠಾನತೋತಿ ಯೇ ಇಮೇ ಪಥವೀಧಾತುಆದೀನಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸನವಸೇನ ಕೇಸಾದಯೋ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ತೇಸು ಉದರಿಯಂ ಕರೀಸಂ ಪುಬ್ಬೋ ಮುತ್ತನ್ತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ **ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾವ**। ಅಸ್ಸು ಸೇದೋ ಖೇಳೋ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ **ಉತುಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ**। ಅಸಿತಾದಿಪರಿಪಾಚಕೋ ತೇಜೋ **ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನೋವ**। ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾವ। ಅವಸೇಸಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ **ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಏವಂ ಸಮುಟ್ಠಾನತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

೩೫೨. ನಾನತ್ತೇಕತ್ತತೋತಿ ಸಬ್ಬಾಸಮ್ಪಿ ಧಾತೂನಂ ಸಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ನಾನತ್ತಂ। ಅಞ್ಞಾನೇವ ಹಿ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾನಿ। ಅಞ್ಞಾನಿ ಆಪೋಧಾತುಆದೀನಂ। ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಾದಿವಸೇನ ಪನ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಚ ನಾನತ್ತಭೂತಾನಮ್ಪಿ ಏತಾಸಂ ರೂಪಮಹಾಭೂತಧಾತುಧಮ್ಮಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಏಕತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಬ್ಬಾಪಿ ಹಿ ಧಾತುಯೋ ರುಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಂ ಅನತೀತತ್ತಾ **ರೂಪಾನಿ**। ಮಹನ್ತಪಾತುಭಾವಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ **ಮಹಾಭೂತಾನಿ**।

ಮಹನ್ತಪಾತುಭಾವಾದೀಹೀತಿ ಏತಾ ಹಿ ಧಾತುಯೋ ಮಹನ್ತಪಾತುಭಾವತೋ, ಮಹಾಭೂತಸಾಮಞ್ಞತೋ, ಮಹಾಪರಿಹಾರತೋ, ಮಹಾವಿಕಾರತೋ, ಮಹತ್ತಾ ಭೂತತ್ತಾ ಚಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಮಹಾಭೂತಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ತತ್ಥ **ಮಹನ್ತಪಾತುಭಾವತೋ**ತಿ ಏತಾನಿ ಹಿ ಅನುಪಾದಿನ್ನಸನ್ತಾನೇಪಿ ಉಪಾದಿನ್ನಸನ್ತಾನೇಪಿ ಮಹನ್ತಾನಿ ಪಾತುಭೂತಾನಿ। ತೇಸಂ ಅನುಪಾದಿನ್ನಸನ್ತಾನೇ -

> ದುವೇ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಚತ್ತಾರಿ ನಹುತಾನಿ ಚ।
> ಏತ್ತಕಂ ಬಹಲತ್ತೇನ, ಸಙ್ಖಾತಾಯಂ ವಸುನ್ಧರಾತಿ॥ -

ಆದಿನಾ ನಯೇನ ಮಹನ್ತಪಾತುಭಾವತಾ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೇ ವುತ್ತಾವ।

ಉಪಾದಿನ್ನಸನ್ತಾನೇಪಿ ಮಚ್ಛಕಚ್ಛಪದೇವದಾನವಾದಿಸರೀರವಸೇನ ಮಹನ್ತಾನೇವ ಪಾತುಭೂತಾನಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಸನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಯೋಜನಸತಿಕಾಪಿ ಅತ್ತಭಾವಾ"ತಿಆದಿ।

ಮಹಾಭೂತಸಾಮಞ್ಞತೋತಿ ಏತಾನಿ ಹಿ ಯಥಾ ಮಾಯಾಕಾರೋ ಅಮಣಿಂಯೇವ ಉದಕಂ ಮಣಿಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ, ಅಸುವಣ್ಣಂಯೇವ ಲೇಡ್ಡುಂ ಸುವಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಸಯಂ ನೇವ ಯಕ್ಖೋ ನ ಯಕ್ಖೀ ಸಮಾನೋ ಯಕ್ಖಭಾವಮ್ಪಿ ಯಕ್ಖಿಭಾವಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಏವಮೇವ ಸಯಂ ಅನೀಲಾನೇವ ಹುತ್ವಾ ನೀಲಂ ಉಪಾದಾರೂಪಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ, ಅಪೀತಾನಿ ಅಲೋಹಿತಾನಿ ಅನೋದಾತಾನೇವ ಹುತ್ವಾ ಓದಾತಂ ಉಪಾದಾರೂಪಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೀತಿ ಮಾಯಾಕಾರಮಹಾಭೂತಸಾಮಞ್ಞತೋ ಮಹಾಭೂತಾನಿ।

ಯಥಾ ಚ ಯಕ್ಖಾದೀನಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಯಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ನೇವ ನೇಸಂ ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ನ ಬಹಿ ಠಾನಂ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ನ ಚ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ತಾನಿಪಿ ನೇವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ನ ಬಹಿ ಠಿತಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ, ನ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಟ್ಠಾನತಾಯ ಯಕ್ಖಾದಿಮಹಾಭೂತಸಾಮಞ್ಞತೋಪಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ। ಯಥಾ ಚ ಯಕ್ಖಿನೀಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಮನಾಪೇಹಿ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನವಿಕ್ಖೇಪೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಭಯಾನಕಭಾವಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಸತ್ತೇ ವಞ್ಚೇನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಏತಾನಿಪಿ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಸರೀರಾದೀಸು ಮನಾಪೇನ ಛವಿವಣ್ಣೇನ ಮನಾಪೇನ ಅತ್ತನೋ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸಣ್ಠಾನೇನ ಮನಾಪೇನ ಚ ಹತ್ಥಪಾದಙ್ಗುಲಿಭಮುಕವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಅತ್ತನೋ ಕಕ್ಖಳತ್ತಾದಿಭೇದಂ ಸರಸಲಕ್ಖಣಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಬಾಲಜನಂ ವಞ್ಚೇನ್ತಿ, ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಂ ದಟ್ಠುಂ ನ ದೇನ್ತೀತಿ ವಞ್ಚಕತ್ತೇನ ಯಕ್ಖಿನೀಮಹಾಭೂತಸಾಮಞ್ಞತೋಪಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ।

ಮಹಾಪರಿಹಾರತೋತಿ ಮಹನ್ತೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬತೋ। ಏತಾನಿ ಹಿ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಉಪನೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಮಹನ್ತೇಹಿ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಾದೀಹಿ ಭೂತಾನಿ ಪವತ್ತಾನೀತಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ। ಮಹಾಪರಿಹಾರಾನಿ ವಾ ಭೂತಾನೀತಿಪಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ।

ಮಹಾವಿಕಾರತೋತಿ ಏತಾನಿ ಹಿ ಅನುಪಾದಿನ್ನಾನಿಪಿ ಉಪಾದಿನ್ನಾನಿಪಿ ಮಹಾವಿಕಾರಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಅನುಪಾದಿನ್ನಾನಂ ಕಪ್ಪವುಟ್ಠಾನೇ ವಿಕಾರಮಹತ್ತಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। ಉಪಾದಿನ್ನಾನಂ ಧಾತುಕ್ಖೋಭಕಾಲೇ। ತಥಾ ಹಿ -

ಭೂಮಿತೋ ವುಟ್ಠಿತಾ ಯಾವ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ ವಿಧಾವತಿ।
ಅಚ್ಚಿ ಅಚ್ಚಿಮತೋ ಲೋಕೇ, ಡಯ್ಹಮಾನಮ್ಹಿ ತೇಜಸಾ॥

ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸೇಕಂ, ಚಕ್ಕವಾಳಂ ವಿಲೀಯತಿ।
ಕುಪಿತೇನ ಯದಾ ಲೋಕೋ, ಸಲಿಲೇನ ವಿನಸ್ಸತಿ॥

ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸೇಕಂ, ಚಕ್ಕವಾಳಂ ವಿಕೀರತಿ।
ವಾಯೋಧಾತುಪ್ಪಕೋಪೇನ, ಯದಾ ಲೋಕೋ ವಿನಸ್ಸತಿ॥

ಪತ್ಥದ್ಧೋ ಭವತಿ ಕಾಯೋ, ದಟ್ಠೋ ಕಟ್ಠಮುಖೇನ ವಾ।
ಪಥವೀಧಾತುಪ್ಪಕೋಪೇನ, ಹೋತಿ ಕಟ್ಠಮುಖೇವ ಸೋ॥

ಪೂತಿಯೋ ಭವತಿ ಕಾಯೋ, ದಟ್ಠೋ ಪೂತಿಮುಖೇನ ವಾ।
ಆಪೋಧಾತುಪ್ಪಕೋಪೇನ, ಹೋತಿ ಪೂತಿಮುಖೇವ ಸೋ॥

ಸನ್ತತ್ತೋ ಭವತಿ ಕಾಯೋ, ದಟ್ಠೋ ಅಗ್ಗಿಮುಖೇನ ವಾ।
ತೇಜೋಧಾತುಪ್ಪಕೋಪೇನ, ಹೋತಿ ಅಗ್ಗಿಮುಖೇವ ಸೋ॥

ಸಞ್ಛಿನ್ನೋ ಭವತಿ ಕಾಯೋ, ದಟ್ಠೋ ಸತ್ಥಮುಖೇನ ವಾ।
ವಾಯೋಧಾತುಪ್ಪಕೋಪೇನ, ಹೋತಿ ಸತ್ಥಮುಖೇವ ಸೋ॥

ಇತಿ ಮಹಾವಿಕಾರಾನಿ ಭೂತಾನೀತಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ।

ಮಹತ್ತಾ ಭೂತತ್ತಾ ಚಾತಿ ಏತಾನಿ ಹಿ ಮಹನ್ತಾನಿ ಮಹತಾ ವಾಯಾಮೇನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಭೂತಾನಿ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾತಿ ಮಹತ್ತಾ ಭೂತತ್ತಾ ಚ ಮಹಾಭೂತಾನಿ।

ಏವಂ ಸಬ್ಬಾಪೇತಾ ಧಾತುಯೋ ಮಹನ್ತಪಾತುಭಾವಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ।

ಸಲಕ್ಖಣಧಾರಣತೋ ಪನ ದುಕ್ಖಾದಾನತೋ ಚ ದುಕ್ಖಾಧಾನತೋ ಚ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಧಾತುಲಕ್ಖಣಂ ಅನತೀತತ್ತಾ **ಧಾತುಯೋ।** ಸಲಕ್ಖಣಧಾರಣೇನ ಚ ಅತ್ತನೋ ಖಣಾನುರೂಪಧಾರಣೇನ ಚ **ಧಮ್ಮಾ।** ಖಯಟ್ಠೇನ **ಅನಿಚ್ಚಾ।** ಭಯಟ್ಠೇನ **ದುಕ್ಖಾ।** ಅಸಾರಕಟ್ಠೇನ **ಅನತ್ತಾ।**

ಇತಿ ಸಬ್ಬಾಸಮ್ಪಿ ರೂಪಮಹಾಭೂತಧಾತುಧಮ್ಮಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಏಕತ್ತಮ್ಪಿ ಏವಂ ನಾನತ್ತೇಕತ್ತತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

೩೫೩. ವಿನಿಬ್ಭೋಗಾವಿನಿಬ್ಭೋಗತೋತಿ ಸಹುಪ್ಪನ್ನಾವ ಏತಾ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಸಬ್ಬಪರಿಯನ್ತಿಮೇ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಾದಿಕಲಾಪೇಪಿ ಪದೇಸೇನ ಅವಿನಿಬ್ಭುತ್ತಾ। ಲಕ್ಖಣೇನ ಪನ ವಿನಿಬ್ಭುತ್ತಾತಿ ಏವಂ ವಿನಿಬ್ಭೋಗಾವಿನಿಬ್ಭೋಗತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

೩೫೪. ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತೋತಿ ಏವಂ ಅವಿನಿಬ್ಭುತ್ತಾಸು ಚಾಪಿ ಏತಾಸು ಪುರಿಮಾ ದ್ವೇ ಗರುಕತ್ತಾ ಸಭಾಗಾ। ತಥಾ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಲಹುಕತ್ತಾ। ಪುರಿಮಾ ಪನ ಪಚ್ಛಿಮಾಹಿ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಚ ಪುರಿಮಾಹಿ ವಿಸಭಾಗಾತಿ ಏವಂ ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

೩೫೫. ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರವಿಸೇಸತೋತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ಧಾತುಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣವತ್ಥುವಿಞ್ಞತ್ತಿಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ನಿಸ್ಸಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸಇರಿಯಾಪಥಾ, ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ। ಬಾಹಿರಾ ವುತ್ತವಿಪರೀತಪ್ಪಕಾರಾತಿ ಏವಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರವಿಸೇಸತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

೩೫೬. ಸಙ್ಗಹತೋತಿ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಪಥವೀಧಾತು ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾಹಿ ಇತರಾಹಿ ಏಕಸಙ್ಗಹಾ ಹೋತಿ ಸಮುಟ್ಠಾನನಾನತ್ತಾಭಾವತೋ । ತಥಾ ಚಿತ್ತಾದಿಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಚಿತ್ತಾದಿಸಮುಟ್ಠಾನಾಹೀತಿ ಏವಂ ಸಙ್ಗಹತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

೩೫೭. ಪಚ್ಚಯತೋತಿ ಪಥವೀಧಾತು ಆಪೋಸಙ್ಗಹಿತಾ ತೇಜೋಅನುಪಾಲಿತಾ ವಾಯೋವಿತ್ಥಮ್ಭಿತಾ ತಿಣ್ಣಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಆಪೋಧಾತು ಪಥವೀಪತಿಟ್ಠಿತಾ ತೇಜೋಅನುಪಾಲಿತಾ ವಾಯೋವಿತ್ಥಮ್ಭಿತಾ ತಿಣ್ಣಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಆಬನ್ಧನಂ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತೇಜೋಧಾತು ಪಥವೀಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಆಪೋಸಙ್ಗಹಿತಾ ವಾಯೋವಿತ್ಥಮ್ಭಿತಾ ತಿಣ್ಣಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಪರಿಪಾಚನಂ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ವಾಯೋಧಾತು ಪಥವೀಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಆಪೋಸಙ್ಗಹಿತಾ ತೇಜೋಪರಿಪಾಚಿತಾ ತಿಣ್ಣಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ವಿತ್ಥಮ್ಭನಂ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ಪಚ್ಚಯತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

೩೫೮. ಅಸಮನ್ನಾಹಾರತೋತಿ ಪಥವೀಧಾತು ಚೇತ್ಥ "ಅಹಂ ಪಥವೀಧಾತೂ"ತಿ ವಾ, "ತಿಣ್ಣಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋಮೀ"ತಿ ವಾ ನ ಜಾನಾತಿ। ಇತರಾನಿಪಿ ತೀಣಿ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಥವೀಧಾತು ಪತಿಟ್ಠಾ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ"ತಿ ನ ಜಾನನ್ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ ಏವಂ ಅಸಮನ್ನಾಹಾರತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

೩೫೯. ಪಚ್ಚಯವಿಭಾಗತೋತಿ ಧಾತೂನಂ ಹಿ ಕಮ್ಮಂ, ಚಿತ್ತಂ, ಆಹಾರೋ, ಉತೂತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ। ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಕಮ್ಮಮೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ನ ಚಿತ್ತಾದಯೋ। ಚಿತ್ತಾದಿಸಮುಟ್ಠಾನಾನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಾದಯೋವ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಇತರೇ। ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ಕಮ್ಮಂ ಜನಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಸೇಸಾನಂ ಪರಿಯಾಯತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಜನಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಸೇಸಾನಂ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೋ ಚ। ಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಆಹಾರೋ ಜನಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಸೇಸಾನಂ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋ ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೋ ಚ। ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಉತು ಜನಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಸೇಸಾನಂ ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೋ ಚ। ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಮಹಾಭೂತಂ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾನಮ್ಪಿ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ಚಿತ್ತಾದಿಸಮುಟ್ಠಾನಾನಮ್ಪಿ। ತಥಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನಂ। ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಮಹಾಭೂತಂ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾನಮ್ಪಿ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ಕಮ್ಮಾದಿಸಮುಟ್ಠಾನಾನಮ್ಪಿ।

ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಪಥವೀಧಾತು ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಇತರಾಸಂ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಚೇವ ಪತಿಟ್ಠಾವಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ನ ಜನಕವಸೇನ। ಇತರೇಸಂ ತಿಸನ್ತತಿಮಹಾಭೂತಾನಂ ನಿಸ್ಸಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ನ ಪತಿಟ್ಠಾವಸೇನ ನ ಜನಕವಸೇನ। ಆಪೋಧಾತು ಚೇತ್ಥ ಇತರಾಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ ಚೇವ ಆಬನ್ಧನವಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ನ ಜನಕವಸೇನ। ಇತರೇಸಂ ತಿಸನ್ತತಿಕಾನಂ ನಿಸ್ಸಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯವಸೇನೇವ, ನ ಆಬನ್ಧನವಸೇನ ನ ಜನಕವಸೇನ। ತೇಜೋಧಾತುಪೇತ್ಥ ಇತರಾಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ ಚೇವ ಪರಿಪಾಚನವಸೇನ ಚ

ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ನ ಜನಕವಸೇನ। ಇತರೇಸಂ ತಿಸನ್ತತಿಕಾನಂ ನಿಸ್ಸಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯವಸೇನೇವ, ನ ಪರಿಪಾಚನವಸೇನ, ನ ಜನಕವಸೇನ। ವಾಯೋಧಾತುಪೇತ್ಥ ಇತರಾಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ ಚೇವ ವಿತ್ಥಮ್ಭನವಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ನ ಜನಕವಸೇನ। ಇತರೇಸಂ ತಿಸನ್ತತಿಕಾನಂ ನಿಸ್ಸಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯವಸೇನೇವ, ನ ವಿತ್ಥಮ್ಭನವಸೇನ, ನ ಜನಕವಸೇನ। ಚಿತ್ತಆಹಾರಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಪಥವೀಧಾತುಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಏವಂ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯವಸಪ್ಪವತ್ತಾಸು ಚ ಪನೇತಾಸು ಧಾತೂಸು -

ಏಕಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಿಸ್ಸೋ, ಚತುಧಾ ತಿಸ್ಸೋ ಪಟಿಚ್ಚ ಏಕೋ ಚ।
ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ ಪಟಿಚ್ಚ, ದ್ವೇ ಛದ್ಧಾ ಸಮ್ಪವತ್ತನ್ತಿ॥

ಪಥವೀಆದೀಸು ಹಿ ಏಕೇಕಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಇತರಾ ತಿಸ್ಸೋ ತಿಸ್ಸೋತಿ ಏವಂ ಏಕಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಿಸ್ಸೋ ಚತುಧಾ ಸಮ್ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತಥಾ ಪಥವೀಧಾತುಆದೀಸು ಏಕೇಕಾ ಇತರಾ ತಿಸ್ಸೋ ತಿಸ್ಸೋ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ ಏವಂ ತಿಸ್ಸೋ ಪಟಿಚ್ಚ ಏಕಾ ಚತುಧಾ ಸಮ್ಪವತ್ತತಿ। ಪುರಿಮಾ ಪನ ದ್ವೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಚ್ಛಿಮಾ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ಚ ದ್ವೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಪುರಿಮಾ, ಪಠಮತತಿಯಾ ಪಟಿಚ್ಚ ದುತಿಯಚತುತ್ಥಾ, ದುತಿಯಚತುತ್ಥಾ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಠಮತತಿಯಾ, ಪಠಮಚತುತ್ಥಾ ಪಟಿಚ್ಚ ದುತಿಯತತಿಯಾ, ದುತಿಯತತಿಯಾ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಠಮಚತುತ್ಥಾತಿ ಏವಂ ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ ಪಟಿಚ್ಚ ದ್ವೇ ಛಧಾ ಸಮ್ಪವತ್ತನ್ತಿ।

ತಾಸು ಪಥವೀಧಾತು ಅಭಿಕ್ಕಮಪಟಿಕ್ಕಮಾದಿಕಾಲೇ ಉಪ್ಪೀಳನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಸಾವ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಸ್ಸ। ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಪನ ಅನುಗತಾ ಆಪೋಧಾತು ಅವಕ್ಖೇಪನಸ್ಸ। ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ತೇಜೋಧಾತು ಉದ್ಧರಣಸ್ಸ। ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ವಾಯೋಧಾತು ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ಪಚ್ಚಯವಿಭಾಗತೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ವಚನತ್ಥಾದಿವಸೇನ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ಏಕೇಕೇನ ಮುಖೇನ ಧಾತುಯೋ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆವಜ್ಜತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಚತುನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ವವತ್ಥಾಪಕಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನನ್ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

೩೬೦. ಇದಞ್ಚ ಪನ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಸುಞ್ಞತಂ ಅವಗಾಹತಿ, ಸತ್ತಸಞ್ಞಂ ಸಮುಗ್ಘಾತೇತಿ। ಸೋ ಸತ್ತಸಞ್ಞಾಯ ಸಮೂಹತತ್ತಾ ವಾಳಮಿಗಯಕ್ಖರಕ್ಖಸಾದಿವಿಕಪ್ಪಂ ಅನಾವಜ್ಜಮಾನೋ ಭಯಭೇರವಸಹೋ ಹೋತಿ, ಅರತಿರತಿಸಹೋ, ನ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಉಗ್ಘಾತನಿಗ್ಘಾತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಮಹಾಪಞ್ಞೋ ಚ ಪನ ಹೋತಿ ಅಮತಪರಿಯೋಸಾನೋ ವಾ ಸುಗತಿಪರಾಯನೋ ವಾತಿ।

ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಂ, ಯೋಗಿವರಸಹಸ್ಸ ಕೀಳಿತಂ ಏತಂ।
ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಂ, ನಿಚ್ಚಂ ಸೇವೇಥ ಮೇಧಾವೀತಿ॥

ಅಯಂ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಸ್ಸ ಭಾವನಾನಿದ್ದೇಸೋ।

೩೬೧. ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಯಂ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಂ ಭಾವನಾನಯಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಕೋ ಸಮಾಧಿ, ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸಮಾಧೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪಞ್ಹಾಕಮ್ಮಂ ಕತಂ, ತತ್ಥ "ಕಥಂ ಭಾವೇತಬ್ಬೋ"ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರತೋ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಸಮತ್ತಾ ಹೋತಿ।

ದುವಿಧೋಯೇವ ಹಯಂ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ಚೇವ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿ ಚ। ತತ್ಥ ದಸಸು ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು, ಅಪ್ಪನಾಪುಬ್ಬಭಾಗಚಿತ್ತೇಸು ಚ ಏಕಗ್ಗತಾ **ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ**। ಅವಸೇಸಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ **ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿ**। ಸೋ ದುವಿಧೋಪಿ ತೇಸಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಂ ಭಾವಿತತ್ತಾ ಭಾವಿತೋ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಕಥಂ ಭಾವೇತಬ್ಬೋತಿ ಇಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರತೋ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಸಮತ್ತಾ"ತಿ।

ಸಮಾಧಿಆನಿಸಂಸಕಥಾ

೩೬೨. ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ "ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಯ ಕೋ ಆನಿಸಂಸೋ"ತಿ, ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಾದಿಪಞ್ಚವಿಧೋ ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಯ ಆನಿಸಂಸೋ। ತಥಾ ಹಿ ಯೇ ಅರಹನ್ತೋ ಖೀಣಾಸವಾ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತಾ ಸುಖಂ ದಿವಸಂ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಸಮಾಧಿಂ ಭಾವೇನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಭಾವನಾ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಾನಿಸಂಸಾ** ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ನ ಖೋ ಪನೇತೇ, ಚುನ್ದ, ಅರಿಯಸ್ಸ ವಿನಯೇ ಸಲ್ಲೇಖಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಾ ಏತೇ ಅರಿಯಸ್ಸ ವಿನಯೇ ವುಚ್ಚನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮೨)।

ಸೇಕ್ಖಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಸಮಾಹಿತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಭಾವಯತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪದಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಭಾವನಾಪಿ ಸಮ್ಬಾಧೇ ಓಕಾಸಾಧಿಗಮನಯೇನ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಭಾವನಾಪಿ **ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಸಂಸಾ** ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಸಮಾಧಿಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಾವೇಥ। ಸಮಾಹಿತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫)।

ಯೇ ಪನ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತನಯಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ ಪತ್ಥೇನ್ತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಸತಿ ಸತಿ ಆಯತನೇ ಅಭಿಞ್ಞಾಪದಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಭಾವನಾ **ಅಭಿಞ್ಞಾನಿಸಂಸಾ** ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಸೋ ಯಸ್ಸ ಯಸ್ಸ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕರಣೀಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇತಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ, ತತ್ರ ತತ್ರೇವ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಸತಿ ಸತಿ ಆಯತನೇ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೨)।

ಯೇ ಅಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಂ ಪತ್ಥೇನ್ತಾ ಅಪತ್ಥಯಮಾನಾ ವಾಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಸಮಾಧಿತೋ ನ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಭವವಿಸೇಸಾವಹತ್ತಾ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಭಾವನಾ **ಭವವಿಸೇಸಾನಿಸಂಸಾ** ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಪರಮಂ ಝಾನಂ ಪರಿತ್ತಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಕತ್ಥ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾನಂ ದೇವಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ವಿಭ॰ ೧೦೨೪)।

ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಭಾವನಾಪಿ ಪನ ಕಾಮಾವಚರಸುಗತಿಭವವಿಸೇಸಂ ಆವಹತಿಯೇವ।

ಯೇ ಪನ ಅರಿಯಾ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸತ್ತ ದಿವಸಾನಿ ಅಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ವಾ ಸುಖಂ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಸಮಾಧಿಂ ಭಾವೇನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಭಾವನಾ **ನಿರೋಧಾನಿಸಂಸಾ** ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ - "ಸೋಳಸಹಿ ಞಾಣಚರಿಯಾಹಿ ನವಹಿ ಸಮಾಧಿಚರಿಯಾಹಿ ವಸೀಭಾವತಾ ಪಞ್ಞಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೪)।

ಏವಮಯಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಾದಿ ಪಞ್ಚವಿಧೋ ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಯ ಆನಿಸಂಸೋ -

"ತಸ್ಮಾ ನೇಕಾನಿಸಂಸಮ್ಹಿ, ಕಿಲೇಸಮಲಸೋಧನೇ।

ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಯೋಗೇ, ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯ ಪಣ್ಡಿತೋ”ತಿ॥

೩೬೩. ಏತ್ತಾವತಾ ಚ “ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ”ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಮುಖೇನ ದೇಸಿತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ **ಸಮಾಧಿಪಿ** ಪರಿದೀಪಿತೋ ಹೋತಿ।

ಇತಿ ಸಾಧುಜನಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಕತೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ

ಸಮಾಧಿನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ

ಏಕಾದಸಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೩೬೪. ಪಠಮೋ ಸೀಲನಿದ್ದೇಸೋ। ದುತಿಯೋ ಧುತಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ;। ತತಿಯೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣನಿದ್ದೇಸೋ। ಚತುತ್ಥೋ ಪಥವೀಕಸಿಣನಿದ್ದೇಸೋ। ಪಞ್ಚಮೋ ಸೇಸಕಸಿಣನಿದ್ದೇಸೋ। ಛಟ್ಠೋ ಅಸುಭನಿದ್ದೇಸೋ। ಸತ್ತಮೋ ಛಅನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೋ। ಅಟ್ಠಮೋ ಸೇಸಾನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೋ। ನವಮೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರನಿದ್ದೇಸೋ। ದಸಮೋ ಆರುಪ್ಪನಿದ್ದೇಸೋ। ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಾಧಾತುವವತ್ಥಾನದ್ವಯನಿದ್ದೇಸೋ ಏಕಾದಸಮೋತಿ।

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪಠಮೋ ಭಾಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।